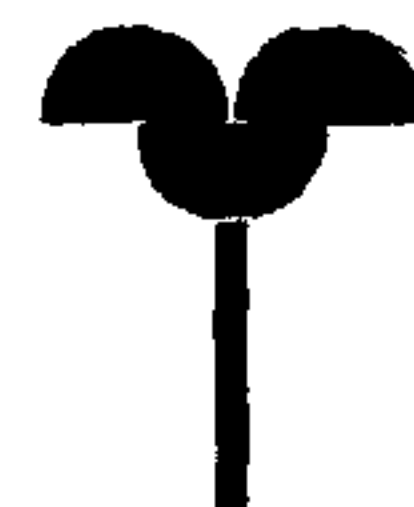

Promislava,
Pampiane
III. ml.

APOLOGETIKA

**Katōļu ticības pamatu aizstōveišona
ar atbīdem uz pōrmatumim.**

Sakūpōja bk. P. Ā.

1934. godā.

Tipografija „Dorbs un Zineiba“, Rēzeknē

Libellum hunc, cui titulus „Apologetika“, legi nilque contra fidem ac mores inveni.

Sac. G. Karkle M. I. C.
Cenzor librorum.

Rēzeknē, 24./XII. 1933. a.

IMPRIMATUR.

Datum Rīgae die 19. Januarii 1934. an.

† Antonius Archieppus.

(L. S.)

№ 16804.

Īvods.

Šū grōmotu nūsaucam par «Apologetikas rūkas grōmota,» jo jei mums pasnādz golvonūs katōliskōs ticeibas pamatu aizstōvēšonas zynōtniskus pīrōdejumus.

Ir ļūti gryuti aizstōvēt savu ticeibu, kad nazynom tōs golvonūs pamatu un tūs labi nasaprūtam. Kai kotras ceļtnes pastōveiba ir atkareiga nu stypra tōs fundamenta, tai ari ticeibas vai religijas pōrsalicynōšona ir atkareiga nu pamateigas religijas patiseibu zynōšonas un saprasšonas. Ivārojūt tū, ka latgalim šymā vaicōjumā pītryukst atteiceigas literatūras, es nūlēmu ar Dīva paleigu sakūpōt šū grōmotu, lai it paleigā tom lobas vaļas myusu tautas sirdim, kuras slōpst un ilgojās pēc patiseibas pazeišonas un Dīva gūdynōšonas. Zynu labi, ka gūdōtī laseitōji atrass daudzi tryukumu un napiļneibu šymā munā dorbā, tūmār ceru, ka lobas vaļas cylvāks atrass ari daudzi kū loba ticeibas ziņā, tōdēļ pīdūs maņ tōs napiļneibas, kai dūmu izteikšonā, tai ari volūdas ziņā.

Pi šōs grōmotas sakūpōšonas izlītōju, kai zynōtnisku materiālu sekušas zynomus Apologetu grōmotas: Profesora Bučisa rūkrokstus, kurus mums atstōja, pasnāgdams Goreigā Seminarā apologetiku; bk. Bartynovska S. J.; Dr. Ant. Michelitcha un bk. Schmitza S. J. un vēļ cytas grōmotas.

Jamūt vārā tū, ka šōs grōmotas mērkis ir na tikai pastyprinōt cylvāku ticeibā, bet ari aizstōvēt tū pret uzbrucējim, teik iwītōtī golvonī pretinīku pōrmatumi ar plašom atbīldem uz tim. Kai ari tyka pagrīzta vēreiba uz tim vaicōjumim, kuri vairōk teik mynāti takušā dzeivē kai pīmāram: evolūcijas teorija, cylvāka ceļšonōs, dvēseles namērsteiba, breinumu iespējameiba, Romas Tāva primats. Tōdēļ šī vaicōjumi tyka smolkōk iztārzāti un pasnāgti. Lai tad šei grōmota ar Dīva paleigu vysus styprynoj svātā ticeibā un nas svēteibu ikvīnam lobas vaļas cylvākam.

AUTORS.

PRIKŠVĒRDS.

«Kristticeīgam cilvēkam ir jō Bazneicā patīselbas stulps un pamats.» (Pōv. I. Tim. 3, 15.). Daudzeļi ticeīgi zyna šū patīselbu un svēteīgi, teicami pylda sovas ticeības pīnōkumus. Tys gon ir ļūti skaisti nu jūs puses, jo kai soka sv. Ļudviks: «Lobōk ir ticēt nakai acim redzēt.» Tūmār ir loba un teicama lita, ka ikvīns ticeīgs cilvēks, bet vēl vairōk inteligents cilvēks zynōtu un saprostu sovas ticeības pamatus. Tys vairōk tōpēc, ka mes, kai runoj sv. Apostols Pōvūls «zynōtu, lai ikvīnam atblīdeit kai pīsanōk» (Kol. 4, 6.). Tei apzīneiba un skaidreiba ticeībā sevišķi ir napīcīšama myusu laikūs tōpēc, ka tī myusu ticeības golvonī pamati ir vairōk un styprōk īneisti, apkarōti un ļaunō prōta cilvēkim napateikami.

Īvārojūt tū naideīgū ticeības apkarōšonu, ir jōpasoka, ka nagon ir ticēt, bet ir jōzyna: kōdēļ jōtic, kamdēļ ir jōtic tai, bet na cytaidi, kōdēļ jōdzeļvoj pēc ticeības nūteikumim un kas cilvēku atšķir nu cytas radeības. Nagon ir arī ticēt, zynōt un saprast ticeības pamatus, bet stipri tūs ir jōpīsatur un ir jōdzeļvoj pēc tūs nūteikumim, lai napasajaut vīļteīgu ļaužu tecīgam un tūs ļaunom īražom.

Nūsverūt vōjas ticeības dzeīves gaitu un ticeības pīnōkumu napīļdeīšonu vai aizmērsšonu, var drūši teikt, ka vyss tys nūteik nu napīļneības, vai pavērseīgas ticeības pamatu saprasšonas, vai otkon nu cilvēku ļaunas vaļas. Teišam šys ir tys timsals punkts, kurs aizsadz cilvēkam acis, lai tys nateik ticeības lītōs pī eistynōs skaidreības.

Kad cilvēks gryb redzēt kaldu slovonu pīļsātu, tad jys brane uz turīni un čakli, uzmanēigi, pamateīgi tū izpēteļ. Apmekleļ vysas īstōdes, vēsturiskōs atlikas, mōjas, ceļtnes, dōrzus, pīminēkļus un t. t. Un tikai tad stōsta cīļim par tōs pīļsātas vērtēibu, dāļumu, skaistumu, bogōtelbu un nūzeimi. Kad cilvēks gryb pāmōcēt ūtru personu kaldam omotam, dorbam, tad tam pyrmōk pošam ir jōsavyngrinoj šymā mōkslā, tū pīteikuši ir jōsaprūt un tikai tad jōmōca cytus. Tys pat taču nūteik ticeības lītōs. Kad vinam, vai ūtram gribis kū runōt ticeības lītā, tad jīm ir ļabi un skaidri jōzyna, kas ir tei ticeiba. uz kaldim pamatim jei pastōv un kas ir par jōs pyrmū un

golvonā priekšmatu. Un tai kai šys ticības vaicājums ir jūti dzēivs, aktīvs, tys ir, par Jū visi mādž runōt un visim tel ir vajadzēiga, tad slēdziņš ir tys, ka visim bez izjāmuma ir svāts pīnōkums pazelt tū ticēbu un jōs pamatus, dogmatu. Cytaldī iznōktu tys, ka cylvāks runoj, streidīs par tū, kō ni zyna, ni saprūt, ni tam ir kaut mozōks jēdziņš par tū, kū runoj. Tys taču ir jūti oplomī.

Vyspyrmōk mums jōteik skaidrēibā ar četriem golvonim ticēbas pamatim, jo uz tim dybinojās un pastōv patīsōs, elstynōs ticēbas mōcēba. Ši ir tai saucamī «ticēbas priekšgōjēji,» jo uz jim atsasauc, atsabolsta vysa myusu ticēbas mōcēba. Tī ir sekošī:

1) Ir vīns Kungs Dīvs, dabasu un zemes Radeltōjs, tōpēc ikvīnai prōteigai radeibai ir pīnōkums Jū attelceigi gūdynōt.

2) Dīvs var vērsdabiskā ceļā paslūdynōt cylvākim kaidai jōbyun Jō gūdynōšonai. Zēlmojās, ka var byut vērsdabiskō religija, tys ir nu Dīva paslūdynōta, atklōta.

3) Kristus ticēba ir tel nu Dīva atklōta religija.

4) Kristus ticēba pīnēlgā nu nasakrūplōtā veidā ir atrūnana tikai Kristus Katōliskā Bazneicā; tōpēc tikai šei Bazneica ir vīnēlgi elstynō Kristus Bazneica.

Tī visi laudīs, kuri napīdar pl Katōliskōs Bazneicas un kuri šū Bazneicu apkaroj, īvārojūt augšōk mynātus punktu, dolōs uz četrom grupom, vai kategorijom.

Pyrmō kategorija, vai grupa ir tūs, kuri nūlidz Dīva asamelbu, tī saucās atelstī, vai bezdīvi. Tī gryb pīrōdeit, ka vysas Dīva gūdynōšonas zēlmes ir «bezprōtelba,» jo pa jūs iztelcīnim, nāasam nikaldas augstōkas Byutelbas — Dīva, kuru byutu jōgūdyno.

Pl ūtrōs grupas pīdar tai saucamī racionalistī, kuri atzeist Dīvu; tōpēc arī jōbyun kaut kaidai religijai, bet jī gryb apgolvōt, ka tel ticēba ir telri dabiska un vērsdabiskōs, vai Dīva atklōtōs religijas nav, tōdēj, ka taida, pēc jūs dūmom, byutu pretīveiga prōtam, jo dzē tel, navarūt byut pīrōdama. Šim racionalistim tyvu pīdolamī modernistī, kuri naatzeist nikaldas starpelbas storp dabisku un vērsdabisku ticēbu — religiju, jo pēc jūs prōtōšonas ikvīna religijas patiseiba ir par dabisku cylvāka dvēseles veldōšonas zēlmī.

Trešū grupu sastōda želdī un magomedi, vai tai saucamī judaisma un islamisma izjūnēji, kuri nūlidz Kristus dīvelbu. Jī izzeist, ka Dīvs laudim paslūdynōja, atklōja religiju, tikai na kristitcēbu, jo Kristus nabejā apsūleitajš Messijas.

Pādejū, catūrtū grupu sastōda dažaidas kristticeigūs sektaš, kas atzeist kristticeigū religiju, kai vīnēlgi elstū Dīva atklōtū ticēbu, bet dūmoj, ka tel sovā pīnēlbā un telrēibā naatsariūn Katōliskā Bazneicā, jo tel naasūt nu Kristus Kunga.

Myusu pīnōkums ir pīrōdeit, ka tī četri augšmynāti katōliskōs ticēbas fundamentali goboli ir talpat arī prōta gaismā par naapgōžamom patiseibom. Pl tam arī alžrōdeism, ka myusu pretīnīku pōrmatumī pavysam nav ni skaidra prōta slēdzinī, ni vēsturiskī pamatōtī, bet turpretim daudzkrōteigi ir pretīveigi vasalam prōtam un nūpītnī jantai zineibai.

PYRMŌ DAĻA.

Dīva asameiba un prōteigōs radeibas pīnōkums pret Jū.

PYRMAIS GOBOLS

Dīvs ir.

I. Dīva asameibas pīrōdejumu pōrskots.

Jo cylvāks padūmōs par sevi un pasauli, kas apkōrt tam atsarūn, tad vyspyrms jam byus skaidri radzama dīveju faktu patīseiba: 1) jō poša kai gudras un prōteigas personas byu-šona un 2) ka ir arī daudzi vysaidu cytu lītu, kuras dora uz jū pošu kaidu ispaidu, naatkāreigi nu jō vaļas. Tad cylvāks atsarūn daudzējūs priksmatu vydā, kuri ir dažādi saisteiti storp sevīm. Jys tōs lītas pazeist, pazeist arī un saprūt tūs īpatneibas, škiras, dola tōs atseviškōs grupōs un sugōs. Vōrdu sokūt, sasnādz tūs lītu pazeišonu.

Isalaisdams dziļōk dūmōs par savu dobu un cytom lītom, cylvāks ir pispīsts pōrkōpt mīseigus (materiālus) lītu rūbežus un atzeist kaidu naradzama spāka darbeibu. Cylvāka prōts atzeist kaidas cālūna napīcīšameibu, kurs radeja materiiju un jymā asušūs spākus; un atzeist tō poša cālūna napīcīšameibu, kurs tai materiijai un spākim deve nūteiktu mērki.

Sarežgeitūs vaicōjumus par cylvāka byušonu un par tū goreigū dzeivi, kas mit cylvākā, taipat izraisa tikal augstōka spāka atzeišona. Tū augstōkū spāku vai tū pyrmū cālūni, kurs deve vysom lītom byuteibu un spāku, mes saucam par Dīvu. Tei ir pādejō un vysu augstōkō patīseiba, uz kuru ceņšās cylvāku prōts.

Vysas lītas, kuras apkōrt mums atsarūn vai storp kuron **mes dzeivojam, mes pazeistam ar jytu paleigu, bet tys Vysaugstōkais spāks, vai Dīvs ir gors, tōpēc ar jytu paleidzeibu jō pazeit navaram un naspējam.** Tūmār nu Dīva dorbiņ ar vyspīnegōku drūseibu mes varam pīrōdeit Dīva asameibu. Tai tad Dīva dorbi mums paleidz sasnēgt jō byuteibas pazeišonu «Debesis izteic Dīva gūdu un izplatejums paslūdynojo Jo rūkas dorbu.» (Ps. 18, 2.). Pīrōdejumi, kurus cylvāka prōts atrūn Dīva asameibas aplicynōšonai, ir cālūšis nu vyspōrejō filozofijas principa: «nikas nanūteik bez īmesla.»

Dīva asameibu vyspyrms pīrōda ōreigi radzamais pasauls un ikšejō cylvāka dzeive. Tōpēc Dīva asameibas pīrō-

dejamas varam padaleit: uz pīrōdejūmim, kuri izrīt nu **pasauļa pēteišonas un tūs.** kuri čelās nu cylvāku dobas saprasšonas.

Dīva asameību aplīcynoī sekuši pīrōdejūmi:

- 1) Kosmoloģija, pasauļa asameība.
- 2) Dzeiveiba pasaulī.
- 3) Pastōvušō pasaulī kōrteība ar zynomu un nūteiktu mērki.
- 4) Kusteība pasaulī.
- 5) Vēsturisks pīrōdejūms: vyspōreīō ļaužu pōrlīceība par Dīva asameību.
- 6) **Morales pīrōdejūms: sirdsapziņas botss.**

f. Pasauļa byušona rōda, ka ir Dīvs kai pyrmais vysu radeību cālūps.

Kad mes nūpītīni īsavērsim pasaulī un uz tū vysu, kas apkōrt mums atsarūn, tad saprassim, ka tōs lītas, tī pīrkšmatī, kurus mes radzam var byut, var arī nabyut. Jo dažu nu tūs nabyutu, tad taipat pasauļs byutu un pastōvātu. Nīvīns cylvāks navar nūlīgt starpeības storp byut un nabyut. Jēdzīni: «byut un nabyut» sovstarpeīgi vīns ūtru izslādz. Dobā arī nīkas nu nīkō, tys ir, nu nabyušonas navar tīkt par byuteību pats nu sevis, jo tys, kō nav, pats nu sevis nateik. Tū skaidri pīrōda pagōjušūs myužu pīdzeivōjūmi un pōrsalīcynošona, ka nu nīkō — nīkas nasarūn. Ex nihilo nihil fit.

Mes asam, Ir arī pasauļs, kurā mes dzeivojam, kur ir ļūti daudzī dažaidū lītu, pīrkšmatu vysapkōrt mums. Tys nav nīceība. Nu nīkō arī pats pasauļs celts navarēja. Navarēja nu nīkō celts lūpi, dzeivnīki, kūki, zeme, nī pat «es» bez kaidas cytas byuteības paleīga.

Mes skaidri zynam, ka myusu dažus godus tam atpakaļ nabeja, bet tagad mes asam. Nu nīkō mes atsarast navarējom. Tōdēļ tys, nu kō mes atsarodam, ļau beja īpīrkš myusu. Tad myusu asameības olīts ļau beja agrōk un tys beja eistneībā. Tei eistneība, nu kuras mes tykam, vai pasateicūt kurai mes dzeivojam, ir par myusu byušonas olītu. Par myusu byuteības tyvōku olītu ir dzymdynōtōji, bet jī arī nav myužeigi, tim taipat beja sovs sōkums. Tōpēc jī nav par myusu asameības pyrmi olītu, jo jī sajēme sovu byušonu nu kaut kō cyta, kas beja ļau īpīrkš jūs. Bet tai mes īdami nu paaudzes paudzē, tīksim pi pyrmi cylvāku pōra, kuri deve dzeiveības sōkumam visim tagad asuším cylvākim. Nyu asam tykuši pi ļūti nūpītīna vaicōjuma: «Nu kurīnes celēs pyrmais cylvāku

pōrs?» Uz šitō vaicōjuma pareizō zineība dūd drūšu pastōveīgu atbīldi: «pyrmūs cylvāku atsarasšonas olīts vēsturei un dobas zineibom ir nazynoms.» Bet taču ir zynoms, ka tys jūs byušonas olīts beja pyrmi jūs un beja par našaubeīgu eistneību.

Šū eisū, bet pīteikušū atbīldi rauga papyldynōt ar hipotezi, ka cylvāks pōrejuši, pasateicūt evoļucijas spākam, celts nu zvēru, bet zvērs nu pyrmi vysmozōkō dzeivnīceņa, un pyrmais vysmozōkais dzeivnīceņš nu nadzeivas materiajas caur fiziski-kimisku procesū, vai darbeību. Bet materiļa asūt myužeīga.

Jo mes ar skaidra un vasala prōta palīdzeību nūpītīni īsadzīlīnōsim šymā hipotezē, tad atrassim ļūti osas pretīveības ar faktim. Jo pozitīvi jamūt nī dzeiveības atsarasšona nu nadzeivas materiļas, nī cylvāka evoļucijas pōrišona nu dzeivnīkim nav pīrōdeita. Bet pādeījā augšōk mynātōs hipotezes teicīni ir jōizšķir divejus nūteikumus: 1) Ka ikvīnas byuteības, vai lītas pyrmais olīts ir eistneība un 2) ka tei eistneība, pyrmais vysu radeību olīts ir myužeīgs. Ka ikvīnas byuteības, vai lītas pyrmais olīts, nu kura vys tyka, ir eistneība, tad tys ir skaidri radzams. Tū pījam un atzeist visi filozofi un visi mōceiti veiri, kai tīcīgj tai un ateisti, vai bezdīvi. Tōdēļ, ka jōir kaut kaidai myužeīgai byuteībai, ļai nu tō vys caltūs, jo nu nīka — nīks Starpeība ir tikai pi šō vaicōjuma izškēršonas: «Kaida ir tei myužeīgō byuteība.»

Atbīlde uz šō vaicōjuma var sadaleit trejōs grupōs. Vīni pīsatur pi tō, ka materiļa asūt vīneīgō eistneība: pēc jūs dūmom jei ir tagad un beja vysod, bet bez vīņas nav nīkō. Šytōs teorijas pīsatur visi materiālisti. Citi otkon gryb pījimt diveļas atsevišķas eistneības īpaši «loba un ļauna.» Tōdēļ, ka šōs asūt sevī pretīveīgas un navarūt celts nu vīna olīta. Tōdēļ jī gryb pīrōdeit, ka ir vysam dīvi cālūni: myužeīgais lobums un myužeīgais ļaunums.» Pi šōs teorijas pīsatur dualīsti. Trešō teorija atzeist vīnu myužeīgu, goreīgu Byuteību, kai vysu radeību cālūni, kuru jī sauc par Dīvu.

Nyu pasavērsim, kura nu šūs trejū teorijū vai prōtōšonu izturēs vasala un skaidra prōta krītīku, kura nu tūs ir patīseīga?

Materiālisms palīk pi tōs pōrlīceības, ka ir tikai vīna eistneība, tei ir materiļa. Tūmār šei jūs pōrlīceība un prōtōšona ir pavērseīga. Tū mes skaidrōk un pīlneīgōk saprassim, ka lobōk pazeisim materiļas energiļu un spāku. Vairumam rōdōs, ka styprōk uzkreituša myusu jytom līta ir vairōk eistyna un

lelōka byušonas spēku ar enerģiju sevī satur. Turpretim nī-moz patiseiba tai nav. Pīmāram, pājīmsim trejs kaidas vīna leluma un ījēmeibas lītas. Nu jīmsim kaut cylvāka golvu, taida pat leluma kūka golvu un taida pat leluma akmiņa golvu. Akmiņš nu tūs ir vyscītōkāis un sabērzs kūka golvu, bet pret kūka golvas sitīni napalīks vasala cylvāka golva. Tam-laīkam akmiņī ir tīkai minerāla byuteiba, kūks ir organīsku elementu panōkums, bet cylvāka golvā ir tai daudzi un tai prōteīgi nūteiktā mērkū sakūpōtu vysaidu elementu, ka uz vysas pasaules cyta nikō naatrassim, ar kū varātu jū saleidzynōt.

Akmiņī ir lelōka daļa materiālas. Taida pat leluma kūks satur materiālas mozōk un vojōku, jo akmiņš vysod sabērž kūku. Cylvāka golvā ir vēl mozōk materiālas un ir vojōka par tōm obejom. Tagad, jo mes pazeitu tīkai materiālu byušonas eistīneību, tad byutu jōatzeist, ka akmiņš ir spēceīgōka un vareīgōka byuteiba kai cylvāka golva. Tūmār akmiņš cylvāka navōlda, bet cylvāks ar akmiņi dora kū gryb. Patīseību sokūt, cylvāks dzeivoj materiālas valstī, tōpēc materiāla ir vystyvōkō mums. Bet nu tō mes vēl navaram apgoļvōt, ka vīneigi materiāla ir vareīgō eistīneiba un byuteiba, nu kuras pēc tō pasadareja vysas lītas, kaidas vīn ir pasaulī. Taida pūlaisōna byutu leidzeiga bārna dūmom, kurs vārdamīs teirā yudinī, redz tur ūtru bārnu un dūmoj, ka tys teīšam tur ir. Lauds agrōk beja pōrlīcynōti, ka zeme ir par vyspasauļa centri, jo pasaloēve vyspōrejam uzskotam, bet atgōja Kopernīks un izvede cylvākus nu mōldīm. Tys pat vīn nūteik ar materiālas izaugstynōšonu, jo šōs teorījas īteicēji ir vysā nūsamaļdējuši un nūsleīkuši materiāla, tōpēc jīm tai rōdōs.

Skotūtīs uz tai moz pamatōtu materialīsmā teorīju, var drūši saceit, ka ir nūsamaļdējuši dūmu tecīnī un pōrōk uzceļ nadzeīvu materiālu, pīskīrdamī tai vysvareību, kuras pī tōs nīkaidā zīnā nav.

Navar ari pīlaist, ka materiāla, kas sastōda vysas radzamōs pasaulī lītas, poša nu sevīm sōktu byut. Taču jei navarēja poša sevis paceļt ar sovu spēku, jo taidā zīnā vajadzātu pījīmt, ka jōs spēks un enerģija jau beja un dorbōjōs pyrmōk pošas materiālas byušonas. Tys taču ir nāispējams! Ari navar pasaceit, ka materiāla beja sovas byušonas spēkā, jo šytys zeimōtu, ka materiāla beja pasateicūt īkšejai myužeigai, nāpīcīšamī vajadzeībai. Bet jo byutu šei nāpīcīšamō vajadzeība, tad mynātō byuteiba pīlneigi byutu padūta tai un navarātu nīkaidā zīnā byut pōrmainama. Turpretim mums ir skaidrī rādōzams, ka materiāla mainōs un tōdēj jōs byušona nav myužeīga. Nu šeis ir radzams, ka materiālas byuteiba nav par jōs

darbeības panōkumu. Tys zeimōj tū, ka materiāla nav par sovas byuteības cālūni, bet ir cytas augstōkas Byuteības panōkums.

Ir ari vēl pasaulī namateriālōs byuteības, kai prōts, breivō gryba. Materiāla tom par cālūni navar byut, jo navar dūt tō cytam, kō pošam nav.

Nu vysa saceitō izrīt slēdzīns, ka vēl ir kaut kas namateriāls, kas beja par pyrmū cālūni, nu kura vyss ceļas. Bet tai ka pyrmōs eistīneības olūta pasōkuma navar atrast, jo nīkas nu nīka nanūteik, tū pyrmū vysu radeību cālūni ir jōatzeist par myužeīgu byuteību. Bet materiāla myužeīga nav, tad tei myužeīgō Byuteība ir goreīga, namateriāla. Zeimōjās pasaules byušona jam sovu pasōkumu nu myužeīgōs goreīgōs Byuteības.

Atbīlides uz pōrmatumīm.

Pōrmatums: Materiāla navar byut radeita, jo nu nikō nīkas nanūteik.

Atbīlde: Jo patiseiba: «nu nikō nīkas nanūteik» nūzeimōj, ka īkvīnam panōkumam jōbyun pīteīkušai īmeslei, tad taidā nūzeimē ir jei gluži pareiza. Nu jōs ari izrīt tys, ka vysam radzamajam pasaulim ir jōbyun vīna byuteības pīlneigi pīteīkušai īmeslei, pasateicūt kurai tys pasaulis ir. Par tū pyrmū cālūni ir Vysvareīgais Radeitōjs.

Jo otkon, nu nikō nīkas nanūteik, zeimōj, ka nīvīns cylvāks, kai ari nīvīna īrūbežōta spēkā un vareībā byuteība navar padareit kaut kaidas materiālas lītas, jo tai nav pī rūkas kaut kaidas materiālas — tad ari šymā gadejumā augšōk mynātō patiseiba ir pareiza. Jo jei tīkai īzteic, ka tam, kas pyrmū materiālu radeja ir nāirūbežōta vara un spēks — ir Vysvareīgs.

Bet jo vōrdi: nu nikō nīkas nanūteik,» apzeimōtu, ka ari Vysvareīgō Byuteība navar padareit cytas byuteības, bez kaut kaidas materiālas paleīga, — tūlaik tī vōrdi nav pareizi jamti, bet ir tīkai par bezspēceīgim nāteības vōrdim, jo Vysvareīgō Byuteība var padareit vysu, kū vīn tīkai gryb. Tymā pastōv tōs vysvareība.

2. Dzeivelha pasaulī runoj par Dīva asameību.

Ir īela starpeība storp organīsku un nāorganīsku, storp nadzeīvu un dzeīvu byuteību. Agrōk daži dūmoja, ka kaidi mozi dzeivnīceni cēlēs poši nu sevis nu nadzeīvas vīlas, pasa-

teicūr saules spaitu darbeibai. Tūmār pēc palelynōjušō stykla sadabōšonas izaskaidrōja, ka nīkas nu nadzeiva dzeivs tikt navar. jo tī visi mozi dzeivnīceni ceļās nu vysmozōkūs, ar vīnkōršū aci naradzamūs ūleņu. Pasateicūt taidam atrodumam patīseiba: «vys dzeivs nu nadzeiva,» sasnēdze lelōku nūzeimi. Tūmār vēl beja daži pōrprotumi šymā zinā. Tys nūtyka tōpēc, ka pat caur vysstyprōkū mikroskopu navarēja saredzēt vysmozōkūs ūleņu, tōdēļ navarēja nīkai tikt skaidreibā ar tū, ka izvōreitā yudinī nūvītōtā saules spaitūs pēc kaida laika atsaroda mozi dzeivnīceni. Agrōk dūmoja, ka tī ir cālušīs nu nadzeivas materijas. Bet franču slovonais dobas zynōtnīks Ludvīgs Pasters 1865. godā naapgōžamī pīrōdēja, ka dzeives īsōkums taidā yudinī teik nu gaisa un tūs mozūs dzeivnīcēņu ūleņu, kuras naradzami nosojās gaisā. Tai tad Pasters pēc darvinista Huxley'a vōrdim «dēve nōvi dzeiveibu pašatsarysynōšonas teorijai.» Ar tū pošu pilneigi pastyprynoja tū patīseibu: «Nīkas dzeivs nu nadzeiva.»

Šū patīseibu gribēja nūlīgt taipat franču pēteitōjs Bertheļots, kurs gribēja pīrōdeit, ka kaidis laimeigs gadejums padareja dzeiveibu nu nadzeivu lītu, jo vajadzeigs tikai mōksleigi aizmeit gadejumus un nadzeiva materija tiks dzeiva. Ar šū nūlyuku Bertheļots grupēja dažaidus naorganiskus kimijas elementus, lai nu tōs sasnēgt kaut kū organisku un dzeivu. Bet gon jys nīkō napanōce ar vysu sovu gudreibu. Par jō gryutō dorba auglim tyka nu naorganiskūs vīlu mōksleigi dabōtas trejs organiskas substances: alkohols, acetylens un alizarīns. Tai ka nu Bertheļota dorbim tyka atklōta sintetsikō kimijas zīneiba, bet nīkō dzeiva.

Tūmār dzeiveiba ir un tei nav bez sōkuma, nav arī myužeiga. Dobas zīneibas un jos pēteitōji apgoļvoj, ka vysa zemes lūde, kai arī vysas cytas planetas sastōdeja vīnu bezmāra korstā pakōpinī škidruma massu. Vysas lītas, kaidas tagad atsarūn zemes lūdē, beja tad škidrā veidā. Metals, dīmans, platīna kyust pi 1771 korstuma grada pēc Celsija, cytas lītas ir vēl cītōkas, bet vysas tad atsaroda škidrā veidā un sasnēdze augstu korstumu. Bet ir labi zynoms, ka dzeiveibas īsōkums napanas 500° C. Nu šenis ir skaidri kai dīna, ka nazkod uz zemes un zemē nabeja it nīkaidas dzeiveibas. Kad zemes planeta sōka atsajt, tad dzeiveiba navarēja ceļtīs poša nu sevis, jo nīkas dzeivs nateik nu nadzeiva. Navarēja tad dzeiveiba ceļtīs nu nadzeivas materijas, jo ni zeme, ni yudīns, ni gaisss sevī dzeiveibas naturēja, tōpēc ka nu lelō korstuma vys byutu nūmōvāts.

Navarēja arī nīkaidis dzeivnīcēņš atsarast nu cytu planetu, jo arī tōs pōrgōja tū pošu korstuma stadiju. Bet ir jōzyna arī tys, ka storp planetom soltums sasnādz 273°, tys ir pilneigais molekulu kustēibas tryukums, tōdēļ arī reizē dzeiveibas tryukums. Taidi soltumi taipat nōvej dzeiveibu kai un korstums. Tōpēc tys meteors, kuram arī byutu dzeiveibas īsōkums, pazaudātu tū storpplanetu jūslā un lelā soltumā. Ūtraidi otkonjamūt, meteors laisdamīs uz zemi nu otras kustēibas gaisā sadagtu.

Slēdzīns iznōk nu vysa augšōk aizrōdeitō sekušs: Pirmōk nīkaidas dzeiveibas nabeja, bet tagad jei ir, — tōdēļ jai ir īsōkums. Poša materija sevī tō dzeiveibas sōkuma nasatur, tōdēļ tys dzeiveibas pasōkums ir meklējams oŗpus materiālō pasaulā: tys ir, kaidā goreigā dzeiveibas cālūnī, par kuru ir tei pat Myužeigō Byuteiba, kuru mes saucam par Dīvu.

Jau 1877. godā slovonōkais dobas zynōtnīks Berlīnes augstskūlas proesors Virchovs dobas pēteitōju kongresā Mīchenē aplīcynōja, ka «zīneiba nazyna nīvīna pozitīvo fakta, kurs varātu pīrōdeit, ka dzeiveiba rostūs kaut kod navim poša nu sevis.» Vēļ styprōk izateice tys pats profesors Virchovs pret dzeiveibas pašatsarasšonu 1897. godā storptautyskā dobas pēteitōju kongresā Moskovā, kur jys pasaceja šūs naizmērstamus vōrdus: «Patīseibu, ka vysmozōkō dzeiveibas šyūneņa var ceļtīs tikai nu dzeivas šyūneņas — omnis cellula e cellula, ir jōpījam kai naapgōžamū cīlvēces atklōjumu un īgīvumu...» Lelōkais un korstōkais materiālisma aizstōvātōjs Haeckels roksta: «Kas napījam dzeiveibas pašatsarasšonas teoriju, (kura teišam nav pījamama), tam ir jōpījam pasaulā radeišonas breinumu caur Vareigu Dīvu...»

Tūmār visi pasaulā apzīneigi un skaidra prōta pēteitōji visim materiālisma veirim, kuri gryb atzeit, ka dzeiveiba cēlēs nu nadzeivas materijas bez Dīva leidzdarbeibas — atbīd: «Byutu vēl lelōks breinums nu nadzeivas materijas bez Dīva leidzdarbeibas tikt dzeivai, kai vyspasaulā radeišona ar vīnu Dīva vysvareigu vaļu...»

3. Pastōvušō pasaulī kōrteiba ar nūteiktu mērkli pīrōda Dīva asamelbu.

Jo kaut vīns nu myusu nūbrauktu uz taidu jyuras solu, kur vēl nīvīns cīlvāks nadzeivoj un nīvīnam tei nabyutu zynoma, un tur atrostu uzrokstu: «Lai dzeivoj breiveiba,» tyulen padūmōtu, ka jau ir te bejis kaidis cīlvāks. Un prōteigi dūmōtu. Gryuti ir pīlaist, ka nu izkaiseitim būrītim pats pa

švām sastādotu nūteikts vārds un tū vairōk vasais, prōteigs teikums. Tōdēļ arī būrtu aile **sastōdēta** pēc zynoma **plana kai un vyspōri ikvīna kōrteiba** lik kotrā ziņā dūmōt par **gudru ikōrtōtōju.**

Kad otkon kaut kas irauga pirmū reizi kaidu reiku, tyulen vaicoj, kai jū var izlītōt un dēļ kō. Izpētējis vysas komplicātō mehanizma daļas un pōrsalicynōjis, ka **vysmozokō atspere** ir prōteigi ikōrtōta un atteiceigi ivītōta vysa reika mērkam, cylvāks tyulen iznas slēdzini, ka tō mehanizma **mēlstars** ir na tikai prōteigs cylvāks, bet arī ir **bejis apdōvynōts ar breīvu grybu.** Jo nu dažaidim leidzeklim, kuri tam pīdareja, izjēme tikai tūs, kuri nūdarēja vajadzēgam mehanizma mērkam.

Pi taida poša slēdzīņa vad cylvāku prōts, kad mes īsavērsim pasauli. Tur vysur radzam skaistu pastōvušu **kōrteibu,** pasateicūt kurai visi dobā nūtykumi nōk vīns pēc ūtra, pēc nūteiktim nu augšas lykumim. Vysur dobā mes radzam apbreinōjušu mērkeibu, pasateicūt kurai ikvīnai **byuteibai** jau nu dobas ir sovs īpašs pazeimōjums. Nikas pasauli nav te naatkarēigs un īpaši priķš sevis, bet zamōkōs byuteibas kolpoj augstōkom un tōs sovķōrt ir atkareigas ar cytu tai, ka daždažaidu radeibu miljoni sastōda vīnu lelu, gudri ikōrtōtu **kūpeibu,** vysumu, kurā volda vyslēlōkō **kōrteiba** un saskaņa. Šū nūvārōjuši arī greku prōtōji. Pitagors pasauli sauce par «kosmos», kas nūzeimōj skaistumu, **kōrteibu,** saskaņu. Romiši sauce: «mundus» — teiru, skaistu.

Par tū arī līcynoļ vysšlovonōki dobas pēteitōji, par tū ruņoj vysdziļōki filozofi, atzeist tū un apbreinoļ vīnkōrši **cylvāki...** Bet visi ivārōdami tū apbreinōjušu vyspasaula mērkeibas **kōrteibu,** tai prōtoļ par jū:

Jo **vysmozokō** kaut kaida priķšmata **kōrteiba,** vai kōrteigō sakūpōšona pīprosa apdūmōtō **plana** vai nūteikumu, pēc kurim tōs lītas tai, bet na cytaidi tyka sakūpōtas, tad tū vairōk **prōteiga,** tys ir ar nūteiktu mērkī **nasarēkinōjama** skaitļa, dažaidu vysa pasaula radeibu sakūpōšona, pīprosa nadzērdātī **gudra** plana. Bet taidu varēja uzjimt tikai bezmēreigi **gudra,** ļōba **Byuteiba,** kuru mes saucam par vysu lītu **Radeitōju,** vai **Dīvu.**

Pagrīzsim vēreibu kaut uz vīnu vai ūtru gadejumu vyspasauli un ūmai pōrsalicynōsim par tū apbreinōjamu **kōrteibu,** **kaida** tur volda.

Pajimsim kaut debess planetu un zvaigžņu **kōrteibu.** Jū **skaitļs ir nasarēkinōjams,** jo tikai tai saucamā «pīrtnu ceļā», tūs ir **sarēkinōts** pōri 18 miljoni, bet izplatejums, kurā tōs grīžās ir tai **lels,** ka vajadzātu miljoni godu, ka **vysattōlōkōs**

zvaigznes gaisma atnōktu pi mums, lai gon tei gaisma vīnā sekundē porskrīn 40 tyukstušu jūdžu, tys ir, pōri par 280 tyukstušom kilometru. Un šymā naizmērējamā izplatējumā vīnāidi skrīn nadzērdātā ōtrumā tyukstūšas ielu mēnesneicu, apkōrt vēļ lelōku planetu; planetas apkōrt sovom saulem, bet tōs sovķōrt skrīn apkōrt centralom saulem. Ikvīna nu tūs debess milžu lūdem izpylda reizē dažaidas kusteibas un iztaisa nazcik riņķu. Un tymā kusteibā, kuru tymā pat breidī izpylda **zvaigžņu miljoni,** volda tai nūteikta **kōrteiba,** saskaņa, pareizeiba, ka astronomi natikai ipriķš zyna par kotru saules vai mēnesneicas aptymsōšonu, bet vyspareizok par nazcik syntu godu var apzeimōt laiku un vītu, kur pasarōdēs jauna zvaigzne. Lai gon tōs debess izplatējumā lūdes, ivārōjūt tūs lelumu, spēku, gaismu atsašķir vīna nu ūtras, tūmar naivārōjūt tūs daudzējūs dažaideibu, ir storp jom kas saista, kūpoj vīnā lūti labi un prōteigi ikōrtōtā **vysumā** un **dora** apbreinōjušu saskaņu. Pateicūt šai saskaņai Neutons atklōja gravitācijas lykumu, vai sovstarpējōs pīvilķšonas spēka lykumu, ar kura spēku miljoni debess zvaigžņu un planetu nūsatur breivi izplatējumā, kaut gon atsarosdamas dažaidōs kusteibōs, ir aizsorgōtas nu katastrofu un sasaduršonas, jo kotra sovu kusteibu **kōrteigi** izpylda un ūtrai nasastōj ceļā. Pi šytō lykuma pīdar vysas zvaigznes un planetas na tik vīu jau zynomōs, bet arī vēļ nazynomas un šys lykums astronomim paleidz atrast jaunas planetas.

Pasateicūt taidai atkareibai nu sevis un kōrteigai tūs skrīšonai vysas reizē debess izplatējumā lūdes sastōda leidz kai vīnu milžeigō pasaula pulkstiņa mehanizmu, kurā atsarūn tik miljonu rītineišu, — skrituleišu, cik ir zvaigžņu un planetu. Tys lelais debess pulkstins rōda zemes īdzeivōtōjim na tikai stundes un dīnas, bet arī goda daļas un tai ir pīļneigi skaidrs, ka nikod nasasteidz, arī nanūsakaveļ, nanūsavāloļ, nikod jō **navajag** regulēt, ni aizgrīzt, ni īvest kusteibā, bet nikod jys **namūstōj.** Vysod it un it, un it...

Bet kaidis nu šytō slēdzīņs? Jo stundinika izbyuve, kura mehanizms byutu tai **kōrteigi sakūpōts,** ka **rōdeitu** stundes, dīnas un **laika pōrmaiņas,** pīprosa **gudras** un **saprateigas** personas — tad tū **vairōk ir gudrōka** **Byuteiba,** kura radeja tū debess izplatējuma **pulkstiņu** un vysod satur nūteiktā **kōrteibā,** pret kuru **geniju cylvāku** prōts ir bezspēceigs. Losūt laikrokstus mes atrūnam, ka napōrit pat vīna dīna, kurā nanūtyktu kaidas katastrofas ar vilcīnim, automobilim, gaisa kuģim, lai gon jū skrīšonu volda cylvāka prōts. **Bet** kaidis prōts

ir vajadzēgs, ka debess izplatējuma lūdes nasasadurtu un zvaigžņu miļoni, kuri dienu un nakti atsarūn pastōveigā un ōrkōrteigi otra kusteibā?

Kū vairōk apbreinojama lita vai dōrbs, tū lobōk licynoj par savu radeitōju, jo tū vairōk izmeklej lelōkas inteligēnces pi tō izpildeišonas. Tōdēļ arī vysas debess izplatejuma litu kusteibas, vai cytaidi sokut; saskaņa un kōrteiba, kaida volda vyspasauli, pōrspēj vysaugstōku cylvāka prōtu un vyspilneigōk licynoj par bezgaleigu Dīva gudroibu, kura vysu zam skaitļa, māra un svora padarēja. Patīši ir attaisnōjami Sv. Rokstu vōrdi: «Dabasi izteic Dīva gūdu un izplatējums paslūdynoj Viņa rūku dōrbu.» (Ps. 18, 2.).

Vyspasaulē saskaņa un mērka kōrteiba vēļ skaidrōk pasarōda vīnas byuteibas atkareibā nu utras un seviški organiskō pasauļa atkareibā nu naorganiskō, kas ir par šōs patīseibas ōreigi izteicēji, ka vyspasauļa zamōkōs byuteibas kolpoj augstōkom.

Pi pyrnō ocumētīņa mums rōdōs uz zemes lūdes itkai gadejuma nasaskaņas. Mums rōdōs, ka ikvīna byuteiba ir vērs zemes tikai dēļ sevis. Bet kad mes tyvōk isavērsim, tad saprassim, ka tymā pasaulī vyss ir prōteigi padareits un vyss strōdoj tymā vērzīnī, lai paturēt dzeiveibu vers zemes un vyss tys dora un sastōda vīnu lelu saskaņōtu harmonisku vysumu. Pat tai sovstarpeigi škirušōs byuteibas, kai minerali, augi, lūpi ir atkareigi cyts nu cyta. Kai cylvāks navarātu iztikēt bez lūpu, lai lūpi navarātu dzeivēt bez augu un augļu un augi navarātu byut bez mineralu. Tōdēļ vīna pōrmaiņa mineralu pasaulī izsauktu vyslelōku pōrgrūzējumu augu un lūpu pasaulī.

Pīmāram, nu zemes lūdes masas ir atkareiga gaisa atmosfera, bet nu tōs otkon ir atkareiga augu, lūpu un cylvāka dzeiveiba. Lai kaut kas patīseigi pōrsamaina zemes lūdes sastōvā, tyulen maineisīs atmosferas lykumi, bet tei pōrmaiņa sov-kort izsauks atteiceigas pōrmaiņas augu valsti, un tei otkon dzeiviniku valsti. Lai, pīmāram, pōrsamaina atmosferas gaisa spīdiņš, tyulen ceļsis citi elpōšonas nūteikumi un sulas syukšonos organiskūs šymneņu audumā, bet tys otkon pōrmaineis jū byuvi, byus cyta forma, cyta muskulu sistema, cyta ašņa celšonōs un t. t. Tōdēļ arī vyssvōreigōkōs mums naorganiskōs litas, kai saule, mēnesneica, zeme, yudiņš un gaisš tai ty-ka radeitas un ikōrtōtas, ka vyslobōk atbylstu dzeiveibas pa-turēšonai vērs zemes.

Naorganiskōs valsts mērkelba.

1) Saule ir napīcīšama dzeiveibai, bez saules nabyutu mums ni pīteikušōs gaismas, ni syltuma, ni yudiņa, tyaiķu, ni atmosferas tecīņa, ni leitu, ni upu, ni dažaidu škidrumu—vōrdu sokūt dzeiveiba vērs zemes vysā izmērtu, zustu.

a) Tōdēļ zeme tyka ivītōta taidā attōlumā nu saules, ka varātu sajimt nu jōs tik gaismas un syltuma, cik tō izmeklej dzeiveibas veidōšona. Tōpēc, kad cytas debess izplatejuma litas, skrīnūt uz prišku, izlic vairōk garōkus elipsus, tad zeme sovā apkōrtsaules skrējīnī izdora savu ceļu tyvōk pi saules, lai jōs gaismas un syltuma olūta attōlums napadareitu par daudzi pōrmaiņu goda laikā. Bet tai ka zynoma syltuma pōrmaina ir vajadzēiga dzeives byuteibu veicynōšonai, tad zemes ass ir uz 23 ar pusi grada pīlikta ceļā apkōrt saulei un tei pīlikšona mums nas tai labvēleigas goda daļu pōrmaiņas.

b) Saules gaismā zineiba izškir trejskōrteigus vysā atsevišķus spaitus: tī ir apgaismōjuši, sylduši un kimiski, kuri navysod vīnaidi augim ir vajadzēigi. Un tai pīmāram, deigšonai ir vajadzēigi gaismas un kimiski spaiti, augšonai ir vajadzēigi arī syltuma spaiti — un korsšonai, nūbrisšonai ir vajadzēigi diveju pādeju škiru spaiti. Un teišam zemes skrīšona un tōs dažaida dažaidūs goda laikā pīsalikšona uz sauli padora, ka pavasar, kad augi deigst ir mozōk syltuma, jo tūlaik vairōk nūsadorboj kimiski spaiti, bet vosorā nūsadorboj visi spaiti un rēdinī palik vojōki gaismas un kimiski spaiti, turpretim styprōk sylda, lai ōtrōk nūkorstu augi.

2) Mēnesneica ir par ūtru ļūti svōreigu mums debess izplatejuma litu. Mēnesneicas īspaidš uz zemi izsauc jyuru pīplyudumu un atplyudumu, nu kō ir atkareiga miļōņu jyuras dzeiviniku dzeiveiba. Jo nabyutu tō mēnesneicas īspaida un jyuru yudiņa nu tōs jōs darbeibas pastōveigas kusteibas, tad jyura, kura tagad vysus atspērdzynoj, palyktu caur dažaidu jyuras augu un zvēru atliku tryudēšonu, par nōvātōju vysai zemei. Jyuru pīplyudums un atplyudums tū vysu nūvērē un tryudušōs atlikas iznosoj jyuru dzeivinīkim.

3) Zeme ir leidz kai patīseigō dzeiveibas mōte, jo jōs vērsēji slōmi satur vysas barojušōs vilas, kaidu vīn izmeklej augi un dzeivinīki. Ir vērts pagrīzt vēreibu uz kimisku vīnkōršōs dryvas sastōvu. Jei itkai zynōja, kas kotram augam un zōlītei byns vajadzēigs un tū vysu ir ražeigi itaupējuse, kai tū tyulen redzēsīm nu sekuša pīmāra.

Auza, soka mōceits Salm Herstmars, bez kaļķu zustu pi ūtrōs lapeņas, bez potaša vai sodas, vai ūgļskōbō natrija na-

~~uzaugu~~ ~~augstoka~~ par 3 coli, bez magnezijas byutu vōja un ~~krvst~~ pi zemes, bez fosfora nadutu gryudu un bez dzeļža ~~makortēgi~~ augtu. Tam laikam visi šī elementī ir myusu teikumūs.

Vai tad nav jāapbreinoj Radeitōja gudreiba, kurs tai vērsejū zemes slōni gudri sagatavōja, ka nadzeivō massa lobōk zyna augu vajadzeibas un atteiceigōk tōs pilītoj, kai vysu- apkēreigōkais agronomš.

Labī tad slovonais kimiks Liebgs soka sovōs «Chemische Briefe» (261. pusi.), ka nav vysā kimijā gadejuma, kas tai dziļā izbreinā varātu nūvest cylvāku, kai aramōs zemes sastōvs dēļ augim. Jo ikvīns var pōrsalicynōt, ka leita yudiņš syukdamīs zemē navar izkausēt ni potaša, ni akmiņskōbes, ni fosfora, — bet kad šys yudiņš, kurā jau atsarūn šōs byuteibas sasateik ar aramu zemi, tad zeme atjam tōs yudiņam, bet cytas byuteibas, kas augu dzeiveibai navajadzeigas, atstōj.»

Taida breineiga mērka darbeiba slēpās nadzeivā zemē! Trejs catūrtas daļas zemes ir aplītas ar yudini. Taidš sauszemes un yudiņu samārs, rōdōs, byutu naatteiceigs un tikai tys nūticis caur kaidu gadejumu, bet patīseibā gon tai nav. Izpētejūt šū litu nūpītnōk otkon mes atrassim breineigi gudru un apdūmōtu mērka dorbu. Jo īpaši zeme izmeklej taida yudiņa daudzuma, ka vēlōk caur yudiņa iztvaikōšonu caltūs mōkūni, bez kuru nabyutu atvāsnyōjušō un atspērdzynōjušō leita un zeme palyktu par izkoltušu tūksnesi. Tad iznyktu vērs zemes ikvīna dzeiveiba.

4) Yudiņš ir napīcīšams dzeiveibai un nu vysu škidrumu vysvairōk vajadzeigs. Kai škidrums dzyrda vysas dzeivōs byuteibas un jōs baroj, ir ari par golvonu organiskūs litu elementu. Tvaiku veidā caur lopom jys teik augā un spērdzynoj augus pat tūlaik, ka tōs augu sakneites nikaida mytruma naatrūn zemē. Dora maigu gaisu, atnasdams ar vējim lelu syltuma taupējumu nu syltas jūslas uz soltōkom. Zimu kai snīgs apsadz zemi un sorgoj jāunu augu sakneites nu soltuma. Kad vysas cytas lītas nu syltuma pasaplēš un nu soltuma sasaraun koleidz nasasaļ, tad yudiņš izašķie nu cytu škidrumu ar tū, ka jō vyslēlōkais smogums ir na pi sasajšonas, kai cytom lītom, bet pi četru syltuma gradu. Jo nabyutu yudiņam sasajšonas lykumā izjāmuma, tad zīmu yudiņš sasoltu azarūs, upēs leidz dybynam un ītu zudumā vys, kai yudinī dzeivoj. Pat vyskorstōkā vosoras laikā ~~lads~~ ~~naizkustu~~. Bet ka yudiņš pi sasajšonas palik vīglōks un ~~makortēgi~~ dybynā, bet ceļās augšā un sasavīnoj ladā, tad vys- ~~makortēgi~~ laikā yudinī palik tik syltuma, cik ir vajadzeigs dēļ

dzeives tur atsarodušim organismim. Raugat, kai breineigi gudri, ar nūlamtu mērki ir Radeitōja apsaveršona padarējuse yudinī!

5) Gaiss, kurs apjūž zemi, vai atmosfera ari ir napīcīšams dzeiveibai. Cytom debess planetom un zvaigznem nav gaisa, bet zemei tys ir napīcīšami vajadzeigs dēļ jōs apdzeivōtōjim. Tōdēļ ari gaiss sasastōda nu slōpekļa, skōbekļa un moza ūglu skōbes maisējuma. Zeimōjās nu taidu gāzu un taidā sakūpōjumā, kai vyslobōk apmirinōt dzeiveibas vajadzeibas. Skōbeklis ir eļpōšonai vyslobōkais, bet jys byutu par strypru un osu, jo sadadzynōtu organismu, bet tū jō nycynōjušu spēku meikstynoj slōpekļa maisējums.

Šī obeji gāzi kimiskā savinōšonā byutu par indi. Bet tai ka tīm ir īpatneibas, ka vīns uz ūtru ir vīnaļdzeigi un kimiski sasavīnōt ir ļūti gryuti, tōdēļ sastōda tikai pusleidzeigu maisējumu, nu kura ikvīna dzeivō byuteiba ījam sevī tikai tōs daļas, kuras jāi ir dēļ dzeives vajadzeigas. Un tai pīmāram, cylvāki un lūpi eļpojūt gaisu pajam nu tō sev skōbekli un izdvašoj nu sevis kaiteigu organismam ūglu skōbi. Jo nabyutu augu, tad atmosfera byutu pōrsōtynōta ar ūglu skōbi un gaiss ar tū pōrpiļdeits nastu mums nōvi. Un šymā gadejumā augi mums dora lelu pakolpōjumu un lobumu, jo jī ījam sevī ūglu skōbi, bet izgaroj slōpekli, caur kū visi augi teirej cylvāku un lūpu izdvašōtu gaisu.

Augšōk apraksteiti fakti myusus stipri pōrlīcynoj, ka augu lūpu, kai ari cylvāka dzeivei ir napīcīšama mineralu vaļsts un naorganiskais pasauls un tys ir leidz kai ikvīnas dzeiveibas orūds, nu kura dzeivōs byuteibas smel sev bareibu, lai paturēt savu dzeiveibu.

Tōdēļ īpaši, kai tū pastyprynoj paleontologija, cylvāks tikai tūlaik atsaroda uz zemes, kad jau augu un dzeivinīku vaļsts beja vysā zīdā. Tūlaik jau zeme beja sagatavōta uz tō pījimšonu, kuram beja nūlamts valdeit vysas radeitas lītas. Dīvs cylvāku pastōdēja leidz kai augstō trona vērtynā, par kura pamatu ir naorganiskūs litu vaļsts, par pirmū stōvu augu vaļsts, — ūtrais stōvs — dzeivinīku vaļsts un vērs tō vysa volda cylvāks.

Bez cylvāka var byut vysas cytas radeibas, bet bez naorganiskas vaļsts byuteibu sabruktu vys organiskais pasauls: augi, zvēri ar lūpim, bet bez tūs navarātu dzeivōt cylvāks.

Šei kōrteigō vīnu litu atkareiba nu ūtras, pastōdeitō uz tō vyspōrejō nūteikuma, ka zamōkas kolpōtu augstōkom, līcynoj ļūti skaidri par gudru planu pi pasaļa veidōšonas. Tei nūteiktō mērka kōrteiga vysu litu sakūpōšona vysstyp-

~~ne~~ pārliecinoj, ka pasauls gon nanūtyka caur kaut kaidu ~~apuzdzāru~~ gadejumu, kai tū gryb atzeit ateisti, vai bez-
dēt, bet ir radeits caur gudru Byuteibu.

2. Organiskās vajsts mērkelba.

Isavērsim vēl organiskūs radcību kōrteibā, kur tei vēl styprōk aizrōda uz vysu lītu mērkeibu. Te jau vysmozōkō šyuneņa, kai tū apgolvoj Hertvigs, Berlīnes augstskūlas prof., ir par dobas augstōku darbeibu izpildeitu ar vysdziļōku un apbreinojušu aprēkinu. Bet kū varātu pasaccit par vysu organismu, kurā ityļpst jau na miljoni, bet miljardi šyuneņu? Bet cik ir taidā organismā atsevišķu organu, kuri izpylda dažaidas darbeibas, pat naapzineigi, nu kurim kotrai darbeibai ir mērklis natikai vyspōrejais lītas lobums, bet ari vysa organisma lobums un pat vasalai sugai. Vai tad kotram apzineigam cylvākam nanōk prōtā nu vysa šō sekušais slēdzīns?

Jo tūs organiskūs bezprōteigūs lītu organi strōdoj pēc pastoveigūs nūteikumu ļuti gudrā un atteiceigā mērkam veidā, tad ir jōbyun kaidai nadzērdātai gudrai Byuteibai, kura pōrvolda na tikai vysus tūs organismus, bet vysus organiskūs byuteibu organus tai radēja, ka varātu kōrteigi ar nūtektu mērki dareit tai, ka nastu vysam orgnismam lobumu un vysam pasaulam.

Ikvīns instruments, reiks, sevišķi taidis, kurs sasastōda nu dažom daļom, kuras sovstarpeigi paleidz vīna ūtrai pi kūpejō mērka sasnēģšonas ir kotrā ziņā prōteiga izgudrōtōja dorbs. Jo pošas bezprōteigas materijas daļas navar ar zynomu mērki sasakūpōt, ka varātu izpildeit vīnu kūpeigu, prōteigu tom pazeimōtu dorbu. Vajadzēja kaut kam prōteigam ipriķš apdūmōt tō reika, instrumenta mērki un pēc tam atteiceigi uz tū mērki vysu reiku nu atsevišķom daļom izbyuvēt. Un jo tys reiks, vai instruments byus teišam praktysks dzeivē, gūdu ness na sev, bet sovam izgudrōtōjam, jo līcynoļ par jō prōtu un gudreibu.

Par taidu instrumentu un naizsokami komplicātu ir ikvīns organs un sevišķi ļyutu organi, kai pīmāram redzes, dzērdes organi un citi. . . . Pīteikuši tyvōk isavērt acs, vai auss izbyuvē un tūs funkciju darbeibōs, kaidas tom jōpylda un jōnōk pi slēdzīņa, ka jōs var byut tikai par Myužēigōs Ģudreibas dorbim, ar kuru nivīns vysdziļōkais cylvāka prōts pat navar leidzynōtīs. Bet tū vairōk bezprōteigō materiija tūs navar aizmeit.

Acs izbyuve ir tai breineigi sastōdeita un sovam mērkam pazeimōta ari bōgōti apgōdōta ar visim reikim, kaidu vīn re-

dzeibas vajadzēibas izmekļej, ka vyslobōk pīrōda prōteigu mērka darbeibu. Tōdēļ plašōk par jū parunōsim:

Idūmōsim sevi, ka vēl nav uz pasaļa ocu, ir tikai ļyuteiga pretgaismas darbeibu nervu massa. Zynomā attōlumā nu tō nerva ir kaut kaidis priķšmats, pīmāram kaida stute A B. Jo tys priķšmats ir apgaismōts, tad nervs sajam nu tō kaidu gaismas īspaidu, — bet pavysam nanūtektu, jo ikvīns nerva punkts sajam reizē spaitus nu visim priķšmata punktim. Ka uz nerva tyktu atzeimōta stutes bīļde un sasnāgru redzēšonu, vajaga ka spaiti nu stutes A punkta krystu tikai uz kaida atsevišķa nerva punkta «a», beļ spaiti nu B punkta . . . uz atsevišķa punkta «b» un t. t. Bet kai tū sasnēgt, ka sevišķi dažaidu priķšmatu daļu izejuši spaiti krystu uz atsevišķu nerva daļu?

Byutu ļūti vīnkōrši: pastōdeit pret nervu smolku trūbeišu ryndu, ar malnom sīnom. Taidā gadejumā tikai tūs daļu spaiti caur kotru trūbeiti pōris un uz atteiceigas nerva daļas tiks, kuri taišni tamōs trūbeitēs kreit, bet cytu daļu spaiti īnōks trūbeitē īsleipi un uz malnas sīnas zuss. Tai tiks izzeimōta uz nerva vēl napīļneiga, bet patīsa priķšmata bīļde.

Ūtrais, nasamārōti augstōks, pi taida pat mērka sasnēģšonas veids ir sekušs: pret nervu nūlikt kaidu caurspeidušu lītu, kura pōrlauž gaismas spaitus un izdūmōt priķšmatam taidu formu, ka visi spaiti kristu uz priķšmata punkta. Bet «A» uz tōs lītas krituši pēc tōs pōrlauzšonas kūpōtūs vīnā nerva punktā «a», un taipat gaismas spaiti nu priķšmata «B», kūpōtūs vīnā nerva punktā «b». Par taidu formu, kai augstōkō matematika pīrōda, var byut tikai lācveideiga.

Kuru nu šūs dīveju redzes veidu izlītōja dōba, lai izraisit redzēšonas teoremu? Izlītōja obejus. Vyszamōkā dzeiveibas pakōpē atsarūn tikai gaismas sajuššonai organi bez lītišķōs bīļdes apzeimōšonas. Pi ūdim un citim kustūneišim pa lelōkai daļai jau ir acs, kuru izbyuve leidzynōjās trūbeitem vai cilindreišim, nu kuru sasastōda pi jīm tai saucama teiklveideiga radzine, bet augstōkōs pakōpes dzeivnīku aci jau ir lācveideigs krystala kermins, īvītōts atteiceigā attōlumā nu redzes nerva vai teiklīņa. Ir ari jōivāroj, ka šei acs ar lācu nav par tōļōku izveidōšonu ar teiklveideigu radzines aci, bet ir tikai tō poša uzdavuma izraiseišona vysā uz cytu pamatu.

Nervs un lāca ir redzes organa pamata daļas, tūmār lobai redzēšonai ir vēl vajadzēigs daudzi cytu nūteikumu. Gaismas atraideišonai, kas kreit nu vysom pusēm ir vajadzēigs tymss optiskais teikleņš (camera obscura) un aizsorgōt jū.

— ~~caurspeideigu~~ elasteigu plēvi (lūdzeņu). Šytam mērkam ~~caurspeideigam~~ nu oŗpusē bolts un ikŗpusē malns un tymā ir ~~īvītots~~ lai pulkstini caurspeideigō radzine.

Tōlōk, lai sadabōt pareizi atspīstō priķsmata biļdi ir vajadzeigs smolks aprēkins atteiceibā uz četrim elementim: 1) lācas un teikleņa attōlumū, 2) lācas izleikums, 3) gaismas spaitu pōrlauzŗonas pakōpē un taidā pat pakōpē spaitu lauzuma koncentrēŗonu, kaidā dzeivnīks dzeivoj: rys ir, vai gaisā, vai yudinī. Šī visi nūteikumī atsarūn acī piļņeigi aprēkinōti: lāca ir cytaidi izlīkta un cytaida ir spaitu lauzŗonas pakōpe pi lūpim, kurī dzeivoj vērs zemes un cytaida yudiņa dzeivnīkim. Un tai kai apskotamais priķsmats atsarūn vai tōlōk, vai tyvōk pi acs, ir vajadzeigs reiks, kurs acī pōrmaiņeitu pēc kotras reizes koncentrēŗonas attōlumū, tōdēļ pi lācas ir pīstyprynōts muskulēŗš, tai saucams akkommodacijas muskuls (musculus accomodatus), kurs tū vai pīraudams, vai palaisdams, pīdūd tai lelōku vai mozōku izspīdumu.

Priķš iējuŗōs acī gaismas daudzuma — iļēmeibas regulēŗonas vajadzeigs pret lācu nūvītōt caurspeideigu plēvi ar lūdzeņu, kurs pasalelynōtu pi mozōkas gaismas un pasazamynōtu pi lelōkas gaismas. Šū pīnōkumu acī izpylda krōsainō varaveikŗneŗa.

Priķš stereoveidegōs redzes, vai intuicijas treŗō attōluma māra ir vajadzeigs diveju ocu. Un otkon vīnam redzes aktam vajadzeigs tai nūstōdeit muskulaturu, ka obejas acis vārtūs uz vīnu priķsmatu. Tōdēļ patīseibā ir tai ocu muskuli sakūpōti, ka acis simetriski nasalūka uz lītas vyduci, bet vysod asimetriski, rys ir obejas acis uz vīnu pusī.

Atteiceigai redzes organa lītōŗonai vēļ izameklej taida acs nūstōdeīŗona, kura atļautu grīzt vēreību uz vīnu priķsmatu, kuru mes grybam pazeit, bet arī reizē naŗkodātu vajadzeigai uzmaneībai uz apkōrtņes lītu. Un kai reize taidis ir acs redzēŗonas teirums, ka tikai vīna vīta teiruma vydā redzīs skadri un apkōrtņē redzīs leidz kai myglā.

Tai ka gaisā ir daudzi putekļi, kas sastās uz acs lūdzeņa, kurs tyktu aizputynōts un nabyntu caurspeideigs, tad ir acei vajadzeigs leidzeklis, kas tū mozgōtu un teireitu. Ari šitam ir osoru dzīdzeri, kurī izdūd ūŗkidrumu, kas sovķōrt mozgoj acs ōbūli.

Ivārojūt acs smolkjyuteību un jōs augstu mērkī, ir vajadzeigs jū pīteikuŗi aizsorgōt. Tōdēļ acs ōbūļs ir īvītōts dziļā kaula dūbē leidz kai cītūksnī. Lai nu augŗas natyktu acī putekļis un kaidas cytas mozas lītas, vēŗš acim aug uzacis, kuras arī aizsorgoj acī nu svīdrim, Galeigi nu daŗaidim

nalabvēleigim gadejumim aci aizsorgoj plakstini vai vōceni, kuri aizsadz acs ōbūli, kad jai kas draud.

Še ir aizrōdeitas daŗas acs daļas un darbeība, bet ir jū daudzi vairōk un ikkotrys nu tūs zam mikroskopa vēļ atklōtu vasalu daŗaidu elementu un daļu kōrteigu sistemu mērkasasnēŗonai.

Ivārojūt taidu komplicātu un smolkjyuteigu acs izbyuvi, mes saprassim, ka lelais Nevtons, pēc redzes organa izpētēŗonas izasauce: «Patīŗi Tys, kas izbyuvēŗa pyrmū aci vysssmolkōk zynōŗa vysus optikas lykumus un tūs smolkumus.» Zynomais fizīks Helmholtz pasacēŗa, ka «acs ir par taidu lītu, kuru tikai vysuaugstōkō Gudreība varēŗa radeit.»

Kurs tad prōteigs cylvāks varātu tagad pīlaist, ka tai smolki ar zynomu mērkī ir acs izbyuve izdareita, varātu rastīs caur naapzineigu gadejumu? Tū poŗu var pasaceit arī par dzēŗdes organu ausi un jōs izbyuvi.

Jau poŗa dzeivnīku ōrejō mīsas izbyuve ar sovu mēркеību pīsoka myusu prōtam apbreinōt un pagūdynōt Radeitōŗa Gudreību, bet vēļ dziļōkā izbreinā īvad dobas pētētōjus ikŗšejō un psihiskō lūpu dzeives pēteīŗona un seviŗki daŗdaŗaidi instinktī; zam kuru ispaida bezprōteigi dzeivnīki izpylda lūti kōrteigi mēркеigus dorbus.

Jimsim pīmāram kaut jaunu bezdeleigu, kura ūŗmā godā izaŗķēle nu ūlas. Kad tyvojās rudiņs, patneŗš palīk lūti namīreīgs. Tad laiŗās skrīt tōli uz dīnvydu pusī. Taŗu šite vēļ nivīnas zīmas nadzeivōŗa, tōdēļ arī nazyna, ka palīkūt uz vītas, byutu jōnūsaļ. Ari nabeŗa vēļ syltajā pusē. . . Tūmār doba, kura syltā atmosferas jūslā apgōdoj arī zīmas laikā dzeivnīkus ar bareību un syltumu, apdōvynōŗa jaunu putneŗu ar īdzymtu steīgsmi uz prūjom skrīŗonu. Tei steīgsme vai instinkts raun putneŗus rudiņ uz dīnvidim, kaut gon jī nav mōcejuŗis ni geografijas, ni dobas vēstures.

Bezprōteigi dzeivnīki, ejūt pēc īdzymtō instinkta ūmai sasnādz nu sōkuma taidu lītu, kuru nareizi mōceŗi veiri navarātu sasnēŗt, vai arī tūs sasnādz pēc garas nanūgurstūŗas pēteīŗonas. Šyŗi pīrōdeīŗonai pītikis vīna, vai ūŗra pīmāra.

Voguleŗš, tai saucamais veikstuklis (ulva pruni formis), byuvādams sev līgzdu bāŗza lopōs, savej taida veida leikōs, ka ikkotrys pōrgrīzums dora tū geometrīsku līniju, par kuras lēidzynōjumū ilgī strōdōŗa slovonais fizīks Huyghens. Tad tū uzdavumu, kuru slovonais veŗs pi lūti komplicēŗa aprēkina paleīga teoretīski izraisēŗa, praktikā jau nu tyukstū-

un goda izraisēja ļūti vīnkōrši un vīgli bezprōteigais vogulnis.

Yudiņa zērnyuklis (argyroneta aquatica) auž sev yudinī teiklu, nu kura ļūti delikata trūbeite izīt nu yudiņa un izlaiž gaisu. Tōdēļ yudiņa leidēju zvonu pyrmais izgudrōja yudiņa zērnyuklis.

Sovaidis zvēreits, kurs barojās ar indeigim tōrpim, jo teik saindeits, tyulen skrīn maklātu auga «mikonja huako» un ād nazcik lapenu. Tū nūvārōja cylvāki un saindēšonas nu tōrpu gadejumā izlītoj kai pretiveigu leidzekli. Un šys augis ir patiši kai vīneigais leidzeklis pret tōrpu indi.

Vēļ ir interesantōka līta zynōt kai bezprōteigi dzeivnīki pakolpōja matematikai.

Franču mōceits veirs Moraldī pētēja sešstūrveideigu stulpu, kurs sastōda bites šyuneņu, kurs ir aizdareits ar rombveideigom sīnom. Jys ar ļūti nūteiktu māru atklōja, ka šūs četrpuseigūs styurus, kuri atsarūn pi sešstūreigō stulpa, sasnādz: vīns $109^{\circ} 28''$, bet ūtrs $76^{\circ} 32''$. Tūlaik slovo-nais fiziks Reaumur grīzēs pi zynoma matematika Kōniga ar lyugumu, lai tys aprēkinōtu, zam kaida styura ir vajadzeigs rombveideigom sīnom vīnōtīs, jō tom ir jōijam, kai lelōku izplatējumu. Kōnigs aprēkinōja, ka nu diveju blokus stōvušūs styuru vīns sasnādz $109^{\circ} 26''$ un ūtrs $70^{\circ} 39''$. Reaumur's pīlaide, ka Maraldā aprēkinōšona beja kļaidīga, tōdēļ šū lītu nūdeve Skotijas matematikam Maelauram. Un kas izgōja rezultātā? Tys, ka biteitei beja taisneiba, bet Kōnigs beja izdarējis kļaidi. Par tōs kļaidas īmesli beja logaritmiskūs tabeļu kļaidas, kuras ari tyulen izlobōja.

Šys gadejums parōdēja, ka biteite vysvīglōk izraisa ļūti gryutu, bet praktikā ļūti vajadzeigu uzdavumu: kai izbyuvēt pīmārōtī lelōku šyuneņu un izlītōt vysmozōk byuves materiāla.

Jīmsim vēļ vīnu pīmāru. Kaidis nalels dzeivnīceņš, tai sauktais hymenoptera ar nadzērdātu veikleibu sagatavoj sovīm jaunīm kōpureišīm gaļas ēdīni, kurs palik nazcik nedeļu pīlneigi svaigā veidā.

Tys nūteik sekuši: mōteite īprīkš ūleņu nūdēšonas īt pēc kaidu voguleņu medeibā, ar kuru mīsu tōs nōkušō paudze varātu barōtīs. Sadabōjuse taidu voguleņu, uzbryuk jam un ocumirkli tū apgōž uz mugoras, bet jēi nanōvej, rikai paralizej sovu upuri, īlaisdama ar dzanyuleņu indi golvonajā kusteibas nervu punktā.

Pēc kusteibas nervu paralizes voguleņu tei īnas sovā pereklī un tikai tad nūdej tur ūleņas, pēc tō dūdās jaunā

medeibā. Kad nu tūs ūleņu izīt kōpureiši, tad tī barojās ar dzeivu un svaigu voguleņu mīsu.

Kad sabrauktu vysgudrōkī fiziologi apsprīst, kai izraiseit augšōk mynātu uzdavumu, kaidu izdarēja šys mozais dzeivnīceņš, tad gon nīkō naizgudrōtu prōteigōka un mērkam vairōk atbylstūša, par tū, kū pasateicūt instinktām dora bezprōteigō radeiba.

Vyspyrmōk ir vajadzeigs, ka voguleņa mīsa palyktu dzeiva un svaiga uz nazcik nedeļu, jo cytaidi tō dzeivnīceņa mīsa sōktu pyut ūtrā dīnā un vysā izkolstu. Pa ūtram vajadzeigs, ka tys nūmērdeitais voguleņš navarātu kusteit un staigōt, jo cytaidi nūbagtu, kai ari samaidzeitu ļūti meikstas ūleņas.

Lai sasnēgt vīnu un ūtru mērkī nav cyta leidzekla kai vīneigi paralizēt kusteibas nervus voguleņam. Bet kai tū izdareit? Vysa šei operacija vai darbeiba navar byut vylcy-nōta, bet tū jōizdora vīnā ocumirkli, jo cytaidi pats mēdnīks var zaudēt dzeivaibu. Jo sasnēgt panōkumu, tad ir jōteik pi nervu centra, tys ir tymā vītā, kur kusteibas nervi vīnojās. Taidu nervu pi šīm dzeivnīcenīm ir daudzi un pi tō stypra cīta čaula apsadz lelōku mīsas daļu.

Vysa šō uzdavuma izraiseišona pastōv sekušā: a) izpēteit, kur ir nervu centrs; b) kur ir vēsejōs čaulas sasavīnōšona, lai vīglōk tikt pi nervu centra; c) ir jōizlosa taidi voguleni, kurīm kusteibas nervu centri ir tyvu vīns pi ūtra, jo tūlaik vīns īdyurīns sasnēgs gaidamu panōkumu vai sovu mērkī.

Lai šū uzdavumu saprateigi izpīldeit gudram anatomijas pēteitōjam jōsameklej stipri palelynōjušu mikroskopu, ka izdībinēt nervu centrus un ļūti smolku reiku. Tad pēc nazcik eksperimentu, vai cytaidi sokūt mēginōjumu, varātu sasnēgt šū mērkī.

Mozajam dzeivnīceņam šō vysa navajag: instinkts tam rōda nervu centrus, doba tū aplaimōja ar atteiceigu reiku un leidzeklim nervu paralizēšonai. Tōdēļ ari pyrmi reizi izgōjušais jaunais dzeivnīceņš medeibā ar vīnu reizi, ocumirkļa dzanyuleņa īdūršonu ūmai paralizej kusteibas nervus sovām medējumam un ar tū pošu izraisa gryutu uzdavumu nūpītnam dobas pēteitōjam.

Kai gon te naapbreinōt šōs zvēru dzeivē mērkeibas, kai gon naatkōrtōt ar Goethi, kurs zvēru instinktu apbreinōdams soka: «Kas šū dzērd, bet natic Dīva asameibaī, tam jau napa-leidzēs ni Moizess, ni pravīši.»

~~Es runā~~ kar vīn grīzsimēs, kur vīn vērsimēs un nū-
~~vīrsim~~ vysur atrassim tūs dorbojušūs elementu kōrteību un
~~tas~~ darbeibas nūteiktu mērki, kura nikas navar nūlīgt.

Nu tō vysa, kū jau augšōk redzējom ceļās lūti svareigs
 vaicōjums: Kas ir tōs kōrteibas un mērkeibas, kū radzam pa-
 saulī pi kotra priķsmata, pyrmais olīts?

Daži tū gryb atrast lelā dažaidu gadejumu skaitlī un soka,
 ka varēja un beja jōpasadora pasaulei kōrteigai sevī. Bet tys
 taču ir bezprōteigais gadejums! Tokš nikaidas kōrteibas byut
 navar nu gadejuma; tei ir tikai oplomō runa! Pijimt gadejumu
 kai eistineību, zeimōtu vysu pijimt kai caur gadejumu, tykušu.
 Tūmār dzeive pīrōda un tū mes skaidri radzam, ka nikaida līta
 caur gadejumu nanūteik, bet izmeklej kaut kaidas sovas byu-
 šonas īmesles. Jo pijimt vysu asušū pasaulī kōrteību un vysu
 elementu mērka darbeību pošu pa sevīm, tad ari byutu jōpī-
 jam, ka mōjas byuvejās pošas caur oklu gadejumu. Jo mes
 salaseltu lelu, lelu burtu ņkaudzi un tōs burtes svaideitu gaisā
 kaut miljonu reižu, tūmār nu tūs nasasastōdeitu pat nīvīna
 dzīsmēņa. Bet ari šymā gadejumā jau byutu īmesle, kura tōs
 burtes īvad kusteībā. Lai sastōdeit dailu dzīsmēņu, vai dze-
 julī ir napīcīšami vajadzeigi na tikai materija, spēks, energija,
 kusteiba, bet ari prōts, sajāga, saprateiba un vaļa, bez kuru
 ītnikai dzejulis nasasastōdeis. Bet vyspasaulī meš atrūnam
 nasarēkinōjami daudzi komplicātu lītu, kurōs ir vairōk dai-
 luma, kai vysdailōkajā dzejulī. Lobōkais dzejnīks ir tys, kurs
 mōk pīteikuši attālōt dobas dailumu un skaistumu. Tad jau
 skaidra ir līta, ka pasaujs caur gadejumu navarēja rastīs.
 Dobas zīneiba atbolsta sovas slēdzīņus uz pīdzeivōjumīm un
 pōrsalīcynōjumīm. Kū tei pōrsalīcynōšona ir styprōka un
 plašōka, tū patīseigōks ir slēdzīņs.

Kai ilgī dzeivoj cylvāks vērs zemes, tai seņ, seņ nu pošas
 cilvēces sōkuma pastōv stypra pōrsalīcynōšona, kura pastyp-
 rynoņ vysod tū pošu patīseibū, ka vērs zemes tikai tei byu-
 teiba var radeit kōrteigi sakūpōtas mērka lītas, kam ir dūma,
 vai prōta dōvona. Šys pōrsalīcynōšonas styprais slēdzīņs
 palīk patīseigōks vēļ caur tū, ka kōrteigai darbeibai un mērka
 sasnēgšonai ir napīcīšama līta sakōrtōt, sakūpōt lelu doramūs
 elementu daudzumu taidā vīneībā, ka visī elementi caustūs uz
 vīnu kūpeju mērki, bet tū taču var padareit tikai prōts.

Kaut kaida priķsmata sastōvdaļu elementi kūpojās vīns ar
 ūtru, lai taidā veidā sasnēgt kūpeju mērki. Tei sastōdeišona,
 kūpōšona nūteik vēļ tūlaik, ka patīseībā vēļ nikaida panōkuma
 nav, vai kūpejais mērki sasnāgts nav, tūmār tys kūpejais
 dorbojušūs elementu mērki ir par tūs saisteišonōs un vīnō-

šonōs mērki. Tad eistineībā ir pīnōkums jau īpriķš jō sasnēg-
 šonās (prōtā). Šaidā veidā līta pyrms sovas reālōs byuteibas
 par taidu vai cytaidu priķsmatu var byut tikai prōtā. Pīmā-
 ram, zemnīks jo gryb pataiseit kaut cērva kōtu, tad jys vai
 verās uz cyta jau pataiseita, vai otkon apdūmoņ prōtā kaidam
 tam jōbyun un kaidu pataiseit. Lītas vai priķsmata mērki
 īpriķš nikur cytur navar byut, kai vīneigi prōtā. Tōdēļ kur
 prōts pi sastōvdaļu sakūpōšonas nanūsadorboņ, tur navar ari
 byut mērkeiga panōkuma, nav ari kōrteigas tūs elementu dar-
 beibas. Vai ūtraidi sokūt, kur nav prōta, tur nav kōrteigas
 darbeibas. Bet mes radzam, ka vysom radeibom, visīm priķš-
 matīm jau ir īpriķš tūs reālōs, lītišķōs byuteibas nūlamts zy-
 nomais mērki un ka dēļ tō mērka sasnēgšonas vysur un vy-
 sod pastōv apbreinojušō kōrteiba pasaulī tūs sastōvdaļu vīnō-
 šonōs, kuri sastōda vīnu vai ūtru priķsmatu, vīnu vai ūtru
 organismu. Tad prōtam beja jōbyun jau īpriķš vysas pasaules
 radeišonas. Tam beja jōir īpriķš ikvīnas materijas atoma.

Tagad ceļās vaicōjums: nu kurīnes jēmēs tys īpriķš mate-
 riņas asušais prōts, par kura eistineību asam pōrlīcynōti un
 pasaulī asušōs mērkeibas un kōrteibas? Nu nikō ceļtīs nava-
 rēja! Tōdēļ prōtam vajadzēja jau nu myužu byut myužeigā
 dzeives olūtā. Jau īpriķš mes sasnēdzem tōs myužeigōs Byu-
 teibas eistineību, kura beja par vysu lītu cālūni, bet tagad va-
 ram drūši pasaceit, ka Vīņa ir lūti prōteiga. Un tai kai pi vy-
 su lītu kōrteigas nūstōdeišonas izameklej vysaugstōkais prōts,
 tad tei Myužeigō Byuteiba, vai Dīvs ir vysgudrōkō.

Atbīldes uz pōrmatumīm.

Pōrmatums I: Kōpēc tūs dzeivnīku darbeibas, kuras
 rōdōs, sekoņ pēc cylvāku navar pīskaiteit pi jū prōta?

Atbīlde: Jo dzeivnīki ar sovu saprateību pīnōktu pi tai
 apbreinōjušūs sova dorba panōkumu, tad jaunus dzeivnīku
 darbeībā, kuri pyrēmū reizi kaut kū izpylda, byutu radzamas
 klaidas un pīdzeivōjumu tryukums, bet pretiveigi vacōkūs
 dzeivnīku darbeībā byutu radzama lelōkas vai mozōkas ikvīna
 īndīvidualas spējas, kai tū varam nūvārōt pi cylvākim.

Tam laīkam pi dzeivnīkim taidu izāķireību nav nūvā-
 rōjams. Jaunī strōdoņ ar tū pat sporu kai un vaci. Ikvī-
 na biteites voska āyuneņa tai par izaskota kai miljoni cytu,
 itkai byutu vīnas biteites dorbs.

Jaunō bezdeleiga, kura pyrēmū reizi nu mums rudīnī
 skrīn uz dīnvidīm, nikod caur klaidu nanūsamolda un nanū-
 skrīn uz zīmelīm.

Tādēļ arī mērķeigas darbeibas pi dzeivnīkim navar pīškērt jū prōtam, kura tim nav, bet vyss tys nūteik pasa-teicūt idzymtai tōs sugas dabiskai steigsmei, vai jūs dobas mērķeigai radeišonai.

Pōrmatums II.: Kōpēc pat apbreinōjami dzeivnīku dorbi, ar kurim tī pōrsteidz cylvākus, napīrōda intelligences pi lūpim, bet tikai līcynoņ par jūs dobas mērķeibu?

Atbilde: Jo dzeivnīku dorba rezultāti, ar kurim tī, rōdōs, pōrsteidz cylvāku, byutu par pīrōdējumu, ka dažōs reizēs lūpi dora taipat intelligenti, kai cylvāks, tad lūpu apkereiba byutu radzama arī tūlaik, kaņ jūs darbeibas nūteikumi teik pōrmaineiri. Cylvāks, kurs ir veikls kaidā dorbā arī pi mozōk izdeveigu apstōkļu saprass kū dareit. Taisneibu sokūt, dažas pōrmaīņas vai nagaidama nalaiņe ir cylvākam par lobu pamōceibu, kurā sadaboj jaunu pīdzeivōjumu.

Turpretim, pi lūpim ir pavysam ūtraidi. Dzeivnīks mōksleigi pōrmaineitūs ōrejūs apstōklūs izatur pavysam smīkleigi un nikoņ nasaprass, ka byutu jōdora cytaidi. Tys nūteik tōpēc, ka instinkts vad dzeivnīku tikai pi stipri nūteikta dorba, atteiceiga tim apstōklim, dēļ kaidim ir radeits. Bet kad jō dzeives apstōkli teik ūmai pōrmaineiri, tad leidzšinejais instinkts ir napīteikūšs un dzeivnīks jau navar mērķeigi strōdēt.

Tū skaidrōk redzēsīm pīmārā. Berlinē pōrsalīcynōja, ka jauns bobris vai yudrs aizdareits būrē, kurā beja smilts un kūka goboli, taisēja sovu dambi, itkai tam byutu jōkaroņ ar upes straujū tecīni.

Pōrmatums III.: Lai gon dobā ir skaidri radzama kōrteiba un mērķeiba, kuras navar nūlīgt, tūmār jei nav pavyssam vyspōrejō, jo daudzi lītu dobā nasadar ar mērķeibu?

Atbilde: Tī poši, kuri ceļ taidus pōrmatumus, atzeist, ka dobā ir daudzi vairōk taidu fakti, kuri līcynoņ par mērķeibu un kōrteibu, nakaš tūs pavērseīgūs, kas tam pretētūs. Tamlaikam kaut vīnas mērķa radeibas byuteiba, pīmāram vīna augu šyuneņa jau pīrōda, ka jōs radeitōjs beja bezmērķeigi gudrs un ar spēceigu vaļu.

Daudzi gadejumūs mums rōdōs, ka tur vai cytur ir bez kaida mērķa lītas, vai arī kas nūteik bez mērķa, tōpēc ka mes tur poši moldamēs. Mums rōdōs, ka tei līta var byut lītōta tikai taidam mērķam, par kaidū dūmojam, tamlaikam jai var byut pavysam cyta pazeimōšona un cyts mērķis. Var byut ir kaidš tōļōks mērķis un pi tō daudzi augstōks.

Pīmāram, mes radzam, ka uz augļu kūkim ir vairōk zīdu, nakai var izdūt augļu, tōpēc lela zīdu daļa bezaugleigi

nūkreit zemē. Raugat, mērķeiga izbyuve naizmeklej, ka visi bez izjāmuma zīdi nastu augli, ka vyss, kas dzeivoņ sasnāgtu piļņeigu atteisteibu. Zīdu «pōrōkums» mums rōda naizsmeļamu Dīva vysvareibas piļņeibu, kura nav skūpa. Zīdu daudzums ir nu īsōkuma vajadzeigs, lai, kad nōk leiti, vai soltumi, vēļ pīteikūšs skaitls varātu izdūt augļus. Ir arī jōzyn, ka caur laika pōrmaīņom zyud vojōki elementi, bet palik styprōki un uz tō kūka lobōk pīaug.

Nu ūtras puses ražas nanūaugšona, vai arī šaubas par tōs nūaugšonu, pīmīņ cylvākam, ka jō dorba rezultāti ir atkareigi nu Dīva apsavēršonas.

Daži otkon dūmoņ, ka paraziti, dzeivnīceni, kas barojās nu ūtra organisma, ir radeiti bez kaida mērķa. Bez šaubom atsevišķai vīneibai teiši, tī dora zaudējumu, bet reizē starp-nīciski nas lelu lobumu vysai sugai. Jo paraziti mōca na vīnu radeibu uzmaneibai; citim otkon naļauņ ļutynōtīs, un citim otkon atjam vojōkus elementus, bet atstōj styprōkus, pīsadola pi zynomas vīnmēreibas aizsorgōšonas vysā dobā; un paosynōdams karus par sovu byuteibu, paleidz pi spēka izplaukšonas.

Kai dvēseles dzeivē nav tykuma bez uzvaras, bet uzvara ir tikai tur, kur ir pretinīks. — tai arī fiziskō spēka plaukšonā kari ar pretinīkim un šymā gadejumā ar parazitim, atnas arī sovu lobumu.

Pōrmatums IV.: Dobas zineiba pīrōda, ka mērķa kōrteiba dobā napīcīšami izplyust nu pošas dobas lykuma.

Atbilde: Vairōk gadejumūs tys mērķis un kōrteiba navar byut izskaidrojami ni ar kaidim dobas lykumim. Pīmāram, ka zeme ir taidā attōlumā nu saules, ka jai ir pīteikūšs yudiņa daudzums, ka atmosfera sasastōda daudz moz nu 79 procentu slōpekļa un 21 proc. skōbekļa un ūgļu skōbes O. C." Šytōs un dažas cytas lītas vēļ varātu byut pōrmainamas bez kaidu traucējumu dobas lykumūs un pat saskaņā ar Kanta un Laplasa hipotezu, pēc kuras myusu saules sistema izaveidōja nu lelas gāzu lūdes. Bet īpaši taida skaišta īreikōšona, kura izplyust nu šōs izveidōšonas pīsoka napšaubami pīlaist, ka beja īsōkumā veids, kurā myta vysa tagadejō saules sistema.

Tys pasōkums navarēja byut izsaukts kaut kaidim dobas lykumim, kuras vēļ patīseibā nabeja, tōdēļ sovas byuteibas sōkumu varēja jimt tikai vīneigi Dīva Gudreibā. Bet jo arī mes pīlaistu, (kas patīseibā nav pīlaižams), ka vysa kōrteiba dobā byutu iztulkōjama uz asušūs dobas lykumu

pamata, tad vai tūlaik navajadzātu kotrā ziņā atzeit Gudra Radeitōja vysam pasaulam, vysai dobai?

Patiseibā ir tys, ka dobas gudri lykumi, kuri saticeibā dorbojās ar savu mērki ir par skaidru pīrōdējumu, ka ir gudrys lykumu Devējs: kurs nu poša īsōkuma tai dzili īspide dobā. Kai ikvīna līta, tai un ikvīns lykums dobā, navarēja ceļtīs bez pīteikušas īmesles.

4) Vysu tautu vyspōrejo sadareigō Dīva atzeļsona, pōrlīcynoļ myusus par Dīva asameibu.

Tagad myusu laikūs ir jau zynōtniski pīrōdeita šei patiseiba, ka pi vysu tautu, kai civilizātu, tai un mežōneigu, īvārojūt pat vysulelōkōs jū īrodumūs dažaideibas, ir vysur un vysod sastūpama pōrlīceiba par tū, ka ir kaida dīveiba, kuru cylvākam ir jōgūdynoļ. Slovonais Plutariks soka: var atrast pīlsātas bez sīnu, bez zīncības, bez valdņika, bez naudas, bez teātra, bez skūlu, — bet pīlsātas bez svētneicas, bez ticeības, bez dīveibas, bez lyugšonas, bez zvārasta, bez ūperu dēļ lobuma izlyugšonas un ļaunuma nūvērzšonas — taidas pīlsātas nīkur es naredzēju, un nīkod jyus naredzēsīt.» Tam leīdžeigi runoļ arī Seneka.

Patiseibu sokūt, dažaidi tautas tū saprota. Lela beja starpeiba Dīva byuteibas saprasšonā un pat vīna Dīva vītā nareizi gūdynoļa lelu dīvu un dīvaišu skaitu. **Bet tymā vyspōreigi sadareja, ka ir kaida augstōka Byuteiba par vysom radeļbom, nu kuras ir cylvāki atkareigi un kuru tōdēļ ir jōgūdynoļ.**

Ka taidā pōrlīceiba beja vysod pi tautu, par tū līcynoļ:

1) Vysvacōkōs cilvēcis grōmotas, kai pīmāram nu 4000 godu Egiptīšu «Nūmyrušūs grōmota,» tad vēļ vīnu grōmotas, kuras mīņ par Dīvu un sauc Jū par «Radeitōju».

Pi egiptīšim jūs vysvacokajūs pīmīnekļūs atrūnam ļūti augstus izteicīņus par Radeitōju. Pīmāram: «Ir kas, kurs aizdedze debess speideklūs; ir kas, kurs sovīm kolpīm nūklōja stygu ar zvaigzņem, tys ir Svāts nu svātīm, myusu Vodūnis.» Indīšu «Rigvedā,» kas ir par vysvacōkūs religiozūs dzīšmu sakūpōjums, stōv raksteits: «Vīns ir tikai Dīvs uz visīm dīvim.» Tū pošu arī pīmīņ vadža veideigi Assirijas un Babilonijas rokstī. Nu tūs mes zynam, ka semitu tautom beja kūpejais vōrds dēļ Dīveibas pasaukšonas un ka vēļ 1000 godu īprikš Kristus tur pōrvaldēja teira ticeiba uz Dīvu.

Civilizātus tautu kultūras vēsture skaidri pastyprynoļ, ka jū vairōkums beja vysod religiozs.

Nikaida izbreina nav, ka runojūt par eistynō Dīva asameibu, mes, grīžam vēreibu uz pogōnu tautu līcynōjumim, kuri gūdynoļa daudzdīveibu. Pogōnismā ir dīvi lītas jōizšķir un jōivāroj, tys ir ticeibu Dīva asameibā un mōnu dīvaklu gūdynošonu. Mums interesej vīneigi tei pyrmō par Dīva atzeļsonu, jo pogōni gūdynođami mōnu dīvus, beja pōrlīcynōti, ka ir kaida augstōka Dīveiba, kuras tī skaidri nazynoļa, bet gūdynoļa un ar tū pošu zynomā mārā vīnōjōs ar tom tautom, kuras gūdynoļa vīnu patiseigu Dīvu. Un lai gon tōs tautas pasateicūt maļdeigai par Dīvu prōtōsonai un saprasšonai īkrita daudzdīveibu gūdynošonā, tūmār storp tōm daudzdīveibom vīns beja gūdynošs kai vysaugstōkais. Pīmāram, pi greku beja Zeus, pi romīšu Jovis — Jupiters — kai lobais, augstais... Tōdēļ Horacijs sauc Jovīšu par «pasauļa kungu.» (Carm. 4, 47.). Vysā tymā ir radzama ideja un īprikšējō ticeiba, kura zynoļa tikai vīnu Dīvu, pēc kura cylvāku dvēsele slōpa, lai gon ar laiku **cilvēce ryka sakrūplōta.** Tōdēļ Minucins Felix līcynoļ, ka visi cylvāki storp pogōnim, nalaimēs par vīnu tikai Dīvu dūmōja un Jō paleiga pīsaucē. Audio vulgus, cum ad coelum manus tendunt nihil aliud, quam Deum dicunt... et Deus magnus est... Deus verus est... si Deus dederit...

(Octav. c. 18, 19.).

Tōpēc vyslelōki tautu filozofi, kuri ar savu augstu sapratību ījēme zynomu vacūs laiku pasauli, kai pīmāram greku un romīšu: Aristotels, Plato, Pitagors, Sokrats, Seneka, eļūt pēc sova skaidrō prōta, sasnēdze stypru pōrlīceibu vīna patiseigō Dīva asameibā. Tōdēļ arī slovōnōki greku un romīšu rakstnīki, kuri vēļ šudīņ saucās par klasiskim, kai Homers, Sofokles, Herodots, Ksenofons, Virgilijs, Cicero, Cezars — ar pastreipōjumu sovūs rokstūs runoļ par vyspōreju vysu tautu ticeibu Dīva asameibā.

Tai pīmāram Aristotels sovā «Metafizikā» (XII., 7, 8, 9.) aizrōda vysnūteiktōk, ka jōbyun pyrmajā vysu radeību īmeslei. Un ka tei īmesle ir absolūta, namainama, kura ir prōteiga, vyspīļneigōka, apzineiga un vyslaimeigōka Byuteiba. Plato pīvad par Dīva asameibu pīrōdejumus (Timeus) un skaidri runoļ, ka «īkvīns prōteigs cylvāks īsōc sovus dorbus Dīva paleigu pīsaucis.» Sokrats atsabaļsteidams uz mērkeigas ikōrtas pasauli, sauc: «Dīvs ir un Vīnam jōir!» (Par šytū savu pōrlīceibu jam Atenu tīsa pīsprīde izdzert īndi). Seneka roksta sovōs vēstulēs: «Visīm ļaudīm ir īpūtāta ticeiba par

Dīvu un nav tautu, kuras naatzeitu Dīvu.» (Epist. 177.). Homers Odisejā dzīd: «Vysas tautas slōpst pēc dīvu.» Cicero sovā «De legibus» (I. 8, 24.) miņ, ka nav tautas tai mežōneigas, kura natycātu kaidas dīveibas asameibai, lai gon tyvōk nazyna tōs byuteibas un II. gr. 44. nūd. soka: «Dīva asameiba ir par tai skaidru lītu, ka gryuti byutu atzeit par gudru tū cylvāku, kurs tam natycātu.» Filozofs Pļutarks roksta Kolotam (31, 5.). Vari atrast piļsātas bez myuru... bet bez Dīva... nikas naredzēja...»

Tōdēļ platonīšu filozofs Maksims nu Tyra drūši soka: «Ivārōjūt pat dažaidu tautu uzskotu starpeibu, vysas tīsas un lykumi vīnbāļseigi sludynoj, ka ir vīns Dīvs, Kēneņš un vysu Tāvs. Šytū atzeist greks un mežūņš — cītzema un iyuras solu idzeivōtōji.» (Serm. 41, 1.).

Tōs vīnprōtigōs slovonōkūs greku un romīšu līceibas mums ir nu svora vyspyrms tōpēc, ka ir nu tautu, kuras ar sovū augstu kultūru beja ijamušas priksrūceibas tūs laiku zynomā pasaulī. Tūs slava vēļ šudīn nava zuduse. Pa ūtram ir fakts, ka nasaskotūt uz dziļu tykumūs pakrisšonu Grekiijā un Romā vysa dzeive kai privata, tai un publiska beja īreikōta uz religioza pamata, bet tys jau ir styprs pīrōdējums, ka pōrlīceibas par Dīva asameibu dizli kvālōja jū prōtā un sirdī.

Tagadejōs kultūras aizstōvi un priksstōvi.

Na tikai vaetus laiku rakstnīki, kurim moza pasauļa daleņa beja zynoma, beja Dīva asameibā pōrlīcynōti, bet ari šudīn, kad cylvāku kōja jau sasnēdze pat zemes golus, vyslelōki, vysīvārōjamōki vysa pasauļa zynōtnes veiri tic vyspasaules Radeitōja asameibā un tīceibu atzeist par prōta un sirds vajadzēibu. Protestants dobas pēteitōjs Dr. Dennerts izpētēja 300 slovonōkūs dažaidu tautu pādejūs četru myužu zynōtnes veiru religiozōs pōrlīceibas. Un raug, nu 300 dažaidu zineibas nūzaru slovonōkim veirim, atroda tikai 20 mozticeigu un pōrsalīcynōja, ka nivīns nu 20 nikaidu prōteigu ībyldumu pret Dīva asameibu napasnādz, bet vyspōreigi šū lītu vīnaldzeigi nūvērž, lai tikai sovū sirdsapzīni apmīrinōt, vai tū īmydzynōt, ka tī varātu izlītōt dzeives laiku tai, ka itikai Dīva nabyutu.

Tīceibu Dīva asameibā, kuru vysaugstōkō civilizātūs tautu kultūra atzeist par pyrmū pamata patīseibu, izzeist ari pyrmōtneji cylvāki.

Vēļ nacīši tai seņ beja taidi cylvāki, kuri pīlaide, ka pyrmōtneji cylvāki dzeivōja zvērim leidzeigi taldā īražā, ka pat nabeja spējeigi ticēt ikš Dīva un nabeja spējeigi pī kaut kaida

religijas akta vai darbeibas. Bet seviški nabejuši spējeigi pījimt Dīva pasludynōšonu, par kuŗu Sv. Roksti tyuleņ nu īsokuma pīmiņ.

Pī taidu dūmu pīlaisšonas seviški pakolpōja dažaidu ceļōtōju aproksti, kuri pasateicūt tūs volūdu nasaprasšonai, navarēja saprast ari jūs īražū un ceremoniju, bet īpaši jūs religiozōs nūzeimes. Tōdēļ skaidrōja tūs maļdeigi, klaideigi un nareizi jim rōdejōs, ka sasatyka ar dažom mežūņu tautu cīstīm, kam nabeja ītnikaidu religijas pasōkumu. Taidas ziņās ar vēja ōtrumū giva dažaidi autori, kai pīmāram filozofi: Spencers, Tylors, Vunds uz tūs pamatōja sovās klaideigas teorijas par religijas izaceļšonu, kas ōtri pasarōdēja pretiveigas jaunokim zineibas atklōjumim.

Pyrmōtneju tautu volūdu pēteišona un tūs pīlneigōka saprasšona, zineibu par pyrmōtneju tautu īražom un religiju izvede pavysam uz cyta ceļa un teišam pareiza. Pasateicūt dīvejom zineibom: volūdu zineibai (lingvistika) un tautū zineibai (etnologija) naapgōžami pīrōdēja, ka augšōk mynātō teorija par religijas sōkumu ir vysā maļdeiga un napareiza.

Zynomais pasaulī etnologs V. Schmidt Vīnes akademijas profesors un storptautyskō etnologijas un lingvistikas laikroksta «Anthropolog» rēdaktors sovā: «Mitteilungen der Wienes Anthropolog Gesellschaft» 1903. godā uz 361 puslōpas soka, ka prof. Vundts jau pyrmajā sovā dorba tomā izarōda, ka nazyna pādejūs godū volūdu zineibas īgīvumu un pasateicūt tam dora napīlaizamas klaidas sovā teorijā par religijas sōkumu, kai ari moldōs etnologijas zineibā. Jo palykdams zam nūvecējušas teorijas par lūti zamu pyrmōtneju tautu prōtu un klusādams par pādejīm etnologijas zineibas atklōjumim, kuri rōda, ka seņsenējōs kultūras tautas religijas ziņā stōvēja bīži vīn augšōk par dažom kultūralom tautom, dora nacīšamas klaidas.

Lai pōrsalīcynōt par vysā mežūneigūs tautu religiozusaprateibu un jūs ceremonijom, ir napīcīšami vajadzēigs labi saprast jūs volūdu un garōku laiku ar jim dzeivōt. Jo tikai taidā veidā var īsadzīlinōt jūs dvēselē un saprast tū vysu, kas slēpās tūs religijas ceremonijōs.

Tū vysu var sasnēgt nikas cyts, kai vīneigi misionari, kuri vairōkus godus strōdoj mežūņu tautu vydā, lai tim sludynōt Kristus tīceibu. Jī vyslobōk saprūt jū īražas un tīceibu, bet nu jaunūs kristtīceigūs otkon izzynoj vyspīlneigōk jūs religijas ceremoniju nūzeimes, kuras cīstīm pēteitōjim vysod palīk nazynomas.

a) Kū runoj lingvistika.

Voludu zineiba pamatōta uz smolkjyuteigim misionaru nūvārōjumim aizrōda, ka vysu tautu volūdōs, pat vysmežņneigūs, atsarūn vōrdi Vysaugstōkōs Byuteibas apzeimcōšonai un ka tūs vōrdū sastōvs izrōda, ka tim, kuri tūs vōrdus vai teicņus izgudroja beja patiseigō Dīva sapsrassōna. Tys ir styprs pīrōdējums, ka pi mežņneigūs tautu pōrlīceiba par Dīva asameibu beja vyspōreiga un nav taidas tautas, kura par Dīvu nikō nazynōtu.

Tōdēļ taidas zynōtnes veirs ka Livingstons Afrikas tautu volūdu un religijas pēteitōjs soka, ka «pi Afrikas tautu pat vysmežņneigūs vysur sasateikam ar ticeibu Dīvam. Par jūs ticeibas zeimem ir lyugšonas, oltori, uperes un svēneicas caltas Dīva gūdam.» Kū Lingvistons runoj par Afrikas mežņņu tautom, tū par cytu pasaulā daļu tautom runoj citi mōceiti veiri, ka pīmāram: Stanley, Nansen, Cook, Azara, Van Couver un daudz cytu.

b) Kū runoj etnologija.

Volūdņiku līceibu par religijas vyspōreibu un ticeibu Dīva asameibā vyspīlneigōk pastyprnoj slovonōkūs etnografu un etnologu roksti, kuri šū lītu vyspuseigi izdībinej.

Dažus nu tim aizrōdeišu:

Roskoff, kurs izpētēja mežņņu tautas, kas vēl naseņ beja skaiteitas par bezreligiozom, pamatōdamīs uz sovu personeigu pōrsalīcynōjumu, soka: «Leidz šam laikam nikur naatrodu tautas bez religijas.»

Leipcigas ūniversitātes prof. Ratzeļ sovā «Völkerkunde» 1894. g. soka: «Etnografija nazyna tautu bez religijas.» 37. pusl. I. t.

Slovonais etnografs prof. Paschal's sovas ilggadeigōs studijas panōkumā roksta: «Var drūši nūlīgt teicņi, ka itkai atsaroda kaut kur tauta bez religiozōs sapsrateibas.»

Max Müller sovā: «Ursprung der Religion» roksta: «Nav atrotsis cylvāks, kuram nabyutu kaidas religiozōs sapsrateibas.»

Teile sovā «Einleitung in die Religionswissenschaft» 1887. g. roksta: «Vysu laiku ciļvēces vēsture tai ir saisteita ar religiju, ka ikvīnam vēsturnīkam ar tū ir jōsarēkinoj un nivīns nadreikst religijas ignorēt. Pōrmatums, itkai byutu bejuse kaida tauta bez religijas kuļta ir tikai par napīlneigas pēteišonas augli.»

Parīzes akademijas lūceklis Quatrefages sovā dorbā: «L'espece humaine» 1887. g. tai izzeist: «Maņ kai etnologijas profesoram beja pīnōkums pēteit vysas tautu rasas, kur meklēju ateisma (t. i. bezdīveibas), īsōcūt nu vyszamōkūs vai mežņneigūs tautu un leidz vysvairōk civilizātom, bet nikur tō naatrodu, laikam tikai pi atsevišku personu. Jo ari kur ir ateisms, tad na kai dabisks stōvūklis, bet kai izjāmums.»

Leidzeigas izziņas un teicņus atrūnam na tikai pi katōliskūs zynōtnes veiru, bet ari pi protestantu un pat liberalūs, kai pīmāram: Reville, Hellvald, Caspari un seviški pi Skotijas etnologa Andrev's Leng'a.

Andrev Leng's, kurs īpriķš pats dūmōja, ka patiseigō Dīva gūdynōšona izaveidōja nu maļdeigas religijas, atroda pi tōs teorijas aizstōvu tūs faktu nūklusēšonu, kū nareizi pēteitōjim lūbēs satīkt pi mežņneigūs tautu augstōkōs Byuteibas gūdynōšonu.

Seviški, kad Hovitta atroda Australijā pavysam mežņneigu tautu, kura tūmār ticēja patiseigam Dīvam, pamūdynōja Lengu pi atsevišku šymā nūlyukā studiju. 1898. g. jys izdeve sovu dorbu: «Par religijas izaceļšonu.» kurā aizrōda uz nacīšamom Spencera un Tylora teorijas klaidom. Šymā nūpītnā dorbā Lengs skaidri aizrōda, ka ticeiba vysu lītu Radeitōjam, vai monoteisms ir daudzi vacōks par politeismu — tys ir daudzdīveibu, un ka tei daudzdīveiba ir tikai nū pareizō, vīneigō Dīva gūdynōšonas atkrīššonas auglis.

Pretim pōrlīceibom, ka pūrmōtneji cylvāki dzeivōja leidzeigi lūpim un nabeja spējeigi sajimt Dīva pasludynōšonas, Lengs izrōda vasalas vysvacōku tautu ryndas, ka pīmāram dīnvydu Australijas, Andamanu solu, tad Afrikas un Zīmeļu Amerikas tautas, pi kurom ir ŗadzams, ka gūdynōja vīnu vysaugstōku Byuteibu vēl īpriķš eiropīšu atnōkšonas. Taipat Lengs aizrōda, ka ir maļdeigas ziņas par zverleidzeigu mežņņu stōvūkli ticeibas ziņā. Un lai gon mežņni dzeivoj vēl pavysam primitīvūs apstōkļūs, bet prōtōļonā nastōv zamōk par jaunōkom tautom, turpretim ir sateikama sapsrateiba un sajāga pi dažaidu skaistu apgērbu un kara īrūču sagatavōšonas. Taipat ari pi tūs tautu ir mozōk monticeibas, ka pi tūs tautu, kuras jau ir sasnāgušas dažaidu kultūru.

Tōļōk Lengs aizrōda, ka pi tautu, kuras pēc etnologijas rēkinojās kai vysvacōkōs vērs zemes, vysaugstōkōs Byuteibas sapsrassōna un gūdynēšona ir skaidrōk radzama, ka pi tūs tautu, kuras ir baudējašas šaidas taidas civilizācijas. Un ap-

gatoj, ka Dīva byuteibas saprasšona pi atsevišku tautu tūlaik beja piļņeigōka, kad jūs kultūra beja primitivōka.

Vyspōri jamūt etnologija pastyprnoj, ka slovonais etnologs V. Schmidt's roksta, ka kū vairōk ejam tōļōk nu pūr-mōtņejūs tautu un tyvynoļamēs vairōk valōkom tautom, kuras jau zynomā pakōpē sasnēdze kaiđu kultūru, tū vairōk sateikam pogōneibas steigsmes, kuras kas reizes vairōk aptymsoj seneju teiru vysaugstōkōs Byuteibas saprasšonu un tōs gūdynōšonu. Tūmār vysod, nasaskotūt uz tykumiski lelu tautu pakrisšonu, var pi jū atrast vēl vysaugstōkōs Byuteibas atzeišonas pazelmes. Šī ir nūpītnōs studēšonas un izpētēišonas rezultāti, kuri apgōž maļdeigu Spencera, Tylora un Vundta teoriju.

Augšōk pīvasti zynōtniski slovonōkūs mōceitu veiru atklōjumi pastyprnoj, ka:

1) Mali ir, ka ticelba vīneigam patiseigam Dīvam pakōpiniski izaveidōjuse nu pogōnisma. Jo taldā gadejumā daudz-dīveibai byutu jōbyun vysur bez izjāmuma piļņeigōk izveidōtai pi dzļļōk mežūneigūs tautu, tamlaikam lita šajā ziņā ir pavysam pretiveiga.

2) Mali ir, ka cilvēce beja bezspēceiga sasnēgt Dīva asameibas pazeišonu. Turpretim fakts, ka piļņeigi teira vysaugstōkōs Byuteibas saprasšona sateikama pi ļaužu, kuri vēl nazyna itnikaldas kultūras (pēc myusu jēdzīņa), ir par vyslobōku pīrōdējumu, ka pōrsalīcynōšona Dīva asameibā un cylvāku steigsme pi tō gūdynōšonas, nav mōksleigs kultūras panōkums, nu ōrīnes cylvākam izmasts, bet līcynoj par tū patiseibu, kura kotram pōrteigi dūmoļušam cylvākam var sirdī mūstīs. Tōdēļ ikvīns, kurs it pēc sovas idzymtōs steigsmes, var sasnēgt tū patiseibu ar skaidra prōta paleigu.

Zeimojās Dīva asameibā pōrsalīcynōšona ir vyspōreļō cilvēcei un ir nu vysattōļōkūs ļalku, nu pošas cilvēces sōkuma. Taida vyspōreļō pōrsalīcynōšona vysod un vysur asušō — ir gudras cylvāku dobas kūpeļais bolss — tōdēļ ir namaļdeigs arī tōs myužeigōs patiseibas bolss, ka ir Dīvs.

Jo vysi cilvēce vysod un vysur nu sovas dobas maļdeitūs, jo mōneitu un maldynōtu par myužim, tad mums byutu jōatsasoka nu kaut kaidas patiseibas pazeišonas. Jo prōts, kuram ir nūlamnts myusus vest pi patiseibas pazeišonas, vīnaidi cylvāku mōneitu un vēl taidōs lītōs, kuras cylvākam ir vyssvoreigōkas bez kaidu ībyldumu, — tad tūlaik nabyutu par patiseibas pazeišonas leidzekli, tōpēc ka nabyutu jam dūta vara atškērt patiseibu nu malim.

Tūmār prōts taidis naspēceigs nav, jo pīdzeivōjumi mōca, ka natikai nu sovas dobas jys steidzās pi patiseibas pazeišonas, bet ikkotru dīnu ar jō paleigu pazeistam daudzi ļaunu lītu un patiseibu.

Taisneibu sokūt, var maļdeitīs un dažu reizi moldōs, bet ikvīna nūsamaļdeišona vai klaida ir:

a) Vai vīnas personas, vai zynomas ļaužu grupas, — bet na par vysas cilvēces klaidu.

b) Vai ir tei klaida breiža klaida, kura ceļās nu napīteikušas lītas saprateibas, vai ir atteiceigs zineibas tryukums, vai arī atteiceigu leidzekļu tryukums pi lītas vyspuseigōs pazeišonas.

c) Dažu reizi otkon myusu ļyutas īvad myusus moldūs, jo izrōda lītu sovaidi nakai ir patiseibā. Pīmāram, kai tys beja pi saules un zemes grīzšonōs nūteikšonas.

d) Galeigi cylvāka sirds kōreibas var cylvāku tai stipri aptymsoj, ka jō vaļa atzeist par lobu tū, ka tai uz reizes pateik. Tōdēļ pi dažim cylvākim atrīšona skaitejōs par atlautu lītū.

Vysūs taidūs gadejumūs agrōk, vai valōk tūmār varam pazeit myusu maļdeišonōs īmesli un pōrsalīcynōt, ka tei klaida nanūtyka gon nu prōta vōjuma, bet nu ōreļūs apstōkļu, kam nikō kūpeļa ar cylvāka prōtu nav.

Tamlaikam pi vyspōreļōs ļaužu pōrsalīcynōšonas Dīva asameibā taidu gadejuma klaidas ir izslāgtas. Jo:

1) Pōrsalīcynōšonu Dīva asameibā atrūnam na tikai pi dažu tautu, bet vyspōreigi pi vysu tautu bez izjāmuma.

2) Šei pōrsalīcynōšona nav breiža vai nūteikta laika, bet ir pastōveiga, tik vaca, cik ir vaca cilvēce.

3) Te nav dareišona ar kaut kaidu fizisku gadejumu, bet ar patiseibu, pi kuras pazeišonas teikam tikai ar prōtu. Tōdēļ Dīva asameibā pōrsalīcynōšona nav par kaut kaidu ļyutu mōnējušu īspaidu, jo Dīvs kai goreigō Byuteiba navar byut ar ļyutom pazeits.

4) Tei pōrļiceiba navar byut nu kaidu nasavoldamūs, zamu sirds steigsmu, vai kōreibu, jo svāta un taisneiga Dīva ideļa ir tom vysom pretiveiga; tōdēļ arī ikvīna ļauna kōreiba gryb nūnōvēt pi cylvāka dūmas par Dīvu.

Jo jau pōrsalīcynōšona Dīva asameibā pi cylvāku navarēja celēt pasateicūt prōta apmōneišonai caur ļyutom, kai arī navarēja tō izmūdynōt apstymsojta ar zamom steigsmem vaļa. — tad skaidri ir radzams, ka Radeitōļa asameiba, kurs lobus olgoj un ļaunus strōpeļ, ir tai skaidra patiseiba, un ir

pāteikuši cīneiga skaidra prōta, lobas vaļas, nasakrūpļotas sirds cylvākim, kuri šū patīseibu pilneībā atzeist.

Tōpēc vysu tautu vyspōrejais bolss, kuras cytōs patīseibōs un lykumūs ļūti škirās vīna nu ūtras, bet šymā vīnā un vyspōreigōkā vīnbaļseigi sadar, — ir par skaidru pīrōdejumu, ka Dīva asameiba ir cylvāka prōtam par pamata patīseibu. Tad cylvāku prōts pats pret sevīm pretōtūs, jo šōs patīseibas naatzeitu.

Nazkod Cicero raksteja: «Tys, kū vysa cilvēce vīnbaļseigi pījam, kotra ziņā ir patīseiba.» Tū pošu atkōrtoj arī sv. Tomass nu Akvinas: «Ir navarama līta, ka tys byutu moldi, kamā vysas tautas vyspōreigi sadar.» Tōdēļ zynomais angļu vysu tautu vēstures zynōtōjs Max Müller's soka: Dīva asameibas pīrōdējums, kuru aplīcynoj vysu tautu sadareiga atzeišona, na tikai nikod nabeja, bet navar byut apgōzts; pi šytō pīrōdējuma visi citi Dīva asameibas pīrōdējumi ir līki.»

Atbīlde uz pōrmatumim:

Pōrmatums I.: Dīva asameibu izgudrōja goreidznīki, lai nu tō varātu sev sadabōt pōrtykas veidu un leidzekļus!

Atbīlde: Šys pōrmatums, ka ticeibu Dīva asameībā izdūmōja goreidznīki, ir pavysam oploms, jo bezprōteigi pilaiž, ka goreidznīki, tys ir vydūtōji storp Dīvu un ļaudim, jau beja pyrmōk, nakai cylvākam īgōja prōtā kaut kaidas dūmas par Dīvu.

Kai byutu bezprōteigi runōts, ka dzeļžceļu izdūmōja dzeļžceļnīki, lai sadabōt pōrtykas veidu, jo kotrys tū labi zyna, ka īpriķš dzeļžceļa izgudrōšonas nabeja nivīna dzeļžceļnīka — taipat jo cylvākim nabyutu ticeibas Dīva asameībā, tad arī naizmaklātu pōrstōvu storp Dīvu un cylvāku. Arī goreidznīkim nabyutu nikaida īspaida pi ļaudim, jo tī nabyutu ticejuši Dīvam. Tōpēc jau īpriķš asušō ticeiba Dīvam mūdynōja pi ļaudim goreidznīku napīcīšameibu.

Pōrmatums II.: Ticeibu ikš Dīva uzspīde ļaudim lykumu devēji un valdnīki, lai caur tū lobōk cylvāki pildeitu lykumu.

Atbīlde: Ticeiba Dīva asameībā nav uzspīsta cylvākim nu valdnīkim, ni nu lykumu devējim, jo valdnīku tukšu vōrdu pīrōdējumi, ka Dīvs ir, kurs strōpej lykumu pōrkōpējus, nivīna pavaļstnīka napōrlīcynōtu, jo tei patīseiba pyrmōk nabyutu dzīli mitējuse cylvāku prōtā un sirdsapziņā.

Bet caur kaidu tad breinumu visi lykumu devēji vysā pasaulī vīnbaļseigi un vīnā breidī tyktu pi taida uzskōta un

ar kaidu vōrdu paleigu jī varātu ūmai vysom tautom izmūdynōt ticeibu, jz tei patīseībā nabyutu bejuse?

Pōrmatums III.: Baile pret nazynomim dobas spākim, kai pārkyuni un zibsnī pamūdynōja cylvākus pi Dīva atzeišonas.

Atbīlde: Baile pret nazynomim dobas spākim pošā nu sevis arī navarēja cylvāku pīvest pi ticeibas ikš Dīva, jo:

a) Cylvāki, pazynuši šūs gadejumus pōrstōtu ticēt Dīvam. Tamlaikam slovonōki Jobas pēteitōji pēc smolkas dobas parōdeibu, lykumu izpēteišonas nimos ticeibas Dīva asameībā nazaudēja, bet lobōk saprūt Jō vysvareibu dobas lykumūs un ir pōrjimzi ar dziļōku Radeitōja vaļas gūdynōšonu.

b) Pa ūtram, pogōnu tautu vēsture aizrōda, ka baile pavysam nabeja par jū religiozō kuļta pamūdynōjumu, jo gūdynōja na tikai tōs dīveibas, kurom pīskaitēja dažaidas dobas katastrofas, bet atzyna augstōkōs dīveibas par labdarēigom byuteibom, nu kuru vairōk gaidēja loba nakai beidēs ļauna.

Tūmār šymā lītā atteiceigōks ir sv. Augustina un Bakona nu Verulama teicīns, kurs ir pastyprynōts ar daudzējim pīdzeivōjumim: «Baile padarēja naticēigus, jo kam ir par kū Dīva beitis, tad tys gryb, ka Dīva nabyutu.»

Pōrmatums IV.: Ticeiba Dīva asameībā cēlēš nu dobas lykumu nazynōšonas.

Atbīlde: Ticeiba Dīva asameībā nasacēle gon nu dobas lykumu nazynōšonas, kai arī nasacēle nu tō, ka cylvāki dažaidas dobas parōdeibas pīskaitēja naradzamūs dīveibu darbeibai.

Dobas parōdeibu gudrai byuteibai pīškēršona, kai vysu lītu pādejai īmeslei, ir ļūti teicama. Bet pogōnu klaida pastōvēja tymā, ka pasateicūt dobas lykumu nazīcībai, ikkotru dobā gadejumu pīskaitēja teišai kaidas atsevišķas dīveibas darbeibai, un napazyna, ka vīns Dīvs vysu dobu volda, caur gudri nūstōdeitim dobas lykumim un taidā veidā ir par stārpniceigu vysu pasarōdeišonu īmeslī.

Tūmār taidš pogōnu klaidēigs uzskots, nu kō cēlēš daudzdīveiba, īsōkumā nabeja zynoms, jo vēsture apgolvoj un līcynoj, ka vyspyrmōk tautu ticeiba zynōja tikai vīnu Dīvu, bet daudzdīveiba izaveidōja tikai vālōk.

Pōrmatums V.: Tikai naizgleitōti un namōceiti cylvāki tic Dīva asameibai!

Atbīlde: Ka Dīva asameībā ticeiba nav naizgleiteibas un vīnkōršuma panōkums, par tū līcynoj slovonōki zynōt-

mes veidi, bet par tū runōsim atseviškā nūdaļā: «Pareizō zi-
nība vad pi Dīva.»

5. Sirdsapziņas bolss vai tai saucams morālskais pīrōdējums, licynoļ par Dīva asameļbu.

Ikšejais cylvāka dvēseles bolss pōrsorgoļ myusus, ka na vysas myusu īgribas un dorbi ir vīnaldas vērteibas, bet ka vīni pēļnej teikšonu un citi — peļšonu. Cytaidi runoļūt, sirdsapziņas bolss mums runoļ, ka storp lobu un ļaunu ir byutiskō starpeiba.

Tys sirdsapziņas bolss ir vyspōrejais; iys atsasauc ikvīna cylvāka sirdi, kai tik cylvāks daudz moz sōc prōtōt: uz vīnim šys bolss atsasauc skaidrōk un styprōk, uz ūtrim mozōk, naskaidrōk, bet tūmār atsasauc. Ar prōta izaveidōšonu tys bolss palik nūteiktōks un skaidrōks, sajam kas reizes vairōk spēka un palik pastōveigōks. Bet vysod tū vīnu atkōrtoļ: lobu dori, bet bēdz nu ļauna! Un lai gon daždažaidi nūvērteļ atsevišku cylvāku darbeibas morāles vērteibu, tūmār vīsi pi tō pīkreit, ka ir daži dorbi bez kaidu šaubu ļauni, kuru ir jōsa-sorgoļ, pat tūlaik, ka tūs dorbu izpīļdeišona zam kaidu cytu nūteikumu byutu labvēleiga.

Tys sirdsapziņas bolss nav atkareigs nu laika, lai gon cylvāku dūmas par vysivārojamōkim dzeivē gadejumim un litom ar laiku mainōs, bet sirdsapziņas bolss tū pošu runoļ vysod bez pōrmaiņu.

Tys bolss nanōk blokūs ar cylvāka dobas ļaunom īgribom, bet ir tom bīži vīn pretiveigs. Nusmōdeļ un sūda tū, kas cylvāka dobai ļūti ir pateikams un nareizi izmekleļ tū, kas cylvāka dobai ir napateikams.

Tys bolss myusu nalyudz, bet runoļ pavēļeļuši, leldzeigi kaidam lykumu devējam, kurs ir nūmūdā pi mums, lai pavēļēt, sorgōt, breidyntōt un, jo ir vajadzēiba, strōpēt. Jys mums pīsoka napōrprosami. Mes navaram ni ar kū jō lāmuma ni sameikstynōt, ni atmaineit. Jys par lobu pīnōkuma izpīļdeišonu sūleļ olgu, bet par lykuma laužšonu — sūdu, strōpi.

Bet jo mes spēcynoļamēs teišam jū sirdi nūspist, vai jō naivārojam, tūlaik uz kaida laika var jys nūklusēt, bet var byut vīneigi tōpēc, ka vālōk styprōk atsasaukt un sōpeigōk padareļtū ļaunumu pōrmest. Tūmār pi pīļneigō klusuma nikod nanūsālūbs tū pīvest. Tōdēļ, lai gon cylvāks, cik tys ir nu jō atkareigs, ir breivs izvēļēt tū, kū gryb dareit, tūmār zyna, ka na vyss, kū padarējis, byus morali lobs, bet ikvīna dorba moralisks lobums un pat īgrybu ir atkareigs nu kaidas augstōkas normas vai lykuma, kuram vīsi vīnaidi ir padūti.

Tys vyss mums aizrōda uz tū, ka ir vyspōrejais namainamais morāles lykums, kurs nav atkareigs nu myusu patykom un mes vīsi, bez izjāmuma asam tam lykumam padūti.

Tagad rūnās vaicōjums: kas tū morāles lykumu īstōdēļa?

a) Jo starpeiba storp lobu un ļaunu byutu ļaužu izgudrōjums, tūlaik cylvāki, — kai tī, kuri īstōdēļa tū, varātu ari tū pōrmaineit. Tamlaikam tei starpeiba ir pastōveiga, nagrūzama un ir naatkareīga nu ōrejūs apstōkļū: cylvāku, vītas, laika.

Pīmāram, nikas, nikod un nikur navar padareit, ka byutu ļauns: mīļōt dzymdynōtōjus, izrōdeit labidareitōjim pateiceibu, navaineigi cītušim leldzyutibu. Kai ari nikas tō napīrōdeis, ka vōjōkūs vōrdzynōšona, mali, vilteiba, tāva slapkaveiba, — byutu par tykumim. Lai nazyn kai, kam grybātus, ka šī ļauni dorbi byutu skaitami par lobim. — tūmār veļteigi, cylvāku sirdsapziņas lāmumu napōrmaineis. Tei sirdsapziņa paliks vysod vīnaida, tys zeimoļ vysod nūpeļs tū vysu, kas ir ļauns.

b) Jo starpeibu storp lobu un ļaunu byutu nūstōdēļrši cylvāki, tad jī taidā gadejumā varātu ari ļauna dareišonas aizlīgumu nūceļt, vai iznycynōt. Tōdēļ ka tys, kurs lykumu izdūd, īstōda, var tū lykumu ari atceļt... Taidā gadejumā byutu kotram breivi bez sūda dareit ļaunu.

Tamlaikam ikšejais dvēseles bolss runoļ mums, ka bausleibu «nadori cytam ļauna» kotram ir napīcīšami jōatzeist sirdsapziņā. Un lai gon pi ļauna dorba pīsalaiššona atnastu kam kaidu materiālu lobumu, tūmār ivāroļūt tū lobuma, jō dorbs paliks vysod ļauns. Vysod tys bolss jū nūsūda, tōdēļ nikod, ni zam kaidim nūteikumim navar jys pi taida ļauna dorba pīsalaist.

Tōdēļ lai kaut vīsi ļauds nūlamtu, ka, pīmāram, ir breivi malōt, vai Dīvu zaimōt, tad tamleldzeigais lāmums navarātu attaisnōt nu vaines sirdsapziņā tō, kas šytū dareitu. Tōpēc ka nivīns nu ļaužu, vai ari vīsi reizē navar padareit tō, ka apzineigi mali, vai Dīva zaimōšona byutu par teļcamu litu. Tū varātu padareit tikai vysā samaitōti un ļauni cylvāki, tūmār sirdsapziņas bolss jūs komōtu!

Lykums, kurs nūlidz ļaunūs dorbus ir taidis styngrs, ka visim tū pīļdeit ir pīnōkums bez kaida izjāmuma un tōpēc ni nu kaidas pasaļa autoritātes navar byut ni atmaineits, ni nūvārztis.

Jo tad ikvīns saļyut, ka ir ar moralisku lykumu saisteits, un ka jys gryb byut gūdeigs, tad navar jys nu tōs morāles lykumu izalauzt, izsraut. Un jo tī lykumi nu pasaļes autori-

tātes nav atmamami — tad ir radzams, ka na nu cylvākim tyka istateiti, bet nu kaidas vērsdabiskās autoritātes.

Nav arī tās ikšķejais dvēseles bolss par audzynošonas vai montošonas augli, jo pl gadejuma varātu cylvāks nu tō izbēgt. Turpretim, šō bolsa naspēs izraut nu cylvāku sirds nikaidis civilizācijas pōrspāks. Tōdēļ ir naatkareigs nu cylvāku valas moraliskais lykums. Dvēseles bolss, kurs mums tū lykumu paziņoj un pīsoka pi jō pīsamārōt un pīldeit, aizrōda mums, ka ir naradzamais lykumu Devējs, kurs tū lykumu īstōdēja, cylvāku sirdsapziņu tam lykumam nūdeve, pi jō izpīldeišonas verās uz tū, kai mes tū pīldeisim un nazkod myusus tīsōs. Tū vysaugstōku lykumu Devēju un Tīsōtōju, saucam par Dīvu. Tad morales lykumu un sirdsapziņas bolss ir Dīva dōvonas un rōda mums tū, ka ir jōbyun Tam, nu kura lykumi iznōk.

Pōrmatumi un atbīlde.

Pōrmatums I.: Moralisks sirdsapziņas lykums tyka īstōdeits tymā nūdūmā, lai nastu cilvēcei lelu lobumu.

Atbīlde: Nikod navar byut pīlazīama lita šys pōrmatums, jo ir sovā pamatā maļdeigs:

a) Lūti bīži morales lykuma pōrkōpšona teiši nas dažaidu lobumu, bet tūmār sirdsapziņa nūpeļ un tīsoj, sūda taidu dorbu. Pīmāram, ōrprōteigūs nōveišona, krūpļa, vacūs, nabogu, līpeigu slymūs, zam dažū nūteikumu priķš sociālōs dzeives nasu lobumu, bet napīkristu pi taida lykuma, pat tī, kuri runoj, ka nav lykuma, kura cylvāki navarātu atceļt.

b) Izrokumūs mes atrūnam vysvacōkūs cilvēcē lykumus, pīmāram uz pīmineklīm Indijā un Egiptē, kuru izpīldeišona nikaida laiceiga lobuma nanas un kuri ir izskaidrōjami ar ticeibu myužeigai dzeivei pēc nōves un ar sirdsapziņas atbīldei pēc nōves.

c) Pat vysizdeveigōki bezdīveigūs lykumi nas cylvākim daudzī ļauna, jo tī ir aizmērsuši moralisku lobumu, kai pīmāram, svātdīnas nasvēteišona.

Pōrmatums II.: Cylvāks sasnādz sirdsapziņas bolsu caur audzynošonu.

Atbīlde: Cylvāks nasasnādz un nasadaboj sirdsapziņas bolsu caur audzynošonu, jo:

a) Ipriķš kai bārns teik pamōceits, jō poša sirdsapziņa jau runoj, ka malōt ir nalabi un ļauns dorbs, bet pīsazei-

šona pi patīseibas ir kas lobs. Nu šenis ir izskaidrojama tei bārna baile pret strōpi un kauns, ka tās teik sagyuts pyrmū reizi mīļojūt. Ari mozi bārni, koleidz vēļ nav vilteibas teiklūs tykuši ir vaļsirdeigōki un taisneigōki, kai vacōki cylvāki.

b) Vīnkōrši un vysikdīnišķōki morales lykumi, kai pīmāram: navar zagt, vai otkon ka nūzogta lita ir jōatdūd īpašnīkam, tyuleņ pi pyrmōs pamōceibas bārnam rōdōs par taidu litu, kura poša pa sevīm ir saprūtama, kas nikod tai vīgli nanūsadūd tur, kur ir jōpylda tikai dzymdynōtōju pīsacējumi, kurim nav nikō kūpeja ar vyspōrejīm morales lykumim.

Pōrmatums III.: Sirdsapziņa izaveidōja pi cylvākim nu kaut kaidas mōnticeibas un pōrprōtumu.

Atbīlde: Sirdsapziņa navarēja izaveidōt ni nu pōrprōtumu ni nu mōnticeibas, jo:

a) Sirdsapziņas bolss vysivārōjamōkōs morales litōs un vaicōjumūs pi vysu tautu un vysūs myužūs vysod ir tās pats, tamlaikam aizsprīdumi, mōnticeibas, pōrprōtumi pi dažaidom tautom ir dažaidi.

b) Aizsprīdumu, mōnticeibas, pōrprōtumu, cylvāks var izbēgt un tūs atstōt, turpretim tī poši mozynojās un zyud ar prōta pīaugšonu un sirds izaudzynošonu. Tamlaikam vysā pretiveigi nūteik ar sirdsapziņas bolsu. Kai nikod nanūlīgs tōs patīseibas, kai 2 reizes 2, byus 4, — tai arī nikod naizbēgs cylvāks ikšējōs pōrlīceibas, ka pateiceiba un laipneiba ir lobs, bet napateiceiba ir ļauna.

Mali ir arī tās, ka beja kaida tauta, kurai nabeja jāgas atškērt lobu nu ļauna.

Atrūnam mežūneigas tautas, pi kuru morales sajāga beja ļūti zama, bet vysod pi tūs tei beja. Jaunōkōs etnologijas studijas pastyprynōja tū vyspīlneigōk, tōdēļ nivīns nu nūpītnōkim mōceitim veirim pret tū nikō naibīļss.

Jau pogōnu tautas vēļ pyrms Kristus atnōkšonas tikai nu sirdsapziņas bolsa pazyna, ka ir vysaugstōkais lykumu Devējs. Greki sirdsapziņu apzeimēja kai dusmes un atrībšonas dīvīti, par kurom beja Erinie un Eumenida. Cicero (de legibus II., 4., 8.) roksta: «Tei beja vysu patīseigi gudrūs veiru pōrsalicynōšona, ka morales lykums nav izdūmōts nu ļaužu, bet ir myužeigs lykums, kurs caur sovu pīsacējumu un aizlīgumu volda par vysu pasauli, — bet par vysaugstōku un pādejū tō lykuma pamatu ir Dīvs, kurs izdūd vysōs vajadzeibōs vysgudrōkōs bausleibas.»

6. **Napīcīšamūs, gadejuma lītu pasaulī byušona pīrōda, ka jōbyun kotrā ziņā napīcīšamai Byuteibai.**

Beja nazkod laiks, kad myusu nabeja, un kad nabeja nīvīna cylvāka, ari atnōks vēl taidis laiks, ka otkon myusu jau nabyus. Tū pošu var saceit ari par visim dzeivnikim, augim un mineralim. Nu šyto mes radzam, ka nīvīna nu byuteibom, nu kuru materiālais pasaulis sasastōda, nav kotrā ziņā vajadzīga, obligatoriska, jo kas napastōv vysod, bet ceļās un zyud, tys nav kotrā ziņā napīcīšams, obligatorisks, bet ir tikai laiceigs. Napīcīšamō byuteiba, vai obligatoriska ir tei, kurai vysod jōbyun un jōbyun taidai vysod, kaida ir.

Jo jau vysas asušōs pasaulī lītas nav napīcīšamas, naobligatoriskas un vysas varēja ari pavysam nabyut, tad ir skaidri radzams, ka tūs asameiba vai ekzistence pavysam napīdar pījūs ipašas byuteibas. Cytaidi runojūt, nīvīna nu šōs līta poša natyka, bet sajēme sovas byuteibas sōkumu nu cytas, kura jau beja iprīkš jōs. Bet tei, jo nav obligatoriska, jēme sovu sōkumu vēl nu cytas un t. t. Tai ejūt atpakaļ, pīnōksim pī pyrmōs byuteibas pasaulī, kura jau beja eistineibā iprīkš vysu cytu, un nu tōs nī nu vīnas sovas asameibas sōkuma pajimt navarēja, tōdēļ tai beja jōbyun pošai nu sevis, sovā byuteibā.

Tei pyrmō byuteiba navarēja ceļtīs laikā, bet tai beja jōbyun vysod. Jo tei pyrmō byuteiba, kaut mozu breideiti nabyutu bejuse, tad nīkō ari nabyutu, ari vēlōk nīkas navarātu byut, jo nu nīkō nīkas nanūteik. Tōdēļ tai pyrmajai byuteibai **beja jōbyun vysod**, tys ir nu myužim. Tei obligatoriskō, napīcīšamō jōs asameiba ir par tōs byuteibas īpatneibu, kura izšķir tū nu vysom cytom byuteibom, kuras nav napīcīšamas un obligatoriskas. Raug, šī byuteibu, kura nu myužim ir napīcīšama pošā nu sevis, saucam par Dīvu.

7. **Pōrmaiņas un kusteiba, kaidas pasaulī nūteik, pīrōda Dīva asameibu.**

Radzamā pasaulī arvīnu nūvārojām jaunas parōdeibas vai pōrmaiņas. Vīnas byuteibas ceļās, ūtras tōļōk veidojās, cytas zyud. Bet kotra atsevišķi agrōk vai vēlōk pōrīt nu vīna stōvūkla ūtrā tai, ka vysā pasaulī vōlda pastōveīga **kusteiba**.

Raug, kur ir kusteiba, tur kotrā ziņā vajadzēigs spēks, kas tū vysu dōra. Bet kur tū atrassim? Vai pošā materiājā? **Nē, pēc fizikas likumu materiija ir bezspēceiga.** Tys ir, nu **sovas dīvas vīnādzeiga** uz kusteibu un mīra dusu, tōdēļ pošā **nu sevis ir spēceiga** īsastōt kusteibā, vai izsaukt sevī kaut

kaidu pōrmaiņu. Pīmāram nūliksim kaut kaidu lītu uz golda, tad jei tur gulēs, koleidz tōs kaut kas napaceļs un napōrness uz ūtru vītu.

Jo materiija pošā nu sevis varātu īsastōt kusteibā, vai sovas kusteibas otru nu varātu mainēt, tad tūlaik visi fizikas aprēkini byutu navarami. Tad mes nīkod iprīkš nazynōtu, kai tei materiija taidā vai cytā gadejumā izaturēs. Tūmār kōrteibas likumi pastōv pat smolkūs aprēkinūs un tōpēc fizika jōs izrōda **matematikas formulēs**.

Jo jau materiija pošā sevis kusteibā navar īvest, tad jai tū beja jōsajam nu kaut kō cyta, vai beja īvasta kusteibā caur cytu oīreigu spēku un tys spēks beja oīrpus materiijas — zēimōjās goreigs. Tōdēļ ir jōbyun kaidai namateriālai byuteibai, kura pyrmū nu kōrtas materiija īvedē kusteibā un taidā veidā deve vysom pōrmaiņom un parōdējumim pasaulī īsōkumu. Tū byuteibu, kura ir par vysu pōrmaiņu un kusteibas pyrmū īmesli, saucam par Dīvu.

Bezdivelbas sistemas.

Vysus tūs cylvakus, kuri kai navīn pyulejās nūlīgt Dīva asameibu un ticeibu var sadaleit dažaidōs grupōs. Nu tōm golvonōs ir sekušas: **materiālisms, panteisms, pesīmisms, agnosticisms un monisms.**

Materiālisms

Materiālisti vyspyrmōk nūlīdz Dīva asameibu un pīrōda, ka pasaulī ir tikai materiija un spēks, tōdēļ soka: nav nīkaidas augstōkas namateriālōs byuteibas, vai vysu lītu Radētōja. Jī apgolvoj, kai jau augšōk tū redzējom, ka materiija byudama nu myužim un saturādama sevī kusteibas spēku, padarēja vysu pasaulī bez augstōkas, gudrōkas Byuteibas. Pyulejās tū izvest skaidreibā, pīrōdeidami, ka nu vysmozōkūs, apdōvynōtu ar pīvijkšōnas un atstumšōnas spēku materiijas daleņu atsaroda pīrmī atomi (**vysmozōkō materiijas nadoļamō daleņa**). Atomi otkon sovkōrt **sastōdējuši** tai saucamas molekulas (**molekula ir kaidas mīsas vysmozōkō kimiskō daleņa**) nu mīsas. Tad vēl pī tōs maļdeigōs teorijas apgolvoj, ka dzeiveiba atsaroduse pošā.

Taida jūs runa ir ļūti oploma, jo runōdami, ka materiija ir myužeiga, **pīlaiž, ka ikvīnai lītai pošai sevī ir byušonas un pōrmaiņu ipašais īmeslis.** Bet kai tū pīrōda pīdzeivōjumi un kai jau augšōk redzējom tys vyss pavysam nūteik ūtraidi. Jo

Piņam šytū jūs teicini, tad jōpījam ari tū, ka tam atomu pada-
rēšonas spēkam beja jōbyun vēl īpriķš vysumozōkus materijas
daleņu. Tōdēļ valcōjums: kai tys materijas spēks varēja byut
 bez jōs. vysā palīk tymss un nasaprūtams. Varbyut materiā-
 listi gryb nu tō spēka izvest materiju, bet ari lūti maļdeitūs, jo
 spēka pavairinōšona dūs tikai spēku, bet na kū cytu, taipat
 kai smilšu pavairinōšona nadūd dzeiveibas.

Moldōs materiālisti ari tymā, ka pilaiž vysa izaceļšonu nu
 irūbežōtas, bezprōteigōs dobas. Tamlaikam skaidri radzam,
 ka pat cylvāks, kuram jau ir sajāga, prōts, bet nu nadzeivas
 lītas navar izvest dzeives. Tūmār pasaulī ir tai apbreinōjuši
 mērkeigi daždažaidu lītu sakūpōtā kōrteibā, kura pīprosa vys-
 augstōkōs intelligences, prōta, saprateibas un gudreibas. Tō-
 dēļ tagadejais pasauls ar vysom sovom radeitom lītom un ar
 sovū īkortu napīcīšami izmeklej un pīprosa augstōkas un bez-
 galeīgi gudras Byuteibas, kura beja poša nu myužim un nu
 sovas bezgaleigōs mīleibas uz cylvākim izvede byuteibā vysu
 pasaulī nu nīceibas ar sovū bezgaleigu varu un bezmēreigu
 gudreību.

Moldōs ari vēl materiālisti, pilaisdami, ka kusteiba beja
 nu myužim, jo taida pilaisšona ir pretiveiga zīneibas nūtei-
 kumim, kai tū mes augšōk redzējom. Taipat ir oplomeiga jūs
 runa, ka dzeiveiba celās nu nadzeivōs materijas caur fiziski-
 kimisku procesū. Galeīgi, jo materiālisti nikō cyta naatzeist,
 kai vīneigi materiju, tad lai rauga izskaidrōt, nu kurīnes, pī-
 māram smadzinēs rodōs taidas psihologijas steigsmes, kai:
 mīleiba, īnaidš, laimeiba, prīca, skume, cīsšona, cereiba un
 izmysums?! Taidas jūs pilaisšonas gadīnī, tys nabyutu sa-
 prūtams!

Panteisms.

Panteisti, vai kai vēl jūs sauc par monistim, naatzeist
 vērs šōs radzamōs pasaules nikaida atseviška Dīva, bet vysu
 pasaulī skaita tikai par vīnu byuteibu un sauc jū par vysdīvu.
 Nu šenis paīt panteisms — vysadīvs. Panteistu pilaisšonai
 tys vysdīvs ir nu myužu un vysas lītas, personas, kū mes
 radzam, nav par kaut kū cytu, kai tikai tys pats vysdīvs
 vysaidūs jō veidūs un gadejumūs.

Šei panteisma sistema cylvāku dzeivē ījam un spēlej lelu
 lūmu, jo dīvynoj dobu lūti skaistas dzejas formā, tūmār patī-
 seibas tymā gon atrast navar. Dziļōk īsaverūt šymā teorijā,
 mes atrassim divi lītas, kuras panteisti pyulejās un ryupejās
 uzspīst cylvākim: 1) vysu lītu vīneigumu un 2) ikvīnas radei-
 bas pilneibu. Apdūmojūt panteisma prōtōšonas izvyilkumus

un īsaverūt pasaules bīldē un radeibu dzeivē, mes skaidri sa-
 prassim jūs moldus un klaidas. Lai nu kaut jys patīseigi pī-
 rōda, kur atrast vysas pasaules vīneibu? Vai tad ikvīnam
 cylvākam narunoj jō poša prōts, ka jys ir kas atsevišķs nu
 citim. Mōte ar bārnu, draugs ar draugu var sadarēt, kai
 dzīsmes meļdiņš un jōs atbaļss, tūmār jī ir un vysod palīks par
 divejom personom un nikod, ni ar kaida pōrspāka paleigu
 navar byut par vīnu. Kaidš gon var byut pīmāram vīnei-
 gumš storp gaišu kai saule Kristus Kunga personu un līkulcigu
 farizeju? Kaida gon var byut vīneiba storp cylvāku un suni?
 Vai otkon storp suni un akmini? Vysa pasaule ir pōrpildeita
 ar pretiveigom steigsmem un tys spēks, kurs tū pasaulī satur
 pī zynōmōs un nūteiktōs kōrteibas ir na pasaulī, bet vērs šōs
 vysas pasaules. Pījamūt taidu oplomeibu panteisma teoriju,
 mes pī izskaidrōšonas, kōdēļ pasaulī nav tō vīneiguma, kris-
 sim ōrkōrteigā tymsumā.

Taipat ir vysā maļdeiga un oploma ūtrō panteisma teicīna
 daļa, ka ikvīna byuteiba, vai līta ir sevi pilneiga un vareiga.
 Vai mes, skotūrtis pasaulī un dzeivē narēdzim kū cytu? Vai
 šu pylnū sōpu, skumes, nateireibas, grāka, vīlteibas, īnaida,
 nateiru kaisleibu pasaulī — varam pasaukt par Dīvīškōs pil-
 neibas, svātuma apzeimōtōju, reprezentātōju? Tys taču byutu
 mulkeigi! Galeīgi tys panteisma vysdīvs byutu un palyktu
 pats ar sevi pretiveibā.

Sajīmdams vysu sevī jys byutu vyspīlneigōkais un pī jō
 atsarostu visi tykumi, tōpēc byutu par vyssvātōku byuteibu,
 tūmār reizē ari byutu par vysa pasaula slapkaveibu, nūzigu-
 mu, nateireibas mītekli! Tys ir pī jō byutu pilneigs, skaidrs
 prōts, bet ari reizē mulkeiba, vīglprōteiba un ōrprōts... Pa-
 tīši pī šytaidas teorijas var nōkt likai taidas personas, kurom ir
 slimeigs prōts!

Pesimisms.

Pesimisti sovķort katoj pret Dīva asameibu ar tū, ka
 pasaulī naasūt pilneigōs moralīskōs kōrteibas. Jī vīnaidī
 atkōrtoj tū, ka ir daudzi sōpu un cīsšonu; tad tryuceiba, vai-
 maņas pasaulī apmōc cylvākus. Un šū vysu ryupejās pīskaitēt
 vysaidim dobā napatadzamim gadejumim, vai tai saucamom
 kataklīzmom. Pamatōjūtīs uz tūs, jī soka: «Vai tōs vysas
 skumes, sōpes, vaimaņas, nalaimēigūs gadejumus var sadareit
 ar Dīva asameibu, kurs ir pylns gudreibas un augstōkō lo-
 bumā?»

Nūpītnōk un dziļōk īsaverūt pesimistu slēdzīnūs un pa-
 saules dzeivē var pilneigi nūsvērt, kur ir patīseiba. Jo cylvā-

kam byutu tikai šei dzeive, pēc kuras jys jau tōjōk nadzeivōtu nikur; tad pesimisti byutu vinnējuši; bet tai ka cylvāka pēc šim vōrgim gaida myužeigō prica, tad tū vōrgi, sōpes, vaimanas boleļ un zyud nūpītni dūmojušō cylvāka acīs. Bet ari tū vōrgi, sōpes un cīsšonas vairōk reizem sateik cylvākus caur jū pošu nauzmaneibu, vīglprōteību un vēl vairōk caur sovvaļu.

Pa ūtram cīsšonas un sōpes cylvākam nareizi dūd saprast sevi un salauzt savu lepneibu, kura jū vad zusšonā; sōpes paceļ cylvāku sirdi pī augstōka ideala, mūdynoļ pī teirōkas dzeives un dūd pazeit cytu sōpes, bādas, vaimanas, lai žālsirdeigōk atsasaukt uz vōrgulim. Labi tū izsoka pūļu rakstniķs Asnyks:

«Kad vysu škiru sōpes, skumes
Gors dzeivē reizi panas, cīs,
Tad steidzās jys pēc debess laimes,
Bet tū, kas zemes, prūjom sviž . . .»

Patiseibā tys ir radzams biži vīn cylvāku dzeivē, ka cīsšona, sōpes, bādas jū pōrsorgoļ nu lelōku nalaimu. Jo cīsšonas byutu pretiveigas Dīva asameibai, tad cylvāks bādōs, skumēs un sōpu gadejumūs nasauktu Dīva paleigā. Jau tei poša Dīva pīsaukšona sōpu, vai nalaimes gadejumūs, kai ari vōrgūs, kūrnēšonā uz Dīvu, — runoļ par Dīva asameibas eistineibu. Cīsšonas un dažaidi vōrgi napīlaiž cylvāku pī izlutynōšonas. bet cylvāku dora nareizi par varūni. Jaunekli, kuri mōcōs dažaidūs tryukumūs un pacīteigi steidzās pēc sova ideala, vysod izamōca teicamj un ir vālōk par nupitnim cylvākim, zineibas veirim. Turpretim augdami izlutynōšonā, bez kaidu pōrbaudējumu palīk kōreigi, jytiski cylvāki un jāli zineibā.

Agnosticisms.

Tī, kuri pīsatur agnostiku teorijas, atmat vysu tū, kō poši ar savu pōrsalicynōšonu navar pazeit. Un tai, ka Dīva, kurs ir teirs gors, ar jyteklīm cylvāks pazeit navar, agnostiki runoļ, ka par Jō asameibu: «nikō nazynom un zynōtniski tō navaram pīrōdeit.» Prōta pīrōdējumi jīm nikō nazeimoļ, tōpēc ka jī, pījīmdami Kanta principus, šaubōs par prōta spēju pī Dīva pazeišonas.

Vai ir jū teorijai kaut mozā litā patiseiba dūmu slēdzīnūs?

Nav! Jo mes pījīmsim par patiseibu un ticēsīm tikai tam, kū mes redzim, dzērdim, sataustom, tad daudzi lītu un ļūti daudzi dažaidu dobā gadejumu atzeit navar, jo tūs patiseibā mes ar nūjautom pōrbaudeit navaram. Bet kas zemojās uz

Dīvu, tad, lai gon mes Jō navaram laišni pazeit caur nūjautom, tūmār mes varam ar logiska prōtōjuma slēdzīnu paleigu pōrsalicynōt Dīva asameibā. Mes radzam pasauli, kurs ir myusu nūjautom īspējams pazeit, un zynam, ka tys pasauls ir eistineibā. Nu pasaļa asameibas logisks slēdzīns ir tys, ka pasaļa izaceļšona ir ari eistineibā tys pyrmais izaceļšonas olūts. Jo tymā pasauli ir vyss, vyss sakūpōts ar nūtektu mērki tai prōteigi, tad sovķōrt logisks slēdzīns, ka tys pyrmais vysa byušanas olūts ir pilneigs, vysgudrōks un vysprōteigōks. Jo otkon vyss pasauls ir prōteigōs byuteibas panōkums, tad otkon logisks slēdzīns, ka tei Byuteiba beja jau īprīkš pasaļa, tōpēc ir goreiga un ir poša nu sevis nu myužim, kura ar savu vysvareibu radēja pasauli.

Jo mes verūtīs uz pulkstīna, sajādzam jō meistari un kaut gon jō naasam redzējuši, bet asam pōrlīcynōti, ka taids meistars ir, vai beja, — tad nūvārojūt vysas pasaļa lītas vēl pilneigōk un styprōk jōtie Tam Myužeigam Meistaram, kurs tai breineigi vysu ir padarējis.

Jōpasoka patiseibu, ka mozi bārni, kaut gon verās uz pulkstīni, tūmār par tū nikō nazyna, vai tō meistars ir, vai nā, bet lai gon jī nazyna, tūmār tys meistars ir. Taipat ari šymā ziņā var pasaceit, ka, kaut gon pavērseigas saprasšonas, vīglprōteigas golvas, vilteigas vaļas cylvāki, nazyna un nagryb zynōt Dīva, tūmār jys ir!

Monisms.

Monisms, kai tū rōda jō nūsaukšona (monos — vīns pats) ir tei sistema, kura pījam sev par pamata patiseibu vīneibu un uz tōs pamatoļ savus uzskotus. Tōdēļ pēc monistu lykumim gors un materija: tys ir goreigais un materiālais — mīseigais pasauls — tys ir vyss vīns. Dīvs un pasauls ari vīna byuteiba, jo tur nasarūnūt nikaida starpeiba. Jo monisms atzeist tikai vīnu patiseigu byuteibu, tad kas vīn ir pasauli pēc tō uzskota nav nikas cyts, kai vīneigi ōreļō tōs pošas vīnas byuteibas parōdeiba. Jī runoļ, ka tei byuteiba nav patiseibā ni gors, ni materija, bet ir par tū, par kū jī pījam . . . Tys ir atkareigs nu tō, nu kaida veidūkļa uz tū vīneimēs.

Šei sistema, kura atzeist tikai vīnu byuteibu, kura vysu pasauli ar sevīm pīpylda, (ir jōatzeist tū byuteibu vai par materiju, vai goru), kotrā ziņā īkreit vai materiālisma moldūs, vai panteismā. Tys ir, dīveju vysosōkūs un sevī pretiveigūs sistemu moldūs. Monisti grybādami izbēgt tūs dīveju mulķeigūs sistemu nūstōja tūs vydā un īsapyna dažaidōs maļ-

deigās teorijās. Sakūpōjuši vvasas tās teorijas vīnā, padarēja nu tās daždažaidu filozofu sistemu oplomu maisējumu, kurs šū boldin pīvalk daudzējus filozofus, tōpēc ka tur tymā chzosā atrūn kaut kū nu sovas sistemas. Nu šytō veidūklā, ka monisms dažaidas sevī pretiveigas sistemas pyulejās nūopolynōt un tās sadarynōt, ir nu cytu bezdīveibas sistemu pīvilceigōks un ticeibai beistamōks, tōdēļ ir nūpītnōk jōpagrīž vēreibu uz jō moldim.

Pasateicūt daudzējus dažaidu, filozofu uzskotu maisējumam, poši monisti šudin atzeist jau dīvdesmit dažaidu monisma sistemu. Tūmār vēļ napōrstōj runōt par «vīneibu» kai par monisma teorijas pamata lykumu un patiseibu.

Bet kamā pastōv tei monisma vīneiba? Laikam tymā, ka Dīvs un pasauls ir vīna vīneiba?! Vai otkon, ka gors un materija ir vīna byuteiba?! Vysskaidrōk, ka nā, jo nivīns nu monistim vēļ tō napīrōdeja un napīrōdeis ari... Bet var byut jūs pošu vīneibā?! Ari nā! Jo pi jīm pīdar materiālisti un panteisti, tys ir diveju vyspretiveigōkūs teoriju pīkšstōvi.

Jo kaut kaida vīneiba storp monistim vēļ šudin atsarūn, tad jau tikai tymā, ka visi ir bezdīveigi. Tys zeimōj tū, ka jī visi grybātu izskaidrōt pasaļa izaceļšonu bez Dīva. Tōdēļ monisms praktiskā dzeivē zeimōj tū pošu, kū ateisms, vai panteisms.

Golvonōs monisma klaidas.

Lat atzrōdeit golvonōs monisma klaidas un jūs moldus, byutu jōatkōrtoļ vvasus pōrmatumus pret materiālistim un panteistim. Bet augšōk jau par tū tyka runōts; tōpēc tagad tikai pīgrīzsim vēreibu uz dažom pīzeimem.

1) Jo pasauls, kai tū rōda monisti, byutu par tū pošu, kas ir Dīvs, tad pasaļam byutu ari pīdareigas. Dīva īpašeibas. Tōpēc ikvīna pasaļi līta byutu naatkareļga (absolūta) nu ītras un tai byutu jōbyun vysod kotrā ziņā par napīcīšamu, namainamu un vysā vysumā pīlnegu byuteibu. Bet tys taču tai pretojās ikdīniškīm pīdzelvōjumim.

Turpretim, jo Dīvs byutu tys pats, kas ir pasauls, tad tūlaik byutu, kai vyss pasaļi, atkareigs nu cytom byuteibom; maineigs un pōrejūšs. Taidā gadejumā vysu lītu un vysa pasaļa Kungs palyktu par sovas radeibas īgrybu, rūtaļu un pīnōktu pi niceibas. Bet tys taču ir absurds!..

2) Jo monisma teorijai byutu kaut mozā lītā patiseiba, tad tim teorijas pīkšstōvim vajadzātu izskaidrōt kaidā veidā pasaļi vīna byuteiba un pīlneigi namainama, var vīnaidi mai-

neitis?! Jo vyss pasauls un vyss, kas jymā atsarūn ir padūts pastoveļgom pōrmainom. Vajadzātu izskaidrōt kaidā veidā tei napīcīšamō vīneiba, par kuru sapņoj monisti, un vyslelōkō dažaldeiba pasaļi ir par vīnu un tū pošu lītu?!

3) Monisms pīteikūši naizskaidroj starpeibas storp ikšeju un ōreju pasaļi.

Jo kai monisti runoj, ir tikai vīna pasaļi byuteiba. — tad navar byut nikaidas starpeibas storp ikšeju un ōreju pasaļi. Tōpēc tys, kas ir myusu gorā, dvēselei pōrdzeļvojams un ir mums zynoms, vajadzeigs byut zynoms ari myusu apkōrteļim pīkšmatim un cytom personom.

Tamlaikam nu pīdzeļvōjumim asom pōrlīcynōti un zynom, ka myusu dūmas, steļgsmes, gribēšonas ir citim nazynomas, kai ari cytu personu, ar kaidom dzeivē sasateļkam, dūmas un prōta dōvonas mums palīk nūslōpātas. Tōdēļ storp ikšeju un ōreju pasaļi ir napōrkōpamais rūbežs, kurs nikaidā ziņā navarātu byut, jo ōreļais un ikšeļais pasauls byutu par tū pošu vīnu byuteibu.

4) Pēc monistu prōtōšonas izteicējs un pīkšmats ari byutu par tū pošu vīnu byuteibu, bet tys navar byut pareizi.

a) Kad maņ jōizdūd par kaut kū lāmums, tad labi saļyutu, ka kas cyts asmu «es» un kas cyts ir tys pīkšmats, par kuru es izdūdu sovu sprīdumu. «Es» asmu par nūlēmēju, bet tei līta, par kuru sprīžu ir padūta munam lāmumam, tōpēc navar byut par tū pošu, par kū asmu «es».

b) Nareizi mes radzam, ka pīkšmati, kuri ir tyvu pi mums, pēc kaida laika pōrsamaina, bet mes labi saļyutam, ka mes asam tī poši.

Idzymtō poša sevis aizsorgōšonas steļgsme padora pi manis pōrlīceību, ka radzamō pasaļa pīkšmati maņ kolpoj pi dzeivēibas paturēšonas; tōdēļ navar byut par tū pošu, par kū «es» asmu. Diveji karaveiri, kuri kara laukā karoļ vīns pret vīnu, nikod napasaceis, ka jīm ir vīna dvēsele, vīna sirds, ka vīns vīna un tei poša byuteiba.

Starpeiba storp munu «es» un vysu tū, kas par tū nav, ir radzama un ceļās poša nu sevis un ir pretiveīga teorijai, kura patiši ir nalogiska, navarama, oploma.

Tūlaik ir cytaidi tū vysā pasaļi vīneibu jōsaprūt, par kuru ir radzama teorija monisti. Tei vīneiba pastōv tymā, ka ir vīna dvēsele, kura vysu pasaļi ir radējuse un ir vīns galeicams mērbas, uz kuru vysas radeibas steļdzās: «Tys ir, atteiceļci pīpīdējams sova Radeitōju.»

Vēļ nūzīmōka vīneiba ir prōteigai radeibai tymā nūzeimē, ka atzēļjama par gūdeigu sova pīnōkuma izpīļdeļšonu,

kura ir pazeminājies Radeitōjs, nōkušā dzeivē, vysstyprōk sasa-
vīnā ar Jū. Tai saprosta vīneības sistema cylvāku pāpylda,
jū vad pi Dīva. Turpretim monisms, kurs naatzeist Dīva, kai
vysaugstōkō cylvāku Tisōtōja, ir par ikvīna prōta nūlīdzēju,
patiseigai kultūrai un moralei par pretiveigu sistemu. Tōdēļ
nivīna napadora svātōka, pilneigōka, bet atbreivōdama cylv-
vāku nu vysu pīnōkumu atdūd jū kōreibom par uperi.

Ikvīns eisti prōteigs cylvāks redz, ka ir zynomā pasaulī
 vīneiba, naabsolūtō vīneiba, bet taida, kura atzeist, sub-
 stanciālu, byutisku starpeibu, storp materiju un goru, un vēl
 lelōku starpeibu storp radeibu un Radeitōju.

Taidas vīneības sistemu mes atrūnam kristticeigā religijā,
 kura naivārojūt tōs lelōs starpeības storp Radeitōju un radei-
 bom, tyvynoj cylvāku pi Dīva un vīnoj jū ar Dīvu.

Kai mērki — rōda kristticeigō religija cylvākam dvēseles
 svātumu; par leidzekli mērka sasnēgšonai strōdeibu kūpā ar
 Dīva žēlesteibu. Tys cylvāku dora svātu, tyvynoj pi Dīva,
 bet par tū sajam olgu — myužeigu svātlaimeibu vīneibā ar
 Dīvu.

Pareizō zīnelba vad pi Dīva.

Dīva asameības pīrōdējumi, kurus mes pīvedem pīspīž
 kotru vasala prōta cylvāku atzeit vysaugstōku Byuteibu, kura
 ir par vysa pasaula cālīni. Kai arī vysu bezdīveigūs teoriju
 napamatōteiba, vīgprōteiba, caur kū tī gryb nūlīgt Dīva asa-
 meibu, vyspilneigōk pastyprynoj Sv. Rokstu vōrdus: «**Sacēja**
mūklis sovā sirdī: nav Dīva.» (Ps. 13, 1.). Tōdēļ arī bezdī-
 veības oplomōs izrunas ir mums par pīrōdējumu, kurs styp-
 rynoj myusus ticeibā uz Dīvu. Na tikai ateisms, bezdīveiba, bet
 arī ikvīna šaubēšonōs Dīva asameibā ir pretiveiga vasalam
 prōtam. Tōdēļ tei zīnelba, kura vad pi Dīva nūlīgšonas, navar
 byut par patiseigu un eistynu zīnelbu, jo pareizō saprateiba un
 zīnelba kotrā zīnā sadar ar tū, kū mōca vasals, skaidrs prōts.

Par vyslobōku šōs patiseības pīrōdējumu ir tys fakts, ka
 vysgudrōki un daiļjuteigōki vysu myužu zynōtnes veiri atzy-
 na Dīvu un ticēja Jam. Un sevišķi tī, kuri ar sovīm namēr-
 stūšim dorbim aizpeļnēja patīšu filozofa vōrdu. Un teišam,
 Dīva asameības vaicōjums, leidz ciku tys ir par atsevišķas
 zīnelbas pīkšmatu, pīdar na tikai teologijai, bet arī filozofijai.

Jau mes augšōk minējom par tū, ka visi ivārojamōki gre-
 ku un romīšu filozofi sovūs dorbūs atzyna Dīvu. Tōdēļ arī nav
 nikaida breinumā, ka taidu Platona filozofiju bīži sauce par
 «cylvāka pīkšvōrdu pi Evangelijas» un ka jō sistema kaidu
 laiku beļa par kristticeības ivodu.

Pyrmūs kristticeības laikūs ar bazneicas Tāvim uzastōja,
 kai ticeības aizstōvātōji arī slovoni rakstnīki: kai sv. Justins,
 Klemens nu Aleksandrijas, Origines, Tertuljans, Boecius...
 Kai kristticeigōs filozofijas pīkšstōvi ir sv. Augustins, sv.
 Alberts Lelais, Aleksandrs nu Alesa, Dums Skott's, Fr. Sua-
 rez... Un storp tim kai vyslelōkais un dziļōkais kristticei-
 gais prōtōtōjs sv. Tomass nu Akvina, kurs ir nūsaukts par
 engelisku doktoru.

Visi augšōk mynāti, kai arī valōki vairōk zynomī filozofi,
 kai Kartezijs, Leibnits, Volfs, Paskaļs, Balmes, sovūs filozo-
 fijas dorbūs aizrōda, ka filozofijas pēteišona na tikai sadar ar
 kristticeigas religijas mōceibu, bet tū skaidroj un vad pi pil-
 neigas Dīva pazeišonas. Arī visi jī sasnēdze namērstūšu gūdu
 ar sovīm dorbim, kuri ir par vysskaidrōkim Verulames Bakona
 vōrdu pastyprynōtōjim, ka: vīgla, pavērseiga filozofijas bau-
 da, var byut mūdynoju pi bezdīveības, bet pilneigō filozofijas
 zīnelba vad atpakaļ pi religijas. (Leviore gustus in philoso-
 phia movent fortasse ad atheismum, sed pleniores haustus
 ad religionem reducant.)

Tūs filozofu vydā, kuri naatzeist Dīva, velteigi meklēt
 cylvāku, kuri prōta spēju zīnā varātu leidzynōtis ar taidu
 Augustinu, Albertu Lelū, Tomasu nu Akvina. Bet tī, kuri ar
 sova prōta spējom ir tyvōk kristticeigim prōtōtōjim, atzeist
 Dīva asameibu, kai napīcīšamu Byuteibu pi pasaula izaceļšo-
 nas izskaidrōšonas. Tai izateice Kants, V. James, Eucken,
 Renouvier un citi...

Pat taidi filozofi, kuri bezticeigūs ryndōs ir atroduši lelu
 pīkrisšonu, par religiju atsasauc, kai par stypru varu, ar kuru
 kotram jōsarēkinōj.

Pi taidim pīdarēja, pīmāram John Stuart's Mill, logikas un
 politiskōs ekonomijas autors, kuru tāvs izaudzēja vyslelōkā,
 pret kaut kaidu religiju inaidā. Pašaizlīdzēigōs pēteišonas
 ceļā jys sasnēdze Dīva apsavēršonas pazeišonu, kai prōteigas
 byuteības, kura vysod gryb sovai radeibai laimes. Mill's sovā
 dorbā: «Par religiju» runoj: «Gors ir par vīneigu eistineibu,
 kura asameibā asam kotrā zīnā pilneigi pōrlīcynōti.» Tys pats
 Mill's atzeist Dīva pasludynōšonas īspējameibu, breinumus un
 dvēseles namērsteibu.

Angļu filozofs H. Spencers († 1903.), kuru jō gūdynōtōji
 pīleidzynōja Aristotelam un Leibnitzam, soka: «Storp vysty-
 vōkim dzeives nūslāpumim, cylvākam palik vīna skaidra patī-
 seiba, ka ir bezgaleiba un myužeigais spēks.» Kai 80 godu
 veceits runōja: «Garus godus dūmas par bezgaleibu un myu-
 žeibu mūdynōja manī sajuutas, pasateicūt kurom es treisēju...»

tys ~~to~~ byns par pasērgōjumu citim...» Vīnpuseigō prōta ~~atteisteišona~~ pīvede mani pī morales lītu aizmērsšonas, kam ~~pasateicūt~~ es sōku dūmōt, ka religija ir navajadzeiga...» Sovā «Autobiografijā» Spencers atsazeist, ka jō 50 godu nūsadorbōšonōs filozofijā ir velteiga, jo ir napīteikuša, lai izskaidrōt cylvāka dzeives mērki un uzdavumu...

V. Vundt's († 1920.) Leipciģā filozofijas profesors un do-bas zynōtņu rokstu autors tai izateic par cylvāka dvēseli: «Religijas sajyuta gatavoj ceļu pī Vysaugstōkō pazeišonas, — pī vysa pasaļa izaceļšonas īmesles un mērka pazeišonas, tō-dēļ nu sensenejim laikim tikai irūbežōtō zineiba smōdēja religiju.»

Lai gon Dīva asameibas vaicōjums pīdar filozofijas zinei-bai, tīmār Dīva asameibas pīrōdējumu vairōk atrūnam ra-dzamā pasaulī, vai pošā dobā un tī styprōk cylvāku pōrlīcynoj. Īpaši dobas filozofija, kura mums vad pī vysu dobas gadejumu pyrmōs īmesles pazeišonas, tys ir Dīva, kotrā ziņā jām sev par pamatu pādejūs dobas pētējumu panōkumus. Tōpēc prōteigu un dzili gudru dobas pēteitōju nūteikumi ir pyrmklaseigōs nū-zeimes pī katōļu ticeibas pamatu aizstōvēšonas.

Tamlaikam naticēiba mīloj atsasātkt uz vysjaunōkim do-bas zineibas atklōjumim, pavysam maļdeigi pīlaidama, ka evo-lucijas teorija pretojās Dīva asameibai. Bet ari dobas zineibā sateikam vysūs laikūs īvārojamōkus zynōtnes veirus, kuri ap-golvoj, ka na tikai sovu pētējumu nūzarē nikō Dīvam preti-veīga naatroda, bet teļ nūpītnō pēteišona sadaboj, dūd jaunus Dīva asameibas pīrōdējumus.

Nu slovonōkūs ticeigus dobas pēteitōju minēsīm tikai da-žus, pošus īvārojamōkūs:

Astronomi: Koperniks († 1543. g.) beja ļūti padīveigs un stipri ticeigs katōļu goredzniks. Jys pateice: «Dīva gudreiba ir tai lela, ka na tōs pošas ļau var sprīst par klaideigu un maļ-deigu ļūti sarežgeitu Ptolomeja sistemu.»

Galileuss († 1642. g.) līcynoj, ka «astronomijas panōkumi styprynoj myusu dvēsēlē Dīva gūdynōšonu.»

Keplers († 1630. g.), kurs pyrmais pazyna planetu tecīni. Tū atklōjumu skaitēja kai sevišķu Dīva idvāsmu un par sovu lyugšonu augli.

Nutons († 1727. g.) ikdīnas ūniversitātes kapleicā lyu-dzēs; pī vōrda: «Dīvs» nūjēme capuri, pīlice golvu; vysod ar lelu gūdu runōja par Dīvu un kad reizi kaut kas īsōka zūbōtis nu religijas, jys tyuleņ uzsauce: «Klusi, kungs, es šōs lītas dzi-lōk asmu izpētējis.»

Herschel's († 1871. g.) beja pōrlīcynōts Dīva asameibā un ari tymā patīseibā, ka pīlneigō dvēseles laime byus tikai pēc cylvāka nōves.

Leverrier († 1877. g.) slovonais Neptuna atklōjējs, debess sajūmes planetu un zvaigžņu gaitu pēteidams, kas reizes styp-rynōjōs ticeibā. Un kad pādejā dzeives stupdē pabeidze sovu namērsteigu dorbu pateiceibā Dīvam, pasacēja: «Tagad atlaid Kungs tovu kelpu mirā!»

Secchi J. D. († 1878. g.) sovā grōmotā: «Par sauli» roksta: «Nikō tymā zineibas nūzarē nav, kas pretōtūs Dīvam un katō-liskai ticeibai, turpretim jei vysskaidrōk stōsta par Dīvu, kai par vysz pasaļa Radeitōju.»

Hipolits Faye († 1902. g.) sovā dorbā: «Par pasaļa īsō-kuma» runoj: «Es nasabeistu klaidas, ka atzeistu Vysaugstōku Prōtu par vysu lītu radeitōju un Jam pīskaitu debess sajūmes dailumu.»

Taidi astronomi, kai Arago, Denza, Ferrari, Hahen's, Hyrtl's, Respighi, Piazzzi un Heiss beja zynomi na tikai zineibā, bet ari kai dzili religijas gūdynōtōji un stipri ticeigi.

Matematika: Ludviks Cauchy († 1857. g.), kura biografijā Balson's roksta: «Pēc daudzējūs mōceitu veiru līceibom Cau-chy bejis slovonōkais XIX. myuža matematiks.» Šys zynōt-nev veirs kotru nedeli gōja pī Dīva golda un beja sv. Vincenta bīdreibas aktuālais bīdrs. Pats Cauchy salyka sekušu ticeibas izzeišonu: «Asmu kristticeigs ar visim pagōjušūs myužu lelim astronomim un visim lelim matematikim. Asmu ari katōļticeigs — ar jūs vairōkumu. Bet jo manis praseitu kaidu īmesļu dēļ, tad tūs aizrōdeitu bez kaidu šaubu un hailes. Tad gon tūlaik izzynōtu, ka munas ticeibas pōrsalīcynōšonas nanōk ni nu kaidu aizsprīdumu, bet ir par dziļas zineibas un studiju panō-kumim.»

Viktors Puisien: beja ari par lobu ticeigu katōli.

Kārļs Hermite pēc sovas atsagrīzšonas, beja dedzeigs katōlis un ar kotru dīnu pīauga padīveibā.

Fizika: Ampers († 1836. g.) geniālais zynōtnīks breineigi ~~stipri~~ religiju ar zineibu un ticeibu ikš Dīva ar ticeibu cylvāka prōta varā un ar Dīvu lyugšonā tai sirsneigi runōja, kai ~~bezvaineigais~~ bērneš. Kad gribēja pī nōves pōrlaseit kaidu nūdab nu: «Kristum pakaldarcišonas.» Jys pazipōja, ka šys tū ~~zalta~~ grōmateņu mōkūt uz prōta.

Calvani († 1798. g.) beja par sv. Franciška terciāru.

Volta († 1827. g.), kad izzynōja, ka šaubōs par jō ticeibu, tyuleņ publiski izzyna, ka ir dedzeigs katōlis, jo tikai katōli-cismu atzeist par pareizu ticeibu.

Vīrs Thomson's (Lord Kelvin) slovonokais nu visim fizi-
 kām 1852. godā raksteja: «Pārlicynōjuši prōta pīrōdējumi rōda
 mums dobā breivas vaļas (tys ir Dīva) īspaidu un mōca myu-
 sus, ka vysas byuteibas ir atkareigas vysod nu Radeitōja un
 Vysaugstōkō Valdeitōja.» Bet 1903. godā raksteja: «Zineiba
 kotrā ziņā spīž myusus našaubēigi ticēt Augstam Spākam,
 kurs volda' pasauli un kura darbeiba škirās nu visim fizikas un
 kimijas spākim.»

Eisti ticeigi beja ari: Huyghens, Franklins, Coulomb's,
 Fresnel's, Fraunhofer's, Fizeau, Ohm's, Faraday, Faucault,
 Regnault, R. Mayer, Siemens, Oerstedt, Röntgen un t. t.

Kimija: Chevreuil's († 1899. g.) slovonais XIX. myuža
 kimiks, Parīzes akademijas lūceklis, beja tik padīveigs, ka pat
 stacijā gaideidams vilcīņa skaiteja Rūžukrūni.

Davy († 1829. g.), sovā: «Dobas pēteišonā», pādejōs dīnōs,
 aizrōda savu stypru ticeibu dvēseles namērsteibā un ar ribu-
 mu runoj par materiālismu.

Lavoisier beja sirsneigi ticeigs cylvāks, kai ari Gay-Lus-
 sae, Bischof, Liebig, Berzelius un t. t.

Kimiks, fiziologs un bakteriologs Ludviks Pasteurs
 († 1895. g.) ar sovim zynōtniskim izgudrōjumim un atklōju-
 nim ir vīns nu vyssslovonōkim zineibas veirim. Miljoni cylv-
 vāku izzōlōti nu trokuma slīmeibas ir jam pateiceigi. Tūmār
 jys beja ticeigs un nasaprota pat, kai var patīsō zineiba atraut
 nu Dīva. Tōdēl kad reizi jō pavaicōja, kas, kai var pēc tik
 daudzi pētējumu, atklōjumu un izgudrōjumu, byut tai stipri
 ticeigam, jys atbildēja: «Teišam tōpēc, ka tik daudzi mōcējūs
 un dzill izpētēju zineibu, es asmu ticeigs kai Bretonīts, bet jo
 vēl byutu ilgōk atsadevis zineibai, tad muna ticeiba byutu tai
 dzeiva, kai Bretonījas solonei.» Nūmyra krystu rūkā turā-
 dams ar šim pādejim vōrdim: «Es tycu Vareigam Dīvam.»

Geologija un paleontologija: Charles Lyell († 1875. g.),
 angļu geologs sovā: «Principles of geology» 10. izdavumā II. t.
 613. pusl. runoj: «Kaidā tik vīn vērziņi pētejom, vai laikā, vai
 izplatējumā, mes atrūnam vysur apbreinojuša Radeitōja prōta
 skaidrus pīrōdejumus.»

Fraass, bejušais Stungardes geologijas prof. runoj: «Par
 pyrmū vysu litu īsōkumu geologija nikō cyta vairōk nazyna,
 kai tikai tū, kas jau ikvīnam ir zynoms, tys ir, ka nu īsōkuma
 Dīvs radeja dabasus un zemi.»

Joakims Berrande runoj, ka astronomija un paleologija
 kotrā sevišķi īvārojāmā nūzeimē runoj par Dīva vysvareibu.
 Šite vēl var minēt par taidim ticeigim mōceitim veirim kai: de

Beaumont, de Quatrefages, de Lapprent, G. Heer d'Omalus
 un citim.

Mineralogija: Nu šōs zineibas veirim sevišķi ir īvārojams
 ireneuss Hauy krystalografijas izgudrōtōjs, par kuru Gumpel's
 soka, ka pīdar pi vyssslovonōkūs šōs zineibas pīrkšstōvu. «Jō
 zineibu — runoj Cuviers — varēja tikai pīleidynt pi jō pīda-
 reibas. Cik reizi pats redzēju, kai Hauy nūgrimis zynōtni-
 skūs pētējumūs un mēginōjumūs vai pōrbaudējumūs, pōrtrauce
 tūs pēc kotras bazneicā zvanēšonas un ceļūs nūsametis skai-
 tēja: «Kunga Engels...»

Fiziologija un biologija: Storp fiziologim un biologim dzi-
 las religiozas un ticeibas pōrlīceibas ir īvārojami: Teodors
 Schvam zynomais šyunēnu teorijas dybynōtōjs, Klaudiuss
 Bernards, par kuru ir pateikts, ka dzeivē vysā vysumā atsa-
 deve zynōtniskom pēteišonom, bet īprikš nōves Dīvam. Tad
 vēl ir jōmiņ par taidim kai: Cuviers, Flourens, Kaller, T. Vas-
 manns un citi...

Botanika: Zvidru botaniks Linneuss († 1778. g.) sovā:
 «Dobas sistema» īvodā roksta: «Maņ lūbēs sameklēt Dīva asa-
 meibas zeimī pat vysmozōkūs radeibūs. Cik tur ir varas,
 kaida gudreiba un kaida nasaprota pīlneiba.» Testamentā so-
 vam dālam zīdōja religiski tykumisku dorbu, kurs sōcās ar
 vōrdim: «Dzeivoj navaineibā, jo Dīvs ir pi tevis klōtu.»

Botaniks Martins pīspaceja, ka uz krakla, kuru jam apvilks
 pēc nōves, izšyutu zaļas krōsas krystu. «Krystu, jo asmu
 kristticeigs, — bet zaļu, jo asmu, botaniks.»

Joh Reinke Getingas ūniversitātes prof. roksta: «Dobas
 zineiba vad myusus kotrā ziņā pi Dīva pazeišonas... Izpētējūt
 ikkotras radeibas izacēšonas īmesli, mes varam byut tik skai-
 dri porlicynōti Dīva asameibā, taipat kai dobas.»

Zoologija: Lamarcks († 1829. g.) evolūcijas teorijas izdy-
 bynōtōjs, kuru dažī klaideigi pīskaita pi ateistim, deve skaidrus
 Dīva asameibas pīrōdejumus. Jys nūteikti un stipri azastōja
 pret tim, kuri runōja, ka Dīvs un doba, tys vīns un tys pat.
 Storp cytu Lamarcks runōja: «Dīvs radēja materiju un deve
 jai dažaidas īpatneibas un tik ilgi jei pastōvēs, cik ilgi tys
 Dīvam patiks.»

Geofroy-St. Hilaire († 1844. g.), kurs Lamarckam palei-
 dzēja strōdēt pi evolūcijas teorijas izstrōdōšonas, nūbeidz
 sova roksta vīnu dorbu ar šim vōrdim: «Jo varu ar šu dorbu
 atnest kaut kaidu lobumu — Dīvam par tū lai byus gūds.»

Zoologs H. Fabre aizgrōbumā sauc: «Es natik vīn tycu
 Dīvam, bet es Jū radzu. Bez Jō vys ir timseibas, bez Jō
 nikō nasaprūtu dobā. Šite byutu jōmiņ ari slovonu ornitologu

M. A. Davidu, Kinas misionaru, kai arī etnoloģijas izdibinētāju
M. Piteri La Freille.

Kai krāsas dailā bildē ir par gleznētāja runu, — tai vysa loba ir par viņu tikai Dīva vēstuli laudim un tei apbreinojušo kārteiba, kas vysu vad pi nūteikta mērka, ir itkai par Dīva patīsi, zeimūgu. Kas lobōk pār dobas pēteitōju var šū saprast un kas vairōk sasnēgs Dīva vysvareibas, gudreibas un pilneibas pazeišonu? Bet tys ir teišam pareizi, ka kū vairōk un dziļōk cylvāks izdibinēs dobas nūslāpumus, tōs byuteibu un spēku, tū skaidrōk pazeis Dīva vysvareibu un lobumu. Tōdēļ arī golvonōki dobas pēteitōji beja patīši ticeigi, — jo eistō zineiba vysod cylvāku vad pi Dīva.

Nasašaubu arī par tū, ka šudnū dobas zineibu veiri ir nūgrymuši naticēibā. Bet tys nūteik na nu patīsōs zineibas saprasšonas. Storp taidim bezdīveigim zynōtnīkim ir izšķiramas trejs kategorijas. Pi pyrmōs pīdar taidi, kuri gryb slavētīs par mōceitim un gudrim veirim, bet patīseibā par taidim nav. Pi ūtras pīdar tī, kuri pēc Darvina atkōrtoj vīnu un tū pošu, ka pi sova zynōtniska dorba naatroda vēl taika, lai nūsadorbōt ar ticeibas vaicōjumim, vai ar Dīva asameibas vaicōjumim. Trešū kategoriju sastōda tī, kuri ir varbyut lobi dobas pēteitōji, bet vōji prōtōtōji un filozofi. Tim par vysivārojāmōku pamatu ir tys, ka tys navarūt byut, kō navar redzēt, vai satausteit, bet aizmērst par tū, ka arī tī naredz sova prōta, tūmār apsaikaiss, jo kas tim runōtu par jūs bezprōteibu.

Na tikai slovoni filozofi un dobas pēteitōji beja ticeigi cylvāki, bet arī kotrā zineibas nūzarē, kai arī mōkslā atrūnam lobōkus Bazneicas bārnū vōrdus, kuri slavejās par ivārojāmōkim atklōjējim un izgudrōtōjim.

Šōs grōmotas mozais ijāmums naļau vysa tō šite izskaitēit, kū ticeigi cylvāki ir loba izdarējuši dēļ zineibas, tys arī nav vajadzeigs, jo tū mes ļabi zynam, ka patīsi bezdīvi vysur pīdar pi izjāmumim, bet izjāmums pastyprnoj lykumu.

Tūmār ivārojūt tū, ka bezdīvu lozungs ir vysod izklīgt ar skaneigu vōrdu: «uz prišku išona, progress!» un cylvāki, kuri nimoz nazyna civilizācijas vēstures, okli atkōrtoj bezdīvu izteicījus un pōrmat Bazneicai, ka tei ir kultūrai pretiveiga, tōpēc te pīvessim golvonōkus atklōjumus un izgudrōjumus, kurus sasnēdze tikai katōliskōs Bazneicas prīsteri un mūki. Tī byus par vyslobōku liceibu, cik loba kultūrai ir davuse Katōliskō-Bazneica:

Ticeigūs zynōtnes veiru pōrskots.

Ulfilas veiskups († 381. g.) izgudrōja gotu abeci.

Sv. Cirīls († 869. g.) izgudrōja vacslavu abeci.

Bavarijas klūsterī pi Tegernsce dasmytā myužā pasarōda pirmi gleznōjumi uz stykla.

Kassiodors († 505. g.) Bazneicas rakstnīks pataisēja pyrmū puļkstini un Gerberts, vālōkais Romas pavests Silvesters II, tū izgudrōjumu papyldynōja.

Gvido, benediktinīts XI. myužā izgudroj muzykas tōņu notes, liniņu un atslāgu sistemu, kai arī harmonijas pamatus. Spina Aleksandrs, dominikanīts XIII. myužā izgudroj brilles.

Sv. Alberts Lelais atroda arseniku.

Schvarzs Bertolds franciškānīts 1530. g. atroda šaunamū pulveri.

Gioja Flavins diakons sasnēdze komposa pilneibu.

Bakon Roger, franciškānīts († 1292. g.) izgudrōja palelynojušu styklu, mikroskopu.

Velingforts Rišards († 1326. g.) iztaisēja pyrmū astronomisku puļkstiņu.

Regiomontanus veiskups jau symts godu ipriķš Kopernika mōcēja, ka saule stōv, bet zeme grīžās ap jū. Jys arī izbyuvēja daudzi instrumentu un izveidōja algebras un trigonometrijas zineibu.

Nikolajs Koperniks, prīsters († 1545. g.) izdūd grōmotu: «Par zemes grīžonūs un saules stōvēšonu» un ar tū ivad jaunu vyspasaules izbyuves pēteišonas sistemu.

Leons X., Romas Tāvs, beja par mōceitu veiru, mōksliņiku, literatu aizbiļdni un tūs izturātōju.

Fra Mauro, mūks izdūd 1459. g. «Pasauļa kartu», kura ceļōtōjim Vasko-di Gamam un Kristoforam Kolumbam dūd pamūdynōjumu uz jaunas zemes meklēšonu, kam panōkumā beja Amerikas atklōšona.

Pedro de Ponse († 1584. g.), benediktīns un Spanijas prīsters Ch. d. L'Epoce pirmi sōcās nūsadorbōt ar kūrlīmim un tūs mōceišonai izgudroj jaunu metodi, kuru vālōk papyldynoj jezuits Lana.

Sv. Jezups Kalasantis pyrmais Romā dybnoj tautas skūlu.

Jezuits Ssheiners († 1630. g.) izgudroj heliskopu un pantagrafu.

1670. godā Lana izstrōdoj gaisa kuga planu un 1720. godā Gusmans jū byuvej un pyrmais ceļās gaisā.

Jezuits Kirchers († 1680. g.) izgudroj magnita lampenu, jauna veida lācu un t. t.

Rollet Francijas diakons divi godi ipriķš Franklina skaidroj, ka zibsnis un pārkyuņš rūnās nu gaisa elektreibas.

Divitschs Prokops, norbertanīts, (bet na Franklins) izgudroj pārkyuņa nūvedēju.

Jezuīts Cavalieri († 1747. g.) izgudroj polichromiju— daudzkrōsu savīnōšonu un pyrmais pētej gaisa speidējumu. Anglijas jezuiti atroda dadzinojamu gāzi un pirmi tū izlītōja. Jezuīts Grimaldi izgudroj 1772. godā aeroplanu, kurā pōrskrēja nu Calais uz Doveru.

Bazneickungs Piatons izbyuvej divritini — velosipedu, ar vīnu lelu un ūtru mozu ritinim un uz tō braukōja 1845. g.

Jezuīts Secchi († 1878. g.) ir par zvaigžņu spektralōs analizes un meteorografa izgudrōtōju.

Kardinals Angello Mai († 1854. g.) ir ļūti daudzi darējis paleografijā. Anglija jam dōvynōja zalta medali ar uzrokstu: «Angelo Maio palimpsestorum inventori atque restauratori.»

Veiskups un apostoliskais syutnis Kīnā Eligius Cosi izgudroj 1880. godā kīnim jaunu abeci, kura ļūti atvīglynoj kīnu raksteišonu.

Bazneickungs Candid's (1882. g.) pyrmais izlītōja un pīmārōja elektreibu pi ērgelem.

Jezuiti Žukotynskis un Fenyi izbyuvēja reiku elektreibas viļņu registrēšanai.

Florencijas astronoms tāvs Alfonsi ipriķš apraksteja baileigu Messinas katastrofu, kura vālōk nūtyka 28. decembrī 1908. godā.

Jezuīts J. Algue, spanīts, Mamilijas observatorijas direktors izbyuvej reiku, kurs rōda taifuna tyvynōšonūs, tai saucamu «barono cyklometrs». Šys pat reiks aizrōda taifuna ceļu. Tagad visi Amerikas kara tvaiknūi ir apgōdōti ar šū instrumentu.

Augšōk pīvastī pīmāri vysskaidrōk līcynoj par tū, kai lelu daleibu ir jāmuši goreidznīki zineibas un civilizācijas dorbā. Tōdēļ myusu laiku liberalu, progresistu un cytu bezticeigus pōrmatums, ka Bazneica salur tautas tymsumā ir teišam napa-matōts un smikleigs.

Ari tys fakts, ka ticeigus cylvāku ryndōs sateikam slovo-nōkus zineibas veirus, rōda skaidri, ka storp patīseigu zineibu un ticeibu nav nikaidas nasaskaņas, ni ari pretiveibu. Turpretim, volda sadareiba un breineiga saskaņa. Pi šaida pat slēdziņa nōk slovonais filozofs Rames (1848. g.), tōpēc ar jō vōrdim nūbeigsim šū nūdaļu:

«Katōliskō religija — soka Balmes — pavysam nasabeis: eistōs zineibas, turpretim, kū dzilōk jū pēteisim, tū ļei paliks

skaidrōka un pilneigōka. Nav tai nikaidu dubļu, ni klaidu, kas byutu jōslēp, ka jei turātu cylvākus tymsumā un nagrybātu sasatikt ar zineibu. Dīvs pasauli atdeve cylvāku pēteišonom, bet ticeibas dōrgumu uzlicēja Katōliskai Bazneicai. Jau nū myužim mektej dobā, dorbūs un pīdzeivojumus padūma par Dīva un cylvāku; radeibas un Radeitōja atteiceibom... Un pēc tik daudzi pīdzeivōjumu, hipotezu, sistemu, navarēja atrast nikaida fakta, kurs pretōtūs Katōliskai ticeibai.

Patīseibu sokūt, bezdīveiba biži vīn paceļ sovu bolsu, ka ar prīceigu seju uzsaukt: «Tū faktū, kura meklējom, mes atro-dom!» Bet dreiši pamateigōka un nūpītņōka pēteišona parō-dēja, ka ti vōrdi ir mali un pacaltim triumfa bolsim beja jō-nuklus.»

Par bezdīveibas īmeslim.

Jo Dīva asameibas izmeklej pats prōts, jo vysivārojamōki vysu myužu filozofijas priķstōvi Dīva asameibu atzyna so-vūs rokstūs, jo visi vysivārojamōki dobas zynōtnīki izlosa Radeitōja vōrdu dobas grōmotā, — tad pats nu sevis izplyust vaicōjums: «Nu kurines paīt un ceļās naticēiba, kuru dažōs vītōs sateikam pi atsevišķom personom?»

Uz šū vaicōjumu dūd atbiļdi Kunga Ekieziesitiks, vai mō-ceitōjs sekušim vōrdim: «Cylvāku lepneibas īsōkums ir atstō-šona nu Dīva... jo lepneiba ir ikvīna grāka īsōkums.» (Ekl. 10. 14.—15.)

Ticeiba atzeist prōtam lelu nūzeimi un atstōj jam brei-veibu jō īpašā darbeibā, bet izmeklej tūmār nu jō pasazamynō-šonas pret Dīva vyszineibu. Ticeiba jam sova glōbšonā cylvāka augstu gūdeibu un sorgoj jō vaļas breiveibu, bet ari reizē sludynoj rūbežus, kurus pōrkōpdams cylvāks grākoj. Lai gon augšōk mynāti ticeibas pīprasējumi pret prōtu un vaļu ir pil-neigi lykumeigi, tūmār pīsoka cylvākam atzeit vērs sevis aug-stōku autoritāti, tys ir Dīvu. Tys lepneigu apkaitynoj, kurs pats sevi dīvynoj un nikaidas autoritates napijam, vai nagryb atzeit. Lepneiba dumpej cylvāka prōtu, ka naatzeitu tō, ka ir kaida patīseiba, kuras tys naspēj izdībnēt. Ari tai pat dumpej cylvāka vaļu pret visim augstōkim pīsacējumim vai aizlīgu-mim. pat napīmynūt par tū, ka ti pīsacējumi, nūteikumi ir iz-dūti cylvāka lobuma dēļ.

Ļūti biži apkōrtejs launs pīmārs šymā ziņā zudynō-juši īspaidoj cylvāku. Vīns vai ūtrs apdōvynōts cylvāks, bet zamas rykumeibas un rakstura, gribādams caur tū izrōdeit, ka jys sevi stōda augšōk par vysu autoritāti un visim lykumim

un **Eljās** ar savu naticību. Tei rykumeibas saišku meidēšonas **gryba** un sevis atbreivōšona nu ikvīna lykuma piļdeišonas **atkarūn** pi pavēršeigu, vīglprōteigu, patmīleigu un jālu cylvāku un tūmār valk daudzējus sev pakaļ.

Cyts otkon, radzādams, ka ni ar savu apdōvynōjumu, ni ar īspaidu, ni ar zineibu, ni ar gudreibu navar nu vyspōrējuma izaškērt un kļyut īvārojamam, tūmār jys gryb kaut ar kū sevi paaugstynōt. Taida steigsme jū cyldynoj, ka izstōda sevi par naticēgu, bezdīveigu, izskaidrōdams tū par jaunūs progresa laiku apgaismōšonu un zineibas panōkumu. Tōdēļ grybādams pagrīzt uz sevīm vyspōrējū īvēreibu, līlejās ar savu bezdīveibu. Bet ka varātu tū lobōk sasnēgt jys nūsadūd bezdīveīgūs grōmotu laseišonai, seviški par cylvāka mērki, izaceļšonu, dvēseles namērsteibu un tū vysu ījam bez kaidas kritikas, apzineibas, saprateibas. Pēc taidas pavēršeibas cylvākam plīk prōtā vasals dūmu virksnis, kuras pats jau nasa-prūt.

Labi un ļūti skaisti attāloj tū lepneibas ļaunu īspaidu kaidis dzejnīks sovā dzismē:

«Autors un dorbs»

Kad jauneiba lēja guni munōs dzeislōs
un breiniški spāki cēle augstōs dūmōs;
sevi-par gudru, augstu grybādams zeimēt
pret krystu capuri kaunējūs nūceļt.

Un tymā pat trūkšņaiņā, būrviskā aukā,
dzeiveibas engeļs vīnā dīnā tai jaukā,
nūnese mani uz skaistu jyusas krostu,
kur aizgrōbts nu izbreinu, nūlīču golvu.

Tagad, kad dūmōju par jauneibas laikim,
kur gōju lepneibā styurgaļva celim,
zynu, ka dvēsele, tik lepneibā slyma
nūlidze Dīvu un tymsumā gryma.

Pavēršeigs cylvāks sovom jyutom tik tic,
pats sevi dīvynoj, dumpejās, pi ļauna līc . . .

Tik cylvāki zama un lepneiga gora,
var gūdynōt dorbu nazynūt autora! . . .

Montesquien, kurs par savu dzeivi izzūbōja religijas kul̄tu pyrms nōves atsazyna, ka slōpšona byut slovonam un gryba, ka jū turātu par kū lelu, pamūdynōja jū pi ticeibas īneiššonas.

Zeimōjās, na zineibas sasnēgšona, ni gryutelbas ticeibas nūslāpumu saprasšonā, bet lepneiba un prēt citim sevi paaug-

stynōt gryba mūdynoj styurgaļvūs izastōt pret Dīvu un ticeibu. Tōdēļ vairōk īvārojamōki nu tym, kuri nūlidze Dīva asameibu, na tai beja veikli zineibā, kai naaprūbežojamā gūdkōreibā un vīglprōteibā.

Fridriks II. vysu breivprōteīgūs XVIII. myuža filozofu aizbiļdnis un glōbējs, pats par jim runoj sekūši: «Šī filozofi ir slikti izaudzynōti cylvāki, kurim golvā palīk tukšums, bet gūdkōreiba rūs volda.» Kai zeimōjās uz bezdīveigim XIX. myuža filozofim: Fichte, Schelings, Hegeļs, Schopenhauers, Edv. v. Hartmanns, tad par jūs maļdeīgūs teoriju golvonū klaidu beja lepneigō vacōkūs filozofu ignorēšona. Kad Schopenhauers nōves gultā 1860. godā klīdze: «Ak Dīvs, ak muns Dīvs!» tad vīns nu klōtasūšim ōrstim jam aizrōdēja, ka pēc jō teorijas, Dīva nav. Bet mērstūšais atbiļdēja: «Sōpēs filozofija bez Dīva ir napīteikuša, kad palīkšu vasals, tad jau raksteišu cytaidi.» Vysjaukōkūs laikūs par golvonim bezdīveibas klīdzējim beja Fridr. Būchners, Kārļs Vogts un Ernats Hekels. Jū rokstūs ir radzama pōdrūšeiba ar styurgaļveibu, kam sekoj reizē prōta saklums.

Kai lepneiba dumpej cylvāka dvēseli pret Dīvu, tai misas kōreibas vad pi dumpēšonōs mīsu. Tōpēc par ūtru golvonū bezdīveibas īmesli ir nasavoldamō mīsas kōreiba, kuru pīkūp izškērdeigō un kaisleigō dzeive.

Lai gon prōts un vaļa ir par tōs pošas dvēseles īpašēibom, tūmār vaļa, tōpēc ka ir vysā breiva, var prōtam pretōtīs un atrast sev patyku tur, kur ir vyss prōtam rībeigs. Jo cylvāks apzineigi īt pēc jyutu bolsa, lai gon redz, ka tys ir prōtam pretiveigs, tad jau ir teišam dabiski, ka jō ļauna vaļa var pretōtīs religijas patīseibom, par kuru eistineibu ir vysā pōrlīcynōts.

Kū vairōk cylvāka vaļa pasalaun kōreibom, tū mozōk klausa prōta un tū mozōku dora uz jū īspaidu ikvīna prōteigō patīseiba un seviški religijas patīseibas, kuras vysod kōreibom pretoļās. Taidā gadejumā lelōku īspaidu dora uz cylvāka **tys vyss**, kas jō kōreibom ir pateikams.

Un tai kai šei patīseiba, ka ir vystaisnēigōkais Tisōtōjs, kurs ikvīnu ļaunumu sovā laikā rōs un strōpēs, ir par namīra un ryugtu sirdsapziņas pōrmatuma olūtu; tōdēļ tys, kurs pasalaun sovom kōreibom, nu sovas dobas jau ryupejās atdzeit ikvīna dūmu par Dīvu un ikkotru sirdsapziņas pōrmatumu gryb nūmirinōt, īrunōdams sev, ka nav Dīva, kurs par ļaunim dorbim strōpej. Taidā gadejumā religija, kura jam mat rūbežus pret kōreibom un pīsoka cylvākam sovas jyutas savaldeit, pavysam ir napateikama. Tūlaik cylvāks nagnīž nikaidas vē-

reibas uz prōta pīrōdējūmim par Dīva asameibu. Tōpēc bezdīveiba nav vasala prōta augli, bet tikai par cylvāka izvirteigās valas panōkumu. Tōdēļ Bakons soka: Tī tikai Dīvam nare, kurim tymā ir kaut kaids aprēkins, ka Dīva nabyutu. — Deum nemo esse negat, nisi cui Deum esse non expedit.

Kai nūtīsōtajs grybātu nūstunt strōpejušūs lykumus, vai kaut tīsōtōju, kurs gryb par jū izdūt nōves sprīdumu, taipat izvirtuleigs cylvāks treiseit treis pret vystaisneigōku Tīsōtōja sprīdumu un jys teišam grybātu, ka tō Tīsōtōja nabyutu. Šū tvārojūt sv. Augustīns soka: «Pasauls nabyutu bezdīveigs, jo jys byutu teirs un ūtraidi, vyslelōki natykumeibas pīmāri atsārūn storp bezdīvim.» Tys ir skaidri radzamais fakts, ka cylvāks palik par bezdīveibas uperi vairōk jauneibas laikā un ir par augšōk mynātō teicīņa skaidru pīrōdējumu.

Kad cylvāki nu izgleitōtōs klases pōrīt bezdīvu ryndōs, tad tys nūteik vysod nāpiaugušōs jaunōtnes godūs, kurūs mīsas kōreibas styprōk uz jū runoj, nakai prōts un ļūti reši tys nūteik jau pīaugušā myuzā.

Platons par tim laikim, kurūs dzeivōja, taīdu izsoka tīsu: «Nivīns nu tūs, kuri sovā jauneibas laikā atkōrtōja šū ōrprōteīgu teicīni, ka Dīva nav, napalyka pastōveigs vacuma dīnōs.»

Plīnīus roksta: «Kad tyvojās nōve mērstūšais īgōdoj tūlaik, kas jys ir cylvāks kas ir Dīva.»

Daži nu zīneibas veirim poši atsazyna, ka na zīneiba jūs padarēja par bezdīveigim un naticēigim, bet slavas meklēšona vai izvirteīga dzeive.

«Pasajaušona kōreibom blokus ar bezdarbeibu, vairōk padarēja par ateistim nakai visi sofizmati», pasacēja kaidkā skaidrōkā breidī d'Alemberts. Bet jys tū pasacēja nu sovīm pīdzeivōjumim. «Nasakrūplōtas sirds vysod grīžās pi ticeibas, ka augstōka Byuteiba volda par cylvākim.» runōja breivprōteīgais Vebers sovā: «Demokratā.» Leidzeigi tam runoj Roussean: «Dzeivoj vysod tai, ka varātu gribēt tō, ka Dīvs byutu un nikod Dīva asameibā tu nasašaubēsi.»

Heine, kurs ticeību augstōkai Byuteibai, religiju skaitēja vajadzeīgu tikai vērgim un bārnim, uz nōves gultas pīraksteja sovā testamentā šūs zeīmeigus vōrdus: «Jau četri godi, kai izavairōju nu filozofiskōs lepneibas un grīžūs pi religiozūs ideju un sajyusmas. Mērstu tycādams Dīvam kai vysvareīgam pasaulja Radeitōjam, kura lydzu žālsirdeibas munai namērsteīgai dvēselei... Jo asmu grākōjis pret tykumeibu, tad pōrprosū Dīva un ļaužu...»

Ļūti ir atzeīmejams tys, kū roksta franču nūmīlōtais rakstnīks un dzejnīks Coppe'e, kurs 1897. godā gulādams gryutā slīmeībā otkdn sadabōja jaunōtnes dīnu ticeibas. Sovā grōmotā saucamā: «La bonne suffranse — Loba cīsšona,» kura vīnā godā sasnēdze 75 izdavumu. Jys pīvad īmesles, kuras jū padarēja par naticēīgu. Un tōs beja jauneibas grāki un kauns tūs izzeit pret goreidznīku pi grāku vaidēšonas.

Coppēe tai roksta: «Tī, kuri byus taidā stōvūklī, jo jī byutu vaļsirdeīgi, tad jīm byutu jōatzeist, ka vīneīgi stingri morales lykumi, nu kuru religija nīkaidā veidā atsakōpt navar, satur daudzējus tōli nu religijas pīnōkumu pīldeišonas. Tys, kū es padarēju, beja vīnkōrši karaveira nūbēgšona nu frontes. Jys bāg, jo jam apnyka paklauseiba. Es ari nūteikti na nu īnāida atstōju, svīžu molā Kristus karūgu, zam kura agrōk kolpōju — es jū tikai uz laika atstōju caur sovū gora oklumu...»

Tai itīpeīgais un brīsmēīgais bezdīvu naidis pret Dīvu, skaidri rōda, ka poši natic tam, kū runoj. Taču nīkas nāsajyut īnāida pret tū, par kō asameibu nav pōrlīcynōts! Taipat ari tei nanūgurstušō strōdeiba un pašuzuperēšonos, ar kaidu jī izmeklej kas reizes jaunōku pīrōdējumu pret Dīva asameibu, lelīski pastypryno, ka jīm tī leidzšīneji pīrōdējumi ir napīteikuši.

Daudzeji bezticeibas slavātōji nōvei tyvynojūtīs nūsvīde maskas un atsazyna, ka nīkod nabeja pīlneīgi pōrlīcynōtī sovā naticēībā. Pymais bezdīvu vai ateisma dzīdōtōjs Lukrecijs, tikai vīnā bailē pret Dīvu un strōpi zaudēja prōtu. Voltaire, d'Alemberts un Diderots uz nōves gultas, pīlni izmysuma sauce bazneickungu. Bayle, Montesquien, Laharpe, Marmontel's, Montalgue, Marquis, d'Argens un daudzēji citi pyrms nōves atsagrīze pi ticeibas un izlobōja sovas klaidas...

ŪTRAIS GOBOLS.

A. Dīva Byuteiba.

Dīva Byuteibas pazeišonas veids.

Dīva asameibas pīrōdējūmus pīvedem uz tōs pamatpatīseibas, ka vysš pasaulī, izjamūt Dīvu, cēlēs nu kaidas navīn īpīrīkšasusēs eistīneibas. Tōdēļ asušajam pasauljam ir sovš Radeitōjs. Tai tad nu pasaulja byušonas pīgōjam mes pi tōs

pārliecības, ka ir nepieciešami jābyun Tam, kurs radeja vysu pasauli. Ir Tys, kurs ir par vysu lītu pirmū īmesli, tys ir Dīvs. Kad jau mes zynom, ka ir Dīvs, tad ņyu mums ir jāīpašazeist tyvok. — kaidis ir tys Dīvs, — kas Jys patīseigi ir un kaidas ir Jō īpašības, kuras Jū izšķir nu vysu cytu radeibu un sastōda Jō byuteibu.

Labi, mes saucam Dīvu par vysa pasaļa Radeitōju, jo patīseībā radeja pasauli nu nikō. Tūmār šys nūsaukums vēl naapzeimōj Dīva byuteibas, jo par kaidas lītas byuteibu saucam tū, caur kū tei līta ir par tū, par kū ir. Bet Dīvs napaļka par Dīvu pi pasaļa radeišonas, taču Jys beja par Dīvu jau īpriķš pasaļa radeišonas. Tōpēc nūsaukums: «Pasaļa Radeitōjs,» napaskaidroj mums taišni kamā pastōv Dīva byuteiba, jo tikai aizrōda, ka jo Dīvs pasauli radēja, tad Pats jau beja pyrms jō radeišonas, tōdēļ ir par naatkareigu nu pasaļa byuteibu un par pirmū vysu lītu izaceļšonas īmesli.

Tei pirmō vysu lītu un radeibu īmesle ar vysu sovu byuteibu škirās nu pasaļa. Tū jau mes redzējom, kad nūvērzem panteisma moldus un saprotom, ka Dīvs ir par atsevišķu un atdāleitu nu pasaļa byuteibu.

Gudra un mērkeiga pasaļa ikōrtōšona, nūorganizēšona jō vīnā saskaņōtā vysumā, ari tys, ka Dīvs pi pasaļa radeišonas nīmoz nabeja nī nu kō pīspīsts — mums otkon aizrōda, ka pasaļa Radeitōjs ir na tikai atsevišķa byuteiba, bet ka tai Dīva byuteibai ir prōts un breiva vaļa. Zeimōjās Dīvs ir **personeigs**.

Tad Dīvs ir par pašasušu, individuālu byuteibu, bet na par kaidu nanūteiktu byuteibu, sasalējušu vysā pasaulī, samaiseitu ar cytom byuteibom un izmekļējušu cytu byuteibu, kurōs varātu byut, kai tū nāprōteigi runoj panteisti.

Jau šōs pasōkuma ziņas par Dīvu, sadabōtōs logiskōs prōtōšonas ceļā, aizrōda, ka ir maļdeiga agnostiku runa, ka cylvāks ar sovu prōtu nikō navarūt izzynōt par Dīvu.

Tai ka Dīvs ir vērsdabiskō byuteiba un nu pasaļa izšķērtā, tōpēc mes navarim Jō taišni pazeit, kaidis Jys ir pats sevī, bet ikvīna Dīva pazeišona var byut tikai starpnīciski caur Jō radeibom. Tys zeimōj Dīva byuteibas īpašības varim pazeit nu Dīva radeibom, tai kai mōkslinīka dōvonas pazeistam nu jō dorbim. Tōpēc varim iznest šaidus slēdzīņus:

Jo jau Dīvs sovom radeibom dōvynōja tik daudzi lobu, **skaistu īpatneību**, tād ir radzama zeime, ka pirmōk tom īpatneibom beja jābyun pi Jō poša. Nu šenis tys vyss, kū vyslobōku un vysskaistōku radzam pasaulī pi radeibom, ir tikai par

Dīva īpašību atspēidumu, atrysynōjumu, — tōpēc ka radeibu pilneibai pirmōk, jābyun pi Radeitōja.

Taidā ceļa izveidojūt sevī Dīva īpašību saprasšonu, mums navājag pīmerst, ka:

a) Dīvam, kai vērsdabiskai byuteibai un kotrā ziņā atsevišķai nu pasaļa, doba ir bezmēreigi augstōka par vysom radeitom byutem, pasateicūt kam, pat vyspīlneigōkōs radeibas vysaugstōkōs īpašības nūbōļ vysā pret Dīva atteiceigu īpašību.

b) Nu ūtras otkon puses, radeibas nu sovas dobas ir padūtas dažaidim irūbežōjumim un nāpīlneibom, kurom Dīvs, kai naatkareigō byuteiba un bez kaidu irūbežōjumu navar byut padūts.

Tōdēļ, iznasdams slēdzīni nu zynomu radeibas īpašību par Dīva īpašibom, mes navarim taidā pošā nūzeimē pīškōrt Dīvam, bet varim tikai pīlaist, ka storp radeibas īpašibom un atteiceigom Dīva īpašibom, ir kaida zynoma leidzeiba, vai analogija.

Atsateicūt uz tū, kai Dīvu pazeit nu Jō dorbim, trejs sekušas regulas, vai nūteikumi rōda mums ceļu, kai nu radeibas īpašību izveidojūt sev Dīva īpašību pazeišonu.

1) Kad ir runa par teiri goreigūs īpašību pazeišonu, kuru pazeišonā nav nīkaidu nāpīlneibu, kai pīmāram, taisneiba, žālsirdeiba, gudreiba, lobums, tad iznasam sledzīni, ka taida veida radeibu īpašības ir pi Dīva vysā formalas, tys zeimōj patīsā šō vōrda nūzeimē. Tōdēļ zynūt kaidis ir taisneibas, vai žālsirdeibas jēdzīņs pi cylvākim, mes varam šūs tykumus īpašā nūzeimē, pīskaitēit Dīvam un pastyprynōt, ka Dīvs ir taisneigs, žālsirdeigs, lobs un t. t.

2) Bet kad ir runa par radeibu maiseitom īpašibom, tys ir taidom, kuras nu sovas dobas vīnojās ar dažaidom nāpīlneibom, tad tikai tōs varam pīskaitēit Dīvam, kuras ir breivas nu ikvīnas nāpīlneibas. Jo tad tōs pīskaitam Dīvam, tad izjamam ar nūlīgšonas paleigu tū, kas sevī satur nāpīlneibu, — **nu tū**, kas ir lobs, tikai allegorijas veidā pīskaitam Dīvam.

Tai pīmāram, kad runojam par radeibom, kas ir maļneigās, irūbežōtas, tad par Dīvu ir jāpasoka, ka ir nāmaigneigs, **naizmēreigams**, naizbeigts, bezgaleigs un t. t.

Ar redzes un dzērdes orgaņim pi radeibom vīnojās dažāda **nāpīlneiba**, jo tōs spējas ir atkareigas nu atteiceiga acs vai **ausis aparata**, kuru goram nav. Tōdēļ mes navaram teikt, ka Dīvs patīsā šō vōrda nūzeimē, (tys ir taipat, kai cylvāks ar acim un ausim) **redz** un dzērd, jo Dīvam kai goreigai byuteibai nav nī oca, nī aušu, jo taidā gadejumā Dīvs byutu padūts

~~pārņemam~~ un napilneibom. Bet piskaitam šīs īpašības **Dīvam** pārņemas nūzeimē, kuras izslādz ikvīnu napilneību. **Tad jo runojam par Dīvu, ka redz un dzērd, tad saprūtam, ka Dīva** vyszineiba aizmej pi Jō pilneigokā veidā ācs un auss tai, ka Dīvs teiši bez kaidas starpnīceības daudzi lobōk par mums zyna par vysu, kū mes izzynojam tikai ar acu un aušu paleidzeību.

3) Ir jōpīmīr, ka kai goreigōs, tai mīseigōs īpašības, kuras ir leidz šam radeitas, ir pilneības nūzeimē mozōkas, kai tōs, kuras Dīvs vēļ var radeit. Un vērs tō, — tai kai Dīva doba ir bez māra augstōka par radeību — dobu, tōpēc vysom radeību īpašībom jōbyun pi Dīva naizsokami augstōkā un dailōkā veidā.

Grybūt kaut daudz moz sasnēgt kaut kaidu jēdzīni par Dīva kaidu īpašību, mums atteicīgu radeības īpašību ir vysvairōk jōpavairinoj un tikai palelynōtā, paaugstynōtā leidz bezgaleeibai mārā piskaiteit tū Dīvam.

Augšōk mynātōs trejs regulas eisi izsoka sv. Tomass nu Akvina: «Dīvu pazeistam kai radeitūs litu pyrmū īmesli, bet tūs radeību īpašības Dīvam pišķiram bezmēreigi augstā pilneības pakōpinī un otkon nūlidzam Jam ikvīnu napilneību un irūbežōjumu, kurim ir padūtas radeības.»

Patīseību sokūt, šaidā veidā sasnāgtō Dīva īpašību pazeišona ir napīteikuša un napilneiga, jo cylvāka zineiba un prōts ir irūbežōti na tikai tymōs litōs, kuras atsateic uz Dīva pazeišonu, bet ari dobas zynōtnē... Jo mōceiti dobas pēteitōj, kuri redz pret sevīm radeitas litas, tīmār navar tōs pilneigi pazelt, bet taipat ir par zineības veirim un jūs zineiba ir patīsa, tad tū vairōk, kad dareišona it par vērsdabisku **Byuteību, kuras redzēt navaram, cylvākam jōbyun apmīrinōtam, ka var Jū pazeit kaut napilneigi.** Taida Dīva pazeišona ir vysod par eistu pazeišonu un jū dōrgōka priķš kotra, tōpēc ka dūd tam vīgļōk saprast tū, kū jam pasludynošona runoj par Dīvu.

B. Kas ir Dīvs.

Tai ka myusu prōts teiši navar sasnēgt Dīva byuteības saprasšonas, tōdēļ ryupejās pi tō tikt caur cytu radeitūs litu paleigu, tys zeimōj caur dažaidom pīleidzeibom ar radeību īpašībom sasnādz atsevišķu Dīva īpašību pazeišonu. Tūmār tōs pīleidzeības atklōj vīnu vai ūtru Dīva īpašību, bet radūd pilneigas un vīnkūpeigas Dīva byuteības pazeišonas.

Tōdēļ celās vaicōjums, vai storp tom daudzējom Dīva pilneības īpašībom, kuras mes pazeistam starpnīceības celjā,

navar aizrōdeit kaidu vīnu, kura byutu vysom Dīva īpašībom par pamatu un olūtu? Taida īpašība savylktu sevī vysas cytas, kuras patīseigi izšķir Dīvu nu vysom radeibom, un kūduleigi apzeimotu Dīva byuteību. Par taidu, vysu Dīva īpašību, kura vyslobōk apzeimōj Dīva byuteību un izšķir Jū nu radeibom, ir pēc vairōkūs filozofu nūteikumim tys, ka Dīvs ir pilneigi naatkareiga ni nu kō byuteiba tys ir, pats nu sevīm ir — «Ens a se.»

Isadzilinojūt pasaules dzeivē mes pazeistam, ka:

a) Tamlaikam kad vysas litas uz pasauli ir nanapīcīšamas, tad vīneigi Dīvs, kai vysu litu izaceļšonas pyrmō īmesle ir uapīcīšams, kotrā ziņā vajadzeigs.

b) Kad pasauli ir vyss tōpēc, ka sova byušonu pajēme nu Dīva — tikai pats Dīvs nav nu cyta radeits, jo nikō īpriķš Jō nabeja, tad ari nikas Jō radeit navarēja — tōdēļ Jys beja un ir vysod. Jo ari pilaistu, ka Dīvs pats sevi padarēja īpriķš kai beja, tad dareitu īpriķš, kai byutu bejis, — bet tys ir sevi pretīveigs... «Dīvs ir pats nu sevis» — zeimōj tū, ka jau poša Jō doba izmeklej, ka Jys byutu vysod, ka Jō doba ir byut. Tōdēļ tei «byušona pošam nu sevis» īpaši ir par Dīva byuteību.

Taisneigi tad Vacajā Istodējumā Kungu Dīvu sauce ēbreju volūdā: «J a h v e,» kas latvīšu volūdā nūzeimōj «vysod asušais». Tys ir taidis, par kura byuteību ir napīcīšama asameiba. Ar šū vōrdu pats Dīvs sevi pasauce. Kad Dīvs syuteja Moizešu uz žeidim, ka jūs izvastu nu Egiptes, tad Moizešs Jō pavaicōja: «Kū jim pasaceišu, jo jim teikšu, ka jyusu tavu Dīvs syuteja mani pi jums, bet jī pavaicōs: kaidis ir Jō vōrds? Tad Dīvs saceja Moizešam: «Es asmu, kurs asmu... Tai pasaceisi Izracļu dālim: kurs ir, pasyuteja mani uz jums.» (Ex. 3, 13.—14.). «Cik augsts ir šys Vōrds,» — sauc aizgrōbumā Laforet. Šys vōrds ir vysdziļōks un vysskaistōks pošā Dīva pasaceits. Es asmu, še ir Moizeša Dīva vōrds. Jō īpašais vōrds, kurs breinišķi apzeimōj Jō patīsu byuteību un izšķir Jū nu vysom cytom byuteibom, — bet sevišķi nu pogōnu dīvu. Vōrds: «Es asmu» nikō cyta nanūzeimōj, kai vīneigi tū, ka kad cytas byuteības pasauli var byut, vai ari nabyut, tad Dīvs ir par vīneigu byuteību, kurai kotrā ziņā jōbyun, tōpēc ka Jō asameiba ir par Jō byuteību.

«Dīvs ir pats nu sevis» zeimōj na tikai tū, ka Jam ir sova byuteiba nu sevis, bet reizē zeimōj, ka Jys nav atkareigs ni nu kaidas īmesles. Ka nav nekaidas cytas byuteības, kura varātu Jō breiveību irūbežōt vai pretētis Jō darbeibai. Tys izrīt nu tō, ka Dīvs ir par pyrmū vysu asušūs pasauli litu īmesli. Jo Dīvs nu kaut kaidas īmesles byutu atkareigs, tūlaik

na Jys byutu par pirmu vysa izaceļšonas īmesli, bet tei īmesle, na kuras Jys byutu atkareigs.

Nu golvonōs Dīva īpašeibas, ka «pats nu sevis ir» izrīt kai napīcīšams izvyļkums, vai slēdzīns, ka Dīvs ir vīna ni nu kō naatkareiga byuteiba — vīns vyspīļneigōkā šō vōrda nūzeimē, vai ūtraidi sokūt ir pīļneiga byuteiba, ir absoluts.

Tei pīļneigō Dīva naatkareiba, vai Jō byuteiba pošam nu sevis ir tōpēc par Dīva golvonōku īpašeibu, jo: a) izšķir Jū nu vysom cytom byuteibom; b) ir par īkvīnas Dīva pīļneibas pamatu un c) vyslobōk apzeimōj Dīva byuteibu.

a) Ni ar kū Dīvs tai naatsašķir nu cytom byuteibom, kai ar tū, ka pats ir nu sevis. Jo mes pasaceisim, ka Dīvs ir vysgudrōkais, vyssvātōkais, vysvareigais un t. t., tad pēc myusu saprasšonas, ari radeibom var byut kaut kas nu svātuma, gudreibas, vareibas, lai gon mes zynom, ka storp Dīva svātumu, gudreibu un cylvāka taidom īpašeibom ir bezgaleiga starpeiba. Tūmār nikalds radeīts prōts nasaprass, kai varātu kaida lita pasaulī «byuļ pošā nu sevis.» Šymā nūzeimē navar byut vysmozōkōs leidzeibas storp Radeitōju un radeibom. Tōdēļ «poša nu sevis asameiba» ir vysrakstureigōkō Dīva īpašeiba, jo izšķir Jū nu vysa, kas nav par Dīvu.

b) «Poša nu sevis asameiba» ir reizē par tū sakni, nu kuras izaug vysas cytas Dīva īpašeibas, ir par īkvīnas Dīva pīļneibas olītu un pamatu: Šei īpašeiba pīļneigi apzeimōj Dīvu, jo vyss, kū var pasacelt par Dīvu, bez šōs pīļneibas navar byut saprosts. Uz vaicōjuma: kōpēc Dīvs ir svāts, gudrs, vysvareigs, atbildim, jo «pats nu sevis ir,» un kai naatkareigai, absolutai byuteibai jōsatur sevī vysas pīļneibas. Bet uz vaicōjuma: kōdēļ «Dīvs pats nu sevis ir» nav nikaldas atbildes, kai tikai tōs pošas patīseibas atkōrtōšona: Jō byuteiba izmekleļ tō, ka Jys vysod byutu, un tōpēc Jam ir kotrā ziņā jōbyun ar sovas byuteibas spāku.

c) Tai kai «poša nu sevis asameiba» vyslobōk pastyprynoļ vysu Dīva pīļneibu, tōdēļ ar tū pošue sakūpoj vysas Jō īpašeibas un vyskūduleigōk apzeimōj Dīva byuteibu.

Šei īpašeiba teiši vyslobōk apzeimōj Dīva byuteibu, jo pats Dīvs izlītōja tū, lai izsacelt kas Jys ir: «Es asmu, kurs asmu.»

P ī z e i m e: Pirms kai runōt par kotru atsevišku Dīva īpašeibu, aizrōdeišu, ka dažas nu jom taišni atsateic uz Dīva byuteibu, kai pīmāram, ka «Dīvs ir pats nu sevis,» ka ir bezgaleigi pīļneigs, pastōveigs, nasamainūšs, ir byuteiba vīneiga, gortīga, naizdibinejama, bezgaleiga, myužeiga un ka ir vīns.

Dažas otkon īpašeibas ir pīšķiramas Jō dzeivei un darbeibai: tōs ir Dīva prōta un vaļas īpašeibas.

C. Dīva īpašeibas.

1) Dīvs ir bezgaleigi pīļneigs.

Par pīļneibu saprūtām tū, kū kaida byuteiba loba sevī satur, tei ir taida īpašeiba, kuru ir lobōk turēt nakai byut bez jōs. Bet par pīļneigu ir tys, kuram nikō nu tō natryukst, kō jō daba izmekleļ. Aprūbežōts, irūbežōts ir tys, kam ir sovs gols, vai nūteikti rūbeži. Irūbežōti pīļneigs ir tys, kam nav vysu īpašeibu, vai otkon tōs jam ir irubežōtā pakōpē. Kam ir tikai vīna īpašeiba bezgaleiga, naīrūbežōta, tys ir eistyni pīļneigs, bet kam ir vysas īpašeibas un kotra ir naīrūbežōta, bezgaleigā pakōpē, tys ir bezgaleigi pīļneigs. Taidu bezgaleibu pīļneibu pīskaitam Dīvam.

Bezgaleigō Dīva pīļneiba izrīt nu tō, ka Jys ir par ni nu kō naatkareigu byuteibu.

Pyrmais pīrōdējums: Vysas byuteibas pasaulī ir tikai leidz tik, leidz cik tōm Dīvs dūd byušonu, tōpēc jūs byuteiba ir atkareiga nu Dīva, jū asameiba ir tikai par vōju Dīva byuteibas atspeidumu, pret kura vaigu, «vysas tautas itkai nabyutu, tai ir pret Jū.» (Iz. 40, 7). Tai ka vysas radeibas ir atkareigas nu Dīva, bet Jys vīneigi ir vysā naatkareigs un ni nu kō navar byut atkareigs, mums ir nūteikti jōpasoka, vai asom spīsti logiski pasacelt, ka Dīvs ir vīneigō byuteiba, vyspīļneigōkā šō vōrda nūzeimē. Un tai kai taidai byuteibai navar pītryukt nikaidu lobūs īpašeibu un nivīna tai byuteibai īpašeiba navar byut kaut vysmozōkā veidā irūbežōta. Tōdēļ Dīvam ir jōbyun galeigi pīļneigam.

Jō naatkareigō byuteiba varātu byut kaut zam vysmozōkō veida kaut kaidā ziņā atkareiga, tad tei atkareiba byutu nu kaut kaidas vīneigōs īmesles, vai nu jōs pošas. Tūmār pirimā tai un ūtrā gadejumā taida atkareiba ir navarama. Navar byut tōs atkareibas nu ōrejōs īmesles, jo pošā naatkareigō byuteiba ir par pirmū vysu byuteibu īmesli, kuras nikaida cyta irūbežōt navar. Navar ari pošā sevis irūbežōt vyspirms jōdēļ, ka kai jau augšōk runōjom, tei byuteiba pošā sevis navar, bet ir nu myužim.

Dīvs ir bezgaleigi pīļneigs, jo ir pats nu sevis, vai ar sovas byuteibas varu.

Kai ritīns, tōpēc ka nu sovas dobas tam jōbyun opolam, satur sevī opolumu na tikai kaidā nūteiktā mārā, bet vysā pīļ-

neibā, tai ka jau opoluma vairōk navar byut pi jō, — tai pat ari Dīvs, tōpēc ka nu sovas dobas tam ir jōbyun, jōsatur sevi nu sovas pat dobas vysas byuteibas īpašēibas. Tōdēļ pi Jō ir jōbyun vysam tam, kas vīn pasauli kaut kas ir, vai par kū var byut, vai vysom, varamom īpašēibom ir jōbyun pi Jō ūtraidi runojūt: Pi Dīva ir jōbyun ikvīnai asušai un varamai piļneibai tai, ka jau vairōk piļnegs byut navar, bet tys nūzeimōj, ka Dīvam jōbyun bezgaleigi piļneigam.

Galeigi Dīva bezgaleigō piļneiba izplyust nu tō, ka Dīvs ir par vysu asušus radeibu un tūs, kuras vēļ var byut, pyrmū izaceļšonas īmesli, — tōpēc Jam ir jōbyun bezgaleigi piļneigam.

Tai ka Dīvs ir par vysu lītu pyrmū cālūni, ar tū pošu ir ikvīnas byuteibas olūts, tad ari ikvīnas piļneibas olūts, vai bezgaleigi piļneigs. Tai tad tī vōrdi, kurus Dīvs izteice Moizešam: «Es asmu, kurs asmu» apzeimōj na tikai tū: «Asmu par Tu, kam ir jōbyun,» bet ari reizē izteic tū, ka Dīvam ir sevi vysa byuteibas piļneiba, tys ir vysas varamōs īpašēibas, vai ir bezgaleigi piļneigs.

Pōrmatums: Jo pi Dīva ir vysaida īspējamō piļneiba, tad pi Jō ari jōbyun vysu radeibu īpašēibom. Tamlaikam goreigai byuteibai, par kaidu ir Dīvs, navar byut taidu īpašēibu, kai pīmāram redzes, dzērdes un t. t., kuru darbeiba ir atkareiga nu mīsas.

Atbiļde: Īpaši tōpēc, ka Dīvs ir bezgaleigi piļneiga byuteiba un kai taida naatkareiga, tad navar tei byut atkareiga nu mīsas organu darbeibas — kai acs, auss un t. t. Bet ka redzes, dzērdes un t. t. dōvonas ir par naapstreidami patīsom īpašēibom, tōpēc pi bezgaleigi piļneigas byuteibas ir kaut kai jōbyun šom īpašēibom. Patīseibā ari ir, tikai daudzi augstōkā un piļneigōkā nūzeimē, īpaši caur sovu vyszineibu redz un dzērd vyslobōk, pavysam dēļ šytō naizmeklejt ni acs, ni auss un t. t. Tōdēļ kad sokam: «Dīvs vysu redz un dzērd,» saprūtam šūs vōrdus na jūs patīsā nūzeimē, bet allegoriskā, vai pōrnasamā nūzeimē.

zeimē. Tūnār īpašēibas, kuras mes varam īdumōt bez saistōs ar kaut kaidu nāpīneibu, pi Dīva ir pōrnasamā nūzeimē. Vyspōr runojūt, īpašēibas, kuras pi radeibom vīnōjās, kai nāpīneibas maisējumū, pi Dīva ir tōs īpašā tūs nūzeimē. Bet kai pyrmō, tai un ūtrō veida īpašēibas pi Dīva ir bezgaleigi piļneigā pakōpē.

2) Dīvs ir vysod pastōveigs, nasamaina.

Nu bezgaleigōs Dīva piļneibas izrit, ka Dīvs ir namainams, pastoveigs, tys ir ka nav padūts ni fiziskom, ni moraliskom pōrmainom — vysod tys pats.

Fiziski mainējtūs Dīvs tad, kad kū sadabōtu nu jauna, vai otkon zaudātu. Bet byudams nu sovas dobas bezgaleigi piļneigs, navar palikt vēļ piļneigōks, vai sadabōt vēļ lelōku piļneibu, tad zeimōtu, ka īpriķš tōs nabeja. Bet jo tōs īpriķš nabyutu bejis, tad Jys nabyutu bezgaleigi piļneigs, vai nabyutu par Dīvu. Bet tai ka Dīvs ir nāpīcīšama byuteiba, kotrā ziņā vajadzeiga, tōpēc pi Jō ir jōbyun vysod un vysur ikvīnai varamai piļneibai.

Navar ari Dīvs nikaidas piļneibas daleņas zaudēt, jo nu tō breiža, kurā zaudātu kaut kaidu piļneibas daleņu nabyutu par Dīvu, bet nabyut par Dīvu navar, jo ir nāpīcīšama byuteiba. Jo tad Dīvs nikaidas piļneibas navar ni sadabōt, ni zaudēt, — tōpēc ir Jys fiziski namainams, bet vysod pastōveigs sovā bezgaleiga piļneibā.

Taipat ari moraliskā nūzeimē Dīvs ir namainams, bet vysod pastōveigs. Tys zeimōj tū, ka Jō vaļa un Jō darbeiba ir vysod pastōveiga un nikod nāpōrsamaina. Cylvāks maina sovus planus un sovas izaturēšonas veidu, jo nu sōkuma nāparedz dažaidu škēršļu, vai navar tūs apstōkļu paredzēt, kuri tyuleņ nu īsōkuma cytaidi īspaidōtu jō nūdūmus, jo tam īpriķš jau byutu zynoms. Bet Dīvs ar vīnu skotu apjam vysu pasauli, vysu pagōtni, tagadni un nōkūtni; jau tad nu augstīnes un īpriķš Jys paredz un zyna vysu, kas varātu pi Jō mainēt nūsprautū planu. Dareitu naapdūmeigi, jo īpriķš īsōktu kaut kū dareit un vālōk navarātu, tū pīvest pi mērka. Tōdēļ ari Dīvs niko nāapsūla, kō jau nav apsajēmīs izpiļdeit. Pasateicūt tam, nikod jam navajaga mainēt sovu nūdūmu — ir tad namainams, pastōveigs, nāpōrsamainūšs.

Pōrmatumi un atbiļdes.

Pōrmatums I.: Dīvs mainōs, jo pasauli radeidams patyka par jō Radeitōju, bet īpriķš tō nabeja.

Atbiļde: Dīva pōrmaina šymā pōrmatumā ir tikai pavērsēiga, jo pi pasaļa radeišonas nāpōrsameja Dīvs, bet tikai pasaulē. Lai kūpeigō dīveju lītu atteiceiba sasnāgtu pōrmaini, naizmeklejt kotrā ziņā obeju lītu pōrmainas. Pīmāram dīvejas vīzas vīna garuma, leidzeigas, pi vīnas saeisynōšonas, nāpōrsamaina ūtrōs garums. Arteiceiba vīnas uz ūtru pōrsamā-

mēja, bet tikai viņā saeisynotajā nūtyka litiškō pōrmaiņa, jo ūtrā tai rodōs tikai pavēršēigi, kad palyka garōka na poša sevī, bet tikai atteiceibā uz ūtru. Leidzeigi caur pasaļa radeišonu nūtyka vīnpuseigō pōrmaiņa jō atteiceibā uz Dīvu, kurā vīneigi pōrsamainēja pasaļs, jo nu īspējameibas tyka patiseibā un caur tū īgōja jaunā nu Dīva atteiceibā un atkareibā. Bet tei nu pasaļa puses pōrmaiņa, nikaidas pōrmaiņas nav padarējuse uz Dīva, jo pasaļs jau īpriķš sovas radeišonas jau prōtā beja pi Dīva. Dīvs, kurs nu myužim zyna, kū un kad padareis, zynōja taipat, ka atteiceigā laikā radeis pasaļi.

Zeimōjās Dīva radeišonas darbeiba ir naizšķirama un naatdōlama nu Jō byuteibas, — tōpēc myužeiga un nikaidom pōrmaiņom napasaļau caur pasaļa radeišonu. Tikai Jō darbeibas panōkums tyka radzams, pasludynōts tikai tūlaik, ka atsaroda pasaļs nadareidams vysmozōkōs pi Dīva pōrmaiņas.

Pōrmatums II.: Kungs Dīvs dusmōjās uz cylvākim, kad tī grākoj, bet pīdūd tim, kuri dora gondarējumu par grākim, zeimōjās ir pōrmaiņas!

Atbiļde: Kungs Dīvs jau ar pretmyužeigu aktu nūmīlōja tykumu un īneida nūzīgumu. Tōdēļ cylvāks, kurs caur grāku peļnej Dīva dusmi, vai strōpi ar laiku žāloj par sovu vaiņu, dora gondarejumu un aizpeļnej žālsirdeibu, tad na pi Dīva nūteik pōrmaiņa, bet cylvāka izaturēšonā un darbeibā nūteik pōrmaiņa. Jo nu grēcinīka teik svāts cylvāks, kurs vaid un gondora par grākim. Dīvs sovu lāmumu namaina, tikai cylvāki sovus dorbus.

3. Dīvs ir vīnkōrša byuteiba, vai cytaidi ir nasastōdeita ni nu kaidu elementu.

Ka Dīva byuteiba ir vīnkōrša tys izrīt nu Jō bezgaleigōs piļneibas. Nikaida sastōdeita nū dažaidim elementim byuteiba, navar byut poša nu sevis piļneiga, jo ikvīna kaut nu kaidu daļu, vai īpašeibu sastōdeišona tū byuteibu papylda un dora piļneigu, tōdēļ jau poša sastōdeišonas vajadzeiba pīrōda, ka tei byuteiba poša nu sevis ir napilneiga. Un ka tikai pēc tōs daļu sakūpōšonas, sastōdeišona var tikt papylda. Tys zeimōj, ka caur zynomas kaut nu kurīnes nōkušōs piļneibas pīvīnōšonu tei teik papyldynōta. Dīvs, kai poša nu sevis asušō byuteiba ir bezgaleigi piļneiga, tōpēc navar nikaidas piļneibas ni nu kurīnes sev pīvīnōt, — tōdēļ navar byut salykta, sastōdeita byuteiba.

Dīvs navar byut par sastōdeitu, mōksleigu byuteibu, jo ir par pyrmū un naatkareigu byuteibu. Kotrai sastōdeitai byuteibas daļai, nu kurōm tel ceļās, ir jōbyun (kaut vysmozōkais logiski, jo navar pēc laika) pyrmōk nu tōs vysuma un vysums ir atkareigs nu tōs byuteibas daļu, kaidas tū sastōda. Un jo Dīvs byutu sastōdeita byuteiba, tad navarātu byut ni par pyrmū byuteibu, ni par naatkareigu byuteibu.

Sastōdeitō byuteiba kotrā zipā izmeklej sovas sastōdeišonas darbeibas īmesles, jo tōs sasastōdejušōs daļas caur tū pošu, ka ir daļas, vēļ nadora vīneigō vysuma, bet izmeklej kaut kaidas byuteibas, kura tōs daļas sastōdeitu, salykta viņā vysumā. Dīvam jau tōpēc vīn jōbyun par vīnkōršu, nasastōdeitu byuteibu, jo kai vysu lītu pyrmō izaceļšonas īmesle ir pavysam naatkareiga. Tys zeimōj, ka ir poša nu sevis un tōdēļ Jam nav izaceļšonas olūta.

Augšōk mynātūs pīrōdējumus varam nōkušā veidā saeisynōt: Sastōdeitō byuteiba sasalik nu daļom, nu kurom kotra, kai poša nu sevis nanūbelgta byuteiba, ir nu cytom daļom atkareiga, tōpēc izmeklej papyļdeišonas. Tamlaikam pi Dīva kai pi bezgaleigi piļneigas byuteibas navar byut nikō napilneiga, ni atkareiga, tōpēc Dīvs navar byut par sastōdeitu byuteibu.

Nu tō, ka Dīvs ir vīnkōrša, vīniškeiga, nasastōdeita byuteiba izrīt, ka Dīva byuteiba na tikai navar byut sastōdeita nu kaidu mērejamu vai sarēkinojamūs daļu, bet ka pi Jō nav pat nikaidas goreigas sastōdeišonas. Tōdēļ Dīvam nav ni kaut kaidas gadejuma daleņas, kas varātu byut vai nabyut, bet ir tikai tys Dīvam, kas nūteikti pīdar Jō byuteibai. Tōpēc ikvīna Dīva īpašeiba nav par kaut kū, kas varatu byut pi Dīva vai nā, bet ir par kaut kū tai nūteikti Dīva byuteibai pīdareigu, ka nivīnas īpašeibas navar Jam pītryukt, jo cytaidi nabyutu bezgaleigi piļneigs. Tai ka Dīva byuteiba ir kai vīnkōrša nasastōdeita nu daļom, tōpēc ari ikvīna atsevišķi Dīva īpašeiba nav tikai par Dīva byuteibas daleņu, bet ir par vysu Dīva byuteibu, vai ir par pošu Dīvu. Tōdēļ lai pasaceit: Dīvs ir vysaugstōkā pakōpē lōbs, taisneigs, žālsirdeigs, — runojam: «Dīvs ir vyss lōbums, taisneiba, žālsirdeiba, gudreiba, mīleiba.» caur kū skaidri aizrōdom, ka storp pīmynātom Dīva īpašeibom un pošu Dīva byuteibu nav byutiskōs starpeibas, jo Dīva lōbums, taisneiba, žālsirdeiba, mīleiba, leidzeigi kai ikvīna cyta Dīva īpašeiba ir par tū pošu, kas ir Jō byuteiba, tys ir par pošu Dīvu.

Tai ka ikvīna Dīva īpašeiba atsevišķi ir leidzona Jō byuteibai, tōpēc vysas Dīva īpašeibas, ir taipat sevī leidzonas. Tōdēļ Dīva lōbums ir leidzons taisneibai, taisneiba otkon žā-

sirdēbai: u. t. t. kotra atsevišķi Dīva īpašība ir tikai dažādi apzīmējama vienas un tos pašas nasadolamās Dīva pilnības, bet būtiski nasašķir nu sevis. Tikai myusu irūbežotais prōts, navarādams apjimt vysu Dīva īpašību reizē, atsevišķi tōs sev stōda.

Tōpēc Dīva nasastōdeitō byuteiba nav par kaidu dažādu Dīva pilnības sakūpōjumu, bet ir par vīnu bezgaleigu pilnību, kura ir leidzona vysvysaidu varamūs pilnību summu kūpumu. Tei vīneigō pilnība pasaulī ir par vysvīnkōršōku byuteibu, tys ir nav nikaidu sastōvdaļu, kurai mes dūdām dažāidus nūsaukumus atteiceigi tam, nu kaida veidūkļa uz Jū veramēs.

Leidzeigi kai saules vīneigōs gaismas vysskaistumu tikai tūlaik nūvertejam, kad redzim tōs tyukstūšas dažādu krōsu — tai bezgaleigu Dīva byuteibas pilnību tikai tūlaik sōcam sa-prast, kad atteiceigi Jū mes apsavērsim. Dažu reizi mes Jū redzim kai Vysaugstōku lobumu, ūtrā reizē kai žālsirdēibu, trešā taisneibu un t. t.

4. Dīvs ir goreiga byuteiba.

Dīvs nav mīsa (materiija), Jam nav mīsas, kai cylvākam, kurs ir par goreigu byuteibu, bet savīnōts ar mīsu. Dīvs ir pavysam namateriāla byuteiba. Tys zeimōj tū, ka ir par byuteibu kai sovā asameibā, tai ari sovā darbeibā, pavysam naatkareigu nu materiijas, kurai ir prōts un breiva vaļa.

Pīrōdējums I: Dīvs kai vysupilneigōkō un poša nu sevis asušō byuteiba navar byut par mīsu vai materiiju. Jo byutu bejis materiija, tad taidā gadejumā tai byutu jōbyun pošai nu sevis, byutu jōbyun napīcīšamai, namainamai un naatkareigai. Tamlaikam mes redzim, ka materiija nav napīcīšama, jo ir padūta tryudēšonai un kai taida navar byut par vysu lītu pyrmū izaceļšonas īmesli, cālūni. Pi tam pastōveigas pōrmainas, kaidom ir materiija padūta, pīrōda, ka materiija ir byute, kura ir daudzi nu kō atkareiga. Nu šytō izrīt tys, ka goreigō byute ir daudzi pilneigōka par materiālu — tōdēļ vyspilneigōkai byuteibai jōbyun goreigai.

2) Kad Dīvs byutu mīsa, tad tai byutu jōbyun dzeivai mīsai, jo dzeiva mīsa ir pilneigōka par nadzeivu. Bet dzeiveiba napīdar pi mīsas byutes, jo var byut ari nadzeivas mīsas. Jo tad kaut kaida mīsa dzeivoj, tad na tōpēc, ka ir mīsa, jo mīsas byute tō napīprosa, bet tōpēc dzeivoj, ka tyka atdzeivynōta caur svešu, cytu dzeiveibas pasōkumu. Tys tūmār dzeiveibas pasōkums ir daudzi dailōks par mīsu. Tōdēļ jo Dīva byuteiba byutu mīsa, tad nabyutu par vysu lītu pyrmū izaceļšonas olūtu, ari navarātu byut par vyspilneigōku byuteibu.

3) Nu šō pošā veidūkļa, Dīvs navar byut sastōdeits nu mīsas un nu gora, bet ir īpaši teirs gors. Jo byutu sastōdeits nu mīsas, tad ari Jam byutu mīsas īpašības. Bet mums ir jōpīmiņ, ka Dīvs ir vīnkōrša nasastōdeita byuteiba, tōdēļ navar byut sastōdeits nu dvēseles un mīsas.

4) Dīvam kai namateriālai byuteibai, bet teiri goreigai byuteibai ir kotrā ziņā prōts un breiva vaļa.

Ka Dīvs ir prōteiga byuteiba, tys izrīt nu tōs gudreibas, ar kuru Dīvs ikōrtōja vysu pasauli, kai ari nu Dīva darbeibas. Tikai prōteigs gors var radeibu miljardus ar vīnu dūmu apjimt. Jūs kūpeju atteiceibu nūvērtēt un sastōdēt nu tūs harmoniski saskaņōtu vysumu. Tikai breiva un uz prōta dybynōtō vaļa var dobai pastōveigi nūteikt lykumus un padareit, ka vyss tim lykumim ir padeveigs. Tōdēļ tei gudreiba, kura ir radzama, mērkeiga pasaļa nūkōrtōšonā un tei apbreinojušō kōrteiba un pastōveigō saskaņa, kaida volda vyspasauli, ir par vysivārojāmōku pīrōdējumu, ka ir jōbyun augstam prōtam, kas tū vysu apdūmōja, nūsvēre un vysā breivai vaļai, kura nu tik daudzi pasaļa radeišonas varamēibu, izvēlēja un grībēja taidu pasauli radeit un tai ikōrtōt, kaidis tagad ir.

Galeigi goreigōb byuteibas dzeive var byut radzama, vai ir radzama, tikai prōta un vaļas darbeibā. Nu šō veidūkļa bezprōteigs gors, naapzineigs sevī un bez vaļas sovū nūlyuku izpīldeišonā nabyutu par vyspilneigōku byuteibu, bet byutu nūžālōjuma cīneigs. Tōdēļ Dīvam ir kotrā ziņā prōts un breiva vaļa.

Ūtrais pīrōdējums par tū, ka Dīvs ir prōteiga un breivavaleiga byuteiba, izrīt nu tō, ka Dīvs kai cylvāka radeitōjs nikaidā ziņā navar byut mozōk pilneigs kai cylvāks, jo dorbs navar pōrspēt šova meistara, mōkslinīka pilnības nūzeimē, kai ari panōkums navar byut pilneigōks par sovas byuteibas īmesli. Bet tai kai cylvākam ir prōts un breiva vaļa, kuri na-apšaubami ir par jō lobōkom īpašībom, tad jau ari cylvāka Radeitōjam ir vēl pilneigōks prōts un vaļa.

5) Dīvs kai pyrmō un naatkareigō byuteiba ir par pašasušu byuteibu, bet pašasušu byuteibu apdōvynōtu ar prōtu un breivu vaļu, saucam par personu.

Izskaidrōšona: Dīvs nav kaida vyspōrejō byuteiba, kai pīmāram augu, lūpu, cylvāku doba, kuras nav pašasušas, bet pyrmō nu tūs ir augūs, ūtrō lūpūs un trešō cylvākūs, tys ir vīneiba, kurai ir tei doba. Bet Dīvs, kurs ir pats nu sevis, napīprosa cytas byutes, kurā Jys byutu, nav tad par vysporeju byuti, bet par vīneigu pašasušu, pilneigu byuteibu, kura naizmekļej kaut nu kurīnes kaut kaida dēļ sevis papīldējuma

un sovķōrt ir breivas vaļas byuteiba, vai ir par tū, kū mes saucam par personu.

Ir persona, tys ir pašasušō, prōteigō byuteiba, ir vyspilneigōkō byuteiba vysā dobā, tōdēļ personeigums ir par augstōku goreigōs byuteibas gūdeibu. Tōpēc Dīvs kai vyspilneigōkō byuteiba ir kotrā ziņā pērsoneigs Dīvs!

5. Dīvs ir myužēigs.

Par myužēigu takušā runā saucam tū, kas ir nu myužu, vai kas ir bez gola. Bet pat byuteiba nu myužu, kura nikod nazyud, vēl nav par myužēigu taidā nūteiktā šō vōrda nūzeimē, par kaidu ir Dīvs myužēigs, — bet ir tikai par napōrstōjušu, napōrsamainušu, bez isōkuma un gola byušonu. Taidā byuteibā itylpst pagōtne, tagadne, un nōkūtne, kuras ir par laika māru un kurom ir vyss padūts, kas laikā ir asūšs. Taida veida byuteiba ir napilneiga, jo byutem laikā dzeivojušom pagōjuši laiki zyud naatgrīžami, bet nōkušūs vēl nav, tōpēc tikai tagadne jōm pīdar.

Bet cik ir pilneigōka bezgaleigō dzeive, kurā nav pōrmaiņu, bet kura apjam reizē vysu sovas asameibas laiku, kurai laime pagōtnē nav zuduse un ar nōkūtnes laimi jau prīcojās tei tagadnē. Tei īpaši vysas naizbeigtas, naizsmelamas, bezgaleigas dzeives reizē montōšona saucās par myužēigu dzeivi un šymā nūzeimē Dīvam jōbyun myužēigam, jo tō izmeklēj:

a) Jō asameiba poša nu sevis, b) Jō byušonas vajadzeiba, vai napīcīšameiba, c) Jō bezgaleigō pilneiba un d) Jō naatkareiba.

Par myužēibu saucās byušona bez isōkuma, bez gola un bez pōrmaiņu un īpaši taida ir Dīva byuteiba.

a) Jo Dīvam byutu isōkums, tad byutu jōbyun taidam laikam, ka Dīva nabeja, bet tai ka īprīkš Dīva, kai vysu radeibu pyrmōs īmesles nikō nabeja, tōdēļ nikas ari Jam isōkuma dūt navarēja.

b) Leidzeigi tam Dīvam ari navar byut gola, jo ir par napīcīšamu byuteibu, kurai jau nu sovas dobas kotrā ziņā vysod jōbyun. Vērs tō Dīva dzeive pastōv bez pōrmaiņu, jo Dīvs ir namaineigs, pastōveigs.

c) Dīvam kai bezgaleigi pilneigai byuteibai navar byut gola un nu sovas bezgaleigōs pilneibas veidūkļa Jam ir jōbyun laimes pilneibā, bet tei laimes pilneiba var byut tikai pī myužēigōs dzeives, kurā nav ni pagōtnes, ni nōkūtnes, bet vysod tagadne, kura sevī satur vysu pagōtni un nōkūtni.

d) Dīvs kai poša nu sevis asušō byuteiba, ir vysā par naatkareigu byuteibu un kai taida navar byut atkareiga nu laika pōrmaiņu, bet taida naatkareiba apzeimoj myužēibu.

6. Dīvs ir naizmērejams.

Kai Dīva myužēiba apzeimoj, ka Dīvs ir naatkareigs nu laika, tai otkon Dīva naizmērejameiba apzeimoj, ka Jys ir naatkareigs nu izplatējuma un vītas. Par naizmērejameibu saucam tū Dīva īpašēibu, ar kuras spēku Dīvs ir vysur klōtasūšs na tikai plašumā vai izplatējumā, bet ari lītōs, kuras vēl var kaut kod byut. Tōdēļ jo Dīvs radeitu vēl cytas pasaules, byutu ari tur vysur klōtasūšs, pat bezgaleigā taidu pasaulu virknē navarātu vēl stōdeit Dīva vysur klōtasameibai rūbežu. Tōpēc Dīva nikaida lita, ni kaidis izplatējums naispēs apjimt ni īrūbežōt, jo ir lelōks kai kaut kaidis izplatējums, kuru var izmērēt. Kai radzam Dīva naizmērejameiba tū pošu nūzeimōj, kū bezgaleiba, naīrūbežojameiba. Tōdēļ sv. Atanazijs soka: «Navar ītilpt tymā, kū varam izmērēt.

Pīškērdami Dīvam naizmērejameibu, tikkū augšōk pīvastā nūzeimē, nīmoz mes narunojam, ka Dīvs ir klōtasūšs izplatējumūs un vītōs vēl naasušōs, tōpēc ka, jo tōs vēl nav, tad ari Dīvs tur nav klōtasūšs. Tikai pastyprynojam, ka Dīvs ir tai pilneigs, ka var tyuleņ uz reizes ar sovu Byuteibu ikvīnu izplatējumu un lītas kai tikai tōs nu varamēibas tiks patīseibā uzjimt un tū var izdareit bez kaidas ikšējōs pōrmaiņas, pat naizmeklejuši pōrsanest uz tikkū jaunu calušūs vītu.

Šū pīrōdeit var lūti vīnkōrši: Īprīkš pasaula radeišonas Dīvs navarēja byut īrūbežōts ni ar kaidu izplatējumu, ni lītu, jo nikaida izplatējuma, ni ari lītas vēl nabeja. Kai tad Dīvs pasauli radeidams varātu pazaudēt tū īpašēibu, kaida beja īprīkš radeišonas un palikt īrūbežōts?

Dīva naizmērejameiba izrīt nu jō bezgaleigōs pilneibas. Dīvam, kai bezgaleigi pilneigai byuteibai, pīdar vysas varamōs pilneibas. Un tai ka naizmērejameiba, ar kuras spēku Dīvs var byut klōtasūšs vysōs vītōs un izplatējumūs ir par lelu pilneibu, tōdēļ tai kotrā ziņā jōbyun pī Dīva.

Dīva naizmērejameiba vēl izplyust nu jō vīnkōršeibas, pasateicūt kurai ikvīna pilneiba vai Dīva darbeiba ir par tū pošu, kas ir Dīva byuteiba. Tōpēc kur vīn Dīvs dora, tur ir ari klōtu. Tōdēļ, radeidams kaut kaidu izplatējumu, vai lītu vīnleidzeigi papylda tū ar sovu byuteibu, vai ūtraidi runojūt, ir tur pilneigā veidā klōtu.

7. Dīvs ir vysur klōtasūšs.

Nu Dīva naizmērejameibas izrīt jō vysur klōtbyuteiba, bet ir sova starpeiba šūs dīveju īpašēibu atteiceibā. Par na-

izmērojama saucam Dīvu tymā nūzeimē, ka Jys ir taidis pat az ūtom un izplatejumu, kuri vēl var byut, bet par klōtasušu ir Dīvs vineigi tymā izplatējumā un lītōs, kuras jau ir eistiveibā. Vōrds, «vysur klōtasušs» — apzeimōj tū, ka nav un navar byut nikaidas izplatējuma vītas, ni lītas, kuri byutu izslāgti nu Dīva klōtbyutnes. Tōdēļ par Dīva vysurklōtbyuteibu varam runōt tikai pēc pasaula radeišonas, tamlaikam kai naizmērojams Dīvs beja nu myužim.

8. Dīvs ir vīns — vīnelgais.

Dīva vīneibas izmeklej pats prōts.

1) Jo byutu vairōk Dīvu, tad byutu kaut kaida starpeiba, ikkotram nu tūs byutu kaida īpaša pilneiba, kuras pi cītim nabyutu. Bet tai ka eistynais Dīvs ir par bezgalgu byutenību, pi kura ir vysaidas varamas pilneibas, tōpēc tī visi citi dīvi, kurim tryuktu kaut kaidas pilneibas nabyutu par dīvim.

2) Jo byutu vairōk dīvu, nu kurim kotrs par pašasušu, tad tūlaik vīna darbeibai varātu ūtrs škodēt un tūlaik tys, kura darbeiba tykta irūbežōta nu ūtra puses nabyutu par pilneigu byuti. Bet jo citi navarātu Jam škodēt, tad tī otkon byutu sovā darbeibā irūbežōti, tōdēļ nabyutu dīvi.

3) Dīvs kai taida byuteiba, par kuru pilneigōkas jau navar idūmōt un kura ar sovu pilneību pōrspēj vysas cytas byutes, var byut tikai vīns. Un jo atsarosty ūtra leidzeiga Jam byuteiba, tad pyrmō byuteiba jau caur tū pošu nabyutu vyspilneigōkō byuteiba. Eistynais Dīvs ir vīns un Jam navar byut ūtra eista Dīva ni vērs Jō, ni Jam padūta, ni pi Jō klōtu. Jo ūtrs dīvs byutu vērs Jō, tad tys ūtrais padūtais nabyutu par vysaugstōku byuteibu. Galeigi jo eistajam Dīvam byutu ūtrs klōtu, taidā gadejumā vīns nu tīm nabyutu par vyspilneigōku byuteibu, jo tad mes vēl varātu idūmōt pilneigōku Dīvu, zeimōjās taidu, kuram ūtra leidzeiga nav. Tōdēļ, kurs pilaiž vairōku dīvu asameibu, tys nivīna naatzeist.

TREŠAIS GOBOLS.

Dīva apsavēršona.

Kungs Dīvs, par kura asameibu mes tykom pōrlīcynōti īpriķšejōs nūdalōs ir natikai vysa Radeitōis, bet pastōveigi ir kai vyslōbōkais sovas radeibas Tāvs. Jo Jys ikvīnai sovai radeibai pazeimōj sovu mērki, dūd atteiceigus leidzekļus mērka

sasnēgšonai un tai vysu ikortoj, ka ikvīna Jō radeiba varātu sovu mērki sasnēgt. Eišōk runojūt, vysu pasauli volda caur sovu gudreibu, vareibu un lobumu.

Tei napōrrautō par pasauli gōdeiba, pasateicūt kurai Kungs Dīvs vysu satur, vysu volda, saucas par Dīva Apsavēršonu.

Dīva apsavēršonas par pasauli naatzeist tī, kuri atzeist fatalismu. Agrōk pi jīm pīdarēja stoiki, bet šudiņ mahometani. Pēc tūs pādejūs fantazijas vērs pasaules ir nūstōdeits kaidis fatums, vai pazeimōšona, nu kura cylvāku liktiņš vairōk asūt atkareigs kai nu Dīva vaļas. Tys «fatums» ir borgs un nasaskotūt uz tū vai cylvāks darējis labi, vai ļauni, tys vīna olga, jo kotrā ziņā satiks jū pazeimōšonas liktiņš, jau nūlyktais īpriķš un tys naivāroj pat cylvāka tykumeibas dorbuvēteibas. Leidzeigi šam «deisms.» kurs cēlēs XVII. myužā Anglijā, atzeist, ka Kungs Dīvs pasauli radeja, bet nagryb atzeit Dīva Apsavēršonas par pasauli.

Pretiveigi tam, kū runoj fatalisms un deisms, jau pats cylvāka prōts, pamatōdamīs uz Dīva gudreibas vysvareibas un lobuma vai labsirdeibas, saprūt un pazeist, ka ir jōbyun Dīva Apsavēršonai pasauli.

Nivīns prōteigs nadorā nikō bez mērka, tu vairōk Kungs Dīvs, kai vysgudrōkō byuteiba naradeja nikō bez mērka. Tōdēļ ari Dīva gudreiba jau poša nu sovas byuteibas izmeklej, ka Kungs Dīvs ikvīnam nu sovu radeibu pazeimōtu zynomu mērki, tymā īpaši pastōv pyrmais Dīva Apsavēršonas pīnōkums.

Bet radeibom apzeimōt mērki un nadūt jom pīnōceigu leidzekļu mērka sasnēgšonai, natikai nasadarātu ar Dīva gudreibu, bet teišam pretōtūs Jō bezgaleigai labsirdeibai. Tōdēļ otkon Dīva labsirdeiba izmeklej, ka Kungs Dīvs dūtu sovom radeibom priķš pazeimōtō mērka sasnēgšonas atteiceigus, vajadzeigus leidzekļus, vai izpylda ūtru Apsavēršonas pīnōkumu.

Poši vīn leidzekli ir napīteikuši, bet vajadzeigs ir tūs atteiceigi izlītōt, bet pi tō kai pi ikkotras darbeibas ir napīcīšams Dīva paleigs. Kungs Dīvs ir par pādeju imesli pi ikvīnas kusteibas un tai fiziskōs, kai ari moraliskōs darbeibas vysā pasauli.

Tys paleigs vai īpaši Dīva vysvareiba dora, ka radeibas var dorbētīs, vai izlītōt leidzekļus, kuri tōs vad pi mērka un ka jōs sasnādz tī mērki. Bez tō paleiga nikas navarātu pēc sova mērka ceņstīs un ari navarātu sasnēgt tū mērki.

Tai tad Dīva gudreiba, labsirdeiba un vysvareiba pīprosa, ka Kungs Dīvs pēc mērka pazeimōšonas un priķš to sa-

snēgšonas, leidzekļu dūšonas, savu radeību vastu taipat pi pīrceigas tō mērka sasnēgšonas. Vai cytaidi runojūt, izpīldeitu savu Apsavēršonu pasauli.

Jo Kungs Dīvs nasaryupatu par radeibom, tad dareitu tū tikai nu tōs izredzes, ka Jam pītryktu gudreibas, vareības un labsirdeibas. Bet Dīvam tōs vysas īpašeibas pīdar vysaugstoka pakōpē, tōpēc ni vīna nu radeibom nav izslāgta nu Dīva Apsavēršonas.

Šū patiseibu vysskaidrōk pastyprnoj Sv. Rokstu vōrdi: «Dīvs padarēja mozu un lelu un vīnaidi par vīsim ryupejōs.» (Gudr. 6, 8.) vai ari: «Dīva gudreiba sasnādz tad stīpri leidz golam un vysu laipni voldā.» (Gudr. 8, 1.). Bet vēl cīšōk Gudreibas grōmotā izteic tū sekušus vōrdūs: «Tāvs, Tova Apsavēršona voldā.» (14, 3.).

Tūmār navajag dūmōt, ka Kungs Dīvs sovas Apsavēršonas valdeišonu uz radeibom izpīldeitu personeigi, teiši vai bezstarpeigi. Jys īpaši pats atzeimōja nu myužim kotrai radeibai mērki. Jys paredzēja un īvārōja vyssmolkōk vysas bez izjamuma lītas un pat zyna, caur tai saucamu īprikšeju zineibu, vysus cylvāka breivōs valas dorbus. Ari pat izjāmuma gadejumūs bezstarpnīciski īnōk dobas kōrteibā, dareidams breinumus, kai tū ūtrā šōs grōmotas daļā mes redzēsīm, vai leidzstrōdōdams ar savu želesteību cylvāku vērsdabiskā dzeivē.

Parosti tūmār Dīvs voldā pasauli starpnīciski, īpaši pōrzyna pasauli izdūdams jam fiziskus un moraliskus lykumus. Tai pīmāram cylvākus Dīvs voldā caur citim cylvākim: caur dzymdynōtōjim pōrzyna bārnus, caur audzynōtōjim — jaunōtni; caur valsts veirim voldā pavalstnīkus. Vērs tō sirdsapziņas bolss, audzynōšona, visi apstōkli, lobu cylvāku padūmi, bet biži pat kaida naveiksmē — ir par eistinim Dīva Apsavēršonas rūku īrūčim, caur kurim Dīvs voldā vysu cilvēci.

Pōrmatumi un atbīlde.

Pōrmatums I.: Tys byutu Dīva Majestatei nacīneigi, jo Kungs Dīvs gōdōtu par vysmozōku byuteību.

Atbīlde: Jo Dīva Majestatei nabeja nacīneības radeit tōs smolkōs byuteibeņas, tad ari ryupes par jū byušonu, nav nīkaidā ziņā Dīvam par nacīneigu lītu.

Pōrmatums II.: Kai sadarynōt Dīva Apsavēršonu ar fiziska ļaunuma asameību, par kurim ir: slimeiba, skumes, nalaimēigi dzeives gadejumi, dobā katastrofas, dobas nalabvēleigs īspaidis un t. t., vōrdū sokūt dažaidi fiziski vōrgi un cīššonas?

Atbīlde: Vyspyrms na vyss tys ir ļauns, kas mums tai rōdōs par ļaunu, jo tys pats, kas ļauni ir lītōts, ir par iadi, bet lītōts cytaidi un uzmaneigi ir par zoļōjušu leidzekli.

a) Fiziskais ļaunums nareizi izplyust nu lītas dobas. Jo nivīna radeiba nav tikai pīrkš sevis, bet pasauls ir tai īkōrtōts, ka zamōkōs byutnes kolpoj augstōkom, pīmāram augi patur lūpu dzeiveību un sovķōrt kai augi tai un lūpi patur cylvāku dzeiveību, tōpēc izpyldūt savu pīnōkumu ir padūti izniceibai vai nōvei. Tōdēļ, lai gon zamōki radejumi zyud, tūmār caur tū pošu jī patur augstōku byutņu dzeiveību.

Jo pasauls nabyutu padūts tamleidzeigai izniceibai, tad Dīvam vīnaidi byutu jōsalauž dobas lykumūs, pretimdorūt jōs spēkim, vai ūtraidi runojūt — vīnaidi dareit breinumus. Tei bezstarpnīciskō Dīva darbeiba teišam nūvārztu fizisku ļaunumu, bet izsauktu lelōku goreigu ļaunumu. Jo cylvāks sadabōdams sovai pōrtykai vysa bez pyušu un dorba, palyktnūlaideigs, sliņks, izļutynōts un tyktu pīlneigā gora mīgā.

Turpretim napīcīšamō ar svīdrim sev dzeivōšonai pōrtykas sameklēšonā, vajadzeigi ar nalabvēleigim dobas īspaidim kari, mūdynoju cylvākus uz pastōveigu darbeību, nūmūdu un tai ir par tū dzinekli, kas atteista cylvāku prōtu, mūdynoju pi jaunu izgudrōjumu, ir par labklōjeības olūtu un nas cilvēcei nasarēkinojamus lobumus, kai materiālā, tai un kultūralā dzeivē.

Slimeības, nabadzeiba un cytas fiziskōs naveiksmes, vai nalaimes biži vīn ceļās nu pošu cylvāku vaiņu un nauzmaņeības, bet dažu reizi ir kai izļutynōšonas, dzeršonas, sovvalēibas, kartu spēlēšonas un cytu nūzigumu augli, tōdēļ ir kai strōpe par grākim.

Ikvīns grāks jau nu sovas dobas izmeklej gondarējuma, vai vaidēšonas par jū. Vysnakrītņōkais nūzigums pōrstōj mūdynōt pi mums rībuma sajyutu, jo ir pīteikūši gondareits. Kad cylvāks ļauni dora, tad lauž morales kōrteību, — bet panasdams strōpi par savu vaini, izloboj laužtū morales leidzsvoru. Tōdēļ kai pasauli ir grāki, tai jōbyun ari pasauli strōpei, tys ir cīššonom . . .

Cīššona var pakolpōt cylvākam pi izalobōšonas. Kungs Dīvs reikojās ar cylvāku kai ōrstis, kuris nu žālsirdeības uz cītušim izlītoju nareizi napateikamus, bet lobumu nasušu leidzekļus. Kad cylvāks ir laimeigs un dzeivoj pīlneibā, vīgli aizmērst Dīvu un īsōc grīmt nūzigumūs. Kad laipnais atolgōjums naleidz, tad Kungs Dīvs raida uz jū nalaimes pārkynni, vai caur nūmīļōtōs personas nōvi, vai caur manteibas,

veseleības zaudēšonu un ryupejās tam argōdynōt myužeibu un tīsu. lai caur tū izglōbt nu zusšonas jō dvēseli.

Cīsšona kai izalobōšonas leidezklis trejsveideigi dorbojās pi cylvāka: a) Grēcinīki, saprosdami savu nīceibu, vōjumu un piļneigu nu Dīva atkareību, grīžās nalaimē pi Dīva. b) Taisneigim ir izdeveiba gondareit Dīvam par senejim grākim te vērs zemes un aizpeļneit lelōkus nūpalnus, jo ar padeveibu un pacīteibu ness savu cīsšonu krystu. c) Vīnus un ūtrus cīsšonas mōca atraut sovas sirdis nu šō pasaulja prīcu, monta, nu zemes, bet paceļt tōs pēc debeseigūs lītu slōpšonas.

Zam sōpu un cīsšonu īspaida mūstās, atsateista, izaveidoj varūniski tykumi: pacīteiba, drūšums, augstsirdeiba, žālsirdeiba un uzuperēšonōs. Cik gon cylvāku sameikstynōti un pakustynōti sirds dybynā ar tyvōkūs vōrgim, cīsšonom, sōpem, pazeimōj vasalu savu īpašumu vōrguļu lobā. Cik tyukstūšu mūku vysu savu dzeivī uzuperej slymūs, īvaiņōtus apkolpōšonā, kuri pat nu pošu savu tyvōkūs nabyutu tai ryupeigi apkolpōti. Vai tei žālsirdeības varūneiba byutu pi ļaudim zynoma, kad nabyutu cīsšonu?!

Cīsšonas pōrbauda ikvīnu tykumu un caur tū paleidz cylvākam izstrōdōt, īvyngrinōt, raksturu, vali. Napōrbau-deits tykums ir nanūteikts, bīži vīn pyls patmīleības. Un tikai cīsšonā pasarōda vysā savā spūžumā. Tōdēļ Sv. Roksti runoj: «Kai zalts un sudobrs ir pōrbaudeits caur guni, tai cylvākus Dīvs izbauda caur cīsšonu.» (Eukl. 2, 5.).

Labi Paulsen's savā: «Etikā» runoj: «Cīsšona ir lobōkō myusu skūla. Jei mūdynoļ myusus nūlaideības un atsaļšonas laikā, papylda energiju un vad pi augstīm lelīm dorbim. Bez cīsšonas nabyutu zineības, mōkslas, pat nabyutu nikaida omota.»

Vaiga svīdrūs dorbs, vai pi zemes kultivēšonas, vai ryupnīceibā ir par zemkūpeības, ryupnīceības, tehnikas panōkumu un atklōjumu leidezklis un olūtu. Dorbs un tikai uzuperēšonas dorbs vad cilvēci pi dažaidu jaunu izgudrōjumu un atklōjumu.

Labi L. Tolstojs runoj: «Fiziska cīsšona ir par naatšķiramu ļaužu dzeives un laimes nūteikumu.»

Kungs Dīvs synteidams fizisku cīsšonu, dora tū vysod ar augstōku nūdūmu, vai augstōkō fiziskō lobuma dēļ, vai otkon moraliska lobuma dēļ, kurs jau savā dobā ir augstōks par visim fiziskim lobumim.

Pōrmatums III.: Kōpēc cīs zvēri un lūpi, jo tei cīsšona napanōk nu jū vaiņas, kai ari nav par jūs kultūralōs attei-

steības dzinēju vai leidezkli un nikod nav atolgōjuma nōkušā dzeivē?

Atbiļde: Zvēru un lūpu cīsšonas izplyust nu jūs byutnes. Jo jau ti dzeivoj un sajyut, ir apdōvynōti ar pazeišonas steigsmi un īpašigu kusteību un pošim ir jōsaryup par sevim, tōpēc tim ir jōbyun padūtīm pateikamom un napa-teikamom sajyusmom. Bez pyrmūs nasasteigtu pēc tō, kas ir jūs dzeivōšonai un veseleibai napīcīšami vajadzeigs, kai ari sugas paturēšonai. Bez ūtrūs nabāgtu nu kaiteigu sev lītu un napasapyulātu tūs izbēgt. Nu šō veidūkla lūpu cīsšona ir par augstōkas pakōpes mērkeigu parōdeību un ir par patīsu labdareību na tikai jim pošim, bet ari ļaudim. Kas tad nūtyktu ar lūpim, jo tys naivārojūt jō nūkomōšonas, spēka izsmelšonas najustu olkonuma, vai byutu breivi nu sōpem pi aizdūtūs cērtumu un ašņa nūtecēšonas leidz pādejai pīlei?

Pa ūtram pi lūpim cīsšona nav tai bīži un nav ari taidas lelas kai mums tys rōdōs. Lūpi fiziskom cīsšonom ir padūti daudzi rešōk kai cylvāki, bet moraliskas cīsšonas, kuras ir symtkōrt reižu gryutōkas par fiziskom, pi lūpim pavysam nav. Nu ūtras puses zvērim vai lūpim nav tai atteisteita nervu sistema, tōpēc cīsšonu sajyut vōjōk. Pimāram ar odo-tu dundurs bez kaidu cīsšonu garšeigi apād pasnāgtu ēdīni, Sebastians Brumets stōsta, ka kaidis voguleņš ād ar lobu apetitu, garšu, atcērstūs sovas mīsas lūcekļus. Pat pādejōs cērtumu sōpes aizdūtōs nu plēseigim zvērim citim ir ļūti tōli nu muceišonas. Tōrpi apreibynoļ savu upuri ar indi, plē-seigi putni tū pošu dora ar stypru īsisšonu golvā sova upura medējuma ar kņōbi, vai ūlaisdami sirdi sovas osus nogus. Lauva apreibynoļ vušku, tū sakrateidams stipri gaisā.

Bet jo ari kaida pi zvērim cīsšona vylkrūs izjēmuši ilgi, tad tei ir pīteikūši atolgōta ar jō dzeiveibu. Dzeiveiba ir tai dōrga dōvona, ka zvērs, kurs myusu laikā skaitōs kai vysnalaimeigōkais, slōpst tū dzeiveibu aizsorgōt un tōpēc izavairoj nu nōves. Tōdēļ nikas vēļ nav dzērdējis pi lūpim pašslapka-veības, kuri dzeivoj kaut vysgryutōkūs apstōklūs. Nu tō ir radzams, ka dzeiveības lobums na tikai ir cīsšonom leidezigs, bet pōrsteidz ikvīnu lūpa cīsšonu.

Pōrmatums IV.: Pīdzeivōjumi mōca, ka bīži vīn lobi atsarūn nalaimē, bet ļaunim klojās labi. Taču taidis gadejums ir pretiveigs Dīva Apsavēršonai.

Atbiļde: Taidis stōvūklis na tikai nasapretoļ Dīva Apsavēršonai, bet tū pastyprynoļ. Jo pat taisneigi padora mozus vōjumus, vai nūzigumus, kurus tim kotrā zinā ir jōatmoksoļ ar kaut kaidu gondarējumu, lai tikt debesīs. Bet ļauni dora

katr laižu arī lobumu, par kuru Dīvs jīm moksoj šymā dzeivē, tōpēc ka tūs naolgōs nōkušā dzeivē.

Kas Dīva Apsavēršonai pōrmat naitaisneibu, tys nikod lai naitzmerst par tū, ka šei dzeive ir par pōrbaudeišonas laižu un ka piļneigu olgu sajims tikai pēc nōves. Kū Kungs Dīvs mīļoj, tū arī pōrbauda. Tōdēļ lobim ļaudim naveiksmes ir itkai par augstōkōs laimes vēstnēšim, — bet ļaunim ir par strōpi, par nūzigumim.

Pōrmatums V.: Kai sadarynōt Dīva Apsavēršonu ar moralisku ļaunuma byušonu, tys ir tik daudzi grāku un nūzigumu pasaulī?

Atbilde: Dīvs moraliska ļaunuma nagryb, tikai tū pilaiž. Bet tei pilaisšona nasapretoj ni Dīva labsirdeibai, ni Jō svātumam. Kungs Dīvs mums dūd breivu vali, ka mes varātu aizpeļneit myužeigu svātlaimēibu. Tōdēļ tei myusu vaļas breiveiba ir mums par lelu lobumu. Patiseibā cylvāki šū vaļas breiveibu ļausi izlītoj, bet ļaunuma īmesle namit breivā vaļā, bet jōs ļaunā izmontōšonā. Tōpēc grāks nikaidā ziņā navar byut piskaitams Dīvam, jo tys pastōv pretōšonōs Dīva vaļai.

Jo Dīvs grybātu padareit grāku par navaramu, tad byutu jōatjam cylvākam breivu vaļu. Tūmār tō Dīvs nadareis, jo radeidams cylvāku kai prōteigu un breivu byuteibu, gaida nu jō, ka Jam labprōteigi kolpōtu, bet na ar pispisšonu. Jo gūds, kurs nūteik Dīvam nu breivōs kaut jō vīneigō cylvāka kolpōšonas ir symtreižu lelōks, nakai Jam visi ļauds kolpōtu pispisti.

Grāka pilaisšona nasapretoj Dīva gudreibai, jo Kungs Dīvs jō ļaunus panōkumus var pagrīzt ļaužu pesteišonai un sovam gūdam par lobu, kai tū aizrōda patriarka Jezupa vōrdi, izsaceiti brōlim: «Jyūs par manim dūmojit ļaunu, bet Dīvs tū pagrīze uz lobu.» (Gen. 50. 20.). Pimāram, cylvāks mōcōs nu skumeigu panōkumu pazeit grāka ļaunumu, bet caur tū teik pamūdbynōts pi žāluma un uzmaneigōk sorgojās nu grāka nōkūtnē.

Citi otkon cylvāki pamōceiti ar svaigu zaudejumu, sasnādz lelōku pōrbaudējumu un pasorgōjumu priķš sevis. Kungs Dīvs grēcinīku strōpādams pasludynoj sovu taisneibu, — gaideidams ar strōpēšonu, dūd pazeit sovu paciteibu un parōda sovu bezgaleigu žālsirdeibu, cik reižu sabarztu sirdi grēcinīkam pidūd.

Šaidā veidā grāks var palikt par izdeveibu pazeit Dīva īpašības un sovūs panōkumus var izīt ļaudim par lobu. Kai, pimāram lelu mīleibu parōdēja mums Pesteitōjs pilaisdams,

ka žeidī uz Jō izpiļdeja Dīva slapkavōšonas nūzigumu! Cik ryukstūšu svātūs mūcekļu sasnēdze myužeigōs slaves krūni vīneigi caur tū, ka Dīvs pilaide vojōšonu nu pogōnu puses.

Tai tad, Dīva strōpe par ļaunim dorbim sasnādz nūziguma dareitōjus, bet Dīva gūds arī caur tū var vairinōtīs.

Lai gon Dīvs mōk grāka panōkumu pagrīzt uz lobu, tūmār nikod Jys naizlītoj grāka kai leidzekļa, lai dareit labi. Tys zeimoj, ka Dīvs nagryb ļauna, nu kura caltūs lobums. Turpretim Jō vaļa ir, ka cylvāks sovas breiveības ļauni naizlītōtu un nikod pi grāka napīsalaistu. Bet tikai tūlaik, ka cylvāks padora ļaunu dorbu ar sovu breivu vali, tad Kungs Dīvs padora, ka ļaunuma panōkumi var izīt ļaudim par lobu.

Pōrmatums VI.: Kungs Dīvs ar sovu vysvareigu žēlesteibu var atgrīzt cylvāku nu grāka, nadareidams nikaidas jō breivai vaļai škodes, ni irūbežōjumu, tōpēc tū Jam vysod byutu jōdora.

Atbilde: Bez šaubu, ka Dīvs bez cylvāka breivōs vaļas lauzšonas varātu cylvāku atgrīzt nu grāka, bet ka Jam byutu nūteikts pīnōkums tū dareit, tad tūlaik byutu atkareigs nu cylvāka, tys byutu pretiveigi Jō Majestatei. Jo taidā gadejumā Dīva žēlesteibu izdaleišona byutu atkareiga nu cylvāka. Un kū vairōk kas byutu ļauns; tū vairōk raidam byutu jōdūd žēlesteibas. Tys tūmār ir oplomi! Galeigi, Dīvam ir sovs nūdūms, kōpēc pilaiž ļaunumu, lai pōrbaudeit cylvāku ticeibu.

Vēļ mums ir jōīgaumej, ka ni tys ir pavysam vajadzeigs, ni pat varams, ka mes piļneigi izdybynōtu vysus Dīva Apsavēršonas nūslāpumus, jo cylvāku prōts ir ļūti irūbežōts, ka kotrā gadejumā varātu apjimt vysus Dīva Apsavēršonas nūdūmus. Tū lobōk un piļneigōk saprassim nōkušā dzeivē.

Tūmār šudiņ atzeidami Dīva Apsavēršonas vaļdeibu par pasauli, mums arī reizē jōatzeist šū pamata patiseibu. Jo pasaulis un jō vaļdeišona ir par Dīva dorbu, tad ar tū pošu slēp sevī daudzi nūslāpumu, kuru cylvāka prōts naspēj pazeit.

CATURTAIS GOBOLS.

Evolūcijas teorija un cylvāka izaceļšonas vyspōrejais jēdziņs.

Jo jau mes īpriķš pīrōdejom un pōrsalicynōjom, ka vyss, kas ir pasauli, paīt nu Dīva un Kungs Dīvs ir par ikvīnas dzeiveibas vērs zemes Radeitōju, tad sugu izaveidōšonas vaicō-

juāms. ka ari cylvāka ceļšonās poša pa sevīm napīdar pi apo-
logetikas nūzares, jo kaidā ni veidā atsateistēja atsevišķas
dzeivnīku sugas, — tūmār Dīvs vysod ir tūs Radeitōjs.

Tūmār naticeibas plateitōji izlītōj veidōšonas un evo-
lucijas teoriju ļaunā nūdūmā, katūs pret Dīvu. Īpaši izvad
nu šōs teorijas maļdeigus slēdzīņus, kuri pavysam nav pama-
tōti uz nūpītnas zineibas un gryb īrunōt cylvākim, ka ari
cylvāks caur sugu atsateisteišonu paīt nu lūpim un tōpēc cylvā-
kā dvēsele naizašķirūt ni ar kū nu lūpu dvēseles.

Leidzeigi šim moldim ari pavērseigōs zynōtnes veiri
gryb nūlīgt cylvākam namērstūšu dvēseli, kura tū izšķir nu
vysom cytom radeibom. Bet tai kā dvēseles namērsteiba ir
par vīnu nu styprōkim pamūdynōjumim uz religiozu dzeivi,
tōpēc apzineigai streipōšonai starpeibas storp cylvāku un lūpu
ir mērkis izrakt dūbi religiozom steigsmem un Dīva gū-
dynōšonai.

Tōdēļ sugu izaveidōšona vai evolucijas teorijas izskai-
drōšona šymā grōmotā ir napīcīšami vajadzeiga, jo skai-
dreiba par šū teoriju na tikai sorgoj cylvāka gūdu, bet styp-
rynoj myusus svātā ticeibā un nūvētž daudzi pōrmatumu
pret dvēseles namērsteibu.

Par sugu izaceļšonu.

Pēc pasauļa radeišonas aproksta, kuru mums pasnādz
Sv. Roksti, nu isōkuma Dīvs radeja augus un dzeivnīkus, kotru
pēc sovas sugas, vai atsevišķas augu vai lūpu sugas. Nu šūs
vōrdu mes zynom, ka augi un dzeivnīki našacēle poši nu sevis,
ni nu nadzeivas materijas, bet tūs radeja Dīvs!

Taidai organiskūs byuteibu izaceļšonas apzelmōšonai na
tikai zineibas panōkumi nasapretoj, turpretim tī poši leidz
tikam jū pastyprynoj, leidz cikam atzeist tū naapgōžamu patī-
seibu: «Nikas dzeivs nu nadzeivas.» Tys ir, ka dzeiva byutne
var paīt, panokt, celtis tikai nu dzeivas un reizē ari atzeist tū
skaidru patiseibu, ka leidz šai boltai dinai ni vīna pīrodējuma
nav atrosts, nu kura varātu sprīst, ka dzeiva byuteiba izavei-
dōja nu nadzeivas.

Sv. Roksti tūmār naizrōda skaidri cik augu un dzeivnīku
sugu tyka radeits, ni kaidā izaveidōšonas pakōpē, (tys ir vai
Dīvs radeja tikai pošu isōkumu, vai jau pīļneigi atteisteitu
sugu), ni ari tū, vai pyrmōs sugas beja tōs pošas, kaidas ir
šudīņ.

Par šom lītom nav nikas pīmynāts Radeibas grōmotā, jo,
kai tū skaidroj Leons XIII. enciklikā: «Providentissimus

Deus.» Sv. Roksti nav par dobas vēstures rūkas grōmotu, bet
pakolpoj tikai religijas mērkim. Sv. Rokstu pīnōkums ir pa-
mōceit ļauds par Dīvu un jūs pīnōkumim atsateicūt uz Dīvu,
bet na gatavōt dobas zineibom ceļu.

Tōdēļ vōrda «suga», kuru pīmiņ Sv. Roksti, runojūt par
augu un dzeivnīku radeišonu, nav jōjam filozofiskā nūzeimē,
kai tū ir lītōjis Aristoteļs, ni ari pēc botanika Lineuša sapratei-
bas, bet caur šū vōrdu ir jōsaprūt tōs pyrmōs formas, kuras
radeja Dīvs. Šaidā veidā biblijas aproksts var byut saprū-
tams visim ļaudim, vysūs laikūs, tōpēc ka nikō nav kūpejō ar
izteicīņu nūzeimes pōrmaiņom, kuras ivad kas reizes ļauna
zineibas teorija.

Kas zeļmojās uz Dīva radeitus organiskūs byuteibu atsa-
teisteišonu un izaveidōšonu, tad tys pīdar dobas zineibom un
tūs zineibu pīnōkums ir izveidōšonas lītū tyvōk mums pa-
skaidrōt.

Raug, botanikim, zoologim un paleontologim vyspyrmōk
cēlēs divj vaicōjumi, atsateicūši uz augu un dzeivnīku izavei-
dōšonu.

1) Vai var pījimt tagadejū augu un dzeivnīku pasauli kai
tū, kurs pastōv napōrmaineits nu isōkuma?

2) Vai otkon ir senejūs izmyrušūs pretnōcēju, kuru for-
mas ir atrūnamas vīnelgi atrokumūs, pōrmaineita, ļauna pa-
audze?

Pastōveibas teorija.

Tūs slaves dobas zynōtnīki, kai Linneušs un Cuvier pīlai-
de, ka vysas sugas beja vysod taidas pat, kaidas ari pastōv
šudīņ, vai ka ar laika tecīni pavysam napasalōve nikaidom
byutiskom pōrmaiņom. Šaidā veidā prōtojūt šī obeji mōceiti
veiri sludynōja pastōveibas teoriju (Konstanztheorie), kura
apgolvōja, ka botanikā un zoologijā sistematiski aizrōdeitōs
sugas ir pastōveigas; namainamas.

Bet šei pastōveibas teorija tyka apstreidama, jo paleontō-
logiski studējumi, pētejumi, kai ari nūvārōjumi nu pīdzeivō-
jūmim alzrōda, ka tagadejōs augu un dzeivnīku sugas ir patī-
seibā leidzeigas tom, kuras sateikam senejūs laikūs, zemes
slōgūs, bet na taidas, ir dažas starpeibas.

Kū runoj tagadejais augu un dzeivnīku pasaulis par sugas izaveidōšonas teoriju?

Botaniki un zoologi pōrsalicynōja, ka vēļ tagad var atrast
ļaanu sistematisku augu un dzivnīku sugu izaceļšonas zeimes.

Tei izaveidošana nuteik pasateicūt dažim ūrejim apstoklim. **kuru vydā** ti organismi pēc zynomim laikmetim atsaroda. **Bet tai kai** dobas ikšeji lykumi vysod ir ti poši, tōpēc varim sprīst, **ka arī** senejūs laikūs tys pat vīn nutyka.

Turpretim beja jōsarūn vairōkom jaunom sugom, jo: a) **priks** tō sasalyka godu miljoni; b) **senejōki** organismi, kai jaunoki beja vairōk padūti dažaidom pōrmaiņom nakai myusu laiku.

1) **Mes poši** pōrsalicynōjam, ka dažaidi apstokli dora īspaidu uz pōrmaiņom pi augim un dzeivnīkim.

a) **Pi augim.** Pīmāram īsāts gryudenš kolnōjā zemē. cytaidi izdeigst, nakai īlejōs: auga augums ir mozōks, bet zīdu krōsa styprōka; lōpas tymsōkas. Dažom atsarūn mateni, kuri kōteņu aizsorgoj nu soltūmim. Jo šōs pōrmaiņas palik pastōveigas, vīgli ceļās cyta suga. Tys pat gryudenš jo izdeigst uz jyuras krosta, cytas pījam īpašeibas.

Zeimojās zemes vīlu saturs, attōlums nu dīnvidim, saules styprōka darbeiba, ražeigōka aprosōšona, vysys tys īspaidoj na tik vīn ražu, bet arī sugas izlobōšonu, tad arī paleidz izaveidōt cytai sugai.

b) **Pi dzeivnīkim.** Pīmāram ir lela starpeiba stotp sugom, kuras dzeivoj zīmeļūs un kuras dīnvydūs! Zīmeļpoļa lōči, kuri dzeivoj lađu jyuras snīgūs ir bolti, bet ti, kuri dzeivoj myusu molā ir ryuzgoni un tōļōk uz dīnvidim — malni. Angoras sunim ōda ir leidzeiga tur asušōm kozom. Taurineits, tai sauktais Vanessa levana tur divi pōrmaiņas: pavasara un vosoras. Jō vosoras pōrmaiņu izaveidōšonas laikā izatōdeisim soltūmā, tad tiks pavasara pōrmaiņa. Taipat arī mōju dzeivnīku sugas ļūti šķitās nu mežūneigūs sugu.

c) **Eriks Vasmans,** zynomais zoologs un biologs, izdarēja daudzējus meginōjumus pi tai saucamu «skudru vīsu,» teišam tymā nūzarē, kurā tys ir ļūti slovons speciālists. Īpaši pōrsalicynōja, ka tai saucamō Doryloxemus suga Indijā naseņ vēl pōrsamainēja nu skudru vīsu uz termītu — mozu vogulenū vīsim un ar tū pošu izaveidōja jauna sistematiska suga.

Teišam pi visim skudru vīsim izaveidoj atseviški organi, kas izdūd šķidrumu, kuru skudras garšeigi izlaiza. Bet tim pošm vogulenim, kuri dzeivoj kaut kur cytur un nav par skudru vīsim, tūs organu pavysam nav.

d) **Embriologija** aizrōda, ka dzeiveibas pasōkumā daži dzeivnīku organi kai ir nūvārōjams pi leidzeigu sugu sōcās veidōtis, bet pi pilneigōs izaveidōšonas nikod napīnōk, jo veļōk zyud. Bet dzeiveibas pasōkuma izaveidōšona pasōc

pavysam cytu pīaugšonas un veidōšonas ceļu. Nu šytō ir radzams, ka varbyut agrōk tai sugai beja mynātī organi, bet ar laiku caur evolūcijas īspaidu tūs zaudēja.

Kū runoj par sugu izaveidōšonu izrokumu atlikas?

1) Kū izrokumi ir dziļōkūs zemes slōnūs, tū mozōk sateikamas kai augu, tai un dzeivnīku sugas, jo jūs tipi vai veidi ir ar kotru attōļōku slōni mozōk dažaidi, kai tū pīrōda zīneiba.

2) Tamlaikam, ka vysaugstōki tipi palik vysod bez pōrmaiņu, tad tūs zamōkūs izdalējumu rūbežus, īpaši sugu un dažu reizi pat saimu dzeivē ir nūvārōjamas sugu pōrmaiņas, kuras ar kotru reizi dolēs vairōk uz smōlkōku sugu.

3) Tys fakts, ka dažu reizi zamōkūs sugas pavysam zyud un tū ōtrōk, jū vairōk īzašķir mozōkūs saimēs, ir skaidrojams ar tū, ka īpaši taida īzašķirōšona izsmēle pyrmōtnejūs sugu dzeiveibas spāku un aizrōda, ka veļōk sateikamūs sugas paļt nu agrōkūs, jo cytaidi nabyutu saprūtams, kōpēc agrōkūs sugas navarātu dzeivēt reizē ar vāļōkom.

Evolūcijas teorija.

Daudzeji nūvārōjumi, pasmalti tai nu tagadejō organiskō pasaulā, kai arī nu izrokumu atlikom, deve pamatu vyspōri šudim nu dobas pēteitōjim pīļimtai izaveidōšonas teorijai, vai tai saucamai evolūcijai, pēc kuras šudinejais augu un dzeivnīku pasaulis naatsarūn tymā stōvūklī, kaidā beja nu poša īsōkuma, bet ir par sasastōdējušu jū organismu ilggadeigas pakōpiniskas izaveidōšonas vysvāļōku formu.

Tōdēļ pēc evolūcijas teorijas sugas naasūt pastōveigas, bet, izaveidojūt var radeit jaunas.

Evolūcijas teorijas pīkritēji dolēs divejūs lagerūs:

1) **Pi pyrmō pīdar** ti, kuri naatzeist nikaidu izaveidōšonas rūbežu. Pīlaiž, ka tai augi, kai un dzeivnīki izaveidōjūši nu vīnas pyrmōtnejas šyuneņas. Šei ir tai saucamō vīntipiskō veidōšonōs, vai monofiletiska evolūcija. Tūmār slovoni zoologi, kai pīmāram Vūrzburgas ūniversitātes rektors **Boveri,** prof. **O. Hertvig,** **E. Vasmann** un paleontologi: **Steinmann,** **Koken,** **Diener** un vyspōri lelōkō dobas zynōtnīku daļa **apgoļvoj,** ka absoļuti, pīļneigi vīntipiskai, monofiletikai par jauku sapni, jo tai tryukst patīseigu, zynōtnīku tikai par jauku sapni, jo tai tryukst patīseigu, zynōtnīku pamatu.

2) Ivarojūt pādejūs zynōtnes atklōjumus ir jōsastōj pi ūtrōs grupas un jōpījam vairōk tipisku veidōšonu, vai tai saucamu polifiletisku evolūciju, īpaši veidōšonūs na nu vīnas šyunēpas, bet nu daudzējūs pyrmōtnejūs, teiši radeitus nu Dīva.

Šei tikkū mynātō teorija nimoz nav pretiveiġa kristticeigim uzskotim un Bazneicas mōccibai, jo ni ar kū naizkar Radeitōja vysvareibas. Turpretim, soka augšok mynātāis dobas pēteitōjs Vasmanns sovā prikslasējumā Berlinē 1907. godā 12. februārī: «Jo Dīvu pījamam par vysu lītu Radeitōju, un pījimsim, ka Dīva radeitāis pasaulis patiseigi izaveidōja, tad tūlaik Dīva saprasšonā pi mums byus daudzi augstōka, gaišōka un dailōka, nakai tad, jo pīlaissim, ka Dīvs vīnaidi laužās dobas lykumūs. Idūmojam sevī divi cylvākus spēlejušus biljardā, nu kurim ikvīns pōrzyna symtu bumbu. Kad vīnam vajadzeigs, ka tōs nūraideit uz vīnu pusi symtu sitīnu, tad tys ūtrais dora tū pošu ar vīna sitīna paleigu. Zeīmojās šys pādejais byus daudzi apkēreigōks par pyrmū. Jau sv. Tomass nu Akvina pasaceja: «Kaut kaidas īmesles vara ir tū lelōka, kū tei lelōku ījam darbeibu. Dīvs nasalauž teiši dobas kōrteiba tūlaik, kad var dareit ar dabiskūs īmesļu paleigu. (Tys zeīmoj, pīmāram, naizmeklej radeit jaunu sugu, kad tōs var pošas izaveidōt ar evolūcijas paleigu). Tei ir jau seņsenejō patiseiba, bet na jauna un atļau mums vysā vysumā evolūcijas teoriju kai dabiski-zynōtnisku hipotezi sadarynot ar kristticeigim uzskotim un Bazneicas mōceibu. Jo tai šū lītu saprasšim, tad organiskō pasauļa veidōšonu varam pīleidzrynōt pi lelas miljonus lopu saturušōs grōmetas par vysa pasauļa izaveidōšonu, kurai pyrmajā lopā ir izraksteits šūboltdīn vōrdi: «Isōkumā Dīvs radeja dabasus un zemī.»

Kas īspaidōj sugu pōrmaini?

Lai gon storp dobas zynōtnes veirim nav vairs taidu, kuri apgolvōtu, ka sugas navar pōrsaveidōt un evolūcijas teorija ir vyspōri šudīn pījīnta, tūmār vēļ tys nav nūteikts, nu kō īpaši sugu pōrmaiņa celās. Zineibas veiri, kuri nūsadorbōja ar šū padareišonu, pasnādz dažaidas īmesles, kuras vairōk vai mōzōk sugu pōrmaiņu īspaidōj.

1) Pyrmais beja Lamarcks, kurs evolūcijas teoriju vēļ 1809. g. ījēme sistematiskā formā. Jys soka, ka atseviški organiskūs byuteibu organi styprynošanās un ari pasapyldynošanās caur tūs lītōšonu. Pretiveigi, pasateicūt bezdarbeibai, vōji-

nojās organi un zyud. Tōdēļ Lamarcks par jaunūs sugu izaceļšonu golvonū īmesli lik dažū organu lītōšonu, vai tūs nalītōšonu.

Pīmāram Lamarcks apgolvoj, ka kaidi putni tyka stāigōs pūra vītōs, kur tīm beja jōnas augši ķermenī un vairōk izstīpt kōjas, bet pērstus plašōk stōdeit, caur kū izaveidōja jauna «brodojušu» putnu suga.

2) G. St. Hilaire 1830. godā uzastōja ar sovu teoriju, kura aizrōda, ka golvonōkō jaunu sugu izaceļšonas īmesle ir ōreji apstōkli, tys ir gaismas, siltuma, soltuma, mytruma īspaidi, pōrtykas pōrmaiņa dzeives īkōrtā un t. t.

Bez šaubu, šūs apstōkļu īspaidis ir lels un nanūlīdzams, kai tū augšōk jau redzējom.

3) Karōls Darvīns 1859. godā uzastōj ar sovu teoriju, kurā apgolvoj, ka augu un lūpu byuteibas sadaboj jaunas organiskas zeīmes, golvonā kōrtā caur pašradeišonūs. Tōdēļ pēc Darvina dūmu par golvonū un tikai tū vīneigū sugu pōrsamaineišonas īmesli ir tai saucamō dabiskō izvēle vai izalaseišona.

Darvina teorija, vai dabiskō izvēle.

1) Kamā tei dabiskō izvēle pastōv?

Leidzeigi lūpkūpējam, kurs nu dažaidu mōjas lūpu sugu, gryb padareit jaunu sugu, izlosa nu tīm tūs, kurim ir vajadzeigas dēļ jaunas sugas īpašeibas, tad caur dīveju atsevišku sugu krystōšonu, celās jauna ar jaunom pazeimem, kura pēc nu paaudzes paaudzē nūsastyprnoj. Taipat, tik bez apzineibas pēc Darvina dorūt doba. Dobā pasateicūt pastōveigai vairinōšanai, celās vīnōtnīki, indivīdi ar naleidzonu spēku. ~~Un~~ kad caur kaut kaidu nalaimes gadejumu, īim pītryukst vīnā gaismas, pōrtykas, vai cytu dzeives nūteikumu, tūlaik, celās storp tīm «kari par byušonu.» Styprōki vīnōtnīki, indivīdi uzvar un palik pi dzeives, bet vōjōki zyud. Pēc tō pošū styprōkūs krystōšonūs dzemdeļ taipat stypru paaudzi, kura sovōdri «karōdama par byušonu,» izspīž vōjōkūs organismus.

Symūs karūs uzvarātōji atstōj sovai paaudzei jaunas pazeimes un īpašeibas, kuras styprynošanās nu paaudzes paaudzē un palik pastōveigas un galeigi palik par jaunu sugu. Šei, raugat, ir tai saucamō dabiskōs izvēles teorija.

H. Spencers jau 1852. godā pagrīze vēreību, ka dabisko izvēle var pīpaleidzēt pi jaunūs sugas izaceļšonas. Bet K. Darvīns sovā rokstā: «Par sugu izaceļšonu» 1859. godā izstō-

dēja **dobas** **izvēles** teoriju kai golvonū un izsmējuši vīneigu **sugu** **põrmaineisonas** īmesli, tōdēļ šei teorija zineibā saucās par darvinismu.

Nu šenis mes radzam, ka darvinisms nav tys pats, kas ir evolūcija. Kad evolūcijas teorija nūsaderboj vyspōri ar vysu organiskūs byuteibu izaveidōšonu, tys ir, ar visim tim apstōklim un darbeibom, kuri uz tū izaveidōšonu dora kaut kaidu īspaidu, — tad darvinisms runoj tikai par vīnu izaveidōšonas apstōkli un darbeibu, īpaši jaunūs sugu izaceļšonu pīškir vīneigi **dobas** **izvēlei** un pījam šū izvēli par golvonū evolūcijas īmesli.

Tōdēļ evolūcija ir vyspōrejā nūzeimē jīmta, bet darvinisms vairōk šaurōkā, tōpēc navar vīnu ar ūtru maisait, kai tū napa-reizi dora Halckels.

Tai ka evolūcija un darvinisms ir divi atsevišķas teorijas, tad ari **dobas** **zynōtnīki** dažaidi uz tom skotōs. Tamlaikam, ka evolūcijas teoriju atzeist visi un pījam, tad darvinisma teo-rijai ļūti daudzēji napīkreit un tōs napījam, tōpēc ka daudzēji zineibu pīrōdējumi pretojās šai teorijai. Tōs augstōs nūzeimes, kaidu Darvins pīškeire **dobas** **izvēlei** šudij jau nīkas napījam un naatzeist.

Šymā ziņā ir ļūti īvārojami slovonō O. Hertviga vōrdi: «Evolūcijas zineiba paliks tei poša, kaida ir bez kaidas pōr-mainas, pat tūlaik, jo Darvina teorija pīlneigi byus apgōzta.» Šūs vōrdus mynātais zynōtnīks pasaceja kongresā Akvisgranā 1900. godā.

Jo jau Darvina teorijai ir tik daudzi pretinīku, tad pavai-cōsim tagad:

Kas nūlīdz darvinismu?

I. **Dobas** **izvēles** teorijai, tai kai jū Darvins izstōda, pī-tryukst sugu izaveidōšonai izskaidrōjumu, jo tei poša nu sevis napaskaidroj, kaidā veidā nu vīnšyunēpas celās pīlneigōks organisms.

Dobas **izvēle** nūvērž tikai tū, kas sugu izaveidōšonai nav īteicams, zudynōt škodeigōs atmaiņas. Šei teorija patīši skai-droj, kōpēc voļōkas vīnōtnes zyud karūs par byūšonu, — bet pavysam napaskaidroj nu kurīnes jamās jauna īpašeiba svaigā pōrveidōtā sugā.

De Vries **dobas** **izvēli** pīleidynoj sītam, kurs izsejōdams gryudus, izšķir tikai atkritumus un nateireibu. Kai dōrza re-vēšona izteirej tikai nazōles, bet nīkaidā ziņā napōrveidoj augu, tai ari **dobas** **izvēle** vīneigi napīteik, ka izskaidrōtu ļūt mēr-keigas vajadzeigas atmaiņas.

2) Darvina teorija nadūd zynōtniskōs atbīldes uz tū, nu kurīnes celās tys, ka vajadzeigōs zeimes pastōveigi pōrīt nu paaudzes paaudzē? Kōpēc īpaši tikai taidas vīnōtnes sovstar-peigi izavēlej, kurom ir kūpejōs zeimes vajadzeigōs teišam tūs sugu pōrsameisonai? Ari kōpēc tei izvēle storp taidom tikai vīnōtnem atsakōrtoj taidā pat celā jūs paaudzē. Bet taidu vīnōtņu izvēlei pēc Darvina teorijas jōoyun napīcīšamai, lai jaunōs zeimes nōkušōs paaudzēs nūsastyprynōtu un palyktu pastōveigas. Raugat, darvinisms atbīd, ka taida labvēleiga izvēle nūteik tikai caur gadejumu, bet tys jau ir skaidrys pīrō-dējums, ka šai teorijai nav zynōtniskūs pamatu.

Eiši runojūt, dabiskōs izvēles teorija nūvērž tikai škeršļus, bet pīteikuši napaskaidroj sugu izaveidōšonas panōkumu.

II. Darvinisms nasadar ar pīrōdeitim faktim.

1) Jys pīlaiž, ka visim organismim ir nairūbežōtō pōrsa-veidōšonas īspēja, tamlaikam ir pīrōdeits, ka tai īspējai ir ļūti šauri rūbeži.

Pīmāram, ir taidas dzeivnīku sugas, kuras nu sepsenejim laikim palyka pavysam napōrsamejušas. Pat augstōki tipi, kai ari sugu kōrtas, kuras pastōveigi ir un storp kurom nav nu vīna uz ūtru pōrišonas, vyslobōk aizrōda, ka vysu sugu veidōšonu volda vyspyrmōk ikšejais veidōšonas lykums.

Ti ikšeji veidōšonas lykumi, par kuru asameibu Darvins ir nūklusējis, ir kotrā ziņā vajadzeigi. Jo tūs lykumu nabyutu un sugu pōrmaiņa nabyutu ījīmta zynomōs ramōs, tad pazustu sistemātiski tipi un saimes, bet vysā dobā valdeitu nakōrteiba un chaoss.

2) Jo dabiskō izvēle byutu par golvonu darbinīku, sugu veidōšonā, tūlaik kai uz zemes vērsa, tai ari sepsenejūs tōs slōpūs, byutu nasarēkinojamas pōrejušōs formas. Un tūs pōre-jušūs formu byutu daudzi vairōk, kai pastōveigūs sugu. Tam-laikam myusu laiku botanīka un zoologija, kai ari paleontolo-ģija, rōda, ka pōrejušōs formas pīdar pī ratim gadejumim.

3) Vysmozōkūs pōrmaiņu sugā nūsastyprynōšona ar da-biskōs izvēles paleigu sateik ļūti daudzi škeršļu un nūteik tai nairvārojami mozā veidā un pēc ļūti garim godim, ka, lai iz-skaidrōt vysu evolūciju tikai ar dabisku izvēli, ir nūteikti jōpī-jam ka beja vairōki miljoni godu, nakai tū geologija nu zemes slōņu pastyprynoj. — tōdēļ ar tū pošu nūlīdz Darvina teoriju.

4) Nav ari tei patiseiba, ka tymā narimstušā, pastōveigā karā par byūšonu, par kuru Darvins sapņoj, pasaļōve iznikšo-nai tikai voļōkas byuteibas. Ti pādejī, zeimōjās vōjōki, vysōs sugōs vysod palik un karūs par dzeiveibu, pīmāram olkonuma

gadejmā, vai kaidā cytā nalaimē, — zyud bez kaidas starpeibas kai vojōki, tai ari styprōki organismi.

5) Jo kari par byušonu taidu īspaidu dareitu uz dabiskōs izvēles, kaidu pilaiž Darvins, tad nu ikvinas sugas, palyktu tikai vyslobōki, tamlaikam paleontologija rōda, ka ļūti daudzi dzeivnīku saimu un sugu vysā ir zudušas, vai iznyka un pat lelōki!

Darvinisms nasadar pats sevī.

Jo sugu pōrsamaineišonōs ir, kai Darvins soka, vysā nairūbežōta, tad nu kurīnes, kad īt runa par sadabōtūs īpašību pastōveību, ir radzama steigsme pi pastōveibas, tys ir, paudzei atstōt pastōveigi sadabōtos īpašības. Vīns ar ūtru nasadar, bet pretojās!

Par cylvāka izaceļšonu.

Pyrmajā sovā dorba izdavumā: «Par sugu izaceļšonu,» Darvins runōja tikai par augu un dzeivnīku izaveidōšonu, bet niko napīmiņ par cylvāku. Jo byutu palicis šymūs rūbežūs, kaidūs jys īpriķš sev beja spraudis šymā dorbā, tad jō teorija varbyut nabyutu vālōk sasnāguse taidas sensacionalōs slaves, bet ari nabyutu jai tik daudz pōrmatumu.

Raug, taidi cylvāki, kai Haeckels, Bastians, Broms un citi šim leidzeigi, nalabvēleigi religiozai patīseibai, ka Dīvs radeja pyrmūs organismus un pyrmū cylvāku poši nūlēme Darvina teoriju izlītōt sovīm pretreligiozīm mērkīm un pōrmete Darvinam, kōpēc sovā rokstā «par sugu izaceļšonu» dzeiveibas izaceļšonas teorijas par dzeivnīkim napīmaroja ari pi cylvākim. Kō Darvins sōkumā nagribēja padareit, tū, par nūžālōjumu, padareja: Vōcijā Vogts un Anglijā Husleys. Pēc tūs pīmāra caur Haeckela pīrunu aizgōja ari Darvins 1871. godā. Sovā grōmotā: «Par cylvāka izaceļšonu,» izastōja ar sovu teoriju, ka karōšonā par byušonu un dabiskōs izvēles ceļā talpat ari cylvāks izaveidōja nu lūpu.

Tū «jaunū» Darvina teoriju «par cylvāka izaceļšonu» (īvārojūt tōs sensaciālu nūzeimi) nu īsōkuma vīglprōteigais pasauls pījēme un apsveice ar pīcu. Daži pat dūmōja, ka nu tō laika sōksīs jauns cilvēcē laikmets. Jo īr jōpasoka, ka vēl tymā laikā nabeja zynomi pret dabisku izvēli pōrmatumi, kurus jau augšōk pīminējom. Bet ōtri sōka jaunu teoriju kritiski pēteit un pōrsalicynōja, ka tei ir tōli nu patīseibas.

Cylvāka izaceļšonu nu lūpīm nūlīdz:

1) Cylvāka dvēseles īpašības.

Lai runōt par cylvāka izaceļšonu ir vyspyrms jōatzeimōj, ka izjamūt cylvāka zamōku byuteību, kas ir kūpeiga ar dzeivnīkim, jam vēl ir augstōkō goreigō daļa, — prūti namērsteigō dvēsele. Tōdēļ ari cylvāka izaceļšonas nadreikst izškērt tikai zoologija, bet vyspyrmōk tei zineiba, kura nūsadorboj ar dvēseli, tei ir psihologija.

Bet psihologija līcynoj, ka īvārojūt dvēseli, storp cylvāku un lūpīm ir byutiskō starpeiba. Cylvāka dvēsele, pēc psihologijas zineibas ir par goreigu byuteību, tys ir byutiski nu mīsas atseviška, vīnkōrša, vai nasastōdeita ni nu kaidu elementu, vai daļu. Tei dvēsele ir sevī apzineiga, var radeit teiri prōteigūs jēdzīnus, pazeist vyspōrejūs lykumus, apdōvynōta ar breivu vali, var caur runas dōvonu sovas dūmas izteikt citim. (Tyvōk par tū runōsim nūdaļā: «par cylvāka dvēseles goreigumu.»)

Sūs vysu īpašību lūpīm nav, bet tū starpeību, kaida šyma ziņa ir storp cylvāku un lūpīm, šūs dīnu zineiba na tikai aplīcynoj, bet pasateicūt naseņ vēl izplaukušōs zineibas pētejūmim, tai saucamas: «nūvārōjuma psihologija,» tei ar kotru dīnu palīk skaidrōka un zynomōka. Slovonī šōs zineibas pīkšstōvi, kai amerikāniši: Thordike, Kinnaman, Claparede nu Genevas, tōļōk vōcu psihologi: Vundts un Stumpfs, tad anglis Morgans — ar daudzejim nūvārōjumim vīnprōteigi aplīcynoj, ka vyspīncīgōki dzeivnīki nav apdōvynōti ar prōteigu dūmōšonu un slēdzīnu iznessonu.

Pīmāram, kad cylvāks var kaut nu kō atsateikt, kaut vyspateikamōkōs un meļōkōs lītas, kad tymā aizalīgšonā redz kaidu atōku mērkī. Bet dzeivnīks steidzās tikai pēc tō, uz kū jutekļu steigsmi. Tys nūteik tai tōpēc, ka vysa «dzeivnīka dvēseles» — (dzeiveibas pasōkums) dzelveiba naiznōk nu nūpātū dzeives rūbežīm un tūs spējas, kura saucās par instinktu, kas pretim stōdōs cylvāka prōtam. Kad cylvākam svātuma, morales lykuma sajuutas ir augstōki pamūdynōjumi darbeibā, tad dzeivnīkim, lūpīm par darbeibas mōjini ir vāza, potōga un pōrtyka — tikai juteigas sōpes vai pīca. Tōdēļ ari vysa lūpu dresura golvonajā kōrtā pastōv tikai tymā, ka caur pateikamu vai napateikamu īspaidu izsaukšonu, vai bīžu atkōrtōšonu pīradynoj tūs pi zynomu dorbu. Tys vyss aizrōda mums, ka lūpa dvēsele nav goreiga, bet mīseiga. Tōdēļ pasateicūt šytam:

1) Navarama ir lita, ka cylvāka dvēsele, kura ir par goreigu byuteibu, namateriālu, izveidotu no materiālas, na goreigas lūpu dvēseles, jo pi dabiskās izveidošonas, tei byuteiba jau asušo, var dūt nokušai byuteibai tās tikai īpašības, kuras tai pašai ir, bet navar pōrsaveidēt par vysā atsevišķas dobas byuteibu.

2) Pēc tō, pi goreigōs byuteibas, nūteikti runojūt, vīnai nu utras pašona, ir vysā izslāgta. Taida pašona ir iespējama tikai pi tom byutem, kuras sovas substances daļas var nu sevis izdūt un kuras pēc tam kai pastōveiga byute var dzeivēt tōlōk. Bet tai kai goreigōs byuteibas ir vīnkōršas un nasastōv nī nu kaidom daļom, navar ari byūt sadolamas, tōpēc jauna cylvāka dvēsele var sovu byušonu sajimt vīneigi caur atsevišķu radeišonu.

3) Ar šū psihologijas zynōtnisku izvylkumu vyspilneigōk sadar tys, ku par cylvāka dvēseles īsōkumu runoj Sv. Roksti, prūti, ka Dīvs radeja cylvāku nu meikstas zemes, īdvēse jam dzeiveibas goru.» (Rad. 2, 7.). Tī pādeji vōrdi patīši apzeimoj, ka cylvāka dvēsele tyka teiši nu Dīva radeita, vai ūtraidi sokūt, Dīvs radeja cylvāka dvēseli.

Par šū tai vērteigu storp cylvāku un lūpim starpeibu, īpaši, par prōteigu cylvāka dvēseli, nikō napīmīn tī, kuri gryb cylvāka izaceļšonu izvest nu lūplm. Turpretim ļūti daudzi runoj par mīsas leidzeibom. Bet jo nupitni īsavērsim uz tū, kas cylvāka mīsu izšķir nu lūpu, tad pōrsalīcynōsim, ka tei starpeiba ir tai byutiska un skaīdra, ka taišni nav iespējams pīlaist tu, ka cylvāka mīsa byutu veidōjusēs nu lūpu.

2) Mīsas starpeiba.

1) Saleidzinojūšō, morfologija, tys ir zineiba, kura nūsa-dorboj cylvāka mīsas izbyuves saleidzynōšonā ar lūpu mīsas izbyuvi, aizrōda gon, ka nu vysu cytu lūpu mērkaču mīsas izbyuve ir vystyvōkō cylvāka mīasai, tūmār pīrōda, ka storp vīnu un utru ir tai ļūti lela starpeiba, ka vīns nu slovonōkūs antropologu, Minchenes ūniversitātes prof. J. Ranke sovā divtomu rokstā: «Der Mensch» 1900. g. runoj: «Ikvīnu cylvāka kaulu var pilneigi atšķērt nu atteiceiga mērkača kaula un tys izrīt nu vysā atsevišķas mīsas izbyuves.

Īsavērsim dažā īvārojāmōkā atsevišķumā:

a) Taisna, stōvuša cylvāka izbyuve un ar tū jō īšōna, staigōšona, izsauc atsevišķu kōju byuvi.

b) Pakauša kaulu dūbēs, kur atsarūn smadzini styprōka izveidošona. Kad smadziņu plašums pi lūpim apmāram sa-

snādz 500 cm³ un vyslelokais 630 cm³, tad pi vydseiropas ļaudim sasnādz apmāram 1500 cm³. un vyslelōkais mārs vairōk par 2000 cm³.

Tad mērkača smadzini sasnādz tikai 1/3 daļas cylvāka smadziņu ījēmeibas. Tur nikāids breinums, jo cylvāks izmeklej pilneigōk īvyngrynōtūs smadziņu kai goreigōs dvēseles dorbōšonōs organa.

Un ūtraidi. Pi mērkača daudzi lelōka ir pīkšejō pakauša blūdas daļa, īpaši vaiga kauli pi jō ir vairōk īvyngrynōti, kai žūklū un zūbu styprūs muskulu aizsorgōšonas un atsaspīšonas punkti. Jo pi šūs lūpu šī organi ir kai īriņči karūs par dzeivi pret citim dzeivnīkim. Tū vyslōbōk parōda taj saucamais Campera styurs, kuru mes sadabōsim, valkūt nu pīkšejō zūba saknes augšējā daļā vīnu līniju vērznī uz dzērdes izeju, vodu, — bet ūtru uz augstōku pīres punktu. Raug, kad šys styurs nu diveju līniju pi mērkača vyslōbōk īvyngrynōtu sasnādz 30—35°, tad pi negeru 70—75°, bet pi eiropas īdzejvōtojīm 80—90°. Tōdēļ pīrmklaseigais mērkaču golvas kaulu zynōtōjs un pēteitōjs R. Virchovs soka: «Jo ir īvārojams, ka jaunūs mērkaču smadzini moz škirās nu mozus bārnu un vyslelōkam mērkačam nav lelōki smadzini par mozu bārnu — tad ir radzams, ka mērkača veidōšonōs ar zynomu breidi sōc īt vysā pretiveigā vērznī, na kai cylvākam.» Tōlōk tys pats Virchovs runoj: «Radzams ir kai uz dalnas, ka caur mērkača izveidōšonu nikod nasaceļ cylvāks, bet pretiveigi caur tū izaveidōšonu un vyngrynōšonu ceļās lelōka plaīsa storp cylvāku un mērkači.»

Ir vēļ daudzi atsevišķeibu storp cylvāka un mērkača kermīni, bet ir jau pīteikuši tūs augšōk aizrōdeitūs, jo īpaši tymūs ir radzama lelōkō starpeiba storp cylvāku un mērkači, kai ari citim dzeivnīkim.

Tōpēc radzam, ka lels bezdibīns atdola cylvāka mīsas izbyuvi nu mērkača. Tu atsevišķeibu var pīlīdeit tikai moksciigi, kaut ar kaidu imaginācijas darbeibu. Tōdēļ tī zinneši, kuri kotrā-zīnā gryb cylvāka cilts izaceļšonu izvest nu mērkača, ir spīstī sovu teoriju paturēt pavysam ar izdūmōtīm leīzēklīm, bet gon na ar zineibas pīrōdējumim.

Taidā na pavysam pateikamā stōvūklī, kurs ūniversitātes profesoram na ļūti teicams, īkrita 1868. godā mums zynomais monisma vodūnis Haeckels († 1919. g.). Raug, sovā grōmotā: «Die natürliche Schöpfungs geschichte.» īvītōja uz 244 puslopas dzymuma pasōkuma biļdes: cylvāka, mērkača un suņa un uz 248 puslopas: suņa, vystas un brūņu-

rupāca, atsasaukdams uz šom bildeitem, kai uz pilneigi autentiskom.

Bet kad saleidzinojusos zoologijas profesors Rütimeyers Bazileā pagrīze vēreibu uz šūs dzymuma pasōkumu lelu leidzeibu, tad pīrōdeja pēc nūpītnas izpēteišonas, ka Haeckels, grybādams laseitōjus pōrlīcynōt, par sovaīdu šūs pīvastūs dzīmšonas pasōkumu leidzeibu izlītōja tū pošu klīšeju priks visim.

Pēc tō ōtri uzastōja pret Haeckeli Leipcīgas anatomījas profesors V. His, publiski apvainōdams Haeckeli apzineīgā malōšonā, krōpšonā, kuru tys padarēja, izlītōdams tū pošu dzīmšonas pasōkumu klīšeju dēļ visim pasōkumim.

Bet Haeckels na pyrmū reizi tai krōpe sovus laseitōjus. Kad izdeve sovu grōmotu: «Die Weltrātsel,» tad vīns Berlines ūniversitātes profesors Paulsens pīraksteja par šū Haeckela dorbu: «Nūsorku nu kauna, kad šū grōmotu laseju: kauns ir visim filozofijas mōceitim veirim myusu sabīdriskā dzeivē, — ka varēja taidu grōmotu saraksteit, nūdrukōt, pārkt, laseit, apbreinōt un ticēt jōs muļķeibom . . . tys teišam ir sōpeigi!»

Kad orkon nu jauna Haeckels stōdēja cylvāku geneologiju, tūlaik jys cīlts tāvu skaitā pīvede taidas byutes, kaidu patīseībā nikod nabeja. Baiideidamīs, ka nikas nu jō napīpraseitu pīrōdējumu, jau ipriks atsazyna, ka pīrōdējumu sameklēt navar, jo tī dzē, pazuduši pagōrnes tymsumā . . . Tad nikaīda breinuma, ka jau seņ ir pījīmts, ka cylvāku izaceļšonas cīlts kūku Haeckels ir mōksleīgi sagatavōjis.

Zynōtnes liceibas nu izrokumim.

Dobas pēteitōji, kuri gribēja cylvāka izaceļšonu izvest nu mērkača, cerēja pōrsaakmīnōjusos izrokumu atlikōs atrast kaidus kermīnus, kuri varātu pakolpōt kai pōrejušais tips nu lūpim uz cylvāku. Jī, prūti, dūmōja atrast kaut kū videju storp cylvāku un mērkači. Tūmār vysas pyules šymā vērzīnī na tikai jūs pīmōnēja, bet teišam dobas zynōtne parōdeja, ka vysa mērkaču cīlts ir tai pastōveīga, pi kuru tōlōk izaveidōšona pat ir navarama.

Kad cylvāka radnīceiba ar mērkači taisnā līnijā tyka izslāgta, dūmōja daži, ka tū varēs pīrōdelt kaut sōnējā līnijā. Sōc pīlaist, ka nazkod beja kaida lūpu suga, kura izaveidōdama dažaidōs formōs, pakōpiniski ar laiku pīnōce vīnā vērzīnī pi myusu dīnu mērkaču formas un ūtrā vērzīnī izaveidōja cylvāka forma. Tamlaikam arī šei pīlaisšona pretojās patīsel-

bai. Jo tad, kad mērkaču veidōšonā var izrōdeit 30 pēc sevis nōkušūs videjūs formu, bet atsateicūt uz cylvāku izaveidōšonu ni vīnas nav atrosts. Tūmār tūs beja jōbyun vairōk, jo tai cylvāku misas izaveidōšonai byutu patīseigi vēsturē bejuse vīta.

Dažas reizes jau klīdze, ka ir sasnāgta videjō storp cylvāku un mērkači forma, bet pēc nūpītnōkas pēteišonas izaskaidrōja, ka tei beja tikai viļšonōs.

Sū īvārojūt nav kō breinōtīs, ka taidis Berlines prof., pēteitōjs R. Virchovs, kurs nastōvēja kristtīceibas augstumā, dobas zynōtnes kongresā Minchenē 1878. godā paziņōja: Pīlaisšona, ka itkai cylvāks byutu cēlis nu mērkača, vai kaut kaida lūpa, nīmoz nav pījamama par dobas zīceibas pētejuma panōkumu . . . Jo cylvāku golvas kuli nu vysattōlōkim laikim, vairōk škirās nu mērkaču tipu, nakai daudzējūs tagad dzeivojušūs cylvāku.

Leidzeigu atzīpu izteice Berlines geologiski-paleontologijas institūta direktors prof. Branco zoologijas storptautyskā kongresā Berlinē sekušūs vōrdūs: «Paleontologija leidz šam nazyna nikaīda cyta cylvāka cīlts tāva, vai citim vōrdim: vysas izrokumu atlikas līcynoj, ka byuteibas, pi kuru pīdarēja, beja par taidim pat cylvākim, kai un meš . . .» Ar tōlējōkim zynōtnes pētejumu panōkumim šys Branco slēdzīns, kas reizes sasnādz lelōku nūzeimi un vēerteību. Tōdēļ šudin jau nikas nu patīseīgūs dobas pēteitōju narunoj, ka cylvāka organisms taišni cēlēs nu mērkača, jo taida pīlaisšona ir bezvēerteīga. Ari uz cyta cylvāku cīlts tāva nav zynōtne tykuse.

Jo tad tryukst pīteikušu pīrōdējumu par cylvāka izaceļšonu nu lūpim, bet zynōtnes slēdzīni ir šai teorijai pretīveigi, kai nu morfologijas puses, tai un paleontologijas, tōpēc ir saprūtams visim, kōpēc teologi, pamatodamīs uz pastōveīgas tradīcijas, Sv. Rokstu un Sv. Bazneīcas nūteikumim, — atzeist, ka pyrmō cylvāka mīsa tyka radeīta nu bezorganiskōs materijas.

Tīceība nagryb apspīst un apkarōt dobas zīceibas, kaidu kaimu atklōjumu, bet tikai tūs paskaidroj. Sv. Roksti soka, ka Dīvs radeja pyrmō cylvāka mīsu nu meikstas zemes. Šūs vōrdūs jōsaprūt burtiskā un vēsturiskā jēdzīnī, tūmār Bazneīca nanūtīsoj tōs paskaidrōšonas, kuras vīnoj tīceību ar evolucijas teoriju.

Russela uzskots kai reize satur taidu nūzeimi. Pēc jō dūmom, Dīvs, radeīdams cylvāku, varēja izlītōt na bezorganisku materiju, bet dzeīju byuti, papildeitu jau caur izaveidōšonas darbeību, vai evoluciju. Tai byutei Dīvs varēja dūt pilneigu

un nūteiktu cylvāka formu, ka tei byutu atteiceiga sasavinōt ar namērsteigu dvēseli. Šys uzskots nanūlīdz Radeitōja teišas darbeibās pi cylvāka radeišonas, bet arī sadar ar evolūcijas teoriju. Lai gon tagadejō dobas zynōtne napirōda, ka cylvāks pait nu mērkača, tūmār evolūcijas teorija nimos nav prei-
 ziveiga ticeibas pamatim. Jo mes jau ipriķš pazynom, ka Dīvs ir bezgaleigi vareigs, tad Jys na tikai nu mērkača varēja radeit cylvāku, bet nu ikvīna lūpa, kai arī nu nadzeivas zemes. Bet tai ka vyspyrmōk tyka radeita nadzeiva materija un pēc nu tōs caur Dīva vareigu spēku tyka radeits taidōs formōs, kaidōs tagad ir, arī par cylvāku Sv. Roksti pareizi runoj, ka ir pajimts nu zemes. Nu augšōk mynātūs pīrōdējumu mums ir nūteikti jōpasoka un tam jōtic, ka cylvāks sajēme sovu formu caur Dīva vareigu spēku!

Kū zlēiba runoj par darvinismu?

Ivārojūt vysas tōs gryuteibas, kaidas ir cālušis pret Darvina teoriju augu un dzeivnīku pasaulja izaveidōšonā, kai arī atsarasšonā, ir radzams, ka dabiskō izvēle navar byut pījā-mama par golvonu izaveidōšonas īmesli, kai tū dūmōja un ap-golvōja Darvins.

Tū publiski izzyna slovonais zoologs prof. H. Drieschs sovā zynōtniskā rokstā: «Biologisches Centralblatt» 1902. g.: «Litpratējim darvinisms jau ir par myrušu teoriju un pīdar pi XIX. myuža vyslelōkom klaidom.» Tōdēļ ti argumenti, pīrōdē-jumi, kurus Darvina aizstōvēšonā pīvad, dobas zynōtniks-filozofs Plate, dora apglobōšonas runas īspaidu, par kurim runoj tikai labi (de mortuis nil, nisi bene).

Zynomais zynōtnīks Mivarts sovā: «Genesis et species» skaidri pīrōdēja, ka dabiskō izvēle poša pa sevim vēl napa-skaidroj sugu izaceļšonu.

Slovonais botaniks R. v. Wettsteins roksta: «Nazynu vēl leidz šam nivīna pīmāra, kurs nūtelktā nūzeimē dobas klēpi aizrōdeitu darvinisma patiseibu.»

Ļūti ivārojamais chirurģs Carrells, kurs par sovim zy-nōtniskim pētejumim sajēme gūdolģu, roksta par Darvina teo-riju: «Vysjaunōki zynōtnes sasnāgumi un atklōjumi vītā, ka pastyprnōt, pīlneigi apgōž Darvina teoriju.»

Pādejūs laikūs 1916. godā slovonais anatomiskō-biologijas institūta Berlinē direktors prof. O. Hertvīgs sovā rokstā deve pīlneigu gōzīni Darvina teorijai.

Tū pošu aizrōda arī Vasmanns J. D., kurs skaidri soka, ka nu personeigim mēginōjumim sasnēdze pōrlīceibu, ka dobas

izvēle nav golvonō veldōšonōs īmesle, bet ir tikai par dažaidu pīpaleidzeišonu. Šudiņ darvinisms pi mōceitim veirim un zy-nōtnes mīlōtōjim jau ir nūvecējis un tam napīgrīž nikaidas vēreibas.

Tōdēļ, kas pīlaiž, ka cylvāka dvēsele izaveidōja nu lūpu mīseigas dvēseles, tys pretojās na tikai psihologijas zineibas atklōjumim, bet ir skaitams kai bezvērteigs un zams zynōtnes laukā.

PIKTAIS GOBOLS.

Cylvāka dvēsele ir goreiga un namērsteiga byuteiba.

Jau nu tō poša, ka ir Dīvs un ka Dīvs ir radejis cylvāku, kai apdōvynōtu ar prōtu un breivu valī, byuteibu, — izrīt Ra-deitōja gūdynōšonas pīnōkums, vai rēligiozi pīnōkumi.

Par vīnu nu ivārojamōkūs uz rēligiozu dzcivi pamūdynō-jumu ir ticeiba dvēseles namērsteibai un tei pōrlīceiba, ka byus jōatbiļd pret Dīvu, kai arī myužēigōs olgas cereiba. Tōdēļ pyrmōk kai runōt par rēligijas pīnōkumu pīļdeišonu, pasa-vērsim tymōs patiseibōs, kuras aplīcynoņ cylvāka dvēseles goreiguma un namērsteibu.

A. Cylvāka dvēsele ir gors.

Cylvāka dvēsele ir gors, tys zeimōj, ir namateriāla byu-teiba, apdōvynōta ar prōtu un breivu valī, grybu.

Par materiālu byuteibu saucam taidu, kura vai poša ir nu materijas, kai pīmāram akmiņs, vai kura var byut tikai savī-nōta ar materiju, kai pīmāram lūpu dvēsele. Bet par nama-teriālu ir taida byuteiba, kura poša sevī nav materija, ni arī kōmōklej materijas, ka varātu byut un dorbōtīs. Cylvāka dvē-sele nav par materijas spēkū, ni par jyutu cālūni. Materijas spēks, kai arī lūpu dvēsele, bez materijas navar byut, navar dorbōtīs, tōdēļ ka materija īt zudumā, vai kad dzeivnīks pōr-stōj dzeivōt, materijas spēki zyud un dzeivnīka dvēsele mērst.

Vōrdu «dvēsele» vysplašōkā nūzeimē litōj dzeiveibas pasōkuma un vadeitōja apzeimōšonai pi augu, lūpim un pi cylvāka. Pi augim organiskōs dzeives pasōkums byus nū-saukts par tūs ikšējū dzeiveibu, vai augu dvēseli. Pi lūpim taipat augšōnas un sajusšonas spējas ir jūs ikšējō dzeive un ir saukta par lūpu dvēseli, vai cytaidi sokūt, dzeives un sajus-

šonas pasākums. Pi cilvēkim izjamūt dzeives, sajusšonas un augšonas spēku, vēl redzim prāteigu dzeivi, caur kuru var dūmēt, iznest vasalus slēdzīņus, sprīst un prātēt. Bet šei prāteiga darbeiba jau izmeklejš goreigas byuteibas.

Cyľvāka dvēsele ir cytaida, na augu un dzeivnīku dvēseles. Jei pēc mīsas iznikšonas, kuru atdzeivynōja, tōļok ir un dzeivoj, jo jōs pīnōkums nav tikai vegetativas un nūjautu dzeives vadeišona, bet ir byut par cyľvāka augstōkōs dzeives pamatu, īpaši, byut par goreigōs dzeives pamatu, kura vysstyprōk izšķir cyľvāku nu visim dzeivnīkim.

Vōrds goreigums, vai gors ir daudzi augstōkas nūzeimes par materiju un ir teišam naatkareigs ni vysmozōkā jēdzīni nu materijas kai sovas byuteibas, tai ari asameibas ziņā. Par gora īpašibom un jō darbeibas spēku ir prōts un breivō vala, — gryba. Tōpēc tur, kur mes redzim prōta un breivas grybas darbeibu, ir jōatzeist ari gora, vai goreigōs byuteibas darbeibu. Bet kai pōrsalīcynōšona un pīdzeivōjumi pīrōda, ka nu vysom cytom radeibom tikai cyľvāks var izpildeit un izpylda nūdūma, mērka dorbus, tad pi cyľvāka ir jōatzeist ari gora spēku, nu kura nōk tys prōts un breivō gryba, kurus cyľvāks izlītoj pi mērka, vai nūdūma sasnēgšonas. Ka cyľvākam ir dvēsele, tū atzeist ari materiālisti, bet jī nūlīdz cyľvāka dvēseles goreigumu, vai goru. Tōdēļ mums jōpīrōda tū, ka cyľvāka dvēsele ir gors.

Vyspyrms ir jōpasoka, ka tūs cyľvāku runa, kuri cyľvāku saleidzynoj ar dažom radeibom ir teišam nasaprūtama un oplomeiga. Raug, pajimsim kaut vīnu nu vyskaistōkom radeibom un tū saleidzynōsim ar cyľvāka prōta darbeibu: Ka cyľvāks skotōs debess izplātējumā uz sauli, vai otkon nakti uz tim zvaigžņu miljoniem, vai pasaulā dailumā, tad jys teišam atzeist sevi par mozu un vōju leidz kai nīdri, kuru vējs leigoj. Bet tys tikai tai tōdōs ocumirkli. Parīseibā ir cytaidi. Tys apbreinojušais pasaulis ar sovu dailumu, skaistumu sevis nazyna, nasaprūt, bet cyľvāks jū zyna, saprūt. Par nīdri jys izaskota radeibu jyurā, rūmār tei nīdre — cyľvāks prōtoj, dūmoj, pazeist, sprīž, izdūd lāmumus un t. t. Jys ir sarēkinōjis zvaigznes un jam kolpoj vysa radeiba. Bet vai šī cyľvāka dorbi naizšķir jō nu vysas cytas radeibas?! Nav leidzonas cyľvākam cytas radeibas: «Odumam naatsaroda paleigs leidzeigs jam.» (Rad. 2, 20.).

Jau īvārojūt tū vīn, kas augšōk ir teikts drūši varātu saprast ikvīns, ka cyľvākā nūsadorboj cyts augstōks spēks, kura ni pi vīna dzeivnīka nav. Bet ticeibas pretinīki pīprosa

pīrōdējumu. Ka cyľvāka dvēsele ir gors, par tū runoj sekuši pīrōdējumi: a) Myusu ikšejō apzineiba; b) dūmōšonu dōvona un c) breivō gryba.

a) **Ikšejō myusu sevi apzineiba.** Pīdzeivōjumi skaidri mums runoj, ka myusu «es» ir par myusu apzineibas radeitōju, vai reprezentātōju, kurs myusus izšķir nu vysu cytu radeibu. Tys myusu «es» ir itkai par vysu myusu dorbu centri — saišku. Mes runojam: «asmu» (vegetiskō darbeiba) «jyutu» (nūjautu darbeiba), «dūmoju un grybu» (prōta un grybas, darbeiba). Myusu apzineiba vysskaidrōk mums runoj, ka mes asam tys pats «es», kurs dzeivoj, sajyut, cīš, prīcojās un dūmoj. Vai mes runojam: ādam, staigojam, dzīžam, rokstam, spēlejam, vai turam soldonu dusu, miru, — mes sokam: es runoju, es ādu, es staigoju un t. t. Šys vyss pīrōda, ka ir pi mums nazkas vīns, kuram pīdar visi myusu dorbi, vysas padareišonas. Materija ir padolama vysmozōkōs daleņōs, tōdēļ jei navar izdareit tō, ka tys myusu nasastōdeitais, vīnkōršs un nasadolamais «es», kurs vysōs myusu darbeibōs, par visim laikim, nu bārnu dīnu un leidz sērmam vacuumam, pat leidz nōvei byutu vysod tys pats napōrmainams, pastōveigs un vīns vīneigais. Tamlaikam cyľvāka mīsas forma un jōs materija mainōs, ir napastoveiga. Ir fakts, ka par cyľvāka dzeivi pats mozais desmit reižu pōrsamaina cyľvāka mīsa un tōs šyuneņas, kuras sastōdēja cyľvāka mīsu īpriķš, ir zudušas, bet jū vītā rodōs jaunas. Pasateicut tam myusu «es», cyľvāks sastoda sovu dzeivi kai napōrrautu dīgu un pīmiņ sērmā vacuumā tū, kas nūtyka jauneibas dīnōs. Jo materija mainōs, tad tī dorbi, kuri nūtyka jauneibas dīnōs itū visi zudumā un cyľvāks nikod navarātu sasnēgt taida zineibas pakōpīņa, jo tys vyss nōktu aizmērsšonā, kas byutu īgyuts jauneibas dīnōs pi tōs cyľvāku sastōdušas materijas, kura tagad nūdzeivōjuse sovu laiku it zudumā un dūd vītu jaunajai... Tōļok navarātu materiālisti īkaidā veidā mums paskaidrēt, kōdēļ taisneiba ir tei poša lēvinam cyľvākam, vysaidūs myužūs, vysōs ciltīs un tautōs, bez kaidas škiras un jū organisma starpeibas.

Ari byutu nasaprūtamas oTRAS goreigōs cyľvāku dzeivē pōrmainas, jō smadzini ūmai, ocumirkli navar mainētis; bet kai tys ir labi zynoms, nūdzeivōjušō organisma maineišonōs uz jaunu nūteik pakōpiniski, lānam.

Pīmāram, pajamam cyľvāka dzeivi un īvārojām kaidu pōrmaini atnas vīns vōrds, pat vīns ocumirklis, kai pōrmaina myusu vaiga izskotu, myusu gora stōvūkli. Cyľvāks sed, prīcojās ar draugim, atnas telegrammu; losa vōrdus: «Mōte nūmyra.» ocumirkli palīk dryums un prīcas vīta skrīn osoras pa

vaigu. Vai vēl isaverat uz nōvi nūtsōtō sejā: ir sōpeigs, **dryums** un skumeigs... bet atnas tam ziņu: «pīdūts, strōpe atcalta.» ūmaj palik pīceigs un jautrs.

Jo nikō goreiga pi cylvāka nabyutu, tad kai taidas ōtras pōrmaiņas izskaidrēt? Taču ir labi zynoms, ka materiija, ari nūjautas, kai materiālōs taj zibšņa ōtrumā maineitīs navar. Ka muns «es» ir kaut kas cyts, atsevišķs nu mīsas, zynu vēl nu to, ka varu sovu mīsu, kai ari jōs daļas dūmōs sev pīfīm stōdeit, kai kū atsevišķu nu muna «es». Lai mani sagrīž kaut gobolim, tumār muns «es» paliks nasadolams un es byušu es, kolēdz vīn tys muns ikšējais «es» naatstōs munas mīsas.

b) Dūmōšonas dōvona ari mums skaidri līcynoj, ka cylvāka dvēsele ir gors. Pīrmō pazeišona kai pi dzeivnikim, tai ari pi cylvāka īsasōc caur nūjautu paleigu. Tikai lūpu pazeišona nanōk tōlōk kai nūjautas un ir tymōs īrūbežōta. Lūps pazeist šu kūku, klāva durovas, saimniku, bet navar saleidzynōt vīnas ar ūtru un nu tō iznest kaut kaidu slēdzīni. Cylvāks īpasazeist ar kaut kaidu pīkšmatu pīrmōk ari ar nūjautu paleigu, pazeidams tūs pīkšmatu, saleidzynoj vīnu ar utru un iznas sovu slēdzīni, jo jam ir dūmōšonas un pītošonas dōvona. Ar šūs dōvonu paleigu cylvāks pazeist natikai atsevišķus pīkšmatu, bet jys var sakūpōt tūs pīkšmatu grupōs, saleidzynōt vīnu ar utru un izdūt sovu spīdumu par jīm. Cylvāks na tik vīn pazeist kaidas lītas, bet īvārōdams tūs lītu īpašeibas, pōrnas uz cytom lītom un dora sev vyspōreigu tūs lītu saprasšōnu. Pasateicūt tam, cylvāks var mōceitīs un sasnēgt augstu zīneibu. Kantis soka: «Vērss pazeist sovu klāvu un sova klāva durovas, bet nikod naizness sev slēdzīņa, ka tōs durovas pīdar klāvam.» Tāmīkam cylvāks nu pazeišonas īt pi tūs lītu saprasšonas, pēc tō spīž par jōm un goļā iznas sovu spīdumu. Šei pazeišonas un spīdumu iznesšonas dōvona skaidri runoj, ka cylvāka dvēsele ir goreiga.

Tūmār vēl šymā vyss napastōv, cylvāks īt tōlōk. Tim jēdzīnim, saprasšonom cylvāks dūd atteiceigus vōrdus, nu vōrdū sovkōrt sastōda teicīņus. Cylvākam ir runas dōvona; pasateicūt tai jys var izsaceit sovu dūmu slēdzīņus. Bet cylvāka runa izmūdynoj atteiceigu jēdnzīni tad, kad runas byušona ir vysa atkareiga nu saprasšonas. Šei tad ir tei īmesle, kōpēc lūpi navar runēt, lai gon dažim natryukst atteiceigu runas organu. Tys ir tōpēc, ka jī navar dūmōt un tikt pi pīroteigas saprasšonas. Papagaili pīmāram var izamōceit nazeik vōrdū un teicīņu, tūmār nikod nasaprūt tūs vōrdū satura, ni vērteibas, tōdēļ navar nikod sastōdeit nu zynomūs vōrdū kaida jauna teicīņa. Tōpēc papagaiļs, pīmāram, pasauc par muļki

tū, kas jū baroj. Šū vysu labi nūvārōjis zynomais un slovo-nais volūdu pēteitōjs Max Müller; drūši pasaceja: «Runas dōvona ir cylvāku tīseibas, īpašums un nikaidis cyts dzeivnīks navar tūs sev pīsovynōt.»

Saprasšonas, spīššonas, tīsōšonas, saleidzynōšonas spīdumu iznesšonas dōvonā patiši guļ, mīt vysa zīneiba un tī zīneibas panōkumi, pi kaidim myusu dīnōs cilvēce ir tykuse. Ar dūmōšonas dōvonu cilvēce ar kotru dīnu īt vys uz pīšku, kai mādz myusu laikūs runēt «progresej.» tamīkam lūpi un zvēri palik tymā pošā stōvūklī. Kas tad ir tei īmesle, kura izšķir cylvāku un lūpu? Pīrūta līta, ka na materiija, jo materijas spāks pi cylvāka vīnaida pakōpē stōv ar lūpu materiiju. Šys skaidri palik saprūtams tūlaik, kad mes šū apbreinojušu cilvēces pīrota darbeibu pazeizā ceļā pīškērsim cylvāka dvēselci kai goreigai, pīroteigai byuteibai.

Zvēri un lūpi ir apdōvynōti ar jyteklū pazeišonu, var saisteit nazeik pīkšmatu vīnā breidī un ir apdōvynōti ar atmiņu un instinktu. Ar pādejō paleigu lūpi izpylda apbreinojušus dorbū, kai pīmāram olu rakšona, līgzdu taiseišona, perekļu veišona. Tūmār tys instinkts mūdynoj dzeivnīkus pi taidas darbeibas, kura atbyist tikai jō mērkam, dēļ kura ir radeits un tik leidz normalos dzeives rūbežim. Bet tys dzeivnīku instinkts palik par oklu steigsmi, kad tim dzeivnikim normalōs dzeives apstōkli mainōs. Jo tei ir skaidrō patīseiba, tad ikvīns var pōrsalicynōt. Pīmāram, mušas, ūdi skrīn guni, kaut gon tur tī sadag. Mērkači pakaļdora cylvākam pavysam bezpīroteigi. Vysta izsēdējuse peiles ūlas, bādoj par moženim, kad tī skrīn yudini. Jo jai byutu pīrots un dūmōšonu dōvona, tad varātu gon pazeit, ka tī ir na jōs moženī, bet sveši, jo tim yudīns nakait. Dzeivnīki nikod naisadūmōs kai reikōtīs ar izgudrōtim cylvāka īrūcim. Vai pīmāram taidis gadejums: pi gunkura tup kaidi četri suni; jīm jūti pateikami soltā nakti sildeitīs, bet kad gunkurs jau izdzist, nīkai un nīvīns nadasadūmōs pīlīkt molkas. Nikod dzeivnīki nasainteresej ar apleicejōm pasaulā lītom, kai tū dora mozi bārnī, pīaugdami pīrotā, bet lūpi aizajam un nusadorboj tikai ar tū, kō izmeklej jūs mīsas apmīrynojušōs vajadzēibas.

Kaut kaidas substances, vai personas dobu varim pazeit nu tūs dorbim. Mes redzējom, ka ar nūjautu paleigu varim pazeit tikai atsevišķus gadejumus un lītas, bet nikaidā zīņā ar nūjautom navarim tikt pi vyspōrejōs saprasšonas. Tumār mes redzējom un ikdīnīski pīdzeivōjami mums mōca, skaidri runoj, ka cylvāks pīrotoj, dūmoj, tīsoj, spīž un slōpst pēc goreīgūs namateriāliskūs lītu. Tōdēļ šūs darbeibu olūts navar byut ni

materija ni nūjautas, bet daudzi augstōks par jom spāks. Tam **spākam** jōbyun goreigam, jo materiālō substance navar pazeit **goreiga** lobuma un navar pēc jō slōpt.

Tai ka tōs idejas, kuras cylvāks pazeist un pēc kurom steidzas: vyspōrejō litu pazeišona, pasaules dailums, sirds mīrs, prōtōšona un izvēlēšona — ir namateriālōs byuteibas, tad ari tei vāra, vai spāks caur kuras paleigu cylvāks teik pi tūs saprasšonas ir namateriāla, — **jai jōbyun goreigai**. Golā nu tō, ka cylvāka dvēsele pazeist namainamōs lītas un pīnōk ar sovu prōtu pi pazeišonas, pat pyrmōs pasauļa Byuteibas, — tad jei ir **goreiga**, jo nūjautas pazeist tikai tū, kas tagad ir un navar jōs it tūs litu **byušonas** dziļumā. Tōdēļ drūši sokam: **cylvāka dvēsele ir gors**.

c) **Cylvāka breivō gryba — vaļa ari mums runoj, ka cylvāka dvēsele ir gors**. Ka cylvāka gryba ir breiva, tū mes taču labi zinim, bet dažim tū gribis apstreidēt. Kad mes runojam par cylvāka breivu grybu — vaļu, tys nazeimoj tū, ka cylvāks varātu uz kaut kū pasalaūt, bez kaidas ōrejōs vai ikšējōs īmesles. Gryba vysod reikojās ar prōta padūmim un sirds apziņas bolsu, tūmār nikaidš pamūdynōjums nav tei vara, kura myusus vylktu ar pōrspāku uz vīnu vai ūtru pusi. Mums vysod ir skaidrs tys, ka nu mums ir atkareigs tū, vai cytu izvēlēt. Cylvāks var napījimt ēdīņu, lai gon byutu lūti olkons, var ari atsateikt nu lelas naudas summas, lai gon pi tō valk jū progoreiba. Visi lauds tū labi zyna un jim navajadzeigi šymā lītā pīrōdējumi, ka cylvākam ir breiva gryba un nikaida radeiba jō navar pīspīst dareit tū, kō tys nagryb. Tei pōrsalīcynōšona ir **namainama**, jo jei ir na tikai vīna cylvāka, bet vyspōrejō vysod un par visim laikim un vysur. Taida pōrsalīcynōšona nu **materiālūs spāku** ceļīs navar, jo materija vīnaidi mainōs. Kai varātu izskaidrēt tū, ka cylvāks cīš, panas, mūkas un nōvi, lai tikai dareit tū, kū ir nūmīļōjīs, bet nadora tō, pi kō jū spīž ar spāku, jō nūlīgsim dvēseles goreigumu?! Teišam tys cytaidi nav īspejams! Tōdēļ drūši ir jōsoka, ka gors volda mīsu, pasateicūt kam nasabeist pat mīsas nōves, jo gors vysod palīk dzeivs. Skaisti šymā vaicōjumā izasoka Platons: «Jo dvēselē nabyutu, kaut kas augstōks, kai tikai mīsas radejums, tad varātu jei byut tikai mīasai paklauseiga, bet nikod nasapretōtu un napīsaceitu jai.» Tai ir, jo mes poši nareizi sajādzam pi sevis it kaj gora karōšonu, streidus ar myusu mīsu.

Turpretim dzeivnīki nikod nadora breivi, bet it pēc sova īdzyntō instinkta, jim nav spāka pretētīs jō īgribai. Instinkts dora īspaidu ari uz cylvāka, bet cylvāks jū var apmīgt un padūt breivōs grybas vaļdeišonā.

Visi cylvāki, pat tī, kuri nūlīdz dūmu breiveibu, ar īpašu dzeives īkōrtu pīrōda, ka pošim ir tei naapgōžama breivōs grybas atzeišona. Taču ikvīna padūma meklēšona, īteikšona, pīsacējumi, aizlīgumi, uzteikšona, nūsmōdeišona, gūdolga, strōpe, sūds — tys vyss byutu bez mērka, jo cylvākam nabyutu breivōs grybas. Ikvīns sūds, strōpe byutu nataisneiba un mežūneiba, jo cylvākam nabyutu breivōs vaļas. Taldā gadejumā cylvāks dareitu nu **napīcīšamōs vajadzeibas**, tad ari visi jō nūzigumi byutu attaisnojami. Kaj tad varātu kaut kū strōpēt par tū, kas jam byutu kotrā zinā jōdora jau nu sovas dobas?

Tai tad, prōts, breivō gryba, ikšējō apzineiba un pīdzeivōjumi skaidri runoj, ka cylvāka darbeiba ir kaut kas augstōks par mīsu, tys ir, tī pīrōda, ka cylvāka dvēsele ir **goreiga** — ir gors.

Cylvāka dvēsele ir taida goreiga byutelba, kura ir patstōveīga.

Jau tikai tei myusu ikšējō apzineiba **mums rōda, ka myusu dvēsele ir pavysam atseviška nu myusu mīsas**. Leidzeigi materiālistim, kuri cylvāka dvēseli pījam kai fiziskīkimīska spāka sakūpōjumu, tai daži filozofi, kuri tyvynojās panteismam, naatzeist cylvāka dvēseles kai atseviškas byuteibas ni psichiskūs gadejumu, kuri pi cylvāka nūteik, ni ari par substanci, kyra ir par jō dorba olūru, bet tikai par vysas ikšējōs cylvāka darbeibas sakūpōjumu. Tei teorija nūsauktō nu Vundra par aktualīsku, atzeist patīseibā **dvēseles darbeibu**, bet naatzeist, ka cylvāka dvēsele ir par vysa, kas vīn pi myusim nūteik, darbeibas olūtu. Jī runoj, ka ir dvēselē darbeiba, bet nav poša dareitōja.

Raug, šei teorija ir maļdeiga un oploma. Lai tymā lobōk pōrsalīcynōt aizrōdeisim, ka cylvāka dvēsele nav par darbeibu, ~~bet~~ par organīisma īpašeibu, bet ir par ikvīnas psichikas parōdēšona olūtu un īmesli. Zeimōjās ir par atsevišku, asūšu byuteiba, tys ir taidu, kura var poša pa sevīm dzeivōt.

Pīrōdējums. Biologija pastyprnoj, ka dzeivojūšas organīsmu **dalenas** vīnaidi mainōs. Vīnas nūdzeivōjūšas sovu laikū organīsmis izmat, bet cytas tūs vītā lījam, pasateicūt kam, kai jau augstōk rēdzējom, cylvāka mīsa atsajaunoj par godi 8—10 tai, ka pēc šō laika nūtecešonas nav jymā ni vīnas šyuneņas nu tūs, kuras beja desmit godu tam atpakaļ. Tūmār mes saļyutam, ka par vysu dzeivi asam par tū pošu un vīnu personu. Nasaskotūt uz lūti daudzi daždažaidu dzeivē pōrmaiņu, gadejumu, dūmu un dorbu, myusu «es» napōrsamaina, bet pastō-

veigi ir tys pats, lai gon pōrdzeivoj vysu tū, kas myusu dvēselē dorōs: prīca kai un skumī, sōpes, vōrgus kai un līgsmeību... Ir tad pi mums nazkas, kurs nasamaina, bet vysod ir tys pats, tys ir myusu «es».

Šei pōrlīceiba ar taidu spāku mums runoj, ka ļaužu vyspōrejums pījam tū par radzamu patiseību. Tōdēļ, jo mes grybatu kaut nu kō pavaicōt, vai jys ir tej poša persona, kas beja jauncības godus, napatycātu, ka mes nūpītņi vaicojam, bet saceitu, ka mes tikai jūkojam.

Jo tei myusu «es» napōrsamainamō saiyuta byutu par myusu organisma īpašību, vai ari par tō dorba panōkumu. tad reizē ar jū vajadzātu vīnaidi maineltīs un mes ar kotru breidi saiyutu sevi par kū cytu. Bet tai ka par vysu dzeivi mes saiyutam sevi par vīnu un tū pošu personu, tys ir pīrōdējums, ka myusu «es», vai dvēsele poša sevi nikod napōrsamaina, bet ir par atsevišku byuteību un tūs vysu psihiskūs parōdeību, kas īkšeigi pi mums nūteik, olūtu. Tōdēļ myusu dvēsele nav tikai par: «myusu īkšejūs gadejumu sakūpōjumu,» kai tū izteic Paulsens, bet ir par atsevišku nu tūs byuteību.

Mes saiyutam un zynam, ka myusu dvēselē nūteik dažaidas darbeibas, īpaši, dūmojam, saprūtām, ilgojamēs, kas reizes saiyutam kaidu jaunu īspaidōšonu. Bet kur ir dūmas, slēdzīni, tur jōbyun byuteibai, kura saprūt, dūmoj, ilgojās un saiyut. Jo kaut kur ir patīši skume, tad ari jōbyun tam, kas tū skumi saiyut, taipat ari prīca. Cytaidi runojūt: vysam tam, kas pi cylvāka dvēselē dorōs, vai vysom psihiskom parōdeibom ir jōbyun sovam darbeibas nūteicējam. Kur nav darbeibas nūteicēja, tur nav ari pošas darbeibas. Leidzeigi tam, kas uz izzeimātas noglas pakōrt patiseigōs vērvēs navar, tai ari īkšejūs cylvāka darbeibas, kura ir itkai par vīnu garu jō dzeivē parōdeību vērvē, navar byut bez pamata, vai bez darbeibas nūteicēja. Par tū darbeibas nūteicēji, kuram mes piskaitam vysu myusu psihisku darbeību, ir myusu «es».

Tys myusu «es» nav par kaut kaidu pōrejušu gadejumu, kai pīmāram atseviškas myusu dūmas, vai kaidis nūdūms, nav ari tys tikai par kaut kaidu nūmales līcinīku vysa tō, kas myusu īkšīnē nūteik, — bet ir par vysu myusu dorbu olūtu un īmesli. Jo muna apzineiba maņ runoj, ka tys vyss natikai nūteik manī, bet ir nu manis atkareigs un tōpēc tūs dorbus es saucu par sovīm. Šytū lītu lobōk paskaidrōs pīmārs:

Cik reizū pōrdūmoj kaidu zynōtnes patiseību, grybadams, pīmāram, par tū kaut kū saraksteit, īprīkš apdūmoju tū prōtā vysu, kū kodnavīn par tū pīkšmatu asmu dzērdējis, vai lasējis, tad izvalku nu tō sev atteiceigūs slēdzīņus un sakūpōju sev

golvā dūmu tecīni, izvadu un rokstu tū uz papeira. Kū vairōk tys prōteigs dorbs pīprosa nu manis uzuperēšonōs un darbeibas, tū vairōk saiyutu sevi nūgurušu un tū vairōk asmu pōrlīcynōts, ka tys, kū asmu sarakstējis, ir muns dorbs. Tys zeimnoj, ka es asmu par tō izaceļšonas īmesli, vai asmu par tōs darbeibas veicēju. Kad otkon asmu prīceigs vai skumeigs, tad soku, ka tei ir muna prīca, laime, muna skume, muna nalaimē.

Jo taidas augšōk mynātōs psihiskōs darbeibas, kai pīmāram prōta darbeiba pi kaut kō saraksteišonas, prīcas vai skumes saiyuta byutu bez sova darbeibas nūteicēja, tad varātu runōt: beja kaida prōta darbeiba, beja kaida prīca, vai skume, bet es navarātu tūs psihiskūs parōdeību pasaukt par «munom». Bet ka pošā apzineiba runoj maņ, ka dorbs, kurs munu prōtu nūgurdynōja, prīca un skume, kuras es saiyutu, ir patiseigi «munas», tad ir pīrōdējums, ka šōs psihiskōs darbeibas ir atkareigas nu muna «es», vai nu munas dvēseles, ka tur ir darbeibas nūteicējs un bez jōs navarātu tī byut.

Tū pošū varim teikt par visīm cylvāku dorbiem. Nivīns nu tim navar byut pats nu sevis, jo nav pašdarbeigas byušonas. Tys ir nav par substanci, bet tim ir jōbyun kaidā cytā asušā byuteībā, kai sovas darbeibas nūteicēja, — prūti, tymā cylvāka «es», jo cytaidi nabyutu par cylvāka darbeību, vai dorbu. Tai tad myusu dvēsele ir psihiskōs darbeibas nūteicējs un tōdēļ ļai jōbyun par atseviški dzeivojušu byuteību, vai ūtraidi sokūt, ir substance. Tai kai goreigu dorbu, vai goreigas darbeibas navar izpildēt mīsa, tad myusu dvēselei jōbyun par goreigu substanci.

Īprīkš pīvastūs pīrōdējumus par tū, ka dvēsele ir par substanci, tys zeimoj, par pastōveigu byuteību, pastyprnoj vēl tys apstōklis, ka jō dvēsele nabyutu par pastōveigu substanci, bet tikai par psihiskūs parōdeību, pēc sevis nōkušūs virksni, tad tūlaik byutu navarami: atmiņa, slēdzīņu iznesšona, reflekzineibas panōkumi, — ari tūlaik, cylvāks nabyutu atbilde par sovīm dorbiem.

a) Atmiņa pastōv tymā, kad pazeistam, ka tagadejais stōvūklis beja agrōk, pīmāram, ka tei ziņa, kura tagad pi mums atnōce, ļai agrōk beja zynoma. Kai gon mes varātu pīmīnēt kaut kū, jo myusu «es», kurs īprīkš pōrs godu kaut kū izzynōja, nabyutu tys pats, kurs tagad tū pošū ziņu otkon ūtru reizi sajēme. Bez muna «es» patstōveibas navarātu pīmīnēt, kū mēness tam atpakaļ darēju, bet cik vēl sepsenejūs ziņu gul munā atmiņā.

b) Nu slēdzīņa, vai sprīdumu iznesšonas vēl lobōk ir radzams, ka myusu dvēsele ir patstōveiga substance.

Prūti, ka nu diveju atsevišku sprīdumu par lītu pīnōkt pi kaut kaida slēdzīna, īpriks ir labi jōapdūmoj vīnu pēc ūtra teicīni, pēc tō saleidzīnōt vīnu ar ūtru un tikai tūlaik var kaut kū par jū sprīst. Te ir trejs atsevišķas darbeibas, kuras nareizi pīprosa garōka laika. Jo dvēsele nabyutu par patstōveigu substanci, bet itkai izplyustu kotrā sovā atsevišķā darbeibā un tikai tik byutu, cik ilgi jōs darbeiba pstōv, tad byutu apzineiga tikai vīnā darbeibā. Tōdēļ pi slēdzīnu izdūšonas kaut kas cyts pōrdūmōtu par pyrmū teicīni, cyts otkon «es» pōrdūmōtu ūtrū teicīni, un cyts «es» izvastu sprīdumu par tū, kō pavysam nazynōja. Tōpēc cylvāks nabyutu nikaidas prōtōšonas spēleigs.

Jo cylvāka dvēsele byutu par breiža pōrejušu gadejumu, naatsašķīrušū nu darbeibas, kuru tymā pat breidī izpylda, tad tū izpildējuse nyktu. Tūlaik taidā gadejumā pēc kaut kaida loba izdareišonas, mes nasaļustu ikšējōs prīcas, un preteigi pēc kaida ļauna nikod naskumtu un nanūžālōtu. Tōdēļ ikvīns sirdsapzīnas pōrmatums, kurs myusu «es» atgōdīnoy pagōtni, dora myusus vyslobōk apzineigus tymā, ka ir pi mums kaidis vyslobums, kurs vīnoy tagadni ar pagōtni un ka cylvāka dvēseles byuteiba nazyud ar atsevišķu darbeibu, — tōpēc ļal ir jōbyun nu tūs atsevišķai.

c) Par šū patīseibu ari līcīnoy tys, ka myusu dvēsele var reflektēt un rēkinōtīs ar sovu sirdsapzīnu, pasateicūt kam dvēsele var nūsadorbōt na tikai ar tū darbeibu, kuru izpylda, bet ir spēleiga pōrdūmōt poša par sevim un par tū, ka jei ir par sovas psihiskōs darbeibas nūteicēju — un ka tys nūteicējs ir ōrpus vysu tūs darbeibu.

d) Tāipat panōkumi zīneibā un prōta papīldeišona mōceišonā byutu naīspējami, bez myusu «es» pastōveibas. Jo muns «es» ar kotru breidī mainētūs, navarātu jau agrōk īgyutōs zīneibas papīldeit ar jaunim zīneibas izgudrōjumim, bet vysod byutu nu ļauna jōsōc sōvu mōceišonūs. Navarātu izlaseit pat vīnas grōmotas, jo tōs laseišonas ļaikā muns «es» ar kotru ļaunu dūmu teicīni pavysam pōrsameitu. Kū gon tad runōt par nūpītnōku zīneibas sasnēgšonu?!

e) Galeigi, jo myusu dvēsele nabyutu par patstōveigu substanci, iznyktu vysaida atbīldeiba. Par kū tad byutu apdōvynōt vai strōpēt cylvāku, jo tys byutu ļau na tys pats, kas tū izdarēja? Pīnāram, jo tīsōtōjs, pamatōdamīs uz līcīnīku pīrōdējuma, grybātu pīrōdeit apvaiņōtajam, ka jys mēness tam atpakaļ padarēja slapkaveibu, tad apvaiņōtais varātu ļam atbīldeit uz šytū: asmu navaineigs, jo asmu tikai breideits... tur na es izdarēju slapkaveibu, bet tys cylvāks, kurs beja mēness

Arvīno - dīvīvīnīns -
lūpus - vīlīcas.
kavīs - cīvīs.

tam atpakaļ. Nu vysa, kū redzējom, eļam pi galeigō slēdzīna: Myusu dvēsele ir patstōveiga substance, vai taida byuteiba, kura ir poša pa sevim un nav atkareiga ni nu kaidu jōs psihiskūs parōdējumu un darbeibas.

Cylvāka dvēsele ir vīnkōrša byuteiba, nasastōdelta un nasadolama.

1) Tai ka sastōvdaļas un izdolamōs daļas ir par tom materijas īpašeibom, kuras tū vysstyprōk izšķir nu gora, tōpēc cylvāka dvēsele, kai namateriāla, goreiga ir kotrā zīnā nasadolama un nasastōdelta byuteiba.

2) Ka cylvāka dvēsele ir par vīneigu byuteibu, par tū mums runoļ myusu īpašō pōrsalicīnōšona. Pīnāram, kad radzam guņsgrāku, acs redz dyumus, guņi, auss dzērd dagušōs mōjas trūksni, raudōšonu, paleigā saukšonu, saļyutam dyumu smoku, mīsa syltumu, pat korstumu... Šī visi tai atsevišķi sevī īspaidi vyspīļneigōk vīnoļās myusu apzīnā un tōpēc vysu saļamam nu tō poša myusu nasadolamō «es», kurs myusus redz, dzērd un t. t.

Raug, jo myusu dvēsele nabyutu vīneiga, tad:

a) Mes navarātu izskaidrōt tō pašzīneibas vīneiguma, pasateicūt kuram mes asam apzīneigi par tik dažaidīm īspaidīm, kuri reizē ceļās dažaidōs myusu organisma daļōs.

b) Jo tys myusu «es» byutu sastōdeits nu materiālu daļēnu, tad ikvīns nūļautu organs saļustu, tū, kas uz jū dora īspaidu, bet mes tad napīskaiteitu tōs saļyutas vysai myusu byuteibai, vai tam pošam myusu «es».

Jo mums ir dažaidōs mīsas daļōs un atsevišķu nūļautu organūs calušūs īspaidu apzīneiba un mes asam ari apzīneigi tymā, ka tūs ir jōpīskaite myusu «es», tad tei ir zeime, ka myusu dvēsele ir goreiga, nasastōdelta nu kaut kaidu sastōvdaļu, ir nasadolama un vīneiga.

Athīldes uz pōrmatumim.

Pōrmatums 1.: Ari lūpu darbeibā ir radzams prōts, tūmār ļam nikas napīšķir goreigas dvēseles.

Atbīlde: Bez ļaubu lūpu darbeibā ir prōteigi panōkumi, tūmār na tai kai pi cylvāka, bet tai kai pi labi strōdojušōs mašinas. Mašinas dorbu panōkumi pavysam napīrōda tō, ka tei byutu prōteiga, bet tikai tū, ka tōs mašinas izgudrōtōjs beja prōteigs. Leidzeigā veidā dzeivnīki ōreigi izrōda prōtu, tikai na sovu, bet sova Radeitōja. Tōpēc ka kū vīn dora, tad

nadora tō apzineigi, bet pasateicūt naapzineigai steigsmei, kuru Radeitōjs īlyka jūs dobā. Ka tai ir, bet na cytaidi, tys izrīt nu sekušim faktim:

a) Lūpi nu pošas dzimšonas, tys ir nu tō laika, kai jūs organi ir pīteikuši izaveidōjuši, dora piļneigi tai pat un tū pošu, kai un vēlōk dzeivē. Poši nu sevis nīkō vairōk naizamōca, tikai patur sajimtu nūjautu īspaidu un pēc tūs īt tōļōkā sovā darbeibā. Cylvāks tūs gon var izdresēt, bet na tymā īpašā vōrda nūzeimē: «izmōceit.»

b) Visi tōs pošas sugas lūpi leidzeigūs apstōklūs byutiski dora taipat kai īkvīns. Pīmāram zvērbuļs bīži vīn ījam ūleņū nūdešonai bezdeleigas perekļus, bet pats nīkod naizamōceis taidu taiseit un nīkod nataiseis.

c) Ūrkōrteigūs gadejumūs lūpi izatur ļūti muļkeigi, ka ocumīrkli radzams, ka jim nav nī vysmozōkōs saprateibas. Pīmāram, putneņš, kura mozūs īlyktu būreitī, tik ilgi nosōs jim pōrtyku, cik ilgi byus pi jō mozūs barōšonas laiks. Kad tys laiks pōrīt jau tōļōk par tūs barōšonu nasaryup, lai gon tī aizdareitā būrē navar sev pōrtykas sameklēt. Vysta, kurai ir īrodums meklēt pōrtykas, kašūtīs zemē, kassīs ari uz gryudu kaudzes. Jo zūsei, kura sēd uz ūlom, tōs izjimt, tad jei sēdēs taipat tukšā vītā, kai un īprīkš.

Pōrmatums II.: Pi cylvāka nadūmoj dvēsele, bet smadzini, jo kū lelōki smadzini, kū vairōk sevī satur fosfora, tū spējeigōks ir dūmōt. Ilgas dūmas izsauc smadziņu nūgūrdynōšonu: otkon smadziņu īkaisums ir par dūmōšonas traucējumu.

Atbiļde: Vyspyrms šī pōrmatuma fakti nav patīseigi. Nūpītna pēteišona izrōdēja, ka nareizi slovonū zynōtnes veiru smadzini beja vīglōki kai mežūneigō negera. Vai ūtraidi: pīmāram vērsām ir vairōk smadziņu, kai cylvākam, bet zūses un vuškas smadziņūs ir vairōk fosfora nakai cylvāka smadziņūs, tūmār šim dzeivnīkim pavysam nav intelligences. Eiss dūmōšonas breids, dorbs daudzi vairōk nūgūrdynoj na kai gora dūmōšona. Bīži smadziņu īvaiņōjumi vēļ napōrtrauc dūmōšonas spēju.

a) Bet jo ari izteikti fakti byutu patīseibā, tad tī pīrōdeitu tikai tū, ka storp smadzinim un dūmōšonas spēju ir nūteikts saišks, bet nu tō vēļ naiznōk tys, ka smadzini un dūmōšonu spēja ir tys pat vīn. Šū lobōk saprassim uz pīmāra. Jimsim lobu muzykas mokslinīku un lobu vijoli. Mōkslinīks daili saspēlēs uz vijoles, bet kad satryuks vīna steiga, spēlēs vōjōk, kad satryuks divas trejs — spēlēs ļūti vōji. — kad satryuks vysas steigas, tad vyslobōkais mōksli-

nīks nīkō nasaspēlēs. Tūmār mōkslinīks ar steigu paleigu satryukšonu nazauda muzykas spēju. Tai ari cylvāka dvēsele ar smadziņu sabūjōšonu, kuras jei izlītōj pi dūmōšonas, kai darbeibas instrumentu, nazauda sovū dūmōšonas spēju un prōta, vōji prōtōdama pi sabūjōtim, slimim smadzinim.

b) Augšōk mynātūs gadejumu īmesle ir sekuša: Cik ilgi dvēsele ir savīnōta ar mīsu, tik ilgi fantazija kolpoj prōtam, kai vijole muzykantam. Prōta un fantazijas saiška mērkis ir tys, lai fantazija varātu paleidzēt prōtam jō darbeibā. Raug, par fantazijas organu ir smadzini. Kū tys organs leidzeigi instrumentam ir piļneigōks, tū lobōk paleidz prōtam. Tai kai prōts dūmu darbeibā mūdynoj fantaziju pi dorba un nu tōs ir vadeits, tad jys dora leidzeigi, kai jōtnīks ar zyrgu. Tōdēļ smadzini kai fantazijas orgāns sajuut pēc kaida laika nūgurumu. Kad smadzini ir nūgūrdynōti, tūlaik fantazija palik prōtam par tū, par kū ir jōjējam zyrgs, kurs nagryb klauseit, tūlaik prōts sovā darbeibā sasatur ar traucējūmim, pōrškodem un darbeiba teik pōrtraukta. Pēc dvēseles atškeršonās nu mīsas prōts vysu pazeist teiri goreigā veidā un naizmeklej jau fantazijas paleiga, leidzeigi jōjējam, kurs atstōjis nūgūrdynōtu zyrgu, īt tōļōk pats bez zyrga paleiga.

c) Prōta darbeibas atkareiba nu fiziskōs smadziņu izaveidōšonas un piļneibas nīmoz nasapretoj dvēseles goreigumam, jo nu tōs atkareibas pavysam naiznōk tys, ka smadzini byutu par tū olūtu nu kura paīt prōtōšonas darbeiba.

Pōrmatums III.: Myusu vaļa — gryba nadoša pošā nu sevis, bet vysod zam kaut kaida pamūdynōjuma īspaida — zeimojās nav breiva.

Atbiļde: Grybas vai vaļas breiveiba na tymā pastōv, ka jei dareitu bez kaut kaida pamūdynōjuma, jo tys byutu oploimi, bet patīseigōk tymā, ka nu jōs byutu atkareiga pamūdynōjumu izvēle, pēc kura gryb īt. Ka tei izvēle patīseigi ir atkareiga nu myusu vaļas, tad tū vyslobōk varim redzēt nu tū, ka nareizi cylvāka vaļa styprōku kārđynōšonu uzvar, bet pēc tam vōjōkai pasaļau.

Pōrmatums IV.: Grybas — vaļas breiveiba ir tikai pavysam, jo mes napīcīšami dorom vysod tū, kū skaitom par lobōku.

Atbiļde: 1) Cik reižu mes kaut kū dorom ar apdūmu, tad bez laudu ļaubu dorom tū, kas mums ir lobōkais, bet mes nō nadorom nu napīcīšameibas un pīspīšonas. Taču varim ari mes dareit kaut kū naprōteigi, tys ir dareit kaut kū taidu, kū saprateiba nūteikti tur par ļaunu. Pīmāram, cik

reizi cilvēks grākoj, prāts jam dūd padūmu, ka lobōk tū nadareit, bet jys tūmār dora ļauni.

2) Jo mes kotru reizi dareitu tū, kū skaitom par lobōku, tūlaik mes nikod napadareitu teišu klaidu, tikai bezvaineigas pīsamōneišonas. Bet tam vysod pretojās sirdsapziņa, kura piļneigi izšķir vīnkōršu pīsamōneišonu nu vaiņojamas klaidas, vai nu grāku un soka mums, ka nu pīsamōneišonas pīteik tikai sorgōtīs, bet par grākim ir patīseigi jōskumst un jōnūžāloj.

3) Jau tymā pošā sprīdumu izdūšonā, kū skaitom par lobōku, breivō gryba ijam lelu lūmu. Tōpēc nareizi teišam izmeklejam attaisnōjumu, lai tū arzeit par lobōku, kas myusu vōjumim vyslobōk pateik, bet nagribim ni mozōkōs vēreibas pagrīzt uz tū patīseibu, kuras nagribim zynōt, ni redzēt.

Pōrmatums V.: Kriminal lītu statistika izrōda, ka pastōdeiti tymūs pošūs apstōklūs cilvēki izatur vysā taipat leidzeigi, tōpēc nadora pavysam breivvāleigi, bet zam dažaidu apstōkļu īspaida.

Atbiļde: 1) Vyspyrms kriminal lītu statistika pavysam naazrōda piļneigu leidzeibu, ni ari kōrteigu atsajaunōšonu tūs gadejumu, kai pōrmatumā tū izteic, turpretim izrōda lēlas pōrmaiņas, jo taidu nūzidznīku procentis ir ļūti napastōveigs un škūbōs storp 10 un 50%.

2) Leidz cik tai leidzeibai byutu patīseiba, tad pīrōdeitu tikai tū, ka apstōkli, kurūs cilvēks atsarūn, dora lelu īspaidu uz jū breivōs grybas apsajimšonom un ka pi nūzidznīkim breivō vaļa na vysod var savaļdeit ļaunōs dobas ļaunu dziņekļu, bet dēļ šytō navjadzeigs nikaidu statistiku.

B. Cilvēka dvēsele ir namērsteiga.

Cilvēka dvēsele ir namērsteiga, tys zeimōj, ka dzeivoj tōļōk pēc cilvēka nōves un myužeigi kai vysā patstōveigā byuteiba.

1) Cilvēka nōve nimos naizmeklej dvēseles nōves. Jo cilvēka dvēsele byutu tikai par materiālu dzeives cālūni, leidzeigi kai lūpim, par kuras vīneigu mērki ir dzeivynōt mīsu, tūlaik varātu dzeivōt tikai savīneibā ar mīsu un tyulen ar cilvēka nōvi pōrstōtu dzeivōt.

Bet tai ka cilvēka dvēsele ir goreiga byuteiba, kura vyspyrmōk ir zeimōta augstōkam mērkam, tys ir goreigal dzeivei, jo jei ir natikai vegetīsskōs (augu) un nūjautu (lūpu), bet sevišķi īvārojami ir par goreigōs dzeives īmesli, tōpēc navar tai zust, kai lūpu dvēsele.

Namērsteiba ir dzeivas byuteibas naiznikšona. Namērsteiba trejaida: 1) byutiskō-essenciālō, 2) žēlesteibas un 3) dabiskō namērsteiba.

1) Byutiskō-essenciālō namērsteiba ir taidā byuteibā dzeiveibas pastōveiba, naiznycynōšona- naiznikšona, kuras byuteiba ir tai sastōdeita un pylna dzeiveibas, ka tōs navar nabyut un tai kotrā ziņā jōbyun. Taida namērsteiba pīdar vīnam Dīvam.

2) Žēlesteibas namērsteiba ir taidā radeibā dzeiveibas turpynōšona, naiznycynōšona, kuras doba poša pa sevīm steidzās uz iznikšonu, bet pi dzeiveibas var palikt tikai caur Dīva žēlesteibu. Taidā namērsteibas stōvūkli atsaroda Odums un Iva, kad vēļ nabeja sagrajōjūši.

3) Dobas namērsteiba ir taidā byuteibā dzeiveibas naiznycynōšona, turpynōšonōs, kuras doba nikaidā ziņā iznikšonas īsōkuma sevī nasatur, tōpēc ka ni caur sevī, ni caur gadejumu iznikt navar.

Pošas dzeiveibas iznikšona, zusšona caur sevīm ir tūlaik, kad tei byuteiba pōrstōj dzeivōt, caur lītišku, realu tūs sastōvdaļu izašķēršonu, kuras īpriķš sastōdēja tū radeibu vai byuteibu. Pīmāram, cilvēks mērdams iznik caur sevī, pasateicūt dvēseles atsašķēršonai nu mīsas.

Gadejuma iznikšona ir tūlaik, kad kaidā byuteibā dzeiveibas pazaudēšona caur sevīm navar byut, jo nasatur sevī sastōvdaļu, bet pōrstōj byut, kai tikai būjojās un gaist tys priķšmats, nu kura tei ir atkareiga. Pīmāram, lūpu dzeiveibas cālūns, jo vysā ir atkareigs nu materijas.

Mes jau augšōk redzējom, ka cilvēka dvēsele ir gors, ka ir vīnkōrša, nasastōdeita, nasadolama, patstōveiga un vīneiga substance, vai byuteiba. Tōdēļ jei navar izabōrsteit uz smōlkom dalejom un navar iznikt. Tai ka cilvēka dvēsele ir vysā naatkareiga nu mīsas sovā byuteibā, tad jai jōbyun patstōveigi ari pēc cilvēka nōves. Ar mīsas tryudēšonu dvēsele, kai gors, nimos napasadūd tai tryudēšonai, jo jai nav nikaidu sastōvdaļu, tōpēc jei navar iznikt. Ar mīsas nōvi dvēsele izpyl- da tikai teiri goreigus dōrbus, dūmōšonas un vaļas dōrbus.

1) Cilvēka dvēsele naizneik poša sevī, jo jei ir gors. Tei byuteiba, kura nasastōv nu materiālūs daļu un nikaidi nav atkareiga nu materijas, navar poša nu sevis iznikt, jo iznikšonai pasadūd tikai taida radeiba, kuras doba sastōv nu materiālūs daļu.

Cilvēka dvēsele navar byut iznycynōta ari caur kaut kaidu ōreigūs dabiskūs spēku īspaidu, jo ikvīnas byuteibas

iznikšona ir tās sastāvdaļu izadalcišona, izabōrstešona. **Cylvāka dvēsele**, kai gors, nasadola ni uz kaidom dalejom, ari **nimoz** nav sadolama, — tōpēc jei navar byut iznycynōta ni ar kaidu dabisku spāku.

Jo nīkaidis dabiskais spāks cylvāka dvēseles iznycynōt naspēj, tad jei dzeivōs ari pēc cylvāka nōves. Jū varātu iznycynōt tikai pats Radeitōjs, kurs nu nīkō jū izvede, jo taidas byuteibas iznycynōšonu pīprosa taidas pat vareibas, kai un tōs byuteibas radeišona. Tūmār Dīvs tō nadareis, jo 1) tys byutu pretiveigi Dīva bezgaleigai gudreibai, ka nycynōtu tū byuteibu, kuru radēja naiznycynojamu, bet pastōveigu uz myužim.

2) Cylvāks tūlaik nasasnāgtu tōs myužēigōs taisneibas, pēc kuras slōpst jō idzymtō steigsme. Dīvs cylvākam ari nadātu tōs steigsmeš, jo cylvāks tōs nīkod nasasnāgtu, tōpēc tei taisneibas slōpšona izmeklej myužēigōs dzeiveibas.

3) Cylvāks par vysu sovu laiceigu dzeivī vīnaidī steidzās slōpst pēc laimes. Tōs slōpšonas navar apmīrinōt nīkaidis pasaulī lobums, nī dōrgums. Tōdēļ tys byutu pretiveigi Dīva bezgaleigai gudreibai, svātumam, augstumam, radeit cylvāku, īceļt tū par pasaules karalī, bet atstōt jū vīneigu nu vysom radeibom naapmīrinōtu sovōs steigsmeš un slōpšonā. Šymā dzeivē cylvāks nīkod nasasnādz tōs laimes, pēc kuras tai ceušās un slōpst, tōpēc tū laimi ir jōsasnādz myužēigā dzeivē.

4) Dīva taisneiba vysstyprōk izmeklej dvēseles namērsteibas, jo pīprosa nu cylvāka, nasaskotut uz dažaidim gryutumim, kuruš cylvākim jōpanas, vēl styngras hausleibu pīdeišonas. Cylvākim byutu izdareita vyslelōkō nataisneiba, ka par tim visim vōrgim un gryutumim nasajimtu olgas. Šymā dzeivē cylvāks pīteikušī par visim vōrgim un uzupurēšonūs olgas nasajam, tōpēc jys dzeivōs pēc mīsas nōves myužēigi.

5) Jo cylvāka dvēsele byutu mērstuša un pēc cylvāka mīsas nōves iznyktu, tad pasaulī byutu navajadzeigi tykumi un tykumeiga dzeive. Gūdeigs, tykumeigs cylvāks dzeivē vysod vairōk cīš na kai tī, kuri dzeivoj natykumeigi un bezdīveigi. Pījamūt cylvāka dvēseles iznikšonu byutu jōpasoka, ka gūdeigs, tykumeigs cylvāks ir vyslelōkais mulkis, bet gudrs tys, kas dzēr ūtra asni, kaun vojōkus, melda kōjom tykumus... Kaida tad tūlaik byutu taisneiba, jo vīnaidis gols: «Iznikšona», byutu pi mīsas nōves lobam, tykumeigam un ļaunam, natikleigam?! Patīši, tys byutu šausmeigi un vyslelōkō nataisneiba. Taidā gadejumā pasaulī pazustu, iznyktu starpeiba storp lobu un ļaunu. Bet tys taču šausmeigi! Tys tokš vys-

styprōk pretojās Dīva bezgaleigai gudreibai un taisneibai, ari pasaulī ikōrtai.

Golā Dīva bezgaleigō gudreiba izmeklej, ka cylvāka dvēsele myužam namērtu. Tikai ticeiba, ka byus myužēigō strōpe, ari myužēigō olga ir par tū dzinekli cylvākam, ka stypru kārdynōšonu laikā cylvāks nūsasorgōtu nu grāka un pamūdynōtu, ka tys lobōk pacīstu vysu, lai tikai Dīva naapkaitynōt, jo pret myužēigōs strōpes baili, ikvīnā kārdynōšona teik mozōka.

Jo strōpe par grākim nabyutu myužēiga, tad jei nabyutu pīteikušī atbaidynōjuša un Dīva lykumam nabyutu atteiceiga svora (sankcijas) pīkš tim, kuri tū lykumu napylda. Ari cereiba uz myužēigu olgu vīneigi var pamūdynōt cylvākus pi tykumeigu svātu dorbu un savaļdeit sakrūplōtōs dobas kōrumus un steigsmeš.

Vyspōrejō ļaužu ticeiba dvēseles namērsteibā.

Par cylvāka dvēseles namērsteibu līcynoj vyspōrejō tautu pōrlīceiba. Vysas tautas un cilts ticeja dzeivei aiz kopa vai pēc mīsas nōves. Par Izraelu tautu ticeibu mums stōsta Sv. Roksti: «Un grīzsīs puteklis uz zemi, nu kuras beja, bet gors grīzsīs pi Dīva, kurs jū deve.» (Ekl. 12, 7.). Gudreibas grōmotā losom: «Un taisneigūs dvēseles ir Dīva rūkā un naizteik tūs nōves mūka... jūs cereiba ir pylna namērsteibas.» (3, 1.). Tōdēļ Ekkleziastika grōmotā (31, 10.) runoj: «byus tam myužēigais gūds, kurs varēja grākōt, bet nagrākōja, ļauni dareit, bet nadareja.»

Tei poša pōrlīceiba beja ari cytom tautom. pīmāram: greki, romāši, indīši, kinīši, egiptīši, persi — vōrdū sokūt na-beja ni vīnas pat mežūnceigas tautas, kura natycātu un byutu gudējuse cereibu uz nōkušu dzeivī pēc nōves.

Sei vyspōrejō tautu pōrlīceiba cylvāka dvēseles namērsteibā ir taipat pareiza prōta panōkums, tōpēc ka jei navarēja ceļtīs nu kaidu bezprōteigūs kaisleibu ceņšonūs, jo dūmas par myužēibu baida kaisleibas un tom ir borgas. Navarēja ceļtīs ari na nūjautu, jo dvēseles namērsteiba napīdar pi nūjautū pazeišonas. Skaidrs ir kai dīna, ka par vīneigu šōs lītas olūtu ir vasals prōts, kurs vysas cilvēces maļdeibā īvest navar.

Seneka roksta sovōs vēstulēs: «Mums jōceļoj tōļōk... Tova pādejō dīna vērs zemes, kuras tu tai beistīs, byus par myužēigōs dzeives ausekli.»

Cicero savā «Tusculanā» roksta: «Dvēseles ir namērsteigas, par tū myusus pamōca sadareiga vysu tautu pōrlīcība.»

Plato savā «Fedonā» roksta: «Teišam ir cīneiga līta, izlītōt vysus spākus, ka šymā dzeivē byut tykumeigam un prōteigam, jo ir lela olga un augsta cereība...»

Ivārojūt vysu augšōk izteiktū dvēseles namērsteibas lītā, drūši varim apgovōt, ka cylvāka dvēsele ir namērsteiga, tys ir jei pēc atsaškēršonas nu mīsas dzeivēs myuželgi.

Par dvēseles un mīsas kūpeigōs dzeives paskaidrōšonas pīmāru pajimsim tū pošu augšōk mynātū muzykas mōkslinīku un vijoli, kur tai kūpejō dzeive skaidri atspeid muzykanta un muzykas instrumenta savīneibā. Lobs muzykas mōkslinīks daili, ar izjyutu un skaisti saspēlej kaut kaidu meldīgu uz nasabūjōta instrumenta. Bet kad instrumentam satryukst steigas, tad jau byus vajadzeigūs tōnu tryukums un vyslobōkais muzykants nikō nasaspēlēs. Tai ir ar dvēseli, jōs darbeiba ir skaidra ar vasalu mīsu, bet kad tōs organisms ir slyms, tad jau dvēseles darbeiba palik vojōka. Ar vysu nervu sistēmas satryukšonu jei vysā atstōj mīsu. Bet tai ka ar instrumenta sasabūjōšonu nazyud muzykants, taipat ar mīsas nōvl namērst dvēsele.

Tagad vėl vīns ceļās vaicōjums: kaida byus dvēseles dzeive pēc atsaškēršonas nu mīsas, kad jai pītryuks tō vysa, kū savīneibā ar mīsu jai deve nervi, smadzini, nūjautas un prōta dzeive?

Uz šō vaicōjuma ir vīgli atbildēt. Prūti, cylvāka dzeives saturs napastōv tikai pyulēs par mīsu un materiālu dzeivi. Cylvāka dzeives mērkis ir daudzi augstōks, kura kūdūls ir gōreiga dzeive, taisneiba, ideāls, kas tai bīži aizgrōb cylvāku, ka pat aizmērst mīsas vōjumus. Pīmāram, cylvāks ir spējeigs sovu mīsu mērdēt, lai padareit kaut kū lobu. Cylvāks var vysu aizmērst, vysa aizalīgt, bet nikod navar aizalīgt slōpšonas pēc laimes, vai pēc tō, kū pījam sev par laimi. Un tai ka še vērs zemes tō sasnēgt navar, tū sajims pēc nōves. Tad taisneiba un pīluelgō laime byus par dvēseles dzeives kūdūlu un saturu pēc atsaškēršonas nu mīsas.

Papildējumi.

Jo cylvāka dvēsele iznyktu reizē ar mīsu, tad veļteiga byutu ticeiba ikš Dīva, Jō gūdynōšona un visim moraliskōs, tykumeigōs dzeives lykumim nabyutu it nikaidas vērtēibas.

Jo pilaistu cylvāka dvēseles nōvi, iznikšonu, tad cylvāks palik leidzons lūpim, tad kaisleibom, kōreibom, nūjautu steigsmem gondareišona byutu par vīneigu cylvāka mērkī. Tykums, uzuperēšonōs, pašaizlīdzeigais dorbs byutu tikai bezprōteiba un muļkeiba. Izgaistu vysaida starpeiba storp ļaunu un lobu. Morales ikōrta pasaulī zustu un plūseitūs vīneigi nūzigumi. Tūlaik teišam byutu jōpasoka:

Essim un dzērsim, izlītōsim dzeivi;
Dor, kō gryb mīsa, turi pylnu breivi.
Pīkrōp, jo mōki, meidi kōjom vōjus.
Meklej tik sevis, škaidi vysus mozūs...

Bezgalēigō Dīva gudreiba pi tō nikod navarātu pilaist, tōdēļ cylvākam idvāsdams namērstūšu goru, atzeimōja arī myužeigu olgu par lobim dorbim un myužeigu strōpi par ļaunim. Cylvāka dvēseles namērsteiba un moraliskō atbildēiba par lobim un ļaunim dorbim ir kai vīneigais pamūdynōjums un dzineklis pi kōrteigas, gūdeigas, augstōkas, svātōkas, pīlneigōkas dzeives.

Dvēseles namērsteibai ticēja vysas tautas un beja stipri pōrlīcynōti, ka jei pēc mīsas nōves paliks pi dzeiveibas. Pīmāram Egiptē nūmyrušim byuvēja pīmīnekļus, baļzamēja myrūņus, gūybādami nūsorgōt tūs reizē ar dvēseli nu iznikšonas. Ticēja arī tam, ka pēc nōves dvēselei jōsastōj uz tīsas, kuru izpīldēja Oziriss ar 42 borgim tīsas veirim. Teira nu nūzigumim dvēsele varēja it pi dīvim, bet grēceigas dvēseles beja spīstas pōrtit pi lūpim un t. t. gondareišonā.

Assirijā ticēja, ka geniju, varūņu un augstu cylvāku dvēseles dzeivōja pēc cylvāka nōves jaukūs dzeivūklūs, bet grēcinīku dvēseles tīmseibōs. Greku rakstnīks Pindars aproksta svēteigūs dvēseļu laimi un pīcu uz rūžōtūs pļovu, pylnu jaukuma, spūžuma un smaržas. Romīši ticēja, ka jū nūmyrušūs dvēseles atsaroda klusušūs vaļstī, kur tōs pījēme Orkus, bet ļaunus dvēseles zam zemes Averna azara tyvumā. Taipat arī ticēja gorim, kuri atnōk nu viņa pasaulja.

Ikvīnā dzeivojamajā mōjā pi kinīšim ir oltōrs nūmyrušūs dvēseļu pagūdynōšonai. Pi japōnim ir lyugšona ar plaukšīnōšonu dēļ nūmyrušūs goru izsaukšonas. Senejī slavi ticēja, ka pēc mīsas sadadzynōšonas, dvēsele nūskrīn uz myužeigu nūmetni, kai mozs putnešs. Ari seņlatvīšu dzeivē ir radzama ticeiba dvēseles namērsteibā. Myrušūs dvēseļu pagūdynōšonai veļtēja oktobra mēnesī vasalas dīnas. Latvu tautas dzīsmēs par tū arī līcyno. Pīmāram:

Putneņš dzīdēja uļņeicas golā,
 Ni tys beja putneņš, ni zverbuleits,
 tys beja dvēseļu rōvējeņš.
 Sajēme dvēseli uļņeicas golā,
 aiznese viņu tymsajā lejā.
 Ni redzēt saules, ni mēnestēna .
 Isim pi Dīveņa, lyugsimēs Dīvu,
 lai atslādz Dīveņš vōrteņus vaļā,
 lai izlaiž dvēseli ōrā,
 tad redzes sauli un mēnestēnu . . .

Vyspōri sepsenejom tautom beja stypra ticeiba dvēseles namērsteibā, tōpēc pi nūmyrušūs globōšonas, globōja kolpus, sīvas, zyrgus, naudu, ar tū pōrlīceibu, ka tōs lītas myrušō cylvāka goram byus vajadzeigas . . .

SASTAIS GOBOLS

Prōteigōs radeibas pīnōkums atteiceibā uz Dīvu.

Jēdzīņs par religiju.

Religija myusus mōca, kai mums Dīvu pazeit, miļot, gūdynōt un Jam kolpōt. Religija apzeimōj myusu atteiceibu uz Dīvu un tūs pīnōkumus, kuri nu tōs atteiceibas uz Dīvu dēl mums izrīt. Tys ir, religija mōca myusus par tū, kas myusus ar Dīvu saista vai vīnoj. Tōpēc Laktancijs vōrdu religija izvad nu latīņu vōrda religare, kas zeimōj saisteit.

Citi, kai pīmāram Cicero, vōrdu «religija» izvad nu «religere», kas nūzeimōj, nūpītni pōrdūmōt, izlaseit, īvārōjamōkōs lītas pagrīzt uz Dīvu.

Tai saprosta religija ir par tūs patīseibu sakūpōjumu, kuras apzeimōj cylvāka atteiceibu uz Dīvu, — kai ari tūs pīnōkumu, kaidi nu tōs atteiceibas priķš cylvāka izrīt.

Vōrds «religija» ir atšķirams nu «ticeiba», jo patīseibā jēdzīņs religija apzeimōj cylvāka atteiceibu uz Dīvu un tōs atteiceibas pīnōkumus, bet «ticeiba» ir kai vērsdabiskais tykums, catur kuru mes tycam vysam tam, kū Kristus Bazneica mōca mums par Dīvu.

Cylvākam jōir religiozam vai ticeigam.

Nu Dīva asameibas pīrōdējumu izrīt, ka Dīvs ir Radeitōjs un vysu lītu vysaugstōkais Kungs. Un par taidu Jū ir jōatzeist ikvīnai prōteigai radeibai. **Cylvākam sovķōrt, kai apdōvynōtai ar breivu grybu un prōtu byuteibai ceļās pīnōkums: sovu Radeitōju pazeit, gūdynōt, miļot un Jam kolpōt.** Tys ir, ka pīldeitu tūs pīnōkumus, kaidus religija jam uzlīk. Jo kolps sovu saimņiku, pavaļstņiks — **valdeitōju, bārns sovu tāvu miļoj, gūdynōj un ir paklauseigs, tad tū vairōk un styprōk taisneibas lykums pīsoka gūdynōt, miļot un kolpōt vyslobōkam Tāvam, vysaugstōkam Kungam un vysa pasaļa Radeitōjam un saimņikam.**

1) Dīvs ir Radeitōjs un vysaugstōkais Kungs, tōpēc cylvāks vysā vysumā ir nu Jo atkareigs un ar vysu, kas vīn cylvākam ir, pīdar Dīvam. **Cylvāka dzeiveibas pasōkums dzeives pastōveibā un dzeives gois ir atkareigs nu Dīva. Pasa-teicūt Dīvam mes asam, dzeivojam. Jo na Dīva gryba — vaļa, myusu nabyutu bejis.** Kai nazkod navarēju pasaceit sev: tagad sōcu dzeiveibu, tai ari tagad veļteigi runōtu: slōpstu, grybu augstōku dōvonu, styprōkas veseleibas . . . jo nī vīns, nī ūtrs nav nu manis atkareigs, bet gon nu Dīva. Bez pastōveigō Dīva palcīga navarātu tōļōk dzeivōt, tōdēļ ari dzeiveibas ceļa mes navarim pagarinōt.

Tū sovu pīlņeigu naspēceibu un vyslelōku nu Dīva atkareibu, ikvīns kas reizes, kotrā breidī saļjut un vai gryb, vai nagryb, tūmār ir jōatzeist, ka ar vysu sovu byuteibu ir nu Dīva, bet nī ar kū pats nu sevis un ka nav cytas byuteibas, kuras vairōk izmaklātu, kai Dīva.

Teišam ir pareizi, ka cylvāks, pazeidams ar prōtu sovu atkareibu nu Dīva, izrōdeitu tū taipat dorbis. Fiziskō atkareiba nu Radeitōja ir par morales atkareibas māru un pīmiņ cylvākam, ka jam sovōs dūmōs, vōrdūs un dorbūs ari jōir atkareigam nu Dīva un tōpēc ir pīnōkums ar vysu sovu dzeivi Dīvu gūdynōt, kai sovu Radeitōju un Kungu, vai dzeivōt pēc religijas nūteikumu.

Jo ļau Kungs Dīvs ir par cylvāka vysaugstōku Kungu, tad vyss, kas vīn pi cylvāka ir, napōrstōj byut par Dīva īpašumu. un **Kungs Dīvs kotrā breidī var vysu nu mums pajimt, pat myusu dzeiveibai mest rūbežus un pasaukt myusus pi atbiļdeibas par tū, kai mes izlītojam Jō dūtōs dōvonas un lobōs īpašeibas.**

Ikvīna līta sovam īpašņikam dora un atnas kaut kaidu lobumu. Jo cylvāks reizē ar tū vysu, kas jam ir, ir par Dīva

īpašuma, pīdar vysā Dīvam un nu Jō ir vysā atkareigs, kai nu vysaugstōkō sova Kunga, tad nu Jō sajimtōs dōvonas un īpašības ir jōizlītoj tai, kai tū gryb Dīvs, vai ir jōdzeivoj, kolpojūt Dīvam un naatteikt vysaugstōkam Kungam tō, kō naatteiktu tam cylvākam, kura atkareībā byutu dzeivōjis. Jo cylvāks sovu dōvonu nauzuperēs Radeitōja gūdynōšonā, tad sevi pazamynōs, jo tōs dōvonas atdus radeibai kolpōšonā. Turpretim, Dīvam kolpōšona cylvāku paaugstynoj, jo nav dailōkas, skaistōkas sovu spāku izlītōšonas, kai tei, kurā cylvāks sovus spākus un dōvonas uzuperej kolpošona Tam, nu kura vysus spākus, īpašības un dōvonas ir sajēmis.

2) Dīvs ir vysaugstōkais cylvāka labdars.

Jo Jys ir īpaši par vīneigu vysaida lobuma olītu, tōpēc nu Jō paīt myusu īkšējais un ōrejšais lobums, tys ir myusu dvēseles un mīsas īpašības. Tad: apdōvynōjums, raksturs, morales un fiziski spāki, veseleiba, īpašums, montōjums un myusu apkōrtnes sajāmami lobumi un t. t. ir vyss nu Dīva. Jo mes dūmōjam, ka kaut kū poši sasnēdzem, tad arī tymā dorbā paleidzēja mums Dīvs, vai dūdams mums spāku un vajadzeigu saprateību, vai ryupejūtīs dūt mums dorbā atteiceigus apstōklus. Šū vysu mums Dīvs dūd, lai gon nu Jō puses nabeja napīcīšams; kai varēja myusu naradeit, tai varēja arī naīdaleit mums sovu dōvonu taidā ražeigā pylnumā un varēja na vīnu lītu mums atteikt, kai atteice citim. Bet **Jys myusus radeja**, apdōvynōja ar augstom īpašībom un iztur myusus vīneigi nu sovas labsirdeības.

Par tik daudzi labsirdeības un labdareības Dīvam pīdar natikai vysaugstōkais gūds, bet eistynō un piļneigō pateiceiba. Jo ir ļūti napīklōjeigi naizrōdeit pateiceības cylvākim par loba darējumu, tad bezmāra lelōka ir napīklōjeiba nu tūs cylvāku puses, kuri nagryb Dīva gūdynōt tai, kai tys ir pīnōceigi.

Tū pateiceību Kungam Dīvam prūti, izrōda cylvāks izlītodams vysas dōvonas, sajimtōs nu Dīva, sadareigi ar Jō grybu, kad izpylda religijas aizrōdējumus vai pīsacējumus.

3) Dīvs ir par cylvāka mērki un laimi.

Dīvs dora vysu gudri, tōpēc vysam, kū Jys radeja un dora, ir kaids augstōks mērki. Jo bezprōteigu byuteību Dīvs naradeja bez mērka, bet tōs apdōvynōja ar dažaidom īpašībom, ka varātu kolpōt cylvākam un tai kaut naapzineigi atdūt Radeitōjam gūdu, tad tū vairōk cylvāka Dīvs bez nūteikta

mērka gon naradeja. Un tai kai cylvāks vysvairōk ir apdovynōts nu Dīva par vysom radeibom, tad tam navar byut zamōks mērki par cytom radeibom, bet gon augstōks.

Ikvīns dorbs «slavej sovu izpīldeitōju,» tys ir sagatavoj gūdu tam, kurs jū padareja, tōdēļ cylvākam, kurs ar sovu prōtu un breivu vaļu pōrspēj vysas bezprōteigōs radeības ir teišam pīnōkums ar tom dōvonom izslaveit sovu Radeitōju.

Prōts cylvākam ir dēļ tō, lai jys ar tū ryupātūs pazeit vysaugstōku patiseību, tys ir Dīvu. Vaļu vai grybu sajam cylvāks tōdēļ, ka mīlōtu tikai tū, kas ir lobs un pījimtu tū, kas ir sadareigs ar Dīva vaļu, ka taidā veidā vadeits sovā izaturēšonā ar Dīva svātu vali, sevi papīldeitu un ar kotru reizi palyktu vairōk leidzeigs Dīvam. Tōpēc Dīva vaļa ir cylvākam par dzeives regulu, bet par jō dzeives mērki ir tyvynōšonōs pi Dīva un galeiga Jō sasnēgšona myužeigā dzeivē. Tōpēc Dīvs ir par cylvāka mērki.

Cyta zamōka cylvākam mērka Dīvs pat navarēja pazeimōt. Byudams pats bezgaleigi gudrs un syāts Dīvs, navar dareit priķš zamōka mērka, jo tys byutu Dīvam nacīneigi. Tōpēc Dīvs naradeja cylvāka tōdēļ, ka jys dzeivōtu, nasaryupejūt pavysam par Dīvu un maklātu vysur tikai vīneigi sovu īgribu apmīrinōšonai, bet pazeimōja jam augstōku mērki, teišam Dīvam cīneigu un reizē tai atteiceigu prōteigai cylvāka dobai, kas sastōv cepššonōs pēc Dīva caur dvēseles papīldeišonas dorbu.

Augstōka par šū mērki patīši nav. Pi tai augsta uzdevuma nivīna cyta radeiba vērs zemes teišam nav spējeiga, tikai vīneigi cylvāks, kurs šymā nūdūmā ir apdōvynōts ar prōtu un breivu vaļu. Tōpēc steigšonōs pi šō mērka uzaugstynoj cylvāku par vysom zemes radeibom, tys ir par augstu cylvāka gūdu, tōpēc cylvāka sirdei jōbyun pylnai pateiceības pret sovu Radeitōju.

b) Pēc tō mērka sasnēgšonas, kuru Dīvs cylvākam ir pazeimōjis, steigšonōs, na tikai ir kotram cylvākam par nūteiktu pīnōkumu nu tōs izredzes, ka Dīvs jōgūdynoj, bet vērs tō tei steigšonōs atbylst golvonōkajai cylvāka dobas vajadzeibai, jo apdrūšynoj cylvāku ar vysaugstōkōs un napōrstōjušōs laimes sasnēgšonu.

Īpaši šymā ir radzama Dīva bezgaleigō labdareiba, ka Pats byudams vyslaimēigōkais gryb, ka par Jō laimes daleibnikim byutu arī prōteigō radeiba, bet sova gūda intereses tai stipri sasēja ar myužeigu cylvāka laimi, ka kū vairōk cylvāks ryupēsīs Dīvu gūdynōt par dzeivi, tū lelōku sev līgsmeību un laimi sagatavōs pēc nōves.

Na ūtras otkon puses apbreinojamō Dīva gudreiba ir tymā radzama, ka Kungs Dīvs, gryhādams kotrā ziņā pamūdynōt cylvāku steigtis pi tō mērka, kurs jū vīneigi var pastōveigi aplaimōt, flēja cylvāka sirdī tai lelu un ni ar kū naapmīrinōjamu pēc laimes slōpšonu un steigšonūs, ka nikas uz pasaļa navar tōs steigšonūs nūdzēst. Šō pasaļa napastōveigas lītas izmūdynoj steigsmi pēc laimes, bet navar tōs nikod apmīrinōt. Bet kad tom cylvāks atsadūd vysā, tōs atnas ar laiku pōrsōtynōjumu un naapmīrinōjumu.

Leidz kai magnita ōdota, izvasta nu sova dabiskō stōvūklā, sōc treiseit un tikai tūlaik nūsamīrinōj kad ījam sovu vērzīnī un stōvūklī, nūrōdeltu caur dobas lykumu. Tai cylvāka sirds radeita dēļ Dīva, ikreit namīrā vysod, kad vīn meklej laimes bez Dīva. Vīneigi Dīvs kai vysaugstōkais un bezmēreigais lobums, var cylvāka bezdībīneigu sirds tukšumu pīpīldeit un patīseigi aplaimōt. Tōpēc skaisti un prōteigi šymā ziņā runoj sv. Augustins: «Radeji myusus Kungs dēļ sevis un ir namīreiga myusu sirds, koleidz naatdusēs ikš Tevis.»

Tōdēļ tys cylvāks, kurs sovu myužeigu mērki pīteikuši saprūt, atstōj šō niceigō pasaļa lītas, bet ar vysu sirdi un dabisku steigsmi steidzās uz Dīvu un tū pōrlīcelbu, ka jō uztīceigi un uzcīteigi Jam kolpōs, kai tō pīprosa pareizōs religijas pīsacējumi, na tikai Dīvu pīnōceigi, kai ir vajadzēigs pagūdynōs, bet arī sevi myužeigi aplaimōs.

Tad myusu pīnōkums atkareibā uz Dīvu un myusu īpašs lobums, arī myužeigōs laimes sasnēgšona — pīprosa, ka cylvāks byutu religiozs — tīceigs.

4) Dīvs ir par morales vysaugstōku normu,

vai par svātuma un pīlneības paraugu. Tōdēļ Evangelijums runoj: «Esit tad pīlneigi, kai un īyusu debeseigais Tāvs ir pīlneigs.» (Mat. 5, 48.). Tōpēc ikvīna morales pīsacējuma un lykuma mērki ir nūstōdeit myusu dzeives izaturēšonu, izavesšonu pec Dīva parauga un caur tū padareit myusus Dīvam leidzeigus.

Bet kas Dīvam natic un Dīva svātuma naatzeist par paraugu, kuram dareit pakal, vai pēc kura sekōt, tys naatzeist nīkaidu morales lykumu, jo pēc jō tim lykumim nav pīnōceigōs pīldeišonas spāka. Taidis cylvāks sovā dzeives izavesšonā atsadūd tikai sovvaļas vadeibai un natykumeigōs dzeives naskaīta par ļaunu.

Morale bez religijas ir leidz kai kūks bez sakņu, kurs tykumu augļu nanas, jo bez religijas ir vōja, ka ļaunas īražas un

koreības varātu uzvarēt, bet nikod napīnōks pi pašuzuperēšonūs napateikamus gadejumūs.

Turpretīm tīcelba cylvāka dvēselei nas vysstyprōkus pamūdynōjumus uz tykumeigu dzeivi, īspēj cylvāku pīvest pi pašuzuperēšonūs un varūniskūs dorbu. Ivārojami tad ir J. Roussean vōrdi religijas lītā: «Daži gribēja par tykuma pamatu pījimt vīneigi prōtu, bet es izzeistu, ka nav cyta tai stypra un pastōveīga morales pamata, kai ir religija.»

Tōdēļ vēsture skaidri līcynoj, ka ar religijas krisšonu, vysur kryta arī tykumeiba.

Prūti, religija — tīcelba ir cylvākam par tū, par kū pasaulam ir Dīvs. Kai pasaļs bez Dīva, tai cylvāks bez religijas, bez tīcelbas navar byut kai tykumeiga, laimeiga radeiba.

Gimīnei jōir religiozai, vai tīceigai.

Dīvs, kurs radeja cylvāku, īstōdēja arī gimīni vai saīmī. Jys īdvēse cylvāku — dzymdynōtōju sirdī mīleību uz bārnim un ar pošu dobas lykumu pīsaceja dzymdynōtōjim panest nareizi dažaidus gryutumus, kuri ir saisteiti ar bārnū audzynōšonu un jūs izaturēšonu. Taipat arī caur dabisku lykumu Dīvs pīprosa nu bārnim, ka jī gudynōtu, klauseitu un mīļōtu dzymdynōtōjus.

Tad nu Dīva ļam gimīne sovu svātumu, pastōveību un vajadzēigu paleigu pi sovu tai gryutu pīnōkumu īzpīldeišonas. Par kū ir gimīne un kas ļai ir — tys vyss ir nu Dīva. Tōpēc gimīnei ir natikai jōatzeist sovu atkareību nu Dīva, bet arī tū īzrōdeit ōreigi, tys ir ryupetīs, ka visi gimīnes lūcekli pīdareigi sorgōtu sovu pīnōkumu atsateicūt uz Dīvu. Tikai tad, kad Dīvam atdūs kas ir Dīviskš, gimīne byus spējeiga sabīdreibai dūt teicamus, lobus cylvākus.

Ka tei gimīnes dzeive byutu patiši svāta, Dīvs deve bausību, kurā aizrōda tū sadzeivi, kaidai jōbyun ikvīnā gimīnē. **Tai tad ir skaidri radzams, ka gimīnei jōir religiozai, vai tīceigai.**

Valstej jōir religiozai — tīceigai.

Kungs Dīvs ir taipat par valsts Dybynōtōju, jo jys radeja cylvāku taidūs apstōklūs, ka gimīnes paleigs ir napīteikūšs, bet lai izmōceit, nūdrūšynōt nu daždažaidim nalabvēleigim gadejumim, kaldi draud nu apleicējim, cylvākam jōsadraudzej ar citim ļaudim un jōsabīdroj ar citim kūpejō loba sasnēgšonai. Tai cēļēs valsts. Kai nu vīnas puses Dīvs dūd cylvākam steigsmi uz sabīdrisku dzeivi, tai otkon nu ūtras puses līk at-

teiceigūs nūteikumus, ka tei lelō sakūpōtō gimine — valsts varātu izpildēt sovus uzdevumus. Un tai Dīvs dūd valdeitōjim varu, ka sovus pavalstņikus valdeitu (nu šenis dažī valdņiki saucās: nu Dīva žēlesteibas). Dīvs breidynoj ar strōpi tūs, kuri ir napaklauseigi lykumeigai vērseibai. Jys apdōvynoj tūs, kuri nūsadorbōdami pi valsts vadeišonas atnas sabīdreibai lobumu.

Bet kai tad naticeigs cylvāks, kurs naatzeist Dīva autoritātes, varātu atzeit valdeitōja autoritāti?! Laiceigi lykumi leidz tikkū ir vajadzeigi pīldeit sirdsapziņā, leidz ciku ir izplyuduši nu Dīva lykumu. Tōdēļ kas naatzeist Dīva, ari naatzeist nikaida lobuma par sevīm. Valsts bez Dīva ilgi napastōvēs.

Jo valstei ir pīnōkums atbalsteit sovū pavalstņiku lobas dorbus, pīmāram ryupētīs par pavalstņiku apgaismōšonu, dzeives nūdrūšynōšonu un t. t., tad tū vairōk lelōks kreit uz valsts pīnōkums atbalsteit religiozu dzeivi, aizstōvēt ticeibu pret inaidņikim. Taču ticeiba ir cilvēces vyslelōkais lobums un ir lelōkas vērteibas kai mantelba, apgaismōšona un pat laiceigō dzeive. Tōpēc Ksenofonts roksta: «Pīlsātas un tautas, kuras beja vairōk religiozas, vysod beja par styprōkom.»

Nu šenis ir saprūtams kai stipri moldōs tōs valsts, jo pasaļauñ sociālistu teicīnam: «Religija ir privata līta.» Kas šū sociālistu un bezdīvu nūteikumu pījam, tys lai gon taišni nauzastōj pret ticeibu, tūmār patiseibā naatzeist nikaidas religijas un ni par kaidu nasaryup. Vai ari atzeidams vysas religijas vīnāidi, nu kuru vīna tū pīsoka, kū ūtra nūlīdz, taidis cylvāks pīkreit pi taidas nakrītneibas, ka reizē atzeist par patiseibu taisneibu un malus. Tōdēļ religijas vīnaldzeiba vai tai saucams **indiferentisms** ir ļūti lela naprōteiba.

Ivārojūt šū vysu religija ir napīcīšama līta kai vīnam cylvākam, tai ari giminei un valstei. Tōpēc ikvīns, kurs pret religiju vai ticeibu, na tikai strōdoj pretim sovam prōtam, bet aizalīdz sovas cylvāka dobas kai Dīva radeibas. Atsateic nu vysaugstōkōs cylvāka cīneibas, kai Dīva bārta. Tys izastōj pretim atsevišķas personas, gimines un valsts labklōjeibai. Ir par sovū vyslelōku inaidņiku, jo saļauž sovū svātū pīnōkumu atteiceibā uz sovū Radeitōju. Vōrdū sokūt, meida zam kōjom Dīva lykumus.

Religijas spēks ir tik varons, ka tik daudzi nas cilvēcei loba un styprinoj, audzynoj sabīdriskā dzeive napīcīšamu tykumeibu, ka nikaidi pasauleigōs varas lykumi, ni policija, ni cītumi naspēs tōs aizmeit. Lykumdevēji var raksteit vysstyngrōkus lykumus, tīsas veiri sprist kaut vysstyngrōku un

borgōku sūdu, tūmār tō napanōks, kū panōc ticeibas spēks. Pīmāram, kaida laiceigō vara spēj grūzeit cylvāka sirdsapziņu? Vīneigi sirdsapziņu volda ticeiba un pīsoka cylvākam byut taisneigam, gūdeigam pat tūlaik, ka tō nikas naredz un napīprosa nūrēkina. Šei patiseiba ir tai skaidra, ka pat taidis religijas un Dīva pretinīks kai Volters pasaceja: «Iznycynōt religiju, zeimōtu pīpīldeit zemi ar slapkavom, ļaundarim un nūzidzņikim.» (Fraite de l'athisme).

Tōdēļ valstei kotrā ziņā jōir ticeigai, religiozai un tōs ir svāts pīnōkums aizstōvēt sovū pavalstņiku ticeibu, atbalsteit religiozōs sabīdreibas, Bazneicu, veicynōt religiozu literatūru, aizsorgōt dīvakolpōšonas nu izzūbošonas un neiņošonas, aizlīgt Dīva zaimōšonu. Dīvu zaimojušas grōmotas un laikrokstus. Lai tī veiri, kas jam daleibu valsts dzeives nūteikšonā un lykumu izdūšonā zyna un sajam tū gaumē, ka tur, kur teik izskausta religija, kreit ari sabīdriskō labklōjeiba. Tū mums skaidri pīroda vēsture. Tōdēļ jau seneji tautu lykumu devēji ryupējōs sovas valsts ikōrtu dybynōt uz religiozūs pamatu, pīmāram: Likurgs Spartā, Solons Atenēs, Numa Romā: Tūs pošu dūmu beja ari seneji filozofi kai: Aristotels, Ksenofonts, Cicerō un citi.

Pōrmatums: Dīvs ir tai augsts un tōpēc nasaryup par tū, kai cylvāks izatur atteiceibā uz Jū. Jys pats sevī atrūn vysaugstōku laimi, tōdēļ pavysam napīprosa gūda nu myusu puses.

Atbilde: Patiseibā Dīvs ir par augstu un lelu, ka pīpra-seitu nu myusu gūda, bet nav par lelu un augstu, ka pīpra-seitu nu mums, lai mes sorgōtu tūs lykumu, kurus Jys pats šymā mērki ipūtēja myusu sirdī.

Ikvīnam tāvam ir gūds, ka sovū bārnu ļabi izaudzynoj. Leidzeigi ari Radeitōjam ir gūds ryupeitis par tū, ka Jō radeiba, kuru apdōvynōja ar prōtu, sorgōtu lobus īražu lykumus.

Papyldynōjums.

Cilvēce un religiozais kulsts.

Cilvēces vēsturē ir dyžan daudzi taidu lītu un gadejumu, kuri leidz šam laikam vēl nav ļabi pazeiti un izpēteiti. Par taidu gryutu vēsturiskōs pēteišonas priekšmatu ilgus godus beja ari **cylvāku** religijas vaicōjums, tys ir, kai vyspōreigi tautas skatejōs uz šū lītu. Lai gon pasaulī ir ļūti daudzi religiju, tūmār takušā breidī jau ar vysom tom zynōtnes pēteitōji ir daudz moz ipasazynuši. Geografija izpēteja vysu apdzeivōtu

zemi un antropologija un etnografija salasēja vysu tautu religiozūs pōrlīceibu ziņas. Lai vīglōk un skaidrōk tikt šymā vaicojumā pi jēdziņa, padaleisim zemes lūdī uz trejom jūslom: 1) videjū ekvatora, 2) aagšējū zīmeļu un 3) zamejū dīnvydu. Vyspyrmōk kultūra un civilizācija cēlēs videjā zemes jūslā, turpretim zīmeļu un dīnvydu jūslēs apdzeivōja vairōk mežūneigōs tautas.

Videjēs zemes jūslas tautas: Azijā, Afrikā, Eiropā nu pat senējim laikim slavejās ar dažaidim kultūras dorbim. Vysatālōtōki pīminekli, kuri atstōsta mums jū dzeivi, ir jūs stōsti par dažaidom dīveibom. Tys teišam ir dabiski, jo ciļvēcē, cik ir nūmonams, leidz šam laikam literatura un kultūra sōcās nu religiozu sajusmu. Tōs religiozō kuļta sajusmas tautom idvēse grybu saraksteit stōstus par dīveibom un byuvēt svētneicas. talseit tālus, nu kō sōcās skulpturas un pēc tō gleznōšonas mōksla.

Saidas senēnejūs zemes apdzeivōtōju ziņas varim atseviški par ikvīnu zynoma tautu nūvērteit. Tai ka Azija ir par kultūras šyupuli, kur īpriķš dzyma un auga zīneiba, sōksim nu austrumu styura, kuru nu senēnejim laikim apdzeivoj kinīšu tauta. Kinīši, kai lieņoj vēsturiski fakti, un teologijas zīneiba, ir bejuse vīna nu vacōkom civilizātom tautom. Pēc lītpratēju ziņom par vysvacōku kinīšu grōmotu ir kronika, saucama «Šu-King,» kura ir saraksteits vyss nu 2357. goda leidz 627. g. pyrms Kristus dzimšonas. Pizeimes nu 24. myuža leidz septeitam pyrms Kristus dzimšonas ir saraksteitas reizē ar tim faktim, kuri dzeivē nūtyka. Par ūtru vacu kinīšu literatūras pīminekli ir 305 dzīšmu krōjums saraksteits nu 1760.—586. g. pyrms Kristus dzimšonas, saucama: «Ši-King.»

Austrumu zynōtnes veirs de Harbeks kai šūs dīveju grōmotu sovas pētelšonas panōkumu aizrōda sekušu: 1) «Kinīši nu sovas literatūras sōkuma gūdynōja Gudru augstōku Byuteibu, kura volda dabasus un zemi un ir par radzamō pasaulā karali.

2) Tys vysaugstokais Kungs, saucams «Sang-Ti» pi kinīšim un «Dergi-Abkai-Chan» pi mandžurīšim, ir par karaļu un valdeitōju spēka olūtu. Jys dūd un pījam vysaidu lobumu, labklōjeibu, ir par fiziska un moraliska pasaulā Kungu.

3) Jō vaļa — ir lykumi, bet Jō lykumi ir morale. Ar Jō lykumu pisacējumim cylvākam ir jōsaskaņoj sovu dzeivi, dorbis un izaturēšonu, jo:

4) Vysaugstokais Kungs strōpej tūs, kas pōrkōp Jō lykumus, bet aplaimoj tūs, kuri lykumus pylda, un dora tū jys ar nairūbežōtu varu nasavārdams uz personu.

Pasateicūt šim lykumim un moralei kinīšu tautas kultūra senējūs laikūs beja augstā pakōpē. Bet par nūžālōjumu jim pītryuka lobas organizācijas, kura varātu saturēt tū kultūru un napīlaistu vērzeitis lejā. Tōpēc tei civilizācija zūda un tōs vītā stōjēs vyspōrejō sasamaitōšona un nūzigumi.

Bārnu audzynōšonai kinīši beja pīgrizuši lelu vēreibu jau nu senēnejim laikim. Tur beja vyspōreigō gimines mīlōšona, tōpēc ari vysa valsts skaitejēs kai vīna lela gimine. Jau 3000 godu pyrms Kristus dzimšonas tur zīdēja kultūras un civilizācijas panōkumi. Konfucijs, kinīšu filozofs saraksteja audzynōšonas un izgleiteības leidzekļu un planu grōmotu: «King.» Bet nalaimē beja tei, ka audzynōšonā beja pīškerta lela vēreiba tikai praktiskai materiālai pusei un pamatōta uz utilitarisma, tōpēc tai nōcēs pazaudēt pyrmi sovu spēku un vālōk pōrsavērtēt vysā par dziļu mežūneibu un vēļ šū boļtdīn navar izlobēt vacōs klaidas. Ir skaidri zynoms nu tautu pīdzeivōjumim, ka tur, kur cylvāki steidzās tikai pēc laiceigō, ōrejō lobuma, bet aizmērst par sirds un gora izgleiteibu, zyud ōtri kultūras saprasšona un cylvāks kreit ļūti zami. Tōdēļ ari Kīna pazaudēja tykumeigu dzeivi, reizē pazaudēja un kultūru.

Pēc Kīnas nu reitim uz vokora pusi dzeivōja indiši, par kurim vēsture taipat daudzi runoj un sprīž. Raksteitūs olūtu pīmineklus vēsture mīņ divi periodus: Indišu vacōkū dzeivi, saucamū «Vedas» literatūru un indišu vydus myužu, saucamais «klasiskais sanskritu periods». Ir ļūti gryuti irūbežōt pyrmi perioda raksteitūs pīminekļu godus. Zynōtnes veiru vairōkums pīlaiž, ka vysvacōkōs vedu dzīsmes beja saraksteitas trešō tyukstūša godu beigēs pyrms Kristus dzimšonas. Ir jōatzeimōj, ka indiši steidzēs paceļt sovu goru augstōkā pakōpē, ari pyulējēs pazeit dziļōkas patīseibas, pasateicūt kam pi jim cēlēs dažaidas dobas zīneibas un vedu dzīsmes. Tōs dzīsmes, kuras apdzīd kultūras dorbis, ir saraksteitas grōmotā «Veda». Vyss tys vedas saturs ir teiri religiozā gorā. Ļūti gryuti beja indišu religisku goru saprast, jo pi jim beja ļūti daudzi nasaprūtamu izteicīņu. Vēļ 1880. godā par jim beja pōrlīceibas, ka par religijas īsōkumim beja ateistu ceremonijas dzīdōtas Rigvedēs. Tūmār tys uzskots beja maļdeigs, jo izaskaidrōja, ka Rigvedēs ir teišam religijas ceremoniju dzīsmes. Nu tom ir zynoms, ka indiši gūdynōja Dīvu, saucamū Verema, kurs ir pats nu sevis.

Uz vokorim nu Indijas, nu iyuras leidz Turkestanam un leidz Tigeria upei ir kolonija, kura agrōk saucēs par «Eran» takušā breidī «Iran». Lai gon par šōs zemes apdzeivōtōjim ir daudzi runōts vēsturē un ļūti agri ir pasarōdējuse pasaulam.

~~Šī~~ ~~vac~~ ~~ā~~ ~~k~~ ~~ō~~s grōmotas, kai «Zorastra», vėl leidz šam laikam nasambe sadabōt. Šei ir vīneigō leidz šam laikam iranišu literatūras grōmota. Zorastrs dzeivoja sastā vai septeitā myužā pyrms Kristus dzimšonas. Bet nav šaubu, ka pyrms šō veira jau religijas gorā kultūra beja, un tei beja leidzeiga indišim. Pi persu jūs svātajā grōmotā «Avesta» ir daudzi religijas ceremoniju, kura ir daudzi agrōk cālusēs kai Zorastra, jo šei grōmota ir vysvacōkō nu cilvēces literatūras pimineklim. Jymā var atrast vėl nasakrūplōtus religiskūs cylvāku uzskotus. Pi persu tī uzskotī beja daudzi skaidrōki kai pi cytom tautiom.

Storp Iranu un vydszemes jyuru dzeivōja vasala semitu cilšu grupa, kura sovķort dalejōs vairōkōs smolkōs grupōs, kuras šķeirēs vīna nu ūtras karu un vacōkōs civilizācijas ziņā. Pymōs nu jom ijam vītu divi Chaldejās tautas, kuras dzeivōja Tigra un Efrata līķnōs. Tī beja asiriši un babiloniši. Tūs vēsture sōcās apmāram 2000 g. pyrms Kristus dzimšonas. Tūmār jau jim tymā laikā ir radzama civilizācijas pagōtne, kas snādzās 1000 godu atpakaļ. Vysvacōki babilonišu literatūras piminekli ir uz jūs lyugšonu nomim paroksti, zeimūgi uz pusopola izgraizējuma, piļni paroksti un ķēneņu archivā vēsturiski teksti. Šī paroksti ir vysvacōki, nu kurim ir radzams, ka babilonišu religijas zineiba jau vysā beja sasnāguse plauķšonas laiku, kad tī paroksti beja īspīsti. Tī visi paroksti rōda religisku goru un pasateicūt religiozom steigsmem paroksti sōcās. Asirija beja zam Babilonijas īspaida, tōpēc pōrjēme nu jim kultūru un irodumus.

Vairōk uz vokorim nu Assirijas un Babilonijas dzeivōja tauta saucama: «Aram». Sv. Rokstu tulkōtōji greku volūdā aram tulkoj par «Sirija». Alepu apkōrtņē 1911. godā tyka atrosts paroksts, kurs pat nu ķēneņa Hamathu laikim, kurs vėl saucēs Zakirs. Jys dzeivōja apmāram 800 godu pyrms Kristus dzimšonas. Šys uzroksts skaitōs par jūs vacōku literatūras piminekli. Nu jō ir radzams, ka araniši gūdynōja divaklu «El». Tys nabeja vīneigas jūs divakls, ni augstōkais, jo jim beja zynomi ari citi. Pimāram «Hadat». Zeimōjās tim beja zynoms religijas kults.

Natōli nu Sorkonōs jyuras pi pļsātas Seļa, vālōk sauktōs Meda un Abder dzeivōja nobotīši. Par šim atsarūn nadržūšas ziņas pi citim kaimiņu dzeivōtōjim. Pi jim kultūra beja moza, jo nūsadorbōja ar lūpkūpeibu. Par jim miņ cytu tautu kronikas nu ostoitō myužā pyrms Kristus dzimšonas. Jū īpaša vacōkō literatūra ir uz šķerstim paroksti un kaidi pateiceibas vōrdi, kurl īpasazeistynoj pēteitōjus ar jūs politisku religijas

goru. Par golvonū divaklu tim beja «Dusara», kū zeimōj «Kungs». Sari, Dusari pēc jū saprasšonas valdēja dabasus un zemi.

Storp Siriju un Efratesu beja Paļmiras piļsāta, kuras apkōrtņē dzeivōja paļmirišu tauta. Jī runōja aramišu volūdā ar dažom specifiskom atmaimom. Šei tauta beja ļūti moz zynoma agrōk, tai ka ir atrosts vīneigs šķērsta uzroksts 9. goda pyrms Kristus dzimšonas. Citi visi ir jau myusu eras. Paļmiriši gūdynōja lobu, labsirdēigu pasaules Kungu un dabas Valdeitōju, kurs atgōdynōja aramišu Hodathu, kura greki sauce par «Zevs» — vysaugstōkais Jupiters.

Uz ausrumim Vydszemes jyuras krostūs dzeivōja Izraeļa ļauds. Šei tauta ir visim labi zynoma. Jūs literatūra ir vysa izglobōta un vysam pasaulam zynoma. Par tom grōmotom ir religijas lykums un pamōceibu krōjums, kurs saucās par Sv. Rokstim vai Beibeli.

Augšōk uz zimeim beja zynomas pīcas breivas piļsātas, kuras zam vīna nūsaukuma beja kai Finikijas mola. Finikiši napamete pēc sevis nikaidu literatūras pimineklju nu seņōkim laikim. Moz ir kaidu izrokstu nu sastō myužā pyrms Kristus dzimšonas. Vairōki atlykumi ir nu catūrtō myužā pyrms Kr. dz. Tī paroksti ir atrūnami uz naudas, pimineklim un religiozō kuļta lītom. Pasateicūt jyuras tyvumam finikiši jau nu agrōkim godim nūsadorbōja vai ar tērgōšonūs vai ar jyuras laupeitōju omotu. Par jim greku vēsturnīks runoj, ka tī braukōjuši pat uz Baltijas jyurmolu pēc dzintara. Cyta kultūra jim beja moz zynoma. Tauta tūmār beja religioza un gūdynōja kai augstōku dīveibu «Elim», vai «Tammura». Finikiši braukōdami ar tērgōšonūs nūdybynōja jaunas kolonijas, tōpēc jūs religijas pōrlīceibas beja izplateitas ari cytōs zemēs, kai pimāram Kartagenā, Pirineju pussolas...

Afrikā pa obejim Nilas upes krostim dzeivōja egiptīši. Nu egiptīšu dzeives ir sadabōtas zinās apmāram tyvu pīcu tyukstūšu godu pyrms Kr. dz. Tōpēc šōs zinās ir vysvacōkōs cilvēces vēsturē. Seņsenejūs laikūs Egiptes kultūra stōvēja augstā pakōpē, tōpēc jūs literatūra ir ļūti plaša un agri sōcās. Tei literatūra ipazeistynoj pēteitōjus ar jūs kultūru un religiozu nūskani, tai soka mōceitais veirs Chantepie de Lanssaye. Piminekli, lyugšonu nomi, piramides, kopu akmini, vyslelōkā skaitlī ir religiozō gora un satura. Devenās izglobōtas papi-rusa lōpas ir religiozō satura. Tur beja zynomi pansionati, jau 3000 godu pyrms Kr. dz. Skūlōs mōcēja matematiku, geometriju, retoriku, dialektiku un muzyku. Gryuti ir piļneigi nūsvert egiptīšu religiozu goru, jo kotrā piļsātā dažaidūs laikūs

īs religiozās saprasšana un pārliecības mainās. Tūmār ir pārdēvēts fakts, ka religiozās kultas pi jām beja un beja augstā pakāpe, jo ir radzams no lyugšonom, kaidas tī syutēja uz Dīvu. Ir pi jām pat Trejdiebas saprasšana. Tās lyugšonas ir dažas luti bogōta satura un kūduleigas, ka ikvīns kristticeigs tās var atkārtēt šudīn Dīvu pilyugdams.

Nu Vydszemes jyurā īsalaiž dīvejas pussolas, uz kurom vālokūs laikūs nūsadybynoj divi varonas cīvillzātas valsts: Greku un Romīšu. Greku literatūra ir vacōka par Romas, bet greku religiozais gors ir vēl vacōks kai jūs literatūra.

Homera poema: «Iliada» un «Odiseja» biži runoj par dīvim. Heriodos pīraksteja dīvaklu geneologiju, tūmār ir zynoms nu vēsturisku olūtu, ka vēl vacōks par šytū beja literatūras laikmets. Muzeos, Emulpos, Pamphos, Thamyris — bejuši par tās literatūras rakstnīkim. Orfeju un Olinu nu Liksijas pi jēme par Apolīna kulāta dzīdōtōjim. Šūs darbinīku dorbs natyka izglobōts leidz myusu laikim. Numizmatika dūd daudzi ziņu un paskaidrōjumu par greku religiju. Gleznōjumi uz kopu akmnīnim un oltoru izroksti sadabōti zemes izrokumūs, dīvaklu tāli, zaļa tabeles ar parokstim, atrošas šķērstūs un daudzi cytu lītu — sastōda archeologijas materiālu, kas myusus īpazeistynoj ar jūs religiju. Greki tad beja ticeiga tauta, kura atzyna dīveibu kai arī dvēseles namērsteibu. Tūmār jūs ticeiba beja pōrsōtynōta ar nūzigumeigu dzeivi, pylnu māgijas ceremoniju un natykumeibu. Tikai tad, kad jūs storpā mūdōs pilni ideālisma veiri un ticeibai atsadavuši, pi grekim rūnās augstōkas Byuteibas, kai vysgudrōkōs un vysvareigōs saprasšana.

Uz Apenīnu pussolas dzeivōja romīšu tauta, tai saukta nu golvonōs pijsātas Roma. Šū valstī tī nūdybynōja vīni latīnīši, bet ūtri pi tīm vēl pīsadalēja sabinu elements. Nu seneim laikim romīši beja draudzeibā ar etrusim un grekim un daudzi kū pōrjēme nu pādejūs. Ir ziņas, ka pyrms romīšu literatūras ausekļa un tās sōkumu jau beja zynoma rakstnīceiba, kura tagad ir vysā zuduse un izaglobōja lūti moza tās daleņa. Tei literatūra ir vysa religiozō satura. Tī beja romīšu prīsteru aktī un rituala pīsacējumi.

Romīšu ticeibas gors pēc Cyr. Martyndale vōrdim, (La religion de Romane) pastōvēja lelgumu nūslēgšonā ar dīvim. Tōpēc dīviškūs pīnōkumu pīldeišona pi jīm saucēs «pietas» — padīveiba, bet nāpīldeišona «im pietas» — bezdīveiba. Gimīnes golva vai saimnīks beja par uperu salicēji. Jys arī lyudzēs vysas gimīnes vōrdā un valdeitōji vysas valsts vōrdā. Tōdēļ arī cezari saucēs par «dīviškais cēzars.»

Uz zīmelim nu Romas valsts dzeivōja keļti, igauni un slavi. Šūs tautu kultūra, saļeidzynojūt ar kinīšu, indīšu, egiptīšu, greku un romīšu, beja lūti zama. Ari moz ir atlykumu nu senejōs jūs dzeives, kas nūteiktōk īpazeistynōtu myusus ar jūs kultūru un religiozās kultu.

Hekateus nu Mileta pīktā myužā pyrms Kr. dz pīmiņ keļtus. Zemes izrokumūs atrošōs lītas pīrōda, ka jī apdzeivōja tagadejōs Francijas teritoriju jau dīvdasmytā myužā pyrms Kr. dz. Jū kultūra ir spyļgtōk radzama sastā myužā pyrms Kr. dz. Raksteitūs pīminekļu pēc sevis nikaidu napamete. Par jūs religiju vīneigi līcynoj archeologijas pīminekli un kaimīņu rakstnīki. Nu parokstim, kuri atsarūn uperēšonu vitōs radzami, ka keļti gūdynōja: «Boreo, Grannus; Camulus, Nadoks, Legamo.» Archeologiski izrokumi atroda dažas lītas, kuraš keļti ir lītōjuši pi uperu salikšonas, kas līcynoj par tū, ka vysas keļtu gimīnes, lai gon mežūneigas, tūmār gūdynōja sauli. Tys saules kulāts beja jīm zynoms jau četrupadsmytā myužā pyrms Kr. dz. Un apmāram nu 1300 godu ir zynoms mozs bryuns vōgeits dīvaklam saulei, kurs tyka atrosts 1902. g. Trudholmā, Istlandijā.

Caturtā pyrms Kr. dz. myuža vēsturē atsarūn jauna germanu tautā. Šei tauta dalējōs uz dažu indo-eiropas grupu. Nabeja pi tūs ļaužu ni rakstnīceibas, ni saraksteitas vēstures, tōpēc par jūs pyrmōtrēju dzeivi un īražom ir tikai latīņu un seviški greku rakstnīku pīzeimes. Vālokōs ziņas saļasēja kristticeigūs mīisionari.

Germanu tautu religiozās pāreļšonā ir vērteigas legendas, kuras ir stōsteitas par šū tautu. Šōs legendas saucās: «Nibelangen,» kuras apdzīd Burgun, un Franku varūņa Zigfrīda dzeivi. Pi tūs germanu tautas cilšu, kuras dzeivōja jyurmolōs un jyuru solōs arī ir atrūnamas legendas par Hildu un Kudranu, pi angļu par Beorulfu. Ari Skandināvijas literatūra sōcās nu skaldu rakstnīku, kuri dzeivōja Vīkingu laikūs, apmāram 800—1000 g. kristticeigōs eras. «Edela» dzīsmes par dīvaklim ir arī lelas nūzeimes, un «Gylfangung» par pasaulā radeišonu. Nu tūs olūtu ir radzams, ka šei tauta nu pat vacōkūs laikū gūdynōja «Zio» dabasu dīvu. Nu vysa, kas atrūnams nu archeologijas par germanu tautom ir radzams, ka tās tautas vēsture atrūn kai ticeigas.

Romīšu rakstnīki pīmiņ tautas, kuras apdzeivōja Baltijas kyuni, kas vysa pasaulā radeitōju. Pa jūs sastā myužā pīmiņ šona ir, ka šī «Estli» beja latvu, leišu, pryūšu un igaunu tautas. Vēsturē šei tauta ir atrūnama kai Pārkyupa gūdynōtōja, pārkyupa un zibiņu dīvakla. Šei tauta ticēja arī dvēseles namēr-

steibai un piskere lelu nūzeimi lobim dorbim, kuri ir dereigi dē; pestisonas. Pēc jus mōceibas, cylvāka dvēselei pēc mīsas nōves beja jōkōp lūti augstā un sleideigā kolnā. Kurs cylvāks beja tykumeigi dzeivōjis, tam paleidzēja skudras ar sovom kōjeņom un zvēri ar nogim aizakert kolnā un nakrist pi kolna asušā bezdibinī. Šōs zīpas ir saraksteitas katōju mūku grōmotōs, kuras ir saraksteitas krystnošu karu laikūs.

Agrōk kai leišu-latvišu sōcās slavu tautu vēsturiskō dzelve. Slavu tauta dolōs uz treju grupu. Vīna nu tūs aizjēme zemi nu Karpatu kolnim uz vokorim, saucamu Pūli-Čeki-Slovaki. Ūtra aizjēme zemi storp Vislu, Dnestri un Dunaja upem. Tī beja slavi, serbi, kroatij un bulgari. Tūs golā dzeivōja plotā zemē nu Dnestra upes uz austrumim trešō grupa. Tagadejō Krīvija. Šōs tautas ir gūdynōjušas leidzeigi latvu tautal, pārkyuni, kai vysa pasaļa radeitōju. Par jīm sastā myužā pimiņ Prokops «De bello gothico» (par gotu karim). Izjamūt golvonū dīvaklu, šom tautom beja zynomi daudzēji mōzōki, zamōki dīvakli, pīmāram meža, yrdiņa, mōju u. t. t.

Vēl palik trejs pasaļa dāļas: Amerika, Afrika, Australija. Par pirmim šūs zemu dzeivōtōjim ir atzeiti tī ļauds, kuri tur dzeivōja jau īpriķš kaut kaidas tūs pasaļa daļu civilizācijas. Storp Australijas idzeivōtōjim par bezticeigim ļaudim garus godus beja atzeiti Jaunōs Gvinejas dzeivōtōji, kuri atsaroda pa obejim Gulba upes krostim. Tūmār nūsaskaidrōja, ka tur beja isazoguse klaida caur tū īmesli, ka šī ļauds nacēle lyugšonas nomu un napildēja oreigi liturgiskus zeimu. Bet tagad ir skaidri zynoms, ka jī gūdynōja un ticēja «Montganam» dabasu un zemes, kai ari kūku un kenguru radeitōjam. Pēc veikupa Le Roy vōrdim austrālīšu religiozō dzelve ir ļūti tyvu Afrikas tautom.

Jamūt vārā religiozu vaicōjumu Afriku ir jōpadola trejōs jūslōs: zīmeļu, vyds un dīnvydu Afrika. Dīnvydu Afrikā zamōk Transilvanijas dzeivōja trejs pyrmōtnejōs tautas, kuras sevi sauc par: «Bontu», «Bušmeni», kas vēl saucās «Sau» un «Gotentoti», kuri sevi sauc «Koi-Koi.»

Kafri ticēja, ka ikvīnā litā ir nūslāpts spāks, kuru ir jōzyna kai izlītōt sovā lobā. Pasateicūt nūslāptūs spāku pazeišonas stelgsmei pi jīm rodōs daždažaidas mōnticeibas. Un kū augstōka lita, vai persona tu vairōk tur atsarūn nūslāptō spāka, sevišķi cylvākim genijim, varūnim. Tūs pādejūs dvēseles pēc nu mīsas atsašķēršonas, vēl dzeivoj un saucās «mizīnik». Izjamūt «mizīniki» jī vēl zynōja cytas personas, kuras mīšā nādzeivōja, tūs sauce: «Pepi». Vīni nu tīm ir cylvākam labvēieigi, bet ūtri ļauni. Izjamūt «mizīnik» un «pepi» jīm beja zy-

noma persona, kurai nav daudzskaitļa vōrda, tys ir «Mulungu.» jo šys ir vīns-vīneigais. Mulungu ir par tāvu un kungu. Pi jōnikas navar tikt klōtu. Jys ir vysaugstōkais Muinugu nav ni vītas, ni cytu leidzēkļu, kurūs byutu ījimts, vai nu tim īrūbežōts, kai ari nav nikaidas jam biļdes. Aizrunas un dažaidi čapasi ir spēceigi pret «mizīnik.» bet vōji, naspēceigi pret Mulungu.

Afrikas dīnvydūs dzeivōja tauta «Sab» vīnskaitlī un daudzskaitlī «san,» kuru sauc bušmenu. Bušmenim nav kaidu atsevišķu dīvaklu, bet jī nosoj ar sevi kūka gabaleņus un tic, ka tī gabaleņi ir ļūti paleidzeigi dažaidūs gadejumūs. Pēc Bušmenu ticeibas cylvāks vērs zemes ir īgōjējs un svešinīks, tōpēc nikaidu zemes dōvonu nalitoj bez atsevišķu ceremoniju un pateiceibas. Jī zynōja ari tū starpeibu, kaida ir storp cylvāka mīsu un dvēseli. Jī mōca, ka dabasūs ir vaļdeitōjs («Kaang»), kura vōrds ir «Kuļ-Ahenteng,» kas zeimoj, vysu lītu Kungs.

Jau Livengtons pōrlīcynoj, ka Gotentoti ticēja Dīvam un dvēseles namērsteibai. Tū styprōk vēl apgolvoj jaunūs laiku atklōjumi un tūs īrodumu pazeišona. Koi-koi reitā gaismai austūt celās, it ōrā nu sovas budas, dūdās pi tyvōkō kryuņa un pasagrīzīs ar vaigu uz austrumu pusī pilyudz: «Tsui-goā», tys ir Tāvu-Tāva. Bantu taipat zyna šūs koi-koi īrodumus un gūdynoj svātas litas, pi kuru navar dasadurt. Šōs praktikas ir zynomas Afrikas un Australijas apdzeivōtōjim.

Pats Afrikas vyducs ir ļūti plašs, kur atsarūn daudzi smolku tautēnu, vai gimīņu, ka ir gryuti kotru atsevišķi nūvērtēt. Šei zeme ir negeru dzimtine. Daždažaidu cilšu daudzums navar byut savōkts pi vīna tipa. Visim šim idzeivōtōjim ir religiozais gors, tō saprasšona un ticeibas zeimes. Pīmāram Niger upes krostu dzeivōtōji gūdynoj dīvu «Olorum» — tys ir dabasu Kungs.

Chama cilts tautom nav pastōveigas dzeives vītas, tōpēc pi jīm navar atrast ni lyugšonas nomu, ni tāļu, bet vīnaidi var dzērdēt jūs lyugšonas vōrdu: «En-Ngai.» Tys ir jūs dīvs. Sīvītes lyudzās ikdīnas reitā un vokorā. Jī tic dvēseles namērsteibai. Pi dažim vyds Afrikas idzeivōtōjim ir zynoms lobu goru Dīvs, kuru tī sauc par «Vaxa».

Zīmeļu Afrikas zemes tagad kristticeigas tautas un magomedī, tōpēc par tom nav kū runōt.

Amerikas zemes vīglōkai ipasazeišonai ari padaleisim uz trejom daļom: dīnvydu, vyds un zīmeļu Afriku. Šite runōsim na par tagadejū Afriku, bet runōsim par tū kultūru, kaida beja īpriķš Amerikas atklōšonas un Eiropas civilizācijas. Vystōlōkōs zemes nūmalēs, kas izagrīž Ladu jyrā

dzeivēja «skimosi, kuri priekš kristticeibas pazeišonas jau ticēja dvēseles namērsteibai un gūdynēja laimes izspridēju, tai sacamu «Angekok». Nu zīmelim vairōk uz dīnvidim dzeivēja sorkonōdas tautas, kurom beja plaši zynoma totemisma teorija (zynoma zvēru gūdynōšona). Par totu saucēs svāts zvēreits, kuru šī lauds pizyna par pyrmnōcēju. Klanu religija pīsacēja religiozōs ceremonijas vysūs īvārojāmōkūs cylvāka dzeives gadejumūs. Jī ticēja un atzyna augstu Goru, kurs pareizem pījam cylvāka veidu un dora daudzi breinumu.

Vyds Ameriku apdzeivēja daudzejōs ciltes, kuras pīsavinēja pi Meksikanu vai pi Peruanu kultūras. Tī, kuri pīdarēja pi meksikanu, gūdynēja čyusku, papagaiļi un kolibrus, salykdami šim dīvaklim cylvākus uperē. Peruanas dzeivōtōji gūdynēja sauli, kuras dīviškais dāls izmōcēja cylvākus gudri dzeivōt. Mozōk civilizātōs Amerikas cilts dolōs trejōs daļōs. Storp jom «Faegi» gups zemes dzeivōtōji beja atrosti kai cylvāki, kuri nikaidas religijas nazynōja. Tū stipri grībēja pīrōdeit Darvins un jō pēcnōcēji. Tam laikam šei tauta tic saulei, kai vysa loba dareitōjai un tai, kura cylvākus var nūstrōpeit. Jīm beja nūzīgumu saprasšona un ticēja, ka par nūzīgumim cylvāki tek strōpāti, ar gaisa un atmosferas nalaimem.

Zīmeļu Eiropas un Azijas zemēs dzeivēja dažaidas mon-golu tautas nūzares. Pi šōs rāsas pīdar vairōkas grupas, storp kurom atsarūn daudzi augsti civilizātu ļaužu. Pīmāram igauni, somi, ungari un citi. Ir ari zamas kultūras tautas kai: samo-jedi, lopari, jakuti un citi. Vyspōreigi pījīmts, ka šīs tautu pyrmō religija beja Samanu. Samanu religija ir monarkiska, jo tic vīnam vysvareigam valdeitōjam. Turku, tataru volūdā jys saucēs: «Tangere-Kaira-Kan.» Zynoms, kotra tauta tū nūsauce sovaidē. Pi Baikala azara dzeivōtōju vēl aizvīnam šei religija ir dzeiva un ikvīns var tymā pōrsalīcynōt.

Tagadejais civilizātais pasauls ir apdzeivōts nu kristticeigom, musulmanu un buddu religijas tautom. Lal gon tūs vydā atsarūn cylvāki naticeigi, tūmār bezticeigu tautu nav. Nu augšōk pīvastō vēsturiski etnografiskō ļaužu pōrskota izrīt seku-ši slēdzīni:

- 1) Religijas asameiba un tōs atzeišona ir vyspōreja.
- 2) Religijas atzeišonai pyrmais īmeslis ir cylvāka dobā: tei ir ikšējō religijas steigsme.
- 3) Vysas religijas nav pareizas, ni patiseigas, jo dažas golvonōkajūs vaicōjumūs ir vīna ūtrai pretiveigas, bet pareiza ir rikai vīna.

Tai tad par pyrmū slēdzīni ir ticeibas vyspōreigums, kurs vēl var byut pastyprnōts ar citim pīrōdējumim. Pat cylvāki,

kuri atkrituši nu ticeibas un tū īneist, naizteik bez tōs surogatu. Ar tom pat ticeibas un aizgrōbuma jyutom, ar kaidom ticeigi cylvāki verās uz vērsdabiskom litom, verās ari naticeigi uz zineibu, mōkslu, sociālisma dorbu, vai uz kū tim leidzeigu. Augusts Comte skaitēja religiju vai ticeibu par vyszamōku cylvāka prōta augli un tū atmete. Tūmār pēc tō jys pats pīdarēja cylvāka dīvynōšonas kultu, sastōdēja tōs religijas ceremonijas un pīsacējumus, tad pats palyka par tōs augstu prīsteri. Vītā pilyugt, gūdynōt augstōku Byuteibu, jys gūdynēja vōju cylvāku. Ir nu pīdzeivōjumim pastyprnōts, ka pi bārnim vysā-vysumā audzynōtim bez ticeibas, tūmār tōs ticeibas jyutas un steigsmes mūstās pošas.

Īvārojūt tū vyspōrejū pēc religijas kulta un ticeibas steigs-mi drūši iznasam slēdzīni, ka pošā cylvāku dobā mit tys pasō-kums, tys lykums, kurs cylvāku mūdynoņ pi augstōkōs Byu-teibas gūdynōšonas. Tū pasōkumu vai īrodumu, vai īdzymtu lykumu sauc par ticeibas instinktu, vai steigsmi. Par jō vys-pōreibas pīrōdējumu ir tī poši pretticeibas fanatikī, kuru jau daudzi beja un vēl ir stop politikim, publicistim myusu myužā. Ari pi jīm tys religiozais instinkts ir dīzgon styprs, bet jī dora pretim sova mērka ideālam un steigsmem, tys ir gryb nu tō izavairōt.

Tai ka vysā dobā volda pastōvušō kōrteiba ar zynomu un nūlamtu mērki un cylvāks ari ir par tū byuteibu, pi kuras kōr-teisgs dorbs ir vysvairōk radzams, tad ar tū pošu religiozais instinkts vai steigsme ir jam dūts augstōkam nūdūmam, tam ir sovs mērki. Tys mērki ir skaidri radzams vysōs religijōs. Un lai gon tūs religiju ir ļūti daudzi ar dažaidim uzskotim un sevī pretiveigim, tūmār pi vysom vīns un tys pat atsakōtoņ: prōta un sirds steigsšonēs pēc augstōkōs Byuteibas gūdynō-šonas. Mes augšōk jau pazynom, ka ir Dīvs, bezgaleigi augsta, gudra, myužeiga, dzeiva, breiva un goreiga Byuteiba, kurs radeja vysu pasauli un tū volda. Tōpēc varim drūši pasaceit, ka tei religiozō steigsme un tys ikšējais instinkts, kotrā ziņā paīt nu Dīva. Tai ka religiozō instinkta dōba mit prōta, jyutu un sirds steigsme pi augstōkōs Byuteibas gūdynōšonas, tōpēc Dīva gūdynōšona ari ir tūs mērki. Nikas nasaryup par tūs mīleibu, kurs pats kō namīļoj. Bet jo Dīvs deve mums reli-giozu steigsmi, kura myusus mūdynoņ Dīvu gūdynōt, tad ir ra-dzama līta, ka tys Dīvs, myusus mīļoj un gryb, ka ari mes steigtus pi Jō un Jū mīļōtu. Tei Dīva mīleiba myusus aplai-moj, jo mes Jū mīļōdami, sevi atteistam nu zamu, mīscigu, na-teiru mīleibas ceņššonūs, bet sevi ceļam augšōk, tōpēc nikod navarim byut saleidzynōti ar naticeigu cylvāku.

Lai gon na vysas, bet lelōkō pilneigōkūs religiju daļa aizrōda, ka sovas ticeibas lykumus pasmēle nu Dīva pasludynōtōs patiseibas, tūmār religijas, kuras atsabolsta uz Dīva pasludynōšonu, ir vysosōkā streidā vīna ar ūtru. Bet divi pretiveibas navar byut par pareizom patiseibom. Nataisneiba, mali navar byut par taisneibu. Moldi navar byut par patiseibu. Moldi navar byut ari pasludynōti nu Dīva, tōpēc na ikkōtra atsasaukšona uz pasludynōšonu ir pareiza. Lai atškērt patiseigu pasludynōšonu nu moldim ir vajadzeigas patiseigas zeimes. Par taidom zeimem var byut tikai tys, kō nav maļdeigā pasludynōšonā, bet tūs natryukst pareizā. Dīvs ir ōrpus dobas un bezgalelgi augstōks par dobu. Tōpēc kas ir dabiski sasnādzams un izskaidrojams ar dobas spēkim, tys paīt nu Dīva starpnīciski caur dobas spēkim. Tōpēc tei religija, kuras saturā itylpst tikai tys, kas atsarūn dobā, ir dabiska. Tikai tei religija bezstarpnīciski paīt nu Dīva, kurā atsarūn patiseigi taidas lītas, kō navarim atrast dobā un kas pōrspēj dobas spēkus. Vōrdu sokūt, vērsdabiskums ir par Dīva pasludynōtōs patiseibas zeimi un tō nav maļdeigā mōceibā. Lai gon vysas pilneibas byutu savōktas vīnā religijā, bet jo tōs ir tikai dabiskas, tad jom ir sovi olūti dobā un navar atsabalsteit uz Dīva pasludynōšonas. Faktiski jamūt dabiskō religija nalītōdama Dīva pasludynōšonas navar dūt atbīldes uz tūs valcōjumu, kurus mums ticeibas steigsme pastōda un kurus cylvāka prōts izraiseit naspēj. Pīmāram: kaidis ir cylvāka sōkums, kaidis myusu dzeives mērkis? Kas ar mums nūtiks pēc nōves?

Nu ūtras otkon puses vērsdabiskuma navar nabyut Dīva pasludynōtā religijā. Pasludynōšona bezstarpnīciski paīt nu Dīva, sovas byušonas olūtu jam na nu dobas, bet gon nu Dīva, tōpēc ir vērsdabiska jau pošā sovā sōkumā. Tōdēļ ir skaidri kai dīnā, ka par pareizōs religijas aplīcynōjumim ir jōs vērsdabiskums, kurs izšķir Dīva pasludynōšonu nu ļaužu maļdeigōs mōceišonas. Bet tai ka Dīvs ir vīns vīneigais un var byut tikai vīna patiseiba, tad ari jōbyun tikai vīnai pasaulī pareizai religijai. Par pareizu religiju jōpījam tei, par kuru līcynoj vērsdabiskōs zeimes un dorbi.

UTRŌ DAĻA.

Par pasludynōtu vai atklōtu religiju.

PYRMAIS GOBOLS.

Pasludynōtōs vai atklōtōs religijas varamēiba un vajadzeiba.

A. Pasludynōšonas vai Atklōšonas jēdzīns.

Pasludynōšona vai atklōšona, kai šys vōrds pats nūrōda, ir atklōšona, vai atsegšona pret mums kaut kaidas mums vēl nažynomas patiseibas vai lītas. Tōdēļ kad Dīvs dūd mums pazeit sevi, vai kaut kaidu religijas patiseibu, tūlaik runojam, ka Dīvs myusim sevi pasludynōja. Nu šenis Dīva pasludynōšona vai atklōšona ir religijas — ticeibas patiseibu sakūpōjums, par kurom Dīvs cylvākus pamōcēja.

Dīvs sevi dūd ļaudim pazeit jau caur pošu pasaulja vadeišonu, jo tō pasaulja lelums, nasarēkinojams zvaigžņu skaitlis, nareizi lelōku nakai šei zeme, apbreinojušō vysu dzeivojušus organismu ikōrta un seviški tei mērkeiga vysa lelō pasaulja nūorganizēšona, sakūpōšona — vyss tys dūd mums pazeit vysvareibu, gudreibu un labsirdeibu. Tō, kurs vysu pasauli nu nīceibas izvede un radeja... — tōpēc mōca mums par Dīvu.

Taida Dīva pazeišona ļaudim dūta caur radeibom, saucās par dabisku atklōšonu vai pasludynōšonu, jo šymā gadejumā pazeistam Dīvu tikai nu tō, ku doba runoj par Jū. Tys ari nūteik dabiskā veidā, tys ir tikai ar myusu prōtu. Jo mes Dīvu pazeitu tikai ar sovu dabisku prōtu un jo mes Jū tikai taidā veidā gūdynōtu, kai tys prōts atzeitu par vajadzeigu, tad tūlaik mums byutu dabiskō religija, vai tikai dybynōta ar myusu prōta, grybas un cytom spējom.

Bet Dīvs var mums dūt sevi pazeit cytā vēl pilneigōkā veidā, kurs pōrspej radeitōs dobas spēkus, vērsdabiskā veidā. Pīmāram, kad caur sovu Dālu Jezu Kristu runoj uz ļaudim, vai ari kad caur sovim uztycamim syutnim: patriarkim, pravišim ļauds pamōca par sevim un par myusu atteiceibu uz Jū un pasnādz mums aizrōdējumus, kai ir Jū jōgūdynoj. Taidis pasludynōšonas vai atklōšonas veids saucās par vērsdabisku atklō-

šonu — pasludynošonu vai atklōtu, pasludynōtu religiju. Šū ipaši vērsdabisku atklōšonu ir jōtur prōtā, cik reižu šymā grōmotā sasatiksīm ar vōrdu: «pasludynōšona vai atklōšona.»

Par vērsdabisku saucam tū, kas porspēj dabiskūs cylvāka spēkus un vajadzeibas, tys ir uz kū cylvākam nav tiseibu kai cylvākam, bet kū sajam nu Dīva vīneigi caur Jō želesteibu. Par taidu augsti želesteibu ir tys, ka Dīvs napalyka tikai pi dabiskōs atklōšonas, bet personēigi runōja uz ļaudim un pamocēja jūs, kai Jū gūdynōt, vai deve jim vērsdabisku pasludynōšonu — atklōšonu.

Tei vērsdabiskō pasludynōšona paskaidroj un vad cylvāku pi religijas pīnōkumu saprasšonas un ir napicīšami vajadzeiga, jo dabiskō ticeibas pazeišona naapmīriņoj vysu cylvāka vajadzeibu. Tōpēc Dīvs deve jau pirmim cylvākim vērsdabisku atklōšonu un tū darēja cilvēcēi daudzi reižu.

B. Par pasludynōšonas varameibu vyspūri.

Dažam varbyut pasarōdeis breincēigi, ka ir jōpīrōda pasludynōtōs religijas varameibu, jo tei ir saprūtama poša par sevīm un kai vēlōk redzēsīm, ir par patiseigu faktu.

Kōpēc gon Dīvs, kurs ar sovu bezmēreigu zīneibu bezgaileigi pōrspēj cylvāku, navarātu cylvākam kaut kū nu sovas zineibas dūt?

Vai taida Radeitōja pasazamynōšona, nusalikšona uz sovu prōteigu radeibu var kaut kū nu kaida veidūkļa pretētīs Dīva gudreibai un labsirdeibai? Na gon! Pat nūslāpumu pasludynōšonai, tys ir taidu ticeibas patiseibu, kuru cylvāka prōts nikod pilneigi naspēs izdibinēt, ir sovs augsts mērkis.

1) Vyspūmōk ipazeistynoj cylvāku ar tū, kas patiseibā ir. tys ir, ar patiseibu un vēl ar taidu, kura atsateic uz Dīvu un ar tū pošu papylda cylvāka saprateibu.

2) Ticeibas nūslāpumu atklōšona dūd cylvākam pazeit kai augsts un nasaprosts ir Dīvs. Taida pazeišona mūdynoj cylvāku pi Dīva gudynōšonas un pīpylda jūs ar dedzeigōku slōpšonu, ka vēl vairōk isadzilinōt Dīva nūslāpumūs. Kū ir pilneigōka Dīva Majestates saprateiba, tū lobok pazeist kai ir nīceiga radeiba pret Dīvu, tū skaidrōk redz Dīva apkaityņošanas ļaunumu un tū vairōk sajut Dīva mīļōšonas pīnōkumu.

Nasaskotūt uz šū, tūmār racionālisti atmat pasludynōšonu. Jī atzeist tikai dabisku religiju, vai vīneigi dybynōtu prōta pazeišonā. Bet kas zeimōjās uz atklōtu religiju, tad runoj, ka tei nu diveju īmesļu asūt navarama: Vyspūrms, atklō-

šona, uz kuras varātu pasajaut, pēc jūs asūt navarama, jo jī runoj: Dīvs patiši var runēt uz cylvākim, bet tim nikod nav drūseibas, ka tū Kungs Dīvs runōja. Pa ūtram pasludynōšona tymōs litōs, kuras atsateic uz religiju, asūt naatteiceiga, bezmērkeiga un tōpēc, īvārojūt Dīva gudreibu, navarama.

Pret šytom racionalistu klaidom mums ir jōpīrōda, ka:
1) Dīva pasludynōšona religijas litōs nikaidā ziņā nav bezmērkeiga — turpretim ir jei ļūti vajadzeiga un napicīšama; un
2) Dīvs var sovu pasludynōšonu tik skaidri apīcynōt un uztycamu padareit, ka vysas šaubas teik izslāgtas.

C. Atklōšona ir napicīšami vajadzeiga.

Kai jau īpriķš redzējom, ka visim ļaudim īlīta īkšējo ticeibas pazeišonas steigsme un Dīvam pīnōceigō gūda atdūšona, tūmār kai vēsture tū pīrōda, ļūti mozs cylvāku skaitlis tū sasnēdze nanūgurstuši strōdojūt un ar sova prōta paleigu tyka pi Dīva pazeišonas. Redzējom ari tū, ka nu religijas lykumu pazeišonas un tūs izpīldeišonas ir atkareiga cylvāka nōkušō laime, kura ir sasnādzama myužeigā dzeivē vīneibā ar Dīvu. Visi ļauds kai Dīva, tai un religijas pīnōkumu un tōs pīldeišonas pazeit nav spējeigi, bez poša Dīva paleiga, tōpēc Dīvs gōja ļaudim paleigā, pasludynōdams tū vysu vērsdabiskā ceļā.

Myužeigō patiseiba ir tikai vīna un namalnama, pastōveiga, turpretim cylvāka prōts ir lūkons un napastōveigs, mainōs, var ari maļdeitīs. Cylvāks kaut gon ar sovu prōtu var sasnēgt Dīva pazeišonu, tūmār biži vīn sasatykdms ar kaidim religijas nūslāpumim īkreit nareizi ticeibas moldūs. Tū mums skaidri pīrōda greku filozofi un ari myusu laiku prōtōtōji. Tōpēc Dīvs, nagrybādams, ka cilvēcē maļdeitūs Jō pazeišonas litā, gōja pats jai paleigā.

Pīmāram, Aristoteļs apgolvoj, ka pasauļs ir myužeigs. Seneka un Cicerons navarēja tikai izskaidrēt dvēseles namērsteibas. Solons īteic bezkauneigu Astartas kuļtu. Seneka atļauņ dzeršonu. Platons īteic nōvēt krūplūs bārņus. Bet Cicerons pīsaveist, ka vyslobōkō naļceibas bezprōteiba atspeid filozofu pulkā.

Jo ari mes pīlaissim, ka cylvāka prōts īspātu sasnēgt pilneigu myužeigūs lykumu pazeišonu, tad tei pazeišonā byutu īrūbežōta pi tūs patiseiba naleļas daleļas un nabyutu tam pazinējam nikaidas autoritātes, kura varātu cytus tymā pati-

seībā pārliecināt, Taidu pārliecinājušu morales spēku sevī satur tikai vērsdabiskā atklāšana.

Nikaida zineiba, ni filozofu slēdzīni naispēs aizjimt pi cylvāka religiozās steigsmes un Pasludynōšonas vītu. Nikaidu filozofu sistemi, nikaida zineiba naizskaidroj cylvākam ni pasaules sōkuma, ni dzeives mērka, ni cīsšonu, kaidas dzeivē mes sateikam, ni ari tō, kas cylvāku sagaida pēc nōves. Vsi šymā pasaulī sistemi ir šaubeigi, vīns ūtru apkaroj, lauž un maina, bet poši palik pilni nazineibas un šauba. Teišam tim ir pilneigā nūzeimē atteicīgi vōrdi: «Ignoramus et ignorabimus» — nazynom un nazynōsim.

Grīžūt vēreibu uz cylvāka vērsdabisku mērki, kura dēļ jys ir radeits un īvārojūt tū, ka bez Dīva paleiga, cylvāks ar sovu vīn prōtu navar vysu patiseibu pazeit, tōpēc Dīvam vērsdabiskā ceļā tū beja jōzdora, lai cylvāki ticeibas litēs nanūsamaļdeitu. Tōdēļ Dīva Pasludynōšona teišam ir napīcīšama, vajadzeiga.

Pōrmatums: Kotrā ziņā tys pretojās cylvāka prōtam un cylvāku pazamynoj, jo cylvāks tic kaidim tur ticeibas nūslāpumim, kuru navar saprast. Kōdēļ tī nūslāpumi Dīva Pasludynōšonā?

Athīlde: Ticeiba Dīva pasludynōtūs nūslāpumūs pavy-sam cylvākam nadora nacīna, tikai mozu lītu pazamynoj jō augstmaneibu un lepneibu. Jo bārnam ir jōtic dzymdynō-tōjim vysōs tymōs litēs, kuru vēl nasaprūt, tad ir vyspilnei-gōka pareizeiba, ka irūbežōtais cylvāks tycātu leidzeigūs ga-dejumūs vysa zynōjušam Dīvam. Turpretim tys cylvākam ir lels gūds, ka teik īvadeits augstūs Dīva nūslāpumūs. Tūs zynōšona pavysam mumš nav bezmērkeiga. Pīmāram, Dīva Dāla cylvāktopšonas nūslāpumā Dīvs pasludynoj sovu bez-galeigu mīleibu uz ļaudim. Vyssvātōkōs Trejadeibas nūslā-puma zynōšona ir mums vajadzeiga Atpērkšonas nūslāpuma saprasšonai un t. t.

D. Pasludynōšona vai Atklōšona.

Jo pasaules gudrinīki, kaj augšōk redzējom, uz golvonō-kim cylvāka dzeives vaicōjumim atbild ar nazynōšonu, tad ir skaidri kai dīnā, ka ir napīcīšami vajadzeiga vērsdabiskō tūs vysu lykumu un cylvāka dzeives mērka Atklōšona. Īvārojūt tū, ka bez Dīva pasludynōšonas cylvāku prōts ticeibas ziņā moldōs un šaubōs, varim drūši apgolvōt, ka tikai tei religija ir pareiza un eista, kura paīt nu Dīva, bet ir maļdeigas vysas cytas, kuras nav dybynōtas uz Dīva pasludynōšonas. Tūmār

kai Dīva, tai un religijas, ticeibas svātuma teišam mes pazeit navarim, jo myusu pazeišonas spēki ir pīmārōti tikai pi asušōs apleik myusu materijas pazeišonas. Tōpēc tikai tūlaik reli-gijas vai ticeibas dīviškumu un svātumu pazeisim, kad tei mums atsaklōs myusu saprasšonai īspējamā veidā un sovu teišu īmesli jims na nu dobas, bet nu augstōka olūta. Lītas, kurom cālūnis ir na nu dobas, saucās par vērsdabiskom, vai pōrdabiskom. Vērsdabiskōs lītas var byut divejaidas: vīnas ir tōs, kuru byušonas īmeslis ir na nu dobas, Taidas lītas saucās teiri vērsdabiskas. Cytas lītas ir īspējamas prōta un nūjautu pazeišonai, tūmār jūs darbeibas īmeslis ir na nu dobas. Tikai šys padejais leidzeklis var byut mums par pareizōs, eistōs religijas pazeišonu, jo myusu prōtam ir pīejams bez kaut kai-das starpnīceibas un reizē ir ari vērsdabisks. Kad mes kon-statejam kaidu faktu un pazeistam, ka tai dobas klēpī nav īmesles, tad pēc nūteikuma: «dobā nīkas nanūteik bez pītei-kušas īmesles,» pazeistam, ka tam faktam ir byušonas īmeslis ōrpus dobas, vai vērs dobas. Ōrpus dobas un radeibas ir Dīvs. **Kas napait nu dobas, paīt nu Dīva.**

Dīvam kai bezgaleigi augstai Byuteibai nikaidu tryukumu nav. Bet byutu taisneibas tryukums, jo maldynōtu cilvēci pasludynōdams napareizeibu, tōpēc ikvīna pasludynōšona, kura paīt nu Dīva ir eistynō patiseiba, tur navar byut moldu ni na-pareizeibas. Tad pasludynōtō nu Dīva religija ir patiseiga, taisneiga, eistyna un tikai vīna, kai vīns ir Dīvs.

Pasludynōšona vai Atklōšona ir Dīva patiseibu un lyku-mu ļaudim atklōšona vai paziņōšona. Šymā terminī skan: atklōšona vai paziņōšona. Šū atklōšonu vai paziņōšonu Dīvs var parōdeit ļaudim tikai kai patiseibas pazeišonas paleigu, vai īkšējā apgaismōšonas veidā, vai ōreji par tū runōt. Īkšējō apgaismōšona var nūtikt vai dēļ vīsim, vai tikai tim, kurim ir pīnōkums cytus mōceit.

Taipat ari ōreji atklōšona var nūtikt vai bez starpeji ikvī-nam, vai dažim cylvākim teiši, bet dažim caur cytu starpnī-ceibu. Tūmār kai vīnā, tai ūtrā un trešā gadejumūs ir atklō-šona vai paziņōšona tō, kas cylvākim ir gryuti saprūtams. Par Pasludynōšonas sajēmējim ir un var byut tikai cylvāki, bet gon na cyta radeiba.

E. Dīva Pasludynōšona, vai Atklōšona ir pilneigi tycama.

Kungs Dīvs ar breinumim un pravītōjumim padareja sovu Pasludynōšonu taidā pakōpē tycamu, ka par jōs pareizeibu navar byut nikaidu šauba.

Dīvs dūdams cylvākim Pasludynōšonu ar tū pošu gryb, ka cylvāki tū pījmtu. Tymā tad mērkī deve nu sevis pasludynōtai religijai zynomas zeimes, nu kurom var jū kai Dīvišku un tycamu pazelt un nu maļdeļgūs izškērt. Tōs zeimes ir divejaidas: ikšejōs un ōrejōs. Ikšejōs izrīt nu poša pasludynōtōs religijas satura, īpaši nasatur: nikō naprōteiga, sevī pretiveiga, natykumeiga, kas nasadarātu ar Dīva un cylvāka gūdeību. Bet atbylst cylvāka dobas vajadzeibom, sludynoj augstas patiseibas, kotram saprūtāmā formā un pasnādz lykumus, kuri cylvāka sirdi dora laipnu, ideālu, taisneigu, svātu... Tōdēļ **svātums un gudreiba, kuri kvāloj pasludynōtajā mōceībā ir par tōs patiseibas ikšejū zeimi.** Ōrejōs zeimes ir zynomi gadejumi, kuri sckoj reizē ar Atklōšonu. Par taidom ōrejōm zeimem ir breinumi un pravītōjumi.

Ikšejūs vīn zeimu napīteik, jo vysu navar vīnaidi pōrlīcynōt. Jo ļiti bīži tys, kaš vīnim ir augsts un svāts, ūtrim izarōda par muļkeibu un oplomeibu. Tai, pīmāram par muļkeibu pogōnim beja Kristus mōceiba, kai tū licynoj sv. Pōvuls: «Bet mes sludynojam Kristus Kungu, tū krystā pīkoltū, patīši želdim par īļauņōšonu, bet pogōnim par muļkeibu.» (I. Kor. 1, 23.). Tōpēc Vatikana vyspōrejō sapulce soka: «Ka myusu ticelbas kolpōšona byutu sadareiga ar prōtu, gribēja Dīvs ar ikšejom Sv. Goŗa želesteibom savīnōt ōrejus sovas Pasludynōšonas pīrōdējumus, īpaši caur Jū padareitūs faktus un seviški breinumus un pravītōjumus, kuri ir vyspatiseigōki un vysu saprasšonai pīmārōti, kai Dīva Atklōšonas zeimes, jo skaidri parōda **Dīva vysvarcību un bezgaleīgu gudreību.**» (Sess. 3 cap. de fide).

Tad, izjamūt ikšejōs zeimes, vēļ ir ari ōrejōs zeimes: breinumi un pravītōjumi. Kad ikšejōs zeimes vairōk aizrōda, ka tei patiseiba var byut pasludynōta, tad ōrejōs zeimes naapgōžami pīrōda, ka teišam tyka pasludynōta. Tōpēc breinumi un pravītōjumi dūd eistu skaidreību par Dīvišku syutnīceību tō, kurs zynomu patiseību sludynoj, un jō mōceibas pareizeību. Visi apdūmeigi cylvāki atzeist, ka, jo Dīvs dora radzamu breinumu ar tū mērkī, lai pastyprynōt zynomu Pasludynōšonu, tad ar tū pošu ikvīnas šaubas par tū jau ir izslāgtas, jo Dīvs navar ar breinumiem pastyprynōt napareizeības, vai malu.

Tōdēļ mums ir jōpīrōda, ka:

- a) breinumi vyspōri ir varami;
- b) dažūs gadejumūs vyspīļneigōk var apgolvōt, ka šys parōdējums beja patīši breinums.

Par breinumiem vyspōri.

Mes jau redzējom, ka Dīvs pasludynōdams ļaudim sovas lykumus, dūdams religijas atklōšonu, gryb, ka cylvāki byutu Jō lykumim pakluscīgi. Tōdēļ, lai cylvāks nanūkleistu pa maļdeigim celim, Dīvs sovu Atklōšonu vai Pasludynōšonu aplīcynoj ar zynomom zeimem, kuras sovkōrt licynoj par jūs patiseību un nu Dīva paīšonu. Runojom ari par tū, ka svātums un gudreiba, kas mit pasludynōtajā religijā ir par ikšejom tūs patiseību zeimem. Bet taipat redzējom, ka ar tom ikšejom cilvēce navar tikt golā, jo tōs ir cylvākam itkai nūslāpums. Jam ir vajadzeigas ōrejōs religijas patiseību zeimes. Par taidom ōrejōm zeimem var byut tikai taidas, kuras ir reizē vērsdabiskas un radzamas, kuras ikvīns cylvāks var pazeit.

Ka vīglōk mums tikt pi saprasšonas šymā tai svareīgā vaicōjumā, mums ir jōīpasazeist ar tū: kas ir breinums, — breinuma varamēiba, breinuma pazeišonu un jūs pōrlīcynōjušu spēku.

Par breinumu, mes saucam, eistynu ar nūjautom sasnādzamu un pōrbaudamu faktu, kuram isōkumu un pastōvēšonu deve pats Dīvs, ōrs vai pret vysas radeītas dobas spēkim.

Vyspyrms breinumam jōbyun, jōir par faktu. Tam faktam jōir taidam, ka tū varātu pazeit cylvāka nūjautas, jo nasaskaīta par breinumu tys, kō navar pazeit nūjautas. Kai pīmāram tys nūteik sv. Miša uperes laikā pi hostijas un veina konsekracijas, kur maize un veins pōrsamej par Kristus Mīsu un Asni, tūmār radzamōs zeimes napōrsamej, tōpēc naskaītam par breinumu. Bet patiseībā varātu byut un ir par vysleļoku breinumu, jo zam maizes un veina zeimem ir dzeivs Jezus Kristus.

Tam sasnādzamam ar nūjautom faktam jōir padareitam nu Dīva, jo nīkas cyts breinumu dareit navar, kai vīneigi Dīvs, vai otkon Jō syuteītais ar Dīva spēku. Ir vajadzeīgi, ka tys fakts byutu radzamajā pasaulī, jo cytaidi navarātu jū pazeit ar nūjautu spējom. Tam breinuma faktam jōbyun pretiveīgam zynomim dobas lykumim, jo cytaidi nabyus breinums.

Breinumi ir ispējami.

Dīvs var dareit breinumus, jo ir vysvareīgs, tōpēc spēj padareit vysu, kas vīn nav sevī pretiveīgs. Dīvs ir vysa pasaulja un vysa, kas tymā pasaulī ir, par pyrmū olutu. Ari tagad pēc pasaulja radeīšonas Dīva vysvareība izsmalta nav, tōpēc var padareit vysaidus dorbus na tik vīn debesīs, bet ari

vērs zemes, jo Jam vyss pīdar un Jys ir pār vysa Valdeitōju. Tōpēc varim drūši apgolvōt, ka: **Breinumī ir iespējami, vai taidi ir nūjautom sasnādzami breiniški gadejumi,** kuru navar sa- snēgt tikai ar dabiskim spēkim, bez bezstarpejōs Dīva dalei- bas tymā.

Šō izteiciņa un apgolvōjuma patiseibu pat naticēigais XVIII. myuža rakstnīks J. Rousseau atzeist. Raug, vīnā nu sovu rokštu atbyldādams uz vaicōjuma: «Vai Dīvs var dareit breinumus?» tai roksta: Jo nūpītņi maņ ir jōatbild uz šō vai- cōjuma, tad jōpasoka, ka ir vairōk naprōteigi kai bezdīveigi; tū, kurs uz šū dūtū nūlidzušū atbildi, pat navajadzātu stropeit, pītyktu ar jū izdareit kai ar ōrprōteigu. Kas gon patiseigi varātu teikt, ka Dīvs navar dareit breinumu.» Gudri teikts, jo kas tie ikš Dīva, kurs radeja pasauli un jū tai breiniški ikōrtōja, tys navar šaubētis par breinumu iespējameibu, jo šaubei- damis nūlīgtu Dīva vysvareibu.

Breinumū iespējameibas pīrōdejumi.

Jo breinumī nabyutu varami, tad tai naīspējameibai byutu jōsaceļ vai nu radeibas puses, vai nu Radeitōja puses. Tūmār varim pīrōdeit, ka ni nu vīnas, ni nu ūtras puses nīkō nav pretiveiga breinumū iespējameibai.

1) Nu radeibas puses nīkō nav pretim breinumū iespēja- meibai.

A. Ikvīna radeiba ir vysā atkareiga nu Radeitōja, kai ar sovu byuteibu, tai, un ar byušonas un darbeibas nūteikumim, vai ir vysā paduta Dīva vaļai, kura kaut kaldā veidā pasarō- deis ōreji. Par vīnu nu pīrōdejumim šai patiseibai ir tys, ka **dobas spēki atstōti poši sevī,** leidzonūs nūteikumūs, dorbojās vysod vīnaidi, jo poši caur sevim navar izalauzt nu dobas ly- kumu, kurus ir lēmis un nūzeimōjis Radeitōjs.

Pamatōjūtis uz tōs pīlneigōs vysaidu dobas parōdeibu un gadejumu atkareibu nu Tō, kurs jūs radeja un nūkōrtōja, tai varim sprīst:

Jo vysas radeibās un vinkōršos dobas parōdeibas ir pa- dūtas Dīva vaļai, kura teik sludynōta caur vyspōrejim dobas lykumim, tad taipat tim jōbyut padūtīm Dīva vaļai, kad Dīvs tūs cytaidā veidā pasludynōs. Pīmāram, dareidams atseviškā gadejumā nu vyspōrejō dobas lykuma izjāmumu, dora brei- numu.

Jo radeiba poša pa sevim navar izalauzt nu vyspōrejō dobas lykuma, kuru īstōdeja Dīvs un caur kura starpnīceibu dora, tad kai gon varātu tū poša radeiba atseviškā gadejumā

napaklauseit Radeitōja, kad pats bezstarpeigi dobas lykumu tecinī dūdās, lai padareit breinumu un caur tū parōdeit, ka ir par vysaugstōku pasaulja Kungu un lykumu Devēju?

Jo kaut kas dobā vai radeibā varātu nūtik, varātu tai bez- starpeigi Radeitōja darbeibai pīretōtis un taidā veidā padareit breinuma naīspējameibu, tad Dīvs sovas grybas pīlneigi nava- rātu īvest, nabyutu par vysaugstōku dobas Kungu — Dīvu.

Nu vyspōrejō dobas lykuma izjāmuma dareišonas spēks vai breinumū dareišonas spēks ir par vīnkōršu pīlneigōs radei- bu atkareibas nu Dīva panōkumu.

B. Dobas lykumu pastōveiba naizslādz breinumū iespē- jameibas. Breinumī ir teišam nu dobas lykumu izjāmums, bet izjāmumi naapgōž lykuma, tikai tū pastyprnoj, jo izjāmumu asameiba teišam pīroda, ka ir jōbyun kaldai regulai, nu kuras ir izjāmumi. Jo tōs regulas nabyutu, tad nabyutu ari izjā- muma. Nu šenis ir radzams, ka breinumī nav par dobas lykumu pastōveibas nūlīgšonu, bet gon tūs lykumus aizrōda. Tōpēc ari izmūdynoj apbreinōšonu, jo ir pretiveigi asušōs dzeives ikōrtai un par izjāmumu nu pastōveigō dobas lykuma.

Jo valdņiki, napormaineidami lykumu var atseviškūs ga- dejumūs dareit izjāmumu nu vyspōrejō lykuma, pīmāram, pīdūt strōpi nūtisōtam, tad kōpēc gon Dīvs to navar padareit, napormaineidams vyspōrejō dobas lykuma? Dīvs tū var izdareit vēl viglōk, jo tys nīmoz nakait Jō Vysaugstōkai gud- reibai. Dīvs dareidams breinumū nadora pretiveigi sovaj bez- galeigai gudreibai, bet jū skaidrōk mums rōda un pastyprnoj. Breinumū dorbi ir lobi un nas cilvēcei tikai lobumu, seviški slymūs izdzedynōšona, pīceļšona nu kopa un t. t.

Pat dobā ir radzama napōrstōjušō darbeiba atseviškūs dobas spēkūs, kas nūteik kotrā breidī, tūmār caur tū darbeibu dobas lykumu pastōveiba nateik maineita. Mes redzim, ka:

a) Dobas lykumu darbeiba var byut nu materiālūs spēku apturāta. Īpaši vīns dobas spēks (vis maior — lelōks spēks) var pīretōtis ūtram. Pīmāram, lads salauž kliptis, yudins dzēš guni, tūmār caur tū nīmoz nateik atmaineiti nī kliņšu, nī gups lykumi.

b) Cylvāka gryba ari var pōrtraukt dobas darbeibu. Pa- tīši, vysa cylvāka dzeive ir pastōveigūs karūs ar naatteiceigim dobas spēka īspaidim. Kū šymā ziņā var padareit cylvāks, par tū līcynoj naorganiskais un organiskais pasaulis. Pīmā- ram, zemes kultivēšona, lūpu sugu izlobōšona, kūku izlobō- šona caur pūtēšonu un t. t. Tūmār ni vīna taida izlobōšona nasapretoj pastōveigim dobas lykumim un tūs spēkim, kuri tōlōk pastōveigi tū pošu dora, kū un agrōk.

Cylvāks šaida veidā strādodams arī nasastāj pretim **pasaula Radeitōjam**. Turpretim pats **Dīvs** leidz kai pīspīž **cylvāku** pi tō dorba un mōca jū pi lelōkas uzmaneibas un veikluma. Caur tū cylvāks pīsamāroj pi Radeitōja nūteiktō plana, pēc kura tys, kas ir zamōks kolpoj augstōkam.

Jo bezprōteigōs radeibas tai organiskōs, kai naorganiskōs var ar sovu īspaidu padareit dažaidas pōrmaiņas, dažaidu dobas spāku darbeibā; jo arī cylvāks, kurs fiziskūs spākūs ir tai vōjs, bet gorā tik daudzi nūteikumūs ir naspējeigs, tūmār spēj dobas spākim stōtīs pretim un daudzējūs gadejumūs ar dabiskim leidzeklim nūteikti īspaidōt vīnu vai ūtru dobas lykuma darbeibu, — tad tū vairōk **Dīvs**, kurs vysu dobu un pasauli radeja un **īkōrtōja**, var vērsdabiskā veidā apturēt kaida dobas lykuma darbeibu.

Taču nīkas uz pasauli nav napīcīšams un kotrā ziņā naizmējams, tad arī tī lykumi, kuri vōlda dobu, naizplyust nu logiskos napīcīšameibas, tōdēļ tī varēja arī nabyut. Ir tikai tōpēc, ka **Dīvs** tai īstōdeja. Jo nu **Dīva** ir atkareiga jūs byušona, tad skaidra līta, ka **Dīvs** var tūs lykumu darbeibu vīna vai ūtrā gadejumā īrūbežōt un tūs apturēt, bet ar īpašu spāku, kurs pōrspēj vysus dobas spākus, kaut kū padareit, vai sovaidi sokūt, padareit breinumu.

C. Breinums, kai nu fiziskūs lykumu izjāmums nasapretoj vyspōrejai nu Dīva īstōdeitai pasauli kōrteibai, bet vyspīlneigōk ar tū sadar.

Vyspasaules izbyuvē un jō valdeišonā sasalik dīvejas kōrteibas: **moraliska un fiziska**. Storp tom ir taida atteiceiba, ka **fiziskō kōrteiba**, kai zamōkō, kolpoj moraliskaj kai augstōkaj. Bet nu kurīnes tei uzaugstynōšona vīnas kōrteibas vērs ūtras? Nu turīnes, ka vyss, kas pīdar moraliskaj kōrteibai taišni ceņšās uz tū, ka cylvāka dvēseli papīldeit. Tōpēc, kai taida ir sovā dobā augstōka par vysu fizisku īkōrtu, kura ir tai starp-nīciski dvēseles papīldeišonai paleidzeiga.

Tōdēļ jo vysus dobas lykumus un vysu fizisku pasauli byutu jōuzuperej vīnam tykuma faktam, kurs vysod ir par **moralisku lobumu**, tad tys nabyutu pretiveigs vyspōrejai **vyspasaules kōrteibai**. Jo par tōs kōrteibas pamatu ir tys, ka **tām, kas ir zamōks, ir jōkolpoj augstōkam**, bet vīns tykuma **dorbs pōrspēj** ar sovu vērteibu vysus fiziskōs kōrteibas lobumus.

Augšōk mynātōs patīseibas pīmārōšona izapylda ikvīnā breinumā un tōpēc nīvīns breinums nīkamā nasapretoj vysu lītu kōrteibai.

Ikvīnam **Dīva** breinumam ir augstōks mērķis, jo ir par dobas lykumu izjāmumu, padareitu **moraliskam lobumam**. **Kungs Dīvs** nīkō nadora bez augstōka mērķa, tys ir moraliska, tōpēc arī breinumu nīkod nadora tikai dēļ **fiziska mērķa**, jo taidā gadejumā lobōtu un maineitu kōrteibu nu **sevis reizi** pastōdeitu, bet tys pretōtūs **Dīva** gudreibai. Tōdēļ **Kristus Kungs** nīkod nadareja breinumu **ziņkōreibas dēļ**, kai **pīmāram pi Eroda**, bet dareja breinumus vīneigi tōdēļ, ka **Dīva** spāks byutu radzams. Īpaši, ka pasaulis pazeitu, ka **Jys** ir par **Dīva** Dālu.

Breinumi naspīž pi ticeibas, bet jī cylvākus mūdynoņ pi ticeibas, nūvērž šaubas un tymā īpaši pastōv jūs byuteiba.

Atbīldes uz pōrmatumim.

Pōrmatums I.: Jo breinumi byutu īspējami, tad dobā pazustu kōrteigums un pasauli kōrteiba byutu jaukta.

Atbīlde: Jo pīmāram skūlas direktors vīnu vai ūtru reizi, pasateicūt īvārojamai īmeslei vīnu mōceibas stuņdi atceļs uz cytu dīnu, vai arī atbreivōs skūlānus uz vysas dīnas, tad mōceibu kōrteiba nabyus izjaukta.

Leidzeigi tam nūteik dobas parōdeibōs. Jōs lykumu pastōveiba tymā pastōv, ka dabiski spāki sovstarpejōs darbeibas ziņā ir padūti pastōveigim lykumim, bet pavysam napīprosa jei tō, ka **Dīvs**, kurs labprōteigi taidu kōrteibu pastōdēja, navarātu tōs izjāmuma gadejumā pōrmaineit.

Pōrmatums II.: Jo breinumi byutu īspējami, tad daudzi dobā parōdeibu navarātu uz prišku zynōt, pasateicūt kam zineibas pamati par dobas lykumim byutu apšaubami.

Atbīlde: Teišam, breinums ir na vīnkōršs gadejums, tōpēc pasateicūt zineibai navar byut paradzāts, bet tik daudzi gadejumu pošā dobā navar paredzēt, tōdēļ ka vai cyts dobas spāks (**vis maior**) pōrtrauc kaut kaida lykuma darbeibu, vai cylvāka vaļa nūvērž gaidamu panōkumu, tūmār lykuma pastōveiba palik naapšaubama un zineiba par tū nīmoz nazaudej sovu pamatu.

Jo pīmāram, šaunamais pulvers samērķs un šautene nādūs guņs, dobas zynōtnīks tō napījims par dobas lykuma pastōveibas grūzeišonu, kai arī zineibas skaidreiba par pulvera degšonu nav apšaubama. Kai vīns tai un ūtrs lykumi paliks vysod napōrmainami, kaut gon šymā gadejumā dobas

darbeības panākums ir bremzēts, caur pulvera samērķšonu. Leidzeigi nūteik ar kotru breinumu. Tys, kas tymā, beja breineigs, ir atsevišķa dobas spēka darbeības apturēšona, nīkaidas pōrmaiņas nāinas cytōs šō veida parōdeibōs, kuras tōļōk nūteik parostā ceļā, pasateicūt kam atteiceigi dobas lykumi tōļōk palik sovā spēkā. Pīmāram, yudiņa par veinu pōrmaineišona Galilejas Kanā napōrmainēja yudiņa dobas vysā pasaulī. Lazara nu kopa izmūdynōšona, kurā jau tys tryudēja, napōrmainēja nōves lykuma; nasarēkinōjamōs slymūs izdzeidynōšonas vīnā ocumirkli izdareitōs nu Kunga Jezus nīmoz napōrmainēja dabiskō lykuma pi citim cylvākim tymōs poš slīmeibōs. Leidz kai pulkstiņa meistars napōrmaina pulkstiņa mehanīzma, padzanūt stuņžu rōdeitōju pīcom minotem uz prīšku, tai arī Dīvs napōrmaina dobas lykuma, kad pīcu minotu laikā izdzeidynōj cylvāku, kuram vajadzātu zōļētīs vasalim godim, vai arī nīkod natykto vasals ar dabiskīm medicīnas līdzeklim.

2) Nu Radeitōja puses arī nīkō nav pretīveiga breinumu īspējameibai.

a) Dīvs ir vysvareigs. Dīvs var padareit vysu, kas sevī nav pretīveigs. Tōdēļ var dareit tū, kas vysus dobas spēkus pōrspēj. Pīmāram, izmūdynōt nūmyrušu, Jo nu nīkō izvede pasaulī un cylvāka dvēseli, kōpēc gon navarātu atjaunōt sabūjōta cylvāka organīzma daļu? Taču vēļ lelōks beja breinums radeit vysu pasaulī.

Tū vairōk Dīvs var atsevišķā gadejumā apturet kaut kaidu dobas spēka darbeību. Pīmāram, padareit, ka gūns nadādzy-nōtu. Jo cylvāks var sasnēgt ar dažaidu nadagušus līdzekļu paleigu nūdrūšynōjumu pret gūni, tad kōpēc gon Dīvs navarātu tō sasnēgt bez kaut kaidu līdzekļu, kurs pats gūni radeja un tai deve dādzy-nōjušu spēku?

Arī Dīvs var palaist garum parostū dobas lykumu tecīm un vīnā breidī vai ocumirkli var padareit tū, kū dobas spēki sasnādz par garōku laiku, pīmāram ūmai izdzeidynōt slymū.

Pat racionālisti atzeist, ka vysas radeības sajēme sovu byuteību un spēku nu pyrmō vysu lītu olūta, tys ir nu Dīva. Bet Dīvs īdaleidams sovom radeibom dažaidus spēkus un īpašības, nīkō nazauda nu sovas vysvareības. Leidzeigi kai profesors dūdams sovas zīneības daļu skūlānim, pats nu tō itnīkō nazauda.

Jau pats vasals prōts runoj, ka Dīvs, kai vysu lītu cālūns, satur sevī bezmēreigā pakōpē tōs vysas īpašības, kaidas atse-

viškom radeibom īdalēja īrūbežōtā mārā. Jo gon Dīvs deve kaidam augam dzeidynōjušu spēku, tad ir zeime, ka Pats sevī daudzi augstōkā, pīlneigōkā mārā tū satur un var izdzeidynōt slymū bez kaidu līdzekļu. Jo mes atzeistam Dīvam vysvareību, tad ir arī jōatzeist, ka Dīvs pīlneigi breinumus var dareit.

b) Dīvs ir naatkareigs nī nu kō. Jys radeja vysu pasaulī ar vīnu naatkareigōs, breivōs vaļas aktu un deve taidus lykumus radeibom, kaidi Jam labpatyka. Zeimōjās, varēja pasaulī radeit, varēja arī tō naradeit, pastōdeit pasaulī tagadeju īkōrtu, vai arī vysā cytu. Bet radejis pasaulī, Dīvs napōrstōja byut par jō Kungu un Valdeitōju. Tys zeimōj, ka Jys napalyka par pastōdeitōs kōrteības vērgu, bet ir breivs dareit kū gryb.

Radeitōjs pastōdeidams vysom dobas lītom, parōdeibom pastōveigūs lykumus, saistēja ar šīm lykumim dobas spēkus, bet nīmoz sevis, tys ir sovas darbeības breivēļības nāirūbežōja. Tōdēļ Jys nav nu tūs lykumu atkareigs, bet par tim volda un tōpēc kotrā breidī var tūs lykumu darbeību apturet vai padareit tū, kas dobas spēkus pōrspēj, bet tys teišam saucās breinums.

Jo myusu prōts atzeist, ka Dīvs var izdareit nu vyspōrējōs dobas lykumu izjāmumu, kurus Jys pats ir pastōdējis, tad praktika navar Jam nūlīgt tīseību padareit kaut kaidu lobumu caur Jō varu, vai ūtraidī sokūt dareit breinumus.

Atbīldes uz pōrmatumim.

Pōrmatums I.: Breinumi pretojās Dīva vaļas pastōveibai.

Atbīlde: Breinumi nav pretīveigi Dīva pastōveigai, napōrmainamai vaļai: Dīvs dūdams dobai lykumus reizē arī nūlēme dēļ augstōkim mērkim dažūs gadejumūs padareit izjāmumus nu tōs lykumu. Tōdēļ visi breinumi ir taipat nu Dīva, nu myužim paradzāti un nūteikti kai un tī lykumi, kurūs dora izjāmumu. Vīns un ūtrs gadejums ir vīnleidzeigi ījīmti Dīvišķā pasaulja valdeišonas planā.

Tōdēļ Dīvs dareidams breinumu pavysam napōrmaina nu sevis pastōdeitas kōrteības, bet īpaši pēc tōs dora, leidzeigi, kai izkauseidams myusu lyugšonas, napōrmaina sova nūdūma, bet izpylda tū, kū īvārojūt myusu korstu lyugumu jau nu myužim nūlēme padareit.

Pōrmatums II.: Breinumi pretojās Dīva gudreibai.

Atbīlde: Breinumi nīmoz nav pretīveigi Dīva gudreibai.

a) Tūlaik breinumi nasadarātu ar Dīva gudreibu, kad Dīvs tūs byutu darējis bez kaida augstōka mērka, bet vīneigi

tōpēc, lai pōrmaineit tū, kū agrōk prōteigi beja padarējis. Tūmār Dīvs breinumu nadora bez augstōka mērka, kurs nabyutu Dīvam cīneigs. Pimāram, ka parōdeit, ka Jys ir vysas dobas Vaļdeitōjs un Kungs, kurs var kotrā breidī tōs darbeibu aprurēt un ar vērsdabiskom zeimem pastyprynōt sova vōrda autoritāti, lai cylvākus pōrlīcynōt par sovas mōceibas patiseibu, lai atsolušūs pamūdynōt pi žāluma, vīnaļdzeigus pi nūpītuma.

b) Breinumi līcynōtu pret Dīva gudreibu tūlaik, kad nu tūs iznōktu, ka itkai pasaļa ikōrtōšona ir napiļneiga un ka tōpēc izmeklej valōkūs pōrmaīņu, vai papiļdējumu, izdareitūs nu Radeitōja ar breinuma paleigu. Tūmār doba pavy-sam **napīprosa breinumu**, jo arī bez jīm izpylda sovas pa-**zeimōšonas pīnōkumus**. Lai gon cylvāks natiks breineigi izdzejdynōts un nūmērs, tūmār var sovu mērki sasnēgt un dvēseli izpesteit, teišam dažkōrt vēl vīglōk nakai breineigi izzōļōts.

Breinumi nīmoz napīrōda tū, ka parostī fiziski lykumi nav pasaļa vaļdeišonā pīteikūši, ka Dīvam ir vērsdabiskā ceļā dobas spēkim jōnōk paleigā un tūs jōpapylda. Pavy-sam nā! Turpretim breinumi tikai pīrōda Dīva bezgaleigu labsirdeību, kura apdōvynōjuse cylvāku ar vysu tū, kas tam ir napīcīšams pi galeigō mērka sasnēgšonas, gryb vēl devei-gōka pasarōdeit, dorūt breinumu, ka cylvāku vēl styprōk pōr-licynōt, kaidis lobs un žālsirdeigs jam ir Dīvs.

c) Breinumi na tikai pretojās Dīva gudreibai, bet dora jū vairōk radzamōku.

Cylvāks teišam pīrūn pi parostūs dobas parōdeību, ka **pakōpiniski pōrstōj tymūs pazeit Radeitōju**. Lai cylvākam atgōdynōtu tū un izmūdynōtu tū nu goreigō mīga, Dīvs atse-**viškūs gadejumūs satrycynoj dobas lykumus**, lai caur tū arī cylvāku satrikt un pīspīst īgōdōt par Jū.

Sv. Augustins tai šymā ziņā soka: «Breinumi ir Dīva dorbi padareiti cylvāka prōta paeļšonai uz Dīvu caur radza-mūs zeimu paleigu. Jo ļūti moz ir ļaužu, kuri pīteikūši ap-breinōtu Dīva dorbu augstumu, kurs ir tai breineigs vysmo-zōkā gryudiņā. Tōpēc Dīvs sovā bezgaleigā labsirdeībā pa-sludynoj sovu varu atteiceigā laikā vērsdabiskā ceļā, ka caur vērsdabīsku nūtykumu pamūdynōt tūs, kuzim dabiski spēki palyka vīnaļdzeigi. Lai gon vysa pasaļa vaļdeišona ir lelōks breinums, kai 5 tyukstūšu veirīšu pasōtynōšona ar pīcim maizes kukulim, tūmār pyrmais breinums tai nav apbreinojams nu ļaudim, bet ūtrais mūdynoj vyslelōku izbreinu, na tōdēļ, ka

ir lelōks, bet tōdēļ, ka ir izjāmuma nūtykums.» (Sv. August. trak. 24.).

Eiši runojūt, breinumi nav napīcīšami, bet īvārojūt tūs augstū mērki ir ļaudim ļūti lobi un ar tū pošu pavairinoj Dīva gūdynōšonu. Jī ir par lelom Dīva vysvareibas zeimem un līcynoj par Dīva gudreibu un ļabdareību pasaļa vaļ-deišonā.

Breinumus var pazeit.

Breinumu cylvāks var pazeit ar dabiskō prōta paleigu. Ikvīns breinums ir fakts, bet na ikvīns fakts ir breinums. Tō-pēc ikvīnā breinumā ir jōizšķir divi lītas: a) poša fakta dobu un b) tō fakta izaceļšonas īmesli un mērki. Tōpēc pi breinu-mu pazeišonas izameklej tō fakta pazeišona, kurs nūteik nu šō fakta vērsdabiskais mērkiis un pōrdabiskō ceļšonōs īmesle. Kad pīrōdeisim, ka līta nūtyka tai kai tū stōsta, tad pīrōdeisim arī tō fakta vēsturisku patiseību. Pēc atstōsteitōs vēsturiskōs patiseibas pīrōdeišonas ceļās vaicōjums par atstōsteltō fakta īmesli. Un kad par mynātō fakta cālūni nav nīkaidis dabisks spēks, tad ļau ir skaidri kai dīnā, ka par tō nūtykušō fakta cālūni beja tikai pats Radeitōjs Dīvs. Taidu faktū, par kura izaceļšonu vai nūtikšonas cālūni nabeja nīkaidis dobas spēks, bet Dīvs, saucam par breinumu.

Vēsturisku breinumu pareizeību arī pazeit varim, jo ikvīns breinums ir par radzamu faktū un taidi fakti ir par nūjautu pazeišonas pīrkšmatu. Ikvīns taidis nūtykums vai pīrkšmats, kuru mes varim ar nūjautom pazeit ir arī varams vēsturiskai pōrbaudeišonai kai arī atstōsteišonai.

Vyspuseiba izmeklej, ka visi fakti byutu izpēteitj un nū-svārti ar vītīleidzeigu uzmaneību un īvēreību. Mes navarim byut pavēršeigōku dūmu pi breinuma pazeišonas, kai pi citim dabiskim faktim, kai arī navarim vairōk izmeklēt pi breinuma pazeišonas. Visim faktim, ka byutu atzeitl, ir jōatsasauc uz taida pōrlīcynōjuša spēka, ka tys fakts patiseībā byutu bez kaidu ļaubu un ībyldumu radzams.

Filozofijas patiseībā arī breinumu var pazeit. Jo mums vēl nav skaidri zynoms, kū var sasnēgt dabiski spēki, tad zi-nim un varim konstatēt, ka tī dobas spēki nīkaidā ziņā padareit navar. Nīkaida radeiba navar izvest kaut kaidas lītas vai byutes nu nīkō vai nu nabyutes. Kur varim pīrōdeit kaut kaidu byuteību nu nīkō, tur ir teirs breineigs fakts. Bet taida pīrōdeišona, kur ir kaut kas padareits nu nīkō, nav gryuta. Pimāram pajimsim kaut cylvāka izdzejdynōšonu. Zynoms ir, ka cylvāka mīsas cērtumu izdzejdynōšona var nūtikl tikai caur

šyuneņu pavairināšonu tai, ka sabūjotūs šyuneņu vītā rostūs jaunas.

Šyuneņu pavairināšona ir atkareīga nu organisma pīaugšonas. Kur ir lela cērtuma pīrōdējums, tur ari pošā faktā jau radzams lels šyuneņu tryukums. Tōdēļ tys lelais šyuneņu tryukums navar rastīs, pīaugt bez garōka laika. Vīnā ocumirkli taida cērtuma saaugšona. Izdzejdynōšona ir tys pats, kas šyuneņu radeišona. Taida ōrkōrteīga, dreiza šyuneņu pīaugšona, navar paīt nu organisma, jo organisms tōs audzynoņ pakōpiniski, garōku laiku. Navar tōs šyuneņas atsarast ari nu ōreļōs atmosferas, jo ni vīna šyuneņa nanōk organismā nu gaisa, kur nav tūs šyuneņu ikšējōs pīaugšonas. Chirurgijas operacija īnasdama organismā kaidu cyta organisma daļu naizdzejdynoņ cērtuma koleidz jū ikšējais organisms radeis šyuneņas, kuras savīnōtu vīnu organismu ar ūtru. Tais fakts, kur vīnā ocumirkli teik izdzejdynōts cērtums, vai iaug kauls, kura nabeja, navar byut izskaidrōjams nikaidāvziņā dabiskā ceļā. Tōpēc tur ir beļis Dīviškais spēks, vai ūtraidī runoņūt, breinums, kuru Dīvs padarēja.

Breinumus var izškērt nu ļauna gora dorbim.

Lai gon ļaunim gorim ir spēks lelōks par mīseigūs radeību spēkim, tūmār ari jī ir padūti Dīvam, tōpēc Dīva apsavēršona tīm napilaiž dareit breinumu, lai naivastu lobas vaļas cylvāku moldūs. Jo Dīvs atļautu ļaunim gorim dareit breinumus, tad tys byutu navīnam cylvākam par pazudynōšonas īmesli. Tōdēļ breinumi ir jōizškīr nu naškeista gora dorbim. Lai tū varātu izškērt, kotram breinumam sekoj leidza tōs zeimes, pasateicūt kurom cylvāki var pazeit breinumu, kurs paīt nu Dīva.

Tōs zeimes ir sekušas:

a) Jau nu pošim breineigim faktim un nu jūs dobas ir radzams, ka jī var paīt tikai nu poša Dīva. Pīmāram, nūnyrušō atdzejvynōšona, pēška izdzejdynōšona, saisteita ar ļauna organisma radeišonu, nōkušūs lītu paredzēšona un t. t.

b) Ari nu apstōklīm un bīžī nu parōdeības īpašībom radzams, ka tys ir Dīva dorbis. Launō gora, kai poša ļaunuma olūta dorbūs vysod byus radzams kaut kas ļauns, slykts, kai ari ļauns mērkis. Tamlaikam Dīva dorbūs ir radzams vyss svāts un ļaudim pesteigs un myužeigōs svātlāimeības mērkis. Tōpēc ir stingri jōnūvāroņ apstreidamō fakta īmesli un mērkī, jōivāroņ ari breinuma dareitōja persona, jō tykumeiba, pazeimeiba un Dīva gūda meklēšona. Ir jōpagrīž ari vēreiba uz

leidzeklīm, kuri tū parōdeību, vai nūtynkumu izsauc, vai tī nav rupi, napīklōjeigi, Dīvu zaimōjuši un t. t.

c) Jōnūsver ari mōceības vēerteiba, kuras dēļ tei vai cyta parōdeiba, vai nūtykums teik izsaukti. Jo tei mōceiba ir maļdeīga, nalogiska, pretīveīga jau īprīkš pasludynōtai nu Dīva patīseibai, tad gon drūši var saceit, ka taida apbreinojama parōdeiba nav nu Dīva. /Bet jo tykumeību, patīseību, Dīva dūtū ticeību aizstōv, styprynoņ, kuplynoņ un tū veicynoņ, tad nav šaubu, ka tam nūtykumam par īmesli ir pats Dīvs.

Pareizūs breinunus var izškērt nu hipnotisma.

Hipnotisms ir mōksleīga cylvāka spēka izmūdynōšona caur dūmu sugestiju. Hipnotisms var zōļōt ikšejas slimeibas, īpaši nervu slimeibas, tūmār nikod navar izdzejdynōt tur, kur ir sabūjōtas organisma šyuneņas. Tys nūteik tōpēc, ka šōs nervu darbeības paīt vairōk nu dūmu stōvūkļa, bet īvaiņōšona vai cērtumi navar byut dzejdynoņami tur, kur nasarūn jaunas organisma šyuneņas, bet ar hipnotisma paleigu ļaunu organisma šyuneņu pīaudzēt navar.

Breinumus var atškērt nu spiritisma.

Spiritisms cēlēs Amerikas Savīnōtōs vaļstīs 1847. godā. Angļu fermeru nomā kaidā vokorā izdzerda nazkaidu nasa-prūtamu trūkšņōšonu un klabyņōšonu. Tys atsakōrtōja vairōk vokoru. Golā fermeru jaunōkō meitene īsyrtuse nazcik reižu sīnā uzsauce: «Padori ari tu tājpat!» Nazynomais klauvātōjs veikli tū izpildēja. Pēc tō Foxa gimine ar nazynomu apmaklātōju bīži vīn caur klabyņōšonu runōja. Foxa mōte izzynōja nu gora cik godu dzejvōs bārni. Nu īsōkuma ar gorim runa vedēs ar vīnkōršō golda paleigu, vālōk izgudrōja gaļdeņu uz treju kōju, kuram zamu beja itaiseits zeimuls. Vālōk spiritisti īgribēja runōt ar gorim un tys pa daļai tīm izadeve sasnēgt. Tagad jau ir zynoms, ka jīm izadeve redzēt myglaiņā veidā apvylkrūs garōs boltōs drēbēs gorus. Pat varēja tūs fotografēt un tūs tausteit. Uz vaicōjuma: Kas tī ir? atbildēja, sevi izdūdami par kaidom vēsturiskom personom, kai pīmāram: Sokrata, Cicerona, pat sv. Pōvula un Augustina.

Takušā breidī ir spiritistu daudz, kuri saucās par okulistim, vai nūslāpumu zynōtōjim. Par tūs dybynōtōju ir Alan-Kordek's.

Navar spiritisma dorbū saleidzynōt ar breinumim, jo praktikā lelōkō vysaidu gadejumu daļa, par kuriem stōsta spiritisms,

ir mali un dažūs gadejumūs tys nūteik caur hipnotisma darbību. Tys, ka ļaunais gors jam daleību spiritistu seansūs pilneigi nav nūsvārts, tūmār ir tyvu patīseibai, jo cylvāku dvēseles pēc nōves nikaidā zīnā, nikaidā sakarā ar šū pasauli naīt un pošas nu sevis tū padareit naspēj. Bet Dīvs breinumu dora na tur, kur tō gryb cylvāki, bet tur, kur Jys pats tō gryb. Tōpēc ti gorī, kuru jī izsauc, atīt na nu Dīva caur Dīva grybu, bet gon nu ļauna gora.

Tūmār arī spiritisms navar ar sovīm izgudrōjumim, ni gorim dzeidynōt cylvāku, vai arī izmūdynōt nu kopa. Spiritisms nikō ļauna ticeibai naatnese, turpretim pastyprynoī myusu mōceibu, ka ir gorelgas byuteibas, vai personas.

Nazynomais dobas spāks navar nūligt filozofiskōs breinumu pazeišonas.

Ikvīnam faktam ir sova doba, kura var byut vai nu nazynomu elementu, sastōdeita, vai nu zynomu, vai otkon pā daļai nu zynomu un nazynomu. Jo fakts vyss, vai pa daļai ceļās nu nazynomu dobas spāku, tad skaidra līta, ka tur breinuma pījimt navar. Bet jo fakts paīt nu zynomūs elementu, tad jau nu jō pošā breineigōs dobas ir jōatzeist breinumu. Pīmāram, mēs zynom, ka pēc nōves mīsa tryud un navar atsadzeivynōt, tōdēļ Lazara pīsaceļšona nu smirdeigō kopa un Kristus augšanceļšonōs ir teišam eistī breinumi.

Fiziskōs zineibas panōkumi natikai naapkarōj breinumu pazeišonas īspējameibū, turpretim jī tū pastyprynoī, jo kū vairōk ir doba pazeita, tū lobōk varim pīrōdeit, ka taids fakts navar ceļtīs nu nazynomim dobas spākim.

Dīvs breinumus dora dēļ parelzōs religijas pastyprynōšonas.

Kai jau augšōk minejom, Dīvs nadora breinuma bez kaida nūdūma, bet ikvīnam breinumam ir augstōks mērkis. Par taidā mērk ir patīsōs ticeibas mōceibas pastyprynōšona. Ka breinums byutu par patīseigos religijas pastyprynōjumu na gon ir tō, ka byutu pīrōdeits vēsturiski un filozofiski, bet ir vajadzēigs, ka tys byutu padareits teišam ticeibas pastyprynōšonai.

Par Atklōtōs vai Pasludynōtōs religijas aplīcynōjumu breinums palīk tūlaik, kad stōv taisnā sakarā ar atklōtu patīseibu. Tys sakars ir divejajds: «ōrejs un ikšejs.» Ōrejs sakars ir tūlaik, kad Dīviškōs patīseibas runōtōjs nūsoka, ka tōs patīseibas pastyprynōšonai Dīvs teišam padareis breinumu. Taidā gadejumā breinuma saturs ar golvonōs pasludynōtōs pa-

tīseibas saturu var byut pavysam atsevišķs. Bet ir arī taidi gadejumi, kur storp pasludynōtūs patīseibu saturu un breinumu ir styprs ikšejs sakars. Pīmāram, Dīvs pasludynoī caur Moizešu, ka navar izpildeit prīstera pīnōknumu tys, kurs nav paaicynōts nu Dīva un kad Kore, Datons un Abīrons gribēja šū paaicynōjumu nalykumeigi pīsovynōt, tyka breineigā veidā nūstrōpati: jūs apreja zeme.

Taidā gadejumā, breinumu padareitu reizē ar pasludynōtu patīseibu vysa ciļvēce pījam par zeimi, ka Dīvs tū patīseibu pastyprynoī. Na tikai ar vōrdim, ōreji izsoka dūmas un tōs porlicynoī, bet arī ar dorbim. Kad vaļsts prezidents pi kaida vēртеiga dokumenta pīlīk sovu zeimūgu un parokstu, tys zeimōj, ka dokuments ir pareizs. Tūmār zeimūgs un paroksts pi tō dokumenta satura un dūmu ir tikai ōrejais pīlykums. Bet tai ka nikas cyts, kai vīneigi prezidents, tō pīlīkt navar, tad nu paroksta un zeimūga pazeistam dokumenta patīseibu. Dīvs ir vysa pasaļa Valdeitōjs un Karalis, kurs nalītōj ni zeimūga, ni paroksta, bet patīseibas pastyprynōšonai izlītoj cytu leidzekli, kura nikas cyts vysā pasaulī izlītōt navar: Tī ir breinumi. Tōpēc breinums ir par tū zeimūgu, kurs licynoī par pasludynōtōs religijas un ticeibas patīseibu. Nu augšōk izsaceitom dūmom iznōk sekušs slēdzīns: Dīvs dora breinumus, lai pastyprynōt tū patīseibu, kuru Jys ir ļaudim atklōjis. Bet Dīvs kai bezgaleigi pilneigō Byuteiba ir taisneigs, cylvāku mōneit nagryb un navar. Tōdēļ tei ir pareizō religija un ticeiba, kuras mōceibu Dīvs aplīcynoī ar breinumim.

Atbīldes uz pōrmatumim.

Pōrmatums 1.: Vyspyrmōk ir jōpazeist vysus dobas spākus, ka nūteikti zynōt, ka dūtō parōdeiba, kuru mes saucam par breinumu, nav ni nu kaidu tūs spāku padareita.

Atbīlde: Lai pastyprynōt breinuma patīseibu navajag pazeit vysu dobas spāku, ir pīteikuši pazeit tikai tūs, kuri zynomā gadejumā dorbojās. Pīmāram, kad Apostoli redzēja, ka Kristus staigoj pa savilnōtō yudiņa vērsu, kai pa sausu zemi, tamlaikam Pīters tymā pat yudinī soka grimt, tad šō radzamō breinuma pastyprynōšonai nabeja apostolim vajadzēigs pazeit vysus dobas spākus.

b) Augšōk mynātais pōrmatums pats sevi apgōž. Jo pretinīki pīprosa, ka breinuma pīrōdeišonai ir vajadzēiga vysu dobas spāku zineiba, tad kai gon jī pošī nazynōdami tūs vysu dobas spāku, var apgolvōt, ka tei parōdeiba, vai nūtykums ir izsaukts nu nazynoma kaida dobas spāka, par kuras asameibu

nav pōrlīcynōti? Okli apgolvōt, ka dorbojās kaidis nazynoms spēks, tō pavysam nazynūt, līcynoj vairōk par tūs cylvāku ļaunu vaļu, nakai par tūs zineibu.

Mes tūmār iznasam cytaidu slēdzīni: Iprīkš pētejam tūs dobas spēkus, kuri dūtā gadejumā varātu byut izlītojami. Un kad uz pīdzeivōjumu pamata pōrsalīcynojam par pīļneigu tūs spēku navaramēibu pī dūtō nūtykuma izsaukšonas, tad tūlaik tikai ejam pī slēdzīņa, ka tei parōdeiba pōrspēj dobas spēkus, vai ka tys ir breinums.

c) Pījamūt, ka pī kaut kaida breinuma pastyprynōšonas, īprīkš ir jōpazeist vysus dobas lykumus, mes pīnōktu pī slēdzīņa, ka ikvīna dobas zynōtne ir nasasnādzama. Jo taidā gadejumā šei zineiba nazynōdama vysu dobas lykumu un spēku, poša tūs izveidoj un nūteic.

d) Galeigi taidā ceļā mes nūnōktu pī pīļneigō skepticisma (tys ir par vysu šaubeitūs), jo nikod vīn nabyutu drūši par kaut kaidu dobas lykuma byušonu un vysod byutu jōsa-beist, ka jauni zineibā sasnāgumi apgōž jau īprīkš pīrōdeitu lykumu nūzeimi.

Pōrmatums II.: Koleidz nazynom pīteikuši tūs rūbežu, leidz kurim snādzās dobas spēki, toleidz vysod palīk šaubeigi, kurā šō rūbeža pusē apstreidamō parōdeiba atsarūn. Lai zynōt, kō doba poša padareit navar, mums īprīkš byutu labi jōzyna, kū jei var padareit.

Atbīlde: Na kotrā ziņā ir vajadzeigs zynōt tū vysu, kū var doba padareit. Pīteikuši ir zynōt tū, kō nūteikti navar padareit, lai zynōt, ka dūtō fakta dobas spēki navarēja padareit. Pīmāram pasavērsim uz dardedzes — varaveiksnas. Nikaida acs naspēj nūstōdeit rūbežu storp sorkonū un dzaltonū krōsom, bet ari ikvīna vasala acs pazeist dardedzes daļas, kura ir bezšaubeigi sorkona un kura dzaltona. Tys pats vīn nūteik ar vysom cytom parōdeibom, kuru galeigi rūbeži ir naskaidri. Lai gōn nūteiktō rūbeža linija ir naskaidra, tūmar var pazeit punktu, kurs atsarūn jau nūteikti aiz vīņas, tys zeimōj parōdeibas kuras ir breineigas.

Var aizrōdeit vasalu ryndu faktu, kuri bez mozōkus šaubu atsarūn ōrpus dobas spēku rūbeža, kuri eisti pretojās zynomim dobas lykumim un nikod navar sadareit ar dobas lykumim. Tōpēc navar byut padareiti ar dabiskim spēkim. Pīmāram, mums visim ir zynoms dobas lykums, ka cylvāka mīsa gunī sadag, jō tai nav kaut kaidu aizsorgu leidzekļu. Tōdēļ cik reižu sasateikam ar taidu faktu, kurs byutu šam lykumam pretejais, kai tys nūtyka ar daudzējim kristticeigim mūceklim,

kuri gunī sadaga, tad taidi fakti var byut tikai par eistim breinumim.

Pōrmatums III.: Iprīkšējūs laikūs daudz līfu pījemtu par breinumim, kuras šūdīn var sasnēgt teiri ar dabiskim spēkim. Pīmāram, lidōšona gaisā, bezdrots telegrafs, radio un t. t. Varbyut ari, ka nazkod tys, kū mes pījamam par breinumu, byus varams izskaidrēt ar dobas spēka paleigu.

Atbīlde: Jō agrōk, vacajūs laikūs gaisā lidōjūšu mašīnu nabyutu un cylvāki bez kaidu dabiskūs spēku lidōtu pa gaisu, tad tys byutu patiši breinums. Laigon tagad var ar gaisa kugi lidōt ļūti augši gaisā un ōtri, laigon ocumirkli ar radio paleigu varam dzerdēt un pat redzet, kas nūteik tyukstūšas kilometru attolumā, tūmār naivarōjūt šo vysa ir par eistynu breinumu, ka pīmāram Habakuks bez kaidu dabiskūs leidzekļu ocumirkli porsanese nu Judejas uz Babilonu pī ļovu dūbes, kuras pat nazynōja. Pavysam ir cyta līta sasnēgt kaut kū apbreinōjūšu mōksleigi un cyta līta bez kaut kaidu dobas spēku paleiga tū padareit. Na poša redzēšona nu ļūti ļūti lela atōluma ir breinums, bet redzēšona un dzērdēšona bez kaut kaidu aparatu un dabiskūs leidzekļu. Pīmāram beja breinums, ka Romas Tāvs Pījus V. 1571. godā redzeja nu Vatikana lūga Romā kristticeigūs karapulku uzvarūšu ceīņu, ar turkim Grēkijā pī Lepanto. Taču nabeja ni raidūšūs, ni sājamušūs radiostaciju. Ari tagad, jo kas radzātu un dzērdātu tū, kas nūteik rōlejūs austrumūs, bez kaut kaidu dabiskūs aparatu, byutu eistais breinums.

Pōrmatums IV.: Jo breinumu parōdeibas ir ōrpus dobas spēku darbeibas, tad caur tū pošu fiziski tūs navar pīrōdeit, ni tus breineigō satura parōdeit.

Atbīlde: Taisneiba ir tei, ka pats breinums, tys ir pōrišona nu vīna stōvūkļa ūtrā, pīmāram nu myrušu dzeivs, nu nōves pī dzeiveibas, nu slyma pī veseleibas ir teišam ōrpus fiziskūs pōrbaudējumu rūbeža, tūmār slymō vai nūmyrušō stōvūklis pyrms breinuma nūtikšonas, kai ari jō stōvūklis pēc breinuma un tō stōvūkļa pōrmaiņa, vai izdzedynōšona, jo tei nūtyka, ir par teiri fiziskom parōdeibom. Tōpēc ir padūtas fiziskai ekspertizei, vai pōrbaudējumim. Tōdēļ var fiziski pīrōdeit.

Jo zynōtnīku, līpratēju pēteišona izrōdeis lītišku vai byutisku pōrmaini slymō stōvūkli pēc breinuma nūtikšonas un jo byus radzams, ka ar dabiskim leidzeklim tys nūtik navarēja, tad mes asom spīsti meklēt tōs izdzedynōšonas īmesles ōrpus dobas spēku. Taidā veidā fiziskō pōrbaudeišona izslādz dūtū parōdeibu ōrpus dobas lykumu, aizrōda uz tōs

vērsdabisku raksturu, vai breineigu un dūd mums matemātisku drūšeibu, ka nūtyka breinums.

Pōrmatums V.: Nu daudzejūs slimeibu izdzejdynoj cylvākus ar hipnotisma paleigu, vai arī navarātu ōrkōrteigūs izdzejdynōjumu šaidā veidā izskaidrēt bez breinuma paleiga?

Atbilde: a) Ar hipnotisma paleigu, kai jau augšōk aizrōdējom, var sasnēgt panōkumus dzejdynōšonā tūs slimeibu, kurōs slymais ar sovas vaļas spēku var sev daudzi paleidzēt. Tys ir nervu slimeibas, hysterijā un paralizes gadejumūs. Bet nu šytō vēl naizrīt, ka ar hipnotisma un sugestijas paleigu varātu vysas slimeibas zōļēt.

Turpretim, medicīna pīrōda, ka ni hipnotisms, ni sugestija navar izdzejdynēt tur, kur organisms pīprosa jaunu šyuneņu pīaugšonas. Pīmāram, cērtumu, kaula salauzumi, dylūņa pādejā stadijā, kaula tuberkulozi un t. t. Šū patīseibu pastyprynoj daudzeji pasaļa slovonī ōrsti, storp kurim minēšu Dr. Bernheimu un Dr. Charcot'u, kuri pīļneigi nūlīdz sugestijas un hipnotisma izdzejdynōšonu tai ōtrā breidī, kai tys nūteik breinuma gadejumā.

b) Kai arī ir labi mums zynoms, ka lai nūtyktu nervu slimeibu izdzejdynōšona, ir napīcīšami vajadzeigs, ka slymais tyktu aizhipnotizats un tam ir jōpīkreit sugestijai. Tam laikam, izdareitūs Kristus breinumūs, vai otkon caur Dīva svātīm, nikur nadzēržam par slymūs hipnotizēšonu, vai arī par kaut kaidu iprīkšeju nūrunu ar slimim. Tōs izdzejdynōšonas bīži nūtyka tai ūmai, ka sugestija ir vysā izslāgta, bet kad nūmyrušūs izceļ, tad jau par kaut kaidu hipnotizēšonu nav runas.

c) **Kristus breinumi, kai arī Dīva svātūs napastōvēja tikai slymūs dzejdynōšonā, bet arī tī breinumi nūtyka nadzeivā dobā. Bet tur taču sugestijas byut navar! Taču navar aizhipnotizēt yudīņa par veinu, vai arī jyuras syuru yudīni padareit bez breinuma ūmai par soldonu, kai tū padarēja sv. Francis.**

Par dažaidu religiju breinumim.

Dažim var pasarōdeit, ka augšōk mynāti slēdzīni byutu nasaskaņojami ar patīseibu, jo ir religijas, kuras vysā vysumā, vai arī golvonajūs dogmatūs ir sevī pretiveigas un karoj vīna pret ūtru, tūmār breinumi atsarūn pī vysu religiju. Pīmāram, katōlicisms pīrōda, ka Romas Pavests ir par Kristus Bazneicas namaļdeigu Golvu un radzamu Kristus vītniku, bet pravoslavī un citi pīrōda sovķōrt ka Romas Tāvs ir maļdegs un nav par

Bazneicas Golvu. Bet kai katōli taj un pravoslavī runoj par daudzejim breinumim. Jansenisms pīļneigi škirās nu katōļu un pravoslavūs, seviški sovā mōceišonā par Dīva želesteibu, bet arī runoj par breinumim, kurus ir darējis dedzeigais jūs sludynōtōjs diakons Pariss. Jō tad breinumi byutu par eistynūs un pareizōs ticeibas aplīcynōšonu, tad byutu jōatzeist, kai katōlim, tai pravoslavim un jansenistim religijas pareizeibu. Jūs dogmatu atzeišona par pareizim leidzynōtūs atzeišonai par pareizeibu lūti daudzi ivārojamu pretiveibu. **Minēsim šite kaut Romas Pavesta namaļdeibu un maļdeibu, vyspōreju un navyspōreju ļaužu atpērķšonu.**

Augšōk pīvastā pōrmatumā ir klaideigas divi vītas: 1) vēsturiskōs un filozofiskōs pareizeibas atzeišona vīnleidzeigi visim šūs treju mynātūs religiju breinumim; 2) religija izdareitūs breinumu saļaukšona ar padareitim breinumim religijas aplīcynōšanai. Tōpēc ir jōisaver šymōs dīvejōs lītōs tyvōk.

Na visī breinumi, kuri ir atstōsteiti autoru dorbūs, kuri pīdarēja pī dažaidu religiju, ir par patīsim vēsturiskim nūtykumim. Šō pōrmatuma pastōdeišona byutu tikai tū laik zynōniska, kad byutu pīvasti kaut pa vīnam vēsturiski pōrbaudeitam faktam un izjīmtam nu treju dažaidu religiju. Koleidz tys nav izdareits, navar arī apgolvōt, ka atseviškōs religijōs ir patīseigi breinumi. Šōs atbīldes jau pītyktu, jo tikai mums byutu jōapgōž pōrmatumu. Bet mums taču ir jōzyna patīseibu, kai arī tū, lai zynōt, kai ir tel līta ar dažaidu religiju breinumim.

Nu treju augšōk mynātūs religiju par styprōku un skaitlī lelōku ir katōlicisms. Tōdēļ navar byut šaubu, ka pī katōliskōs religijas beja breinumi patīseibā. Tai saucama: «Liber miraculorum Bernardi» — Bernarda breinumu grōmota — ir par vēsturisku dokumentu, kurā atsarūn lūti daudzi breinumu saraksteits. Pīmāram, Jonnas Tulasue izdzejdynōšona 1897. g. un Terezes Rouchel 1903. godā Ļurdā un daudzi vēl cytu. Breinumi Ļurdā ir saļsteiti ar eisti katōlisku, īpaši Bezvalneigōs Dīva Mōtes ījīmšonas dogmatu, kuru atmat pravoslavī.

Pravoslavūs literatūrā nav nivīna breinuma fakta, tai pīļneigi apstrōdōta un pōrbaudeita vēsturiski, kai breinumi Ļurdā. Nu lelō pravoslavūs breinumu skaitļa, navar aizrōdeit nivīna, kurs byutu padareits, lai pīrōdeitu, ka Romas Pavests ir maļdeigs, vai arī pretiveigs Bezvaineigai Dīva Mōtes ījīmšonai, vai Sv. Gora paļšonai nu Dīva Tāva un Dāla! Nivīns nu pravoslavūs polemiku nav atsasaucis uz taidim breinumu faktim. Tōdēļ nav zynoma nivīna breinuma, kurs pastyprynōtu tūs mōceibu šymōs lītōs, kurōs tī škirās nu Katōliskōs Bazneicas.

Tāpēc tai pilaisšona, ka itkāi byutu pretiveigi dogmati pastyprynōti ar vēsturiski pōrbaudcītim breinumim, ir vysā maļdeīga un bez pamata. Dažim nu pravoslāvūs breinumim, lai gon tim pīteikušu vēsturiski pōrbaudeitus zeimu pītryukst, ir tūmār dažas tyvu patīseibai breinumu zeimes. Tad arī varēja patīseībā nūtik. Bet visi tī pravoslāvūs pilaižami breinumi beja padareiti bez kaida sakara ar dogmatim un tikai grīze lelu vēreibu uz sevišku dažu personu tykumeibu, vai otkon beja sakarā ar tim dogmatim, kurus pravoslāvi atzeist vīnleidzeigi ar Katōlisku Bazneicu. Pi taidim breineigim nūtykumim var pīškērt parōdeibas pi Dīva Mōtes bīldem, kuri aplīcynoj, ka Marija ir patīši Dīva Mōte un ka svātbiļžu gūdynōšona ir teicama.

Jansenismam ir nazcik faktū padareitī jō mōceibas pastyprynōšonai, kuru ir atmatuse Katōliskō Bazneica, kai maļdeigu. Tī fakti ir pīrōdeiti pat vēsturiski. Par tūs faktū īmesli nav ni cylvāks, ni arī cyta kaida zamōka par cylvāku byute vērs zemes. Nu tūs faktū skaitļa ir ōtra aizavylkuša reimatisma izdzeidynōšona. Bet ōtra aizlaista reimatisma izzōļōšonai navajag absolūtōs varas. Teišam kaiteigūs vīlu nūvērzšona, kas organismā izsauc reimatismu nīmoz napōrspēj augstōka par cylvāku gora, spāka, bet zamōka par Dīvu. Tāpēc jansenisma breinumi nav filozofiski pīrōdeiti un pastyprynōti. Tōdēļ nav par patīšim breinumim.

Nu katōliskūs, pravoslāvūs un jansenistu breinumu saleidzynōšonas ir radzams, ka nav nikur vēsturiski un filozofiski pīrōdeitu, kuri arī sovķōrt aplīcynōtu pretiveigas sevī patīseibas vai dogmatus. Protestanti naatsasauc uz breinumu. **Vacōkōs kristticeigōs** sektas, kai arī jaunōkōs, lai gon dažu reizi runoj par breinumim, bet pamatōdami sovū mōceibu uz breinuma, **izbāg minēt** vēsturiskūs un filozofiskūs tūs pareizeibas pīrōdējumus. Vasalas massas ōrpus kristticeigūs religīju breinumu, pi pyrmō vēsturiskōs patīseibas pōrbaudējuma atkreit, kai napareizi un dažu reizi mōksleigi gadejumi.

Breinumī patīši katōliskā religijā nūteik.

Nikō napaleidzātu runōt par tū kaut vasalim godim, ka breinumi ir īspējami, varami, jō mes navarātu pīrōdeit, vai aizrōdeit, ka breinums patīši ir nūtiņš.

Turpretim vīns vīneigs breinums pīteikuši pīrōdeits un pōrbaudeits ar tū pošu vysus par breinumim pormatumus apgōž. Jō kas patīseībā ir — ir arī varams. Par breinumim, kurus dareja Kristus Kungs, byus atseviški, pīrōdūt Jō Dīveibu.

Kas zeimōjās uz tim breinumim, kurus Dīvs ir darejis un vēl nyu dora caur sovīm svātajim un caur jūs aizbīldnīceibu, par tū atrūnam tyukstūšas līcelbu Bazneicas vēsturē. Tōs līceibas napastōv tikai tūmā, ka simti breinumu nūtykuši dažaidūs myužūs un dažaidōs vītōs, tyka izveidōti vai gleznā, vai ar koltu uz marmora, — bet **daudzi** lītdareigōkas līceibas, jō pīlneigi zynōtniski ir pīrōdeiti, pōrbaudeiti un pastyprynōti, kuru eistīneibas pīrōdējumus varim atrast **beatifikacijās** un svātūs kanonizacijās aktūs.

Cik reižu Bazneica, atzeidama par svēteigu un svātu kaidu sovū kolpu un atļauj tam atdūd publisku gūdu, **dora** tū vysod pēc nūteikta, styngra procesa, vai pēc vyspīlneigōkas nūmyrušō varūniskus tykumu izpēteišonas. Bet tō vēl ir napīteikuši, jō beatifikacijai un kanonizacijai izameklej pats mozais kaut dīveju breinumu vēsturiski un filozofiski pīrōdeitu, kuri byutu caur mynātōs personas aizbīldnīceibu padareiti.

Šymā mērķī atseviška komisija, sastōdeita nu uztīceigūs zynōtnīku na tikai goreigūs veiru, bet arī pasauļeigūs un seviški ōrstu un dōbas zynōtnes veiru, vyssmolkōk pētej vysmozōkūs tōs personas dzeives gadejumus un breinumus, par kuru nūteik process, vai izziņa. Un pi tō tū vysu izpylda ar vyslelōku uzmaneibu, nūpītneibu un borgumu, par kaidu navar dzērdēt nīvīnā uz pasauļa laiceigūs lītu izziņā vai procesā. Un jō vysmozōkas šaubas par kaut kaidu breinumu ir pīrōdeitas, tyulen tōļōkas izziņas un darbeiba teik pōrtrauktas.

Par tū tai nūpītņu breinumu izpēteišonu pi kanonizācijas aktu var lūti vīgli pōrsalicynōt, losūt pošus aktus. Kai arī tū izskaidroj lītas apstōkli, ka tai nūpītņu lītu naizstōdeit uz izsmīkļa vysam pasauļam. Taču vīnā vītenā pi breinuma nūvērteišonas nakōrteiba vai vysmozōkō klaida pīlaistō un vāļōk atklōta, atnastu milzeigu zaudējumu un nagūdu. Tāpēc Bazneica īpaši sovā lobā vyssmolkōk un tik atsardzeigi pētej tūs breinumu faktus.

Ir jōatzeimōj arī tys, ka ni pi procesa īsōkšonas, ni pi jō pīnōceigas izvesšonas nīkas Bazneicu napīspīž, jō tī pīrōdējumi, uz kurim atklōtas mōceibas pareizeiba un gudreiba atsa- bolsta, ir tai stipri un pīlneigi pīteikuši, ka Bazneica napīprosa pastyprynōt jaunu breinumu sovas autoritātes uzturēšonai. **Jei paliks** arī bez tūs breinumu tōļōk naapgōžama, kai beja nu sōkuma. Tāpēc Bazneica, koleidz jaunūs breinumus, kurus Dīvs dora, lai cylvākus mūdynōt pi dedzeigōkas Dīva gūdynōšonas, rakstura, dōbas un faktū nav pīrōdeits, verās ar nautīceibu uz tim.

Tai kai Bazneica cytus mōceidama patīseibai, īpriķš pošai tū ir jōnūmīloj, tōpēc ari navar klusēt, kad redz jaunus un radzamus pīrodējumus, ar kurim Dīvs apliecynoj natikaļ atsevīšku personu dzeives svātumu, bet ari reizē tōs personas ticeibas pareizeibu un Dīviškumu. Tōpēc Bazneica pīrōdeitūs un pōrbaudeitūs breinumus pastyprynoļ ar sovas varas autoritāti un atzeist jūs par pasludynōtōs patīseibas līcelbom.

Ti breinumi, kuri pōrīt caur vysstyngrōku kritikas kontroli pi beatifikācijas un kanonizācijas, ir saraksteiti nazek desmitu tomūs tai saucami: «Acta Sanctorum.» Vairōk desmitu tomu «in folio» vīnaidi papiļdeita dorba ir par skaidru pīrodējumu, ka breinumi patiši nūteik tagad, kai arī agrōkūs laikūs.

Ti breinumi nūteik pasaulī dažaidōs vītōs un pi dažaidom katōliskōm tautom, bet sevišķi pādejūs laikūs daudzi breinumu nūteik Ļurdā, Dīva Mōtes bazneicā, par kurim zynomais profesors Dr. Vincents tai soka: «Tagadejūs laikūs stypra aizsorgōšona katōlicisma nūteik pi Massabeļa kolnu (tys ir Ļurdā). Myusu paaudzi lobōk pōrlīcynoļ patīseibā pōrlīcynōjumi, kuri dora īspaidu uz nūjautom, nakaj visi prōta pīrodējumi.»

Par pravītōjumim.

Vyspōrejals jēdzīns.

Vyspyrmōk jōzyna: 1) Kas ir pravītōjums; 2) jū īspēja-meiba, vai varamēiba; 3) kai tū pazeit un 4) tūs patīsōs reliģijas pastyprynojušu spēku.

1) Pravītōjumu varim jimt dīveļūs jēdzīnūs. Vōrds pravītōjums plašōkā nūzeimē pajimts apzeimoļ ikvīnu rumu ūtra vōrdā. Šaidā saprasšonā pi Izraeļu saucēs par pravīšim arī ti, kuri nasludynōja nōkūtnes, bet parosti ļaudim runōja par Dīvu.

Tūmār vōrds «pravītōjums» eistā nūzeimē ir par nōkuša breiža fakta nūteikšonu pareizō pastōsteišona. Na ikkotra nōkuša fakta pasludynōšona ir pravītōjums, jo dažus faktus var īpriķš pasludynōt pasateicūt dobas zynōtnei. Bet šite mes runoļam tikai par tū nōkušu faktu pasludynōšonu, kuri it nu Dīva un līcynoļ par Jō ticeibas Dīvišku sōkumu. Tōpēc ka na visi nōkūtne paradzāti fakti pōrspēj dobas spēkus, turpretim daudzi tō, kas nūteik nōkūtne, kō vēl tagad parosti cylvāki naredz, jau tagad ir varamēibā un taipat ir lykumi, pasateicūt kurim var pazeit nu īmesies nōkušu faktu. Kas pazeist īmesli un lykumu, tys var pazeit arī tūs panōkumu. Pimāram astronomi nu asušūs īmesļu un lykumu pasludynoļ saules un mēnesneicas aptymsōšonu, kai ari laika pōrmaiņas. Taidi

fakti, kuru īmesle jau ir, navar ceļtis nu sovas breivōs byu-šonas, bet kas ir īmeslē, tam ari jōbyun patīseibā.

Pravītōjumūs runoļās tikai par taidim faktim un nūtykumim, kurū īmesles ir pavysam nazynomas un tūs ari nav, tōpēc ti nūteik breivā ceļā un nīmoz nav atkareigi nu dobas lykumu. Šaidas saprasšonas jēdzīni tys panōkums vai fakts ir īpriķš pasludynōts, kur vēl ir nabyutnē, kura nav ni īmeslē, ni sevī. Dobas pazeišona ir pimārōta cylvāku saprasšonai, bet cylvāku saprasšonai un pazeišonai nav pimārōta pazeišona tō, kō patīseibā nav. Tōpēc nōkuša breiva fakta pazeišona jau īpriķš pīprosa Atklōšonas, bet īpaši šei Atklōšona pōrspēj vysus dobas spēkus. Tōdēļ pravītōjumi, kuri pasludynoļ nōkušūs breivūs, nu dobas lykumim un spēka naatkareigus faktus, kuri nu Dīva jam sovas byuteibas īmesli, vai pasōkumu, — ir vērsdābiski. Pareizam pravītōjumam ir jōbyun par patīsōs nōkūtnes pasludynōšonu un tei patīseiba tūs izšķir nu mōnu pravītōjumim, kai pimāram, kaidu pogōnu stōstu un cytu tamleidzeigu paragūņōjumu.

Pravītōjumu īspējameiba.

Pravītōjumu īspējameiba izrīt nu Dīva vyszineibas. Dīva vyszineiba sovķōrt kai jau tū augšōk redzējom, izrīt nu Jō bezgaleigōs piļneibas: Vyss, kas vīn ir un nūteik, ir Dīvam zynoms. Bet tys, kas ir tikai pi Dīva Jam vīnam tikai ir zynoms. Tōpēc visi nōkūtnes fakti, parōdeibas Dīvam ir zynomi. Naatkareigi nu dobas nōkūtnes fakti, nanūteik un navar sōktīs kaut nu kō cyta, kai vīneigi nu Dīva, tōpēc Dīvam ir vyss zynoms.

Tys, kū Dīvs nōkūtne jau paredz un nūteic, ir Dīva breivōs vaļas dōrbs. Dažas litas Dīvs paredz, bet nanūteic, ti ir radeibu breivī dorbi. Patīseibā ir vīna lita paredzēt un ūtra nūteikt. Paredzēšona un pasludynōšona radeibas breivū dorbu, tim naatjam dabiskōs breiveibas. Ka ir lela starpeiba storp paredzēšonu un nūteikšonu, tymā varim vīgli pōrsalīcynōt. Pimāram, astronomis paredz saules aptymsōšonu, tūmār jys nanūteic, na pa jō grybai tys nūteik. Ari mes pošī paradzam zīmā soltumu, tūmār mes nīvīns naasam par tō soltuma īmesli, cālōju, vai nūteicejim, tōpēc ka Dīvs ir par pyrmū tō cālūni, kas teik paradzāts. Bet tai kai breivī nōkūtnes fakti kaut gon ir lelā attōlumā nu tagadnes, tūmār Dīvam ir vyss tagadnē, tyvu, tōdēļ var byut nu Jō atklōti cylvākim, kai un cytas patīseibas. Taida nu Dīva nōkūtnes atklōšona saucās par pravītōjumim un ir Dīvam piļncīgi īspējami.

Pareizus pravītōjumus varim pazeit.

Pātisus pravītōjumu pazeišona pastōv tymā, ka mes pīrōdam, ka tei atklōšona na nu kō cyta paīt, kai vīneigi nu Dīva. Pravītōjumi kai nūteiktō atklōšona tūs nōkušūs faktū, kurus tikai pats Dīvs var paredzēt, ir par patīseigim Dīva vyszineibas breinumim. Tōdēļ leidzeigi breinumim dažūs gadejumūs ar vyspīlneigōku drūšeibu var byut pazeiti un pīrōdeiti.

Pareizūs pravītōjumu pazeišona pīprosa treju faktū aplīcynōšonas:

1) Ka pravītōjums ir eistyns, tys ir nūteikts, pīteikuši skaidri pasludynōts īprīkš tō izapīldeišonas laika, kas beja sludynōts.

2) **Ka tei parōdeiba navarēja byut nu dabiskūs kaut kaidu īmeslu paradzāta, ni nu kaut kaidu cytu paragūņōjumu, vai apstōkļu izveidōta.**

3) Ka vysā pīlneibā izapīldēja.

Divi pirmi pīprasejumi ir lūti vīgli pīrōdami caur vīnkōršom vēstures metodem, kū mums paleidz vēstures chronologija, pastōsteidama faktū un zeimu kōrteibu, kai arī laiku. Tūmār paredzēšonas navareiba gryušōk teik pīrōdeita taidūs gadejumūs, kuri nūteik nu radeibas atkareigi, jo šaidōs parōdeibōs palīk nazynomi divi elementi: a) radeibas vaļas spāks un b) jōs pazeišona. Bet vīgli ir pīrōdeit nōkūtnes dabiskōs paredzēšonas navaremeibu tur, kur fakts paīt nu breivōs Dīva vaļas. Ir pīlneigi skaidra līta, ka tys, kas var nōkūtne nūtikt tikai nu Dīva breivōs vaļas, ir cylvāka prōtam vysā nūslāpts. Tōpēc visl tī nōkūtnes fakti, kuri var nūtikt tikai nu Dīva breivōs vaļas, atklōšonā paīt nu Dīva. Tai tad tī pravītōjumi, kuri izapīldēja, bez šaubu paīt nu Dīva breivōs vaļas un jō vysvareibas. Pīmāram, Dīvs pasludynoj Moizešam: «Augstū pravīti Es izmūdynōšu tovu brōļu vydā tev leidzeigu: un illkšu munus vōrdus jō mutē, ka runōtu ļaudim vysu, kū vīn tīk oraseišu. (Deut. 18, 18.).

Symūs vordūs ir paziņōta nōkušō Dīva vaļa un dorbi, kuri pīlneigi ir atkareigi nu jō poša. Šō pravītōjuma izapīldeišona nikaidā cytā veidā nūtikt navar, kai vīneigi caur Dīva vysvareibu. Jo nikaida radeiba tō padareit navar, kai vīneigi Jys var dūt veiru Izraču ļaudim leidzeigu Moizešam. Taidu pravītōjumu ir daudzi, kur pasyuteitais nu Dīva cylvāks pasludynoj taidu faktū, kurs nōkūtne nūtiks, īpaši caur Dīva vysvareibas dorbum. Arī poši pravīši dūd mums pazeit Dīva vysvareibas dorbus, jo daudzi vītōs runoj: «Tu runoj augstumu Kungs...»

Pravītōjumi pastyprynoj religijas pareizeibu.

Breinumī kai parōdeiba, kura pōrspēj vysus dobas spākus var byut tikai par Radeitōja dorbu, kurs volda vysu pasauli un vīns vīneigais var padareit tū, kō nivīns radeitais spāks napadora, tōpēc ir par Dīva vysvareibas breinumū.

Leidzeigi arī pravītōjumi, kai nūteiktō nōkušū nūtykumu pārdzēšona, kuru ni ar kaidu radeitu spāku sasnēgt navar, ar tū pošu pōrspēj vysus radeitus spākus un ir par Dīva vyszineibas breinumū.

Navar byut pat ībyldumu par tū, ka Dīvs sovu vysvareibu un vyszineibu lītōtu dēļ mōnim un moldim.

Tōdēļ, jo cylvāks sludynoj mōceibu, kura paīt nu Dīva un tū aplīcynoj ar patīsu breinumū, tūlaik patīši pats Dīvs apzeimoj jū ar sovas autoritātes zeimi, tad kai sv. Augustins soka: «Breinums runoj ar Dīva autoritāti un tei autoritāte pīsoka ticēt.»

Taipat arī nūteik, kad izapylda kaidi biblijas pravītōjumi, kuri īprīkš kaidim simtīm godu beja skadri pasludynōti, — tad ir zeime, ka tī, kuri tū sovā laikā sludynōja, beja nu Dīva apgaismōti. Tōpēc izapīldējuši pravītōjumi ir taipat par Dīva Atklōšonas zeimem un aizrōda, ka vysa Dīva Atklōšona vai pasludynōšona, par kuras daleņu tī ir, taipat paīt nu Dīva un ir eistynō patīseiba.

Tōdēļ arī vysas tautas pīrōdeitūs breinumus un izapīldējušus pravītōjumus skaiteja par Dīviškōs syutnīceibas zeimi un ikvīns leidz kai instinktivi sajyut, ka šaubeitīs par tīm un jīm pōrmest moldus ir ar tū pošu Dīva zaimōšona.

Pōrmatums, ka pravītōjumi pretojās cylvāka breivai grybai, ir pīlneigi maļdeigs.

a) **Vyspyrms pravītōjumi** var atsateikt uz taidu lītu, kura pavysam ir naatkareiga nu cylvāku vaļas, kai visi nōkušū breinumi. Pīmāram, breineigōs zvaigznes pasarōdeišonas pasludynōšona.

b) **Jo arī pravītōjums** atsateic uz cylvāka breivu darbeibu, tad vai tyvōk naaizrōda caur kū tiks izpīldeita, vai jys pats par tū nazyna, ka caur jū jōizapylda ķaidam pravītōjumam, vai otkon darbeibas laikā nagrīž nikaidas vēreibas. Korrā ziņā jō darbeiba tūmār panōk nu breivas izvēles un nikaidā veidā nav caur pravītōjumu pīspīsts. Tū lobōk paskaidrōs pīmārs.

Pīmāram, kad mes nu kolna nūvārojam ejušu līknē cylvāku, tad mes varim paredzēt uz kurīni nūis, bet tei myusu pārdzēšona gōjējam pavysam naatjam breivōs vaļas. Lei-

dzeigi Dīvs redz un pasludynoj, kū cylvāks padareis, nāiru. bežōdams jō breivōs izvēles. Skaisti tū izsoka sv. Chrizostoms: «Na tōpēc, ka Dīvs paredzēja, nōkušais īlaunōjums atnōks, — bet tōpēc, ka atnōks, paredzēja tū Dīvs un pasludynōja.»

Dīvs redz nōkušas lītas leidz kai jau tagad nūtyktu. Bet Dīva vyszineiba, kas paredz myusu dorbus, naatjam mums pavysam breiveibas, vai breivōs grybas tymā darbeibā. Leidzeigi kai tys apstōklis, ka mes veramēs uz cylvāka, kurs izpylda kaidu dorbu, naatjamam tam kusteibu breiveibas.

TREŠŌ DAĻA.

Par atklōtu vai pasludynōtū religiju.

Vyspōrejaļs jēdzīns.

Jau mes īpriķš redzējom, ka Atklōšona vai Pasludynōšona ir na tikai iespējama un ļuti teicama, bet īvārojūt cylvāka augstū pazeimōjuma vērsdabisku mērki ir teišam napīcīšama.

Tagad palīk mums aizrōdeit racionālistim un deistim, ka Atklōšona patīseigi nūtyka un ka ir par vēsturisku, izapildējušu faktu.

Tai ka par patīšim nūtykumim, par kuru līcinīkim mes poši nabejom, izzynōjom nu uztycamom vēstures līceibom, taipat ari pasauļa vēsturē atrūnam līceibas, kuras mums pasnādz vysas Dīva Atklōšonas vēstures izplaukšonu un ar tū pošu pastyprynoj, ka Dīvs patīseigi sovu religiju ļaudim atklōja, pasludynōja.

Taidas Atklōšonas vēsturiskōs līceibas īpaši atrūnam dažaidūs vēstures dokumentūs, kai pi pogōnu, tai un pi žēidu, bet vyspyrmōk vacō un jaunō Istōdejuma Sv. Rokstūs.

PYRMAIS GOBOLS.

Sv. Roksti kai vēsturiskais Atklōšonas faktu olīts.

Par Sv. Rokstim mes saucam grōmotu sakūpōjumu, kuras tyka saraksteitas caur Sv. Gora idvāsumu un nu Sv. Bazneicās par Dīva vōrdim atzeitas. Tūs grōmotu vysa ir 72; īpaši 45 vacō Istōdejuma un 27 jaunō Istōdejuma.

Vacajā Istōdejumā itylpst 21 grōmota vēsturiska satura, 7 pamōcušas grōmotas; un 17 pravītōjumu grōmotu.

Vēsturiskōs grōmotas ir sekušas: pīcas Moizeša, Jozue, Tīsas veiru, Rutas, četras kēneņu, divi kroniku, vai tai saucamas «Paralipomenon», Ezdraša, Nehemijasa, Tobija, Judit, Esteres un divi Machabeju grōmotas.

Moizeša pīcas grōmotas saucamas «Pentateuch», satur pasaules radeišonas, cylvāku radeišonas, yudiņa plyudu, Patriarku un Izraeļu tautas vēsturi, nu plyudim leidz Moizeša

novei. Par šīs piču grōmotu golvonū saturu ir trejaidi Moizeša lykumi: 1) tykumu vai morales irodumu lykumi; 2) civillykumi un 3) ceremoniju lykumi. Tōpēc šīs grōmotu žēidi sauc: «Thora», kas nūzeimoj: «lykums». Jozue, tīsas veiru un četras kēneņu grōmotas ir tōļok apraksteita un atstōsteita Izraeļu tautas vēsture, īpaši leidz Babilonijas gyustam. Rutas grōmota stōsta par tykumeigas, nabadzeigas Moabites Rutas, kēneņa Davida, vacvacōs mōtes dzeivi un ir kai par kēneņu grōmotu ivodu. Divi kroniku vai Parilipomenon grōmotas ir par kēneņu grōmotu papildējumu. Esdrasa un Hehemijasa grōmotas aproksta Izraeļu tautas vaļsts atjaunošonu un Dīva kolpōjumu īkōrtōšonu pēc Moizeša pīsacejumim pēc žēidu atsa-grīzšonas nu Babilonas gyusta. Tobija, Judites, Esteres grōmotas satur sevī saistūšus atstōstejumus ar šom personom, nu kuru ari ir jānušas sovu nūsaukumu. Obejas Machabeju grōmotas atstōsta žēidu tautas karus, pōrbaudejumus, cīsšonu, uzvaras Judas Machabeja un jō brōļu vadeibā Sirijas valdeišonas laikūs.

Pamōcušōs grōmotas sekušas: Joba, Psaļmu, vai Davida dzīsmu, parunu, Mōceitōja, vai Ekkleziastes, Augstōs dzīsmes, Gudreibas un Siracha vai Ekklezijastika grōmotas.

Joba grōmota stōda mums priškā padīveigu veirīti, kurs daudzi cīs un tūs sōpu un vysgryutōkūs pōrbaudejumu laikā pazemeigi pasaļauņ Dīva vaļai. Jei mums paskaidroj, ka laiceigōs cīsšonas un sōpes na vysod ir kai strōpe par grākim, bet bīži vīn par taisneiga cylvāka pōrbaudejumu. Psaļmi ir nu Dīva idvastōs dzīsmes, kuras sastōdeja pa daļai Davids, pa daļai citi veiri. Parunu grōmota krōsalni rōda mums vysa pūstumu, kas ir laiceigs un pasaļam pateikams. Augstōs dzīsmes grōmota teirōs sovstarpejōs Salomona mīleibas bīdē uz sovu leigovu Sulamiti, dziļ par svātōs Kristus mīlesteibas saiški ar Kristus Bazneicu kai Jō leigovu. Gudreibas grōmota stōda pretim maļdeigai filozofu bez ticeibas gudreibai patīseigu Dīva Gudreibu un seviški grīž vēreibu uz nōkušōs dzeives atolgōjumu. Ekkleziastika vai Siracha grōmota dūd mums padūmus un regulas, kuras Dīva Gudreiba ir ļaudim davuse dažaidūs dzeives nūteikumūs.

Pravitōjumu grōmotas ir sekušas: Izajaša, Jeremija ar Baruchu, Ezechieļa, Danieļa- Ozeasa, Jōeļa, Amosa, Abdiasa, Jonasa, Mīcheasa, Nahuma, Habakuka, Sofoniasa, Aggeusa, Zachariasas un Maļachiasa.

Sōs grōmotas stōda mums priškā na tik vīn pravītōjumus, bet ari pamūdynōjumus pi izalobōšonas, Dīva strōpu breidynōjumus, kai ari vōrgulim īpricynōjušus vōrdus, seviški atsa-

kōrtōjušōs runas par Messija atnōkšonu, kuras kas reizes teik skaidrōkas. Izajašs, Jeremijašs, Ezechieļs un Danieļs ir par četrim lelōkim pravīšim, jo jūs pravītōjumi ir daudzi plašōki, kai cytu, kuri saucās par mozōkim pravīšim, tōpēc ka jūs pravītōjumi ir mozōkā mārūgā. Nalelu Barucha grōmatēnu pīskaita Jeremijam, jo pādejaļs pīdarēja Jeremijam, kai apkolpōtōjs un mōcekļis.

Jaunu Testamentu sastōda pīcas vēsturiskōs grōmotas, 21 pamōcušōs grōmotas un vīna pravītōjumu grōmota. Pī vēsturiskūs pīdar četri Evangeliji: Mateja, Marka, Lukasa un Jōņa un Apostolu darbeibas grōmota.

Vōrds «Evangelijis» ir pajimts nu grēku volūdas un nūzeimoj: «lobu jaunumu», «lobu jaunu zīgu». Dīva vaļsteibas, Evangelija grōmotas pastōsta mums par Kristus Kunga dzeivi, par Jō mōceibu, par breinumim, kurus dareja un ar kurim sovas mōceibas pareizeibu pastyprynōja. Svāts Mateuss, pyrmais saraksteja Evangeliju storp 42 un 50 godim pēc Kr. dz. Par golvonū jō mērki beja pōrlīcynōt žēidus, ka Jezus Kristus ir pravītōjumūs apsūleļtais Messija. Sv. Mateuss nasaista sevis ar vēsturisku atsevišku faktu panōkumim, bet seviški ir spraudis sev par mērki izrōdeit, ka Kristus personā izapīļdēja vīsi vacō Istōdejuma pravītōjumi, kuri beja sludynōti par nōkušu Messiju.

Pēc Mateusa raksteja sv. Marks, sv. Pītera bīdrs un mōcekļis un sv. Lukass, sv. Pōvula ceļōjuma bīdrs. Šūs diveju Evangeliju saraksteišona īkreit storp 60—70 godim pēc Kr. dz. Sv. Jōņs raksteja Evangeliju daudzi vālōk apmāram 100 godu pēc Kr. dz. Jys grībēja papīļdeit trejs īpriķšejūs Evangelija raksteitōjus un, īvārōdams tūs laiku ticeibas maļdeigūs uzskotus, seviški grībēja aizrōdeit Kristus Kunga Dīviškumu. Lai atškērt pyrmys nu sv. Jōņa trejs īpriķšejī Evangelisti ir saukti par Sinoptikim un tys tōpēc, ka treju īpriķšejūs Eyanleļļu saļeidzynōšonas izrōda lelu vīnaideibu, kai pēc tūs satura, tai ari pēc tūs ōrejōs formas. Tūmār kotram nu tūs Evangeliju ir ari sovas zynomas dažaideibas.

Apostolu darbeibas grōmota stōsta par pyrmy Bazneicas vēsturi, bet sōcūt nu 13. gobola runoj tīkai par sv. Pōvula dorbim un beidzās ar jō cītumā īslūdzeišonu Romā.

Pamōcušōs grōmotas ir sekušas: 14 gr. Pōvula vēstuļu, īpaši: vīna romīšim, divi korintišim, vīna galatim, vīna efezīšim, vīna filipinišim, vīna kolosanim, divi Timotejam, divi tessalonišim, vīna Titusam, vīna Filimōnam un vīna žēidim. Tōļok nōk septenas vēstules cytu Apostolu, tōs ir: vīna sv.

Jākuba, divi sv. Pītera, trejs sv. Jōņa un vīna sv. Judas Tadeusa vēstule.

Vysas šīs vēstules ir ļūti bogōta satura ticeibas un tykumu ziņā, tūmār tom nav mērkis pasnēgt vysu kristticeīgu mōceību. Tōs ir pamōcušas un uz lobu pamūdinojušas vēstules, kuras pa lelōkai daļai ceļas seviškā mērki un ir raideitas pa daļai vasalam apvydam, pa daļai atseviškom personom.

Par vīneīgu pravītōjumu grōmotu Jaunā Istōdejumā ir sv. Jōņa Pasludynōšonas grōmota, tai saucama: «Apokalipsa». Šei grōmota nūslāpumaiņōs biļdēs, kuras pret Jōņa acim redzējōs, stōsta par nōkušim Bazneīcas karim un uzvaru.

Sv. Rokstu volūda, tulkōjums.

Sv. Rokstu volūda lelōkai Vacō Istōdejuma daļai beja Ebreju, tikai daži goboli beja raksteiti aramišu volūdā un divi grōmotas grēku volūdā. Vyss Jaunais Istōdejums beja saraksteits grēku volūdā ar izjāmumu sv. Mateusa Evangelijis, kura pyrmō volūda beja aramišu.

Par vysvacōku Sv. Rokstu Vacō Istōdejuma tulkōjumu ir: «septuaginta» — septendesmit tulkōtōju. Šys nūsaukums cēlēs nu tō, ka itkai 70 mōceiti žeidu veiri ir izpildējuši pyrmū tō tulkōjuma daļu. Dorbu isōka apmāram 300 g. pyrms Kr. dz. Par šō tulkōjuma volūdu beja helenistu volūda. Šys tulkōjums pyrmōk beja pazeimōts Egiptes žeidim, kuri jau ebreju volūdas nasaprōta, bet vālōk šys tulkōjums tyka vysur litōjams, arī Palestinā tyka ļūti izplateits. Tai ka Apostoli seviški šū tulkōjumu litōja, tōpēc Katōļu Bazneicā šam tulkōjumam ir lela nūzeime, jo jamā itylpst vysas Vacō Istōdejuma grōmotas.

Latīņu volūdā Sv. Roksti jau tyka tulkōti pyrmajūs kristticeibas myužūs ļūti daudzi, bet vysvairōk beja litōjama: «Itaļa». Uz pavesta Damazija pīsacējuma sv. Jeronims apmāram 400. goda nūbeidze jaunu tulkōjumu, tai saucamu: «Vulgata», kuru vīneīgu litōja vokoru Bazneicā nu 6. myuža. Tridentes vyspōrejō sapulce šū tulkōjumu pasludynōja par autentisku, tys ir par taidu, kurs pareizi sludynoj Atklōtos patiseibas. Ir arī labi zynoms vacais Sirijas tulkōjums, tai saucamais: «Pesitto» myusu volūda — eists, lobs.

Vysvacōki Sv. Rokstu rŭkroksti, ivārojāmōki, kai arī golvonōki ir: 1) Sirijas, kurs leidz revolūcijai atsaroda Pīterpiļs bibliotekā; 2) Aleksandrijas — Londonas muzejā, 3) Vatikanas — Romā, Vatikana bibliotekā; 4) Efrema Parīzes bibliotekā.

Sv. Rokstus var laseit ikvīns.

Svātus Rokstus var laseit ikvīns kai ticeīngs, tai naticeīgs cylvāks, tikai lai tūs laseit bez kaida zaudejuma dvēselei, jōsarauga uz tū, ka tī nabyutu nu jaunās valas tulkōtōja sakrūplōti. Katōlam, lai dereīgi laseit Sv. Rokstus pīprosa, kai 1) Sv. Rokstu tulkōjums byutu Bazneīcas apstyprynōts, 2) apgōdōts ar gryušōk saprūtāmūs vītu, lobu paskaidrōjumu. Tai ka Sv. Roksti ir Dīva vōrdi, tōpēc jūs ir jōcīnej vairōk kai vysas cytas grōmotas, kaut gon tōs byutu izdavuši svāti cylvāki.

Atbiļdes uz pōrmatumim.

Pōrmatums: Pēc Sv. Rokstu satura pasauls un vysas lītas ir radeitas sešu dīnu laikā, tamlaikam geologija aizrōda, ka pasaļa izaveidōšonai beja vajadzeīgs tyukstūšas godu.

Atbiļde: Par sešu dīnu pasaļa radeišonas aprokstu ir jōivāroj sekušu: Dīvam, pasludynōjūt pasaļa radeišonas vēsturi, nabeja mērka mōceit myusus dobas zineībai, bet vyspyrmōk tys mērkis beja religiozais, īpaši. Dīvs gribēja, ka mes zynōtu, ka vys pasauls ar visim pīdarumim, kas vīn ir, ir radeits nu Dīva un, ka cylvāks pēc Dīva parauga sešas dīnas strōdōtu, bet septeitu dusātu. Lai šū mērki sasnēgt Dīvam beja ļūti atteiceīgi, kad tam veiram, kuram gribēja Atklōt pasaļa radeišonas veidu, stōdeja zam sešu nedēļas dīnu biļdes sovu darbeību, kura nūtyka par garim godim, un pīsa-ceja jam taidā formā tū saraksteit Sv. Rokstūs. Taidā veidā pasaļa radeišonas biļde patiseībā nasajēme dobas zynōtnes formas, tūmār satur sevī vysu lītišku patiseību. Vōrds «dīna» apzeimoj na tikai 24 stuņžu laiku, bet var byut arī tam plašōka nūzeime, pīmāram taidā izteicīni: «myusu dīnu laikā.» kurā apzeimōjam garōku laika pavadīni.

Ka vōrds «dīna» ir jōsaprūt plašōkā nūzeimē, tad jau tū poši Sv. Roksti aizrōda ļūti skaidri caur tū, ka septeitō dīna, tys ir atpyutas dīna vēl aizvīnam ir nu cylvāku radeišonas leidz myusu dīnom.

Pēc Sv. Rokstu komisijas nūteikumim Romā nu 30. jūnija 1909. goda, radeišonas dīnu aproksts, vai Moizeša kosmogonija ir tikai populārō pasaļa radeišonas vēsturiskō aproksta izrōdeišona.

Arī mums byutu jōivāroj tū, ka Dīvs kai bezgaleīgi vareīgs, varēja pasauli radeit vīnā ocumirkli ar vysom tom parōdeibom, kaidas atrŭn geologija.

Põrmatums 2.: Jozue grōmotā redzim, ka Jozue pīsoka saulei apstōt. tamlaikam zinim, ka saule stōv, bet saulei apkōrt grīžās zeme.

Atbiļde: Kad Jozue runoj par saules apstōšonu, tad taipat tys nav pretiveigi astronomijai, kai tys, kad mes runōjam par saules rītēšonu un uzlēkšonu.

Põrmatums 3.: Pamatōjūtīs uz nūteikti zynomim vēstures olūtīm, par Babilonijas pādejū kēneņu beja Nabonidus, bet pēc Danieļa grōmotas Babilonijas valsts zyud nazynoma kēneņa Baltazara laikūs.

Atbiļde: Kas zeimōjās uz karali Baltazaru, tad jaunī atrostī paroksti izskaidrōja, ka na Sv. Rokstūs ir bejuse klaida, bet teišam pasauleigā vēsturē. Jo īpaši Baltazars — Belsasar assirīšu volūdā: Bel-šar-usur, beja patīši Nabonida dāls leidzvaldņiks tāvam un ar karaļa titulu. Jys valdēja Babilonu. Tamlaikam kad Nabonidus beja apžālōts nu Cira, Baltazari nūnōvēja persu vodūqs Ugbaru (grēku volūdā Gabrias).

Põrmatums 4.: Kristus, vai ūtraidi sokūt Jō audžu tāva geneologijas kūks ir cyts pēc sv. Mateuša un cyts pi sv. Lukasa!

Atbiļde: Pavēršeigu storp sv. Mateusa un sv. Lukasa Evangeliju pretiveibu Kristus Kunga cilts lītā jau seņ Bazneicas Tāvi izraisēja, jo sv. Lukass pasnādz Kristus Mōtes Jaunovas Marijas geneologijas kūku, vai sv. Jezupam beja vīns eistais tāvs un ūtrs pījimtāis, pēc sv. Mateuša lykuma, kas pi žeidim biži vīn nūtyka. Īpaši, Moizeša lykumi pīsacēja (5. Moiz. 25, 5, 6.), ka veirs nūmyra, naatstōdams bārnu, tad jō brōlam vai tyvōkam radinīkam beja jōsaprecej ar izmyrušō sīvu — atraitni. Pirmāis nu taidas lauleibas dāls pījēme mōtes pirmō veira vōrdu, turpynōja tōļōk jei geneologiju un skaitējōs par myrušō dālu. Ir divi pamūdynōjumi, kōpēc vīns vai obeji Evangelisti pasnādz Kristus audžu tāva sv. Jezupa cilts grōmotu. 1) Caur tū teišam pastyprnoj Jezupa paīšonu nu Davida cilts, jo Marija, kai mantņika meita varēja it pi veira tikai pi taida, kurs beja nu tōs pošas cilts. 2) Sv. Jezups eistais Marijas leigavaiqs pēc pastōvušim lykumim skaitējōs par Jezus Kristus tāvu. Tōpēc jō cilts aproksts valsts lykumu priškā beja par Kristus Kunga cilts aprokstu.

Vyspārejō pīzeirne: Vyspyrmōk ir vyspōri jōivāroj tū, ka gryuti saprūtāmōs Sv. Rokstūs vītas, lai gon mes tūs navarātu uz reizes saprast, tad vēl nu tō navarim sprīst par tū, ka Sv. Roksti maļdeigi parōda kaidu litu, vai parōdeibu. Vysas tamleidzeigas gryuškōk saprūtāmōs Sv. Rokstu vītas

vysod varim izraiseit taidā veidā, ka vai dūtūs Sv. Rokstu vōrdu nasaprūtām, vai ari tys, ka zynōtnes pētejumi tim pretiveigi, nav patīši zynōtniski. Tūmār katōliskim Sv. Rokstu tulkōjumim ir visim klōtpilykti gryutōkūs vītu paskaidrōjumi. Seviški te ir jōatzeimōj, ka jaunī Assirijas, Babilonijas, Palestinas un Egiptes izrokumi deve ļūti daudzi dažaidu nu sepsenejūs laiku rokstu satura atklōjumu, kuri teicami paskaidroj un pastyprnoj Sv. Rokstu pareizeibu.

Sv. Rokstu tycameiba, vai pareizeiba.

Vysu Sv. Rokstu grōmotu kai Vacō tai un Jaunō Istōdejuma cistīneiba un seviški atstōsteitūs jymūs nūtykumu tycameiba ir vysā vysumā un piļneigi našaubama ari nu zynōtniskō veidūkļa.

Nu divejim veidūklīm mes varim aplyukōt Sv. Rokstu grōmotas:

- 1) Tikai vīneigi nu zynōtniskō veidūkļa un
- 2) nu kristticeigas ticeibas veidūkļa.

Nu zynōtniskō veidūkļa šom grōmotom ir tikai cylvāku autoritate un ir uztycamas leidz tiku, leidz ciku tī cylvāki, kuri šōs grōmotas saraksteja beja uztycamas personas.

Nu kristticeigōs ticeibas veidūkļa, nūvērtejtūt Sv. Rokstu grōmotas, mums vyspyrmōk ir jōzyna vīnu Dīvišku autoru, tys ir Sv. Goru, zam kura idvasuma atseviškas Sv. Rokstu grōmotas tyka saraksteltas. Šom grōmotom, kai nu Sv. Gora idvastom ir lela Dīva vōrdu autoritate un jōs ir Dīviškōs ticeibas cīneigas. Tys zeimōj, tōs bez kaidim nūtcikumim ticeibas, kaida pīdar vyszynōtōja un vystaisneigōkō Dīva vōrdim.

Šymā Apologetikas daļā nabyus runas par Sv. Rokstim, kai par idvāstīm Dīva vōrdim, jo tū runōsim vālōk, bet tikai kai par zynōtnisku dokumentu, tys ir kai par Dīva Atklōšonas vēsturisku olūtu.

Sv. Rokstu grōmotas kai Atklōšonas vēsturiskais olūts tys ir, pavysam naatkareigi nu tō, ka tyka saraksteitas caur Sv. Gora idvāsumu, ir patīseigi par tū vēsturisku pīrōdējumu, kurs ir kai ļaudim tycams līcynōjums, uz kura varim atsasaukt zynōtniskā pīrōdējumā taipat, kai uz kotra tycama vēsturiskō olūta. Taipat kai, pīmāram uz Cezara, Tacita, vai cytu mōceītu zynōtnes veiru — raksteitōju. Raug, ar šū Sv. Rokstu vēsturisku autoritāti ņyu īpasazeisim.

Jo mes gribim atsasaukt uz Sv. Rokstim, kai uz vēsturiskō dokumenta, kurs pastyprnōtu Atklōšonas faktu, mums ir vyspyrmōk jōpīrōda, ka grōmotas, nu kurom tī Roksti ir sa-

stōdeiti leidzeigi kai un cytas vēsturiskās patiseigās liceibas ir: 1) autentiskas, 2) nasakrūplōtas un 3) pilneigi tycamas.

1) Par autentisku saucam taidu dorbu, vai rokstu, kurs patiseigi paīt nu tō autora vai sacarātōja, kuram ir tys pišķirams un nu tō laika, kuram tū pišķir.

2) Pār nasakrūplōtu litu ir tad, kad ir par taidu, par kaidu izgōja nu sacarātōja spolvas, tys zeimoj, ka kaut vysmozōkais byuteibas daļōs nav pōrmameita.

3) Par pilneigi tycamu ir tei lita, kuras patiseibu autors, nu sevis aprokstamu varēja labi zynōt un gribēja tū patisai apraksteit.

Vacō Istōdejuma grōmotu tycameiba.

1) Par Vacō Istōdejuma grōmotu autentiskumu licynojo:

a) Žaidu tautas vīnprōteigais īskots, kurs nu poša īsōkuma un leidz šam laikam skaita par autentiskim sovu lykumdevēju, pravišu, vodūnu rokstu dorbus, tys ir tūs, kurim tī dorbi ir pišķerti, ir dizgon skaidrs, jo tur redzim napōrrautu sadareibu un vīnprōteibu par visim myužim. Pat tūlaik, kad storpžeidim cēlēs dažaidas sektas, kuras sovstarpeji vīna ūtru apkārōja, lūmār vysod bez izjāmuma sadar tymā, ka jūs «svātas grōmotas ir autentiskas».

Jo vēl mes īvārōsim tū, ka tōs grōmotas irūbežoj ikkotra Izraeliša dzeivi tykumeibas ramōs, kai privati tai un publiski izlik žeidim styngrus, gryutus pīnōkumus, kuri nimoz žaidu tautas naļutynojo, bet tū roj un smodej, ka ir nuzidzeiga, itipeigā, napaklauseiga... Nasaskotūt uz vysa šytō, vysa tauta skaita tōs grōmotas par svātom, nu Dīva īdvāstom, vysirsneigōk tōs izgiņoj un patur lelōkā gūdā. Tad šys ir vys-skaidrōkais pīrōdejums tyma, ka jī ir porlicynoti par jūs autentiskumu.

b) Kristus Kunga licynōjums. Tū žaidu pōrlīceibu par Vacō Istōdejuma autentiskumu un tycameibu Kristus pavysamnasmodeja, bet vairōk reizem, atsasaukdams uz tom grōmotom ar tū pošu jū autentiskumu pastyprynōja. Vērs tō Kristus Kungs skaidri aplīcynoja, ka Moizešs ir par pyrmūs pīcu Sv. Rokstu grōmotu autoru, kad atsasaukdams uz šūs grōmotu autoritātes, tai runoj naticieгим žeidim: **Jo jau jys Moizešam tycātu, tad jys maņ arī tycātu, jo jys ir rakstejis par Manim.**» (Jōn. 5, 46.). Cytā otkon reizē Kristus atsasauce uz II. Moizeša grōmotas (3, 6.) saceidams: «**Vai gon jys naesit lasejuši, kū Dīvs licynōja, kad jums pasaceja: Es asmu Abrahama Dīvs un t. t.**» (Mat. 22, 31.—32.). Pēc tam Kristus vyspōreigi pasaceja: «**Meklejt Rokstūs, jo jums likās, ka tur ikšā jums ir myu-**

želigō dzeivelba — un tī ir, kas licelbu dūd par mani.» (Jōn. 5, 39.).

Visi šī Kristus vōrdi ir par tom svātom grōmotom un tymā formā, kaidā jō laikūs tōs beja. Kristus Kunga liceiba, kas pastyprynojo Vacō Istōdejuma Sv. Rokstu autentiskumu ir par vysstyprōku kristticeigam cylvākam Sv. Rokstu autentiskuma un eistineibas pīrōdejumu.

Še raugat, tōs pošas grōmotas Sv. Bazneica nu žeidim pōrjēme un ar svātu apzineigu ryupeibu reizē ar Jaunō Istōdejuma grōmotom jōs sorgoj un par tūs izplatešonu, kai ari saprasšonu gōdoj, divakolpōšonas laikā tōs losa un skaidrojo un taidā veida padareja jūs sakrūplōšonas naļspējameibu.

2) Vacō Istōdejuma grōmotu nasakrūplōšona un tūs teireiba taidā pošā veidā beja aizsorgōta pi žeidim. Kotrā šabatā tyka laseitas un skaidrōtas Jeruzalemes svētneicā un lyugšonu nomūs, vai sinagogōs kai gudreibas un īdvāsuma pylnas grōmotas. Vysmozōkōs dūmas par tūs sakrūplōšonu, pōrveidōšonu beja par kaut kū bezdiveigu pi žeidim. Tōpēc prīsteri turēja par vyssvātōku pīnōkumu vaktēt par tūs nasakrūplōšonu teireibu tūs saturā un sarēkīnōja na tikai teicīpus, bet īpaši pat burtes, lai svātōs grōmotas nūsorgōt nu vysmozōkōs sabujōšonas, sakrūplōšonas.

Ari praviši vaktēja par Sv. Rokstu nasakrūplōšonu, kuri rōdami kēneņus, prīsterus un tautu par dažaidim vōjumim, nabyutu ari klusējuši bez pōrmatumu, par Sv. Rokstu saturā krūplōšonu, jo tei byutu bejuse. Zeimojās Sv. Rokstu sakrūplōšona beja naļspējama.

3) Vacō Istōdejuma grōmotu tycameiba ari ir skaidra. Kas zelmojās pīcu Moizeša grōmotu, tōs autors varēja labi zynōt, kū raksteja. Tū kas ir «Radeibu grōmotā» īvītōts par pasaulā radeišonu, par cylvāku sōkumu, par pyrmdzymtū grāku, par patriarkim un t. t. — vysu varēja pasmejt vai nu mutiskōs mōceibas, kai ari raksteitūs olūtu. Tei tai nūpītna padūšona un tai nūpītnu litu un vyspōri zynomu, navarēja nu laužu pīmiņas zust.

Tūs nūtykumus, kurus aproksta un atstōsta Moizešs cetrōs nōkušōs grōmotōs, Moizešs pats redzēja un jēme tymūs personeigi daleibu, tōpēc tūs litu zynōšonas jam navarim nūlīgt.

b) Moizešs nagribēja sovas tautas mōneit. Jys beja lobas vaļas, nasakrūplōtas sirds velrs. Taisneibu aproksta vaļsirdeigi, pat pīsazeist pi sovu moldu, roksta pilneigi nūteikti, atsasaukdams uz vysas tautas liceibom.

Pat jo byutu gribējis, navarātu laseitōja īvest moldūs, jo apraksteja gadejumus, kuri nūtyka un darejōs publiski un beja

zynomī tim, kuri beja par pirmim jō grōmotu laseitōjim, tōdēl izdūmōti nu jō lykumi tyuleņ byutu atmasti, kai moldi.

Moizeša grōmotu tycameibu pastyprnoj archeologijas atklōjumi sasnāgti pādejūs laikūs Chaldejā, Assirijā, Egiptē. Tys, kū tagad mōceiti zynōtnes veiri izlosa nu Assirijas karaļu bibliotekas rokstim, nīmoz naapšaubā vēsturiskōs patīseibas Moizeša stōstim.

Kai zeimojās uz cytom Sv. Rokstu V. Istod. grōmotom, tad tūs autori ari beja uztycami, jo: a) poši vērēs uz faktim, kuruš apraksteja, vai otkon atsasauc uz publiskim dokumentim jau tūlaik asūšim, tai ka ikvīns žēids varēja vīgli izzynōt jūs stōstu patīseibu. b) Beja zynomi kai padīveigi un taisneigi veiri. Un apraksteidami na tikai teicamus dorbūs, bet ari sovas tautas nūzigumus, izmūdynōtu pret sevīm tyuleņ tautas īnaidu un dusmi, jo byutu rakstejuši nataisneibu. Daži nu jim sovas runas pareizeibu atmoksōja un pastyprnōja ar nōvi.

Jaunō Istōdejuma grōmotu tycameiba.

1) Autentiskums. Jau tys vīn fakts, ka myusu četri Evangeliji, kai ari vysas Jaunō Istōdejuma grōmotas nu poša īsōkuma Katōliskā Bazneicā beja pījīmtas kai autentiskas un kai Sv. Roksti, jo beja uzmaneigi sorgōtas un kōrteigi lyugšonu laikā laseitas, ir par vyspilneigōku, kaida vīn var pīpraseit, tūs grōmotu autentiskuma pīrōdejumu. Tōpēc sv. Augustīns pareizi runoj: «Jo tūs grōmotu saturs, kuras Bazneica atzeist par Apostoliskom un jos globoj, kai atstōtōs nu Apostolim un nu laudim seviška veidā atzeitas un gūdynōtas, vēl nanūvārztu šaubu par sovu pareizeibu, tad uz pasaulā nabyutu ni vīnas grōmotas, par kuras autoru nabyutu šaubu. Nu kurīnes zinim, ka Aristotela, Platona, Cicerona roksti ir autentiski? Un pēc mūnas nōves — roksta sv. Augustīns, — kai pīrōdeis šōs vēstules autentiskumu, kuru ūyu rokstu? Tikai taidā veidā, ka tagad dzeivōjuši sovu zynōšonu stōsteis citim tōlōk. Jo tai vīgli var pīrōdeit mozokas vērteibas lītas, kas tad var palikt tai okis un vīglprōtelgs, jo runōtu, ka Apostoliskō Bazneica namōcātu Apostolu rokstu atstōsteit un atstōt jaunom paudzem.» (Con. 34, 6.—19.). Sv. Justīns apologets un mūcinīks († 160. g.) skaidri līcynoj, ka Evangelijš beja laseits dīvakolpōjumūs svātdīnūs un par tū roksta, kai par vyspōreju īrodumu un seņ asūšu (Apol. 1, 67.). Šys īrodums ir skaidri mynams vēstulē uz Diognetu (11. nūd.), kuras autors sevi pats nūsauc par Apostolu mōcekli.

Kai lūti atsardzeigi un uzmaneigi pyrmajūs myužūs kristīceigi beja apostoliskūs rokstu pījīmšonā, vai atzeišonā, ir radzams jau nu tō, ka dažōs bazneicōs pat autentiskūs rokstus, pīmāram sv. Pōvula vēstuli žēidim, ūtru sv. Jōņa vēstules, kaidu laiku atmete, koleidz napōrsalīcynōja pīlneigi par tūs autentiskumu vai pareizeibu. Uz vyssmōlkōkim ībyldumim jau grīze ari tūlaik lelu vēreibu.

Tūmār, lai nūvērtēt kaut vysmozōkōs šymā tai svoreīgā lītā šaubas, pīvessim skaidrus nu pyrmūs kristīceibas myužu līcynōjumus:

a) Klemens nu Aleksandrijas († 217. g.), Tertuljans († 290.), Origines († 254.), Euzebijš nu Cezarejas Bazneicas vēstures tāvs (265.—340.) — visi beja zynōtnes veiri. Jī ar vyssirsneigōku nūpītneibu un uzticeību pēteja rokstus, kuri sastōdeja pareizu Apostolisku Tradīciju. Tys zeimoj, vysu kas pēc Apostolu un jūs mōcekļu palyka raksteits vai runōts. Un tī vysā vīnprōteigi līcynoj, ka Evangelijš, kai ari visi citi Jaunō Istōdejuma roksti, ir bez kaidu šaubu pareizi un autentiski. Tai ka jī nugarā laikā pēc Apostolim dzeivōja un ari tim beja visi nu Apostoliskūs laiku roksti, tōpēc tys jūs vīnprōteigais lāmums ir eistais un pareizais pīrōdejums.

Sevišku vēreibu šymā zinā ir pelnējis Origines, jo jys pīdarēja pi slovonōkim tō laika mōceitim zynōtnes veirim, dzeivōja Aleksandrijā, tys ir pošā kristīceigōs mōceibas centrī. Nikas tai nabeja apdōvynōts kai jys kritiskā Jaunō Istōdejuma grōmotu pareizeibas un autentiskuma pēteišonā. Ari tikai vīns myužš škeire nu tō laika, kad tōs grōmotas tyka raksteitas.

Raug, Origines sovā paskaidrōjumā, vai komentārā myusu Evangelijam, kuru tur pat sauc vīneigi par autentisku, pareizu, izškērdams tū nu vylytōtūs grōmotu mōnticeibas tai roksta: «Nu Tradīcijas zynu tikai par četrim Evangelijim, kuri kai vīneigi vysā Bazneicā, kai tōli pasaulš snādž, ir bez streidu par autentiskim atzeiti.»

b) Sv. Ireneus, Liona veiskups († 202. g.) beja Polikarpa mōceklis, kurš sovķort beja sv. Jōņa Apostola mōceklis un kai pats līcynoj, labi sova mōceitōja zīneibu īgyva. Raug, šys svātais sovā slovonā dorbā: «Ad versus haereses» — pretī kecerim, runoj par četru Evangeliju autentiskumu, pareizeibu, kai par vyspōreju zynomu faktū.

Taida uztycama veira līcynōjums ir jau tōpēc vērteigs, ka ir natīkai sv. Polikarpa mōceišona, bet starpnīciski poša sv. Jōņa Apostola. Šō līcynōjuma pīrōdušais spēks palīk vēl styp-rōks, kad mes īvārōsim, ka sv. Ireneus atklōtūs karūs ar nūsa-

maļģējušim ticeibā, atsasauc uz četrū Evangeliju autentiskuma, ka: uz vyspōreji zynomas lītas un patīseibas. Taida vyspōrejō pōrsalicynōšona par Evangelija autentiskumu, varēja rastīs tikai taidā veidā, ka visi dzeivōjuši Ireneja laikūs jau nu bārnū dīnu tū mōcejōs. Daudzēji nu tim sajēme sovū zīneibu teišam nu Apostolu mōcekļu mutes. Zeimōjās tai mōcēja Apostolu mōcekli un tys pilneigi izraisa Evangelija autentiskuma vaicōjumu.

«Kas zeimōjās uz Evangeliju — soka sv. Irenejs — ir tāi lela drūšeiba un skaidreiba, ka pat moldu ticeigi dūd par tū liceibu, jo ikvīns nu tim ļam Evangeliju par sovas mōceibas pastyprynōjumu.» (Adv. h. 3, 11.). Raug, tōļōk jys roksta: «Mateuss piraksteja Evangeliju žeidim tymā laikā, kad Pīters un Pōvuls Romā sludynōja Evangeliju un dybynōja Bazneicu. Pēc tam Marks, Pītera miļōtais mōceklis saraksteja tū, kū sv. Pīters Apostols mōceja. Leidzeigi Lukass Pōvula hīdrs, saraksteja tū, kū Apostols Pōvuls sludynōja. Galeigi Jōns Kristus mōceklis arī saraksteja tū, kū pats dzērdeja nu Pesteitōja mutes.» (Adv. h. 3, 1.).

c) Sv. Papijass Hierapoles voiskups raksteja cezara Hadriana un cezara Marka Aurelija laikā, kurs beja Polikarpa draugs un myra kai mūceklis. Jys pats aplīcynoj, ka lītdareigi un sirds apzineigi vysu izpēteja par Pesteitōju un Jō mōceibu, tōpēc ir par pilneigi tycamu līcinīku. Nu nadaudzējūs jō rokstu gobolu, kuri izaglobōja leidz myusu laikim atrūnam trejs, nu kurim vīns gobols līcynoj par sv. Mateuša Evangelija autentiskumu; ūtrais par sv. Marka un trešais tū pošu runoj par Lukasa Evangeliju.

Ir vōs daudzi cytu šim leidzeigu līcynōjumu, bet te vysu nav spējams pīvest; mes tikai minēsīm tū, ka jau apmāram 170. godā beja tai saucamō «Evangeliskō Harmonija», kurā visi četri Evangeliji beja vīnā kūpā salaseiti.

d) Pirmūs kristticeibas myužu keceri kai: Cerints, Bazilides, Valentins, Montans, Marcijons, Tacijans un citi, pat napa-dūmōja par tū, ka myusu Evangeliju autentiskumu aizkert, turpretim, pošī sovūs rokstūs citej Jaunō Istōdejuma gobolus. Skaidra līta, ka, jo tī zynōtu kaut mozōku punktu pi kura varātu pīsakert, tad tyuleņ tū byutu izlītōjuši. Pat talds pogōnu rakstnīks Celsus, fanatiskais kristticeigūs īneidējs (115.—140.) sovā rokstā: «Patīšais vōrds» atzeist Evangelijus, kai pareizus Jezus mōcekļu rokstus un atsasauc uz Jaunō Istōdejuma, lai izzūbōt kristticeigū religiju.

Ikšēji pīrōdējumi.

Augšōk pīvašti vēsturiskī fakti un līcynōjumi jau pilneigi pīrōda Evangeliju autentiskumu un pareizeibu. Tūmār tī pīrōdējumi palik vėl styprōki, kad mes grīzsim vēreibu uz ikšējo satura.

1) Vyspyrmōk atstōstamūs nūtykumu izrōdeišonas veids ir nu vīnas puses tai dzeivs un krōsains un nu ūtras puses tai vīnkōršs, sirsneigs un atklōts, ka pretim grybal ir jōpasoka, ka taidi atstōstejumi var paīt tikai nu taidu cylvāku, kuri pošī uz tū vērēs un beja par oculīcinīkim. Kai arī smolkī pasnāgtas zīņas par vītom, laiku un tūs personu vōrdi, apstōkli, kaidūs vyss nūtyka, skaidri rōda, ka raksteitōjs pasnādz tū, kū pats ar sovom acim ir redzējis un dzērdējis.

2) Vēsturiskōs personas, kuras mīņ Evangelijūs, kai obeji Erodi, Erodiada, Pilats, Annas, Kaifass un t. t. tūs rakstura apraksteišona pilneigi sadar ar tū, kū par jim roksta vēstur-nīks Jezups Plavijs.

3) Evangelija raksteitōjam ir skaidri zynomi Palestinas, Kristus laikā, religiozi, politiski, sabīdriski un topografiski apstōkli, kōpēc arī tūs skaidri attāloj. Jau 100 godu vālōk tī apstōkli mainējōs vysā, pasateicūt Jeruzalemas izpūsteišonai un žaidu tautas izkleišonai pa pasauli ar kū arī tyka izpūsteita vysa Palestina. Pi vālōkūs laiku raksteitōja, kurs grybātu saraksteit Evangeliju, byutu ļūti daudzi dažaidu klaidu, tamlai-kam Evangelijā tūs klaidu naatrūnam, jo tūs nav.

a) Vyss, kū Evangelijs stōsta par Jeruzalemas svētneicu un jōs ikōrtu, par svātku dīņom un religiozim īrodumim, par prīsterim, par grōmatnīkim, par farizejim un sadducējim, — vyspilneigōk sadar ar tū vysu, kū zinim nu citim olūtīm.

b) Sv. Lukasa Evangelijā (3, 1.—2.) losom: «Un Tiberija cezara pīcpādsmytā valdeibas godā, kad Ponclis Pilats pōrvaldeja Judeju, un Erods beja par Galilejas valdņiku, bet jō brōls Filips par Iturejas un Frachonļjas pōrvaldņiku, tad Liza-niass, kai pōrvaldņiks valdeja Ibelinā, bet Annas un Kaifass beja par augstīm prīsterim — Dīva vōrds nūtyka uz Jōni, Zachariļasa dāļu tūksnesi...» Teišam vālōkūs laiku autoram byutu gryuti, pat navarama līta, pasnēgt tai skaidri tūs laiku ļūti eiši pastōvušū politiskū ikōrtu!

c) Seviškī Kristus laikūs beja sarežgeiti naudas apstōkli, jo Palestinā tad romišu, grēku un žaidu nauda beja apgrūze-jumā, tūmār taidā veidā, ka daži nurēkini un izmoksas kōr-teigi nūtyka vai vīnā, vai ūtrā naudā. Ari ir zynoms, ka nū-dūkli, pōrtykas cenas, dīnas moksa un naudas vēртеiba dīna

pēc dienas mainās un ir napastoveiga. Tūmār pēc vīnprōteigō vyslobōkūs numizmatiku (naudas vērtētōju) nūteicīpa Evangelisti arī šymā ziņā izateic lūti pareizi, pasnāgdami atteiceigu naudas nūsaukumu un atteiceigu tōs vērtēibu. Par pīrōdējumū varim pajimt kārdus pīmārus: Pī sv. Mateuša Evangelijumā 20. nūdaļā strōdnīks dīnā sajam vīnu denaru. Patīši tai beja Augusta cēzara laikūs. Turpretim Dioklecijana laikūs moksōja 25 denari, jo denara vērtēiba palyka lūti moza. Ar cēzara Augusta nūgeimī denars beja arī par nūdūkļu naudu (saleidz. Mat. 22, Mark. 12, Luk. 20.). Divkōrtejō grēku drachina beja par svētneicas nūdūkļa naudu. Pareizi tad Pīters moksoj par Kristus Kungu un sevīm vīnu sateru — vaj četras drachmas. Judass narda eleja mōrceņu vērtēj 300 denaru, ar kuru Marija nu Betanijas apsvaidēja Kristus Kungu. (Jōn. 12, 5.). Pēc Plīnija teišam taida beja tymūs laikūs šō eleja mōrceņas vērtēiba, kurs beja vyslobōkūs īpašeibu.

d) Lūti bīži Evangelijā sateikm vītu nūsaukumus. Raug, Palestinas piļsātu, solu, pīstōtņu ceļā, azaru un ceļu pozicijas ir pasnāgtas lūti smolki un pareizi. Nu tō ir radzams, ka Evangelisti dzeivōja Palestinā vēj īpriķš kai beja izpūsteita nu 67.—70. godūs — (tūlaik tyka izpūsteits 50 piļsātu un 985 sādžas).

Augšōk mynāti pīrōdējumi līcynoj, ka Evangelijs tyka saraksteits pyrms Jeruzaleimas izpūsteišonas, vai tyuleņ pēc tō. Zeimōjās tymā laikā, kad vēj dzeivōja daži Kristus mōcekli, kurā tūs rokstu sakrūplōt pat navarātu. Tōdēļ ir skaidri radzams, ka arī saturs līcynoj par jūs autentiskumu.

Pīzeime: Paskaidrōjumi, kuri izrōda Sv. Rokstu autentiskumu, pasnādz mums pīrōdējumus na tikai Evangeliju autentiskumam, bet arī par vysom Sv. Rokstu grōmotom. Bet tai ka Kristus Bazneicas Dīviškuma pīrōdeišonai ir pīteikūši tikai Evangeliji, tōpēc šite narunōsim par cytu grōmotu autentiskumu. Tikai par Apostolu dorbu grōmotu ir jōpasoka, ka vyspōri ir pījimta kai nu sv. Lukasa saraksteita. Kai sv. Lukasa Evangelijs, tai arī Apostolu darbeibas grōmota ir obejas pareizas, autentiskas.

Pōrmatumi un atbīlde.

Pōrmatums 1.: Ir vēj Evangeliji, tai saucami sv. Pītera, Andrija, Tomasa un cytu Apostolu, bet vālōkūs laikūs cālūšis, tōpēc varātu pīlaist, ka arī Evangeliji sv. Mateuša, Marka, Lukasa un Jōņa, taipat tyka vālōk saraksteiti.

Atbīlde: Tai saucami apokrifi, sastōdeiti nu keceru, ka jūs maļdeigu mōceišonu pamatōt, un zam Apostolu vōrdim izdūti na tikai nav pretiveigi Evangelija autentiskumam, bet īpaši runōj par četru Evangeliju autentiskumu un tys ir radzams nu sekušu īmesju.

a) Leidzeigi kai nīkas nataiseitu vyltōtas naudas cytu mōneišonai, jo īpriķš nabyutu eistōs naudas zeimu. — tai arī nīkam nainōktu prōtā raksteit vyltōtu Evangeliju, jo īpriķš nabyutu patiseigi pareizūs.

b) Vyltōti Evangeliji tyuleņ tyka pazēti kai vyltu dorbs. Tī beja pakalpeigi tikai tam, ka pamūdynōtu veiksupu uzmaneibu pi sorgōšonas nu krūplōšonas. Apostolu Tradicijas un ka ar jaunu uzmaneibu un ryupeibu pēteit tūs rokstus, kuri jau īpriķš beja kai autentiski pījimti.

c) Apokrifiski evangeliji pasateicūt sovom pretiveibom, oplomeibom un dažaidim muļkeigim izteicinim tyka atzeiti par naautentiskim un keceru izdūmōtim.

Pōrmatums 2.: Evangelijā ir tik daudzi ticeišonai gryutu vītu un lītu, tik daudzi breinumu, ka ir nāispējams, ka tī, kuri šōs grōmotas saraksteja, beja par oculicinīkim tam vysam.

Atbīlde: a) Tī tikai atrūn Evangelijā gryutas lītas ticeišonai, kurim vyss, kas ir Dīvišks, ir napateikams un tam nagryb poši ticēt.

b) Teišam Evangeliju breinumi pastyprynoj jūs autentiskumu, jo Dīva pasludynōšona, kurai ir jōbyun pījimtai nu vysas cilvēces, ir jōbyun pastyprynōtai ar daudzejim breinumim.

Jaunō Istōdejuma grōmotu pareizeiba.

1) Tai kai Evangeliji un cytas Jaunō Istōdejuma grōmotas, kai jau augšōk redzējom, nu poša īsōkuma vysā Bazneicā beja paturātas lelā gūdā kai Sv. Roksti un tōpēc tyka sorgōtas un dīvakolpōšonu laikā laseitas, tōdēļ beja navarama līta, ka tur īsazogtu kaut kaida klaida.

Vīnā vai ūtrā nūrokstā varēja īsazagt kaida klaidā, vai caur apsamōneišonu, vai caur nūraksteitōja vaiņu, bet absolūti ir navarams, ka vysā Bazneicā visi eksemplari tyktu sakrūplōti, ka tō nīkas nanūlīgtu, vai naradzātu.

Sv. Augustins ziņoj sv. Jeronimam, ka kad reizi vīns veiksups pi tulkōšonas praviša Jonasa grōmotas vītā izteicīpa: «malōņu kryums» izlītōja «reicīpas stōdu,» jo tys vōrds lobōk ir atteiceigs pyrmōtnejō teksta dūmom, tad ļaudis lūti uzbū-

dynōti pīspīde veiskupu sorgōt vōrdu pasnāgtūs Tradicijā. Še ir pīrōdējums kai stingri pīsaturēja Tradicijas teksta un satura.

2) Jaunō Istōdejuma teksts, kuru pi sevis turēja augšōk mynāli pyrmūs myužu līcinīki: sv. Klemens, Ignats, Papijass, Polikarps, Justins un t. t., par kura autentiskumu jī golvoj ir tys pats, kas ir pi mums, kai tys ir radzams nu Jaunō Istōdejuma tekstu, nu tim pošim pīvastūs. Tūs citējumu skaitlis ir tai lels, ka nu tim pošim varātu sastōdeit pilneigu Evangeliju.

Pīmarām pats Ireneus pīvad 400 nu Evangelija gobolu. Originess izdeve visim četrim Evangelijim komentari — paskaidrōjumu, kurs vēj pa lelōkai daļaj leidz šam ir nūsaturējis.

3) Nu H. myuža sōkuma jau beja latīņu volūdā eistais vysu Sv. Rokstu tulkōjums, tai saucams: «Itaļa». Catūrtā myužā Jeronims uz Pavesta sv. Domasa pīsacōjumu šymā tulkōjumā izlobōja Psalmu grōmotu, izteirēja Jaunō Istōdejuma grōmotu tekstu un valōk jūr pītyvynōja pi pyrmō teksta greku volūdā. Tys izlobōtais un pa daļaj nu jauna tulkōtais sv. Jeronima latīņu tulkōjums tyka Tridenta vyspōrējā sapulcē atzeits par autentisku, tys ir byutiski sadareigu ar originala tekstu un ir ledz šam Katōļu Bazneicā vyspōri lītōjams un zynoms zam nūsaukuma: «Vulgata».

Sv. Marka, Lukasa un Jōņa originalā grēku tekstā, kai ari sv. Mateuša pīraksteitō aramīšu originalā grēku tulkōjums ir vairōk kai 600 eksemplārūs izaglobōjis, nu kurim nazcik paīt nu catūrtō myuža. Latīņu tulkōtōjs, īpaši teksta: «Itaļa» autors kotrā ziņā tulkōja nu apostoliskūs laiku roksta. Rūkrokstus, atsarūn daži tryukumi, tūmār jī naapgryutynoj satura saprassōnas un pīleidzynōšonas vairōkūs tekstu tys vyss ir vīgli nūvērzams.

Tai tad Jaunō Istōdejuma teksta pareizeiba leidzeigi kai un autentiskums ir pilneigi pīrōdeits, kū pat atzeist myusu pretinīki.

Jaunō Istōdejuma grōmotu tycameiba.

Ir lūti skaidra līta, ka Evangelisti izteice nūteikti tūs nūtykumu eistineibu, kurus apraksteja, jo Mateušs un Jōns pošī redzēja un dzērdēja tū vysu, kū saraksteja. Bet Marks Evangelija raksteišonā beja tikai sv. Pīteram par paleigu un Lukass pats apgolvoj, ka raksteja pēc tō, kai pasnēdze jōs tī, kuri pošī redzēja... «vysu nu pošā isōkuma vyssēikōk pōrbaudeltu tev, gūdojamais Teofil pēc kōrtas saraksteit.» (Luk. 1, 2.—3.).

Tū pošū jōpasoka ari par Apostolim, kuri saraksteja cytas Jaunō Istōdejuma grōmotas. Tī nūtykumi, kurus jī saraksteja, darejōs atklōti, visim radzami.

Ari raksteja eistynu patīseibu un pareizi un tōpēc peļnej pilneigu uzticeibu jo:

- 1) Jī varēja zynōt patīseibu un ari zynōja.
- 2) Gribēja tū saraksteit.
- 3) Raksteidami izteice tikai patīseibu.

1) Jaunō Istōdejuma grōmotu autori zynōja patīseibu, jo beja par Kristus Kunga mōceklim un vysu dzērdēja un redzēja jō dorbus. Diveji nu tim, kai sv. Mateušs un Jōns trejs godi kūpā staigōja un dzeivōja ar Kristus Kungu. Diveji: sv. Marks un Lukass beja par Apostolu Pītera un Pōvula mōceklim. Beja ari vēj daudzi cytu radzātōju, ar kurim tī dzeivōja kai tū izzeist pats Lukass, ka runas ar Vyssvātōku Dīva Mōti Mariju deve jam zynōt par Kristus bārna dīnom.

Ari jūs vasala, skaidra prōtōšona un teišam apdūmōts sprīdums par tū runoj, jo tic tikai tūlaik, ka pošī tū: «redzēja dzērdēja un pat ar rūkom taustēja» un tikai tū atzeist par patīseibu.

2) Apostoli gribēja tū saraksteit un atstōsteit tikai patīseibu. Tī roksti ir patīseigō jūs vōrdu atkōrtōšona, par kuru pareizeibu jī pījēme mūkas, pōvi un izlēja asni. Ari saraksteja nu breivas grybas, jo nīkas jūs pi raksteišonas napīspīdē. Par jūs pīnōkumu beja izplateit storp ļaudim Kristus mōceibu un kai taidi jī izrōda valsirdeibu, vīnkōršeibu, mīleibu, taisneibu, sirsneibu, tōpēc jī peļnej uzticeibu.

Jī vysus faktus aproksta vīnkōrši, patīseigi, nasasteidz ar daīraksteibu aizgrōbt laseitōju sirdis, bet rōda tikai patīseibu. Vyslelōkūs breinumus aproksta bez izbreiņas, bet vīnkōrši un klusā stilī. Vītu, irodumu, nūsaukumu apraksteišonā pilneigi ir pareizi un sadar ar citim tūs laiku raksteitōjim. Galeigi pošī aproksta sovus vōjumus un pakrisšonas, kai sv. Pītera aizalīgšonu, sv. Pōvula īprikšeju kristticeīgūs vōjōšonu.

3) Apostolim beja jōroksta eistynu patīseibu, jo jūs pretinīki, žēidi beja par tō vysa līcinīkim un tūs faktus taču daudzēji redzēja, kurus tī apraksteja, tōdēļ vysu, kas vīn byutu izdūmōts, vysstyngrōk nūlīgtu un vīgli varātu apgōzt malōšonu.

Farizeji un citi Apostolu pretinīki tyulen pasludynotu jūs par melim, jo jūs apraksteiti fakti un breinumi nabyutu patīseiba. Kai ir zynoms, Kristus Kunga dorbi un breinumi ōtri tyka zynomi tōli pasaulī, bet jūs sakrūpļōšona, vai pōrveidōšona, vai ari malōšona tikai škodātu pošim Apostolim un Kristus mōceibai pi ļaužu mōceišonas un Evangelija sludynōšonas.

jo vyss tys, ku ji sludynōja, beja žeidim napanasams un pretiveigs jūs irodumim, kai ari Rōmas valsts lykumim. Taču mums ir visim skaidri zynoms, ka Apostoli vīnmār aizrōdēja žeidim jūs bezdīveibu un Dīva slapkaveibu.

Pat žaidu vēsturnīki, kai Jezups Plavijs, naapvaiņoj Apostolu malōšonā. Un Talmuds pīvad Evangelija breinumus, kaut gon pūulejās tūs izskaidrēt cytaidi. Nu vysa tō, kū pazynom, izrīt sekūss slēdzīns: Vysom Jaunō Istōdejuma grōmotom pīdar pilnēigō vēsturiskō patīsciba ir pareizas un uztycamas.

Sv. Rokstu Jaunō Istōdejuma grōmotu saturs pōrspēj vyslovonōkūs filozofu rokstus. Patīseibu tad soka Rousseau: «Tam leidzeiga kai Evangelijs nikō nikas navar padareit.» Daudzejim angstas zineibas veirim Sv. Roksti speidēja, kai saule storp cytom grōmotom.

4) Pogōnu un žaidu priķstōvi pastyprnoj Jaunō Istōdejuma grōmotu pareizeibu. Jaunokais Plinius, Tacits un Svetonius roksta par Kristus personu un Jō mūkom un ar tū pošu pastyprnoj, ka Kristus un Jō darbeiba ir vēsturiski. Svetonijs roksta, ka godu desmit pēc Kristus nōves Jō vōrds jau beja zynoms Romā un ka tys fakts izsaucē storp žeidim īnaidu, pasateicūt kam cezars Klaudijs pīsaceja izdzeit žaidus nu Romas.

Jezups Plavijs, žaidu vēsturnīks, dzimis 37. godā pēc Kristus pilnēigi, sadareigi ar Jaunū Istōdejumu stōsta par sv. Jōni Kristeitōju, par jō nōvi, mōceibu, tykumim, pēc tam par Apostolu Jākubu un par Kristus Kungu tai runoj: «Tymā laikā dzelvan Jezus, gudrs veirs, jo var Jū par cylvāku saukt, jo darēja vērsdabiskās lītas un dorbus, ļaužu mōceitōjs, kuri ar prīcu klausējās patīseibas. Beja Jam daudzi mōcekļi, kuri pēc Jō gōja kai nu žeidim, tai nu grēkim. Tys beja Kristus (Mesija). Pilats pamatōdamis uz tautas vacōkus apsyudzējumim Ju nūtīsōja uz krysta nōvi. Jys pasarōdēja sovīm mōceklim dzeivs pēc nōves trešā dīnā, jo ari Dīva prāvīši šytū un daudzi cytu lītu par Jū pravītōja.»

Pōrmatums: Storp atsevišķim Evangelijim ir dažaida nasaskaņa, tōpēc visi navar byut leidzeigi pareizi.

Atbilde: Tōs nasaskaņas un pretiveibas ir tikai pavērseigas, kai tū aizrōda Sv. Rokstu nūpītnōkī pēteitōji. Jo teišam vairōki vēsturnīki tū pošu lītu aproksta, tad taidas pavērseigas nasaskaņas un atsevišķumi tikai taidā veidā var byut izbāgamī, kad visi vīns nu ūtra nūraksteitu. Mozas nasaskaņas vai atsevišķumi lītas pasnēgšonas veidā vairōk aiz-

rōda uz tū, ka ikvīns Evangelists strōdēja pastōveigi, tys ir ni nu kō naatkareigi, bet tys tikai pastyprnoj tūs tycameibu.

Vaicōjums: Nu kurīnes ceļās tik daudzi šaubu pret Sv. Rokstu pareizeibu?

Atbilde: Klasiskūs autoru roksti nauzlik ni uz kō nikaidu pīnōkumu, bet cytaidi ir ar Sv. Rokstim. Kas tūs reizi atzeist par pareizim un autentiskim, tam ir jōpījam tūs mōceibu, sovu dzeivi jōpōrmaina un jōsōc karu pret kōreibom, bet kas šytō dareit nagryb, taida acis Sv. Roksti māda sovu vērtēibu, autoritāti un tōpēc tys sōc šaubēitīs. Tōmār velteigi — sirdsapziņas pōrmatumu ar tū naapmīrinōs, tikai palelynōs sovu atbildeibu pret Dīvu.

OTRAIS GOBOLS

Atklōtōs religijas izaveidōšona.

Pīrōdūt Sv. Rokstu kai vēsturiskō Dīva Atklōšonas dokumenta tycameibu un pareizeibu, ar tu pošu mes pīrōdējom, ka Dīvs patīseigi ļaudim sevi pasludynōja, vai ūtraidi sokūt Atklōšona ir par vēsturisku faktu.

Isadzīlinojūt Sv. Rokstu laselšonā, mes varim pōrsalīcy-nōt, ka Dīvs na tikai reizi ļaudim sevi pasludynōja, bet tū darēja vairōk reizi, un kai vyslobōkais Mōceitōjs un audzynōtōjs pakōpiniski atklōja cylvākim sv. ticeibas patīseibas.

Te nabeja nūdūms tikai papyldynōt cylvāku zineibas, bet vyspyrmōk pīvest jū pī vērsdabiska mērka, pret kuru tyuleņ pirmī cylvāki sagraķōja, pōrkōpdami Dīva pīsacējumū un caur tū pazaudēja ticeibas uz debess laimi pošī sev un visim sovīm pēcnōcējim.

Tai reizi zaudātu myužeigu laimeibu Dīvs nūlēme cylvākim grīzt atpakaļ. Ceļš šō mērka sasnēgšonai beja gondarējums caur vaidēšonu, strōpes nesšonu un salykts caur cylvāku, kai tū, kurs sagraķōja. Bet kai cylvāks nabeja pats spējeigs gondareit Dīva Majestatei par bezgaleigi lelu apkaitynōjumu, tōpēc Dīvs syuteja sovu Dālu uz pasauli, kurs pījēme cylvāka dobu un kai Dīvs-Cylvāks salyka Dīvam par cylvāku bezgaleigu gondarejumu, upurādams par mums Sovu dzeiveibu uz krysta.

Tumār īpriķš beja vajadzeigs, ka cylvāks caur sovīm īpašīm pīdzeivōjumim un pōrbaudejumim byutu pamōceits, sajustu so-

va vōjumu un saprostu atpērkšonas napīcīšameibu. Ka tycātu vyslelōkam breinumam, tys ir Dīva Dāva Cylvāktopšonai, vajadzēja ipriekš cylvāku sagatavēt ar mozōkim breinumim. Tōpēc Dīvs jau pyrms laika sōka cylvākus sagatavēt uz Pesteitōja pījimšonu. Atgōdynōja laudim caur patriarkim un pravīšim, ka atnōks Tys, kurs izpesteis sovus lauds nu jūs grākim un sludynōja caur jū muti kas reizes skaidrōk nūteikumus, kuri atsateice uz Pesteitōja personu, Jō dzeivī, mūku un nōvī, lai, kad atnōks, vīgli byutu pazeits un izškērts nu vilteigim mesijašim.

Eiss Dīva Atklōjuma izaveidōšonas pōrskots mums vyslobōk izskaidrōs kaidā veidā Dīvs augšōk mynātu savu planu izvede. Dīva Pasludynōšonas vai Atklōšonas izaveidōšonu, mes dolom uz sekušim laikmetim:

- 1) Pyrmōtnejō Atklōšona vai Pasludynōšona.
- 2) Vacōkō patriarku Atklōšona vai Pasludynōšona.
- 3) Vālōkō patriarku Atklōšona vai Pasludynōšona.
- 4) Moizeša Atklōšona.
- 5) Kristus Atklōšona vai Pasludynōšona.

Pīzeime: Par Dīva Atklōšonu te saprūtām na tikai dūtōs laudim pošas religijas patiseibas vērsdabiskā ceļā, bet taipat ikvīnu Dīva apgaismōšonu, kaidu lauds sajēme, atsateicūt uz īvesšonu vērsdabiskōs religijas praktizēšonu un tōs izaveidōšonas sorgōšonu.

1. Pyrmōtnejō Atklōšona.

Tymā laikmetā Dīvs atklōja tōs tikai religijas patiseibas un pīsačējumus, kuri sastōdeja tikai byutisku vērsdabiskōs religijas daļivīni, leidz Pesteitōja atnōkšonai.

1) Nu Sv. Rokstu stōstīm par cylvāka radeišonu un tūs sagračōšonu redzim, ka Kungs Dīvs sevi atklōja pirmim dzymdynōtōjim dreīži pēc jūs radeišonas un ka ar tū pošu deve jim vērsdabiskū religiju. Un tai:

a) Dīvs uztycādams pirmim cylvākim vysas cytas radeibas vērs zemes, ka valdeitu par jom ar tū pošu pasludynoj sevi par radzamō pasaulja vysaugstōku Kungu.

b) Pi dabiskō irodumu lykuma, kuru pirmī cylvāki ar savu otru prōtu pošī pa sevīm pazyna, Dīvs deve vīnu sevišku bausleibu, ka naāstu nu loba un ļauna pazeišonas kūka augļu.

c) Draudēja jim ar nōvī, jo tī nasorgōs šōs bausleibas. Caur tū nōvī, kai zinim nu mōcēibas par pyrmdzymtū grāku, nabeja jōsaprūt tikai mīsas nōvī, bet vyspyrmōk dvēseles nōvī, tys ir svātdorušōs žēlesteibas zaudēšonu un tiseibu uz vērsda-

bisku laimeibu un tū dēļ vysas cilvēces. Pirmim dzymdynōtōjim beja jōsaprūt vysu šō breldynōjuma vērtēgu nūzeimi, jo jim varēja draudēt taida lela strōpe. Zeimōjās jim vērsdabiskais dvēseles stōvūklis un vērsdabiskais vysu ļažu mērķis jau ipriekš beja atklōts. Bez ļažu Dīvs pirmim cylvākim pēc jūs radeišonas taipat pasludynōja dandzi vēl cytu religiskūs patiseibu, pēc kuru nūteikumim pošim beja jōdzeivoj un sovus bārnus ļaudzynoj.

2) Pirmī dzymdynōtōji, pōrkōpdami Dīva bausleibas sev un vysam cylvāku dzymumam aizžūgōja ceļu uz vērsdabisku mērķi un caur tū veļteigu padarēja, leidz cikā tys beja nu jim atkareigs, vysu vērsdabiskōs ikōrtas mērķi. Bet Kungs Dīvs nagribēja, ka reizi isōktais dorbs vysā zyud un tōpēc apsuleja pakritušam cylvāku dzymumam Pesteitōju, kuram beja pakritušā cilvēci jōpacel nu pakrisšonas. Tei apsuleišona beja īvītōta strōpes sprīdumā, kuru Dīvs izdeve pret ūyūšku, kai pyрмаjam grāku olūtām, Raug, Dīva vōrdi: «**Liku inaidu storp tevīm un storp sīvīti un storp tovu dzymumu un jōs dzymumu; Jys sabērzs tovu golvu, un tu uzbruksi Jō papīžam.**» (Gen. 3, 15.). Par tū sīvīti ir Vyssv. Jaunova Marija, kura dzemdēja Pesteitōju un ļaunō gora uzvarātōju.

Tai ka apsuleitais, caur augšōk mynātim vōrdim Pesteitōjs, atpēce pēc vairōkom godu tyukstūšom. tōdēļ Dīvs visim ticeigim iks nōkuša Pesteitōja deve tik žēlesteibas, īvārōdams jōmūktas sūpalms, ka visi varātu sasnēgt myužeigu pesteišonu.

3) Dūtō paradizē Atklōšona pošā pa sevīm beja piteikūša, ka pat leidz Pesteitōja atnōkšonai byutu par atklōtōs religijas pamatu, jo atsabolstūt uz jū, lauds varēja vērsdabiskōs ikōrtas veidā atteiceigi Dīvu gūdynōt un savu myužeigu mērķi sasnēgt. Tikai pīpraseja tū, ka tei Atklōšona nōkušom paudzem tyktu padūta un ilīta jū sirdīs kai dzeives lykums un nūteikums.

2. Patriarku vacōkō Atklōšona.

Tymā laikmetā, kas pastōvēja nu pyrmūs cylvāku izdzeišonas nu paradizes leidz Abraama paaicynōšonai, īvārōjūt ļūti garu cylvāka dzeives myužu, nabeja gryuti padūt jaunom paudzem pyrmōtnejōs Atklōšonas dabiskā ceļā. Tōpēc vysus sovus vērsdabiskūs pīsačējumus vyspyrmōk Dīvs izdeve tymā mērķī, ka cylvākus atraideit nu ļauna un pi loba pamūdynōt.

1) Padīvoigam Abelam Dīvs dūd sovas labvēleibas zeimi caur tū, ka žālsirdēigi pījam jō uperi. Tamlaikam kad ļaunu

Kainu tyulen pōrsorgoj, bet vālōk strōpej, tūmār pamūdynō-dams jū tymā pat laikā pi cereibas uz lobōku nōkūtni.

2) Kad vālōk nūteik vyspōrejō lobas irodumu aizmērsšona un tykumiskō pakrisšona. Dīvs dūd Nojam pisacējumu, ka par 120 godim mūdynōtu lauds pi vaidēšonas par grākim. Bet kad jō vōrdi palik bez panōkumu, Dīvs izdeļdej izdzymušu cilti ar yudina plyudim. Noja reizē ar savu gimini breineigā veidā teik izglōbts kai jaunōs paaudzes ciltstāvs.

3) Yudina plyudu strōpē Dīvs parōdēja savu taisneibu taidā veidā, ka par tū pīmiņa palyktu uz visim laikim, bet ari gribēja Dīvs parōdeit laudim taidā pat dēļ atmiņas veidā savu lelu žālsirdēibu. Tōpēc nūslēdze ar Noju sadareibu, apsūleildams, ka jau nikod nōkūtnē vyspōrejūs plyudu nasytels un dardedzei beja jōbyan par tōs sadareibas zeimi.

4) Vēļ reizi radzamā veidā Dīvs jam daleibu cylvāku darbēibā, kad ti grēceigā lepneibā nūlēme izbyuvēt augstu tūrnī, kurs snāgtūs leidz dabasim. Dīvs sajauc jū volūdas un pīspīž jūs taidā veidā atstōt pasōktu dorbu.

5) Nasaskotūt uz tū vysu, kū Dīvs leidz šam beja darējis pareizōs religijas un tykumeibas aizsorgōšona, tūmār religiozō un lobu irodumu sasamaitōšona ōtri ijam vērsu un pakōpiniski pīgōja leidz taidai lelai sasamaitōšonai, ka pat eistynō Dīva zineiba pazyud un vysnaganteigōkō elku gūdynōšona ijam jō vītu. Raug nu tō laikā Dīvs pīlaide: «vysas pogōnu tautas staigōt sovus pošu ceļus.» (Apos. 14, 15.), ka īpaši nu personēigūs pīdzeivōjumu un pōrsalicynōšonas izamōceitu tagad, ka naturūt savineibas ar Varonu Kungu Dīvu, pazuss bez glōbšonas. Tūmār Dīvs jūs vysā naatstōja un tys nūtyka tōdēļ, ka kaut ti nu jim, kuri beja lobas vaļas cylvāki napazaudātu varameibas aizpeļneit myužeigu pestēšonu. Narunojūt jau par tū, ka Dīvs vysod ryupējōs runōt uz jim, vai caur širdsapziņas bolsu, vai ar dobas bolsu, un seviški ar savu Apsavēršonu pyulējōs par tū, ka kaut pyrmōtnejōs Atklōšonas patiseišonas byutu tīm zynomas. Vērs tō syutēja jim bīži strōpes, kuras jim atgōdynōja Vareigu Spāku, lai caur tū jūs atgrīzt nu nūzidzeigas dzeives. Syuteja jim laiks pēc laikā veirus, kuri tus mōceitu un tai vadeja Izraelu tautu, kuraj beja sovas svātas grōmotas, ka ti ipazeistynōtu pogōnu tautas ar Dīva Atklōtu religiju un jōs pīnōkumim.

3. Vālōkō Patriarku Atklōšona.

Tymā laikā, kad lelōku cylvāku dāli Dīvs sagatavōja uz pestēšonu un mūdynōja pi jim dvēscles pestēšonas saiyusmu,

tad vīnu tautu, seviški Dīvs sev izvēlēja, lai tū sagatavōt pošā Pestēitōja atnōkšonai. Tai tautai beja taidā pakōpi jōsorgoj un jōgloboj ticeibu ari tykumeibu, Dīva baiņ un seviški apsūleitō Messija atnōkšonā cereibu, ka tei Messija pasarōdeišona byutu, kai pošai izvēlātai tautai pīteikuši zynoma un, ka tys Messija varātu savā tautā savu pestēšonas dorbu izpīldeit. Šymā nūlyukā Dīvs nūlēme savu izvēlātū tautu ar naizraisamim saišķim ar Sevim savinōt un tū sasnēdze vyspyrmōk caur Atklōšonu, kuru deve Izraelu tautas patriarkim.

1) Par izvēlātōs cilts tāvu paaicynōja Dīvs Abraamu, kurs dzeivōja Chaldejas zemes Ur piļsātā. «Un saceja Dīvs Abramam: Izej nu tovas zemes un nu tovas gimines un nu tova tāva sātas un ej uz zemī, kuru tev parōdeišu. Un padareišu tevi par lelu tautu un svēteišu tevi, un paaugstynōšonu tovu vōrdū, un tu byusi svēteits, bet caur tevīm byus svētelts vysas zemes tautas.» (Rad. 12, 1.—3.). Šī pādeji vōrdi satur sūlejumū, ka Messija, ikvīnas svēteibas devējs, byus Abraama cilts bārns. Abraams tyulen paklausēja Dīva bolsa un aizgōja dzeivōtu Kanana zemē, kur jam otkon Dīvs pasarōdeja un saceja: «Dūšu tev un tovam dzymumam pēc tevis tovas sveņniceibas zemī... un Es tīm byušu par Dīvu.» (Rad. 17, 8.).

2) Pēc Dīvs nūslēdze dareibu ar Abraamu šymūs vōrdūs: «Un Es izceļšu savu dareibu storp mani un tevi un tovu dzymumu pēc tevis jūs bārnu bārnīm par myužeigu dareibu tai, ka Es byušu par Dīvu tev un tovam dzymumam pēc tevis.» (Dzym. 17, 7.). Abraams pīrōdēja savu ticeibu Dīva vōrdim un savu paklauseibu jam, jō beja gotovs uz Dīva pisacējuma salikt uperē savu vīneigu dālu, par kū Dīvs ar zvārstu pastyprynōja īpriks dūtū sūlejumū.

Pats Izaaks, kurs kai vīneigais dāls, beja jōsalik upere, nese uz Morias kolna molku uz sovīm placim un ir nu šō veidukļa pat Pestēitōja zeimi — simbolu. Abraama vēsturē taipat sateikam augsta bazneickunga Melchizedeka personu, kurs otkon ir par Kristus prīstereibas zeimi.

3) Izaaks un jō dāls Jākubs beja Abraama pēcnōcēji un tūs dūtūs nu Dīva sūlejumū mantinīki. Jākubu reizē ar 12 dālim Dīvs aizvedē uz Egipti, kur jau vīns jō dāls Jezups caur sevišku Dīva Apsavēršonu īpriks tyka nūvast. Tur jī izauga par lelu tautu, lai otkon vālōk nu turīnes grīztūs uz Apsūleitū zemī un jū ījimt savā īpašumā. Nu egiptišu puses caltō vojōšona pret Izraelim pakoļpōja Dīva Apsavēršonai dēļ tō, lai nu izvēlātōs tautas nūvērzt tōlōk patiseigō Dīva aizmērsšonu un ka tū tautu vairōk pamūdynōt pi styprōkas turēšonās pi Dīva:

4) Jākubs mērdams, izšķir savu tēvu Judu, kā tās cilts tēvu un kuras pēdējais Messija un reizē ar tū apzeimej tū laiku, kad atnāks Jys uz šū pasauli: «**Natiks atjims sceptra nu Judas, ni vodūnis nu jō sōnim koleldz atnāks Tys, kurs ir syutams un tys byus par tautu galdējumu.**» (Rad. 49, 10.).

4. Moizeša Atklōšona.

Kad izvālātō tauta Egiptē pīauga un palyka par lelu, styp-ru tautu, tad jūs Dīvs audzynōja gryutūs dorbu un cīsšonu pōr-baudējumūs, tad izvede jū nu Egiptes caur Moizešu, pi tam rō-deidams savu vysvareibu ar lelom zeimem un brēimim. Pīrmōk īvede tūksnesī un tur deve jim uz Stonna kolna baus-leibas un trejaidus lykumus, kuri ikvīnu izvālātōs tautas at-teiceibu, sadareigu ar tōs augstu pazeimōšonu nūkōrtōja un vysstyprōk ar Dīvu savīnōja.

1) Vyspīrmōk paziņōja jai Dīvs pi zibīņa un borga pār-kyuņa tykumeibas lykumu: desmit bausleibu, kuras vālōk deve Moizešam saraksteitas uz diveju akmiņa tabeļu. Desmit bausleibōs nabeja nikaidu jaunu pīšacejumu, tikai beja eisā formā ūjims vyspōrejšs dobas lykums.

Īvārojūt tū, ka pesteigō žēlesteiba Vacajā Istōdejumā na tai ražeigi plyuda, tōpēc Dīva baile beja par golvonū bauslei-bas pīldeišonas pamūdynōjumu. Tōdēļ arī tōs bausleibas beja dūtas baileiga pārkyuņa brēidī. Bet Jaunajā Istōdejumā Sv. Gors tūs lykumus saraksteja «na uz akmiņa tabelem, bet uz mīseigōs sirds tabelem» (2. Kor. 3, 3.), kur tēja mīleibu, **kai vyspīrmōku Dīva bausleibu pīldeišonas pamūdynōjumu.**» (Rom. 5, 5.).

2) Pēc tō Dīvs izvālātājai tautai deve kai ūtru pēc kōrtas civillykumu. Tys lykums ar pylnu gudreibas un saprateibas pīšacejumu paleigu, regulēja, kōrtōja atteiceibu storp vodūnim un pavalstnīkim. Tōlōk kōrtōja atteiceibu giminē storp vacō-kim un gimes lūceklim un galeigi atteiceibas pīšacejumu uz svešom personom.

Tys lykums leidz ciku jau leidz šam beja zynoms, tyka nu Dīva pastyprynōts, bet leidz ciku tur itylpa jauni pīšacē-jumi, beja bezstarpeigi nu Dīva dūti, jo Jys pats gribēja byut par Kungu Izraēlam. Taidā veidā izvālātō tauta nūteiktōk tyka aizsorgōta nu elku gūdynōšonas un tai vysai civilldzei-ves īkōrtai beja dīvbejeigs raksturs.

Civillykums pi Izraēlu sīvītei deve giminē cīneigu vītu, sorgōja lauleibas svātumu, ryupējōs par nabogim un pat vērgim izmeklēja taisneigas un cilvēceigōs sadzeives, kas beja nazynoms cytom pogōnu tautom.

3) Galeigi Dīvs īkōrtōja sovai izvālātai tautai religiozu dzeivi caur liturgisku, vai ceremoniju lykumu. Šys lykums nūteic vyssmōkōk tū vysu, kas atsateic uz Dīva gūdynōšonu. Īpaši atzeimōja: 1) personas, kuras izpildēja Dīva kolpōšonu: augstu prīsteri, prīsterus un levitus. 2) Apraksteja svātōs dar-beibas veidu: uperes un vysas ceremonijas, kuru beja jōpisa-tur nūmetnē un Dīva svētneicā. 3) Svātōs vītas un liturgi-skūs reikus: nūmetne, dareibas skreine, oltori, lukturi un t. t. 4) Svātūs laikus: šabats, svātku dīnas un grākuvaidēšonas dīnas.

Kai visim Moizeša lykumim, tai seviški ceremoniju lyku-mim beja divkōrtejšs mērķis: 1) Ka izvālātā tautā ūzturēt ticeibu vīneigam patīseigam Dīvam. 2) Ka ar kotru myužu padareit styprōku un dzeivōku cereibu Messija atnōkšonā.

Pi pīrmō nu šim divejim mērķim vede vīnprōteigō Dīva gūdynōšona, īpaši tē kuru lykums pīšacēja, kai arī citi da-žaidi pīšacējumi, kurus vīnaidi Dīvs pavēlēja, jū tautu pīl-neigi izškeire nu cytom tautom.

Kas zeimōjās ūtrō mērķa, tad tikkū na visi liturgiski pī-sacējumi beja par simboliskim un leidz kai susātivs vai āna apzeimōja Kristus Kungu un Bazneicas organizāciju, kur byus jōnūteik žēlesteibas pīlneibai.

Šō trejskōrtejō lykuma ūzticeigō pīldeišona beja par nū-teikumu, kura izpīldeišonas pīpraseja Dīvs nu sovas tautas. Par šō lykuma sorgōšonu Dīvs sūlēja ražeigu svēteibu un par tūs lauzšonu brēidynōja ar borgu sūdu. Tauta nu sovas puses otkon sūlējōs vysu izdareit, kū vīn Dīvs pīpraseja. Šymā pa-stōvēja tei dareiba, kuru Dīvs stōdeja ar izvālātū Izraēla tautu. Un tai dareibai beja jōpastōv leidz Jaunai Dareibai, Messija nūslāgtai. Tōdēļ Vacōs Dareibas mērķis beja tikai sasāgatavō-šonas uz Jaunū.

Moizeša Atklōšonas sorgōšona un tōlōkō atteisteiba.

1) Moizeša Pasludynōšona jau poša pa sevim vede pi tō, ka byutu sorgojama, bet īpaši nūteiktas civillykumu pīldeišo-nas un seviški liturgiskūs ceremoniju lykumi, kuri žaidu tautu pīlneigi izškeire nu kaimiņu pogōnu tautu, kuras jūs varēja vīgli īvīlkt elku gūdynōšonā. Tōpēc šī lykumi borgi nūlīdze

draudzciņonūs ar tom tautom kai politiskā, privātā, gimines dzeivē. Vērs tō, Dīvs vysod beja ar šū tautu un Jō Apsavēr-šonōs vadēja jūs liktini.

2) Kad breineigā veidā jūs īvede Apsūleitā zemē, valdēja jūs pyrmōk caur augstū prīsteri un levitīm. Un cik ilgi šei tauta beja vīneibā ar Dīvu, tik ilgi vērs jim beja Dīva svēteibas gōdeiba. Bet cik reižu nu Dīva un Jō lykumu bāga, strōpēja jūs Dīvs, syuteidams inaidnīkus, koleidz otkon Izraelīši ar sabārztu sirdi un vaidēšonu nasagrīze atpakaļ uz Dīvu. Tad mūdynōja tautā dīvbejeigūs varūniskūs veirus Tisōtōjus, kuri otkon atbreivōja Izraeli nu inaidnīku gyustim.

3) Vālōk tauta, stōjūtis pretīm soval īprīkšjai konstitucijai, — pasatelcūt kurai vīns pats Dīvs tikai beja par kēneņu Izraelja tautā, pīpraseja taida kēneņa istōdeišonas, kaidi beja cytom tautom. Dīvs pikrita ari pi tō, bet atstōja jō izvēlēšonu pats sev, lyka jam nūteiktu pīnōkumu, ka valdeitu taisneigi pēc Moizeša lykumim. Un kad tūs lykumus lauze, Dīvs tyuleņ pyrmū kēneņu Saulu atmete un jō vītā pastōdēja Davidu «pēc Dīva sirds veiru.»

4) Davids tyka apsvaideits tōpēc, ka caur apkōrtejūs tautu kēneņu uzvarēšonu sagatavōt izvālātai tautai pastōveigu mīru, kai īkšeju un ōreju drūšcību un reizē ari Moizeša religiju pacelt svātumā. Tū jys teišam sasnōdze, sastōdeidams zam Dīva īdvāsuma dzīsmes vai psalmus, puškojūt Dīva kolpōšonas un izdarēja lelu sagatavōjumu Dīva noma ceļšonai Jeruzalemā. Par tū dedzeību Dīva kolpōšonā sūlēja jam Kungs: «ka jō tromu nūstyprynōs uz myužim.» (II. kēn. 7, 13.), tys ir, ka vīns nu jō pēcnōcējim byus Messija, kura valdeišonai nabyus gōla. Psalmōs ir ari daudzi pravītōjumu par Messiju, īpaši par Jō mūku un slaveigu uzvaru. Ari pats Davids ir par vīnu nu pyrmūs Messija simbolu.

5) Davida dāls Salomons, īdams pēc Dīva pīsacējuma, izcēle bogōtu Dīva nomu un caur tū padareja Moizeša religijai pastōveigu vītu leidz kai centri un cītūksni religijas aizsorgōšonai. Te sovas izvālātōs tautas vydā Dīvs dzeivōja, dūdams jai sovu ražeigu svētoību.

6) Salomona dāla Roboama laikā nūtyka valsts izadaleišona, kas beja kai strōpe par elku gūdynōšonu, kuru pilaide Salomons vacuma godūs. Desmit cilšu atkryta nu Roboama un nūdybynōja jauna valsti. Tai kai tōs cilts apmōneitas nu sovu valdnīku īkryta elku gūdynōšonā un uz Dīva bolsu palyka kūrli, Dīvs jūs nūdeve inaidnīku rūkōs un nu tō laika naskajēja vairōk par sovu izvālātu tautu. Jū aizvesšona Assirīšu gyustā 722. g. pyrms Kr. dz., izputynōja jūs valsti uz visim

laikim. Palyka vēl divi Judas un Benjamina cilts uzticeigas Davida nomam, bet ari tōs vairōk reizem beja atstōjušas eistō Dīva gūdynōšonu. Tūmār gryuti pōrbaudejumi ar kaidim Dīvs jūs apraudzēja, spīde tūs grīztīs atpakaļ pi patīseigō Dīva gūdynōšonas. Un vālōk Makabīšu karūs lai gon ļūtl gryutūs apstōklūs, tūmār palyka uzticeigi Dīvam un Jō svātīm lykumim.

7) Īprīkš vysu strōpu, ar kurom nareizi Vareigais Dīvs strōpēja sovas tautas nautticeību, beja vysod dūti pōrsorgōjumi un breidynōjumi. Nu tō laika, kai Dīvs padareja ar Izraelja tautu Dareibu uz Sinaja kolna, napōrstōja atgōdynōt jai caur sovim syutnim, tys ir pravīšim par tim pīnōkumim, kurus tei Dareiba uz jim uzlyka, un pōrsorgōja jūs nu tūs lykumu naivārōšonas. Taidi pravīši īsaroda tautā seviški tūlaik, kad izraelīši teišam atkryta nu Dīva. Tad tautai tī sludynōja grākuvaidēšonas pīnōkumu, par atsagrīzšonu un lobas vaļas cylvākus pīcynōja, pastyprynōja gorā, vysod aizrōdeidami, kai ikvīnas pīcas olūtu, nōkušu Messiju un pasaulja Pesteitōju. Daudzeji nu tim zam Sv. Gora īdvāsuma saraksteja sovu runu saturu un pravītōjumus, lai caur tū tautai atstōt pamōceību nōkušom paaudzem un ka tī pravītōjumi byutu kai nōkušō Pesteitōja Dīviškuma pīrōdējumi, kad Tys īsarass.

8) Šaida veidā Pesteitōja atnōkšona žeidim beja pīteikuši zynoma un uz tū tī beja sagatavōti. Pareizō ticeiba vysā sovā teireibā beja šai tautai un ilgōšonōs pēc Messija pīpildēja jūs sirdis ar cereību. Tei ari patīseiba, ka pi vairōkim vysa religiozō dzeive beja tikai ōrejō lykuma izpīldeišona un Messija atnōkšonas cereiba vīnōjōs ar Jū laiceigōs dzeives varas un augstuma cereību. Bet beja ari daudzi eisti padīveigu cylvāku un tykumeigu, kuri gribēja pareizōs pesteišonas. Tōpēc padīveigūs cylvāku dvēscles tyka teišam aizgrobtas ar Evangelija sludynōšonu par Dīva valsteību.

9) Ari pogōnu tautom beja dažāida sajāga par Pesteitōja atnōkšonu. Īpaši kai tys beja radzams, ka tōs tautas, kuras visim spēkim dzynōs pēc laimes un nūjautu apmīrynōšonas atsaroda nabadzeibas bezdibinī, kai goreigā tai un laiceigā dzeivē. Pi grēkim zineiba varēja naizdibinējamūs «dzeives nūslāpumus» saredzēt, bet naspēja tūs izraisejt. Vysgudrōki nu jim daudzi raksteja par tykumeibas pīnōkumim, par lobim īrodumim, bet pavysam tūs dzeivē naivede. Visi sajuta, ka ir par sovu kōreību vērgim un nūzigumu kolpim, bet nabeja spēka tūs, zamynōjušūs cylvāka vērteību un cīneību, saišku saraut. Politiskō romīšu vara atjēme daudzejom tautom breiveību un labklōjeību, bet sovim pavalstnīkim nadeve ni eistōs

breiveibas, ni eistos laimes. Tymā laikā kad moutraušu, bogotniku, laiceigos varas veiru nalels skaitlis dzeivōja bogotēibas un izškērdeibas pōrplyudumā un nu pōrmēreigōs izvirteibas sajuta dzeives pōrsōtynōjumu, — tad laužu massas nūgrimuši nabadzeibā un vōrgūs, cīte apspīšonu, vojōšonu nu tim augstmanim, kuri tūs leldzynōja ar lūpim. Pi cōtom pogōnu tautom stōvūklis beja ari na lobōks, bet vairōkreizem vēļ slyktōks. Tōdēļ nikaidis breinums tur nabeja, ka ari pogōnu tautas slōpā un gaidēja lobōka reita ausekļa un ka Pesteitōja atnōkšonas cereiba sōka bižōk un skaldrōk rōdeitīs grēku un romišu literatūrā. Tōpēc taidu autoru rokstus kai: Plutarcha, Ksenofona, Virgīlija un Ovidija pasarōda izteicīni par Messiju. Svetonijs pat skaidri izateic, ka pasaule pesteišonai jōatnōk nu Judejas. Sešdesmit catūrtā godā pyrms Kr. dz. Kīnas keizars pat beja izsyutējis uz vokoru pusi syutus, ka tī izzynōtu, kur ir pidzimis tys breineigais bērneš, par kuru runōja paregōjumi.

6. Kristus Atklōšona.

«Kad atgōja — ar Dīva lāmumu apzeimōta un caur pravīšim pasludynōta — laika izapildeišona, tūlaik Dīvs atsyutēja savu Dālu.» (Gal. 4, 4.), ka caur jū izpildeit tū, kū nazkod beja isōcis un kū beja sūlējis. Dīva Dāls Jezus nu Nazaretē personā, kai apsūleitais Messija un Pesteitōjs izpildeja tū dorbū, dēļ kura Jys beja atsyuteits.

Tai tad ticeigōs dzeives un eistōs patiseibas devējs ir Jezus Kristus, tys Dīva Dāls, Vyssvatōkōs Trejadeibas ūtrō persona, kurs jau beja apsūleits paradīzes dōrzā. Jau nu myuzēigō lāmuma Jezus Kristus dēļ laužu pesteišonas palyka par cylvāku un atgōja uz pasauli Romas cezara Augusta valdeišonas laikā. Tys nūtyka mozā Judu pilsatā Betlejā, tūlaik, kad par pōrvaldniku beja Erods.

Sovā laikā Hegeļa filozofija sacēle lelu trūksni vysā Eiropā. Šys pavērseigais zynōtnīks gribēja teišam samozynōt vēsturisku personu vērtēibu. Zam šō Hegeļa filozofijas īspaida vēsturē ceļās jauns tecīns, kurs teik arzeimōts ar vysas tautas darbeibu, naivārojūt personu energijas, dōrba un īpašeibu. Šei jaunō teorija navatēja klusom garum, paīt Kristus Kunga personai un Jō dorbim. Ōtri vīn pasarōdeja drukā pūlka grōmotu, rokstu, kurūs ticeibas pretinīki pyulējōs izskaidrēt, ka kristusticeiba ir na Kristus Kunga dorbū auglis.

Arturs Drevs 1909. godā izdeve grōmatēnu zam nūsaukuma: «Die Christus mythe» — (Kristus mitologija), kurā

jys ryupejōs pōrlīcynōt, ka Kristus Kungs nav vēsturiskō persona un ka kristticeiba īsasōce reizē daudzējōs vītōs, bet na tikai Jeruzalemā. Renans otkon sovkoēt pyulējōs pīrōdeit, ka Kristus Kungs bejis tikai cylvāks — varāns, vairōk apdōvynōts par citim, bet nabejis Dīva. Tū pošu runoj myusu lāiku sociāldemokrati, socialisti, komunisti, grybādami caur tū nūlīgt kristticeibas Dīviškumu.

Lai pīrōdeit, ka kristticeigō Atklōšona un religija ir tōļōkō Dīva Atklōšonas izaveidōšona, vai ūtraidi runojūt, ka kristticeigō religija ir Pashūdynōta, vai Atklōta nu Dīva, mums ir jōpīrōda četras sekušas patiseibas:

- 1) Jezus Kristus ir vēsturiskō persona.
- 2) Jezus Kristus ir patiši apsūleitais Messija.
- 3) Jezus Kristus ir Dīva Dāls — eistyns Dīvs.
- 4) Jezus Kristus īstōdeja kristticeigu laužu savīneibu, kuru Jys sauce par dabasu valsteibu, vai Baznelcu.

TREŠAIS GOBOLS

Jezus Kristus ir apsūleitais Messija — Dīva Dāls.

1. Jezus Kristus ir vēsturiska persona.

Ka Kristus Kungs ir vēsturiska persona, tū pīrōda ļūti bogōta un plaša Jaunō Istōdejuma literatūra, pirmī kristticeigī un pogōnu roksti. Ir par eistynu un nanūlīdzamu faktū, ka ūtrō myuža pusē civilizātōs valsts pilsātōs vysur atsaroda prōvs kristticeigu gimīgu skaitlis. Kai pīmāram: Lionā, Romā, Korintā, Atenēs, Makedonijā, Aleksandrijā, Jeruzalemā, Anti-ochijā, Efezā un cytōs pilsātōs. Vysa Bitanijas province beja kristticeilga. Vysa šūs kristticeigūs literatūra līcynoj, ka jī zynōja un visi ticēja, ka par jū ticeibas īstōdeitōju beja Kristus Kungs, kuru Pilats beja nūtisōjis uz krysta nōvl. Tāipat Jaunō Istōdejuma grōmotas, kuru pareizeibu un autentiskumu jau mes pīrōdejōm, vysstyngrōk līcynoj, ka Kristus ir eistyns Dīvs un cylvāks un izrōda Jō dzeivī, dzimšonas un nōves laiku, vītu, kad, kur, kas nūtyka, un kō valdeišonas laikā ir vys nūtīcis.

Tū pošu stōsta pogōnu rakstnīki, kai pīmāram: Jaunōkais Plīnijs, Bitanijas prokonsuls vēstulē uz Trejanu (111.—113.) godūs pēc Kr. ģz. Tacīts sovōs «Annales» runoj par Kristus dzeivī un kristticeigim ļaudim. Nu jō rokstim ir zynoms, ka

64. godā pazuda lels kristticīgūs, skaitlis Nerona valdeišonas laikūs. Jys pīrōda, ka tī kristticēigī sovū nūsaukšonu jam nu Kristus, kuru Tiberija valdeišonas laikā nūtisōja uz nōvi Poncijs Plats (Ami. 34, 44.). Paroksti Romas katakombūs, kur kristticēigī globōja sovus nūmūceitūs, rōda tū, ka na tikai ticēja Kristus Kungam kai eistam ticeibas Istōdeitōjam, bēt arī ticēja tam, ka Jys ir debesīs un ka ikvīnu nūmyrušū Jys aplaimoj ar myužēigu svātlameibas dzeivi. Apostoli Povuls, Pīters un Jōns tai skaidri aizrōda sovīm mōceklim, ka jī ir par Jezus dzeives un nōves līcinīkim un mōceja pōrlīcynōt cylvākus tik stipri, ka tī lobōk pōrcēte vysšausmeigōkōs mūkas un pījēme nōvi, na kai aizalīdze Kristus Kunga dzeives un Jō eistynōs byuteibas. Nu kurīnes pi Apostolim atsarostu tys spēks, jo jī nabyutu poši tymā stipri pōrlīcynōti un sovķōrt nu kurīnes jīm mūstūs tei styprō pōrlīceiba, ka jī nabyutu poši redzējuši Kristus Kunga?

Taču mes navarim nūlīgt Apostolu mōceibas un jūs līceibu tōpēc vīn, ka tī sevi sauce par Kristus mōceklim, jo taidā zinā byutu jōnūlīdz un jōnūstreipoj vēsturē Sokratu, Platonu, Ciceronu un daudzējus cytus slovōnūs veirus, par kurīm vyspyrmōk raksteja un runōja jūs mōcekli.

Tūmār na tikai Apostoli mums runoj par Kristus dorbīm, bēt arī žēidu rakstnīks Jezups Flavijs, kurs sovā dorbā «Par žēidu senlaikim» (18, 3.—3.) pīmīn par Kristus Kungu un Jō dorbīm. Ivārojūt tai styprus un skaidrus pīrōdējumus un līceibas mums ir jōpījam Kristus Kungu kai vēsturisku personu un vasals prōts tō nikaidā veidā nūlīgt navar!

2. Jezus Kristus ir patiseigais apsūleltais Messija.

Kristus Kungs ir teišam tys apsūleltais Messija, kura gaidēja vysas tautas, bēt sevišķi Izraeļa tauta. Tū Jys pats aplīcynoj un tī pravītōjumi, kuri Izraelīm sludynōja Messija atnōkšonu un kuri Jō personā izapildēja.

a) Kristus Kungs jūti bīži un ar sovaidu uzsvoru sauce sevi par Dīva syutni un Messiju, kuru Vacajā Istōdejumā beja sludynōjuši pravīši. Tai pīmāram, kad Jōna mōcekli pavai-cōja nu Kristus vai Jys ir apsūleltais Messija, vai ir jōgaida cyta, tad Kristus pastyprynōdams pyrmū vaicōjumu, tikai atķōrtōja pravīša Izajasa runu: «Eite un pasokit Jōnam tū, kū dzērdit un redzit: okli redz, klibi staigōj, špitaleigī palīk teiri, kūrlī dzērd, myruši pīsacel un nabogim teik sludynōts Evangelījs.» (Mat. 11, 3.—5.). Pravīts Izajass runōdams par Messija — Pestētōja dorbīm tū pošu pasacejis. (Izaj. 35, 34.).

Kristus nanūlīdze sovas Dīviškōs misijas arī pi Apostola Pītera izzeišonas, turpretim tū vēl styprōk aplīcynōja sacēidams: «Svēteigs esi, Seiman, Jōna dāls! Jo ni misā ni asnis tev tō natklōja, bēt muns Tāvs, kurs ir dabasūs.» (Mat. 10, 16.). Bēt mums taču ir labi zynoms, ka Apostols Pīters Kristus pasyuteišonu un Dīveibu izzeidams pasaceja: «Tu esi Kristus (Messija), dzeivō Dīva Dāls!» Šī vōrdi skaidri runoj par Kristus Dīveibu un Jō syutnīceibu. Golā pret augstō bazneickunga tīsas krāslu Kristus pyrms sovas mūkas vysstyprōk aplīcynoj tū, ka Jys ir Messija un Dīva Dāls. Raug, augstō prīstera vōrdus, kurus tys tīsas laikā izsaceja uz Pestētōju, grybādams Jū nūtīsot uz nōvi: «Es Tevi zvārynoju dzeivō Dīva vōrdā, pasoki mums, vai Tu esi Kristus (Messija), Dīva Dāls?» (Mat. 26, 63.—64.). Kristus pastyprynōja tūs vōrdus, kaut gon zynōja, ka par tū Jō gaida krysta nōve.

Kristus žēidīm runōja, ka Jys ir pasyuteits nu Dīva: «Jo jyusu Tāvs byutu Dīvs, tad, bez šaubom, jyus Mani mīlōtu; Es tōdēj nu Dīva izgōju un atnōču. Es pats nu sevis atnōču. Jys Mani syuteja.» (Jōn. 8, 42.). Tai pat arī Kristus pišķir sev Messija gūdu runā ar samarīti pi Jākuba okas, kad tei sīvite pasaceja, ka atnōks Messija un vysam izmōceis, Kristus jai atbīld: «Es asmu tys, kas ar tevīm runoj.» (Jōn. 4, 25.). Cit-sirdeigīm farizejīm, grybadams aizrōdeit uz tū, kas ir par Jū Sv. Rokstūs, Kristus runōja: «Jyus pētejat Rokstus, jo dūmojāt, ka jamūs byus myužēiga dzeive. Bēt jī tadei par Mani līcynoj.» (Jōn. 5, 39.—40.).

Jau šytō vīn pītyktu, lai pōrsalicynōt, ka Kristus ir eistais Messija, tys apsūleltais nu Dīva pasaulja Pestētōjs, bēt tim, kurīm šytō ir napīteikuši ir jōpasaver tymūs pravītōjumus, kuri beja sludynōti par Messiju un tymā, kai tī pravītōjumi vyspīlneigōk izapildēja Kristus dzeivē.

2) Pravītōjumi, kuri atsateic uz Kristus dzeivi un Jō darbeibu ir padolami sekušōs grupōs:

A. Pravītōjumi par Kristus dzimšonu, laiku un vītu.

B. Pravītōjumi, kuri stōsta par Jō dzeives, mūku un nōves apstōklīm.

C. Pravītōjumi, kuri stōsta par Jō Bazneicas istōdeišonu un pastōvēšonu.

D. Pravītōjumi par Kristus augšanceļšonūs un Sv. Gora atnōkšoni.

A. Pravītōjumi par Kristus dzimšonu, laiku un vītu.

Šī pravītōjumi ir jōpadola sovķōrt uz dīvejom grupom:
a) pravītōjumi, kuri dūd mums pazeit Jō dzimšonas laiku un

b) pravītōjumi, kuri rōda tū vītu, kur Tys Messija vai Pesteitōjs pīdzimis.

a) Patriarks Jākubs, sajusdams jau tyvu nōvi, saaicynōja sovus dālus un ikvīnu svēteidams nūvēlēja pilneibā pildeit Dīva pazeimōšonas dorbus. Sovam dālām Judam tai pravītōdams saceja: «Nabyus atļimts sceptrs nu Judas, nī vodūns nu jō gūrnim, koleidz atnōks tys, kurs ir syutams, un Tys byus par tautu gaidējumu.» (Rad, 49, 10.). Šys pravītōjums nūzeimōj tū, ka Messija atnōks tūlaik, kad pi žeidim jau nabyus sova kēneņa nu Judas ciļts, bet valdeis par Izraeli sveštnīks.

Šei pasludynōšona kai reize izapildēja Kristus atnōkšonas laikā. Izraeļu ciļts zaudēja sovu patstōveibu. Palestina tymā laikā beja kai reize par Romas valsts provinci. Judejā nabeja sova valdnīka, bet beja pastōdeits nu Romas cezara idumejīts Erods.

Vēl īpriķš Abraamam beja pasludynōts, ka nu jō ciļts dzims Messija un vēlōk Davidam kēneņam, kurs sovķōrt pravītōja sovam dālām: «Jō tronu nūstyprynōs uz myužim.» (II. kēn. 7, 13.). Vysskaidrōk un tyvōk par Kristus dzimšonas laiku pravītōja Daniels, kurs dzeivōja apmāram 600 godu pyrms Kr. dz. Jys runōja Izraeļu laudim Babilona vangeļbā: «Tōdēļ zini un prūti: koleidz tys vōrds izgōjis, ka otkon izcaltu Jeruzalemu leidz jō svaideitam (Kristum) valdnīkam, ir septēnas nedēļas un sešdesmit diveļas nedēļas, tad otkon izceļs un iztaiseis ar ilom un myurim spaidu laikā. Un pēc tom sešdesmit diveļom nedēļom Kristus tiks nūnōvāts: un nabyus par jō tautu, kurs jō aizalīgs. Un tū pilsātu un svātu vītu izpūsteis kalda tauta ar atnōkušu valdnīku, un kam gols byus izpūsteišona, un pēc karu beigom nōks izpūsteišona. Un jys ar daudzēļm nūstyprynōs dareļbu vīnā nedēļā un nedēļas vydā kaunamais un ādamais upers miteisīs un byus svētneicā pilneigō izpūsteišona.» (Dan. 9, 25.—27.).

Žeidi rēkinōja laiku na tikai septēnu dīnu nedeli, bet arī septēnu godu nedeli. Septēnas un sešdesmit divas nedēļas sastōda 69 godu nedēļas vai 483 godi. Žeidi četras reizes sajēme tiseibas grīztīs uz Jeruzalemu: 536. g. nu Cyrusa (Kirs); 520. godā nu Darija; 460.—453. godūs pyrms Kr. dz. nu Artaksersa. Šys pādejais dekrets pat atļōve atjaunōt pilsātas myrus un Dīva nomu, tōpēc vyspatiseigōk 453. gods ir par Daniela pravītōjuma īsōkumu. Jo mes ar šū godu rēkinōsim tōs 69 godu nedēļas vai 483 godus, tad kai reize iznōks myūsīm 30. gods pēc Kristus dzimšonas: tys ir tys

pats laiks, kad Kristus Kungs īsōce sovu atklōtu dzeivi un mōcēja ļauds.

Pēc tō pravīts Aggejs pasludynōja, ka Messija atnōks tymā laikā, kad vēl byus izbyuvātais jaunais Dīva noms pēc atsagrīzšonas nu Babilona gyustu: «Vēl mozs breids un sasakustynōs vysas tautas un atnōks vysu tautu gaidamais, un pīpildeis šū nomu ar gūdu. Lelōka byus šō pādejō noma slave, kai pyrmo.» (Ag. 2, 8.). Šymā pravītōjumā Aggejs gribēja apmīrīnōt žaidu vacōkūs bažas un pasludynōt jim, ka šū Dīva svētneicu Kristus Messija ar sovu klōtbyutni pōrsvēteis.

Kai Daniela tai un Aggeja pravītōjumi pilneigi izapildēja Kristus dzeivē. Teišam kai augšōk redzējom pēc 69. goda nedēļu Kristus īsōce sovu atklōtu dzeivi un septēndasmytōs godu nedēļas vydā, tys ir 3 godi un nazcik mēnešu Kristus tyka pīkolts krystā un nūmyra, bet ar Jō nōvi mitejōs, vai nūstōja Vacō Istōdejuma uperes un zaudēja sovu nūzeimi.

Arī Aggeja pravītōjums izapildēja, jo pyrmo svētneicu, kuru izcēle Solomons, sajauce Nabochudonosars, bet ūtrō svētneica, izcaltō pēc Babilona gyusta atsagrīzšonas, kura pastōvēja nu 515. goda pyrms Kr. dz. un leidz 70. godam pēc Kr. dz. Romišu vodūņa Titus karā beja sadadzynōta 70. godā pēc Kr. dz. Tōdēļ Messijam pēc šō pravītōjuma beja jāatnōk kotrā ziņā īpriķš svētneicas izpūsteišonas. Par tū kaidas tautas vodūni, kuru pīmīp Daniels, beja Titus.

Īvārojūt šū vysu, žeidi navarēja nazynōt Messija atnōkšonas laika. Jī laseidami pravītōjumus tū zynōja, bet napazyna, tōpēc ka žaidu vērsnīku augstūs prīsteru un Senedriona lūcekļu patmīleļba ar lepneibu jim aptymsōja prōtu. Lai gon zamōkōs šķiras, ļaužu massas gōja pulkim pēc Kristus, tūmār lelōkai daļai tys beja nazynoms un pret Kristus Kungu tyka musynōti.

Jau devenpadsmīt myužu Palestinas idzeivōtōji ilgōjōs un slōpa pēc Messija atnōkšonas, tai ka na tik vīn Izraeļa tauta par Jō atnōkšonu runōja, bet arī pogōnu veiri, kai pīmāram daži grēku un romišu rakstnīki. Tad arī tykumeigōki un saprateigōki pogōni gaideja augstōkas personas atnōkšonas nu dabasu uz zemi, kura nūkōrtōs vysu ļaunumu. Tacīts tai roksta: «Daudzeļi ir pōrlicynōti, ka Judu zemē mūsīs pasaulā atjaunōtōjs!..» Tū arī pastyprynōj Svetonijs ar sekušim vōrdim: «Visim ir zynoms, ka nu Judejas sōksīs pasaulī pōrmaiņas...» Virgilījs sōvōs dzīsmōs dzīd: «Atnōks jaunō atlase

mu dabasim, pret kuru vilnējās jūras un treis kolni un nu kō sōksis jaunas dzeives myuži...

Ka žēidi tymā laikā zynōja par Pesteitōja atnōkšonu, par tū licynoj sekuši fakti: «Kad austrumu gudriniki atbrauce uz Erodu un praseja, kur ir dzimis Judu kēnešs, tad žēidu grōmotniki uz Eroda vaicōjumu atbildeja: «Betleja, jo tai roksta pravīši...»

Kad uz Jordana upes krostim isaroda Jōns Kristeitōjs, tad žēidu vacōki gotovi beja jū pijimt par apsūleitū Messiju. Simeons un Anna gaidēja Messija atnōkšoas, jo Evangelijs stōsta, ka jim beja paziņōts nu Engeļa, kad nanūmērs, koleidz redzēs Messiju.

Izjamūt Evangelija pīrōdējumus, ir vēl žēidu literatūras liceibas, ka jī tymā laikā gaidēja Pesteitōja atnōkšonas. Pēc Jeruzalema ijmšonas Pompeja laikūs, tai apmāram 60.—48. godūs pyrms Kr. dz. tyka saraksteitj tai saucami: «Salomona Psalmi — dzīsmes.» 17. Psalmā ir izteiktas pōrlīcynōjušas dūmas, ka nu tūs nalaimu, kaidōs ir Izraels ikritis, tikai Messija Davida Dāls var izpesteit Izraeli. «Tikai Dīvs var valdeit par sovīm laudim, jo Jys ir tūs Kēnešs vysod un par visim myužim.»

Aleksandrija dzeivōja tymā laikā vyspōri zynōmš mōceits žēids filozofs Phiļo. Jys dzyma 20 godu pyrms Kr. dz. un nūmyra 40. godā pēc Kr. dz. Sovu Messija sagaideišonas cereibu jys izsoka sovā dorbā: «De exsecrationibus de premiis et paenis.» Tur jys par Messiju runoj ļūti daudzi, tai ka Mīllers izdeve drukā vasalu sacerējumu.

b) Pravītōjumus, kaida vitā un nu kaidas cilts dzims Messija, varim sadaleit divejōs grupōs: 1) tōlōkūs un 2) tyvōkūs pravītōjumūs.

1) Dīvs Abraamam sulēja, ka Messija byus jō cilts bārns, pēc tō, tū atkōrtōja Jākubam, Judai, kēnešam Davidam, Salomonam. Pravīts Izajass pasludynōja, ka Messija dzims nu teiras jaunovas: «Šc jaunova ijmš un dzemdeis Dālu un pasauks Jū vordā Emmanuels, tys ir Dīvs ar mums.» (Iz. 7, 14.)

Vyssvātōkō Jaunova Marija Kristus Kunga Mōte patīseibā beja nu Davida cilts.

Pravīts Micheass, kurs dzeivōja 700 godu pyrms Kr. dz. sludynōja Jō dzimšonas vītu: «Un tū Betleema Efrata, kaut tū esi moza storp tīm tyukstūšim nu Judu, nu tevis maņ izis tys, kurs byus valdnīks Izraelam, un kurā izišona ir nu Isōkuma, nu myužeigom dīnom.» (Mik. 5, 2.). Žēidi šū pravītōjumu labi zynōja, jo Erodam atbild, ka Messija dzims Judu Betleja,

B. Pravītōjumi par Kristus dzeivi, mūku un nōvi.

Šūs pravītōjumus varim padaleit uz dažom grupom:

- a) Pravītōjumi par Jō privatu dzeivi un nōkušu slavi.
- b) Pravītōjumi par Kristus atklōtas dzeives darbeibu.
- c) Pravītōjumi par Kristus Kungā mūkom.

a) Pravīši runojūt par Messija dzimšonu sauc Jū par Dīva Dālu un eistynu Dīvu: «Tys Kungs ir uz mani sacejis: Tū esi muns Dāls, šudiņ, es tevi asmu dzemdējis. Prosi tu manim, tad es tev dūšu tautas montōjumā un pasaļa golus ipašumā.» (Dav. dz. 2, 7.—8.). Vai otkon pi Izajasa: «Bārns ir mums dzimis, dāls mums dūts, un valdeiba ir uz jō placim; un jō vōrds top saukts: breincigs, padūmadevējs, vareigais Dīvs, myužeigais tāvs, mīra lels Kungs. Jō valdeiba top vairinōta un mīram nav gola uz Davida gūda krāsļa un jō valsteibā, ka jys tū sataisa un styprynoj ar tīsu un taisneibu nu šō laika myužeigi.» (Iz. 9, 6.—7.). Šymūs pravītōjumūs ir skaidri atzeimōta kēneša — valdnīka vara caur mozom pazeimeigom ōrejōm ipašeibom un aizrōdeita Jō valdeišonas myužeiba.

Par šūs pravītōjumu izapildeišonu runoj Jaunais Istōdējums: «Šytys ir muns nūmīļōtais Dāls, kurs Maņ labpateik, klausit Jō!» (Mat. 17, 5.). Tai vareigais Dīvs runoj uz Kristus Kungu pi Jordana upes un uz Tabora kolna. Pravītōjumi ari piimiņ par Jō bēgšonu uz Egipti un Nazaretas klusu dzeivi.

Davidš un Malachijass sludynoj, ka Messija byus nōkušais prīsters: «Kungs ir zvērējis un tam nabyus tō žāl: tu esi prīsters myužeigi pēc Melchizedeka kōrteibas.» (109, 4.) Psal. «Nu saules uzlēkšonas leidz nūišonai muns vōrds ir paugstynōts storp tautom un ikkotrā vitā munam vōrdam top kyupynōjuma un škeistamō upere atnasta. Jo muns vōrds ir lels storp tautom, soka Sabaot Kungs.» (Mal. 1, 11.).

b) Vysvairōk pravītōjumi stōsta par Kristus atklōtas dzeives darbeibu un tīm breinumim, kurus Jys dareja. Sauc Jū par vysu tautu Mōceitōju: «Celis, topi apgaismōta Jeruzalema, jo tova gaisma nōk un tō Kunga gūdeiba uzlāc par tevīm. Jo redzi timseiba apklōj zemī un krāsļa lauds, bet par tevi uzlēks Kungs un Jō gūdeiba par tevi rōdeisis. Un tautas staigōs tovā gaismā un kēneni tova austruma spūžumā.» (Iz. 60, 1.—3.). «Bet es tevi ari pogōnīm asmu icēlis par gaismu, ka tu esi muna pesteišona leidz pasaļa golam (zemes nūmaļom).» (Iz. 49, 6.). Tys taču vyss izapildeja. Jezus mōceibas vōrdi vēl šudiņ nas tautom un ness gaismu leidz pasaļa golam. Tōpēc Jaunajā Istōdējumā sv. Lukass izsaceidams Simeona vōrdus roksta: «Munas acis redzēja tovu Pesteišonu, kuru sagatavōji

vysu tautu priškā: Pogōnu apgaismōšonai Galsmu, tovai Izrae-
la tautai slavu.» (Luk. 2, 30.—32.).

Daudzi stōsta ari par tim breinumam, kaidus dareja Kri-
stus: «Tūlaik atsavērs oklim acis un kūrlū ausis tops vajā.
Tūlaik laksteis klībi kai brīdis un izaraiseis māmim mēle.»
(Iz. 35, 4.—6.). «Kunga gors vērs Manis, jo tys Kungs mani
ir apsvaidējis nabogim sludynōt pricas vesti, mani syutējis
sagrauztūs sirdis dzeidynōt, cītuma ļaudim sludynōt atsvaby-
nōšonu... ipricynōt vysus nūskumušus.» (Iz. 61, 12.). Ka
tys vyss izapiļdēja Kristus dzeivē, par tū mums licynoj sv.
Mateušs: «Un Jezus izstaigōja vysu Galileju, mōceidams jūs
sinagogōs, sludynōdams vajsteibas Evangeliju un dzeidynō-
dams ļaudim ikvīnu slimeibu un ikvīnu vōjumu.» (Mat. 4, 23.).
Šī pilni patiseibas vōrdi tai skaidri runoj par tū siržu un sli-
meibu zōlētōju, ka byutu jōpalik vysā bez kaidas saprasšonas,
vai vysviļteigōkas vajas cylvākam, jo naatzeit Kristus Kunga
personā apsūleitō Messija Dīva Dāla — eistō Dīva.

c) Nasaskotūt uz tū, ka praviši beja taidā attōlumā nu
Kristus laikim un pat nazynōja romišu mūcešonas reiku un
iražu, tūmār tai skaidri jī ļaudim sludynōja Kristus mūkas
vysus apstōkļus un smolkumus. Davids sovōs dzīsmēs —
Psalms: 21., 8.—9.—17.—19, aprōkta vysus smolkumus: iz-
zubōšonu, rūku un kōju pōrdūršonu, drēbu daleišonu...

Lai lobōk saprast tū, ar kaidu pilneibu Davids aprōksta
vysu tū, kū Kristus izcīte, pīvessim vīnu nu jō Psalmim:

21. Davida dzīsmē — Psalmis.

Muns Dīvs, muns Dīvs! Kōpēc Tu mani esi atstōjis?
Tu esi tōli nu munas paleidzeibas un munas kaukšonas vōrdu.
Muns Dīvs, es saucu par dīnu, bet Tu naizklāusi, un nakti
es ari klusu nūcīšu. Bet Tu esi svāts, dzeivōdams storp Izrae-
la dzīsmem. Tevī myusu tāvi cerējuši, Tī ir cerējuši un Tu
tūs esi izglōbis. Uz Tevim tī sankuši un ir izpesteiti. Tī
cerējuši Tevī un nav palykuši kaunā. Bet es asmu tōrps un
na cylvāks, cylvāku apsmīklis un ļaužu nycynōts. Visi, kas
mani redz, mani apmēdej, atver lyupas un krotā golvu sacci-
dami: Jys ir cerējis ikš Kunga, lai jū izraiz un jū izglōb, jo
tys jō gryb. Tōpēc ka tu esi, kurs mani izvedi nu mōtes
mīsas, tu maņ liki cerēt Tevī nu mōtes kryutim. Uz tevi es
asmu masts nu mōtes klēpa, nu mōtes mīsas tu esi muns Dīvs,
naatstōjis nu manis. Jō baileiba ir tyvu, jo nav kas palei-
dzātu. Daudzi leli vērsi mani ir apstōjuši, rukli bulli ap
māni apsamete. Tī aplēs sovu reikli pret mani kai ļauva

plāsdams un ryukdams. Es asmu izgōzts kai yudins un iz-
bōrsteiti ir visi muni kauli. Muna sirds ir kai izkausātais
vosks, munas mīsas vydā. Muns spāks ir izkaļtis kai pūda
gobols un muna mēle leip pi munu muzlu un tu mani nūlici
nōves pureklūs. Jo suni mani apstōjuši un ļaundareitōju
bors ap mānim ir apsamētis. Pōrdyure munas rūkas un mu-
nas kōjas, un vysus munus kaulos ir saskaitējis. Bet jī vē-
rās un lyukojās uz mani ar pricu: izdalēja sev munas drēber
un mat kauleņus par munu apgērbu. Bet tu Kungs naatstōj
tōli sovu paleigu nu manis, steidzis maņ paleigā. Izglōb
munu dvēseli nu zūbyna, munu vīneigu nu soņu varas.
Izpestej mani nu ļova reikles, un izglōb munu pazemeibu nu
vērsu rogam. Es sludynōšu tovu vōrdu munim brōlim, es
Tevi slaveišu draudzes vydā. Slavynojit Kungu jyus, kuri
Jō beistatēs, vyss Jākuba dzymums, lai Jū gūdynoj. Lai
beistās Jō vyss Izraeļa dzymums, jo Jys nav nycynōjis un
apsasmējis naboga lyugumam: Nedz apslēpis nu mānim so-
vu vaigu un kad sauču uz Jū, jys mani izklauseja. Pi tevis
es dzīdōšu lelā draudzē, es atdūšu sovus sūļejumus tūs priškā,
kuri jō beistās. Ešs nabogi un byus pasōtynōti un slavynōs
Kungu, kuri Jō meklej: jū sirdis dzeivōs myžu myžim.
Tū pīmines un atsagrīzs uz Kungu visi zemes goli, un vysas
pogōnu tautas klaneisis Jō priškā. Jo Kungam pīdar vaj-
steiba un Jys volda par tautom. Ešs un slavynōs visi zemes
trēkni: Jō priškā krišs visi, kas guļ zemes puteklūs. Un mu-
na dvēsele jam dzeivōs, un muns dzymums Jam kolpōs. Par
tū Kungu sludynōs nōkušai paudzei, nōks un sludypōs Jō
taisneibu ļaudim, kuri dzims, kū Kungs ir darējis...»

1) Kai breiniškeigi tys vyss nūtyka Kristus mūkas laikā,
par kuru sv. Jōns roksta: «Kad Jezus ēršku krūnī un sorkonā
mēteli izgōja ōrā, Pilāts jim saceja: Raug, cylvāks!» (Jōn.
19, 5.). Kristus beja tai sasysts, ka pat Jō vaigs asni beja aplīts.

2) «Visi, kuri mani redzeja, smējōs nu manis: runōja...
un lūcēja golvas...» soka Davids un Mateušs atstōsta mums,
kai tys vyss nūtyka uz Kalvarijas kolna: «Garungōjēji zai-
mōja Jū un, kratedami sovas golvas saceja: Tu svētneicas iz-
jaucēis un trejōs dīnōs izbyuvātōjs, izglōb pats sevi, jo esi
Dīva Dāls, nūlēp nu krysta.» (Mat. 27, 39.—40.).

3) «Es asmu izgōzts kai yudins un izbōrsteiti ir visi muni
kauli. Muna sirds ir kai izkausātais vosks munas mīsas vydā.
Muns spāks ir izkaļtis kai pūda gobols un muna mēle leip pi
munu muzlu.» runoj Davids. Patiseibā tys vyss darejōs uz
krysta un Kristus pi šūs vōrdu izapiļdeišonas, byudams uz
krysta saceja: «Slōpstu.» (Jōn. 19, 28.).

4) «Pōrdyure munas rūkas un munas kōjas un vysus munus kaulus ir saskaitējuši. Bet jī verās un lyukojās uz mani ar prieku: Izdalēja sev munas drēbes un mat kaulenus par mūnu apgērbu.» Kai skaidri Davids ir redzējis nu tōlīnes Kristus mūku, tys taču vyss nūtyka uz Kalvarijas kolna. Sv. Jōns par tū mums tai stōsta: «Pēc Jezus krystā pīkaļšonas, karaveiri pajēme Jō drēbes un sadalēja tōs četrōs daļōs... Tai kai vērsdrēbes nabeja šyutas, bet vīngobolā izaustas, tad jī sovstarpeji nūrunōja: Mes jūs nagrīzsim, bet messim par jom kaulenus, kam tōs lai pīdar.» (Jōn. 19, 23, 24.).

5) «Deve maņ žūlti par bareibu un slōpšonā mani dzirdēja ar eteki.» (Dav. 68, 22.). Vai gon par šūs vōrdu izapīldeišonu nalicynoj sv. Mateušs runōdams: «Ideve Jam dzert veinu, saļauktu ar žūlti... Tūlaik vīns nu jīm, pīgōjis klōtu un pajēmis syukli, pīsyuce jamā etika, un pīstyprynōjis tū nīdres kōtā, padeve Jam dzert.» (Mat. 27, 34, 48.).

6) Bet vēl pasavērsim ar kaīdu leidzjyuteibu roksta par Jū Izajass. Teišam ir aizgrōbuši vōrdi: «Jam nabeja nīkaīda ļaukuma un skaīstuma un mes jū redzējom, un tur nabeja nīkaīda krōšnuma, kurs mums byutu pateikams, un mes pēc Jō slōpam: Pazamynōta un vysnakrītņōkō nu veiru, sōpu veira un vōjuma zynōtōja.» (Iz. 53, 2, 3.).

7) «Munu mīsu devi tim, kuri mani syta, un vaigu tim, kuri knaībēja, munu vaigu naatgrīžu nu tūs, kuri nycynōja un šplaudēja uz mani.» (Iz. 50, 6.). Arī šys vyss nūtyka, jo Mateušs stōsta: «Tad jī šplōve Jam vaigā un syta ar dyurem. Citi otkon syta Jam par vaigu un saceja: «Pravītoj mums, Kristus, kurais Tev īsyta.» (Mat. 26, 67.).

Golā pravīts Zacharijass sludynōja Kristus pōrdūšonu saceldams: «Un atsvēre munu olgu trejdesmit sudobra gobolu.» (Zach. 11, 12.). Arī tys nūtyka: Judass Kristus Kungu pōrdeve par trejdesmit sudobra gobolim, par kū mums stōsta Mateušs: Bet jī pazeimōja jam trejdesmit sudobra gobolu.» (Mat. 26, 15.). «Un tys Kungs uz mani saceja: nūmet tū pūdņīkam, tū dōrgū olgu, cik dōrgu te mani turējuši. Un es jēmu tūs trejdesmit sudobra gobolus un tūs nūmešu tō Kunga nomā pudņīkam.» (Zach. 11, 13.). Judašs vālōk teišam tūs trejdesmit sudobra gobolus nūsvīde žēidu prīsterim svētneicā, par kū Mateušs tai roksta: «Tad jys nūsvīde svētneicā tūs sudobra gobolus un aizgōjis, pasakōre. Vērs Goreidznīki nūpērka par jīm svešņīku kopsātai pūdņīku teirumu.» (Mat. 27, 7.).

Kur gon vēl skaidrōkas pīrōdeišonas, ka Kristus ir par patiseīgu, eīstu apsūleītū Messiju un Dīva Dālu? Dīvs šū vysu caur pravīšim, ļaudim beja sludynōjis un atklōjis, ka cylvāki

zynōtu, un Dīvs arī tū vysu izpīldēja, lai sovķōrt zynōtu un pazeltu, ka jau ir atnōcis jūs pesteišonas laiks.

Te var kas vaicōt, kōpēc žēidi napījēme Kristus, jo jīm skaidri beja pasludynōts nu pravīšim par Jō dzeivi un dorbim! Žēidi, lasēdami pravītōjumus un radzādāni, kat tys vysu nūtyka Kristus dzeivē varēja pilnēigi Jam ticēt.

Tai gon, žēidi tū zynōja, bet napījēme nedz Messija, nedz Jō mōceibas na tōdēļ, ka tū byutu saprotūši, bet vārōk jī tū padarēja caur sovu tykumarkū pakrīšonu. Laī gon ōreji un burtiski jī pīsaturēja lykuma pīsacējumu, tūmār ikšēji gorā un sirdī jīm tī lykumi beja sveši un napateikami. Jezups Flavijs, žēids, tai runoj par jīm: «Dūmoju, jo romīši byutu nūsakavējuši atnōkt uz tū samaitōtū cilīti, tad zemes trice jūs apreitu, vai yudīna plyudī nūsleicynōtu, vai Sodomas pārkyuni jūs sadrogōtu, jo tei cilīts bezdīveigōka nu vysu tūs, kuri šōs mynātōs strōpes panese.» Tōdēļ žēidi napījēme, naatzyna un naticēja atnōkušam Messijam na tōpēc, ka nazynōtu, bet tōdēļ ka jūs natykumeīga, nūlaideīga, sakrūplōta dzeive tō jīm naļove. Tei ir pareizō natykumeīgūs cylvāku psihologija. Arī šū boltdīn na tī cylvāki nūlīdz un dumpejās pret Jū, kuri ir gūdeīgi un tykumeīgi, turpretim jī tic un Kristus Kungu gūdynoj, bet nūlīdz un dumpejās pret Dīvu tī, kuri ir pakrītuši dažaidūs nūzigumūs, vai ir naitaisneigi un slapkovas! Jo taidu cylvāku prōts ir uz goreigom lītom un dailōkom vysā aptymōts, tad jīm gryuti patiseību pazeit, vai otkon tūs natykumi tim naļann. Atzeistūt Dīvu, vai Kristus Kungu, jōaizalīdz nu visim nadorbim, bet kai gon taidis cylvāks var tūs nadorbis aizalīgt, kad jō lūpa instintks volda par jū un valk nūzigumu bedrē.

C. Pravītōjum, kuri stōsta par Kristus Bazneicas īstōdeišonu.

Vacajā Istōdejumā pravīši taipat sludynōja par Kristus Bazneicu, tōdēļ vēl tagad žēidi var pōrsalicynōt, ka Kristus ir eīstais Messija un Dīva Dāls. Tai pīmāram runoj Daniels: «Bet tūs valsteību dīnōs pastōdējs Dīvs dabasu valsteību, kūra myužeigi pastōvēs: un jō valsteība natiks dūta cytai tautai; un salauzs un iznycynōs vysas kēnestes, bet poša pastōvēs myužeigi.» (Dan. 2, 44.).

Pravīts Malachijass tai skaidri žēidim runoj par Jaunō Istōdejuma uperi, vai sv. Miša uperi, ka ikvīns izraelīts var pōrsalicynōt kaut šudīn šymā estīneībā: «Nav patīkšonas maņ iyusūs, runoj Augstumu Kungs, un dōvonu Es napījīmšu nu

Iyusu rūkom, jo nu austrumu leidz vokorim augsts ir muns **Vārds** storp tautom, un ikvīnā vītā tiks pasyuteita un uperēta munam vōrdam ceista un teira upere, jo lels ir muns vōrds storp tautom, runoj Augstumu Kungs.» (Mal. 1, 10, 11.). Un teišam tagad myusu laikā jau pi vysom tautom un vysos zemes nūmalēs redzim Kristus Bazneicu vai vaļsti un redzim ari teiru, ceistu uperi — sv. Mišs, kuru saļik Vareigam Dīvam kotrā tautā. Pravīts Izajass sludynoj par pogōnu atsagrīzšonu pi Kristus ticelbas jo runoj: «Eju lai salaseit nu vysu tautu un volūdu; un atnōks un redzēs munu gūdu. Un izlikšu uz ilm zeimi, un syuteišu nu jim, kuri byus izglōbti, pi pogōnim uz iyuru; uz Afrīku un Lidiju... uz Italiju un Grēkiju, uz tōlejom iyuru solom, uz tim, kuri nādzerdēja par mani un naredzēja muna gūda... un nu tim jimšu par prīsterim (bazneickungim) un levitim, runoj Kungs.» (Iz. 66, 18.—21.). Bet vai tys nav nūticis Katōliskā Kristus Bazneicā?! Nūsverūt šūs vysus pravītōjumus un tūs izapildeišonu, mes drūši varim runōt pasaulam, ka Kristus ir elstais apsūleltais Messija — Dīva Dāls,

D. Pravītōjumi par Kristus nōvi un augšanceļšonūs.

Taipat atrūnam Vacajā Istōdejumā pi pravīšim Kristus nōves un augšanceļšonūs atklōšonu. Tai pīmāram pravīts Izajass runoj par Messiju: «Kopu Jam lēme pi bezdīveigim un pi tō bogotō jys beja sovā nōvē... (Iz. 53, 9.). «Un jō dusas vīta byus gūdeibā.» (Iz. 11, 10.). Te Izajass sludynoj par Kristus nōvi un paglobōšonu, kai ari par Kristus kopa gūdyšonu. Davids sovōs dzīsmēs runoj par Kristus augšanceļšonūs: «Tōdēl muna sirds prīcojās un muna mēle ligsmoj: ari muna mīsa mit cereibā. Jo tu munu dvēseli napamessi kopā, sovam svātam tu naliksi redzēt satryudēšonu.» (Dav. 15, 9, 10.). Tōjōk Davids runoj, ka Pesteitōis grīzsis atpakaļ uz dabasim: «Dzīdit Dīvam tam, kas uzkōp dabasu debesīs...» (Psal. 67, 34.). Un valdeis nu turīnes pa Dīva lobajai rūkai: «Saceja Kungs munam Kungam, sēdīs pa munai lobajai rūkai.» (Ps. 109, 1.). Vai gon tys nav nūticis Kristus personā?!

CATURTAIS GOBOLS

Kristus ir Dīva Dāls — elstyns Dīvs.

Kristus Kunga Dīviškumu pīrōda:

1) Pravītōjumi un Jō poša runa.

2) Jō breinumi.

3) Jō augšanceļšonūs.

1) Ka apsūleltais Messija, kura Izraeļa tauta gaidēja, byus Dīva Dāls, eistais Dīvs, par tū ari želdi zynōja, jo pravīši Jū sauce: «Nōkušō myuža Tāvs... Vysstyprōkais Dīvs... Pats Dīvs nōks un izpesteis iyusus.» (Iz. 35, 4.). Davids pravītōdams par Kristus nōkušū gūdu runoj: «Saceja Kungs munam Kungam, sēdīs pa munai lobajai rūkai.» (Ps. 109, 1.). Vīš Yacō Istōdejuma pravītōjumi par Messiju, Kristus dzeive, kai jau augšōk redzējom vyspilneigōk izapildēja. Ari Jō dzimšonu Dīvs izšķir nu vysu cylvāku bārnu: **Jauks spūzums, breineigō zvaigzne, Engeļu dzīsmes... skaidri runoj, ka Kristus ir na vīnkōršs cylvāks.**

Nu Evangelija, skaidri izrīt tei patiseiba, ka Kristus ir eistyns Dīvs un ka Jys pats sevi stōdēja ļaužu priškā par eistynu, patiseigu Dīva Dālu un deve liceibū par sovu Dīveibu.

2) Kad Kristus uz Jordana upes jēme kristeišonu nu sv. Jōna Kristeitōja, tad pats Dīvs Jū sauc par sovu nūmīļōtu Dālu: «Sytyš ir mans nūmīļōtais Dāls, kurs map labpateik.» (Mat. 3, 17.). Tū pošu atkōrtoj Kungs Dīvs uz Tabora kolna. Ari pats Kristus aplīcynoj, ka Jys ir tys Dīva Dāls un Dīvs, jo Apostolam Filipam, kad tys Jō praseja, lai parōda Tāvu: «Es un Tāvs asam vīns.» (Jōn. 10, 30.). Kad Kristus tūs izdzejdynōja 38 godi slymu veirītī, žēidi Jam pōrmete, ka Jys ļauž šabatū, bet Kristus tim atbīdēja: «Muns Tāvs dorbojōs leidz pat šam breižam, un Es dorbojūs.» (Jōn. 5, 17.) itkai grybādams jim pasaceit: **Jō es dzejdynoju šabatā, tad doru tū pošu, kū dora muns Tāvs, kurs pēc pasaļa radeišonas, tys ir sovas dusas laikā, vai šabatā pat leidz šam laikam napōrstōj dorbōtīs pasaļa valdeišonā un jō satureišonā.** Ari žēidi poši tūs vōrdus tai saprota, jo: «Tōpēc judi vēļ vairōk meklēja Jū nūnōvēt, jo Jys natikai sabata nasvētēja, bet vēļ Dīvu sauce par sovu Tāvu, un tai stōdēja sevi leidzōnu Dīvam.» (Jōn. 5, 18.). Pēc garōkas žēidu pamōceišonas un alzrōdeišonas tim par Moizešu un Rokstim Kristus tim saceja: «Jō kai Tāvam patim ir sevi dzeive, tai ari Dālam ideve, ka patim sevi byutu dzeive, un ari ideve Jam vāc tēt...» (Jōn. 5, 26., 27.). Ši vōrdi skaidri licynoj par tū, ka **Jezus Kristus ir myužeigais, vysvareigais kai dzeives, tai un nōves kēnepu.**

3) Kristus syuteidams Apostolus mōceit un kristeit ļauds, tai šoka: «Eitē un mōcit vysas tautas, kristeidami jōs Tāva, un Dāla, un Svātō Gora vōrdā.» (Mat. 28, 19.). Dīvs Tāvs un Svāts Gors ir taču Dīviškōs personas, tad Kristus sevi ari stōda jom leidzōnu, tys ir sevi izdūd par Dīvu.

4) **Pi atsašķēršonas ar Apostolim Kristus runoj:** «Un raug, **Es asmu** ar jums vysom dīnom leidz pasaūļa beļgom.» (Mat. 26, 20.). Es nazynu vai kaut vīns cylvāks varātu šyrū pasaceit. Tai var runēt tikai tys, kurs ir vysvareigs un myužeigs, ir Dīvs. Kaidu reizi žēidi tēkdamīs nu tō, ka jūs cilts tāvs ir Abraams, izdzērda šaidu Kristus atbildi: «Jyusu tāvs Abraams ilgōjōs Munu dīnu redzēt; jys redzēja un pricōjōs.» (Jōn. 8, 56.). Judi ari šūs vōrdus saprota tāi, kai Kristus beja runōjis, tōpēc tōļok Jū vaicoj: «Tev vēl nav pīcdesmit godu, un Tu soki, ka redzēji Abraamu? Jezus jim atbildēja: Patīši, patīši, Es jums soku: Pirmōk na Abraams tyka, Es asmu.» (Jōn. 8, 57., 58.). Šymūs vōrdūs Kristus taču lūti skaidri licynoj un aizrōda žēidim, ka Jys ir nu myužim, bet myužeigs ir tikai Dīvs. Tōpēc ari narunoj žēidim, ka Jys beja, bet soka: «Es asmu». Tys ir, ka Jys kai Dīvs ir, beja un byus vysod un nazyna ni pagōtnes, ni nōkūtnes, bet vīnelgi tagadnī.

5) Zam vērs Goreidznīka pīzvara pi tīsas Kristus teišam vysā drūsumā sevi atzeist par Dīvu. Uz vērs Goreidznīka vaicojuma: «Es Tevi zvārynoju dzeivō Dīva vōrdā, pasoki mums, vai Tu esi Kristus, Dīva Dāls? — Jezus jam atbildēja: Tu pats teici.» (Mat. 26, 63., 64.). Un Kristus tyulen pastyprynōdams sovū Dīveibu runoj tōļok: «Bet Es jums soku: Nu šō laika redzēsīt Cylvāka Dālu, sēžūt pa lobajai vysvareibas — Dīva rūkal un atejūt vērs debess mōkūnim.» (Mat. 26, 64.). Pēc šim Kristus vōrdim augstō tīsa atzyna Jū nōvi peļnējušu: «Jo Jys sevi skaita par Dīva Dālu.» (Jōn. 19, 7.) un tōdēļ pēc žēidu dūmom: «Jys zaimoj Dīvu.» (Mat. 26, 65.).

Mes navarim pasaceit, ka Kristus sevi sauktu par Dīva Dālu, par Jū teišam nabyudams, jo navar pīlaist, ka Tys, kurs sevi sauce par taisneibu, malōtu, vai vilteigā ceļā maklātu sev Dīva gūdu. Kristus ari labi zynōja, ka žēidi saprota teicini: «Dīva Dāls» pīlneigā šō vōrda nūzeimē, jo «tōpēc judi vēl vairōk meklēja Jū nūnōvēt... ka Dīvu sauce par sovū Tāvu un tai stōdeja sevi leidzonu Dīvam.» (Jōn. 5, 18.).

Bet jo Kristus byutu sevi saucis par Dīva Dālu tōļokā šō vōrda nūzeimē, vai ari plašōkā, kaidā pīmāram meš asom par Dīva bārnim, tad sinedrions nabyutu tū pījēmis par Dīva zaimōšonu. Ari nabyutu Jū tīsōjis. Taipat ari Kristus, jo radzātu, ka ti ir maldeigi saprotuši Jō vōrdus dūtu tim paskaidrojumu, bet Jys klusēja, lai gon par tū Jū nūtīsōja uz krysta nōvi.

6) Ari Apostoli taipat saprota šūs vōrdū nūzeimi: «Dīva Dāls,» kai meš tū redzim nu sv. Pītera izzeišonas: «Tu esi Kristus, dzeivō Dīva Dāls!» (Mat. 16, 16.), kai ari nu Tomasa aizgrōbušō izsaucina: «Muns Kungs un muns Dīvs!» (Jōn. 20, 28.).

Ti Kristus dzeives liciniki — Apostoli šū sovū ticelbu, ka Kristus ir eistais Dīvs, pastyprynōja ar sovū asni un nōvi, kai ari ar tū, ka Kristus vōrdā dareja breļnumus. Ivārojūt tūs pravītōjumus, kurūs beja sludynōts par Kristus Kungu, lai ti pravītōjumi izapīļdeja Jō dzeivē; ivārojūt tū, ka Kristus pats sovū Dīveibu izrōdeja un Apostoli licynōja, mes bez kaidu šaubu, drūši sokam ar sv. Tomasu: «Muns Kungs un muns Dīvs!» (Jōn. 20, 28.). Tai tad Kristus ir eistyns Dīva Dāls — eistais Dīvs!

Pōrmatums: Kristus runā lītōja ari taidus izteicēpas nu kuru varātu saprast, ka nabeja Dīvs. Pīmāram lyudzēs lyugšonā uz Tāvu ar šim vōrdim: «Myužeigō dzeive ir tei: pazeit Tevi, vīneigu eistu Dīvu un Tū, kuru Tu syuteji — Jezu Kristu.» (Jōn. 17, 3.). Un vēl cytur otkon runoj: «Tāvs ir augstōks par Mani.» (Jōn. 14, 28.) vai vēl: «Par tū dīnu, ni stuņdi nīkas nazyna; ni Engeli dabasūs, ni Dāls, kai vīneigi Tāvs.» (Mat. 13, 32.).

Atbilde: Ši un vēl tam leidzeigi Kristus teicini lūti vīgli var sadarēt ar Jō mōceibu par Jō Dīviškumu. Jo kad Kristus sovū Tāvu sauc vīneigi par eistynu Dīvu, tad runoj par sovū Tāvu, lai Tū izškērt nu visim mōna pogōna dīvim, bet na pretim sevi, jo tyulen pībylst: «Es un Tāvs vīns asam.» (Jōn. 10, 30.). Bet tur, kur runoj, ka Tāvs ir augstōks par Jū, runoj tikai par sevi kai par cylvāku. Tīsas dīnas un stuņdes Jys nazyna, kai Dīva syutnis, jo Tāvs nagribēja, ka tū ļaudim pasludynōtu; — bet Jys zyna tū dīnu un stuņdi kai Dīvs.

Kristus liceiba par sevīm ir tycama.

Nu Evangelija izrīt tei patīseiba, ka Kristus liceiba dūto par sevīm ir pīlneigi tycama, jo ir pamatōta uz Jō gudreibas, dzeives svātuma, kai ari uz Jō breļnumu un pravītōjumu.

1) Par tū Kristus licynōjumu, kuru Jys pats dūd par sevīm mums runoj Jō Gudreiba un dzeives svātums.

Mes jau redzējom, ka Kristus vairōkas reizes stōjās ļaužu priškā, kai Dīva Dāls. Jo tad Jō liceiba byutu napareiza, tad byutu jōpīlāiž divi varameibas: vai Jys sevi sludynōja par Dīva Dālu naapzineigi, tys ir klaideigi sevi idūmōja, ka ir Dīva Dāls, tad byutu kai slyma, vōja prōta, vai otkon tū dareja apzineigi, bet tūlaik byutu mōns. Tamlaikam patīseiba Evangelijs mums Jū stōda kai augstas Gudreibas veiru un patīseigō Dīva Svātuma pylna, ka pat navar byut runas par kaut kaidu slymu fantaziju un vēl vairōk par kaut vysmozōku vilteibu.

Tādēļ Kristus mōceiba par Jō dīviškumu ir pilneigi pareiza. It pakaļ racionālistim, ka Kristus beja tikai **vysgudrōkais** un **laipnōkais** nu visim cylvākim, bet nabeja Dīvs, ir **vysā bezprōteigi** un oplomi.

Kristus dziļō gudreiba seviški atspeid Jō mōceibā, kura kai pēc sova satura tai un formas ir atzeimejama ar Dīvišku augstumu. Tymā mōceibā Kungs Dīvs pasarōda kai Tāvs pylns mīleibas uz ļaudim, kurs sovā gudreibā un labsirdēibā, un apsaveršonā pat motus uz cylvāka golvas ir sarēkinōjis, kurs taisnelgūs apdōvynoj ar sovu Dīviškū dzeiveibu, tai tī ir patīseigi par Dīva bārnim. Vīneigais Dīva Dāls storp mums ir kai myusu brōls ar cylvāka dobu un ryupejās iverst sovā dabasu vajsteibā. Otkon ļauds atteiceibā poši uz sevim ir kai vīnas Dīva saimes, gimines bārnī un tim ir jōdzeivoj mīleibā kai brōlim un mōsom. Tai Kristus augstai mōceibai atbild Jō tykumeibas lykums. Kristus Kungs pīprosa bezmēreigōs Dīva mīleibas, vyspōreijōs, bet na sovvalēigōs tyvōkūs mīlesteibas, kura pat pīsoka mīlēt sovus inaidnikus. Jys pīprosa pazemeibas, lānsirdēibas, kuras pogōneiba nīmoz nazynōja. Kristus mūdynoj pat pi labprōteigōs nabadzeibas un uzuperēšonōs. Tai sovai augstai mōceibai Kristus spēja pīdūt tai pateikamu formu, ka vasali ļaužu borī gōja Jam pakaļ un klausējōs. Bet pi pilneigōs vīnkōršeibas sovā runā, kura beja pylna Dīva spēka un gudreibas, «mōcēja jūs... ar sovu vareigu spēku, bet na tai kai, mōceiti un farizeji.» (Mat. 7, 29.). Pat poši Jō pretinīki tū izzeist: «Nikod cylvāks tai narunōja, kai šys cylvāks.» (Jōn. 7, 46.). Vysōs Kristus mōceibōs nav atrosta nī pretrunōšona, nī klaidas, pat leidz šam laikam.

Ir patīš apbreinojama Kristus mōceiba, bet na mozōks ir ari Jō dzeives svātums. Skaisti par Jō dzeivi soka: «Jys stāgōja apkōrt lobu dareidams.» (Ap. dar. 10, 38.). Cik Jys izzōlōja slymūs! Un varbyut nīkas namōceis apzeimēt tū, cik Jys atvīglōja gryutumū! Jō golvonōs ryupēs beja par dvēseli. Aizmērst par ēdīni un dzērīni, kad it līta par grēcīnīku atgrīzšonu, pret kurim ir pylns mīleibas un laipnuma. Vysur ir radzams kai lobais gons, kurs sovas vuškeņas zynā pa vōrdam. Pīdūd pat tim, kuri Jū krystā kola un lydžēs par tim: «Tāvs, atlaid jim, jo jī nazyna, kū dora.» (Luk. 23, 34.). Drūši varēja pats par sevim pasaceit: «Mōcatēs nu Manis, Es tadei asmu lānprōteigais un pazemeigu sirdi.» (Mat. 11, 29.). Bet uz sovīm inaidnīkim varēja pasaceit: «Kas nu jums var maņ pōrmest grāku?» (Jōn. 8, 46.). Tys apbreinojamais svātums pīrōda Kristus mōceibas pīlneigu pareizeibu.

2. Kristus breinumi pīrōda, ka Jys ir eistais Dīva Dāls-Dīvs.

Kristus Dīviškumu skaidri pastyprynoj tī breinumi, kurus Jys sovas atklōtōs dzeives laikā ir darejis. Tūs breinumus varim sadaleit nōkušōs grupōs:

A. Breinumi, kurus dēļ Jō padareja Dīvs Tāvs.

B. Breinumi, kurus padareja pats Kristus Kungs.

A. Pirmōs grupas breinumus izšķiram dīveļōs daļōs:

a) breinumi pi Kristus dzimšonas;

b) breinumi Jō atklōtōs dzeives laikā.

a) 1) Kristus iīmšona un pīdzimšona nu bezvaineigōs Jaunōvas.

2) Engēļu dzīdōšona Jō dzimšonas laikā un Jō dzimšonas paziņōšona gonim.

3) Breineigā ceļā zvaigzne atvad trejus Austrumu gudrinīkus uz Betleju, lai atdūtu pīdzymušam tautu Kēnegam gūdu.

4) Svātō Jezupa caur sapnu pōrsorgōšona, lai izglōb Kristus dzeiveibu nu Eroda rūkom.

b) Atklōtōs Kristus dzeives laikā Dīvs Tāvs ari licynoj par tū, ka Kristus ir Dīva Dāls, ir Dīvs.

1) Kristēibas laikā nūsalaiž uz Jezu Sv. Gors holīža veidā un visim beja dzēržams nu padebešim bolss: «Šytys ir muns nūmiļōtais Dāls, kurs maņ labpateik.» (Mat. 3, 17.).

2) Breineigā Kristus pōrsameišonā uz Tabora kolna Apostoli dzērd šytūs pošus vōrdus un redz Moizešu ar Eliašu pi Kristus klōtu.

3) Pēc Kristus šausmeigōs nōves Dīvs rōdeja, ka ir miris na vīnkōrēs cylvāks, bet gon Dīvs un Cylvāks jo:

a) Aptymsa saule tai garu laiku, kaidas vēl nabeja bejis un nabyus.

b) Zeme treisēja un akmini plaisōja pret dabiskā ceļā, tys ir na pēc tūs slōņu, kai kliptis ir sasacītnōjušas, bet gon nu augšas uz zemi.

c) Dīva noma fronte pōrsaškēle pušu.

d) Nūmyrušī celēs nu kōpa, valcōja, kas ir nūmois un vēl pēc tō dažus goņas dzeivōja.

Pagōja daudzi myužo ipriki Kristus dzimšonas un pēc, tūmār nī pi vīna bētas dzimšonas nanūtyka nīkō tam leidzeiga un iūbohtdīa nanūteik. Nī vīna dzimšonas laikā nazīd Engeli, naspeid atseviška zvaigzne... Kai ari nōves laikā natreis nī zeme, nī saule tymsoj, nī kliptis škeļās, nī myrūni augšanceļās. Šys vysš licynoj, ka Kristus ir augstōks par visim cylvāku bārnim. Jys ir Dīvs!

B. Breinumi, kurus padareja pats Kristus.

Šūs Kristus Kunga padareitus breinumus varim sadaleit nōkušās grupās:

1) Breinumi padareiti ar nadzeivu dobu:

a) Yudiņa par veinu pōrmeišona Galilejas Kanas kōzās.

b) Uz Tiberijas azara aukas nūmīreišona ar vīnu Kristus vōrdu: «Lai nūklust.»

c) Pa tū pošu azaru Kristus pats stalgoj, kai pa sausu zemi un pīsoka īt Pīteram.

d) Pavairoj divkōrt maizi un pasōtynoj tyukstūšas cylvāku.

2. Breinumi, kurus Kristus padareja ar cylvākim:

a) Kristus ļūti daudzī slymūs cylvāku izdzeidynōja nu daždažaidu mīsas vōjumu un slīmeibu. Vīnā ocumīrkli oklūs dareja redzeigus, kurlūs — dzērdeigus, špitaleīgūs — vasalus, teirus, klybūs vasalus... Par tū mums stōšta ikkotra Evanģelija puslopa.

3) Kristus izmūdynōja nūmyrušūs, tai ka jī pēc tō dzeivōja garus godus sovu pazeistamūs un rodu vydā: Lazars, Naimas Jaņneklis, Jaira meita.

4) Apsāstūs nu valna vysus atbreivōja, dareja teirus un vasalus, izdzeidams nu jīm Lauņu Goru.

Šī visi breinumi, kurus Kristus dareja ir par vēsturiskim faktim, kuru pareizeibā ikvīns cylvāks varēja un var tagad pōrsalīcynōt, jo:

a) Darejās atklōti, visim radzūt kai mōceklim, tai atgōjējīm un Jō īnaidnīkim. Dažas reizes pat beja sarēkinōti klōtasuši radzātōji, kai pīmāram pi maizes pavairōšonas. Farizejī tū radzādami navareja pacīst un zvērejās Jū nūkaut, tō pēc ka daudzī dora breinumu.

b) Visi padareitī Kristus breinumi ir saraksteitī grōmotā un nu poša kristticeibas sōkuma beja, ir un byus ryupeigī sorgōti. Jūs saraksteja tī, kuri beja poši par līcinīkim, kai pīmāram, Mateušs un Jōns, vai otkon dzērdēja nu tīm, kuri vysu redzēja, kai pīmāram Marks un Laurs.

c) Tī Kristus padareitūs breinumu līcinīki beja tik stipri pōrlīcynōti tūs pareizeibā un eistīneibā, ka sovu līceibu un ticeibu pastyprynōja ar sovu asni un dzeiveibu. Šite nav īspējams pīlaist kaut kaidu dūmu par tai skaidrās patīseibas pareizeibu. Tei patīseiba ir tik stipri āplīcynōta un ar asni apstyprynōta un nūzeimūgōta. Tōpēc visi tī Kristus breinumu ir pīlneigō patīseiba un tūs nūlīgē navarim, lai gon breivprōteigim tō gribīs.

Kristus atsasauc uz sovīm breinumim.

Kristus pats atsasauc uz sovīm breinumim un runoj laudim, ka Jō dorbi stōsta par Jū, kas Jys ir: «Es jums saceju, bet jys naticit. Tī dorbi, kurus Es sova Tāva vōrdā dora, dūd līceibu par manim.» (Jōn. 10, 25.). Itkai Kristus gribēja žeidim un farizejīm pasaceit, ka jo jī natic Jō vōrdim, tad lai tic tīm dorbim — breinumim, kurus Jys dora un kuri līcynoj, ka Jys ir apsūleitais Messija — Dīva Dāls. Grybādams atzeimōt sovu Dīviškumu Kristus Kungs pi slymūs izdzeidynōšonas taišni soka kai vysaugstōku varu turādams: «Celīs, ej, atlaisti tovi grāki!..» Bet šitaidā formā var runēt tikai tys, kuram ir vysvareīgais spēks, jo cylvāks nikod nadreikstātu tai pasaceit.

Kristus breinumi ir vērsdabiskō spēka panōkumi.

Kristus Kunga breinumi ir patīši vērsdabiskō spēka panōkumi, jo cytādi nabyutu īspējams taidu lītu padareit ar kaut kaidu dabiskūs spēku izlītōšonas veiklumu. Patīš nikāids bārns nazyna nikō taida dobā, ka varātu sovas dzimšonas laikā padareit tai, ka goni dzērdātu breineigu Engelu dzidōšonu. Lai gon dobas pēteitōji atklōja daudzī par garim godim nazynomus dobas spēkus, tūmār nikaidā ziņā navar nu yudiņa padareit veinu, turpretīm ir pīrōdeits, ka yudiņs ir par naorganīsku substanci, bet veins par organīsku, tai ka stop yudini un veinu ir lela starpeiba. Ni ar kaidim dabiskim spēkim ari naizmūdynōs nu kopa jau tryudejušu cylvāku.

Kristus breinumi nav ar hipnotisma paleigu.

Daži gribēja pīlaist, ka Kristus breinumi beja padareiti bez kaida vērsdabiskō spēka, bet ar hipnotisma paleigu. Tūmār patīseibā jī ļūti moldōs. Hipnotisms, kai jau augšōk redzējom, dora dažās vītās sovu īspaidu, bet Kristus breinumus hipnotisms nav pīlaižams.

Kristus breinumi beja taidi, kurūs ar hipnotisma paleigu nikō napanōktu. Aizhipnotizēt var tikai taidu byuti, kuraj ir smadzini, jo kam tūs nav, tys navar gulēt, bet hipnotisms ir mōksleīgs mīgs. Kas navar dabiskā mīgā gulēt, tys navar ari gulēt mōksleīgā. Tōdēļ nikāida auka vai styprs vējs, ni yudiņs, ni nūmyrušais līkis, ni maizes kukuleits navar byut par hipnotisma darbeibas priksmatu. Kad Kristus pīsoka rimtīs aukai, kad nūstyprynoj yudiņa vērsu zam sovom un Pītera kōjom, kad yudini padora par veinu, kad izmūdynoj nu kopa jau tryu-

dejušu myrūna mīsu, — tad tys nabeja caur hipnotisma palei-
gu sasnāgts, bet ar vareigu radejušu spēku.

Var kaidš breivprōteigais pasaceit, ka Kristus aizhipnoti-
zēja radzatōjus, ka tim cylvākim, kuri beja klōtu, tikai tal rō-
dejos, ka Kristus tū vai cytu padora. Bet vai mes varim tū
pilaist, ka tai teira un loba dareitōja persona, par kaidu beja
Kristus, byutu ari reizē tik zama, ka lauds mōneltu un vastu
maļdeišonā tymā pošā laikā, kad sevi sauktu par «Taisneibu».
Pa ūtram par nu kopa pīceļšonu līcynoļ na tikai tī, kuri redzēja,
bet ari tys, kurs tyka nu kopa izmūdynōts. Daži nu tim, ku-
rus Kristus atdzeivynōja, izvede nu tryuduša kopa, sagaideja
sērma vacuma. Atenu rakstnīks Kvadratus līcynoļ, ka jō laikā
vēļ beja tī dzeivī, kurus Kristus atdzeivynōja un izvede nu
kopa. Bet Kvadratus dzeivōja cezāra Hadriana laikā, tys ir
ap 117. godu pēc Kristus dzimšonas.

Kristus breinumi nav dareitī ar dobas nazynomim spēkim.

Byutu oplomi runōt, ka Kristus breinumi beja dareitī ar
kaut kaidu nazynomūs dobas spēku paleigu, jo ikvīns dobas
spāks kai zynoms tal un nazynoms ir radeiba un navar nu nikō
padareit kaut kū. Tūmār tryudejušai cylvāka mīšai dzeivei-
bas atgrīzšona pīprosa kotrā ziņā Radeitōja varas un nikaidas
radeibas, vai dobas spēks tō padareit navar. Kai arī navar
pavairinōt maizes, pasōtynōt tyukstūšas cylvāku ar pīcim
maizes kukulim un salaseit atlykušūs druponu divpadsmīt
karziņu.

Galeigi hyutu jōpasoka tys, ka Dīvs byutu laudim par
nūsamaļdeišonas īmesli, jo byutu atļōvis cylvākam, na nu se-
vis svuteitam dareit taidus breinumus un atsasaukt uz tim, kai
Jō Dīviškuma līceļbom.

Bet jo Kristus skaidri aizrōda uz sovīm dorblīm, kuri līcynoļ
par Jō Dīviškumu, tad ari ir skaidrs, ka Jys ir eīštāis Dīvs.
Jo Kristus Kungs nabyutu patīseībā bejis par Dīva Dālu, vai
ūtrū Vyssv. Trejadeibas personū, tad Jys nabyutu gon, kai tū
atzeist kristticeibas vyslelōkāis pretinīks, par vysaidas pīlnei-
bas un pašpāildeišonas ideālu. Dīvs taču navar pīlaist tai-
das vīlteibas. Tōdēļ mums jōpasoka reizē ar Nikodemu: «Mō-
ceitōj, mes zynom, ka Tu kai skūlōtōjs atgōj nu Dīva; nivīns
tadei navar dareit taidu breinumu, kaidus Tu dori, jo ar jū na-
byutu Dīvs.» (Jōn. 3, 2.).

3. C. Jezus Kristus Augšanceļšonōs.

Par vysas Kristus darbeibas un vysu pravītōjumu krūnī
un uzvaru ir Jō nu kopa augšanceļšonōs. Kristus Augšanceļ-

šonōs pastyprynoļ tū vysu, kas beja runōts nu pravīšim un tū,
kū pats Kristus dareja. Kristus nu kopa Augšanceļšonōs ir
par breinumu un skaidri līcynoļ par Jezus Kristus Dīviškumu.
Kristus Kungs na vīnu reizī mōceidāms lauds un Apostolim
runōja, ka nūmērs krysta nōvē un trešā dīnā augšanceļšis.
Ari patīseībā tai nūtykā. Ka šū breinumu pīrōdeit, mums ir
jōpīrōda divas lītas.

1) Kristus patīši nūmyra.

2) Kristus patīši trešā dīnā augšanceļšis.

1) Kristus patīši nūmyra, jo par tū līcynoļ daudzeļi fakti:

a) Pirms nōves Kristus izcīte naizsokamas mūkas un sō-
pes: beja šausteits, ar ērškīm krūpōts, nese krystu un golā
pīkolts krystā... Tys vyss vysstyprōk runoļ par tū, ka
nikaidā ziņā dzeivōt navarēja pēc vysu šūs sōpu un mūku pōr-
cīššonas. Kristus pretinīki pat beidōs, ka Jys ceļā nanūmērtu,
tōdēļ pīspīde Seimāni Cirenīti, ka paleidzātu nest Jam krystu.

b) Sōna un sirds pōrdūršona. Jo Kristus vēļ nabyutu bejis
miris, tad Jam naapšaubamī nastu nōvi šys cērtums. Līcynoļ
par Kristus nōvi vēļ tys, ka nu pōrdūrtōs sirds iztecēja
Asns un yudīns, bet Ašna nu yudīna atsadaleišona, skaidri lī-
cynoļ par cylvāka nōvi.

c) Jo ari Kristus byutu vēļ dzeivs pēc nūjimšonas nu kry-
sta, tad kopā jū dzeiveiba tai kai tai byutu atstōjuse: Smōr-
deīgūs eleju gryutō smarža, trejs lynu pologi, kurūs Kristus
mīsa tyka sateita, galcīgi atjīmtu nu Jō dzeiveibu. Taidūs
apstōklūs kaut ari dzeivs, tūmār Kristus sovā spēkā kai tikai
cylvāks vīn navarātu ceļtīs nu kopa.

d) Ka Kristus patīši beja nūmiris par tū līcynoļ ari kara-
veiri, kuri salauze diveļīm slapkovom ceļu kaulus, bet Kristus
Kungam tō nadarēja, tikai, lai pōrsalīcynōt par Jō nōvi, pōr-
dyure Jam sōnu.

e) Par Kristus nōvi līcynoļ Jō draugi, Nikodems un Jezups
nu Arimotejas, Jō Mōte un citi tīceigī, kuri Kristus mīsu apglo-
bōja akmiņa kopā.

f) Jō pretinīki žēidi, kuri pīpraveļ nu Pilata dēļ Kristus
kopa sorgu, ka kaut kas nanūzortu Jō mīsu, ari līcynoļ par Jō
nōvi. Nav tad vysmozōkūs šaubu par tū, ka Kristus beja patīši
nūmiris. Tagad palīk tikai pīrōdeit, ka Kristus patīši Augšan-
cēļšis.

2. Kristus pēc nōves teišam trešā dīnā augšanceļšis.

Par Kristus Augšanceļšonūs, tys zeimoļ, ka Jō dvēsele
pēc atsaškēršonas nu mīsas, atdzeivynōja otkon Jū trešā dīnā.
Par Kristus augšanceļšonūs līcynoļ:

- A. Pretiniku vai inaidniku liceibas.
- B. Draugu liceibas.
- C. Psihologiski pīrōdejumi un
- D. Diva breinumi, kuri pastyprynoĳ Kristus augšanceļšonūs.

A. Pretiniku liceibas.

a) Karaveiri, kuri sorgōja kopu, pōrbaidēti ar zemes treiseišonu un ar breiniškeigu spūžumu, pi Engēļa pasarōdeišonas, kurs atveļ kopa akmini, atstōja sardzes vītu: «Daži nu sorgim aizgōja uz pīlsātu un pastōsteja vērs Goreidznikim vysu, kas beja nūticis.» (Mat. 28, 11.). Jīm sorgōšona jau beja bez mērka, jo cytaldi jī navarātu atstōt kopa.

b) Želdu vacōkī dusmē, ka nikō napaleidzeja vysas jūs pyules, grybadami nūdzēst Kristus augšanceļšonūs zini, atsa dūd malim un dūd karaveirim: «daudzi naudas jīm saceidami: Sokit, ka Jō mōcekli, atgōjuši nakti, koleidz jys gulējot, Jū nūzoga.» (Mat. 28, 13.). Tūmār nabogi aizmērsa vēl idūd nau du tim, kuri tūs malim tycātu. Šys izgudrōjums tikai izzūbōja tūs pošus sludynōtōjus. Jo karaveiri beja aizmyguši, tad kai jī varēja licynōt par tū, kas nūtyka jūs mīga laikā. Tōpēc skaisti šoka sv. Augustins: «O nalaimeigō vilteiba atsasaucīs uz aizmygušim licinikim. Patīši tikai mīgā varēja, kū tam leidzeigu izdūmōt.»

c) Laiceigō valdeiba nanūstropēja karaveiru par tū nūlai deibu, lai gon pi romišim kara dīnastā beja par taidom nūlai deibom borgs sūds.

d) Žeidi, kuri par Kristus augšanceļšonūs sludynōšonu pī saceja Apostolus šausteit, nikod nacēlē tīsas pret jīm par Kri stus Mīsas nūzagšonu, kai ari par cezara zeimūga nūjimšonu, jo zynōja, ka taida tīsas izzina tikai vairōk pastyprynōtu Kri stus augšanceļšonūs. Tōdēļ navarādami nikaidu pīrōdejumu sadabōt, kuri varātu apgōzt Kristus augšanceļšonūs faktu, pī saceja Apostlim klusēt.» (Ap. dar. 4, 17.), bet ar tū pošu at sauce Apostolu apvainōšonu par Kristus Mīsas izzagšonu.

B. Draugu liceibas.

Visi četri Evangelisti sadareigi aizrōda, ka Kristus kops jau nu agrō reita Jō augšanceļšonūs dīnā beja tukšs. Taidu at rōda Jō mōcekli Pīters un Jōns: «Un Pīters cēlis tecēja pi kopa: un pīsalīkdams redzēja pologus vīnus nūlyktus.» (Luk. 24, 12.). Izgōja tad Pīters un ūtrāis mōceklis, un atgōja pi kopa... inōk kopā un redz lynu audumus nūlyktus.» (Jōn. 20, 3.—6.).

Par Kristus patiseigu augšanceļšonūs licynoĳ tī, kuri redzēja Jō myrušū Mīsu un pēc tō īraudzēja Jū otkon dzeivu un redzēja Jū na tikai fantazijā vai idūmōšonā, bet pīlneigā apzi neibā. Dzērdēja jī Kristus runu, sajēme vēl nu Jō dažus pīsa cejumus, taustēja Jō cērtumus un kūpā ar Jū ēde. Tai pī māram:

1) Marija Madaļa un sīvītes redzēja Kristus Kungu pēc augšanceļšonūs un runōja ar Jū: «Marija tamlaikam stōvēja ōrpusē pi kopa un raudōja. Raudōs jei pīsalice un pasavēre kopā. Tur jei redzēja divējus engelus, speidūši boltōs drēbēs gārbtus, sēžam tur, kur Jezus mīsa beja nūlykta: vīnu golvas golā un ūtru kōju golā. Tī jai saceja: Sīvīt, kōpēc tu raudi? Jei atbildeja: Muns Kungs ir pajimts un es nazynu, kur ir nū lykts. Pēc šitīm vōrdim jei atsagrīze atpakaļ un īraudzēja stōvam Jezu, bet jei napazyna, ka tys ir Jezus. Jezus jōs vai cōja: Sīvīt, kō tu raudi? Kō tu meklej? Jei dūmōdama, ka tys ir dōrzinīks, jam atbildeja: Kungs, jo tu jū esi aiznesis, tad pasoki man, kur Jū nūliki, lai es Jū pajimtu. Tad Jezus jai saceja: Marija! Jei atsagrīzuse Jam saceja ebreju volūdā: Rabboni, tys ir Mōceitōj!» (Jōn. 20, 11.—16.). Kad Marija gri bēja krist pi Jezus kōju, tad Kristus jai saceja: «Naaizkar Ma nis, jo Es vēl naasmu bejis pi sova Tāva. Ej lobōk pi munim brōlim un jīm pasoki, ka Es eju uz sovu Tāvu un jysu Tāvu, uz mūnu Dīvu un jysu Dīvu.» (Jōn. 20, 17.).

2) Kristus Kunga mōcekli: Lukass un Kleofass eĳūt uz Em maus pīlsātu sasatya ar Kristus Kungu, gōja un runōja ar Jū un pi vakariņu maizes lauzšonā Jū pazyna: «Un nūtyka, ka Jys sedēja reizē ar tim pi golda, pajēmis maizi, pōrsvētēja tū un lauzdams deve jīm. Tad atsadarēja jīm acis un jī Jū pa zyna.» (Luk. 24, 30.—31.).

3) Tymā pošā dīnā Kristus rōdōs Seimaņam-Pīteram: «Tī saceja: Kungs patīši ir pisacēlis nu myrūnim un pasarōdeja Seimaņam.» (Luk. 24, 34.). Vīnpadsmit Apostolim Kristus pa sarōda ōtri pēc pīsaceļšonas un, īstōdeidams grāku vaidēšo nas Sakramentu, dūd jīm spēku pīdūt grākus: «Te atgōja Je zus un, īgōjis jūs vydā, jīm saceja: Mīrs jūms! Un šytū pasa cēļis, jys parōdēja jīm rūkas un sōnu.» (Jōn. 20, 19.—29.).

4) Pēc ostopom dīnom otkon pasarōdeja Apostolim, kad ari Tomass beja kūpā ar jīm. Un tai kai Tomass naticēja ci tim Apqstolim, kuri jam stōsteja par Kristus augšanceļšonūs, tad tagad Kristus Jam saceja: «Lic šur sovu pērstu un apskot munas rūkas; paceļ sovu rūku un ilic jū munā sonā, un naesi naticēigs, bet gon ticeigs.» (Jōn. 20, 27.). Tomass nyu redz un saprūt, ka Kristus Mīsa ir tei pošā pēc Jō pīsaceļšonas nu

kopa. Uz Tiberiades jūras Kristus rādās septēsim Apostolim, ad ar jīm brūkastes un dūd sv. Pīteram trejškorteigu varu un priksrūceibu sovā Bazneicā.

5) Evangelisti un sv. Pāvuls pīmin vėl par cytom Kristus pasārōdeišonom, kurōs ir bejuši klōt ap 500 cylvāku. Visi ši līcinīki sovas līceibas pastyprynōja ar sovu asni un dzeiveibu. Par Kristus Augšanceļšonōs pareizeibu līcynoj vysas Jaunō Istōdejuma grōmotas, kuru pareizeibu, Dīviškumu un autentiskumu jau augšōk mes pazynom.

Izjamūt augšōk pīvastūs pīrōdejumus par Kristus augšanceļšonūs, vėl ir sekuši pīrōdejumi:

C. Psihologiski pīrōdejumi.

1) Kristus draugim nabeja nikaidu materiālu pamūdynōjumu, ka sludynōt vīlsteigas ziņas par Kristus augšanceļšonūs.

a) Jū navarēja īspaidōt kaut kaidi materiali pamūdynōjumi, jo par tū slūdynōšonu, jūs vojōja, un lyka citumūs, bet nikō nasajēme atolgōjumā, kai vīneigi farizeju īnaidu.

b) Goreigi pamūdynōjumi, tys ir atolgōjums nu Dīva, vai tyvōkūs pamūdynōšona pi eistōs ticeibas, zaudātu dēj jīm ikvīnu nūzeimi, jo tī pīlaistu, ka Kristus nav augšanceļš. Taidā gadējumā vysa Jō mōceiba, kura atsabalsteja uz augšanceļšonōs pareizeibas, zaudātu sovu vēerteibu un pamatu un palyktu maļdeiga. Bet kai taida naapdrūšynōtu pēc nōves ar myužeigu atmoksu un napīvylktu ni vīna, sekōt pēc tō, kas ir napa-reizeiba, vai mali. Galeigi, kas par izredzi byutu Apostolim Kristus augšanceļšonōs sludynōšonā, jo Jys nūmyra un nabyutu augšanceļš? Taču tikai taida nōve, pēc kuras nōk augšanceļšonōs, varēja Kristus Kungam sagatavōt myužeigu gūdu. Jo tad Kristus nabyutu cēlis nu kopa, Jeruzalems byutu Jam par naslavas un kauna vītu. Tōdēj ikvīnam, kurs grybātu palikt par Jō mōceibas daleibnīku un sludynōtōju, byutu jāatstōj Jeruzalemu un jōbāg kaut kur tōli. Tōpēc Apostolu Jeruzalemā palikšona, kur Kristus nūmyra uz krysta un tur pat Jō mōceibas sludynōšona byutu par oplomu un vysod palyktu par naizskaidrojamu lītu, jo Kristus nabyutu patiši cēlis nu kopa.

c) Tī, kuri pēc Evangelija līcynoj par Kristus augšanceļšonūs beja cylvāki vīnkōrši, valsirdeigi, kuri beja gotovi par sludynōtōs mōceibas pareizeibu atdūt sovu dzeiveibu. Pi jīm nikō taida nav, kas līcynōtu kaut par vysmozōku vīlsteibu. Tōpēc mes navarim pōrmest jīm mali tai lelā lītā.

4) Apostoli pat navarātu samalōt, Taču sludynōja par Kristus augšanceļšonūs tymā pīlsātā, kur Jys dzeivōja, nūmyra un

tyka apglobōts. Apostoli taču sludynōja na pēc dažim godim, bet tyulen pēc Jō nōves, kad Kristus padeji dzeives brciži beja visim labi zynomi un saprūtami, bet seviški vērs Goreidznīkim un farizejim. Tī pādeji tisōtu Apostolus par malim. Šaidā gadējumā ir teišam napīlaižama līta, ka Apostoli varātu izdūmōtūs malus pasnēgt par patīseibu, jo vysa Jeruzalema caltūs pret jīm un pīpraseltu tīsas par taidu malōšonu. Tamlīkam tīsas nīkas pret tū nacēle, bet tyukstūšas žaidu Apostolu mōceibom ītic un pījam sv. Kristeibu.

Sv. Pīters tyulen Vosoras Svārkūs runoj publiski par Kristus augšanceļšonūs un atsasauc uz Davida pravītōjuma: «Tu munas dvēseles napamessi myruņu valstī un sovam Izradzātām iznīceibas redzēt naļausi.» (Psal. 15, 10.). Kai tad Pīters varātu publiski runōt par Kristus augšanceļšonūs, jo Jo mīsa byutu palykuse kopā?

2) Tikai patīseigō Kristus augšanceļšonōs izskaidroj ōtru Apostolu saļyusmas pōrmaini. Apostoli beja tai baileigas do-bas, ka na bailem pret žaidim atstōja sovu Mōceitōju tyulen mūku sōkumā un nūsaslēpe. Pīters gon gōja pēc Kristus, bet ari tys Jō aizalīdze! Kristus nōve taidu jīm atnese sitīni, ka nu tō laika Jō dorbu skaiteja par zaudātu. Jī cerēja, ka Kristus Izraeļa tautu atsvabynōs nu romīšu pavalstnīceibas un istōdeis Myužeigu Messija valstī... Bet Kristus nōve un vėl uz krysta ši cereibu vysā dzēš. Tōdēj nagribēja pat dūmōt par Jō augšanceļšonūs un pyrmū ziņu skaiteja par meļkuleibu: «Bet jūs vōrdi izalyka tīm par tukšu skaņu: jī tam naticeja.» (Luk. 24, 11.).

Tikkū nūtak nazcik dīnu pēc Kristus nōves, kai pi Apostolim nūteik lela pōrmaina. Nu naticeigu — palīk dzili ticeigi Kristus augšanceļšonā. Nu baileigim — palīk bezhaileigi, drūši un kad nazkod Pīters pi kolpyunes vōrdū aizalīdz Kristus, tad tagad uz žaidu vacōkūs breidynōjumim drūši atbild: «Vairōk ir jōklausa Dīva nakai ļaužu.» (Apos. d. 5, 29.). Ni breidynōjumi, ni borgō vojōšona navar jō, ni cytu Apostolu nu tōs ticeibas atraut. Un na tikai poši tic Augšanceļšonai, bet ari citim, naivārojūt tūs lelūs gryuteibu, sludynōja bezbaileigi un drūši Kristus augšanceļšonūs kai eistynu faktū un tū dora pat leidz nōvei.

Kristus mīsas izzagšona un tōs nūslēpšona, kai tū gribēja pīrōdeit žaidu vacōki, nikod napīvastu Apostolu pi taidas ōtras pōrmainas un naizmūdynōtu pi jīm taidu stypru pōrlīceibu,

kaidu jī poši izrōdeja un nu citim pīpraseja. Tū varēja padareit tikai stypra liceiba un Kristus pasarōdeišona pēc augšanceļšonōs Apostolim, kas vīneigi varātu izmūdynōt pi tīm paš-aizlidzeibas goru pi Kristus augšanceļšonōs pasaulam sludynōšonas.

Pat taidis naticelgais, kai Strauss, atsazeist, ka **nikod ma-lōšona navar sasnēgt taidas dzeivas ticeibas**, kura pat sovu dzeiveibu salik tai **uperē**. Tōpēc Strauss atmat ikvīnu kaut kaidas mōncišonas nu Apostolu puses varameību. Tū vairōk pōrejušō vilšonōs navarātu sasnēgt pōrsalicynōšonas pōrmaiņu, kai tys nūtyka, pīmāram ar Šaulu, kurs nu vysnaiciteigōkō Kristus īnaidnīka palyka par vysdedzeigōku Jō Apostolu, kurs, alzstōvūt Kristus mōceību, atdeve dzeiveību. Poši racionalisti atzeist, ka taidas varūniskōs pōrmaiņas psihologiski izskaidrōt navar, bez augšanceļšonōs breinuma.

Bet kad Pōvulam ceļā uz Damasku pasarōda Kristus augšanceļšis, tad visi Pōvula atsagrīzšonas un darbeibas celi ir skaidri saprūtami. Tōdēļ sv. Pōvuls vēstulē uz korintišim skaidri atsasauc uz Kristus augšanceļšonūs un pīrōda, ka tei augšanceļšonōs ir par myusu mīsas augšanceļšonōs paraugu un stōda tū patiseibu kai kristticeibas pamatakmini, tōpēc ari roksta: «Jo tad Kristus nav augšanceļšis... tukša ir myusu ticeiba.» (I. Kor. 15, 17.).

Tei otrō un pōrlīcynōjušō Apostolu dvēseles pōrmaiņa, kai skaidri līcynoļ par Kristus ceļšonōs nu kopa pareizeību un tōs mōceibas svātumu. Tei ari līcynoļ, ka jūs ticeiba nabeja **vys dybynōta** uz kaut kaidu iluzijas vai halucinācijas pamatim, bet gon uz eistneibas un pareizō Kristus augšanceļšonōs fakta.

3) Jo kas nagrybātu atzeit Kristus augšanceļšonōs breineigō fakta, tam byutu ļōatzeist vēļ lelōku breinumu: Prūti, ka vīnkōrši Galileas zvejnīki bez dziļōkas izgleitelbas un zineibas paleiga un atstōtī bez kaut kaidu īspaidōjušūs uz cylvākim nāpicīšamūs leidzekļū, atgrīze vysu pasauli bez kaidu vērsdabiskūs zeimu vai breinumu! Taču ir skaidri kai dīna, ka Dīvs mōnu pastyprynōšonai breinumu nadora, uz kurim tī varātu atsasaukt, lai pastyprynōt sovu mōceību. Bet ari Apostolu mōceibas uzvara, kura pīprosa nu cylvākim tai lelas paš-aizlidzeibas, byutu nāispējama, jo Kristus augšanceļšonōs, uz kuras jī sovā mōceišonā atsabalsteja nabyutu par eistynu faktū. Kai gon kristticeiba, kura pretim stōjās ikvīnai nātalsneibai, varātu sev īkarōt pogōnu pasauli un pastōvēt jau garus myužus, jo byutu pamatōta tikai uz kaidu vyltu?

D. Dīva breinumi pastyprynoļ Kristus Augšanceļšonūs.

a) Kristus augšanceļšonōs faktū Dīvs aplicynoļ ar breinummim. Teišam, kad Pīters un Jōns gōja uz Dīva nomu. Te atnese vīnu cylvāku, kurs beja klybs nu pošas dzimšonas. Jū ikdīnas nūtyka pi svētneicas tai sauktajim **Skaistajim** vōrtim, lai jys nu svētneicā ejūšim lyugtu dōvonas. **Iraudzeis svētneicā ejūšu Pīteri un Jōni, jys lyudz nu tim dōvonas.** **Bet Pīters jam sacēja: man nava ni zalta ni sudobra, bet tū, kas man ir, tev dūšu: Jezus Kristus nu Nazaretis vōrdā celis augšā un staigoj...** Pīsatoryucis kōjōs jys stōveja un staigoja... Un visi laudis jū redzēja staigojūt un slavejūt Dīvu». (Apost. d. 3, 1—8.) Un kad laudis breinōjās, tad Pīters tim aizrōdeja, ka šys tyka izzōleits Jezus vōrdā: «Kuru Dīvs pīcele nu myrūnim» (Ap. d. 3, 15.) Bet, kad apostolus īslūdzeja cītumā un stōdeja augstōs padūmes priškā un kad vērs Goreidznīki nu tīm vaicōja: «Ar kaidu pylvaru vai kō vōrdā jys šytū darejot?» (Ap. d. 4, 7.). Tad Pīters tīm drūši un skaidri atbild: «Jezus Kristus nu Nazaretis vōrdā, kuru jys pīkolot krystā, bet Dīvs pīcele nu myrūnim: caur Jū šytys cylvāks stōv jysu priškā vasals». (Ap. d. 4, 10.)

b) Apostolu darbeibas grōmota stōsta, ka apostoli Jezus vōrdā kurs augšanceļšs, dareja daudzi breinumu, tai, ka Jeruzalemā nese slimeigūs uz ilom «un tī visi beja izdzeldynōti.» (Ap. d. 5, 15.—16.). **Jo ticeiba Kristus augšanceļšonā byutu nāpareiza, tad Dīvs tōs ar breinummim nabyutu pastyprynōjis.**

Tukšais Pesteitōja kops un Kristus pasarōdeišona Apostolim, kai ari ticeigim skaitlī 500 cylvāku pēc augšanceļšonōs ir divi nāapgōžami stulpi, uz kurim pastōv vēsturiskō Kristus augšanceļšonōs fakta patiseiba un eistineiba. Ir daža starpeibā pi Evangelistu smolkōs lītōs par Kristus augšanceļšonūs, jo na nu vīna olūta smēle tōs ziņas, bet kotrys tū tikai sovā Evangelijū lyka, kū turēja par atteiceigu sprāustajam mērkam. Tūmār vjst reizē ar sv. Pōvulu sadar lītas byuteibā, īpaši ka Kristus patiseigi augšanceļšs.

Tōpēc Kristus augšanceļšonōs ir par vēsturiski pīrōdeitu faktū, kurs ir par vyslobōku Kristus Dīviškuma un Jō mōceibas pīrōdejumu. Jo Dīvs, izmūdynōdams sovu Dālu nu kopa ar tū pošu padora par tycamu vysu, kū vīn Kristus mōcēja, darēja, pīsaceja un pavēlēja. Bez Kristus augšanceļšonōs breinuma, pītryuka Kristus dorbam Dīviškō zeimūga, kurs līcynōtu par Jō mōceibas pareizeību, bet Jō dzeivei un personal pītryuktu gūda krūņa.

Atbildes uz pormatumiem.

Pormatums 1.: Apostoli izzoga Pesteitōja Mīsu nu kopa, ka vālōk varātu sludynōt, ka Kristus augšancēlēs.

Atbilde: a) Jau poša izdūma izzagt Jō Mīsu Apostolim beja naišpējama. Nikas nāpasajaun uz taidim dorbim, kur draud lela strōpe, bez nūpītnu īmesļu. Bet tū vairōk, ka tymā ir īinteresētas vairōkas personas, jo tōs naredzēs sev uz prīšku kaut kaida lobuma. Tamlaikam tai teišam byutu padarējuši Kristus mōcekli, jo byutu dūmōjuši izzagt Jō Mīsu nu kopa. Kaidis tad jim nu tō lobums?

Jo jī īticēja Kristus augšancēļsonai, tad tūlaik Jō mīsas izzagšona byutu likō, jo zynōja, ka Kristus ceļs agrōk vai vālōk. Bet jo jī naticēja, tad jim beja jōskaita Kristus lītu par zudušu un Jō mōceibu par moldim. Tōdēļ pazynuši, ka tyka pīkrōpti, nasaryupātu jau pavysam par Jō mīsu kopā, bet vysā atstōtu cylvāku, uz kuru beja lykuši veļteigi speidūšas cereibas. Un kai cylvāki vīnkōrši zvejnīki, byutu grīzušis atpakaļ, pi sova omota. Un jo nabyutu drūši, ka Kristus ceļsis, bet uz tū carātu, tad tō pacīteigi gaideitu un jūs vasalais prōts tim naļautu pat padūmōt par Mīsas izzagšonu, jo jī nagrybātu Kristum dareit naslaves.

b) Vysstyprōkī pamūdynōjumī jūs atraideitu nu taida dorba. Taču jī labi zynōja ar kaidu īgnumu un nakrītumu žaidu vacōkī nūnōvēja Kristu. Vai gon vīglōkas strōpes varēja jī sagaideit dēļ sevis, jo spartu taidu zamu sūli? Bet nu Dīva par vīlceibas sludynōšonu taču ari byutu jim jōgaida boņa sūda.

Jo jī byutu dūmōjuši izzagt Kristus Mīsu, tad ar tū pošu ari natycātu, ka Kristus var ceļtīs, bet natycūt Jō augšancēļsonai, jī Jū turātu par krōpēji. Taidā gadējumā jī ar īgnomu atsagrīztu nu Jō kai nu kauna dareitōja. Tad nīvīns nu jim pat pērsta napakustynōtu Kristus pasōktā dorbā. Bet kū gon runōt byutu par uzuperēšonus un nōvi? Tōdēļ Apostolu ticeiba Kristus augšancēļsonōs, jūs nanūgurstūšō strōdeiba un uzuperēšonōs pat leidz nōvei, napīlaiž nu jūs puses mōnu.

c) Jo ari grybātu, tūmār navarātu Apostoli izzagt nu kopa Kristus mīsas: Tūlaik kai reizē beja Leldīnu svātki, kuru laikā vysa Jeruzaleme pastōvēja vīnā kusteibā un ļaužu beja ļūri daudzi, pasateicūt kam pīlātas apsardzeiba tyka pastyprynōta. Tymā laikā atveļt lelū akmini nu kopa un pōrnest nūmyrušō mīsu nu vīna kopa uz ūtrū beja fiziski naišpējams, ka nīkas naradzātu. Tū vairōk vēļ tōdēļ, ka akminis

beja zeimūgōts ar cezara zeimūgu, tōpēc tū uzmaneigōk sorgōja. Ari žaidu vacōkī, kuri sorgōja vyslelōkā uzmaneibā, kotru Apostolu sūli, zynōtu skaidri nu Kristus vōrdim dīnu, kurā nūtikis augšancēļsonōs, kotrā zipā pīlyka vysas pyules, ka taida izzagšona nanūtyktu. Pi tō vēļ karaveiri beja jim paleigā.

Vai gon var pīlaist, ka īvārojūt taidu žaidu uzmaneibu, tī baileigi Kristus mōcekli atsadrūsynōtu īt nakti uz Kristus kopu, kuri nūbāga nu sova Mōceitōja Eleja dorzā?

d) Galeigi byutu jōpavaicoj, kōpēc naiideigi pret Kristu žaidi, kuri nīkō vairōk naslōpa, kai atklōt vyltu un aizkautneit Kristus mōcekļus, tōpēc ari sorgus pastōdeja pi kopa, nacēle tīsas un izmeklēšonas par vyltu un zeimūga aizkaršonu? Kōpēc grīzeigi Kristus pretinīki nasakēre pi īrūča, kurs tyuleņ varātu Apostolu mōceibai aizdūt nōveigu sitīni un kristticeibu izsmit, runojūt: sludynojīt, ka Kristus augšancēlēs, bet poši izzogot? Kōpēc jī atsasauc uz aizmygušim sorgim un vēļ tim dūd naudu? Kōpēc kopa sorgu nanūstrōpēja, par nakōrteigu sorgōšonu. Un kai aizmyguši sorgi radzātu, kas izzoga?!

Nī uz vīna nu šim vaicōjumim navar sajimt atbildes, jo vys šys pormatums speirojās apzineigūs malūs un mūdynoņ pi apzineiga cylvāka tikai nūžālōjumu par tū prōta saklumu, kuri stōda šū pormatumu.

Pormatums 2.: Zeidi nūglobōja slapyni Kristus Mīsu un Apostolim rōdejōs tikai Kristus dvēsele.

Atbilde: Zeidim nabeja nī vysmozōkōs īmesles globōt Kristus Mīsu, jo tys jim nīmoz lobuma nanastu. Taidā gadējumā byutu pavysam nāsaprūtama sinedriona izaturēšona ar Apostolim. Jim tūlaik navajadzātu Apostolu nī vojōt, nī šausteit, nī cītumā slūdzeit par Kristus augšancēļsonōs sludynōšonu, bet vajadzātu tikai parōdeit Kristus Mīsu, tad Apostolus par malim poša tauta byutu nūmātōjuse ar akminim. Tūmār tōs nabeja! Kur tad Jei? Skaidri, ka augšancēlēs un dzeivoj. Tai beja jōnūteik, jo tai beja raksteits pravītōjums. Ari pats Kristus tai mōcēja: «Nūnōves Jū, un trešā dīnā augšancēļs.» (Mat. 17, 22.). «Kai Jonass nūbeja trejs dīnas un trejs naktis lelzives vadarā, tai Cylvāka Dāls byus trejs dīnas un trejs naktis zemes sirdī.» (Mat. 12, 40.).

Pormatums 3.: Tōs Kristus pasarōdeišonōs Apostolim pēc Jō nōves, par kurom Jaunais Istōdejums stōsta, nabeja eistineiba, bet slīmeiga fantazija, īdūmeiba, haļucinacija.

Pizeīme: Haļucinacija šķirās nu viļšonās. Viļšonās idūmoj tikai pa daļai priekšmatu, tys zeīmoj vīnu priekšmatu jam par ūtru. Pimāram, radzātu nu tōlīnes vokorā stulpu, dūmōjam, ka tys ir cylvāks. Bet haļucinacija idūmoj priekšmatu pilneigi, tōpēt kas tai pasadūd, redz tū, kō pavysam nav.

Atbiļde: Šei Kristus pretinīku pīlaisšona nav jauna. Pogōns Celsus, lelais un dedzeigais kristticeigūs īneidējs ar šū pōrmatumu izastōja pret Kristus augšanceļšonūs. Šū nūvecejušu hipotezu atjaunōja racionālisti tōdēļ, ka nagryb atzeit breinumu, bet gribēja Kristus augšanceļšonūs izskaidrēt dabiskā ceļā. Tōdēļ jī mēginōja Kristus augšanceļšonūs pīrōdejumu ltu pōrnest cylvāku fantastiskā idūmōšonu laukā, lai vairōk sarežgēt jū hipotezes apkarōšonu. Tūmāt šei pilneigi breivprōteigō pīlaisšona, napamatōta ni uz kaidim vēsturiskim pīrōdejumim ir vysā maļdeīga un nabyutu vērts par jū runōt. Bet kad jei ir pījāmuse dažaidus myglaiņus zynōtnes vērzīņus, mums ir par tū tyvōk jōparunōj un jōpazeist tōs bezpamatōteiba:

1) tai nu haļucinācijas īpašeību veidūkļa,

2) kai un nu Kristus augšanceļšonūs veidūkļa.

1) Haļucinacija vai redzēšona vysod pīprōsa atteiceīga psihologiska pamata, tys zeīmoj uz tū dvēseles stōvūkļa, jo cylvākim tys tikai var rōdeitis, uz kū jūs idūmōšona un fantazija ceņšās un kas tymā breidī atteiceigs tūs dvēseļu stōvūkļam. Jo Kristus augšanceļšonūs persona, kuru redzēja Apostoli, byutu tikai jūs idūmōšonā, bet na eistineibā, tad vysa Pesteitōja augšanceļšonūs vēsture un seviški augšanceļšonūs Kristus Apostolim pasarōdeišonūs sarurātu haļucinācijas zeīmes na byutu pavysam cyraidr apraksteitas.

Tōdēļ Apostoli — Evangelisti kotrā zinā pīmynātu par **Apostolū ilgōšonūs** pēc nūmīļōtō Mōceitōja, kuri mīrinōtu sevi ar tū cereību, ka Kristus grīzēis pi jīm. Zam šaidas ilgōšonūs īspaida, ka augšanceļšonūs kai ōtrōk redzēt, Apostoli navarātu sev nikur vītas atrast, ni mīra, kai vīneigi pi Kristus kopa, nu kura nasaškērtu ni uz sūļa. Nūgrīmuši dziļōs dūmōs par sovu Nūmīļōtū, vīnmār vārtūs uz kopa akminim un navarātu sovu dūmu atraut nu tō dōrguma, kurs slēpās aiz tō akmiņa... Vai Jys narunōs uz mums nu šōs vītas, kur tagad atsarūn? tai vacōtu Apostoli. Tūs stōvušūs pi kopa lyupas vīnaidi klusu runōtu: Kad tys nūtiks, pēc kō tai korsti slōpstam? Navarādami otkon tō sagaideit, runōtu citi: Ir navarams, ka Kristus tik daudzi veļteigi cītsu. Bet citi mīrinōtu sevi un mūdynōtu cereību, ka pēc tymsuma, kurs

apsedze Jeruzalemtu Kristus nōves laikā, dreīži rassis debesīs spūdrams, kas paziņōs Jō augšanceļšonūs...

Tūmār Apostolu izaturēšonas veidu pēc Kristus nōves atrūnam pavysam cytaidu pi visim Evangelistim! Vysa šō vītā, kū byutu jōpīlaiž kaut kaidas idūmōtōs redzēšonas gadejumā Evangelijis pasnādz mums taido aprokstu, kas vysā izslādz taidas pīlaisšonas.

Un tai: a) Evangelijis aplīcynoj, ka Kristus mōcekli pēc Jō nōves tai kryta gorā, ka pat zaudēja ticeību Jō uzvarā. Pavysam nadūmōja par tū, ka vakteit pi kopa, izakaisēja kurkurais. Jīm pyrmōs ziņas par augšanceļšonūs «izalyka tim par tukšu skaņu: jī tam naticēja.» (Luk. 24, 11.). Bet ziņa par tukšu kopu jūs vairōk baidēja nakai mīrinōja.

Kristus pēc augšanceļšonūs pasarōdeišona atroda mōcekļus nauzticeigus un tikai pēc vairōkom atsakōrtōšonom izmūdynōja uz ticeību jūs. Haļucinācijas redzēšonūs nūteik pretiveigi: radzātōja ticeība, kuram kaut kas rōdōs, ir tai styp-ra, ka biļde, kura ir tikai jō dūmōs, jam rōdōs itkai patiseibā. Pasateicūt tam radzātōji redz tū, kō patiseibā nav. Bet Apostoli nū īsōkuma pat nagryb ticēt, kū redzēja pēc augšanceļšonūs un tikai tūlaik tic, kad Kristus paprosa maizes un ād reizē ar jīm.

b) Jo Kristus augšanceļšonūs byutu par slimeigas fantazijas panōkumu, tad bez šaubu byutu Evangelijā mynāts par kaut kaidu nērvozu aizgrōbumu, vai ari par kaidu slimeigu Kristus mōcekļu idūmōšonu. Jo Kristus draudzeibā byutu vairōk personu, tai pasajaunūšūs haļucinacijai, tad ari pyrms augšanceļšonūs nūtyktu taidas redzēšonas, bet par tū Evangelijis nikur nikō namip.

c) Viglprōteības un nervu īspaidōšonas vītā, kas idūmōtōs redzēšonūs spēlej lelu lūmu, Kristus mōcekli pat nauzticēja klōtasūšim īcinīkim, kuri redzēja atvaltu akmini pi kopa, bet gōja poši izzynōt cik ir tim vōrdim patiseības. Bet daži nu mōcekļu beja tik nauzticeigi, ka pēc vairōkom Kristus pasarōdeišonom, nagribēja ticēt, tai ka Kristus «pōrmete jīm jūs naticeību un cīsirdeību, ka jī naticēja tim, kas Jū pēc augšanceļšonūs beja redzējuši.» (Mar. 16, 14.). Apostols Tomass naticēja pat visim Apostolim un tai itīpeigi palyka sovā naticēbā, ka publiski paziņōja, ka naatzeis augšanceļšonūs breinuma, koleidz nailaiss rūkas Kristus atvārtā sōnā.

d) Pilneigi apgōž vysaidu haļucinācijas un idūmōšonas redzēšonu, kai ari slymu fantaziju tys gadejums, ka Kristus Apostolim rōdejōs vysod nagaidami un tai tōli nu vysaidu idūmōšonu, ka nu reizes pat navarēja Jō pazeit. Pimāram

Marijai Madalai Kristus pasarōda pi kopa, tūmār jei napa-zyna. lai gon tai tyvu Jū redzēja un agrōk labi pazyna. Jo tei byutu idūmōšonas redzēšona, tad Marija pat svešu personu pījimtu par Jū, bet tagad Jū pījam par dōrznīku.

e) Pasaļovušais haļucinacijai redzēšonas breidī naapdūmoj un naprōtoj. Jō ideja — fixa ir styprōka par refleksi-jas apzineibu. Bet Apostoli preteji, apdūmoj, šaubōs par augšanceļšonūs un sprīž, ka goru redzēja.

Vēļ vairōk ir navarama viļšonōs pēc augšanceļšonōs pi Kristus pasarōdeišonas divejim mōceklim ejūt uz Emmaus. Kristus gōja reizē, runōja ar jim ilgōku laiku, skaidrōja Sv. Rokstus un tikai pazyna Jū pi maizes lauzšonas. Jo Kristus pasarōdeišona ceļā uz Emmaus divim mōceklim byutu tikai idūmōšonas redzēšona, tad jūs dvēselei byutu bejuse tei Kri-stus biļde, kaidu tī redzēja īprīkš nōves, — bet na cytaida. Tys napazeišonas gadejums dīnas vydā izslādz pavysam haļu-cinaciju un pīrōda, ka Kristus pasarōdeja mōceklim breineigiā veidā un leidzeigi breineigi pōrmeja seju.

2) Jau tī poši panōkumi, kaidi izplyust nu haļucinācijas do-bas, licynoj, ka Kristus pasarōdeišonōs pēc augšanceļšonōs mōceklim navarēja byut par kaidu idūmōtu redzēšonu. Par tū vairōk myus pōrlicynoj vyspōrejais vysu Kristus pasarō-deišonu par 40 dīnu pōrskots pēc augšanceļšonōs.

a) Vyspyrms tōs pasarōdeišonōs nabeja eisa breiža, bet turpynōjōs garōku laiku.

b) Pa ūtram haļucinācijas redzēšona nūteik pi cylvākim tymūs breižūs, kurūs jūs idūmōšona, fantazija sasnādz aug-stōku pakōpi, bet kad tys pōrit, palik ar vīnu vōjōka tūs de-dzeiba uz tū litu vai dorbu, kurs īprīkš jūs aizgrōbe. Pi Kri-stus augšanceļšonōs nūtyka preteji: Kad jim rōdejōs Kristus, tad jūs prōts beja kyutrs uz ticēšonu un tikai tūs pasarōdei-šonu atkōrtōšona mūdynoņ pi mōceklim ticeibu un dedzeibu turpynōt Jō dorbu. Tōdēļ, ka Kristus pōrstōja rōdeitīs pēc debeskōpšonas, dedzeiba uz Jō gūdynōšonu pastōvēja tōļōk un beja vēļ styprōka.

c) Ir vēļ lūti ivārojama lita, ka vysas Kristus pasarōdei-šonas sōcēs tyulen tymā dīnā, kurā Augšanceļš un beidzēs Debeskōpšonas dīnā. Jo tei Kristus pasarōdeišona nabyutu eistineiba, bet tikai idūmōšonas redzēšona, tad tys nūtyktu ari pēc Kristus Debeskōpšonas.

d) Kristus nasarōdeja atsevišķi vīnam vai ūtram mō-ceklam, bet Jū redzēja visi Apostoli un vēļ ap 500 personu. Un tōs Kristus pasarōdeišonōs beja vairōkōs vītōs un vairōk reizu pār 40 dīnu.

e) Naredzēja Jō tikai vīnā vītā, kurā Jō mōcekli byutu zam kaida haļucinācijas vai idūmōšonas īspaida, bet dažai-dōs vītōs, kai Jeruzalemā, ceļā uz Emmaus, pi Tiberiades azara, pādejūs Vakariņu mōjā un t. t. Tei pasarōdeišona nūtyka dažaidūs gadejumūs, kai pīmāram mōjā pi vakariņu, ceļā pi zyvu gyušonas un t. t.

f) Kristus rōdejōs Apostolim na tymā naktī vai vo-korā, kad cylvāku acis var mōneitīs, bet dīnas vydā un na nu tōlīnes, bet tyvumā runōja, taustēja Jō rūku cērtumus.

Bet lai mōcekli nasašaubeitu par tū, ka Jys ir tys pats ar dvēseli un mīsu pret jim, kas un pyrms nōves, Kristus, stō-jīs jūs vydā, saceja: «Apskotit munas rūkas un kōjas. Es tadei pats asmu. Aptaustit Mani un raugit. Goram taču nav ni mīsas, ni kaulu, kai jyus tū pi manis redzit.» (Luk. 24, 39.)

Tai tad mōcekli redzēja Kristu Kungu, dzerdēja Jō vōrdus, varēja taustēt Jō cērtumus, beja par licinīkim kai ēde un vērēs kai nu padūtō ēdīna palyka tikai moza daļena, tōdēļ poši praktiski pōrsalicynōja, ka redz dzeivu sovu Mō-ceitōju un citim tū drūši sludynōja, ka Kristus ir patiši aug-šanceļš un nōvi uzvarējis.

Protestantu vērturņiks Freiburgas augstskūlas profesors A. Gfroerers, pazaudējis sovu jaunū dīnu ticeibu isōce kristti-ceigas vēstures olūtu pēteišonu. Tō dorba laikā pīnōce pi taidas pōrsalicynōšonōs, ka nivīns vēsturiskais fakts nav tik skaidri pīrōdeits un pastyprynōts, kai Kristus augšanceļšonōs. Ar tū vīnu faktu pōrlicynōts mynātais zynōtnes veirs otkon nu jauna iticēja un tyka par dedzeigu katōli († 1861. g.).

4. Kristus Dīviškumu pastyprynoņ Jō pravītōjumi.

Par Kristus Dīviškumu vēļ licynoj Jō pravītōjumi, kurj jau pa daļai izapildēja un daži alzvīnam pyldōs. Nu Kristus breinumu mes pazynom Jō vysvareigu Dīva spēku, bet Jō vyszynōšonu mes varim pazeit nu tō, ka Jam skaidri beja ra-dzama kai tagadne, tai un nōkūtne.

Kristus laseja cylvāku sirdī pat jūs nūslāptōs dūmas, zynōja vysus cylvāku grākus un lobus dorbus. Samaritei izstō-sta jōs dzeives nūtykumus tai, ka teļ izbreinā soka: «Kungs, es radzu, ka tu esi pravīts.» (Jōn. 4, 19.). Kristus zynōja sovu vojōtōju vilteibu un tai pilneigi pastōsta sovim Apostolim par vakariņu mōjas sagatavōšonu, zyna par Lazara nōvi nu tōlī-nes, kai ari daudzi cytu gadejumu.

Kristus ir par «nōkušo myuža Tāvu,» jo **Jam** ir labi zynomi visi nōkūtnes nūslāpumi, tōpēc dažus **Jys** pastōsta sovim **Apostolim** un ļaudim: Par nōkūtni **Jō** pravītōjumi stōsta:

a) Par **Kristus** mūku, augšanceļšonūs, Debeskōpšonu un Sv. Gora atnōkšonu.

b) Par **Apostolu** darbeibu un dzeivi.

c) Par **Kristus** Bazneicu.

d) Par **Kristus** pretinīkim un īnainīkim.

a) **Kristus** skaidri pasludynōja sovas mūkas laiku un augšanceļšonūs: «Raug, mes ejam uz Jeruzalemu, un Cylvāka Dāls tiks nūdūts vērs Goreidznīkim un rokstu mōcētim; tī Jū nūtīsōs uz nōvi un nūdūs pogōnu izsmīklam, šausteišonai un krystā pikaļšonai, un trešanjā dinā Jys pisaceļs nu myrūnim.» (Mat. 20, 18.—19.). «Vīns nu jums mani nūdūs.» (Mar. 14, 18.). «Es tev soku, Pīter, šudiņ gaiļš vēl nabyuš nūdžidōjš, kai tu Manis trejskōrteigi aizalīgsi.» (Luk. 22, 34.). Tys vyss tai izapildeja, kai **Kristus** īpriķš runōja.

b) **Kristus** redzēja un zynōja arī **Apostolu** dzeivi un darbeibu, tōdēļ jīm runōja: «Jī jyusus nūdūs tīšai un sovōs sinagogōs jyusus šausteis.» (Mat. 10, 17.). «Patīši, patīši Es tev soku: Koleidz tu vēl beji jauns, tu pats sevi jūzi un gōļi, kur tū gribēji, bet, kad tu palīksi vācs, tad izstīpsi sovas rūkas un kas cyts tevi juss un vess tur, kur tu nagribi.» (Jōn. 21, 18.). Šymūs vōrdūs Pesteitōjš pasludynoj sv. Pīteram, kaidā nōvē tys mērs. Un teišam izapildeja.

c) Par **Bazneicu** **Kristus** sludynōja otru izplaukšonu, jōs varu un myužeigu pastōveibu: «Dabasu valsteiba ir leidzeiga sinepu grydam, kurs lai gon ir pats mozōkais, storp/vysom saklōm, bet izdeidzis izaug lelōks par citim dōrza augim un palīk par kūku, un gaisa putni atskrējuši dzeivoj jō zorūs.» (Mat. 13, 31.—32.). Teišam nu moza cylvāku pulcēna **Kristus** **Bazneica** palyka kupla par nagrau laiku un tagad fījam vysu zynomu pasauli: «Vysā pasaulī... tiks sludynōts šytys Evangelījs.» (Mat. 24, 19.). «Un Es tev soku: Tu esi Pīters — (klīnts), un uz šōs klīnts Es uzceļšu sovu **Bazneicu**, un eļnes spēki jōs nauzvarēs.» (Mat. 16, 18.).

d) **Kristus** paredz arī sovu pretinīku nōkūtni un jīm tū pasludynoj: «Tev atnōks dīnas, un tovi īnainīki ap tevi apmess valni, tevi aplenks un nu vysom pūsem tevi apspīss. Jī tevī un tovus bārnus, kas tevī ir, pagōzs pi zemes un akmiņa uz akmiņa naatstōs, jo tu sovas apraudzeišonas laika napaizini.» (Luk. 19, 43.—44.). Patīši Es jums soku: **Šitei cilts** napōris, koleidz tys vyss nūtikš.» (Luk. 21, 32.).

Vēsture mums stōsta, ka visi **Kristus** pravītōjumi vyspilneigōk izapildeja. Atnōce taisneigō sūda laiks **Jeruzalemas** dzeivdōtōjim. Tei paaudze, kura pīnoglōja **Jezu** krystā vēl nabeja iznykuse, kad atnōce tys asnis uz jīm un jūs bārnim, kura tī pīpraseja nu **Pilata** **Dīva** nōveišonas dorbā. Tōs brīsmas, kuras **Kristus** īpriķš pasludynōja, izapildeja. Par tū licynoj divi oculīcinīki: **Farizejs Jezups Flavījs** un **pogōns Tacīts**. Pats **Titus** sajūta sevi par **Dīva** Irūci **Izraeļu** strōpēšonai, tōpēc gūda gōjini atsateice nu uzvarātōja gūda vainaga.

Jezups Flavījs ziņoj: 1) ka **Dīva** noma pamats beja izcylōts un saļaukts. **Pogōnu** rakstnīks **Marcelinus** stōsta, 2) ka bezdīveiga **Julijana** atkritēja slōpšona nu jauna izbyuvēt svēneicu **Jeruzalemā** un caur tū pīrōdeit **Kristus** pravītōjumu nāpareizeibu, palyka velteiga un bezaugleiga, jo baileigi guņs viņi izarōve nu zemes īkšines un pi dorbā napilaide.

Tai tad mes otkon redzim, ka **Kristus** pravītōjumi un tūs izapildeišona licynoj par **Jō** **Dīviškumu**. Tad **Kristus** teišam ir apsūleitais **Messija**, eistyns **Dīva** **Dāls**, eistais **Dīvs**!

5. **Kristus** dzeive.

Kristus dzeive ir par vysaugstōku sevis papildeišonas pīmāru. Jys atnese pasaulam tykumus, kuru leidz tam laikam pasaulš vēl nazynōja. Bet Jys pats kam viņ cytus mōcēja, tū arī pats pildeja. **Jō** **debeškeigō** pilneiba un svātums ir augstōki par vysu ļaužu pilneibu. Jys beja leidzjuteigs un žālsirdeigs kotram cītušam, skumeigam, vōrguļam, atstōtam un aizmērstam. Jys beja žālsirdeigs ikvīnam pazemeigam grēcinīkam, bet borgs un taisneigs ļaunas vaļas cylvākim. Pīmāram rōja ļūti borgi vilteigus farizejus. Par **Kristus** lobū sirdi licynoj tyukstūši izdzeidynōtūs cylvāku. Bet golvonajā sovas syutnīcelbas dorbā, tys ir dvēseļu pesteišonas litā ir vysdreizōks paleigā, žālsirdeigs pīdūšonā un labsirdeigs uz ļaudim. Nareizi aizmērst par ēdīni un dzerīni, kad ir jōstrōdoj dvēseļu lobā, jūs pesteišonas litā. Sovam nūdevējam gotovs pīdūt un par pirmim uz krysta **Jō** vōrdim beja: «Tāvs, atlaid jīm, jō tī nazyna, kū dora.» (Luk. 23, 34.). Arī mums pīsoka it pā **Jō** dzeives stygom: «Mōcatēs nu Manis, Es tadei asmu lānprōteigs un pazemeigu sirdi.» (Mat. 11, 29.).

Vysmozōkō ļaunuma navarim atrast **Jō** dorbūs. Tōdēļ Jys pats proša nu sovim pretinīkim: «Kas nu jums var man pōrmest grāku?» (Jōn. 8, 46.). **Farizeji** un žaidu vacōkī lai gon stipri jū īneida, tūmār naatsadrūsynōja **Jō** apvainōt kaut vysmozōkā nūzigumā. Stōda pretim **Jam** nataisneigūs īcinī-

kus, bet Pilats tūmār soka: «Nikaidas vaiņas pi Jō naatrūnu!» (Jōn. 19, 4.). Apvainoj Jū sabata napildeišonā, jo Jys dareja breinumus un sauce sevi par Dīva Dālu, tūmār pošī tymūs breinumus pazeist Dīva spēku un zam krysta stōvādams simt-nīks izzeist: «Patīši šytys cylvāks ir eistyns Dīva Dāls!» (Mar. 15, 39.).

Kristus dzeives svātums ir par Jō mōceibas pareizeibas un Dīviškuma pīrōdejumu. Beja daudzi laužu, kuri puikim gōja pēc Jō mōceibu un sauce Jū par Messiju un Mōceitōju un stipri ticēja Jam. Un kad Kristus myra uz krysta, tymā pādeja sōpu breidī atgrīž vīnu nu slapkovom pi Sevim. Kristus beja, ir un paliks vysom tautom un ciltim par dzeives idealu.

Kristus dzeive, Jō mōceiba skaidri līcynoj par Jō Dīviškumu, ka pat ticeibas pretinīki, pīmāram, D. Strauss sauc Jū «par nikod nasasnādzamu cylvākim tykumiskō svātuma un pilneibas idealu.» Ivarojūt šū vysu mums drūšl, nūlīkūšim pazemeiba golvu jōpasoka reizē ar Napoleonu: «Mani pōrlīcynoj Kristus Dīviškumā, Jō dzeive.» Tai runōja sovā laikā slovonais, bet vālōk izdzeitais uz sv. Helenas jyras solu Napoleons I.

6. Kristus darbeiba.

Lai Kristus darbeibu pilneigōk pazelt, mums jōnūvērteļ Kristus ticeibas pīaugšonu un jōs tai otru izplaukšonu vysā tūs laiku civilizeitajā pasaulī. Lai styprōk atsaspūgulōtu tei Dīviškōs darbeibas sajusma ir vēl jōivāroj tūs gryutumus un šķēršļus, kaidi pretim stōjōs Apostolim Kristus mōceibas sludynōšonā. Tūs gryutumus un šķēršļus byutu jōpadola uz:

- 1) ikšejim un
- 2) ōrejim.

1) **Vēstures fakti** mums stōsta, ka ticeiba, kuru īstōdeja Kristus, nasaskotūt uz tim atbaidynōjušim leidzeklim: vojōšona, mūkas, nōve, izdzeišona svešumā, gryuti dorbi un cītumi, — tumar otri pīauga skaitlī un izplauka taišni breiniškā veidā. Jei speidēja ar breinumim un cylvāku slōpstūšōs sirds dzirdēja ar labvēleigu atspērdzynōjušu rosu. Tei kristticeibas pīaugšona un pastōveiba, tī breinumi un ticeibas panōkumi skaidri līcynoj par jōs Dīvišku raksturu un skaidrā volūdā kotram apzineigam cylvākam runoj, ka jōs īstōdeitōjs ir Dīvs.

Kristticeiba ūmal pīaug un styprynōjās. Jau Sv. Gora atnōkšonas dīnā ap 5000 personu pījam kristeibu. Otrā laikā šei ticeiba teik zynoma vysattōlōkōs pilsātōs. Pīmāram: Azijas, Afrikas, Eiropas. Pirmī kristticeibas godi ir visi atzeimāti ar Kristus uzvaras gōjīņa krūni. Uz tagadejū Franciju un Vōciju

kristticeibu atnas romišu karaveiri. Pēc sv. Irineja līceibas jau ūtrajā mjužā pa Renas upes krostmolom atsaroda vasalas kristticeigōs draudzes. Mediolanes edikts 313. godā dūd breiveibu un ar tū pošu atļauj breivi augt un zīdēt Kristus Bazneicai. Tertulians runoj pogōnīm: «Vēl asam vakareji, bet vysur asam storp jums: tīsas nomūs, pilsātōs, pilēs, senatā un cezaru pilēs.»

Taidu otru kristticeibas pīaugšonu un izplaukšonu ir jōpījam tikai par vērsdabisku dorbu, jo beja lūti daudzi šķēršļi, ar kurim beja jōkaroj kristticeibai. Ikšejī gryutumi mit pošā ticeibas mōceibā un jōs dogmatūs. Žeidim un pogōnim beja gryuti saprast taidu pašaižīdzeibu un inaidnīku mīlōšonu, kaidu sludynōja Kristus un Jō mōcekli. Kai ari vēl naatteistēitam pašaujam beja gryuti saprast sludynōtu Kristus mōceibu un ticeibas nūslāpumus, kuri vysod paliks nasasudzami cylvāku irūbežōtam prōtam. Skaistī par tom gryuteibom mums runoj sv. Pōvuls Apostols: «Mes sludynojam tū krystā pīkoltū Kristu: Judim par ļaunōjumu, bet pogōnim — muļkeiba.» (I. Kor. 1, 23.).

Keōpēc tai? Tōpēc ka Kristus ticeiba sludynoj žaidu un pogōnī religiju zusšonu un atmesšonu un tom ir jōdūd vītu kristticeibai, jo jōbyun tikai vīnai pareizai religijai. Taida mōceišona bez šaubu daudzi kaitēja jim, jo kolpōjuši mīasai cylvāki dreizōk nu tōs bāga, tōpēc ka Kristus pīsaveja ticēt vīneigam Dīvam trejōs personōs, rōdēja Dīvu kai bērneņu stalleitī sileitī, rōdēja tū uz krysta un zam maizes zeimem paslāptu Vyssvatōkā Sakramentā. Sludynōja Kristus augšanceļšonus un vyspōreigu cylvāka mīsas augšanceļšonus, kai ari Postora tīsas dīnu. Taida mōceišona ļaudim beja lūti gryuti saprūtama un miseigim cylvākim napateikama, tōdēļ sovaida Dīva žēlesteiba paleidzeja apostolim īkarōt cylvāku sirdis Kristus ticeibai. Vēl šū boltīdīnu, nasaskotūt uz taidim filosofijas un teologijas panōkumim un tūs paleidzeibas, kuras daudzi ir loba darējušas religijas nūslāpumu saprasšonas lītā, tūmār ir vēl daudzi taidu cylvāku, kurim katōliskōs ticeibas mōceiba rōdēs par oplomeibu. Nav tad kū breinōtīs, ka pogōnīm, kai pīmāram Tacits, Plīnijs, Svetonījs sauce kristticeibu par muļkeibu, oplomeibu un ōrprōteibu... Tys nūtyka un vēl tyu nūteik jō kaisleibu dzeivē nūgrīmušim cylvākim tykumeigō dzelve rōdēs par muļkeibu. Bet pogōni taču kaisleibas dīvynōja.

Kristticeigōs morales mōceiba vēl vairōk baideja kaisleigūs pogōnus, jo Kristus mōceiba nūsmōdeja vysu tū, kū leidz šam pasaulš taj korsti mīlōja: lepneibu, patmīleibu, kaisleibu, laupeišonu un cytus nūzigumus. Bet pīsoka: byut pazemeigam, mīlōt vysus cylvākus kai pošam sevi, mīlōt sovus inaid-

tiķus, mīļoti ceisteibu un t. t. Kristus ticeiba atzyna vysus cylvākus leidzonus pret Divu: tys ir, nabogus un turelgus, samnīkus un kolpus, kungus un vērgus, veirīšus un sīvītes, valdņikus un pavalstņikus... Kristus ticeiba sludynōja atbildeibu pret Divu par cylvāka dorbim, pat nūslāptom dūmom un pīpraseja, ka cylvāki syudzātūs nu visim grākim. Par lelōkim nūzigumim uzlyka gryutu publisku gondarējumu, nu kuras ni kēneni, ni valdņiki, ni mōceitī veiri breivi nabeja. Golā Kristus mōceiba pīpraseja ticeibā pastoveibu leidz pat nōvei.

Karofūt ar šom vysom gryuteibom un šim škēršlim, kristticeiba beja ļūti nabadzeiga un naspēceiga ar varelgu veiru atbalsteišonu, jo nivīna «dīviškō cezara» (tai romīši sauce savu cezaru), nabeja kas Apostolus aizstōvātu. Ari nabeja nivīna filozofa, ni prōtōtōja, kuri Apostolim paleidzātu sludynōt Evangeliju. Kristus mōceibu un Kristus ticeibas morales pīnōkumus sludynōja Galilejas zvejņiki — Apostoli. Ari tys īnāids, kurs tymūs laikūs beja storp Judim un pogōnim beja par lēlu plaisu, ka pogōnim byutu vīgla pīsatyvynōšona un patyka pījimt sludynōtu jaunu ticeibu nu Judim.

2. Ūreji gryutumī.

Nasaskotūt uz tīm ikšejim gryutumim, vēl Kristus ticeiba beja ļūti gryuti ūreji apstōkli, kurūs tai beja jōsōc savu dzeivi.

a) Zeidi vojōja un īneida Kristus ticeibu, jō vōrdu un dareja tai jaunu, kad vīn un kur vīn varēja. Izlītōja savu spēku un varu, pīmāram sv. Stopons un citi Apostoli — beja nūmūceitī. Vālōk vilteigi apmalōdami kristticeigūs pret Romas cazarim un cezaru vītnīkim, dareja ōrkōrteigi lelus zaudejumus Kristus Bazneicai. Cereiba jauna Messija atnōkšonā un ašneigais īnāids pret eistynu Messiju, kura sludynōja Kristus Bazneica, Tū krystā pikoltū Nazaretītī, mūdynōja žeidus pi mežūneigu un zvērisku dorbu.

b) Pogōneiba beja stipri saisteita ar Romas valdeibu un jōs īkōrtu. Sevis izlūtynōšona, nagauseiba, montkōreiba un kaisleibom izdōbšona stipri turēja pogōnus natykumelbas teiklūs. Tī sovas svētneicas pīpildēja ar nūzigurnu dīvaklim. Tōdēļ Kristus ticeibā pogōni redzēja sovas ticeibas īražu un pat valdeibas iznycynōšonu un zussōnu. Šys beja golvonais mōjīns, kurs cezarus mūdynōja nōvēt, vojōt un mučēt kristticeigūs, kai sovas īnāidņikus, jo kristticeigi cazarim naatdove gūda, kai Dīvam.

c) Pi augšmynātīm gryutumim vēl pīsadaleja dažaidas heresijas un keceri. Pakrituši dažaidūs nūzigurnūs un atkritēji nu ticeibas daģa īnāida gunī pret Kristus pareizu Bazneicu, tōpēc pyulējōs kai vīn spādami apmalōt kristticeigūs pret valsts veirim un cazarim.

Tūmār nasaskotūt uz tom vysom kai ikšejom, tai ūrejom gryuteibom nasaskotūt uz tom tik borgom mūkom, kaidas lītōja pogōni pret kristticeigim, Kristus isōktais dorbs nazuda, turpretim dreizi un ōtri plauka, auga, vairinōjōs un īkarōja pogōnu tautas. Tōdēļ Romas cezars Julijans atkritējs, kurs vyssirsneigōk grībēja iznycynōt Kristus ticeibu, mērdams pasaceja: «Tu, Galilejit, uzvarēji!» Ivārojūt tū vysu kaidūs apstōklūs Kristus ticeiba auga, drūši varim apgolvōt šōs ticeibas Dīviškumu reizē ar sv. Augustinu, kurs soka: «Kristus ticeiba, vai izplauka breineigā veidā, vai jei poša ir par vīnu nu lelōkim breinumim.» (de civ. 22, 5.)

* 7. Kristus ticeibas augli.

Tymā laikā, kad kristticeiba isōce savu darbeibu vysa pasaula, bet seviški Romas valsts beja nūgrimuse ļūti dzili natykumu dyunē: slapkaveiba, patmīleība, kaisleiba, tyvōkūs izsyukšona, īnāids un vilteiba valdeja par jīm. Kristus ticeiba stōjōs pi pasaula atjaunōšonas. Pasaula atjaunōšona pastōv tymā, ka Kristus ticeiba nasdama cylvākim jaunu dzeives sajusmu un jaunus morales lykumus mōcēja tīs lvest cylvāku dzeivē. Taidā ceļā mūdōs vysūs dzeives valcōjumūs morales styprums un spēks, kai pīmāram: a) ticeibā, b) sabīdriskā dzeivē un c) kulturas dzeivē.

a) Vyss, kas leidz tam laikam zamynōja cylvāka, kai prōteigas radeibas gūdu, kai: apmōneišona, pīvilšona, izsyukšona, cylvāku uperēšona, kaušona, bezkauneibas kults: (Astarta, Baals, Molochs, Venera) — tyka nūstumti molā.

Ticeibas jēdzīns un tōs zīneiba, kaidu atnese Kristus, apgaismōja cylvāka dzeives mērki un jō uzdavumu, apmīrīnōja cylvāku siržu steigsmi un parōdeja cylvākam eistu laimi, kai tagadnē, tai un pēc nōves.

Morales zīnā sovķōrt kristticeiba sludynoj eistynu tykumeibu. Jei beja un ir borga un strōpej samaitōtu dobu, bet tykumim deve un dūd žēlesteibu. Pateicūt tam aizzīdēja nazynomi leidz tam laikam kristticeibas tykumi un Kristus ticeiba palyka par svātūs ticeibu.

Skaisti par šytū runoj sv. Justins savā apologijā: «Tī, kuri agrōk dzeivōja kaisleibu ījurā, šudip ir par ceisteibas gūdynō-

tōjim. Tī, kuri agrōk nūlice golvas pret elkim, šudim atdūd **gīdu** eistynam Dīvam. Tī, kuri agrōk miļōja tikai zaltu un **hogōteibu**, tagad tū vysu atdūd nabogim. Tī, kuri agrōk sovstarpeji īneida vīns ūtru, šudim lyudz Dīvu par jim un meklej sadareibas.»

b) Sabīdriskā dzeivē beja pylns nataisneibas, pōrspāka un mežūneibas. Styprōkō tīseibas beja par vīneigu taisneibas māru. Saimes gunkurs beja satraipēts ar daudzsiņeibu, atstōšonu vīnam ūtra, šķēršonūs vai nōveišonu un bārnu šlapkavōšonu. Sīvīti skaiteja tikkū na leidzonu lūpam, tōdēļ turēja vērdzeibā un veiram par sīvu beja vysa vara un tīsa. Nacīte un nacīnēja bārnu un tī tyka nōvāti. Augstōkūs patmīleiba beja par nabadzeibu zamōkim, valdeja cilvēcī pret dabiski kaisleību nūzigumi.

Montrauseiba pi augstōkim, olkonums un vērdzeiba pi zamōkim, beja pogōnu dzeives biļde.

Kristticeiba sludynōja vyspōreju brōleibu, samozynōja nabadzeibu un sabīdriskā dzeivē naleidzoneibu. Navarādama uz reizes atjaunōt pasaula šymā litā, steidzēs pi tō pakōpiniski. Sīvītes tyka salīdzynōtas ar veirišim. Lauleibas svātumu atjaunōja un nūstyprynōja saimes dzeivi. Bārnu audzynōšona tyka nūteikta kai vyssvātōkais dzymdynōtōju pīnōkums. Kristus ticeiba nūkōrtōja, nūregulēja dorba vērteibu un olgu, paskaidrōja cīsšonu nūzelmi. Pasateicūt tam nabadzeiba zaudēja savu pazamynōjušu uzskotu, nalaimes — izmysumu un bezcereibu, cīsšonas un sōpes — kūrņēšonu un smilkstēšonu. Tōdēļ kristticeibā rūnās slimneicas un nabogu nomi, kai ari cetas labdareigas īstodes, kuras kolpoj tim apmīgtim un vōrgulim, lai jūs syuru liktini atvīglynōt.

c) Ari civilizācijas litā Kristus ticeiba ļūti un ļūti daudzi atnese lobī pateicūt kam cilvēce gōja otrim sūlim uz prišku, kai pīmarā, tyka nūvārta uz arenas gladiatoru ceļnas, divkaujas, medeibas uz vērgim, vērdzeiba, pōrspāks un patmīleiba. Šys vys licynoj vīneigi tū, cik gryuti beja kristticeibai karōt ar ļaunim īrodumim. Kristticeiba atnese pasaulam «vōjokūs tīseibu,» augstu debeseigu «taisneibu,» kura lai gon vēl napavysam īsakpōja cylvāku dzeivē, tūmār zemes dzeivi pōrmainēja leidz napazeišonai. Styprōkūs tīseibas ir «dyures tīseibas,» mīsas, vai otkon bezprōteibas tīseibas, vōjokō tīseibas ir «Dīva tīseibas».

Un tagad šūboltdin, kur vīn cylvāks atsakōp un atstōj Kristus ticeibas mōceibu, pōrkōp vai lauž jōs lykumus, grīžās atpakaļ uz pogōneibu, ir paļ baileigōku, kai vacu laiku pogōnu. Kur vīn nūstum molā Kristus ticeibas civilizācija tur

tyulen, pasarōda baileigi, šausmeigi pagōjūs pogōneibas dorbi. Tur ceļās kaisleigō dzeive, tur laulōtūs dzeive un saimes īkōrta palik nūzāļojamā stōvūkli, tur mōksla un zineiba teik sakrūplōtas un mīseigais kaisleibu egoisms (patmīleiba) palik par vīneigu tās dzeives spaitu. Tōdēļ jo cilvēce gryb patīseibā saspēgt brōliskōs mīlestības dzeivi un ļaimeibu vērs zemes, tad lai pyulejās vysu savu darbeibu veicynōt, īsōkt un nūbeigt sadareigi ar Kristus ticeibas lykumim, jo tytaldī nōks otkon vērs zemes jaunī pogōnu laiki un mežūneiba.

Kristus ticeibas Dīviškumu pastyprynoj tī nūmūceitī, kuri skaidri Dīvu pazynūši un palykdami stipri pōrlēcynōti kristticeibas eistīneibā, pacīte mūkas un pījēme nōvi, lai tikai leidz golam byut uzticeigim Kristus Kungam. Tei apbreinojamō un veiriški drūsō mūciniku varūneiba un iztureiba teišam runoj, ka tikai Dīva spēks tū varēja mūdynōt vōju sērmgaļvu un vōju bārnu kryutīs, kai ari sīvīšu sirdīs, kuri Dīvu slavādami, gōja uz nōvi. Tōdēļ daudzeji pogōni radzādami jūs pīceļgom seļonā gryutūs mūku laikā, atmete pogōneibas aizsprīdumus un pījēme Kristus ticeibu.

Lels un ļūti lels kristticeļgūs skaitļis zuda pyrmajūs myužūs Romas pilsātā. Par tom mūkom varim pōrsalicynōt pogōnu rakstniku dorbus un tīsas lamurnūs, kai ari kristticeigūs rokstūs par nūmūceitim. Nav īspējams pasnēgt zudušūs nūzūbyne un plēseigūs zvēru, pīsystūs krystā, dadzynōtūs gunī un daudzi mūceitūs — kristticeigūs skaitļa.

Bet tei breivvāleigō un ar prišu mūku un nōves pīmīšonā vērdsabiskō uz īnainīkim mīlesteiba un bendem pīdūšona taču skaidri runoj mums par Dīvišku spēku un Dīva želesteibu, kuras jys naatteic, tim, kuri Jū izzeist un gūdynoj. Na visi mūcekli par ticeibu palyka leidz golam uzticeigi, dažim na tim atkryta, bet tūs beja tai mozs skaits un tikai tī baileigi un nāpastōveigi. Vētsture mums stōsta, ka uz mūkom un guni vede daudzi vacu, jaunekļu un jaunovu, bārnu un mōšu, kurim pītyktu vīna vōrda: «aizalīdzu,» ka palikt slovonim un dzeivim, tūmār jī lobōk pījēme mūkas un nōvi un nūmūceitūs krūni, bet naizalīdze Kristus mīleibas un Jō ticeibas. Daudzeji mērdami un sovā asni sleikdami, lyudzēs par tim, kuri jūs mūceja, kai pīmarām sv. Stepons, sv. Polikarps, sv. Laurs, sv. Apostols Andrīvs un daudzeji citi. Ari myusu laikā nātryukst tūs, kuri Kristus ticeibu izleļ savu asni un pījam nōvi.

Daudzeji breinumi, kuri nūtyka mūku laikā, vai gon stipri nāļēcynoj par kristticeibas svātumu un Dīviškumu? Sv. Jōns, imasts vōrušā sveču kotlā palik dzeivs un naiztykts. Sv. Polikarps nacīte gunī sōpu, sv. Lucijana nivīns navarēja nu

vītas pakustynēt. Daudzeji gadejumi, kur plēseigi zvēri lai gon olkonī, lūmār naplēse vōju kristticeigū, bet laizēja jūs kōjas un vēj lūti daudzi dažaidu breinumu, kuri mums stōsta, kai «breineigs ir Dīvs sovūs svātajūs!»

Kristticeigūs mūcekļu mes navarim saleidzynēt ar karaveirim, kurim jōnōk kautimī un kuri atdūd savu dzeiveibu par citim. Šaidā gadejumā ir vysā dabīšks īmeslis zam zynomas idejas īspaida mūstās pi cylvāka vysu psihijas spēku koncentrēšona, kuri sasnāguši augstōku pakōpi, pasarōda kaidā varūneigā dorbā. Turpretim kristticeigī mūcekli ir atzeimejami ar piļneigu leidzsvoru un psihijas nūpītumu, ar vysu dvēseles varu, spēku, kas var byut pat vacūs godūs. Lējōs kristticelgais asnis, bet veļteigi nazuda, jo ikvīna kristticeigō nōve mūdynōja pogōnu sirdīs eistōs laimes pazeišonu, kas tūs sovķōrti dareja par kristticeigim. Tōdēļ Tertulijans soka: «Mūcekļu asnis ir par jaunūs kristticeigūs sāklu.»

Tai auga un plauka breineigā ceļā īstōdeitō Kristus ticeiba. Bet Kristus gribēja, ka tei ticeiba palyktu leidz pasaula golam, tōdēļ īstōdeja kristticeigūs ļaužu savineibu vai Bazneicu, kurai pīsaceja sorgōt tū vysu, kū vīn Apostolim beja runōjis.

Papildejums I.

Cylvākam ir ļūti svoreiga līta dzimt nu lobas un veselelgas gimines. Darvinam pīkreit tys gūds, ka jys atklōja tū, ka ļauni vai lobi īrodumi vad cylvāku vai pi augstōkas sevis papildēišonas, vai pi zamōkas pakrisšonas un ka fiziologiskais lobums vai otkon ļaunums sasnagts pi gimines vedēja pōrīt ar uz pēcnōcējim. Tōdēļ, kū vairōk beja cepteigōku, idealōku, laipnōku un lobōku personu gimines vai cilts sastōvā, tū jūs pēcnōcēji lobōki un styprōki, dailōki.

Kam ir zynomi Pesteitōja vai Messija pravītōjumī, tys arī redz kai Dīva apsavēršona sorgōja tōs cilts, nu kuras beja jōdzymst Messijam. Dīvs izlosa vysgūdeigōku Noju, pēc jō lobōkū dālu Semu, vālōk Abraamu, Izaaku, Jākubu un golā cepteigu kēneņu Davidu... Sovaidi nūsorgoj Messija Mōti nu ikvīna grāka tralpekļa. Jau šys vīn mums runoj daudzi par Kristus personas augstumu un gūdu.

Bet Kristus mōceiba? Cik jei ir augstōka par vyspasaula prōtōtōju mōceibom! Kristus mōceiba kai tōs saturs un metode, ir teiši Dīviška. Tei izašķir nu vysom pasaula filozofu mōceibom ar savu Dīvišku sajusmu un pōrspēj vysas pasaula gudreibas. Ni vīna cylvāka nabeja, nav un nabyūs, kurs varātu ar Jū leidzynōtīs.

Kristus mōceibōs ir radzams Dīvs, kai pylns mīleibas un labsirdēibas uz cylvākim Tāvs. Cylvāks ir Dīva radeiba, ir par Dīva bārnu un lobōku draugu, kura sirdī Dīvs gryb dzeivōt. Pesteitōjs mōca par vyspōreigu cilvēces atpērķšonu un vysu ļaužu un myužeigu debeseigu laimi paaicynōjumu. Rōda patīseigu cylvāka vēerteibu un gūdeibu. Pastyprynoj un aplīcynoj cylvāka breivu vaju. Rōda cylvākam moralīsku sevis papildēišonas īspējameibu un atbildeibu pret Dīvu par sovīm dorbīm. Kristus mōca par žēlesteibu un īstōda Sakramentus, ka mes vīglōk dabōtu tōs žēlesteibas, kuras myusus dora par eistim Dīva bārnim. Kristus mōca myusus par teiru, augstu myusu dorba nūdūmu un mērki, mūdynoj pi tykumeigas dzeives un dūd mums Vyssv. Sakramentā sovu Mīsu un Asni par goreigu maizi. Kristus myusus mōca, ka ir myusu Dīvs, myusu Mōceitōjs, myusu Tīsōtōjs, myusu Draugs, myusu Brōls un mes visi caur žēlesteibu ar Jū savinōti asam par Jō mistīskōs mīsas lūceklim.

Nu Kristus mōceibas mes pazeistam savu augstu mērki un pazeimōšonu. Pazeistam eistynu taisneibu un mīlesteibu, pazeistam arī tū, ka dzeivojam vērs zemes un asam tōpēc radeiti, ka Dīvu pazeitu, gūdynōtu, Jam kolpōtu un pēc ar Jū myužam debesīs dzeivōtu. Kristus mōca, ka cylvākam ir pīnōkums Dīvu gūdynōt. Kristus pīprosa nu mums naīrūbežōtōs Dīva mīleibas. Jys arī pīsoka cylvākim mīļōt savu tyvōkū un pīprosa labi dareit sovīm īnaidnikim. Kristus izmōceja pasauli dareit žālsirdēibas dorbuš; izmōceja tykumeigi dzeivōt, izslavēja ceisteibu, kas izpīldeite ar teiru Dīva mīleibu, cylvāku pacel un dora tū svātu. Kristus īteic pazemeibu, kuras pogōni nazynōja. Teišam jōsoka, ka taida mōceišona navar byut cylvāka, jo cylvāka gors naspātu tū padareit, bet tikai Dīvs.

Tom sovom dzīļa un debeškeiga satura mōceibom Kristus mōcēja īdūt tik pateikamu un breineigu formu, ka tyukstūšas ļaužu bez mīsas atpyutas īt Jam pakal un klausōs. Par vysdzīļōkim nūslāpumim tai vīgli un skaidri runoj, kai tys, kurs patīseibu un taisneibu redz ar acim. Uz dažaidim sarežģēitīm valcōjumim dūd ūmai skaidru atbīdī, kura ikvīnu pasaula gudreibu puteklī nūgōž. Tai mōceit un vysus valcōjumus izraiseit var vīneigi Dīvs!

Papildejums II.

Sakūpojūt un saleidzynojūt vysu Dīva Atklōšonas un veidōšonas laikmetu, īpaši: pyrmōtnejū Atklōšonu, patriarku un

Motīzācija — ar Kristus atklāšanu, mes redzim, ka tās vysas, lai gon sevi dažaidi škirās, sludynoju vīnu un tū pošu religiju. Nu vīna olūta izrīt un uz vīnu cenšās mērki. Tom ir Dīvs par Radeitōju un tys pats vērsdabiskais mērki. Par goļvonū tūs Atklāšonu pamatu ir Pesteitōjs — vai gaideišonā, vai otkon atnōkšonā.

Tōdēļ ir tei poša religija, kura pōrīdama dažaldus pīsagatavōšonas pakōpes galeigi pīnōk, sasmādz sovu pīlneigu izplaukšonas zīdu kristticeībā. Tad kristticeigō religija nav par vysā jaunu dybynōtu religiju, bet pēc Jōs Istōdeitōja vōrdim ir tikai par Vacō Istōdejuma tōļoku izaveidōšonu un papildēišonu. Tōpēc Vacō Istōdejuma grōmotōs beja daudzkrōtejō apsūleišona, mīrīnōšona, daudzējōs zeīmēs un simbolūs izrōdeita ... Tōdēļ Jaunō Istōdejuma lykuma devēja tai stīpri gaideja un pēc Jō slōpa vysas tautas, bet seviški žēidu tauta.

2) Kristticeigō Atklāšona ir na tikai pīlneigōka, bet vyspōri vyspīlneigōkō un vysaugstōkō Atklāšona, kaidu vīn varim īdūmōt.

Taču par kristticeibas Istōdeitōju ir Dīva Dāls Kristus: «kurā ir paslāpta vysas gudreibas un zineibas bogōteiba.» (Kol. 2, 3.), kurs vyslōbōk zyna un saprūt cylvāka vadzeibas. Byudams par Dīvu un myusus mīlōdams pījam cylvāka dobu pasazamynoju, ka cylvākus Dīva bārnu gūdeībā uzaugstynōt. Nūkōp nu dabasu uz zemi, ka myusus vilkt un vest uz dabasim, izlītōja vysus spākus laužu mōccišonā pat napažālōja sova ašna un dzeiveibas, lai tikai myusus aplalmōt. Bez tō vēļ deve mums sovu Mīsu un Asni, īstōdeidams Vyssv. Sakramentu.

3) Galeigi kristticeigō Atklāšona ir na tikai Vacō Istōdejuma īpīldeišona un papildēišona, bet reizē Dīva Atklāšonas nūbeļģšona, kura sōcēs tyulen pī cīlvēceš šyupeļa un beldzēs ar pādejō Apostola nōvi.

Kad Vacō Istōdejuma grōmotas tik daudzi reizū pīmiņ par Messiju, kai par Tū, kurs atness nu dabasim jaunu gaismu, tys ir jaunu mōceibu, tad Jauno Istōdejuma grōmotas nikō jau napīmiņ par kaut kaidu jaunu Atklāšonu, turpretī vysai jaunas atklāšonas cereiba ir izslāgta.

Tūmār šei patīseiba nīmoz naizslādz privatu atklāšonu, kaidas nareizi sajam svēteigas personas, pīmāram sv. Margariete Alacoque, vai arī citi svāti. Bet taida Atklāšona poša pī sevim ir privatas dobas un tōpēc napōrspēj Atklōtūs patīseibu bogōteibas, kuras Bazneica ticeigim dēļ ticōšonas īk pīškā.

Tōdēļ Kristus syuteidams Apostolus, ka vysom tautom pasludynōtu Jō mōceibu un pīsaceidams īmū tīkai mōceit tū, kū pats sludynōja, tyulen pībylst: «Raug, Es atnu ar jums vysom dinom leidz pasaula beigom.» (Mat. 28, 20.). Nu šūs Kristus vōrdu ir radzams, ka Kristus Atklāšona, caur Apostolim un jūs pēcnōcējim sludynōtō, pastōvēs leidz pasaula beigom un sovas ījimtōs vītas naldūs kaut kaidai jaunai Atklāšonai.

Pīzeime: Augšōk mynātūs gobolūs mes pazynom, ka Kristus ir apsūleitais Messija un Dīva Dāls, tōpēc Jō mōceiba ir Dīviška, nu kō izrīt jau pats pa sevim, ka Jō īstōdeitō religija ir Dīviška, tōdēļ mums jau navajadzeigs tū pīrōdeit. Daudzeji un ļūti teicami kristticeibas Dīviškuma pīrōdejumi ir atrūnami Bazneicas vēsturē, bet par tīm runōsim nōkušā daļā.

Kristticeigōs religijas atzeišonas pīnōkums.

Jo Kungs Dīvs pasazamynōja un vērsdabiskā veidā sovu religiju ļaudim atklōja, tad cylvākim ir svāts pīnōkums tū religiju atzeit un pījimt.

Tū vairōk, kad Dīva Dāls nu dabasim nūkōp uz zemi un palīk par cylvāku, ka mums Dīvišku mōceibu atklōt un sludynōt un caur sovu nōvi vysu cīlvēci izpesteit, kotram ir styngrs pīnōkums pījimt tū Atklāšonu, kura tik daudzi Dīva Dālam mōksōn.

Kristus pōrsteidze myusus ar sovu mīleibu, pījīmdams myusus par Dīva bārnim un padareidams myusus par dabasu mantinīkim. Kas tad var byut lobōks padareits nu myusu puses, kai pījimt Jō mōceibu un mīlojūt Jū, stōfīs tymā pīlneibas, žēlesteibas ceļā, uz kuru Kristus myusus aīcyno.

Bet jo šī pamūdynōjumi kaut kura vēļ stīpri napōrlīcynoju, navalk prōta un sirds pī Kristus, lai zyna tūmār, ka šymā lītā izvēles byut navar, jo kai ir vīns Dīvs un vīna patīseiba: tai arī tikai vīna var byut nu Dīva Atklōtō religija. Par vyslōbōku šōs patīseibans pīrōdejumu ir Dīva Atklāšonas vēsture. Tōdēļ Jaunō Istōdejuma Dīviškais Lykumdevējs, atnasdams pasaulam patīsu Dīva Atklōtū religiju, pasludynōja tū kai napīcīšamu visim ļaudim. Raug, tymā breidī, kad jau beja jōatstōļ zemi un jōsasāst pī Dīva Tāva pa labai rūkai dabasūs, tai atsasāuce uz Apostolim: «Kas ticēs un pījims kristeibu, tys byus izpesteits; bet kas naticēs, tys tops pazudynōts.» (Mat. 16, 15.—16.).

Šymūs vōrdūs tyka izdūts sprīdums, kurs atmat tū indīferentīzmu, vai vīnaldzeibu religijā, kurs religiju uzjam kai

vina dzeibas lītu un apsamīriņoj tikai ar tai saucamu: «pīklō-
jeigu dzeivi.» Kristus naatstōja cylvākim breiveibas pījimt
Jō religiju vai nā, jo skaidri nūteic, ka tī, kurī naticēs byus
pazudynōti.

Tōdēļ kas nav kristticeigs un par tū zyna, ka kristticeigō
religija ir par Dīva Atklōtū religiju tam ir styngrs pīnōkums
pēteit kristticeigōs religijas eistineibu un tū pījimt. Bet kurs
jau šōs religijas eistineibā pōrsalicynōja, tam, jo nagryb byut
pazudynōts, tū religiju ir jōpījam un leidz nōvel tymā ir jōdzei-
voj. Nikaidi pasauleigi aprēkini, ni ībyldumi navar taida cylvā-
kā atturēt nu kristticeibas pījimšonas, jo Kristus žeidim
pasaceja: «Kas Mani pasmōdej un Munu vōrdu nasaklausa,
tam ir sovš tīsōtōjs: mōceiba, kuru Es sludynoju. Jei tū tīsōs
postora dīnā.» (Jōn. 12, 48.). Raug, kōdēļ sv. Apostols Pīters,
runojūt par Kristu, žeidim pasaceja: «Un ni kamā cytā pestei-
šonas nav, jo nivīns cyts vōrds zam dabasim cylvākim nav
dūts, caur kuru mes varātu pesteišonu īmontōt.» (Ap. d. 4, 12.).

CATURTŌ DAĻA

Katōliskō Bazneica ir vīnelgi pareizō Kristus Bazneica.

I v o d s.

1) Jo Kristus religija ir nu Dīva Atklōtō un zam pazusšo-
nas breidynōjuma visim ir bez ībyldumim un īrunom jōpījam,
tad celās ļūti nūpītns vaicōjums: Kur ir tei eistynō, pareizō
religija vysā sovā cālumā, teireibā, pīlneibā, kaidu Kristus
istōdeja?

Uz šū vaicōjumu mes atbīdē sokam: **Kristus istōdeitō reli-
gija pīlneibā un nasakrūplōta atsarūn vīnelgi Katōliskā Baznei-
cā, jo tikai Katōliskō Bazneica ir par eistynu Kristus Bazneicu.**

Augšōk izteiktū patiseibu var sekušā veidā pīrōdeit: Kri-
stus sovas mōceibas, kura ir par Jō religijas pamatu, izpla-
teišonas un aizsorgōšonas dēļ istōdeja dzeivu, namaļdeigu, vy-
sod pastōveigu Bazneicā mōceišonas pīnōkumu — omotu.

a) Mōceišonas pīnōkumam, uzdavumam, jōbyun dzeivam,
jo dzeivim sovīm Apostolim Kristus pavēlēja: «Eite un mōcit
vysas tautas... Mōcit jūs pīldeit vysu tū, kū Es jums pīsa-
ceju.» (Mat. 28, 19.—20.).

b) Mōceišonas uzdavumam, omotam jōbyun namaļdeigam,
jo Kristus deve sūlejumu: «Un raug. Es asmu ar jums vysom
dīnom leidz pasaļa beigom.» (Mat. 28, 20.). «Es palyugšu Tā-
va, un Jys īdūs jums cytu īprīcynōtōju, lai Jys pi jums palyktu
myužeigi. Patiseibas Goru, kurō pasaļs navar sajimt... Bet
īprīcynōtōjs, Svātais Gors, kuru Tāvs Munā vōrdā syutels,
jyusus īmōceis vysam un vysu jums atgōdynōs, kū Es jums
asmu sacejis.» (Jōn. 14, 16., 17., 26.).

c) Mōceišonas omotam, varai jōbyun vysod pastōveigam,
jo mynātais Kristus pīsacejums un pīvinōtais sūlejums atsateic
na tikai uz Apostolim, bet arī uz jūs pēcnōcējim. Jo taču Apo-
stoli navarēja ni vysu tautu izmōceit, ni dzeivōt leidz pasaļa
beigom.

Tys dzeivais, namaļdeigais un vysod pastōveigais mōcei-
šonas omots vai uzdavums Kristus Bazneicā ir kotrā ziņā arī
šudīņ un kai taidam jam ir jōsastōj pasaļam priškā. Tamlai-

kam ūpus Katoliskās Bazneicas nīkur nav uz vysa pasaula taidas varas, taida mōceišonas omota, kurs varātu uz tū pretendēt, ka ir ar namaļdeīgu mōceišonas varu un Kristus īstōdeītu. Bet jo ari kas grybātu sev pīsovynōt tū varu, tad nīkod tōs privileģījas napīrōdēts. Vīneīģī tīkai Katoliskā Bazneicā mōceišonas vara atzeīst sev nu sēn senejīm laīkīm tīseības uz šū varu un pīrōda šūs tīseību pareīzeību ar napōrrautu Romas pavestu un veīskupu ryndu, kas snādžās Apostolu laīku. Katoliskō Bazneica ir vīneīģō, kura namaļdeīģā mōceišonas valdeīšonā satur pīlneīģu nasakrūpļōtu Kristus mōceību un religīju.

Šymā zīņā byutu pīteīkuši, laī pīrōdēt myusu augšōk izteiktū patīseību par Katoliskās Bazneicas pareīzeību, kas ir alzrōdēts tīkkū. Bet tai ka šei līta ir ļūti īvārojama, tōdēļ pīprosa ari nūpītnōku pīrōdejumu un dziļōkas par Kristus Bazneicas elstīneību un pareīzeību saprasšonas. Tōpēc pīvesīm na vīnu, bet vasalu pīrōdejumu ryndu, kuri līcynōs, ka Katoliskō Bazneica ir par vīneīģī pareīzū Bazneicu. Runojam «vīneīģu» Bazneicu, jo jau īprīkš ir skaidrs, ka Kristus īstōdeja tīkai vīnu Bazneicu, tys ir vīnu religīozu savīneību, kurā Jō religīja var atrast savu pamatu. Taču Kristus pats daudz kōrt runōja par savu nōkuši Bazneicu, bet vysod un nūteiktī runōja tīkai par vīneīģu: «Tu esi Pīters — (klīnts) un uz šōs klīnts Es uzceļšu savu Bazneicu.» (Mat. 16, 18.). «Jo ari tūs napaklauseīs, pasok Bazneicai.» (Mat. 18, 17.). Kristus pīleīdzynoj savu Bazneicu pī valsts, vušku pulka — zeīmojās par pīleīdzynōšonas pīrkšmatu jam tū, kas sastōda vīnu morālīsku vīneību, kai kaut kū vīnu. Raug, tai vīneīģai Kristus Bazneicai jōir vēļ šudīn, jo Kristus pasludynōja, saceīdams: Un eļnes spēki jōs nauzvarēs.» (Mat. 16, 18.). Mums tagad palīk tīkai izzynōt par tū, kura nu tagad asušom religīozom savīneībom, kuras sanējs, kristīceīģas, ir pareīzō Kristus Bazneica?

Uz šō vaīcōjuma mes atrassīm atbīldi, kad tyvōk īsavērsīm:

- 1) Sabīdrīskās dzeīves psiholōģiskā nūzeīmē.
- 2) Kai Kristus savu Bazneicu īstōdeja, kaidu deve uzdevumu un kaidu organizāciju.
- 3) Kaidas nu tō izrīt zeīmes, kurom ir jōbyun pareīzā Bazneicā.
- 4) Kurai nu asušom kristīceīģom religīozom savīneībom ir tēs zeīmes, kas tū izšķīr nu mōnu organizācijom.

PYRMAIS GOBOLS

Kristus Bazneicas īstōdeīšona, īkōrta, uzdevums.

1) Psiholōģījas nūzeīme sabīdrīskā dzeīvē.

Mes jau redzējom, ka Kristus mōcēja tīkai patīseību un īstōdeja tīkai vīnu vīneīģu religīju, kurai jōpastōv leīdž pasaulā beīgom. Bet ni vīnas patīseības mōceīšona napastōv garōkus laīkus, kurai nabyutu nūorganizātu darbinīku, kuri tū mōceīšonu varātu turpynōt, īvest dzeīvē un sorgōt nu īznīkšonas.

Mes jau skaidrī pazynom nu pīrōdejumu un līceību, ka Kristus ir eīsts Dīvs, tad kai Dīvs Jys navarēja nazynōt sabīdrīskās dzeīves psiholōģījas lykumu un tūs nūzeīmes. Par savīneībom un sabīdreībom ir zynōtnīski psiholōģījas slēdzīni: «vyslobōkūs grybu un vysstyprōkūs valas cylvāki pasādūd draudzeības īspaidam.» Tū mes redzīm ikdīnas, nūvārōdami laužu dzeīves ceļus. Jo pōrspāks byūs nu ļaunōs puses, tad pōšas lobōs valas cylvāks pamosam pakōpinīski zauda savu pirmū pōrsalīcynōšonu un raug, par kaidu laīku jau bezbaīleīģī dora nūzīgumus reīzē ar citīm draugīm. Jo Kristus nabyutu īstōdejis lykumeīģas tīceīģas laužu savīneības, tys ir Bazneicas, tad Jō mōcekli, kuri beja tai vōji, saleīdzynojūt ar tū plotū pasaulī pogōneību, nabyutu spējeīģī karōt ar jū, bet lykumī un mōceības īlītōs nu Kristus jūs sirdīs pakōpinīski zustu un mōcekli aizītu pēc vairōkuma. Bet jo ari jī atsaturātu pret vairōkumu, tad jūs pēcnōcējī kotrā zīņā aizmērstu tū vysu, kū Kristus beja mōcējis. Zynoms Dīvs varātu vysod sorgōt tūs breīneīģā ceļā, bet mums taču ir jōzyna, ka Dīvs dora breīnumus tīkai tad, kad nīkaidā veīdā dabīskā ceļā tō padareīt navar. Kristus, radzādams kai laužu vōjums un vīlteība vīlks moldūs tīceīģūs un deļdeīs tūs sirdīs Jō mōceību sadabōja īzeju dabīskā ceļā, prūti, īstōdeja tīceīģu laužu savīneību un deve tai spēku valdeīt un mōcēt vysas tautas.

Jo Kristus nabyutu īstōdejis taidas savīneības, tad tys vyss, kū vīn mōcēja un darēja ītu zudumā un iznyktu. Tad nūtyktu tai, ka Kristus cīte, mōcēja, darēja breīnumus tīšni bez mērka vai cytaīdi sokūt, oplomī. Bet Jys kai Dīvs tai nīkod dareīt navarātu, tōpēc ari meklēja taidas īzejas, kas varātu tōlōk turpynōt Jō pasōktū dorbu. Un par taidu ir Kristus Bazneica, vai tīceīģūs laužu savīneība, kurā tīceīģī kūpejīm spēkim varātu sorgōtīs nu apleicejūs ļaunumu, slyktu cylvāku īspaida, un ražeīģī strōdōtu pesteīšonas dorbu. Kristus uz tū

aizrōdeidams mōcēja: «Kur ir divi vai trejs sasapulcējuši mūnā vōrdā, tur Es asmu.» (Mat. 8, 20.). Ikvīns nu mums tū lūti labi zyna, ka vīgļok ir karōt ar cytu ļaunim īspaidim, ka redz cytus draugus un zyna cytus, kuri leidzeigi karoj. Turpretim vīntuleiba un sabbīdriskō paleiga tryukums vad cylvāku krisšonā. Kai atvārtā traukā temperatura napasaceļ augšōk 80° R., bet kai jū aizdora, sasnādz lelu korstumū, tai ari Kristus mōcekli, jo nabyutu nūorgaizāti, bet atstōti bez kaidu saišku storp sevīm, tad na tikai navarātu tōļok turpynōt īsōktū Jō dorbu, bet poši atsoltu. Tōdēļ Kristus, zynōdams šūs lykumus savīnōja jūs itkai vīnā saimē, ka tī varātu tōļok sekmeigi strōdōt un īstōdeja sovu valsteibu vērs zemes, un tū apdōvynōja ar Sv. Gora žēlesteibom un paleigu. Tū īstōdeidams, pasludynōj, ka Jō valsteibai nabyus gļa!

2. Kristus īstōda Bazneicu.

Kristus, apsūleitais Messija — Diva Dals nūkōpe nu dabasu, ka atnest vysom tautom un vysam pasaulam pesteišonu, tōdēļ gribēja, ka Jō Dīviškō mōceiba un religija byutu zynoma vysom tautom un vysus myužūs. Lai šū mērki sasnēgt, Jys atzyna par napīcīšamu īstōdeit taidu organizaciju, kura Jō Atklōtū mōceibu par visim laikim nasakrūpļōtu sorgōtu un tōļok turpynōtu Jō īsōktū cylvāku pesteišonas dorbu. Īpaši taidu organizaciju Kristus īstōdeja un par tū ir teišam Katōliskō Bazneica.

Īpriķš, kai stōtis pi šos tai svoreigōs lītas, Kristus gribēja sagatavōt sovu mōcekļū prōtu, tōdēļ sovas mōceišonas laikā daudzkrōteigi izsaceja sovu nūdūmu īstōdeit Bazneicu. Tōs Bazneicas apzeimōšonai, lītōja taidas pīleidzelbas, nu kuru varātu pazeit, ka Kristus zam vōrda: «Bazneica» saprūt nūorganizātu un radzamu religiozu savīneibu.

Vōrds «Bazneica» nu latīņu «ecclesia» zeimōj sadraudzeibu savīneiba (kristticeigu). Tōļōkā nūzeimē šys vōrds vēļ apzeimōj nomu vai mōju, kurā kristticeigi pulcejas uz lyugšonom.

Tai pīmāram: Kristus sauce Bazneicu par sovu Valsteibu. (Jōn. 18, 36.). Par pīlsātu, kura stōv uz kolna vērsyunes (Mat. 5, 14.), zeimōjās nu vysom pūsem radzamu. Vai otkon sauc par sovu Bazneicu, kuru uzceļs uz Apostola Pītera (Mat. 16, 18.). Vai ari par sovu vušku klāvu, jo runoj: «Maņ ir vēļ cytas vuškas, kas nu šytō klāva nav. Ari tōs Maņ ir jōatvad, un tōs muna bolsa klauseis, un byus vīns vušku pulks un vīns Gons.»

(Jōn. 10, 16.). Visi šī nūsaukumi kai: valsteiba, pīlsāta, vušku pulks, vušku klāvs (pōrnasuma nūzeimē) ir par pareizūs savīneibu nūsaukumim un ar tū pošu ari radzamu, kai īkōtru savīneibu, sastōdeitu nu ļaudīm. Jo Kristus lītōj taidus pīleidzynōjumus sovas Bazneicas apzeimōšonai, tad ir skaidrs pīrōdejums, ka Jō Bazneica byus par radzamu ļaužu savīneibu.

Maļdeigi dūmoj protestanti, ka Kristus īstōdeja naradzamu Bazneicu. Jī sprīž, ka Bazneicu sastōda tikai vīneigi ticeigi, tys ir taidi, kuri cerej, ka kotrā ziņā jūs grāki nabyus jīm paskaiteiti, īvārojūt Kristus mūkas nūpalnus. Un tai kai tō ōreji pazeit navar, jī iznas sprīdumu, ka Bazneica ir naradzama organizacija.

Cik ir oploma taida saprasšona, tys izrīt jau nu tō, ka, jo Bazneica byutu par naradzamu organizaciju, tys ir, jo byutu sastōdeita nu mums naradzamu lūcekļū, tad navarātu tur pazeit ni vodūņu, ni pavalstnīku.

Kō gon taidā gadejumā byutu Bazneicā jōklausa, vai kam pīsaceit, jo kai pīsaceietōjs tai un tys, kam pīsoka, byutu naradzami? Taču Kristus nūteikti pīsoka Bazneicas vērseibai paklauseibu, jo runoj: «Jo ari Bazneicas napaklauseitu, lai tad byus tev taidis, kai pogōns un muitnīks.» (Mat. 18, 17.). (Muitnīks — atklōtais grēcīnīks.)

Ka protestantu mōceiba par naradzamu Bazneicu ir vysā maļdeiga, rū mes redzim vēļ nu citim Kristus vōrdim, kurūs tys pats īstōdeitōjs pīleidzynōj Bazneicu pi teiruma, uz kura ang kvīši un kyukuli. (Mat. 13, 25.—26.), vai otkon pi teiklā, kurā atsarūn lobas un slyktas zivis. (Mat. 13, 48.). Kyukuli un slyktōs zivis apzeimōj ļaunūs cylvākus. Taidis pīleidzynōjums taču rōda, ka Kristus gribēja caur jū myusus pamōceit, ka Jō Bazneicu nasastōda vīneigi taisneigi un svāti, bet ka tei Bazneica ir par savīneibu visim ticeigim, storp kurim natryukst ari ļaunu.

Kad atnōce atteiceigs laiks, Kristus izpīldeja sovu nūdūmu: īstōdeja un nūorganizēja sovu Bazneicu sekušā veidā:

- A. Izvēlēja divpadsmīt Apostolu.
- B. Jīm uzticēja sovu trejskrōteju varu, vai tīseibas.
- C. Mōceišonas varai jīm deve namaļdeibas dōvonu.
- D. Sv. Pīteri pastōdeja par radzamu Bazneicas Golvu.
- E. Deve tai Bazneicai pastōveibas īpašeibu.

Nyu kotru nu augšōk mynātūs pīcu teikumu pīrōdeisim pēc kōrtas atsevišķi:

A. Kristus izvēleļ divpadsmit Apostolus.

Pēc Kristus reikējuma na visim Bazneicas lūceklim beja jābūvun vīnaida vara un vīnaidas tīseibas. Tikai Apostoli ar sv. Pīteri priekšgola beja pastōdeiti par priekšzeimeigim valdeitōjim. Pat 72 mōcekli, kuri Kristus Kungam paleidzēja darbībā, nasajēme nu sova Mōceitōja atsevišķas varas, bet tim beja tikai jāpaleidz Apostolim.

Uz ticeigim Kristus uzlyka pīnōkumu, ka Jō pastōdeitūs vērsnīkus, par taidim atzeitu un vysā kamā klauseitu: «Kas jysu klausu, tys Manis klausu, kas jysus neivoj, tys Mani neivoj, bet kas Mani neivoj, tys neivoj Tū, kas Mani syuteja.» (Luk. 10, 16. un Mat. 10, 40.). Tai pasaceja Kristus sovim Apostolim. Atsateicūt uz šū lykumu vysa Bazneica dolōs divejos daļos, klasēs: vērsnīkūs un pavalstnīkūs, vai ūtraidi sokūt: mōcušō Bazneica un klausušō Bazneica, goreigu un pasauleigu cylvāku.

Par pirmim mōcušōs Bazneicas vērsnīkim beja Apostoli, kurus izvēlēja pats Kristus.

Nu Evangelija atstōstim, mes teišam redzim, ka Kristus salaseja īpriekš pi sevis mōcekļus, kuri gōja pēc Jō un beja par Jō mōceibu un breinumu līcinīkim. Tad nu tim mōceklim izvēlēja Kristus divpadsmit Apostolu, tys ir sevišķus sovus syutņus, kurim uzdeve, kai pīnōkumu veicynōt, kuplynōt un audzy-nōt Kristus valsteibu vērs zemes. Šū Apostolu paaicynōjumu mums aproksta sv. Lukašs Evangelijā sekušūs vōrdūs: «Kad atnōce dīna, Jys pasauce pi sevis sovus mōcekļus un nu jūs vyda izlaseja divpadsmit, kurus nūsauce par apostolim: Seimani, kuru nūsauce par Pīteri, jō brōli Andrivu, Jākubu, Jōni, Filipu, Bārtuli, Mateušū, Tomasu, Alfeja dālu Jākubu, Seimani, kuru sauce par Centeigū, Jākuba brōli Judasu, Judasu Iskariotu.» (Luk. 6, 13.—16.).

Šaidā veida Kristus padareja pyrmū radzamu savīneibu tim, kuri gribēja Jō Dīviškū mōceibu pīlīmēt un pēc tōs dzeivēt.

B. Kristus uztic nūdūt Apostolim savu trejaidu varu.

Bazneicai beja jāpylda vērs zemes Kristus īsōktu dorbu caur Jō mōceibas sludynōšonu un dabasu žēlesteibu izdaleišonu. Ka Apostoli varātu sekmeigi savu uzdavumu pīldeit Kristus deve jim un ar tū pošu arī jūs lykumeigim pēcnōcējim trejaidu varu, kura Jam pošam pīdarēja vērs zemes, īpaši: mōceišonas varu, valdeišonas varu un prīstereibas varu.

Jau pravīši parōdeja trejaidu Pesteitōja varu: Izajass pravits sludynōja, ka Pesteitojs byus Mōceitojs: «Kunga Gors syuteja... ka sludynōtu atbreivōšonu.» (61, 1.). «Raug, devu Tevī tautu apgaismōšonai, ka byutu par izpesteišonu.» (Iz. 49, 6.).

Dauids Ps. 109. runoj par Pesteitōju, kai prīsteri: «Tu esi prīsters pēc Melchizedeka kōrteibas.»

Jeremijass un Dauids pasludynōja, ka Pesteitojs byus par karali vai tautu Gonu: «Izmūdynōšu Davidam taisneigu dzymumu: Un valdeis Karalis... un byus gudrs.» (Jer. 23, 5.). «Jō valsteiba pošā pastōves uz myužim.» (Dan. 2, 44.). «Vysas iautas Jam kolpōs un Jō vara myužeiga.» (Dan. 7, 14.).

Kristus patīseibā izlītōja šū trejaidu varu. Jo teišam beja par Mōceitōju, tōpēc arī Jam pasaceja Nikodeims: «Mōceitōj, mes zynom, ka Tu kai skūlōtōjs atgōji nu Dīva.» (Jōn. 3, 2.). Tōdēļ mōcekli Jō lyudze: «Kungs, izmōci myusus lyugtīs.» (Luk. 11, 1.), bet sv. Mateušs par Pesteitōju roksta: «Jys mōcēja kai tys, kam ir vara.» (Mat. 7, 29.).

Kristus beja par prīsteri, vai bazneickungu, jo īpriekš sovas Mūkas īstōdeja Jaunō Istōdejuma uperi, kurā naporstōj par mums uperētīs bezašneigā veidā, kai arī uperādams sevi uz krysta un savu Mīsu ar Asni par myusu izpesteišonu.

Kristus beja arī par Gonu, taču pats runoj: «Es asmu lobs Gons.» (Jōn. 10, 14.). Bet eņģeļs Gabrieleš, pasveicynōdams Mariju, par Kristus Kungu soka: «Un Kungs Dīvs Jam dūs Jō tava Davida tronu un Jys valdeis Jākuba mōju myužatn.» (Luk. 1, 32.—33.). Tōdēļ austrumu gudrinīki maklādami Pesteitōja dzimšonas vītu praseja: «Kur ir pīdzymušais judu kēneš?» (Mat. 2, 2.).

Šū trejaidu varu, vai uzdavumu, kas izplyuda nu Jō varas, Kristus patīseigi deve Apostolim.

a) Mōceišonas varas uzticeišona.

Lai uzticeigi sorgōt un par visim laikim sludynōt Atklōtū Kristus mōceibu ir vajadzeigi cylvāki, kurim ir atteiceigas uz tū dōvonas un nu Dīva paaicynōjums.

Raug šū pīnōkumu un varu uztic Kristus Apostolim sekušūs vōrdūs: «Man ir dūta vysa vara dabasūs un vērs zemes. Ejte un mōcit vysas tautas, kristeidami jos Tāva, un Dāla, un Svātō Gora vōrdā. Mōcit jūs pīldeit vysu tū, kū Es jums pīsaceju. Un raug, Es asmu ar jums vysom dīnom leidz pasauļa beigom. (Mat. 28, 18.). Nu šūs Kristus vōrdū ir skaidri radzams mōceišonas un apkolpōšonas pīnōkums, kai arī reizē spēks un vara. Jo pyrmōk kai mōceit ir vajadzeiga vara,

kura atļauj mōceit. Taipat goreigūs žēlesteibu izdāleišona, vai goreigā apkolpōšonā ir vajadzēigi: spēks, vara un autoritate. Tōdēļ Kristus syuteidams Apostolus uz vysu pasauli un pīsaceidams tim vysus mōceit, kristeit un sorgōt vysu, kū Jys jim pīsaceja, dūd Apostolim vajadzēigu varu.

b) Valdeišonas varas uzticēšona.

Valdeišonas tiseibōs vai varā itylpst trejaida darbeiba: lykumdūšonas, tīsōšonas un izpildeišonas (legislativa, iudicialis, coercitiva). Šōs trejs valdeišonas varas darbeibas saistōs vīna ar ūtru, jo pi tīsōšonas ir vajadzēigi lykuni un ka tisa sasnāgtu pānōkumu, tad tūs tisas spridumus ir jōizpylda. Jo nabyutu vīnas nu šūs treju varas nūzaru, tad arī navajadzātu cytu. Kai ikvīna savīneiba tai arī Bazneica, byudama par religiozu savīneibu, navarātu pastōvēt ni izplaukt, jo naturātu pi sevis valdeišonas varas. Tōdēļ Kristus istōdeja šū varu Bazneicā un salyka jū Apostolu rūkōs sekušūs vōrdūs: «Patīši Es jums soku, kū sasīsīt vērs zemes, tys byus sasīts arī dabasūs; un kū izraiseisīt vērs zemes, tys byus izraiseits arī dabasūs.» (am. 18, 18.). Te ir runa par goreigu saišku izraiseišonu un sasīšōnu, tōdēļ augšōk mynātī vōrdi aizrōda tū pylnvaru, kurai ir tiseibas uzlikt vysaidus pīnōkumus, kuri Apostolim byus atteiceigi pi sova uzdavuma pīldeišonas, kai arī pylnvara izraiseit goreigus saiškus, cik tys byus vajadzēigs. Tei Bazneicā pīnōkumu izlikšona un nu tūs atsvabynōšona ir par golvonu ganeišonas varu, vai Bazneicas valdeišonu.

Vōrdi sasīt un izraiseit ebreju volūdā zeimōja: aizvērt, aiztaiseit — atvērt, attaiseit (duovas). Žeidi litōja pi durovu atslāgas vitā siksnēnu, ar kuru aizsaunamu sēja pi riņka, kurs bej pīsīts nu orejōs puses. Lai attaiseit durovas ipriķš beja jōatraisa siksnēna.

Apostoli šytū varu arī tai saprota, ka jim Kristus dūd tiseibas lykumus sastōdeit un ticeigim pīsaceit tūs pīldeit. Tōdēļ sv. Apostols Pīters vyspōrejā Jeruzalemas sapulcē pasaceja: «Tai patyka Sv. Goram un mums: nikaidu cytu gryutumū nauzlikt jums, kai tikai šūs napīcīšamūs.» (Ap. d. 15, 28.). Te sv. Pīters izsoka, ka jī caur Sv. Gora spēku ir uzlykuši ticeigim nazkaidu gryutumū. Par tū nostu beja nūžnaugtūs lūpu gaļas un ašņa naēsšona, bet kai mums ir labi zynoms, šūs diveju litu nanūlīdz ni dobas, ni Dīva lykumi, tad tei nū-

ligšona pāt taišni nu Apostolim, kuri tū beja darējuši, ka varātu ticeigūs atškērt nu pogōnim. Šys gadejums mums taču skaidri līcyno, kai Apostoli ir saprotuši šū valdeišonas varu, jo cytaidi jī nabyutu izdavuši jaunu lykumu, kuru nav ni dobas, ni Dīva lykumūs.

c) Prīstera vai bazneickunga varas uzticēšona.

Par Bazneicas mērki ir na tikai ļauds mōceit par ticeibas patiseibom, kuras Kristus atklōja, un izpildeišona valdeišonas varas par sev uztycamom dvēselem, bet vysa Bazneicas darbeiba ir vārzta uz dvēseļu pestišonu, vai uz tūs dvēseļu pīldeišonu caur dažaidu žēlesteibu leidzekļu paleigu, kuras mums nūpeļnēja Kristus izpildeidams sovu prīstera varu, vai bazneickunga pīnōkumu sovā uz krysta uperē.

Tūs žēlesteibu izdāleišonai Kristus istōdeja atsevišku prīsteru omotu un tū vysā pīlneibā uzticēja Apostolim. Vysivārojāmōkōs prīstera darbeibas izpildeišonas spēku, tys ir Svātō Miša uperes salikšonu, Kristus deve Apostolim Pādejūs Vakariņu laikā, saceidams jim: «Tū dorit Maņ par pīmini.» (Luk. 22, 19.). Spāku pīdūt grākus uzticēja Apostolim tyulen pēc augšanceļšonōs, kad jim saceja: «Sajemit Svātū Goru. Kam ļyus grākus atlaissit, tam ir atlaisti; kam aizturēsīt, tam ir aizturāti.» (Jōn. 20, 22.—23.). Leidzeigā tam veidā Kristus deve Apostolim un jūs lykumeigim pēcnōcējim tiseibas un varu izdāleit cytus Sakramentus.

Tai kai cylvaka izpesteišona ir vērsdabiska, tad arī tei vara, tys spēks, kurs cylvākus valk un vad uz tū mērki ir taipat vērsdabisks. Tōdēļ arī Apostoli sajēme nu Kristus varu un spēku, kuri ir vērsdabiski. Tū spēku un varu vēļ skaidrōk var saprast, ka uzmaneigōk nūvārōsim Vyssv, Sakramenta istōdeišonu Pādejūs Vakariņōs. Te Kristus ar sovu Dīvišku spēku, pynls cina un gūdeibas pōrmej maizi par sovu Mīsu un veinu par sovu Asni un tū pošu pīsoka dareit arī Apostolim: «Un pajēmis maizi, pateice Dīvam, lauze un deve jim saceldams: Šel ir muna Mīsa... Taipat un bikeri... saceldams: Šys ir Jaunō Istōdejuma Muna Ašņa bikers... Tū dorit maņ par pīmini.» (Luk. 22, 19.—22.).

Kristus tū izdareja ar sovu Dīvišku spēku un tu saceja dareit Apostolim: tys ir, deve jim taidu pošu spēku, ka arī jī un jūs lykumeigi pēcnōcēji varātu pōrmeit maizi par Kristus Mīsu un veinu par Jō Asni, bet tys taču bez šaubu ir vērsdabiskais spēks. Te navar byut nikaidu ībyldumu.

d) Apostoli šū dūtū trejaidu varu izpildeja tyuleņ pēc Sv. Gora atnōkšonas.

a) Mōceja laudis pa sādžom un piļsātom, kai tū stōsta Evangelijš: «Bet jī īdami sludynōja vyšur. Kungs leidzдорbōiōs un styprynōja ar leidzejušim breinumim.» (Mar. 16, 20.).

b) Piļdeja ari prīstera vai bazneickunga omotu: «**Kai Dīva nūslāpumu mōju — turātōju.**» (I. Kor. 4, 1.), Apostoli tai pat salyka uperi, par kuru runoj sv. Pōvuls Apostols (I. Kor. 10, 18.—29.); kristeja un styprynōja laudis: «**Tad tī tyka kristeiti.**» (Ap. d. 8, 12.). «**Tad jī tim rūkas uzlyka un tī dabōja Svātu Goru.**» (Ap. d. 8, 17.).

c) Apostoli valdeja Kristus Bazneicu, vai ētraidi varātu pasaceit «**ganēja Kristus vuškās,**» īstōdeidami lykumus un pīsacejumus, kai ari uzlykdami bazneicas strōpi vai sūdu lykuma pōrkōpējim, par kū roksta sv. Pōvuls Timotejam (I. Tim. 1, 20.).

Lai gon Apostolim beja dūta trejaida vara un dūtas tiseibas tōs litošonai un izpildeišonai nu tō poša breiža kai Kristus tū jīm uzticēja, tūmār jī tū sōka izpildeit, kad tyka īstyprynōti nu Svātō Gora, kurs Vosoras Svātku dinā uz jīm nūsalaide nu dabasim guneigus mēļu veidā un caur tū pošu papildēja Kristus Bazneicas īstōdeišonas dorbu. Tōdēļ Svātō Gora atsyuteišonas dīna ir par Kristus Bazneicas dzimšonas dīnu.

e) Bazneicas mērkis un pazeimōjums.

īrejskōrtejōs varas uzticēšona Apostolim mums vyslobōk **aizrōda** kaidis ir Bazneicas mērkis un pazeimōjums.

a) **Jau poša omota un uzdavuma doba: mōceišona, valdeišona, prīstereiba, uztycatō** Apostolim, lai varātu izpildeit sovu vērsnīka varu vai spēku Bazneicā vērs zemes, kai ari Kristus vōrdi, ar kurim tū omotu īstōdeja, — pīteikuši aizrōda, ka par Bazneicas mērkī ir vest cylvākus pi Dīva pa Kristus mōceibas nūteikumim un caur tū jūs aplaimōt myužeigi.

b) Ka taidis ir Bazneicas nudūms, pazeimōjums, mes pazeistam vēļ nu tō, ka tei trejaidō vara, kuru Apostolim deve Kristus ir tei poša vara, kuru Kristus piļdeja pats vērs zemes, kai vysaugstōkais Mōceitōjs, Gons, Karalis un Prīsters. Tai ka Kristus izpildeja šū omotu dēļ laužu **pesteišonas**, jo pats taču pīsaceja: «**Atgōju meklēt un izpesteit tūs, kuri pazuduši.**» (Luk. 19, 10.). Tad tōs pat varas uzticēšona Apostolim, vyskaidrōk aizrōda, ka ari jīm taipat kai **Bazneicas vodūnim** ir īostrōdoj dvēseļu pesteišonas dorbs, un taidā ceļā izpildej **Kri-**

stus syutnīceibu. Tōdēļ Kristus, dūdams sovu varu Apostolim pasaceja jīm: «**Kai Mani ir syutejis muns Tāvs, tai un Es syutu jyusus.**» (Jōn. 20, 21.). Tai tad trejaidōs varas uzticēšona un dūšona Apostolim ir Pesteitōja pasaļa atpērkšonas dorba Bazneicai atdūšona.

Kai Kristus Kungs izpildeidams sovas varas trejaidu pīnōkumu vai omotu, vede sovas religijas izzinējus pi piļneigōs un svatōs dzeives, taipat ari Bazneicai, caur Kristus mōceibu un izdolūt Jō žēlesteibas, kuras aizpeļnēja uz krysta, ir jōvad cylvākus pi piļneigōs, svatōs dzeives vērs zemes un uz myužeigu svātlaimēibu. Raug, tai ir patiseibā: turpynōt tōļōk Kristus īsōktū pesteišonu un byut ticeigim laudim par Kristus Kungu dzeivōjušu vērs zemes.

3. Kristus Apostolim reizē dūd namaļdeibas dōvonu.

1) Kad Kristus Apostolim deve mōceišonas varu runōdams jīm: «**Ejte un mōcit vysas tautas, kristeidami jos Tāva un Dāla un Svātō Gora vōrdā. Mōcit jūs piļdeit vysu tū, kū Es jums pīsaceju.**» (Mat. 28, 20.). Šam Kristus pīsacejumam: «**Mōcit jūs piļdeit vysu tū, kū Es jums pīsaceju.**» beja tys mērkis, ka Apostolus pylivarōt sludynōt pasaļam teiru un breivu nu vysaidu klaidu un moldu Kristus mōceibu. Lai Apostolim dūt drūsumu un uzvaras cereibas, Kristus pi augšōk mynātō pīsacejuma tyuleņ pīvīnoj: «**Un raug, Es asmu ar jums vysom dīnom leidz pasaļa beigom.**» (Mat. 28, 20.). Šō teicēņa savinojums ar iprikšējū dūtū Apostolim pīnōkuma piļdeišonu, skaidri aizrōda, ka šymūs vōrdūs mit paleiga sūlejums, kurs Apostolus apdōvynōtu ar teiru un namaļdeigu Kristus mōceibas sludynošonas ipašeibu. Bet ka Apostoli nasašaubēitu, ka tai lelu paleigu jīm Kristus var dūt, tad tyuleņ pi runas sōkuma Kristus jīm atgōdinoj, ka Jam ir dūta vysa vara, kai dabasim, tai un vērs zemes (Mat. 28, 18.).

1) Kristus Apostolim un jūs lykumeigim pēcnōcējim apsūleja atsyuteit Sv. Goru un seviški kai patiseibas Goru: «**Es paljugšu Tāva, un Jys idūs jums cytu Iprīcynōtōju, lai Jys pi jums paliks myužeigi. Patiseibas Goru.**» (Jōn. 14, 16.—17.). Šam sūlejumam nav cytas nūzeimes, kai: Sv. Gors ar sovu klōthyutni tū padareis, ka Bazneicas vodūni mōceišonas pīnōkuma izpildeišonā nikod nu patiseibas naatstōs. Tōdēļ tyuleņ pībylst klōtu: «**Bet kad atnoks Tys Patiseibas Gors, Jys jyusus vess ikvīnā patiselhā.**» (Jōn. 16, 13.).

3) Pēc cyta Kristus sūlejuma, Bazneica izbyuvāta uz Pītera, vai akmiņa stōvēs tai stipri, ka eļnes spēki Jōs nauzva-

rēs. Raug, kad Bazneicā mōceišonas omots nūsamaļdeis, ikriss moldūs, tad ar tū pošu ari Bazneica ikriss moldūs. Bet moldūs ikrītuse tyktu ar tū pošu uzvarāta nu natisneibas gora un malu gora, tys ir nu satana, un Kristus sūlejums ītu zudumā.

4) Kristus breidynoņ ar myužeiģu zussōnu vysus tūs, kuri naticēs Apostolim un jūs lykumeiģim pēcnōcējim: **«Sludynoņit Evangeliju vysai radeibai. Kas ticēs un piļims kristeibu, tys byus izpestelts; bet kas naticēs, tys tops pazudynōts.»** (Mar. 16, 16.). Taču navar Kristus mums pīsaceit zam myužeiģōs zussōnas borgō breidynōjuma ticēt maļdeiģai mōceišonai, vai kaut arī šaubeiģai?! Tōdēļ ar taidu nūteiktu ticēšonas pīsacejurnu jōnōk kūpā arī apdrūšynōšonai, ka tikai teira, breiva nu moldu un klaidu mōceiba mums byus ticeišonai sludynōta.

Tōpēc sv. Apostols Pōvuls tū mōceibu, kuru sludynōja turēja par taidu patīseiģu un nūteikti namaļdeiģu, ka soka: **«Bet jo arī mes vai nu dabasim enģeļs sludynōtu jums kaut kūcytu na kai tū, kū mes jums sludynoņam, — lai tys byus nūlōdats.»** (Gal. 1, 8.). Tōdēļ tys pats Apostols sauc Bazneicu par **«patīseības stulpu (pilari) un pamatu.»** (I. Tim. 3, 15.).

Vōrds «namaļdeiba» te saprūtām taidu zynomas personas īpašeibu, ka tei na tikai faktiski nasamolda, tys ir napa-dora kaidu klaidu, bet pat navar maļdeitīs, ūtraidi sokūt, ir izslāģta pavysam varamēiba maļdeitīs. Te mes narunoņam ni par atsevišķu kotra Apostola namaļdeibu, ni arī par sv. Pī-tera namaļdeibu, bet tikai par vysu Apostolu kūpā, kai zynomu nu Kristus īstōdeitu koleģiju.

Golā mums tū skaidri runoņ vasalaīs cylvāka prōts, ka bez nūteiktas namaļdeiģas autoritates ticeiba storp visim ļaudim nikaidā veidā navar byut vīna, nasagrūzeita, nasakrūplōta. Seviški jo vēl mes īvārōsim cik gryuti ir saprutami daudzēji ticeības dogmati un cik napateikami ir cylvāku sabūjōtōm jytom eistōs religijas morales lykumi, tad kotrā ziņā byusim spīsti atzeit namaļdeiģas autoritates napīcīšameibu ticeības sludynōšonā un jōs izskaidrōšonā. Tōdēļ Kristus bez kaidu šaubu, zynōdams šōs gryuteības, deve Bazneicas vodūnim, tys ir Apostolim taidu namaļdeības autoritati. Taču Kristus velēšonōs beja, ka Jō religija un mōceiba byutu sludynōta vysom tantom, un ka vyss, kū vīn Jys Apostolim sludynōja, tyktu piļdeits pat leidz pasaula beiģom. Un mes redzējom, ka par sovas mōceības un religijas sludynōtōjim izvēlēja Apostolus, tōdēļ jim arī deve šū napīcīšamū namaļdeības dōvonu.

Pōrmatums: Mōceišonas uzdavumu Bazneicā izpylda cylvāki, bet tī ir padūti vysod un byus padūti moldim.

Atbiļde: Cylvāki atstōti tikai poši sev patīseibā ir maļdeiģi, kai leidz šam, tai arī byus tōļōk, bet atseivškūs gadejumūs Dīvs var cylvākus nu moldu un klaidu aizsorgōt un tū patīši dora leidz tiku, leidz ciku tū ir sūlejs.

4) Kristus īcele sv. Pīteri par radzamu vysas Bazneicas Golvu.

Vyspōreĳais pōrskots.

Jau mes pīminējom, ka Kristus kai beja sūlejs, tai patīseiģi vālōk visim Apostolim uzticeja trejaidu varu Bazneica. Tūmār Bazneicas vīneiba un ar tū pošu lelōks spēks un pamata styprums, uz kura Bazneica byuvāta, pīprosa vīnvīneiģōs augstōkōs varas, ka vysaugstōkō vysas Bazneicas valdeišonas vara byutu vīnā personā. Leidz kai kotrā labi nūorganizātā savīneibā ir vīns priķšstōvis, vai golva, kurs vysu savīneihu voda, tai arī Kristus Bazneicā beja vajadzeiģa un napīcīšama vīna radzama golva, kura piļdeitu vysaugstōkōs varas pīnōkumus. Tōdēļ vysaugstōkōs Bazneicas varas Kristus nautic visim Apostolim kūpā, bet tikai vīnu nu tīm Pīteri paai-cynoņ par sovu vītniku vērs zemes. Īpriķš kai vēl Pīteram uztic Bazneicā vysaugstōkū varu, Kristus jam tū svīneiģi apsūleja. Raug, 1) tōs apsūleišonas vōrdi, kai arī 2) vōrdi, kurūs Kristus vysaugstōkū Bazneicā varu Pīteram un Jo lykumeiģim pēcnōcējim deve. skaidri tū aizrōda, ka pat navar byut nikaidu runu par kaidu gūda vīn vītu, bet vīneiģi par pirmū vītu ar augstōkū Bazneicā varu, kuru nu latīģu volūdas eiši saucam par «primatu».

1. Primata apsūleišona.

Kad Pīters pirmāis nu Apostolim skaidri izzyna Kristus Dīveibu, tad Kristus grybādams par tū Pīteri atzeimēt, vai apdōvynōt, svīneiģi uz jū atsasauce: **«Svēteiģs esi Selman, Jōņa dāls! Jo ni mīsa, ni asnis tev tō naatkļōja, bet muns Tāvs, kurs ir dabasūs. Un Es tev soku: Tu esi Pīters — (kliņts), un uz šōs kliņts Es uzceļšu sovu Bazneicu, un eļnes spēki jōs nauzvarēs! Un Es tev dušu dabasu valsteības atslāģas: Ku tu sasīsi vērs zemes, tys byus sasīts arī dabasūs, un kū izraiseisi vērs zemes, tys byus izraiseits arī dabasūs.»** (Mat. 16, 17.—19.). Ši Kristus vōrdi izsoka īpaši sv. Pītera priķšrūceibu storp citim Apostolim vai ūtraidi runoņtū jō pri-

matu, kas ir radzams nu trejaldas pīleidzeibas, kaidas Kristus izlitoj.

1) Kristus kai vysaugstōkais arkitekts, grybādams uzcelt, vai īstōdeit sovu Bazneicu, grīžās tikai pi Pītera ar šīm vōrdim: **«Tu esi Pīters — (kliņts) un uz šōs kliņts Es uzceļšu sovu Bazneicu un eļnes spāki jōs nauzvarēs.»** (Mat. 16, 18.). Šite Kristus līcyno, ka Pīteram ir jōbyun par tū dēļ Bazneicas, par ku ir stypras kliņts pamats zam mōjas. Tys zeimōj tū, ka Pīteram ir jōijam Bazneicā taidu omota vītu, kas tū Bazneicu apdrūšynōtu ar stypru varu un pastōveibu. Par taidu īpaši ir vērsnika omots un pinokums, kuram ir dūta pilneigō vara. Vērsnika vara un autoritate satur vīneibā iļkotru sabīdreibu, vai savīneibu, tad ari Bazneicu.

2) Ka Pīteram jōpalik par vysas Bazneicas vērsniku tys izrīt nu tōļōkūs Kristus vōrdū: **«Un Es tev dūšu dabasu valsteibas atslāgas.»** (Mat. 16, 19.). Šō telcīņa saturs pa tūs laiku runas mūdei un seviški austrumūs, apzeimōj varas pilneibu. Jo kam pīdareja kaut kaidas pīlsātas vōrtu atslāgas, zeimōja, ka jys ir par pīlsātas kungu. Tōdēļ Kristus sūlejums padareit Pīteri par dabasu valsteibas tys ir Bazneicas, vōrtu atslēdzēju, beja apsajimšona dūt jam, tys ir Pīteram, vysaugstōku varu vērs vysas Bazneicas. Jo zam vōrda «dabasu valsteiba» šite jōsaprūt Bazneicu, kai tū pats Kristus tyuleņ nōkušūs vōrdūs izskaidroj: **«Kū tu sasīsi vērs zemes, tys byus sasīts ari dabasūs.»** (Mat. 16, 19.).

3) Ka sv. Pīters patīseigi varatu byut par Bazneicas fundamentu un visim jōs lūceklim varātu patiši atdareit dabasu Valsteibu — tad jam beja jōsajam varu par sovu pavalstnīku sirdsapziņu, kai ari reizē varu valdeit vērs zemes vysu Bazneicu. Kamā pastōv tei vara un kaidi tōs panōkumi, tū apzeimōj pats Kristus trešā sovā simboliskā izteicīnī: **«Kū tu sasīsi vērs zemes, tys byus sasīts ari dabasūs, un kū tu izraiseisi vērs zemes, tys byus izraiseits ari dabasūs.»** (Mat. 16, 19.).

Vōrdi: «sasīt un izraiseit» kai grēku tulkōjumā tai un ebreju tekstā pi sv. Mateuša, zeimōj vysaugstōkū un ni nu kō naatkareigu valdeišonas varu. Tai ka tei vara nu Kristus Kunga beja pazeimōta Pīteram bez kaidu ībyldumu, tōdēļ atsateice uz dažaida veida goreigūs saišku, kurim var byut padūta cylvāku sirdsapziņa. Zeimōjās uz saiškim, kuri izrīt nu lykumu pīsacejumim, nu grāka un nu strōpes par tim. Cytaidi runojūt augšōk mynātī Kristus vōrdi apsūleja Pīteram vysaugstōku un nairūbežōtu varu Bazneicā īstodeit lykumus un tūs atceļt... Grāku pīdūšonu un napīdūšonu, un galeigi strōpes uzlikšonu un tōs strōpes pīdūšonu.

Ka tai tōli snādzušai un plašai beja jōbyun apsūleitai Pīteram varai Kristus vōrdūs: **«Kū tu sasīsi vērs zemes, tys byus sasīts dabasūs un t. t.»** tys izrīt nu poša mērka, kaidā vālōk, Pīteram tei vara beja dūta.

Taču tyka pasaukts par «kliņti, akmini» ar tū nūdūmu, ka tei vara saturātu Bazneicu vīneibā, ka jai dūtu spēku un pastōveibu. Otkon simboliskōs dabasu Valsteibas atslāgas rōdeja uz tōs varas plašumu, kai tōli snādzās Kristus Bazneica, tys ir dabasu Valsteiba vērs zemes, — zeimōjās uz visim tōs valsteibas lūceklim. Raug, atteiceigi uz tū vysu augstōku uzdavumu, kaidu Pīteram beja nu Kristus grybas Bazneicā jōpyl- da, un atteiceigi uz Jō varas darbeibu, pīpraseja, ka jam byutu sūleiti: vysas tīseibas un privilēģijas, kaidas vīn byus šam mērkam vajadzēigas. Bet tai ka Jō omotam beja jōbyun vysaugstōkam Bazneicā, tad ari jam apsūleitai varai beja jōbyun vysaugstokai un ni nu kō vērs zemes naatkareigai. Tū ari stingri nūteic poša Kristus vōrdi: **«kū sasīsi»** un izslādz kaut kaidu irūbežōšonu.

Tōdēļ mes redzim, ka īprikšējō Kristus īminēšona par akmini, kliņti un atslāgom, dūd Jō nōkušim vōrdim: **«kū sasīsi»** vēļ lelōku nūzeimi, tōpēc ka ti atsanas uz Pīteri, kuram pasateicūt sovas valdeišonas varai, beja jōbyun par Bazneicas pamatu un pēc dabasu vortu atslēdzēju.

Pādeji šō izteicīņa vōrdi, kurus vālōk saceja uz visim Apostolim, nasatur jau vysas tōs nūzeimes pilneibas. Kristus jau tur jim napīmin pavysam, ka jim byus jōbyun par kliņti, uz kuras uzceļs Bazneicu, ni apsūlej jim dūt dabasu valsteibas atslāgu, lai gon ari jim deve Bazneicā lelu varu, kaidas nivīnam cytam uz pasaulja nav.

4) Ka skaidrōk un radzamōk atzeimēt Pītera pīkšrūccibu storp Apostolim, jau pošā vysaugstōkōs Bazneicā varas jam apsuleišonā, izšķir Jū Kristus daudzējūs gadejumūs. Un tai tū varu jam apsūleja:

a) Atseviški, personeigi, het na reizē ar citim apostolim.

b) Īprikš kai citim visim.

c) Tikai jam vīnam pōrmainēja vōrdū, saukdamš jū par Pīteri, vai akmini, kliņti, tōpēc ka jys vīns nu divpadsmīt byus par Bazneicas pamatu.

Pasaukums: «Kliņts,» «akmiņš» — «Cephas» vai «Petros» pavysam naatbylst personeigam Pītera raksturam, kurs, naivārojūt jō daudzī skaistūs īpašēibu, pavysam navārēja byut par akmiņa vaļas un rakstura tipu. Bezcerēiba, kad sleika yudinī, Kristus trejskōrtējō aizalģšona ir teišam

preriveigi styprō rakstura dobai. Tōdēļ pasaukums: «kliņts-akmiņš» atsateice tikai uz rū darbeibas lūmu, kaidu Pīteram beja jōizpylda Kristus Bazneicā personeigi un caur sovīm lykumeigim pēcnōcējim.

d) Tikai vīneigi Pīteram Kristus apsajam dūt dabasu Valsteibas atslāgas, kai tam, kuram byus jōbyun par vysaugstōku vērsniku vysai Bazneicai. Tōdēļ pi Pītera beja jōatsarūn augstōkō vērsnika varai, kai sovā olūtā, priksrūceigi un vysā naatkareigi nu reizē jamtūs cytu vīnpadsmīt Apostolu. Tymā laikā, kad tim ir jōpylda sovu Apostolu varu atkareibā nu radzamōs Bazneicas Golvas, par kuru beja Pīters, jys (Pīters) ir naatkareigs vērs zemes ni nu kō. Tōdēļ citim Apostolim atteiceibā uz Pīteri beja jōijam atkareigu stōvūkli, jo Pīteram kai Bazneicas Golvai beja jōbyun par vysu Apostolu vērsniku tyma pat laikā, kad citi, lai gon vairumā, navarēja pīsaceit Pīteram.

Tōdēļ ari kristticeigō Tradicija nu sensenejim laikim tikai sv. Pīteri, (bet na cytus Apostolus) zeimoj un stōda ar atslāgom rūkā. Tei Pītera varas izskēršona un pastreipōšona pretiveibā uz citim Apostolim vēl vairōk ir radzama nu pošā tos varas uzticeišonas akta.

2. Primata uzticeišona vai istōdeišona.

Pēc kaida laika pēc augšancejšonōs Kristus pasarōdeja daudzējim kūpā mōceklīm uz Tiberiades azara krosta un paaicynōja jūs pi kūpejōs maļteites. «Kad tī brūkastes beja nūturējuši, Jezus Seimaņam Pīteram saceja: Seimaņ Jōņa dāls, vai tu Mani mīļoj vairōk par šitīm? Jys atbiļdeja: Tai, Kungs, Tu zini, ka es Tevi mīļuju. Jys jam saceja: goni munus jārus. Jys otkon ūtreiz vaicōja: Seimaņ, Jōņa dāls, vai tu Mani mīļoj? Jys atbiļdeja: Tai, Kungs, Tu zini, ka es Tevi mīļuju. Un Jys tam saceja: Goni munus jārus. Jys vaicōja trešū reizi: Seimaņ Jōņa dāls, vai tu Mani mīļoj? Tad Pīters palyka skumeigs, ka trešū reizi nu jō vaicoj: Vai tu mani mīļoj? Un Jam atbiļdeja: Kungs, Tu vysu zini, Tu ari zini, ka es Tevi mīļuju. Jezus jam saceja: Goni munas vuškas!» (Jōn. 21, 15.—17.).

Tymā svīneigā pīsacejumā vušku un jāru ganeišonā, zeimōjās vysu Kristus ticeigūs pulku, itylpst priksrūceigōs ganeišonas vysā Bazneicā vai «Primata» uzticeišona Pīteram, jo:

a) Kristus daudzkrōteigi sevi sauc par «lobu gonu» un tūs, kuri ar teiceibu pīsadoļa pi Jō, sauc par sovu vušku pulku,

tōdēļ zam Kristus vušku pulka ir jōsaprūt visi ticeigī. Tys vairōk, ka Kristus augšōk mynātūs vōrdūs uz Pīteri izšķir atseviški jārus (tys ir vysus ticeigūs) un atseviški vuškas (tys ir veiskupi un prīsteri), bet cytu vairōk Kristus gonamā pulkā nav. Kristus tū dora tōdēļ, ka nivīna dvēsele Jō Bazneicā nabyutu izmasta nu Pītera ganeišonas žēlesteibas.

b) Vōrds «ganeit» Sv. Rokstūs kai Vacā, tai un Jaunā Istōdejumā zeimoj valdeit, tōdēļ ūtrajā kēneņu grōmotā (5, 1, 2.) Kungs Dīvs soka Davidam: «**Tu ganeiši munu Izraeļa tautu.**» Leidzeigi sv. Mateušs, pīvasdams Mikeasa pravītōjumu (2, 6.) rmoj par Kristus Betlejā dzimšonu: «**Nu tevīs izīs Valdeitōjs, kurs valdeis munu Izraeļa tautu.**» Jo gon Kristus, atstōdams cytus Apostolus, grīzās ar runu uz Pīteri un soka: «Goni munus jārus... goni munas vuškas,» tad šymus vōrdus uztic Pīteram vysaugstōku varu vysā sovā vušku pulkā, tys ir uztic un dūd priksrūceigu vērsnūceibu uz visim ticeigim.

Tōdēļ kad vālōk pyrms Debeskōpšonas atstōj visim kūpā, vysai Apostolu kolegijai uztycātu dvēseļu ganeišonas omotu ar šim vordim: «**Mōcīt vysas tautas... Mōcīt jūs pīdelt vysu tū, kū Es jums pīsaceju.**» (Mat. 28, 20.), ni ar kū nairubežoj tūs vōrdu nuzeimes, kuras Kristus izsaceja uz Pīteri. Jo teišam Pīteram jōbyun par vysas Bazneicas Gona — Valdenōju un citim Apostolim kai Pītera padūtīm ir jōjam daleibu dvēseļu pestišonas dorbā.

3. Sv. Pītera «primats» faktu gaismā.

Kristus izaturēšona, tai ari leidzeigi Pītera un cytu Apostolu izaturēšona pastyprnoj vysu tū, kū augšōk redzējom.

1) Jau kai tū aizrōdejom, Kristus daudzreizeigi sv. Pīteri izškeire nu citim Apostolim un tū atzeimoja un jō izskēršonu pastreipōja:

a) Tyuleņ pi pyrmos sasatikšonas Kristus jam deve atteiceigu vōrdu: «**Tu sauksis Cephas—Kefas — tys zelmoj Pīters — kliņts—akmiņš.**» (Jōn. 1, 42.).

b) Vīneigi tikai Pīteram uztic dabasu Valsteibas atslāgas.

c) Jam tikai uztic pastyprnōt ticeibā cytus Apostolus un tymā nūdumā Kristus atseviški lyudzās par Pīteri: «**Bet Es lyugšu par tevi, ka tova ticeiba nasamiteitu: un tu nōkūtņē atsagrīzis styprnoj sovus brōļus.**» (Luk. 22, 32.). Tōdēļ Pīteram teik uzlyktis cytus Apostolus mōceit, nūvērzt jūs šaubas, pastyprnōt tūs ticeibā. Tō jys navarātu dareit, jo jam nabyutu augstōkas par citim varas un tiseibu, kai Kristus vītnīkam vērs zemes.

d) Kristus izvēlēja Pītera laivu, ka nu jās mōceit (Luk. 5, 3.) **«Ikōpis vīnā laivā, kura beja Seimana.»**

e) Kai radzams Kristu vīnoja ar Pīteri atsevišķs saišķs, jo nūdūkli pīsaceja samoksot par sevīm un Pīteri, skaitēdams jū par Apostolu priekštōvu un sovu pēnōcēju — mantiniku.

Tu Apostoli saprota un tyulen pēc šō gadejuma praseja Kristus: **«Kas gon byus pats lelōkais dabasu vaļsteibā.»** (Mat. 18, 1.). Teišam jī dūmōja, ka Pīters ijims kaidu augstu vītu Bazneicā. Pīters arī dāudzi reižu runōja ar Kristus Kungu cytu Apostolu vōrdā: **«Tūlaik Pīters Jam atbyldādams saceja: Raug, mes pametem vysu un ejam Tev pakaj: Kas mums par tū byus?»** (Mat. 19, 27.) **«Selmans Pīters Jam atbiļdeja: Kungs, uz kū lai mes ejam? Tev tadei ir myužcīgōs dzelves vōrdi.»** (Jōn. 6, 68.). Arī Pīters beja vysod klōtu pi Kristus, kad Tys gribēja kaut kū nūpītnōku dareit, kai pīmāram pi Kristus Pōrsameišonas, pi Jaira meitas pīceļšonas nu myrunim, Eleja dōrzā pi Kristus sagyušonas.

2) Pats Pīters uzastoj kai Apostolu kolegijas Golva:

a) Jys ir par vadeitōju pi Mateuša izvēlēšonas: **«Cēlis Pīters brōļu vydā... veiri, brōli! Rokstu vōrdim, kurus Svātais Gors... vajadzeja izapildeit...»** (Ap. dr. 1, 15.).

b) Vosoras svātku dīnā Pīters uzastōj pret visim ļaudim vysu Apostolu vōrdā: **«Tad pīsacēlis Pīters ar vīnpadsmīt, pacēle sovu bolsu un runōja jim.»** (Ap. d. 2, 14.).

c) Tū pošu Pīters dora pret augstu žaidu padūmi: **«Tad Pīters Svātō Gora pōrjimts, jim saceja.»** (Ap. d. 4, 8.).

d) Pymajā vyspōrejā sapulcē Jeruzalemā Pīters ir par vadeitōju un nūteiceju: **«Kad sasacēle leli streidi, Pīters pīsacēle un jim saceja: Veiri, brōli! Jums ir zynoms, ka nu agrōkim laikim Dīvs storp mums izvēlēja, ka caur mums pogōni klauseitūs Evangelija vōrdū un tycātu.»** (Ap. d. 15, 7.).

3) Evangelisti, runojūt par Apostolim, kōrteigi storp jim atzeimej sv. Pītera personu, kai tys ir pījimts vyspōri dareit tikai par tūs personu vērsnīku, ar kurom tys teik mynāts, pīmāram: **«Selmans un jō bīdri.»** (Mat. 1, 36.). **«Pīters un jō draugi.»** (Luk. 24, 12. un 34.); **«Pīters ar vīnpadsmīt.»** (Ap. d. 2, 14.); **«Uz Pīteri un citim Apostolim.»** (Ap. d. 2, 37.); **«Pīters un Apostoli.»** (Ap. d. 5, 29.).

Pi personeigōs Apostolu saraksteišonas Evangelisti Pītera vōrdū pymajā vītā min. Sv. Mateušs jū sauc skaidri par pymū: **«Pymais: Selmans, kurs saucās Pīters.»** (Mat. 10, 2.). Tamlaikam pēc paaicynōšonas Pīters nabeja pymais, bet tyka pymais ivārojūt tikai tū gūdu, kaidā jū Kristus pastōdeja.

Daži pravoslavī teologi gryb redzēt Kristus vōrdūs uz Pīteri: **«Goni munus jārus, goni munas vuškas»** zaudātōs Pīteram caur aizalīgšonu Apostolu gūda atgrīzšonu. Tolko-
vanije Evangelija, Pīterpiļs 1905. g.

Tai dūmōdami un raksteidami pravoslavōs cerkvas lūcekli naivāroj tō, ka pīlaidami, ka Pīters pasateicūt grākam, kurā aizalīgdams Kristus jys ikrita, pōrstōja byut par Apostolu, — ikreit poši Husa heresijā. Jī pīlaidami taidu klaidu pastyprnoj, ka mōceišonas, apkolpōšonas — prīstereibas un vaļdeišonas varu zauda goreidznīki ikrisdami grākā. Jo tai byutu patiseigi, tad heretiku un keceru vērseiba byutu pēc jūs pošu mōceibas nadereiga, tūmār tū idūmōtū pareizeibu pravoslavō cerkva sovim priekštōvim atzeist. Jo goreidznīks ikrisdams grākā zaudātu sovu varu un nadereigi pīļdeitu sovas paaicynōšonas pīnōkumus, tad pravoslavī goreidznīki navarātu byut pōrlīcynōti sovā pareizā īsvēteišonā taipat, kai navar tō drūši zynōt, vai ijerejs, kurs tūs svētēja, nabeja ikritis grākā, vai beja želesteibas stōvūkli. Uz šitīm pat nūteikumim, ni vīns cylvāks navarātu byut pōrlīcynōts tymā, ka ir eistyn pījēmis vīnu vai ūtru Sakramentu nu tō vai cyta goreidznīka rūku.

Kristus taida nūteikuma arī pīlaist navarēja, jo taidā gadejumā dāudzeji byutu apmōneiti ticeibas ziņā, kuri pījimdami kaidu sakramentu nu goreidznīka, kurs byutu zaudējis svātdorušu Dīva želesteibu, dūmōtu, ka eistyn ir sakramentu pījāmuši, bet patiseibā itnikō nabyutu sajāmuši. Kristus kai pīļneigō Taisneiba pi taidim moldīm pīlaist navar, tōdēļ visi lykumeigī īsvēteiti goreidznīki, nasaskotūt uz jūs želesteibas, vai grāka stōvūkli, nazaudej dūrōs jim varas. Kai arī Apostols Pīters nazaudeja Apostola gūda un varas baileigā naktī aizalīgdams Kristus.

C. Kristus dūd sovai Bazneicai pastōveibas īpašību.

Vysa Bazneicas organizacija vai jōs īstōdeišona nabeja dūta tikai Apostolu dzeives laikam, bet pa Kristus grybai un Jō Dīviškai vaļai, Jai beja jōpalik vysod pastōveigai leidz pasaulja beigom.

Ikvīns, kas kaut kaidu sabīdreibu vai savīnelbu organizē, vai īstōda, gryb, ka tei savīneiba, vai organizacija pastōvātu tik ilgi, koleidz sasnāgtu sovu mērki, tōpēc dūd tai savīneibai atteiceigu ikōrtu un lykumus. Kristus īstōdeja Bazneicu tōdēļ, ka **«maktātu un izglōbtu tūs, kas beja pazuduši.»** (Luk. 19, 10.); tys zeimoj, ka vysus ļauds vest uz dabasim, tōpēc jys

gribēja, ka tai Bazneica tai ilgi pastāvātu, kai ilgi dzeivēs vērš zemes cylvāki. Tādēļ pasludynōja, ka jei pastāvēs **«leidz pasaula beigom un eļnes spāki jōs nauzvarēs»**. Pasateicūt tam vysai ikōrtai, kaidu Kristus Bazneicai deve, ir kotrā ziņā jōpastov leidz pasaula beigom. Seviški Bazneicā ir jōpastov vysod:

A. Vysaugstōkam valdeitoja omotam, tys ir radzamai Bazneicas Golvai.

B. Cytu Apostolu varai reizē ar trejaidu savu pīnōkumu vīnōtu.

A. Bazneicā jōbyun vysod pastōveigam vysaugstōkam valdeitōja pīnōkumam, vai omotam, tys ir radzamai Bazneicas Golvai nu sekušu imesļu:

4) Kristus uztycādams Seimaņam-Pīteram augstōku varu Bazneicā pasauce jū par akmini — kļipti, kas byutu Bazneicai par pamatu. Jo pēc Kristus vōrdim Bazneicai ir jōpastov leidz pasaula beigom, tad ari fundamentam, uz kura tai Bazneica ir uzcalta, ir jōpastov vysod, leidz pasaula beigom. Kai moja bez fundamenta, tai ari Bazneica bez augstōkōs varas navar byut, tōdēļ tai augstōkō vara, kuru sajēme Pīters, ar jō nōvi nazyud, bet tai ir pastoveigi jōpōrit uz lykumeigu Pītera pēcnōcēju.

2) Jo Kristus runoj: **«Uz šōs kļipts Es uzceļšu savu Bazneicu»** un pēc tō tyuleļ paskaidroj, ka **«eļnes spāki jōs nauzvarēs.»** (Mat. 16, 18.), tad šūs diveju teiciņu savīnōšonā iznōk tikai tai nūzeime, ka eļnes vara un tōs spaki todēļ navarēs Bazneicas uzvarēt, jo jei par visim laikim pastāvēs napakustynōta uz tō fundamenta, uz kura jū uzcēle Kristus.

3) Kristus savu Bazneicu pīleidzynoj pi vušku pulka, kura priķšgolā ir vīns Gons: **«Un byus vīns vušku pulks un vīns Gons.»** (Jōn. 10, 16.). Tai ka Kristus gonomais pulks pastāvēs leidz pasaula beigom, bet Pīters personeigi navar tik ilgi dzeivēt, tōdēļ var un tam ir jōdzeivoj tikai sovūs pēcnōcējus, tys zeimoj, ka jō augstōkō Gona varai ir jōpōrit uz tim, kuri tu augstōku versmceibu Bazneica pēc Pītera lykumeigi sajims.

4) Pa Kristus pīleidzeibom Bazneica ir par Dīva valsteibu un tōs valsteibas atslāgas, tys ir augstōkū varu Kristus uzticēja Pīteram. Tad jam ir jōatver ticeigim dabasu vōrtus, kai atslāgu valdeitōjam un tūs dōrgumu krōjuma, nu kura ļaudim byus jōsmel želesteibas, zeimōjās goreigu montu par visim laikim. Valsteiba navar palikt bez augstōkōs varas, tōdēļ ari atslāgu varai ir jōpōrit uz Pītera lykumeigim pēcnōcējim.

Par primata mērki beja saturēt Bazneicā vīneibu un sadareibu.

5) Jo beja napicišama Bazneicai radzama Golva tymūs laikūs, kad vēl tai kristticeigūs ļaužu savineiba beja nalelā skaitli un maļdeigūs mōceibu beja moz, tad tū vairōk ir vaja-dzeiga, kad pīaug un vairinojās ticeigūs skaitlis un kad nūteik dažaidas škeļšonōs Bazneicas dzeivē. Bet ivārojūt tū, ka Apostolu pēcnōcēji veiskupu omotūs nasajēme tik daudzi vērsdabiskūs želesteibu, pīmāram breinumu dareišonas dōvonas un seviški personeigōs namaļdeibas dōvonas, ar kaidom beja apdōvynōti atseviški Apostoli, tad vysu veiskupu atkareiba nu namaļdeigōs, radzamōs Bazneicas Golvas beja un ir teišam napicišama.

Tōdēļ lai gon Pīters un lykumeigōs pēc jō pēcnōcēju personas mērst, tūmār vara, kura tim ir dūta, nikod nazyud, bet vysod tai poša pōrit nu vina uz ūtru, jo tyka īstōdēta nu Kristus Bazneicas vajadzeibom, topēc ir jōs organizacijai napicēšama. Tōpēc jei pastāvēs tik ilgi, kai ilgi byus Bazneica, tys ir ledz pasaula beigom. Bez šōs augstōkōs varas Bazneica byutu kai mōja bez fundamenta, vušku pulks bez gona, valsteiba — bez golvonō valdeitōja. Nu šenis izrit slēdziņš: kai ir tai patiseiba, ka Kristus pastōdēja Pīteri par radzamu Bazneicas golvu vērš zemes, tai ari ir skaidra patiseiba, ka tam ir jōbyun sovim pēcnōcējim.

B. Taipat ari cytū Apostolu vara reizē ar trejaidu savu pīnōkumu — omotu ir napōrrauti pastoveiga.

Laigon Kristus augstōku Bazneicā varu uzticēja Pīteram, tūmār nagribēja, ka jys vīns tū pīldeitu, bet reizē ar Apostolim, kurim taipat beja Bazneicā uztycāta trejaida vara, bet palikūt atkareibā nu Pītera, kurs beja par vysu Apostolu vērsnīku. Kai kara laukūs vīns ir golvonais vodūps, bet bez tō vēl jōbyun ari citim nu jō atkareigim vodūnim — leidzeigi tam beja jōbyun ari Bazneicā.

1) Tō pīprosa vyspyrmōk Bazneicas mērki, kurs pīprosa pastōveigas organizācijas, ka varātu savu darbeibu pastōveigi veicynōt un par visim laikim ļauds vest pi Dīva.

2) Apostolu trejaidōs varas pastōveiba ir vajadzeiga Bazneicai tū vairōk, kū vairōk pīaug ticeigūs skaitlis. Tōdēļ šei vajadzeiba pēc Apostolu laikim ar kotru dīnu aug.

3) Kristus uztycādams Apostolim vērsnīcisku varu Bazneicā izsaceja šūs vōrdus: **«Un raug, Es asmu ar jums par vysom dīnom, leidz pasaula beigom.»** (Mat. 28, 20.). Tai kai visi Apostoli numyra, kaut gon vēl leidz pasaula beigom beja ļuti tōli, tōdēļ šī Kristus vōrdi atsateic na uz Apostolim vīn, bet ari uz visim Apostolu lykumeigim pēcnōcējim, par kurim tagad ir veiskupi.

Kaļ Apostoli palyka atkareibā nu Pītera, kai vysas Apostolu kolegijas vērsnīka, tai ari veiskupi sovas varas izpīdēšonā un lītōšonā ir atkareigi nu radzamōs Bazneicas Golvas, tys ir nu lykumeiga sv. Pītera pēcnōcēja, par kuru ir Romas Tavs, vai Romas Pavests.

Nu tō laika, kai Kristus izvēlēja Apostolus un jīm uzticēja trejaidu varu, apdōvynōja jūs ar namaļdeibas dovonu vysus reizē, bet Pīteri padareja par jūs radzamu Golvu un tai apdrūsynōja savu savīneibu ar pastōveibas īpašību leidz pasaula beigom un ar tū pošu tyka nūorganizāta un īstōdeita Kristus Bazneica. Tikai vēl pītryuka jai ikšejus atspērdzynōjušūs spēku, bet ari tūs sajēme nu Svātō Gora tyuleņ Vosoras svātku dīnā un pēc tō īsōce tyuleņ veicynōt savu darbeibu.

Evangelija vēsturiskō autoritate pastyprnoj, ka šaidā veidā Bazneica tyka nūorganizāta un īstōdeita nu Kristus Kunga. Tōdēļ pi tīm ikōrtōjumim, kaidus Kristus deve, var pazeit cistynu Kristus Bazneicu un atškērt jū nu ikvīnas maļdeigas savīneibas.

UTRAIS GOBOLS

Par Bazneicas mīsu un dvēseli.

1) Vyspōrejšs jēdziņs.

Runojūt par Kristus īstōdeitu Bazneicu, vai ticeigūs ļaužu savīneibu, ir jōpasoka pōrs vōrdu par tū, ka Bazneica ir padolama trejōs škirōs: 1) Karōjušō Bazneica; 2) cītušō Bazneica un 3) līgsmōjušō Bazneica. Mes redzējom, ka Kristus nūmyra uz krysta par vysa pasaļa grākim un vysus ļauds atpērka, tōdēļ ari Kristus Bazneica īstōdeita dēļ visim ļaudim un pi jōs var pīdareit dzeivi leidz kai un myruši.

1) Dzeivi cylvāki sastōda karōjušu Bazneicu vērs zemes, jo jīm ir jōkarōj ar pasaļa vilteibu, mīsas koreibom un ļaunu goru.

2) Tī cylvāki, kuri numērst un īt uz škeistūšu guni, sastōda cītušū Bazneicu, kurai mes ar sovīm lobim dorbim variņm paleidzēt.

3) Bet tī, kuri mērst svātuma gūdā, īt taišni uz dabasīm, kur līgsmojās kūpā ar Kunga eņgelim, tōdēļ saucās par līgsmōjušu Bazneicu.

Šōs tad trejs ļaužu škiras sastōda vīnu Kristus atpērkttū saimi, par kuru sv. Apostols Pōvuls soka: «**Visi mes asam vīnas lelas mīsas lūcekll.**» (Rom. 12, 4.—5.) «**par kuras Golvu ir Kristus.**» (Kol. 1, 18.). Nu šō pīleidyņōjuma ir skaidri radzams, ka visi mes, kai dzeivi, tai un jau myruši, sastōdam vīnu mīsu, tys ir Kristus Bazneicu, par kuras Golvu ir pats Pestcītōjs.

2) Par Bazneicas mīsu.

Vysa ōrejō radzamō organizacija, kuru Kristus deve sovai Bazneicai, ir par tōs Bazneicas mīsu. Šci pasaukšona ir pījīmta na tikai takušas runas lītōšonā, bet ari sv. Apostols Pōvuls par tū miņ, ka ticeigi sastōda «**Kristus mīsu.**» (Kol. 1, 24.). Leidz kai ikvīna sabīdreiba sastōda nu materialūs un formalūs clementu, īpaši nu lūceklim, kai materijas, kas caur savīneibas varu, leidz kai caur formu, teik vasti pi savīneibas mērka, tai ari Bazneica. Bazneicas lūcekļi ir visi kristticeigi cylvāki, Bazneicas vara ir hierarchijas vara, tys ir mōceišonas, valdeišonas un apkolpōšonas, kas cylvākus vad uz nūteiktu mērki. Tad Kristus Bazneicas mīsu sastōda ļaužu savīneiba, kura pastov zam Bazneicas varas. Bet par Bazneicas mīsas dzeivu darbeibu ir: Dīva vōrdu sludynōšona, ticeibas izzeišona, Sakramentu administrēšona, vai īdaleišona un pījīmšona, lykumu dūšona un paklauseiba Bazneicai.

3. Par Bazneicas dvēseli.

Par golvonū Bazneicas pamatu, uz kū vyss cyts, atsateic, seviškō svātō vara Bazneicas mīsā, ir Bazneicas vērsdabiskō dvēsele. Tei ir vērsdabisko dzeive, kura ikvīnu ticeigu cylvāku vīnoj ar Dīvu un Kristu. Ticeiba, Cereiba un Mīleiba, Svātō Gora dōvonas, svātdorušō un paleiga žēlesteibas, Dīva Vōrda Cylvāktopšona, realō — cistynō Kristus klōtbyutne Vyssvātōkā Sakramentā, moraliskō Kristus klōtbyutne Bazneicas hierarchijā, morales tykumi formeļ — apzeimoļ Bazneicas ikšēju dzeivi, kai ari jōs vērsdabisku dvēseli. Pasateicūt šom vērsdabiskom dōvonom Bazneicas mīsa ir dzeiva: ōrejō ticeibas izzeišona styprnoj, dora dzeivu ikšēju ticeibas tykumu. Ōrejō Sakramentu pījīmšona ikšēji vīnoj cylvāku ar Kristus Kungu, seviški Vyssvātōkā Sakramentā. Kristus pats tu pasaceja: «**Kas ād munu Mīsu, un dzer munu Asni, tys Manī palīk, un Es jymā.**» (Jōn. 6, 57.).

Nu šenis ir saprūtams, ka visi un tikai taisneigi pi Bazneicas dvēseles pilneigi pīdar, kuri lykumeigi pīdar pi Bazneicas

mīsas un tī, kuri ūrpus Bazneicas byudami slōpst un gryb pīdarēt pi Bazneicas mīsas. Tad Bazneicas dvēsele ir daudzi plašōkā nūzeimē, nakai Bazneicas mīsa. Divaida tad ir Bazneicas forma vai dzeive: vīna ir mīsas dzeive, īpaši hierarchijas vara un ūtra goreigō žēlesteiba, kura dūd dzeiveibu kai Bazneicas lūceklim, tai un Bazneicas hierarchijai.

Vysa vērsdabiskō dzeive, vai Bazneicas dvēseles dzeive ir pilneigi atkareiga nu eistōs ar Kristus sasavīnōšonas, jo Jys pats tū ir sacejis: «**Es asmu velna kūks, jys asat atvases. Kas Manī mōjoj, un Es jamā, tys dūd bogōtus auglus, jo bez Manīs nikō navarit padareit.**» (Jōn. 15, 5.). Vai otkon: «**Es asmu ceļš, patīseiba un dzeivelba; nikas naaizīt uz Tāvu, kai tīkai caur Manī.**» (Jōn. 14, 6.). Un vēl: «**Es palyugšu Tāva un Jys īdūs jums cytu Īpīcynōtōju, lai Jys pi jums palyktu myužēigi, — Patīseibas Goru, kurō pasaulš navar sajimt.**» (Jōn. 14, 15.).

4. Par Bazneicas lūceklim.

Dīvs gryb, ka visi ļaudis byutu izpesteiti un ka visi sasnātgu patīseibas pazeišonu, bet tū pešteišonas dorhu uztic Bazneicai. Tad visi ļaudis ir aīcynōti, ka byutu par Bazneicas lūceklim. Tūmār patīsebā tai nav, jo lela ļaužu daļa atsārūn vēl ūrpus Bazneicas mīsas.

Par Bazneicas lūceklim ir tī, kas pīdar pi Bazneicas mīsas. Ar Bazneicas mīsu cylvāku saišks var byut dažāids. Bazneicas lūcekli ir dzeivi un myruši. Par Bazneicas dzeivim un pilneigim lūceklim ir tī, kuri caur svātdorušōs žēlesteibas darbeibu pīdar pi Bazneicas mīsas un dvēseles. Par Bazneicas myrušim un napilneigim lūceklim ir visi grēcīniki, kuri pīdar tīkai pi Bazneicas mīsas, jo palykdami grākā, natur nikaidas vīnōšonōs ar Dīvu un Kristu, tōdēļ ka pi jim tryukst vērsdabiskōs dzeives.

a) **Kas ir par Bazneicas lūcekli?** Pīrmais un esencialais nūteikums, lai byut par Bazneicas lūcekli, ir Tīceiba un Kristeiba. Taida veida pats Kristus pīsaceja Apostolim, tūs syuteidams: «**Mōcīt vysas tautas, kristeidami jōs.**» (Mat. 28, 19.). Pīaugušim Īpīrīkš ir jopījam Kristus mōceibu nu Apostolim un jūs lykumeigim pēcnōcējim un tūlaik caur kristeibu teik Bazneicas klēpī. Tai arī nūtyka Svato Gora atnōkšonas dīnā. Svāts Pīters Īpīrīkš mōcēja un kad tī tīcēja, tūs nūkristēja un pījēme Bazneicas lūcekļu skaitlī: «**Bet kuri pījēme Jō vōrdus, beja nūkristeiti, un tamā dīnā pi jim pīsavīnōja ap trejom tyukstūšom dvēseļu.**» (Ap. d. 2, 41.). Tū pošu arī Kristus pasaceja: «**Kas naatzims nu yudļa un (Svātō) Gora, tys Dīva valstei-**

bā ūt navar.» (Jōn. 3, 5.). Ari sv. Pōvuls runoj par kristeibu, kai par leidzekli, caur kuru mes teikam par Bazneicas lūceklim: «**Jo mes teišam asam kristeiti caur vīnu Goru (Svātu), par vīnu mīsu.**» (I. Kor. 12, 13.).

Mozim bārnim, kuri vēl tīceibas izzeit nav spējeigi, ir pīteikuši tīkai kristeiba (Tridentes sap.), kura jim īlej tīceibas tykumu. Visi bārnī nūkristeiti, arī nu heretikim un schizmatikim pīdar ar tu pošu aktu pi Katōliskōs Bazneicas lūceklim un pastōv tik ilgi, cik ilgi ar breivu sovas vaļas aktu sevis nu jōs naatškērs.

Lai byut par Bazneicas mīsas lūcekli napīteik tīkai ūrejōs tīceibas izzeišonas, bet ir vajadzeiga arī īkšejo tīceiba. Tōdēļ keceri, lai gon slapīni, tūmār nav Bazneicas lūcekli, kaut pat myruši. Tys ir tōpēc, ka tīceiba ir par religijas un Bazneicas pamatu. Kas natic, nav kristtīcīgs, bet ir antikrists. Bet antikristi vai heretiki ir atškērti nu Kristus Golvas, tad arī nu Kristus mīsas, par kuru ir Bazneica... **Naticelbas grāks, kad ir padareits, atškir cylvāku nu Bazneicas vīneibas,** sv. Tomass nu Akvinas.

b) **Kas nav par Bazneicas lūceklim?** 1) Pi Bazneicas napīdar visi naticīgī un antikristi: Pogōni, islamisma izzīnēji un ebreji, vai žēidi, kuri nagryb pījimt kristtīceibas, laigon zyna, ka bez kristeibas navar byut izpesteitam. Bet tī, kuri grybatu pījimt kristeibu un slōpst pēc pareizōs patīseibas, tūmār navar tōs sasnēgt, jo nav kas tūs pamōceitu un nūkristeitu, — pīdar un ir par Bazneicas lūceklim.

2) Napīdar visi eretiki un keceri, jo jī naatzeist Dīva Atklōtōs mōceibas tai, kai tō gryb Dīvs, bet meklej sovas vaļas un palīk sova aizsprīduma ītīpumā. Jī natic ni Dīvam, ni Bazneicai, bet pošī sev.

3) Schizmatiki arī napīdar pi Bazneicas lūcekli, jo jī ir salauzuši Bazneicas savīneibas vīneibu, kas ir: «vīns vušku pulks» un vīna mīsa. Par schizmatikim saucās tī, kuri naatzeist Romas Pavesta pīkšrūceīgōs varnas. «Schizmatiki napīdar pi Bazneicas,» soka sv. Ciprijans.

4) Ekskomunicēti, vai izškērti nu tīcīgūs savīneibas taipat napīdar pi Bazneicas lūceklim, jo kas Bazneicas naklausa un napylda jōs pīsacejumu, tys jau ir atškērts nu Bazneicas vīneibas un ar tū pošu nu Bazneicas lūceklim.

TREŠAIS GOBOLS

Kristus Bazneicas zeimes.

Jo visim, kai augšok redzējom, laudim, kuri nagryb pazust uz myužim, ir svāts pīnōkums pīdarēt pī Kristus Bazneicas, tad tai Bazneicai jōbyun radzamai, ka jū varātu pazeit, tys zeimōj, ka jymā jōbyun kaidom zeimem, pa kurom jū pat namōceiti cylvāki varātu vīgli un pōrlīcynōjuši pazeit un atškērt nu cytu religiozūs savīneibu, kuras maļdeigi un ar vyltu gryb stōdeitīs laudim acīs, kai pareizōs nu Kristus īstōdeitos.

Šite ceļās vaicōjums, kaidas tōs varātu byut eistōs Kristus Bazneicas zeimes? Uz šū atbiļzam:

Pareizōs Kristus Bazneicas zeimes ir četras, īpaši, — ka tei ir: 1) vīna, 2) svāta, 3) katōliska vai vyspōrejō un 4) apostoliska.

1. Kristus Bazneica vīneiba.

1) Pareizai un eistai Kristus Bazneicai jōbyun vīnai, vai jōsastōda moralisku vīneibu, tys zeimōj, ka navar byut Kristus Bazneicā ticeibas ziņā nikaidu šķireibu, žēlesteibas leidzekļu izdaleišonā un sajmšonā un augstōkō valdeitōja ziņā, jo Kristus mōcēja tikai vīnu patīseibu un īstōdeja tikai vīnu visim laudim un visim laikim ticeibu un tus pošus žēlesteibu sajmšonas leidzekļus un pīsaveja, ka byutu tikai vīns augstōkais Bazneicas vērsnīks. Kristus skaidri un nūteikti pasaceja: **«Ik vīna valsts, kura sovā storpā ir īnaldā, it zudumā.»** (Luk. 11, 17.). Tōdēļ Jō Bazneicai jōbyun vīnai un vīneigums ir par tōs Kristus savīneibas vīnu nu golvonom īpašēibom, jo pa Kristus sūlejumam: **«un eļnes spākim jōs nauzvarēt»** (Mat. 16, 18.), jai jōpastōv myužam.

Tōdēļ Kristus pasludynoj tū vīneibu runodams: **«Un hyus vīns vušku pulks un vīns gons.»** (Jōn. 10, 16.), un pyrms sovū mūku lyudzās Tāva: **«Kas caur jūs vōrdu Maņ iticēs. Lai arī jī visi ir vīns, kai Tu, Tāvs, Manī, un Es Tevī, lai arī jī ikš Mums ir vīns.»** (Jōn. 17, 20.—22.).

Tei Bazneicas vīneiba, kuru ōreji skaidri apzeimōj un izsoka primats, tys ir: vīna augstōkō Bazneicā vērsnīka, valdeitōja īstōdeišona, ir tad par byutisku pareizōs Kristus Bazneicas zeimi.

2. Kristus Bazneica ir svāta.

Svāts ir tys, kas ir nu grāku traipekļa teirs, kas ir Dīvam meils un myusus dora Jam meilus un uz Jū vad. Tōdēļ parei-

zai Kristus Bazneicai, kuras mērkis ir cylvākus vest pī Dīva, jōbyun svātai, īpaši: a) jai jōsludynoj svātu mōceibu, b) uzticeigi jōsorgoj vysu nu Kristus īstōdeitūs lykumu un vysu pīsavejumu, vysu tūs leidzekļu caur kurim dvēseles teik papildeitas un sadaboj svātuma un c) izaudzej īvārojamus svātus.

a) Kristus Bazneicas mōceibai jōbyun svātai, jo jōs pīnōkums ir tōļōk turpynōt īsōktu Kristus dorbu, kurs: **«Pats sevi deve par mums, ka myusus izpērkēt nu ikvīnas nataisneibas un škelsteltu sev pošam īpašus ļauds, kuri čakli dzeltūs uz lobim dorblm.»** (Tit. 2, 14.). Tōdēļ tymā mōceībā, kuru Bazneica sludynoj natikai navar byut kaut kō naacteiceiga, bet pretiveigi tai jōpasnādz ļaudim pīsavejumu, kuru izpīldeišona cylvākus dora Dīvam pateikamus un par Kristus lobūs dorbu pakaldareitōjim.

Kristus Kungam pošam sevi beja vaduši pī augstōkos pīlneibas leidzekli un tūs Jys sovim izzinējim uzticeja, kai arī uz tū pamūdynōja, ka cylvāki steigtūs uz tū pīlneibu, saceidams: **«Esit tad pīlneigi, kai un Jysu debeseigais Tāvs ir pīlneigs.»** (Mat. 5, 48.). Tad arī Bazneicai atspērdzynōtai caur Sv. Goru, ka varātu ražeigi, ar panōkumim sovū pīnōkumu izpīldeit, ir jōbyun tim leidzeklim, kuri ir napīcīšami pī kristticeigōs pīlneibas sasīngšonas. Jo Kristus **«pats sevi atdeve par sovū Bazneicu, ka jū padareit svātu, ka byutu svāta un bezvaineiga.»** (Ef. 5, 25.—27.), tad arī Bazneicai tūs leidzekļus kotrā ziņā deve, kuri ir napīcīšami, lai ļaužu dvēseles dareit svātas.

Jo Bazneicas mōceiba un leidzekli, kaidus tei izlītoj pī sova uzdavuma pīldeišonas, ir svāti, tad arī tō dorba auglim, kotrā ziņā jōbyun svātim. Tys zeimōj tū, ka Kristus Bazneicā audzynoj cylvākus īvārojami svātus.

Par golvonokū Bazneicas mērki ir taču dareit svātus sovus lūcekļus un tōdēļ, tyka apdōvynōta nu Kristus ar atteiceigim uz tū leidzeklim. Tōdēļ visi, kuri nu tim leidzeklim apzineigi un pīteikuši smeļ sev vajadzeigu lobumu, var kotrā ziņā sasnēgt kaut pyrmo svātuma pakōpi, tys ir žēlesteibas stōvūkli. Tū Pesteitōjs skaidri apsūleja, runōdams sovim mōceklim: **«Jyusus pazeimōju, lai Jys ītu un dūtu augļus, un Jysu augli palyktu.»** (Jōn. 15, 16.). Leidzeigi ir taipat na mōzōkā skaidreibā tys, ka lels Bazneicas bārnu skaits sasnēgs kotrā ziņā svātumu īvārojamā mārā. Taču par taidu īvārojamu svātumu pīmiņ Kristus, kad tū aizrōda kai zeimi, kura izšķir lobus pravišus nu ļaunim: **«Tai tad, ikvīns lobus kūks dūd lobus augļus, un ikvīns ļauns kūks dūd ļaunus augļus. Lobus kūks nalobu augļu dūt navar.»** (Mat. 7, 17.—19.). Pasōkumā svātums napasārōda ōreji. Jo Kristus runoj par lykumu, pa

kuram tyuleņ var pazeit cylvāka vērteibu, tad runōja par tū videjā tykumu, kaidi var gadeitīs arī pi sveštiecībīnikim, bet par varūnisku tykumu, kurs ir radzams lelūs dorbus, kurs izšķir un atzemoj vyslobokūs Bazneicas bārnus, tys ir Kunga svātūs.

Varūniskais tykums un leli svāti nav Bazneicas klēpī tikai gadejuma parōdeiba. Turpretim ir par pastōveigu Bazneicas uzdavumu vest sovus lūcekļus pi taida svātuma, kaidu pīmārumums atstōja pats Kristus, jo Jys skaidri un nūteikti soka: «Es jums devu pīmāru, ka arī jvus tai dareltu, kai Es jums padareju.» (Jōn. 13, 15.). Pi taida svātuma Bazneica mūdynōja cylvākus nu poša isōkuma un mūdynōs, aicynōs arī tōļōk. Tūs, kuri tū sasnādz, iskaiteja Bazneica vyslobokūs savu bārnū skaitā, jo īpaši jymūs pasarōdā vysgaišokā spūžumā vērsdabiskais Bazneicas spēks. Tōdēļ leli svāti ir teišam par īvārojama eistōs Bazneicas zeimi un tōpēc Kristus Bazneicā nikod navar tūs pītryukt.

Taidu varūnisku savu kolpu svātumu Kristus apsūleja aplīcynōt ar atseviškom dōvonom, zeimem, vai breinumim: «Kas Man tic, tys dareis tūs dorbus, kurus Es doru; pat vēļ lelōkus dareis.» (Jōn. 14, 12.). «Tim, kas ticēs, sekōs šaldas zeimes: Munā vōrdā izdzeis naškeistus gorus, runēs jaunōs volūdōs, cyuskas cylvōs un, jo dzartu kaut kū nōvelgu, tys jlm nakaitēs. Slymajlm uzliks rūkas un tī paliks vasall.» (Mar. 16, 17.—18.). Šōs dažaidas žēlesteibas vyspyrmōk byus tim dūtas, kuri tic, tys ir, kuru ticeiba ir spērdzynōjama ar korstu Dīva mīleibu un kuri priķš tōs mīleibas nažāloj vyslelōkūs un gryutōkūs dorbu un pat dzeiveibas, ka tikai vysā Dīvam patikt un Jō naapkaitynōt. Īpaši šymā pastōv varūniskais svātums.

Tōdēļ arī Bazneica pastyprnoj publiski varūnisku svātumu beatifikacijas un kanonizācijas aktūs, tikai tūs savu kolpu, kurus Dīvs apzeimej ar naapšaubamim breinumim. Tad arī breinumi ir par Bazneicas svātuma zeimi.

Taisneiba gon, ka pyrmajūs Bazneicas dzeives myužūs nūtyka vairōk breinumu na tagad, bet tūlaik tī beja arī vairōk vajadzeigi svātōs Kristus ticeibas pīaugšonai. Tūmār breinumi nūteik arī myusu dīnōs, kai tū jau redzējom augšōk.

3. Kristus Bazneicas katōliskums.

Pareizō Kristus Bazneica ir katōliska vai vyspōreja. Kristus eistai Bazneicai jōbyun katōliskal, vai vyspōrejai, tys ir, sōcūt nu Kristus un par visim laikim tai jōbyun, jōpastōv, jo Kristus pasludynōja Bazneicai myužeigu pastōveibu. Tōdēļ

Bazneica navar ni uz moza breideiša pasauli iznikt. Vērs tō Bazneicai ir jōbyun uz vysas zemes lūdes, vysur un vysod, storp vysom tautom, jo par jōs mērki ir vysus izpesteit.

Religijas vyspōrejums vai katōliskums, kurs paīt nu grēku volūdas un nūzeimōj vyspōreigumu, var byut dažaidš, jo pasauli ir jūti daudzī dažaidu vērzīņu, kaidūs ticeigōs savīneibas atsarōn. Vyszynomōkais ticeibas vai religijas vyspōreigums zeimōj nairūbežotu eistōs, pareizōs ticeibas darbeibas platejbu, tys ir vysu pasauli. Tōdēļ atteiceigōk latvišu volūdā varātu pasaceit: Bazneicas vyspasauleigums. Jo Kristus Bazneicai jōbyun vyspasauleigai, tys ir, vysom tautom un visim laikim, tad jei navar byut sovā dobā geografiski irūbežōta, tys ir palikt tikai par vīnas vīn tautas vai valsts gunkuri. Turpretim Kristus Bazneicai jōbyun vysom tautom, visim laikim par atspērdzynōjušu gunkuri, kai Elropā, tai Azijā, Afrikā, Amerikā un Austrālijā.

Golvonais mērkiš Bazneicai ir na zemes plateiba, bet cylvāki, kuri tā zemī apdzeivoj, tad jōs geografiskais vyspōreigums patiseibā ir etnografisks. Tys zeimōj, ka pareizō, eistō Kristus Bazneica ir par vysu tautu, cilšu ticeibas gunkuru — centru, kai civilizātūs tai un attōlumā nu izgleiteibas palykušūs tautu.

Otra Kristus Bazneicas vyspōreiguma nūzeime ir sabīdriskō vērzīnā. Sabīdriski-vyspōreiga vai sociali-vyspōreiga ir tei religijas nūzeime savīneiba, kurā itylypst visi sabīdriski ļaužu slōni, vai škiras, tys ir kai bōgōtnīki, tai un nabogi, kungi un kolpi, dorba devēji un nūjēmēji, mōceiti un namōceiti, veirīši un sīvites... Vōrdū sokūt — visi ļauds. Ir vēļ trešō Kristus Bazneicas vyspōreiguma — katōliskuma nūzeime laika vērzīnī, kas zeimōj, ka eistai Bazneicai jōbyun par visim laikim un visim myužim. Šū vyspōreibas vērzīnī varātu saukt par chronologisku, vai vēsturisku.

Galeigi vēļ var pajimt Kristus Bazneicas vyspōreigumu skaitlī ar tū cereibu, ka Kristus eistōs Bazneicas pīkritēji un religijas izzinēju skaits pōrspēs cytas atkritušōs nu pareizōs ticeibas sektas. Tad pareizō Kristus Bazneica ir katōliska, vai vyspōreiga geografiski-etnografiskā ziņā, socialogijas, chronologijas un skaitļa ziņā.

Bazneicas vyspōreigums kai jōs pareizeibas zeime ir leidz tiku vērteiga, leidz ciku tei ir organizāta kūpejā vīnā vīneibā. Tys ir, ka visi Bazneicas organizāti lūcekli dzeivōtu vīneibā, naivārojūt ni tautu, ni valsts, ni škiru. Jō, pīmāram, vyss pasaulis ir nūsāts ar karaveirim, tūmār kara pulku nikas nasauc par vyspōreju pasaļa organizāciju, jo kotrs valsts karapulki

nav atkareigi nu utras, turpretim nareizi ir naideigi viņi ūtrim. Bet Kristus pareizās Bazneicas vyspōrejums pastōv tymā, ka pi jōs var pīdareit vysas tautas, cilts, visi lauds, vysās vītōs un uz visim laikim.

Ka Kristus Bazneicai jōbyun vyspōrejai, tys ir radzams nu Kristus vōrdim. Zēldi dūmōja, ka Dīvam pateik tikai Izraēļa tauta, bet cytas Dīvs atmat. Un Kristus biži viņ jūs maļdeigu pōrsalicynōšonu aizrōdeja runōdams: «**Patīši Es jums soku: daudzeji atīs nu austrumim un vokorim un dabasu valstelbā ar Abraamu, Izaaku un Jākubu pi golda atsasēs.**» (Mat. 8, 11.). Tad Kristus, Apostolus syuteidams uz vysu pasauli nūteikti tim soka: «**Ejte un mōcit vysas tautas.**» (Mat. 28, 19.).

Jo Kristus Bazneica ir par napīcīšamu cylvāku pesteišonas nūteikumu, tad jai tai plaši jōzstip sovas gōdeības spōrnus, ka vysur ikvīns tur varātu atrast sev pesteišonas leidzekļus kotrā laikā un ikvīnā vītā.

Ka tys Kristus Bazneicas vyspōrejums sasnāgtu sovu mērki, Apostoli sajēme nu Kristus pīsacejumu: «**Ejte un mōcīt vysas tautas.**» (Mat. 28, 19.) un tōļōk dūd jim sūlejumu: «**Raug, Es asmu ar jums vysom dīnom un leidz pasaulja beigom.**» (Mat. 28, 20.). Tōdēļ tys mozais Kristus izzinēju pulks beja taisneigi pileidzynōts pi sinapes gryuda, kuram beja jōizaug lelam kūkam, tys ir palikt par vyspōreju Bazneicu, apjimt vysas pasaulja daļas. Jo tū jau pasludynōja Psalmi: «**Jys valdeis leidz jural, nu lelōs upes leidz zemes golim. Jō priškā lūceisīs tū, kas tūksnesī dzeivoj, un jō inaldniki laizeis peišjus... Visi kēneni jō priškā klanēsīs, visi pogōni Jam kolpōs.**» (Ps. 71, 8, 9, 11.).

4. Kristus Bazneica ir Apostoliska.

Kristus Bazneicas apostoliskums pastōv tymā, ka jai jōbyun napōrrautā saiškī un par tōļōku tū Bazneicu, kuru īstōdeja Kristus un tū uzcēle uz sv. Pītera un citim Apostolim.

Runojūt par Bazneicas Apostoliskumu, ir jōsaprūt jū kai valdeišonas, prīstereibas, vai apkolpōšonas tai un mōceišonas ziņā, ari vysu tū, kas viņ ir vērsdabisks Bazneicas dzeivē, ka tys vyss paīt nu Kristus caur Apostolim. Tōdēļ ni valdeišonas, ni prīstereibas vai apkolpōšonas varas, ni mōceišonas varas un tīseibu nīkas Bazneica navar pīsovynōt pats nu sevis, jo tūs daboj tikai nu Kristus Kunga caur Apostolim. Kai ari nīkas nadreikst pareizā Bazneicā mōceit tū, kas nabyutu sadareigs ar tū patīseibu, kuru sludynōja Apostoli.

Lykumdūšonas un valdeišonas tīseibu un varas apostoliskums pastōv napōrrautā virknē tūs pēcnōcēju, kurun pīdareja tai vara lykumeigi leidz Apostolu laikim.

Tei pōrtraukšona, vai pōrraušona var byut materiala un formala, kai ari lykumeigi pēcnōcējim varas pījimšona var byut materialō un formalō.

Materialō varas vai tīseibu īmontōšona ir tūlaik, kad pēc viņa veiskupa tyuleņ dreizā laikā stōjās jō vītņiks, tai ka poša veiskupija nazuda ari diecezes valdeišona nazuda nu poša īsōkuma, kad vēļ tū valdeja Apostoli.

Formalō tīseibu vai varas īmontōšona ir tūlaik, kad veiskupijā vai diecezē visi pēcnōcēji ir lykumeigi sovu priškšteču varas sajēmēji vai mantniki. Bet jo kaut vīns nu tim pēcnōcējim byutu īgivis sev veiskupa varu nalykumeigi, lai gon vālōk tū pīldeitu svēteigi, tūmār saraun jurisdikcijas saišku ar lykumeigu prišksteci un ar Apostolim. Sarauta vai nalykumeigi īgyutō lykumdūšonas vara nava par lykumu, ni ari par tīseibu, bet ir nīks. Tōdēļ taida nalykumeigu veiskupu vasala virkne nasastōda apostoliskuma, jo jī paīt na nu Apostolu, bet poši sev tū varu un tīseibas ir īmontōjuši nalykumeigā celā.

Kristus pareizās Bazneicas Apostoliskums izrīt jau nu pošas Bazneicas dobas. Kai mōceišonas, prīstereibas, Sakramentu administrēšonas, tai valdeišonas un lykumu dūšonas vara nav par cylvāku dorba auglim, bet īpaši par Dīva dōynom. Tūs dōvonu un varas Kristus nivīnam nadūd, kai vīneigi Apostolim. Nadūd ari tim, kuri tū grybātu sadabōt poši, bet dūd tim, kurus dabasu Tāvs paaicynoj leidz kai Aaronu. Tōdēļ kas nu Kristus nīkō nasajēme, tys ari ūtram nīkō dūt naspēj, ar tūksū trauku, tūksū ūtra napīlisi.

Nu poša sōkuma jau tyka grīzta sovaida vēreiba uz tū, ka tei trejaida Bazneicā vara: mōceišonas, valdeišonas un prīstereibas paītu tikai nu Apostolim. Par tū mums skaidri līcynoj sv. Pōvuls: «**Bet jo ari mes, vai engels nu dabasim jums sludynōtu cytu Evangeliju par tū, kū asam pasludynōjuši, tys lai ir nūlōdāts.**» (Gal. 1, 8.). Vai otkon ūtrā vītā: «**Lai nivīns napisovynoj sev gūda, bet tys, kurs ir pasaukts nu Dīva, tai kai Aarons. Taipat un Kristus na pats uz sevīm runōja, ka ir kai veiskups. Bet kas uz Jū beja runōjis: Muns Dāls tu esi, Es tevī šudij dzemdēju.**» (Ebr. 5, 4.). Šī Apostola vōrdi skaidri runoj par tū Apostoliskumu, kaidam jōbyun Kristus Bazneicā.

Pats Kristus par Bazneicas Apostoliskumu myusus skaidri pamōca, saceidams: «**Kai mani ir syutejis Tāvs, tai Es jyusus syutu.**» (Jōn. 20, 21.). Jo kam Bazneicā ir vara un tīseibas

valdeit, tad tys tū vāru ni nu kaut kō cyta, kai vīneigi nu Kristus, bet kam tōs varas nav dūtas nu Kristus, tys nikaidā ziņā lykumeigi Kristus Bazneicā valdeit nadreikst.

Ivārojūt tū vysu, kas tyka runōts par Bazneicas Apostoliskumu, mes varim drūši apgolvōt, ka šys Apostoliskums ir par golvonōku Kristus Bazneicas zeimi, jo Apostoli ir par Bazneicas fundamentu un pamatu, un styprumu. Tōdēļ Bazneica ir Apostoliska, ka Kristus nikam cytam nadeve tōs varas, kai vīneigi Apostolim. Tōdēļ Bazneica ir vīna un jymā pastōv vīneiba, jo Apostoli visi kūpā un ar sv. Piteri priķsgolā sastōdeja vīnu brōlisku saimi. Tōpēc ir vyspōreja, jo Apostolim pīsaceja: mōcit vysas tautas, vysōs vītōs un par visim laikim uz vysa pāsauļa. Tōdēļ Bazneica ir svāta, jo jōs Istōdeitōjs ir Dīvs un jōs mērkis ir svātums, bet jōs darbeiba ir vēst vysus pi pilneibas un svātuma, un pi Dīva.

Tys Bazneicas Apostoliskums ir skaidri rādzams lykumeigā un nikod napōrrautā pēcnōcēju virknē. Jo tur, kur ir radzama dzeiva Golva, jōbyun arī citim mīsas lūceklim. Kur ir pamata akmins, tur arī Bazneica uz jō uzcalta. Kur ir Pīters, tur arī Bazneica — Ubi Petrus — ibi Ecclesia. Bet ikvīna savīneiba, vai Bazneica, kuras Kristus laikūs un Apostolu laikūs nabeja, bet cēlēs vālōk, navar byut apostoliska, — tad arī nav par Kristus Bazneicu, — ir maļdeiga.

Pimāram luterticeigūs vai protestantu un evangelistu bazneica cēlēs tikai sešpadsmytā myužā, kuras ipriķš pavyšam nabeja. Tōdēļ taida ticelgūs savīneiba navar sauktis par Kristus Bazneicu, jo jū Kristus naistōdeja un jōs istōdeitōjs Luters nimos nabeja syuteits nu Kristus Istōdeit jaunu bazneicu. Pareizai Kristus Bazneicai jōbyun vysod nu Kristus laikim sōcūt un leidz pasauļa beigom, jo taču Kristus soka: «Raug, Es asmu ar jums vysom dinom, leidz pasauļa beigom.» (Mat. 28, 20.). Tōdēļ nivīnas dīnas nabyus leidz pasauļa beigom, kurā Kristus Bazneicas nabyutu. Tam laikam ni Lūtera, ni pravoslavus religiju Kristus un Apostolu laikūs nabeja. Tū pošu ir jōpasoka arī par vysom cytom sektom, kecerim un herezijom, jo tōs vysas cēlēs vālōkūs laikūs, pasateicūt cylvāku launaj vaļai, vai nasaprūtūt pareizi Kristus mōceibas.

Augšōk pīvastōs četras Kristus Bazneicas zeimes jau tyka atzeimātas un pastreipōtas Nicejas un Konstantinopoles vyspōrefjōs Bazneicas sapulcēs ar sekušim vōrdim: «Tycu vīnai, svātai, katōliskai un apostoliskai Bazneicai.»

CATURTAIS GOBOLS.

Četras augšōk mynātōs Kristus Bazneicas pareizeibas zeimes vysā pilneibā ir atrūnamas tikai Katōļu Bazneicā!

Lūti daudzi ir krīsteigūs religiju, kuras ir nasadareigas un storp sevīm škirās dažaidūs ticeibas dogmatūs, nu kurom ikvīna sevi skaita par pareizu un Kristus istōdeitu Bazneicu. Skaidra ir līta, ka tōs vysas reizē navar byut eistynas, vai pareizas, tōdēļ navar byut vysas par Kristus istōdeitom Bazneicom. Jo tur ir sovstarpejō nasadareiba, kū vīna tie, tū ūtra nūlidz, bet patiseibai jōbyun tikai vīnai. Tōdēļ kai vīns ir Kristus un vīna eistynō Kristus mōceiba un ticeiba, tai arī vīna ir tikai pareizō nu Kristus istōdeitō Bazneica. Tad vysas cytas religijas vai tyka vālōk nu vilteigu reformatoru istōdeitas nu tūs, bet na nu Kristus jam sovu pasōkumu. Val otkon nūsadybynōja nu atkritušūs nu vyspōrejōs pareizōs Bazneicas kaidas daļas, kuras caur sovu ātsaškeļšonu nu eistōs Bazneicas ir kai nūkoltušais zors atkritis nu kūka un tōļōk pi Kristus Bazneicas napīdar.

Ivārojūt, ka tikai vīna krīstticeigō religija, — ticeiba var byut pareiza, tad navar byut vīnaļdzeigi uzskoti ni vīnam krīstticeigam, kurs meklej patiseibas, pi kaidas ticeibas jys pīdar. Tōdēļ kad cylvākam rūnās kaidas šaubas par tōs Bazneicas pareizeibu, pi kuras jys pīdar, tad tyulen jam ir jōizlīloj vysus iespējamūs leidzekļus, lai pōrsalicynōt, vai tai bazneicai ir tōs četras golvonōs zeimes, vai nav, kaidas pīdar kotra ziņā pareizai Kristus Bazneicai.

Raug, tagad mums jōpīrōda, ka teišam tōs Kristus Bazneicas zeimes ir atrūnamas tikai Katōļu Bazneicā.

Var arī cytom religijom pa daļai byut dažaidas šūs zeimu leidzeibas, bet ni vīnā religiozā savīneiba naatsarass tōs vysas reizē, ni tai spilgti, kai Katōliskā Bazneicā. Ipaši tys šūs pareizūs zeimu spylgtums mums pāleldz pazeit Katōļu Bazneicas pareizeibu storp daudzejom mōldušom savīneibom un pōrlīcynoj myusus, ka Katōļu Bazneica ir vīneigō Kristus istōdeitō Bazneica. Tū redzēsīm pōrsaverūt atsevišķi Katōļu Bazneicas zeimes.

1. Katōļu Bazneicas vīneiba.

a) Katōļu Bazneicā ir pilneigō vīneiba ticeibā, jo visi katōli izzeist un pījam bez izjāmuma tūs pošus ticeibas gobolus, dogmatus vysā pasaulī.

b) Katōļu Bazneicā ir pilnēigō vīneiba ōrejā Dīva gūdynō-šonā, jo vysā pasauli salik vīnu un tū pošu uperi šv. Misi, vysur tī poši septeni Sakramenti, ar tū pošu dabasu **Malzi** baroi sovu dvēseli pi sv. Komunijas.

c) Katōļu Bazneicā ir pilnēigo vīneiba valdcišonas varā, jo visi ticeigi ir padūti sovīm goreigim gonim, goni vai bazneickungi, prīsteri padūti veiskupim un veiskupi pastōv savīneibā ar Romas Tāvu un jam ir padūti, kai vīneigai radzamai vysas Kristus Bazneicas Golvai.

Tei Kristus Bazneicas vīneiba nav tikai kaida gadejuma, kai tū jau augšōk redzējom, bet ir nūteikti pastōveiga, jo sv. Apostols Pōvuls nūteikti, skaidri galatišim roksta: «**Lai kaut engeļs nu dabasim jums kū cytu sludynōtu, nakal tū, kū mes jums asam sludynōjuši, lai ir par nūlōdelšonu.**» (1, 8.). Šymūs vōrdūs nūpeļ un nūsūda sv. Pōvuls ikvīnu nu vīneigōs Kristus Bazneicas atkrišonu, lai kaut tys byutu nu engeļa sludynōts.

Ar šaidu vīneibu, kaida ir Katōliskā Bazneicā navar slavētis ni vīna cyta religija, vai bazneica. Nav tōs vīneibas pi protestantu sektom, vai lutarim, pi kurim ir radzama lela starpeiba na tikai liturgiskōs ceremonijōs, bet ari golvonajūs ticeibas lykumūs un dogmatūs. Pretimstōšonūs ticeibas vīneibai, kura pīdar Kristus Bazneicas byuteibai, pi protestantim ir jau īpriķš pīlaižama caur tū, ka jī ir pīlaiduši ikvīnam breivvaleigu Sv. Rokstu tūlkōjumu, izskaidrōšonu un saprasšonu, tys ir pēc kotra cylvāka īgrybas. Tōdēļ protestantu bazneica škelās kas reizes uz smolkōkom sektom un grupom. Pi protestantu tōs vīneibas nav, tōdeļ slovonais protestantu teologijas profesors Schveizers roksta, ka uz vīna pērsta noga varātu saraksteit tūs ticeibas gobolus, kurūs visim protestantim byutu vīneiba, sadareiba. Tai tad pi protestantim tōs vīneibas, kaidai jōbyun Kristus Bazneicā, kai tū jī poši atzeist, nav un ari navar byut.

Tōs vīneibas ari nav pi cytom religiozom savīneibom, kuras nav padūtas Romas Pavestam, jo tōs sastōda naatkareigas vīna nu ūtras tautu bazneicas, vai otkon atkareigas nu valsts varas. Tom pītryukst tō kūpejō vīneibas saiška, īpaši tōs augstōkōs valdeitōja varas, kuru Kristus uzticēja Pīteram, teišam tymā nūdumā, ka sorgōtu vysā Bazneicā ticeibas vīneibu vērs zemes. Bet naturādami tōs varas sektanti īkreit dažaidūs dogmatiskūs moldūs un lelōs klaidōs. Sōcās natōli pi visim kecerim un sektantim nu tautu volūdu īvesšonas liturgikā, bet beidzās ar tūs ticeibas patīseibu un dogmatu atmesšonu, kuri beja nu Kristus īstōdeiti, pīldeiti Apostolu laikūs un ir napīcīšami pareizā Bazneicā leidz pasaula beigom.

*Pīzeime: Bazneicas vīneibai nav pretiveigi dažaidi uzskoti tymūs vaicōjumūs, kuri vēļ galeigi nav nūteikti, kai ari džas atseviškas īražas Bazneicā, kuras pavesti pīlaiž. Bazneica uzmaņeigi sekoj pēc tō sv. Augustina teicīņa: «**Napīcīšamōs lītōs vīneiba, šaubeigōs breiveiba, — bet vysā mīleiba.**»*

2. Katōļu Bazneica ir svāta.

Romas Katōļu Bazneica ir atzeimejama ar tū, ka ir svāta. Jō kaut kas tyvōk īsavērs Bazneicas dzeivē un nūpītni tū izdibinēs bez kaut kaidu aizsprīdumu un īnaida uz jū, tad tam byus tū jōatzeist. Un tai:

a) Katōļu Bazneica ir vyspyrmōk svāta sovā mōceišonā, kura ir jai dūta nu Dīva un sludynōta caur Dīvu myusu Pesteitōju. Tei mōceiba vysu, kas vīn ir ļauns, nūsūda un apkaroj,— vysu, kas ir lobs un tykumeigs, izteic un mūdynoļ vysus ceņstis un steigtis pi augstōkas pīlneibas un svātuma. Nu taidas mōceibas un mōceišonas Katōļu Bazneica nikod naatkryta, ni ari tū maineja kaut kaidas laiceigas izredzes dēļ. Turpreim jū sorgojūt un aizstōvūt, sagōdōja sev daudzējus īnaidu un vōjōšonu, kas vēļ nūteik šūboltdīn. Par Katōļu Bazneicas mōceišonu miljoni mūcekļu atdeve dzeiveibu, panese vysgryutōkōs mūkas un izlēja asni. Tōdēļ nav nikaida breinuma, ka tei mōceiba vysod palik tei poša nasakrūplōta par tik daudzi myužim nasatralpeita un vysod paliks tei poša, kas izgōja nu Kristus mutes. Tōdēļ vyslelōki Katōļu Bazneicas īnaidniki navar pīrōdeit, ka jōs mōceibā byutu kaut kas grēceigs.

b) Katōļu Bazneica ir svāta tymūs leidzekļūs, ar kurim cylvākus vad pi pīlneibas un sorgoj nu grāka. Par tim leidzeklim ir: Svāti Sakramenti, Svātō Miša upere, Sakramentalijas, tad Kristum un Kunga svātīm pakaldareišonā: lyugšonā, mīsas mērdeišonā, sevis aizaligšonā un seviški Evangelija padūmu pīldeišonā: Brōlestes, klūsteri, religiozōs labdareigō mērka sabīdreibas, sodalicijas un skaistas liturgiskōs ceremonijas. Vyss šys ir tik atteiceigi un labi īkōrtōts dēļ mīseigigoreigas cylvāku dobas, kuri radzamā veidā izteic Dīva augstumu un atteiceigi mūdynoļ myusus Jam atdūt pīnōceigu gūdu.

Patīši nav nivīna nu Kristus īteiktō leidzekļa dvēseles pāpīldeišonai, kura Katōļu Bazneica nabyutu sorgōjuse un sovīm lūceklim īteikuse.

c) Katōļu Bazneica ir svāta, jo jei svātūs audzynoļ. Svātām kūkam ir jōnas svāti augli. Tōdēļ vēsture rōda, ka Katōļu Bazneica izaudzynōja un audzynoļ šūboltdīn daudzi īvārojama

svātūs un svēteigūs, tys ir taidu cylvāku, kuri atsazeimej ar **varūniskim** tykumim, kuri labprōteigi atmete **hogōteibu**, **augstu stōvūkli dzeivē**, aizaiidze ikvīnas pasaulja Izprīcas, ka **nabadzeibā**, mīsas mērdēšonā, vojōšonā pilneigi **uzuperej** sevi tikai Dīva gūdam un tyvōkūs mīlesteibas dorhim.

Pi tō svātuma jī tyka caur Katōļu Bazneicu, jo tōs mōceibas klauseja un lītōja tūs leidzekļus, kū Bazneica dēl tō lītōj un izglobōja nu Kristus laikim. Tōdēļ vineigi Katōļu Bazneica tūs ivārojamus svātus skaita par sovīm lobōkim bārnim.

Jūs dzeivē uz tūs varūņu tykumu skatējōs visi un apbreinōja jūs svātumu. Tū atzeist pat svešticeibniki, ka nīkas nāpōrsteidz vairōk jūs tik stipri nu Katōļu Bazneicas dzeives, kai tik **daudzi varūniskūs** tykumu pīmāru, jo tī vyslobōk runoj cylvāku prōtam un sirdēi un pīvalk vairōk cylvāku pi Katōļu Bazneicas.

Ti tykumi un varūniski dorbi beja aplīcynōti na tikai nu laudim, bet pats Dīvs deve par jīm liceibu, izslavēdams sovus svātūs par visīm myužim ar daudzejim breinumim, kurus tī dareja Dīva vōrdā par sovū dzeivi, vai ari pēc nōves dareja Dīvs breinumus caur jūs aizbiļdeibu. Tī breinumi ir pōrspējuši vysus dabiskus spakus, kaļ tū izrōda nūpītna tūs pēteišonā pi beatifikācijas un kanonizācijas aktu sastōdeišonās. Tōdēļ jī nūtyka vineigi ar vērdsabisku spēku, vai cytaidi runojūt, caur Dīva vysvareibu, pasateicūt kurim Dīvs gribēja atzeimēt varūneigus tykumus un dūt lelōku vērteibu jūs mōceibom. Tai pīmāram, daudzeji svātī izmūdynōja myrūņus. Pi tīm pīdar: sv. Bernards, sv. Ontōns nu Paduas, sv. Vincents Ferrarijs, sv. Francis Ksaverijs, sv. Filips Nerijs, sv. Pīters Klavers un citi. Daudzejus svātus Dīvs izslavēja ar breinumim, ka jūs slāve na tikai tōli tyka zynoma pasaulam, bet jūs literaturas dorbi jūs krūņoj uz visīm laikim.

Ka tūs svātūs ar varūniskim tykumim ir ļūti daudzi, nu tō varim sprīst, ka visīm pītryukst godā dīnu. Tōdēļ «Martirologia romana» kur ir padūts Bazneicai atzeitūs svātūs saroksts kotrai dīnai pīvad jūs daudzi.

Ar taidim svātīm Katōļu Bazneica greznōjās na tikai pirmajūs myužūs, bet ari vālōkūs myužūs. Jūs skaits nasasamozynōja ari nu Austrumu Bazneicas atkriššonas breiža, ni ari nu Luterticeibas vai Protestantizma sektu īvesšonas laiku. Turpretīm, kad sešpadsmytā myužā pasateicūt Lūtera herezijai atkryta nu Bazneicas vōjōki jōs lūcekli, kas ticeibu beja zaudējuši, tad mūdōs Bazneicas klēpī taidi svātī, kai: Ignats

Lojola, Francis Ksavers, Karoļs Boromeuss, Aļozs Gonzaga, Stanislavs Kostka, Francis Salezijs, Vincents nu Paulo un ļūti daudzi cytu svātūs. Ikvīns myužs palelynoj svātūs skaitu Katōļu Bazneicā. Tai pīmāram deveppadsmytā myužā Bazneica pasludynōja 87 svātūs un 310 svēteigūs.

Jo vēl pagrīzsim vēreibu uz tū, ka Bazneica tikai tūlaik pasludynoj kaidas personas svēteigumu, kad jō tykumiskō varūneiba un vēl pats mozais diveji breinumi caur tōs personas aizbiļdeibu byus našaubeigi un zynōtniski pīrōdeiti, un vēl tū, ka pīkš kanonizācijas izmeklej vēl diveju jaunu breinumu, — tad kaidis lels tūs breinumu skaits jau leidz šam ir caur tīm aktim pīrōdeits?!

Nu tō ir radzams, kaidis ir vērdsabiskus zeimu lels skaits, kurus dabasi mums dūd caur Bazneicas lobōkūs bārnū aizbiļdeibu, kuras sovķōrt līcynoj par Katōļu Bazneicas svātumu un ar tū pošu pīrōda, ka Katōļu Bazneica ir pareizō Kristus istōdeitō Bazneica.

Varūniski tykumi, vai augstōkā pakōpi uzuperēšonōs godōs na tikai pi tīm, kurus Bazneica publiski par svātīm pasludynoj, bet tūs redzim nareizi pi tagad dzeivōjušim katōlim. Taču misionaru tyukstūšas it tōlajā pasauli uz pogōnu tautom, uzuperejūt sovū dzeivi, tūs aizmērstūs lobā un desmitēs tyukstūšas mūcekļu dūd našaubeigu Dīva varūniskōs mīleibas pīmāru. Caur tū pošu rōda ikšeju Katōļu Bazneicas spēku un svātumu. Tikai 1873.—1884. godūs par katolisku ticeibu sajēme nūmūceitūs nōvi 40 000 personu Kīnā un Japōnā. Ari myusu dīnōs ir daudzeji izlējuši asni par katoliskom pōrlīceibom Meksikā, Krīvijā, Spanijā.

Seviškā veidā ir Katōļu Bazneicas svātums atzeimejams ar vērdsabiskom zeimem un breinumim, kuri nūteik myusu dīnōs, pīmāram Lurdā, Neapolē, Līmpija un cytōs vītōs. Par tū jau tyka runōts pi breinumim.

Atbiļdes uz pōrmatumim,

Pōrmatums I.: Vysas sektas pīakaita sev svātumu, tōpēc navar tō īskaitēt par vineigi pareizōs Bazneicas zeimi.

Atbiļde: Ar taidu sovū lūcekļu svātumu un vērdsabiskom parōdeibom, kai pīmāram otrō izdzeidynōšonā breineigōs un zynomōs ar atseviškom žēlesteibom vītōs sasnāgta, bez kaidu dabiskūs leidzekļu, ni vīna nu svešūs religiju pīrōdeit navar. Un tur nīkaida breinuma, jo tī visi ir atmatuši daudzi taidu leidzekļu, kuri tai radzami paleidz pi svātuma sasnēšonās, kai pīmāram: grāku vaidēšona, sv. Komunija,

Evangelija padūmu pildeišona klūsterūs un t. t. Turpretim pījēme nūteikumus teišam pretiveigus svātuma sasnēgšonai. Kai pīmāram: ka tikai ticeiba vīn (zeimōjās bez lobu dorbu) cylvāku dora svātu, ka dvēselei nav breivas vaļas, vai ir zaudējuse vareibu labi dareit, kai tū mōceja Luters. Vai ka Dīvs jau aiz laika jūs pazeimōja uz pesteišonu un ūtrūs uz pazusšonu, kai tū mōcēja Kalvīns.

Skaidra ir līta, ka kristticeigō dzeive, kurā pītryukst īvārojāmōkōs religiozōs praktikas un vadeita maļdeigi ticeibas ziņā navar sasnēgt varūniskūs tykumu un vērsdabiskūs dōvonu. Tōdēļ protestanti gryb, un jim ir jōgryb, ka nabyutu breinumu, jo breinumi ir tī argumenti, vai pīrōdejumi, kuri taišni līcynoļ par protestantisma un vysu nu tō calūšūs sektu mōldim.

Bet kas zeimōjās uz bazneicōm, kuras atsaškēle nu pareizōs Kristus Bazneicas, vai schizmatiskūs sabīdreibu, kuras sarausteja vīneibu ar Romu, tad lai gon kaidu reizi jōs atsaauce uz sovu lūcekļu svātumu un pat uz breinumim, tūmār pēc dziļōkas un pīlneigōkas tūs izpēsteišonas, saļeidzynojūt tūs ar Katōļu Bazneicas svātumu, byus skaidri radzams, ka tī pat pīleidzynojami navar byut. Tī dzeivoļ tai pasaceit ar tom druponom, kuras pajēme nu Katōļu Bazneicas. Galeigi tōs personas, kuras ir atzeimejamas ar patīsu svātumu, palīk taidā ticeibā, ka jūs Bazneica ir pareiza. Tī cylvāki, par kurim vālōk vēļ runōsim, pīdar teišam ar dvēseli pī Katōļu Bazneicas, lai gon ōreļi nu tōs ir šķerti.

Pōsmatums II.: Taču ir lūti daudzi ļaunu katōļu, tōdēļ Bazneica nav pīlneigō vōrda nūzeimē svāta.

Atbiļde: Katōļu Bazneicas svātums, ar kuru tei izašķir nu vysu cytu religiozūs savīneibu, napastōv vysu jōs lūcekļu bez izjāmuma svātumā, jo Kristus pats pīleidzynoj sovu Bazneicu teirumam, kurā aug kvīši un kyukuli, vai otkon teiklam, kurā ir lobōs un ļaunōs zivīs. Jo jau vēļ Apostolu laikūs, kai roksta sv. Pōvuls korintīšim (I. Kor. 11, 18.), Bazneicā nūtyka īļāunōšona, tad tei nūtikis arī vālōkūs laikūs, bet tys nikō nakait, ka lobi Bazneicas nūcekli bīži vīn sasnādz augstōkō svātuma pakōpi.

Arī tys ir fakts, ka jo storp katōlim atsarūn lēli grēcīnīki, tad na tōdēļ, ka jī dzeivōtu pa Bazneicas mōceibai, bet teišam tōdēļ, ka tai nadzeivoļ, kai Bazneica mōca. Bet pī kecerim, heretikim nūteik pretiveigi: jo atsarūn storp jim lobi cylvāki, tad tōdēļ, ka jī nadzeivoļ pēc sovas bazneicas mōceibas, bet pēc sovas lobas sirdsapziņas.

3. Katōļu Bazneica ir vyspōreļa.

Romas Katōliskō Bazneica tōdēļ saucās Katōliskō vai vyspōrejō, laika un vītas ziņā, ka sōcūt nu Kristus pastōvēja leidz šam laikam un tai izauga un ījam vysas zemēs nūmales. Šai patiseibai pat pīrōdejumu nav vajadzēigs, jo pašreizejais stōvūklis tū vysu lobōk pīrōda. Par skaistu Katōļu Bazneicas vyspōrejuma atzeimōšonu, beja pīmāram Vatikana vyspōrejō sapuļce, kurā jēme dalcību vairōk kai tyukstūša veiskupu sasaļcejušu nu vysa pasaulā.

Tei Bazneica, kuras pīrkšgolā stōv Romas Tāvs, vysod beja saukta par Katōlisku, tai arī saucās ūdiļ. Par tū līcynoļ Jeruzalemas Cirijs († 386. g.), kurs tai par tū runoļ: «Jo kaut kur un kaut kod ceļosi pa pasauli, tad naprosi, kur Dīva noms, jo arī keceru sektom ir sovi lyugšonu nomi, kurus sauc par Dīva nomim. Ari naprosi, kur ir Bazneica, bet kur ir Katōļu Bazneica, jo tys ir teišam tōs vysu svātōs Mōtes vōrds, kura ir par Jezus Kristus leigovu.» Kecerī nareizi gribēja sev šū vōrdu pīšovynōt, bet veļteigi. Raug, kū šymā lītā soka sv. Augustīns: «Gribūt, nagribūt pat kecerī un schizmatiki, kad runoļ na ar sovu leidzticeibnīku, bet ar svešu, sauc Katōļu Bazneicu tikai par katōlisku.» Kad jī lītōtu kaidu cytu vōrdu, bet nadūtu ipašo vōrda, kurā vyss pasaulis sauc, tad jūs nasaprostu cylvāki.

Bet te vēļ na vyss. Katōļu Bazneica ir arī skaitlī vairōk sasnāguse, kai vysas cytas kristeigūs religijas. Katōļticeigūs skaits myusu laikus sasnādz pēc jaunōkōs statistikas 363 miljoni 765 tyukstūši dvēseļi (Mgr. Jachmana Holy, Rood Cronicle). Tamlaikam vysas austrumu sektas kūpā, kai schizmatiki, Jokobīni, Armeni, Kopti, Etiopi un t. t. sasnādz apmāram 137 miljoni. Tad pōreļi apmāram 250 miljonu daždaļaidu protestantisma sektu. Bet ir jōatzeimōļ, ka lela nu tim daļa, jau nastōv uz kristticeibas pamata, bet ir pōrgōjuši naticēigus ryndōs.

Kas zeimōjās uz geografiski-etnologisku vyspōreību, tys ir atsateicūt uz vītu, tad ir jōatzeimeļ, ka cytas religijas vai ir īsarūbežōjušas pī vīnas tautas, vai vaļsts un sastōda ļautyskos bazneicas, bet jo sadaboj sev jaunu pīkriteju, tad tys nūteik vai pasateicūt materialim leidzeklim, kai tū dora protestantu misijas, vai arī politiskim uzskotim. Dažu reizi pat pīspīššona, vai religiozō vīnaldzeiba, vai pat moraliskō un tykumiskō pakriššona. Tamlaikam Katōļu Bazneica pīaug naivārojūt lūti gryutu apstōkļu. Katōļu misionari nareizi poši cīš olkonumu un soltumu, tūmār dybynoļ jaunas katōļticeigūs

draudzes, provinces un diecezes. Pazuda Nerons un jam leidzeigi katōļu vojōtōji, kai pazyud vīsyuls, auka, guņsgrāks, kari vai mēri, bet sv. Pītera bazilika volda vēl leidz šam nu Vatikana augstumim vysu pasauli!

4. Katōļu Bazneica ir Apostoliska.

Par vysivārojamōku zeimi, pa kurai var pazeit Romas-Katōļu Bazneicas pareizeibu, ir jōs Apostoliskums, kas seviški ir atžeimojams Romas Tāva primatā. Katōļu Bazneicas Apostoliskums pastōv tymā, ka jei teišam ir pareizō Bazneica, kurn **īstōdeja Kristus** un napōrrautā vērzinī turpynoj tōļōk pasōktū Kristus dorbu, kuru Jys uzticeja sv. Pīteram un citim Apostolim, jo:

A. Pastōv bez pōrtraukuma nu Apostolu laikim.

B. Nūsorgōja tū pošu mōccibu, cylvāku pesteišonas leidzekļus un ikōrtu, kaidu sajēme nu Apostolim.

C. Jōs vērsnīki: Romas Pavests un veiskupi ir par lykumeigim Apostolu pēcnōcējim.

A. Vēsture aizrōda, ka **Katōliskō Bazneica nasacēle** tai kai keceri un dažaidas sektas tikai pēc dažim simtim godu pēc Apostolu nōves, bet tyka īstōdeita nu Kristus un nu pošim Apostolim tōļōk organizāta:

1. Vysvacōki vēstures dokumenti sadareigi un vīnbaļseigi pīrōda, ka sv. Pīters un Pōvuls īstōdeja Bazneicu Romā, ka sv. Pīters tur strōdōja kai veiskups un nu Romas valdeja un vadeja vysu Kristus Bazneicu leidz sovai mūcekļa nōvei, kuru sajēme Nerona laikūs ap. 67. g. 29. junijā.

a) Svāti Roksti dūd mums dažus aizrōdejumus par sv. Pītera dzeivi Romā. Teišam sv. Pīters roksta sovā pirmajā vēstulē sekušus vōrdus: «**Svelcynoj Jyusus Bazneica, kura ir Babilonā.**» (5, 13.). Raug, vōrdu «Babilona» šite jōsaprūt Romu, jo tō laika kristticeigi sauce Romu par Babilonu, atžeimojūt lelu moralisku pagrimšonu. Tai jū sauce arī sv. Jōns Apokalipsā (17, 5.). Bet patisais Babilons uz Efrates upes jau tū laik beja iznycynōts.

b) Sv. Klemens, Romas Tāvs, sv. Pītera mōceklis un pēcnōcējs, sovā vēstulē raksteitā korintīšim 96. godā īskaita sv. Pīteri un Pōvulu tūs mūcekļu pulkā, kuri nasceņ pījēme nōvi Romā.

c) Dionizījs Korynta veiskups pīmiņ vēstulē romīšim, raksteitu ap 170. godu, ka sv. Pīters un Pōvuls strōdōja Romā

un tur Bazneicu nūorganizeja. Šys Korynta veiskupa licy-nōjums ir nu lela svora un lelas nūzeimes, jo **Korynts beja ļūti saisteits ar Romu.**

d) Sv. Irenejs, Liona veiskups († 202. g.), runoj par Bazneicas dybynōšonu Romā caur Apostolim Pīteri un Pōvulu, kai par vysā skaidru lītu.

e) Tertulijans (apm. 200. g.) pasnādz ziņas, ka Pīters tyka nūmūceits Romā leidzeigā veidā kai Kristus, tikai uz jō pošu lyugumā, beja pīkolts krystā ar golvu uz zemi.

f) Pēc šom vyspōrejōm vokoru Bazneicas dūmom, ka sv. Pīters nūdybynōja Romā Bazneicu it arī vysa austrumu Bazneica un tū pastyprynoj.

g) Vysvacōki romīšu pīminekli ar sv. Pītera personu saisteiti runoj par sv. Pītera dzeivi Romā. Mamertinas cītums, kurā Pīteri turēja, jō kops, kurā jō misu paglobōja, katedra vai krāsls, nu kura jys mōceja, daudzēji katakombēs uzroksti, seviški sv. Priscilijas, — pīmiņ par Pīteri vēl ūtrō myuža sōkumā.

h) Tōdēļ taidi protestantu mōceiti veiri, kai pīmāram: Neanders, Visselers, Giessellers, Hugo, Grotins, Blondels, Hītgenfelds, Lipsius, Lietzmanns skaita sv. Pītera Romā dzeivōšonu par nūteikti drūsu lītu. Lipsius pīmāram roksta: «**Jo Pīters dzeivōja Romā, tad var drūši saccit, ka na kai ībraucējs un ceļōtōjs, bet gon pastōveigi, ka tur izpīldeit sovū Apostolisku varu un tīseibas, par kuras slāveigu izeju beja jō mūcekļa nōve.**» Bet protestantisma golvonais vodūns profesors Harnacks runoj, ka sv. Pītera dzeive Romā un jō tur mūcekļa nōve ir naapgōžamōs patiseibas fakts un tōdēļ atzeist, ka Katōļu Bazneica ir teišam par Romas-Katōļu Bazneicu.

Visi pīrōdejumi, kuri runoj, ka sv. Pīters dzeivōja Romā, tur lauds mōcēja, nūorganizēja Bazneicu un tur nūmyra mūcekļa nōvē, kaidus nu kristticeigōs archeologijas un liturgiskas pīminekļu var pīvest, savōce vīnā vysumā un ar jaunim paskaidrōjumim papīldeja profesors Leitzmanns sovā grōmotā: «**Petrus und Paulus in Roma.**» (1916. g.). Šei ir ļūti teicama līta un mums katōlim vērtēiga, jo protestanta saraksteita.

2. Taipat arī vēsture pastyprynoj tū, ka nu vysom Bazneicom, kuras Apostoli nūdybynōja, vīneigi leidz myusu laikim nūsaturēja tikai Romas Bazneica.

Kad cytu veiskupiju sēdekli, kuri tyka nu dažu Apostolu nūdybynōti, lykumeigūs veiskupu rynda tyka pōrrautā, pasateicūt kam tōs bazneicas pōrstōj byut teišam Apostoliskas, tad vīneigi sv. Pītera dybynōtō Romā Bazneica un veiskupa sēdeklis ir napōrrauti, jo visi bez izjāmuma veiskupi stōjōs sova pēcnōcēja vītā lykumeigi un bez pōrraukšonas. Tōdēļ tagadējais Romas Veiskups Pius XI. ir par tōs garos pēcnōcēju ryndas priķšstōvi, kuras pyrmais priķšstōvis beja sv. Pīters Apostols. Tad vīneigi Romas Bazneica palyka leīdz šai dīnai bezstārpniciski par Apostolisku un tōdēļ tikai šei Bazneica vīneigi var dūt Apostoliskumu cytom veiskupijom un veiskupim un caur tu jōs padareit par apostoliskom.

Tai tad Katōļu Bazneicā tikai Romas Tāvs var jaunas veiskupijas dybynōt un senejōs, kuras beja atkritušas, nu jauna pi Bazneicas vīneibas pījimt. Caur Romas Tāvu vysas katōļu bazneicas palik vysstyprōk ar Apostolim savīneibā, pasateicūt kam natikai Romas dieceze, bet vysa Katōļu Bazneica ir eistai un patīseigi Apostoliska.

3. Romas Bazneicas Apostoliskumu taipat pastyprnoj Romas veiskupu katalogs, vai tūs pēc kōrtas saroksts, sōcūt nu svātō Pītera un ar tagadējū Romas Tāvu beīdzūt. Tur ir saraksteiti jūs vōrdi un vaļdeišonas godi taidā kōrtelbā, kaidā vīns pēc ūtra pastōvēja.

Pyrmais tajds saroksts ir nu 150 goda sastōdeits Hegezīpam, ūtrs ir sastōdeits sv. Irenejam 183. g. un trešū sastōdēja Euzebijs 324. godā. Raug tymūs trejūs sarokstūs vysur pyrmi vītu ijam sv. Pīters, kai Romas veiskupijas dybynōtōjs. Tī saroksti, kaidu nav ni vīnā cytā bazneicā, kuri pasnādz pēc kōrtas napōrrautā virknē lykumeigūs sv. Pītera pēcnōcējus, ir par vyslobōku Katōļu Bazneicas Apostoliskuma pīrōdejumu.

Tōdēļ tūs vōrdus, kurus Tertulians raksteja 200. godā var šudīg visim tim, kuri šaubōs par Katōļu Bazneicas Apostoliskumu, drūši atkōrtōt: «**Padūdīt Iyusu bazneicu īsōkumu un parōdīt napōrrautu Iyusu veiskupu virknī, ka pyrmais veiskups byutu par vīna nu Apostolim lykumeigu pēcnōcēju, jo tikai taidā veidā Apostoliskōs Bazneicas var parōdeit sovu izaceļšonu**» (De praescriptione c. 32.).

Tai ka Bazneicai uzcaitai nu Kristus uz Apostolim, jōpailik Apostoliskai leīdz pasaula beigom, un nu vysu bazneicu, kuras dybynōja Apostoli palyka vīneigi Romas Bazneica, tōdēļ nu šytō izrīt sekūšs slēdzīns: Tikai Katōļu veiskupijas pīdar pi pareizōs Kristus Bazneicas, jo jōs tikai caur Romas Bazneica pīrōda sovu Apostoliskumu un pastōv ar tū vīneibā.

Romas veiskupu katalogs.

№№ P. k.	Romas Tāva vōrds	Ivalāts		Vaļdeja	Nūmyra	
		dīna	mēn.		dīna	mēn.
1.	Sv. Pīters	—	—	† 64. vai 67.	29.	VI.
2.	Sv. Linus	—	—	67.—76.	—	—
3.	Sv. Kletus—Anaklets	—	—	76.—88.	—	—
4.	Sv. Klemens	—	—	88.—97.	—	—
5.	Sv. Evarists	—	—	97.—105.	—	—
6.	Sv. Aleksandrs	—	—	105.—115.	—	—
7.	Sv. Sikstus I.	—	—	115.—125.	—	—
8.	Sv. Telesfors	—	—	125.—136.	—	—
9.	Sv. Higins	—	—	136.—140.	—	—
10.	Sv. Pius I.	—	—	140.—155.	—	—
11.	Sv. Anicets	—	—	155.—166.	—	—
12.	Sv. Soteos	—	—	166.—175.	—	—
13.	Sv. Eleuteris	—	—	175.—189.	—	—
14.	Sv. Viktors I.	—	—	189.—199.	—	—
15.	Sv. Zifirms	—	—	199.—217.	—	—
16.	Sv. Kaliksts	—	—	217.—222.	—	—
17.	Sv. Urbans I.	—	—	222.—230.	—	—
18.	Sv. Pontians	21.	8.	230.—235.	28.	9.
19.	Sv. Anterus	21.	4.	235.—236.	3.	1.
20.	Sv. Fabians	10.	1.?	236.—250.	20.	1.
21.	Sv. Kornelījs	—	3.	251.—253.	—	6.
22.	Sv. Ļucijs I.	25.	6.	253.—254.	5.	3.
23.	Sv. Stepons I.	12.	5.	254.—257.	2.	8.
24.	Sv. Ksikstus II.	30.	8.	257.—258.	6.	8.
25.	Sv. Dionizijs	22.	7.	259.—268.	26.	12.
26.	Sv. Feliks I.	5.	1.	269.—274.	30.	12.
27.	Sv. Eutichians	4.	1.	275.—283.	7.	12.
28.	Sv. Kaijis	17.	12.	283.—296.	22.	4.
29.	Sv. Marcelins	30.	6.	296.—304.	25.	10.
30.	Sv. Marcelijs I.	27.	5.	308.—309.	16.	1.
31.	Sv. Euzebijs	18.	6.	309.—310.	17.	8.
32.	Sv. Milhjads	2.	7.	311.—314.	11.	1.
33.	Sv. Silvesters I.	31.	1.	314.—335.	31.	12.
34.	Sv. Marks	18.	1.	336.	7.	10.
35.	Sv. Julijs I.	6.	2.	337.—352.	12.	4.
36.	Sv. Liberijs	17.	5.	352.—355.	24.	9.
37.	Sv. Feliks I.	—	—	355.—365.	—	—
38.	Sv. Damazs I.	1.	10.	365.—384.	—	—
39.	Sv. Siricijs	—	12.	384.—399.	20.	11.

№	Romās Tāva vārds	Ivalāts		Valdeja	Nūmyra	
		dīna	mēn.		dīna	mēn.
40.	Sv. Anastazijs I.	27.	11.	399.—401.	19.	12.
41.	Sv. Innocents I.	22.	12.	401.—417.	12.	3.
42.	Sv. Zosims	18.	3.	417.—418.	26.	12.
43.	Sv. Bonifacijs I.	29.	12.	418.—422.	4.	9.
44.	Sv. Celestius I.	10.	9.	422.—432.	27.	7.
45.	Sv. Sikstus III.	3.	7.	432.—440.	19.	8.
46.	Sv. Leons I. Lelais	29.	9.	440.—461.	10.	11.
47.	Sv. Hilars	19.	11.	461.—468.	29.	2.
48.	Sv. Simplicijs	—	3.	468.—483.	10.	3.
49.	Sv. Feliks II. (III.)	13.	3.	483.—492.	1.	3.
50.	Sv. Gelarijs I.	1.	3.	492.—496.	21.	11.
51.	Sv. Anastazijs II.	24.	11.	496.—498.	19.	11.
52.	Sv. Symnachs	22.	11.	498.—514.	19.	7.
53.	Sv. Hormisds	20.	7.	514.—523.	6.	8.
54.	Sv. Jōns I.	13.	8.	523.—526.	18.	5.
54.	Sv. Feliks III. (IV.)	12.	7.	526.—530.	22.	9.
56.	Bonifacijs II.	22.	9.	530.—532.	17.	10.
57.	Jōns II.	2.	1.	533.—535.	8.	5.
58.	Sv. Agapits I.	13.	5.	535.—536.	22.	4.
59.	Sv. Silverijs	1.	6.	536.—538.	—	—
60.	Vigilijs	—	6.	538.—555.	7.	6.
61.	Pelagijs I.	16.	4.	555.—561.	4.	6.
62.	Jōns III.	17.	7.	561.—574.	13.	7.
63.	Benedikts I.	2.	6.	575.—579.	30.	7.
64.	Pelagijs II.	26.	11.	579.—590.	7.	2.
65.	Sv. Gregors I. Lelais	3.	11.	590.—604.	12.	3.
66.	Sabinians	13.	9.	604.—606.	22.	2.
67.	Bonifacijs III.	19.	2.	607.	12.	11.
68.	Sv. Bonifacijs IX.	25.	8.	608.—615.	8.	5.
69.	Sv. Benedikts	19.	10.	615.—618.	8.	11.
70.	Bonifacijs V.	23.	12.	619.—625.	25.	10.
71.	Honorijs I.	27.	10.	625.—638.	12.	10.
72.	Severins	28.	5.	638.—640.	2.	8.
73.	Jōns IV.	24.	12.	640.—642.	12.	10.
74.	Teodors I.	24.	11.	642.—649.	14.	5.
75.	Sv. Mortins I.	—	7.	649.—655.	16.	9.
76.	Sv. Eugenijs I.	10.	9.	655.—657.	2.	6.
77.	Sv. Vitalians	30.	7.	657.—672.	27.	1.
78.	Adeodatus	11.	4.	672.—676.	17.	6.
79.	Donus	2.	11.	676.—678.	11.	4.
80.	Sv. Agatons	27.	4.	678.—681.	10.	1.

№	Romās Tāva vārds	Ivalāts		Valdeja	Nūmyra	
		dīna	mēn.		dīna	mēn.
81.	Sv. Leons II.	17.	8.	682.—683.	3.	7.
82.	Sv. Benedikts II.	26.	6.	684.—685.	3.	7.
83.	Jōns V.	23.	7.	685.—686.	8.	5.
84.	Konons	21.	10.	686.—687.	21.	9.
85.	Sv. Sergijs I.	15.	12.	687.—701.	8.	9.
86.	Jōns VI.	30.	10.	701.—705.	11.	1.
87.	Jōns VII.	1.	3.	705.—707.	4.	2.
88.	Sisininijs	15.	1.	708.	4.	2.
89.	Konstantins	25.	3.	708.—715.	9.	4.
90.	Sv. Gregors II.	19.	5.	715.—731.	11.	2.
91.	Sv. Gregors III.	18.	3.	731.—741.	10.	12.
92.	Sv. Zacharijs	10.	12.	741.—752.	22.	3.
93.	Stepons II.	23.	3.	752.	25.	3.
94.	Stepons III.	26.	3.	752.—757.	26.	4.
95.	Sv. Pōvuls I.	26.	5.	757.—767.	28.	6.
96.	Stepons IV.	7.	8.	768.—772.	3.	2.
97.	Hadrians I.	9.	2.	772.—795.	26.	12.
98.	Sv. Leons III.	27.	12.	795.—816.	12.	6.
99.	Stepons V.	22.	6.	816.—817.	24.	1.
100.	Sv. Paschalis I.	25.	1.	817.—824.	16.	2.
101.	Eugenijs II.	21.	2.	824.—827.	—	8.
102.	Valentijs	—	8.	827.	—	9.
103.	Gregors IV.	29.	3.	827.—844.	—	1.
104.	Sergijs II.	—	1.	844.—847.	27.	1.
105.	Sv. Leons IV.	10.	4.	847.—855.	17.	7.
106.	Benedikts III.	6.	10.	855.—858.	17.	4.
107.	Sv. Nikolajs I. Lelais	24.	4.	858.—867.	13.	11.
108.	Hadrians II.	14.	12.	867.—872.	14.	12.
109.	Jōns VIII.	14.	12.	872.—882.	16.	12.
110.	Marinus I.	16.	12.	882.—884.	15.	5.
111.	Hadrians III.	17.	5.	884.—885.	17.	9.
112.	Stepons VI.	—	9.	885.—891.	—	9.
113.	Formozus	6.	10.	891.—896.	4.	4.
114.	Bonifacijs VI.	—	4.	896.	—	4.
115.	Stepons VII.	—	5.	896.—897.	—	8.
116.	Romans	—	8.	897.	—	11.
117.	Teodors II.	—	12.	897.	—	12.
118.	Jōns IX.	—	1.	898.—900.	—	1.
119.	Benedikts IV.	—	1.	900.—903.	—	7.
120.	Leons V.	—	7.	903.	—	9.
121.	Sergijs III.	29.	1.	904.—911.	14.	4.

Nr. p. k.	Romā Tava vārds	Ivāla		Valdeja	Nūmyra	
		dina	mēn.		dina	mēn.
122.	Anastazijs III.	—	4.	911.—913.	—	6.
123.	Lando	—	7.	913.—914.	—	2.
124.	Jōus X.	—	3.	914.—928.	—	5.
125.	Leons VI	—	5.	928.	—	12.
126.	Stepons VIII.	—	12.	928.—931.	—	2.
127.	Jōns XI.	—	2.	931.—935.	—	12.
128.	Leons VII.	3.	1.	936.—939.	13.	7.
129.	Stepons IX.	14.	7.	939.—942.	—	10.
130.	Marinus II.	30.	10.	942.—946.	—	5.
131.	Agapīts II.	10.	5.	946.—955.	—	12.
132.	Jōns XII.	16.	12.	955.—964.	14.	5.
133.	Leons VIII.	6.	12.	964.—965.	1.	3.
134.	Benedikts V.	22.	5.	964.	23.	6.
135.	Jōns XIII.	1.	10.	965.—972.	5.	9.
136.	Benedikts VI.	19.	1.	973.—974.	—	6.
137.	Benedikts VII.	—	10.	974.—983.	10.	7.
138.	Jōns XIV.	—	12.	983.—984.	20.	8.
139.	Jōns XV.	—	8.	985.—996.	—	3.
140.	Gregors V.	3.	5.	996.—999.	18.	2.
141.	Silvesters II.	2.	6.	999.—1003.	12.	5.
142.	Jōns XVII.	—	6.	1003.	6.	11.
143.	Jōns XVIII.	—	1.	1004.—1009.	—	7.
144.	Sergijs IV.	31.	7.	1009.—1012.	12.	5.
145.	Benedikts VIII.	18.	5.	1012.—1024.	7.	4.
146.	Jōns XIX.	—	4.	1024.—1032.	—	—
147.	Benedikts IX. (a)	—	—	1032.—1044.	—	—
148.	Silvesters III.	20.	1.	1045.	10.	3.
149.	Benedikts IX. (b)	10	3.	1045.	1.	5.
150.	Gregors VI	5.	5.	1045.—1046.	20.	12.
151.	Klemens II.	25.	12.	1046.—1047.	9.	10.
152.	Benedikts IX. (c)	8	11.	1047.—1048.	17.	7.
153.	Damazs II.	17.	7.	1048.	9.	8.
154.	Sv. Leons IX.	12.	2.	1049.—1054.	19.	4.
155.	Viktors II.	16.	4.	1054.—1057.	28.	7.
156.	Stepons X.	3.	8.	1057.—1058.	29.	3.
157.	Nikolajs II.	24.	1.	1058.—1061.	27.	7.
158.	Aleksandrs II.	30.	9.	1061.—1073.	21.	4.
159.	Sv. Gregors VII.	22.	4.	1073.—1085.	25.	5.
160.	Svēt. Viktors III.	9.	5.	1087.	16.	9.
161.	Svēt. Urbans II.	12.	3.	1088.—1099.	29.	7.
162.	Paschalis II.	14.	8.	1099.—1118.	21.	1.

Nr. p. k.	Romā Tava vārds	Ivāla		Valdeja	Nūmyra	
		dina	mēn.		dina	mēn.
163.	Gelarijs II.	24.	1.	1118.—1119.	28.	1.
164.	Kaliksts II.	2.	2.	1119.—1124.	13.	12.
165.	Honorijis II.	15.	12.	1124.—1130.	13.	2.
166.	Innocents II.	14.	2.	1130.—1143.	24.	9.
167.	Celestins II.	26.	9.	1143.—1144.	8.	3.
168.	Lucijs II.	12.	3.	1144.—1145.	15.	2.
169.	Svēt. Eugenijis III.	15.	2.	1145.—1153.	8.	7.
170.	Anastazijs IV.	12.	7.	1153.—1154.	3.	12.
171.	Hadrians IV.	4.	12.	1154.—1159.	1.	9.
172.	Aleksandrs III.	7.	9.	1159.—1181.	30.	8.
173.	Lucijs III.	1.	9.	1181.—1185.	25.	11.
174.	Urbans III.	25.	11.	1185.—1187.	20.	10.
175.	Gregors VIII.	21.	10.	1187.	17.	12.
176.	Klemens III.	19.	12.	1187.—1191.	—	3.
177.	Celestins III.	30.	3.	1191.—1198.	8.	1.
178.	Innocents III.	8.	1.	1198.—1216.	16.	7.
179.	Honorijis III.	18.	7.	1216.—1227.	18.	3.
180.	Gregors IX.	19.	3.	1227.—1241.	22.	8.
181.	Celestins IV.	25.	10.	1241.—1243.	10.	11.
182.	Innocents IV.	25.	6.	1243.—1254.	7.	12.
183.	Aleksandrs IV.	12.	12.	1254.—1261.	25.	5.
184.	Urbans IV.	29.	8.	1261.—1264.	2.	10.
185.	Klemens IV.	5.	2.	1264.—1271.	29.	11.
186.	Svēt. Gregors X.	1.	9.	1271.—1276.	10.	1.
187.	Svēt. Innocents V.	21.	1.	1276.	22.	6.
188.	Hadrians V.	11.	7.	1276.	18.	8.
189.	Jōns XXI.	8.	9.	1276.—1277.	20.	5.
190.	Nikolajs III.	25.	11.	1277.—1280.	22.	8.
191.	Mōrtins IV.	22.	2.	1281.—1285.	28.	3.
192.	Honorijis IV.	2.	4.	1285.—1287.	3.	4.
193.	Nikolajs IV.	22.	2.	1288.—1292.	4.	4.
194.	Sv. Celestins V.	5.	7.	1294.	13.	12.
195.	Bonifacijs VIII.	24.	10.	1294.—1303.	11.	10.
196.	Svēt. Benedikts XI.	22.	10.	1303.—1304.	7.	7.
197.	Klemens V.	5.	6.	1305.—1314.	14.	4.
198.	Jōns XXII.	7.	8.	1316.—1334.	4.	12.
199.	Benedikts XII.	20.	12.	1334.—1342.	25.	4.
200.	Klemens VI.	7.	5.	1342.—1352.	6.	12.
201.	Innocents VI.	18.	12.	1352.—1362.	12.	9.
202.	Svēt. Urbans V.	6.	10.	1362.—1370.	19.	12.
203.	Gregors XI.	30.	12.	1370.—1378.	27.	3.

№	Romas Tāva vārds	Īvalāts		Valdeja	Nūmyra	
		dīna	mēn.		dīna	mēn.
204.	Urbans VI.	8.	4.	1378.—1389.	15.	10.
205.	Bonifacijs IX.	2.	11.	1389.—1404.	1.	10.
206.	Innocents VII.	30.	11.	1404.—1406.	6.	11.
207.	Gregors XII.	30.	11.	1406.—1415.	4.	12.
208.	Mōrtins V.	11.	11.	1417.—1431.	20.	2.
209.	Eugenijs IV.	3.	3.	1431.—1447.	23.	2.
210.	Nikolajs V.	6.	3.	1447.—1455.	24.	3.
211.	Kalīksts III.	8.	4.	1455.—1458.	6.	8.
212.	Pījs II.	19.	8.	1458.—1464.	15.	8.
213.	Pōvuls II.	30.	8.	1464.—1471.	26.	7.
214.	Sikstus IV.	9.	8.	1471.—1484.	12.	8.
215.	Innocents VIII.	29.	8.	1484.—1492.	25.	7.
216.	Aleksandrs VI.	11.	8.	1492.—1503.	18.	8.
217.	Pījs III.	22.	9.	1503.	18.	10.
218.	Julijs II.	31.	10.	1503.—1513.	21.	2.
219.	Leons X.	—	3.	1513.—1521.	1.	12.
220.	Hadrians VI.	9.	1.	1522.—1523.	14.	9.
221.	Klemens VII.	18.	11.	1523.—1534.	25.	9.
222.	Pōvuls III.	13.	10.	1534.—1549.	10.	11.
223.	Julijs III.	7.	2.	1550.—1555.	23.	3.
224.	Marcellis II.	9.	4.	1555.	30.	4.
225.	Pōvuls IV.	23.	5.	1555.—1559.	18.	8.
226.	Pījs IV.	25.	12.	1559.—1565.	9.	12.
227.	Sv. Pījs V.	7.	1.	1566.—1572.	1.	5.
228.	Gregors XIII.	13.	5.	1572.—1585.	10.	4.
229.	Sikstus V.	24.	4.	1585.—1590.	27.	8.
230.	Urbans VII.	15.	9.	1590.	27.	9.
231.	Gregors XIV.	5.	12.	1590.—1591.	15.	10.
232.	Innocents IX.	29.	10.	1591.	30.	12.
233.	Klemens VIII.	30.	1.	1592.—1605.	5.	3.
234.	Leons XI.	1.	4.	1605.	27.	4.
235.	Pōvuls V.	16.	5.	1605.—1621.	28.	1.
236.	Gregors XV.	9.	2.	1621.—1623.	8.	7.
237.	Urbans VIII.	6.	8.	1623.—1644.	29.	7.
238.	Innocents X.	15.	9.	1644.—1655.	5.	1.
239.	Aleksandrs VII.	7.	4.	1655.—1667.	22.	5.
240.	Klemens IX.	20.	6.	1667.—1669.	9.	12.
241.	Klemens X.	29.	4.	1670.—1676.	22.	7.
242.	Innocents XI.	21.	9.	1676.—1689.	11.	8.
243.	Aleksandrs VIII.	6.	10.	1689.—1691.	1.	2.
244.	Innocents XII.	12.	7.	1691.—1700.	27.	9.

№	Romas Tāva vārds	Īvalāts		Valdeja	Nūmyra	
		dīna	mēn.		dīna	mēn.
245.	Klemens XI.	23.	11.	1700.—1721.	19.	3.
246.	Innocents XIII.	8.	5.	1721.—1724.	7.	3.
247.	Benedikts XIII.	29.	5.	1724.—1730.	21.	2.
248.	Klemens XII.	12.	7.	1730.—1740.	6.	2.
249.	Benedikts XIV.	17.	8.	1740.—1758.	3.	5.
150.	Klemens XIII.	6.	7.	1758.—1769.	2.	2.
251.	Klemens XIV.	19.	5.	1769.—1774.	22.	9.
252.	Pījs VI.	15.	2.	1774.—1799.	20.	8.
253.	Pījs VII.	13.	3.	1800.—1823.	20.	8.
254.	Leons XII.	28.	9.	1823.—1829.	10.	2.
255.	Pījs VIII.	31.	3.	1829.—1830.	30.	11.
256.	Gregors XVI.	2.	2.	1831.—1846.	1.	6.
257.	Pījs IX.	16.	6.	1846.—1878.	7.	2.
258.	Leons XIII.	20.	2.	1878.—1903.	20.	7.
259.	Pījs X.	4.	8.	1903.—1914.	20.	8.
260.	Benedikts XV.	3.	9.	1914.—1922.	22.	1.
261.	Pījs XI.	6.	2.	1922.—	—	—

B. Romas Katōļu Bazneica ir Apostoliska, jo teišam pilneigi nūsorgōja: a) tu pošu mōceibu; b) tūs pošus svātos pilneibas sasnēgšonas leidzekļus: Sv. Misi un sv. Sakramentus un c) tei pošā ierarchijas ikōrta lykumeigā formā, kaidu Apostoli atstōja.

Par šū patīseibu līcynoj ticeibas goboli un seviški vysvacōkais nu tim Apostolu ticeibas izzeišonas gobols, kuru mes skaitam lyugšonōs un kurs paīt nu Apostolu laikim. Sv. Irenejs roksta (180. g.), ka Apostolu ticeibas izzeišonas gobols, kuru mes zynom, ir par vysa tō saturu, kama ticēja kristticeigūs draudzes nu Apostolu īstōdeitōs un pi kura namainūši visi pīsaturēja. Tōlōk par tū līcynoj Apostolu vēstules, kurōs ir tei pošā mōceiba, kaidu Katōļu Bazneica sludynoj ticeigim šūboldin. Par tū līcynoj taipat golvonōs Bazneicas liturgiskōs ceremonijas, kuras byutiskōs litōs atsateic uz sv. Misi un Sakramentim un prīstereibas pakōpi, kuri ir vysu izglobōjuši, kū praktizēja Apostolu laikūs. Par tū vēl līcynoj Apostolu mōcekli un sovķort tūs pēcnōcēji, kai sv. Klemens, Ignats, Polikarps, Irenejs — pīmīņ sovūs rokstūs, ka sovu veiskupu paacyņōjumu pildeja pilneigā apzineibā un ka ni ar kū naatstōja nu Apostoliskōs Tradicijas, tōdēļ tūs Bazneicas Tāvu mōceiba beja pilneigi tei pošā, kas beja Apostolu laikūs. Raug, pīvesšu

pōrs izvylkumu, lai pīrōdeit kai sirsneigi sorgōja Bazneicā Apostoliskōs mōceibas teireibu:

Sv. Povuls roksta Timotejam: «Praseju tevis, ka tu paliktu Efezā... ka pasaceltu dažim, lai cytaidi namōceitu.» (1. 1, 3.). Bet vēstulē Titam tys pats Apostols roksta: «Tōdēļ tevi atstōju Kretā, ka tu, kō pītryukst izlobōtu.» (1, 5.). Sv. Klemenss roksta, ka vacajā Bazneicā (tys ir Apostoliskā Tradicijā) atsarūn pareizō mōceiba. Sv. Irenejs sovā rokstā: «Pret heretikim» 4, 16; runoj, «ka ticeigim ir nu Bazneicas jōsamōca atklōtom patiseibom, jo jōs veiskupi, kai lykumeigi Apostolu pēcnōcēji reizē ar veiskupa gūdu sajēme patiseibas mōceišonas dōvonas.» Tōdēļ sv. Irenejs tymā pat rokstā mōca, ka ikvīna mōceiba, kura cytā ceļā, bet na caur Apostolim, uz mums atnōce, na nu teira olūta izplyuda un ir sakrūplōta.

Ļūti teicamus un skaidrus Romas Katōļu Bazneicas Apostoliskuma pīrōdejumus pasnādz Tertulians sovā rokstā: «De praescriptione.» — Tur īpaši 37. gobolā izteic, ka tikai tūlaik ir mums taisneibas pamats, kad mes palikam saisteiti ar Apostolim. Tōdēļ jys tōļok runoj: «Ikvīns, kas gryhātu Bazneicā mōceit un sovu mōceibu pasnāgtu par Apostolu mōceibu, tam ir pīnōkums īpriekš parōdeit, par kō pēcnōcēju jys ir.» Tys zeimōj pēc kō jys sajēme veiskupa varu, jo tikai taidā veidā pīrōdeitu sovas mōceišonas Apostoliskumu. Sv. Ciprians ap 250. g. roksta: «Noviciāns napīdar pi Bazneicas, arī navar byut pīskaiteits par veiskupu, jo ir atmetis Apostolu Tradiciju, tam nav sova priekšteča, pēc kura lykumeigi byutu pastōjs, bet ir par pašicaltu.»

Nu augšā mynātim sv. Pōvula vōrdim uz Timoteju (1, 3.) un Titu (1, 5) kai arī nu tō, ka Bazneicas Tāvi un Tertulians roksta, ir radzams, ka lykumeigai Bazneicas vērsniku, tys ir veiskupu pēcnōceibai, ir jōpasateic tam, ka Apostolu Tradicija nūsaturēja pilneigā teireibā Bazneicā. Jo vīncigi tys Bazneica varēja mōceit, kura lykumeiga pēcnōceiba beja zynoma, jo lykumeigi Apostolu pēcnōcēji par veiskupim īsvētēja tikai taidus, kuri nu Apostolu tradicijas ni kamā naatsakōpe. Tēi praktika teišam beja par tū lobōkū leidzekli, ka Aposoltu tradicija, vai mōceišona, kuru Apostoli sludynōja, vysā sovā teireibā gōja nu paaudzes paaudzē.

Katōļu Bazneicas īsōkuma vēstures pēteišona teišam daudzējūs gudrūs veirus pīvede pi atzeišonas jymā Kristus īstōdeitu organizāciju. Pīmāram, slovonais anglikaņu teologs Nevmanis pēteidams Bazneicas Tāvu rokstus atmete anglikanismu un pōrgōja Katōļu Bazneicas klēpi.

C. Par vysivārojāmōku Romas-Katōļu Bazneicas Apostoliskuma zeimi, kura jū izšķir nu vysu cytu kristeigūs sektu ir tys, ka: **Romas-Katōļu Bazneicas vērsniki: Romas Tāvs un veiskupi ir par lykumeigim Apostolu pēcnōcējim.**

a) Romas Tāvs vai Pavests.

Sv. Pīters, kai cylvāks navarēja myužeigi dzeivūt vērs zemes, bet jō varai, kai vysas Bazneicas radzamai Golvai pa Kristus vōrdim (Mat. 16, 18.) beja jōpastōv leidz pasaulja beigom. Raug, leidzeigi kai monarku vara pastōv caur lykumeigim pēcnōcējim, tys zeimōj, ikvīns lykumeigs monarka pēcnōcējs, montoj pēc jō varu un ar tū pošu īnōk vysōs tiseibōs un sova priekšteča privilegijōs, — tai Pītera, kai vysas Bazneicas Golvas- vara varēja nūsaturēt tikai lykumeigā napōrrautā ceļā nu vīnas personas uz ūtru. Taidā veidā lykumeigi sv. Pītera pēcnōcēji montoj lykumeigi un bez pōrtraukšonas vīns pēc ūtra Pītera varu vysā Bazneicā, ar tū pošu jī īgōja un īnōk vysōs Pītera tiseibōs un privilegijōs.

Īvārojūt tū, ka Pītera, kai Bazneicas Golvas varai pa Kristus reikōjumam beja jōpastōv vysod Bazneicā bez pōrtraukuma, Pītera pēcnōcējim jo omotā, vai uzdavumā beja jōbyun vysod Bazneicā un par taidim Bazneicā pījimtīm un zynomim.

Tagad līta grūzōs par tū, kuri veiskupi beja par sv. Pītera mantinīkim?

Uz šō vaicōjuma mums atbild pastōvušō Bazneicā tradicija, kura īsocūt nu sepsenejūs Bazneicas Tāvu, pasnādz mums nasarēkinojamus pīrōdejumus, kuri aizrōda, ka: 1) Augstōkō Bazneicā vara vysod ir Romas veiskupa rūkōs, kuru sauce par «Tāvu» (nu latīņu vōrda «papa», tys ir par kristticeibas tāvu) un 2) vīncigi tikai Romas veiskupi pēc sv. Pītera nōves izpildeja augstōku varu par vysu Katōlisku Bazneicu.

Golvonōki vēsturiski pīrōdejumi.

a) Vysvacōki kristticeigi rakstniki licynoj, ka vysā Bazneicā atzyna Romas veiskupa priekšniceibu un varu. Tai: sv. Ignats († 107. g.) Apostolu mōceklis sauc Romas Bazneicu par «Pītera pēcnōcēju sēdekli un mīleibas savīneibas priekšniku,» tys ir vysas Bazneicas vadeitōju.

Sv. Irenejs roksta ap 180. g.: «Ar Romas Bazneicu ir jōsadar vysom cytom bazneicom, jo jymā ir sorgojama vysod Apostolu mōceišona un tradicija.» (Adv. her. c. III., 32.).

Tertulians roksta ap 200. g.: «**Romas veiskupu sauc par «vysaugstōku prīsteri» (summus pontifex), tad vēl par «veiskupu veiskups,» zam kura vadelbas citi veiskupi vīnojās.»**

Sv. Ciprians († 258. g.) sauc Romas Bazneicu par «**Golvonu Bazneicu,»** nu kuras prīstereibas vīneiba ceļās un par Katōliskās Bazneicas mōti, tōdēļ ka tur ir napōrrautā ceļā sv. Pītera pēcnōcējs, bet Romas veiskupu sauc par: «**Kristus vīt-nīku.»** (Vest. 48., 49., 14.).

b) Romas veiskupi nu sepsenejim laikim izpildēja savu varu vysā Bazneicā, īpaši iztīsōja bazneicas streidus:

1) Korintā Bazneica zynomu streidu nūvērzšonā, nasagrīze pi sv. Jōņa Apostola, kurs vēl tūlaik dzeivōja, bet pi sv. Klemensa Romas veiskupa, kurs beja trešais pēc kōrtas sv. Pītera pēcnōcējs.

2) Pavests Viktors ūtrajā myužā iztīsōja streidus par Lel-dinas svēteišonu un breidynōja Mozōs Azijas veiskupus ar atškēršonu, jo tī napaklauseitu jo lāmuma.

3) Pavests Stepons teišam, naivārojūt sv. Cipriana un cytu Afrikas veiskupu sprīdumu, atzyna par lobu eretiku kriteību.

4) Uz Romas Pavesta syuteja syudzeibas veiskupi, kuri beja nūstumti caur provinces sinođim. Pīmāram: sv. Anastazijs, sv. Jōns Krizostoms, Teodorets nu Cira, Spanijas veiskupi: Feliks un Sabins, ari daudzeji citi...

5) Daudzejūs heretiku izaturēšona, kuri gribēja sadabōt nu Romas pavestu sovas herezijas pastyprynošonas un Romas cezaru izteicīni par pavestu: Decija († 251. g.) un Marka Aurelija († 275. g.), līcynoj, ka Romas veiskupu atzyna un turēja par Bazneicas Golvu un tōdēļ vīn beja daudzeji pavesti nūtīsōti uz nōvj un nūmūceiti. Nu trejdsdesmit pyrmūs Romas pavestu, 29 nūmyra mūcekļu nōvē.

c) Vyspōrejōs Bazneicas sapuļces ir par naapgōžamim Romas Tāva primata varas līcynōjumim vysā Bazneicā, jo Romas Tāvs vysod tōs sapuļces sasauce un vadeja.

a) Efeza sapuļcē 431. godā tai runōja Romas Tāva Celestina syutnis: «**Nav šaubu, bet teišam ir aplīcynōts par vairōkim myužim, ka sv. Pīters, Apostolu vērsnīks un Golva, ticeibas stulps un Katōliskās Bazneicas fundaments, sajēme nu Kristus dabasu valsteibas atslāgas, kai ari grāku pīdūšonas un atlaisšonas varu. Tys Pīters vysod, pat leidz myusu dīnom dzeivoj sovūs lykumeīgūs pēcnōcējūs un savu varu izpylda. Tō Pītera pēcnōcējs un tiseību sajēmējs myusu veiskups Celestīns mani šudiņ uz šū sapuļci atsuteja.»** Augšōk mynātūs

vōrdūs Romas Tāva syutnis trejs lītas izteice: 1) ka augstōkō Bazneicā Pītera vara ir nu Kristus vaļas; 2) ka tys Pīters, augstōkais Bazneicā vērsnīks vysod dzeivoj sovus pēcnōcējus un izpylda caur jīm savu valdeišonas pīnōkumu; 3) ka par tū dzeivojušu Pīteri ir Romas veiskupi, bet pavests Celestīns ir tūs ryndā un teišam jō vōrdā Filips uz sapuļces runōja. Šūs Filipa vōrdu klausejōs vysa pasaulja veiskupi un visi atzyna jūs autoritāti un pareizeību.

b) Chalcedonas vyspōrejā sapuļcē 451. g., kurā daleību jēme ap 600 veiskupu, pasauce Romas Tāvu Leonu I. par savu Golvu un poši sevi par jō mōceklim. Pēc Pavesta vēstules nūlaseišonas, kurā jys nūpeļ monofizytu hereziju, izasauce veisupi: «**Pīters runoj caur Leonu!**» bet Pavestam pīraksteja: «**Caur tovim syutnīm beji mums par vodūni kai mīsas lūcekļu Golva.»**

c) Ūtrajai Nicejas sapuļcei 787. godā Romas Pavests Hadrians raksteja: «**Apostolu vērsnīks sv. Pīters atstōja sovīm pēcnōcējim sovas varas un valdeišonas pīrkšniceību un uz Dīva pīsacejuma sovas varas spēku pōrnese uz sovīm pēcnōcējim.»** Kad šūs vōrdus izlaseja, tad asuši klōtu visi veiskupi atbildeja: «**Tai tic un mōca vysa vyspōrejō sapuļce.»**

Nu augšōk pīvastūs pīrodejumu ir radzams, ka pastōveiga Bazneicas tradicija vysod un nu pat vacōkim laikim atzyna Romas veiskupus par lykumeigim sv. Pītera pēcnōcējim vysā Bazneicā un ka nu sv. Pītera laikim vīneigi tikai Romas veiskupi izpildeja tū augstōku vysā Bazneicā varu.

Tei pastōveigō vērsnīka varas pīldeišona vysā Bazneicā un Romas veiskupa atzeišona par Bazneicas Golvu nu pyrmūs myužu Tradicijas, sōcūt ar sv. Pītera nōvi un leidz šam ir kotrā ziņā dybynōta uz zynoma lykuma, jo cytaidi Romas veiskupam nabyutu pīškērtā pīrkšniceība vysā Bazneicā. Par tū pamatu un lykumu beja tys, ka sv. Pīters, kuru pats Kristus padareja par radzamu Bazneicas Golvu vērs zemes, izvēlēja tō laika zynomō pasaulja golvas pīlsātu Romu par sova sēdekļa vītu, par sovas valdeišonas sēdekli vysā Bazneicā. Tōs valdeišonas vītas nikur cytur jys napōrnese, bet pīldeja Romā leidz pošai nōvei. Un tur izlidams savu asni kai vysas Bazneicas golva ari izlēja uz tōs veiskupijas vysu Kristus dūtū varu, tiseibas, spēku un privilegijas, kai vysas Bazneicas Golva.

Sv. Pīters īprikī vēl atišonas uz Romu nūdybynōja Bazneicu Antiokijā un pats beja tur par pyrmū veiskupu. Raug, sv. Jeronims tai soka: «Jo sv. Pīters byutu palicis Antiokijā

leidz pat nōvei un nu turīnes byutu valdējis vysu Bazneicu un napōrnesis valdeišonas kaut kur cytur, tad Antiokija montōjumā sajimtu na tikai savu veiskupiju, bet arī augstōku varu par vysu Bazneicu. Bet tai kai Pīters Antiokiju atstōja un pamete tur pēcnōcēju tikai uz tās veiskupijas, bet Bazneicas Golvas varu paturēja tōļok pi sevīm, pōrsacēle uz Romu un te nūdybynōja veiskupiju un leidz nōvei piļdeja savu kai vysas Bazneicas Golvas varu, tōdēļ, ar sv. Pītera nōvi Romas veiskupija palyka par lykumeigu sv. Pītera vatas montōtōju par vysu Bazneicu.» (De scrip. c. 1.).

Jo sv. Pīters nabyutu sasējis sovas kai Bazneicas Golvas varas ar Romas sēdekli, bet ar cytu veiskupiju tū byutu saistējis, tad tās veiskupijas veiskups tryulen pēc Pītera nōves jimtūs pi primata tiseibu. Bet teišam taidis montōtōjs nikod naatsaroda, tōdēļ ka sv. Pīters atstōja sev vītniku, arī cytas veiskupijas pret šū naprotestēja un vysas beja tam padeveigas. Un kū lelōka beja tās varas nūzeime un vara vērs citim veiskupim, tū vairōk tī sovā lobā, sovā interesē izastōtu pret kotru cytu, kas sv. Pītera varu grybātu sev pīsovynōt nalykumeigi.

Ir navarama līta, ka kaidis vylytvōrdis bez kaut kaidas cytu veiskupu pretōšonās, tyulen pēc sv. Pītera nōves pajimtu Bazneicas valdeibu sovās rūkās. Kai anstrūmu, tai un vokoru Bazneicā tyka atzēita Romas veiskupa primata vara vysā Bazneicā par garim godu myužim, bet tys byutu teišam navarams, jo jūs valdeišonas tiseibas nabyutu lykumeigas. Tōdēļ tys fakts, ka nivīns nu citim veiskupim, kai vīneigi Romas, naizastōja ar tiseibom uz primatu pēc Pītera nōves, pat Antiokijas veiskups, lai gon pyrmais pēc kōrtas, pēc Pītera beja veiskups, tūmār naatsadrūšynōja sev jō augstōkās varas pīsovynōt. — Ir teišam par vyslobōku pīrōdejumu, ka nikam nabeja tūs tiseibu, lai imontōt primatu, kai vīneigi Romas veiskupi. Par tūs tiseibu pamatu beja tys gadejums, ka sv. Pīters Bazneicas primatu atstōja vīneigi Romas veiskupim. Mērdams kai Romas veiskups un reizē kai vysas Bazneicas Golva, atstōja lykumeigim Romas veiskupijas pēcnōcējim tās pošas tiseibas un varu par vysu Bazneicu, Tōdēļ nu sv. Pītera nōves lykumeigais sv. Pītera pēcnōcējs Romā ir reizē par lykumeigu jō pēcnōcēji vysas Bazneicas valdeišonā un primatā.

Tai kai sv. Pīters pastōveigi savīnōja sovā personā Bazneicas primatu, vai Romas Pavesta gūdu ar Romas veiskupiju, tad ikvīns Romas Tāvs, kaut gon jys navarātu Romā dzeivōt, tūmār byutu par Romas veiskupu. Tys zeimōj, aizturātu sev

Romas veiskupa nūsaukumu — titulu — gūdu — reizē ar tiseibom valdeit Romas diecezi.

Tai tad redzim, ka Romas Tāvu vara vysā Bazneicā napastōv kaut kaidā politiskā kombinacijā, ni arī vēsturiskā nūilgumā, (lai gon sprīžūt pēc civillykumim jau pats pa sevīm ir piteikuši, lai lykumeigi sajimt varu un tiseibas), — bet pastōv vyspyrmōk Dīviškā Kristus īstōdeišonā, pēc kuras Pītera varai jōbyun par Kristus Bazneicas fundamentu, tōdēļ tai ir vysod jōbyun Bazneicā leidz pasaulā beigom.

Vēsturiski pīrōdejumi augšōk pīvastī tikai pastyprynoj tū, ka sv. Pītera varas myužu pastōveiba ir atrūnama tikai Apostoliskā Romas Bazneicā un ka tās pīkšrūccīgās varas nikas Bazneicā nalitōja, kai vīneigi Romas veiskupi, vai Romas Tāvi. Tōdēļ arī vīneigi jī var un jīm ir jōbyun patiseigi lykumeigim sv. Pītera pēcnōcējim primatā. Tad Romas Tāvs — kai lykumeigais sv. Pītera primata pēcnōcējs — ir, pamatōjūtīs uz Dīva lykuma, par radzamu Bazneicas Golvu.

b) Veiskupi ir par Apostolu lykumeigim pēcnōcējim diecezes valdeišonā un veiskupa īsvēteišonas vai konsekrācijas ziņā.

Vysaugstōku Bazneicā varu zam atslāgu zeimem Kristus uzticēja un deve sv. Pīteram, bet arī citi Apostoli sajēme nu Kristus dažu valdeišonas varu, jo Jys visim divpadsmit pasaceja: «Kū vīn sasīst vērs zemes, tys byus sasīts arī dabasūs.» (Mat. 18, 18.). Tumar vīnpadsmit Apostolu vara beja atkareīga nu Pītera varas. Apostoli šū varu sajēme Bazneicas lobā un tai kai Baznelcai ir jōpastōv vysod leidz pasaulā beigom, ka vysus ļauds varātu vest pi pesteišonas, tad arī Apostolu varai, leidzeigi kai sv. Pītera varai, beja jōpōrit uz jūs lykumeigim pēcnōcējim. Tōdēļ Apostoli tū varu deve sovīm lykumeigim pēcnōcējim, pamatōjūtīs uz šīm Kristus vōrdim: «Kai Mani syutejis Debesīgais Tāvs, tai un Es syutu jyusus.» (Jōn. 20, 21.) taidā veidā īstōdeidams veiskupus. Tai pīmāram, sv. Pōvuls īsvēteja Titu par Kretas veiskupu un Timoteju par Efeza veiskupu, kurīm sovās diecezēs beja jōpylda vērsnīka varu nu sv. Pītera varas atkareibā. Apostolu īstōdeiti veiskupi deve savu varu otkon sovīm pēcnōcējim un t. t. Raug, taidā veidā kristticeīgūs draudzes sajēme sovus veiskupus, kuri vīnōjēs pēc sovas lykumeigās pēcnōkšonas ar Apostolim un caur tū sastōdeja Kristus Bazneicas Apostoliskumu.

Lai gon taida teiša ar Apostolim vīnōšonās un saišks nūsatūrēja tikai pi sv. Pītera sēdekļa Romā, tūmār visi Katōliskā Bazneicā veiskupi ir arī tōļok savīnōti ar Apostolim un lykumeigi montoj veiskupa varu. Tys nūteik pasateicūt tūs atkareibai nu vīneigō Apostoliskō Romas veiskupa, jo Katōļu

Bazneicā nīkas navar palikt par veiskupu bez Romas Tāva atļoves un teišam pavests uztycādams veiskupim Bazneicas valdeišonas varu caur tū pošu dūd jim Apostolisku raksturu, caur kū jī saistōs ar Apostolim un palik par jus lykumeigim pēcnōcējim, kai tī, «**kuris Svātais Gors atstōja, ka Dīva Bazneicu valdeitu.**» (Ap. d. 20, 28.).

Tai kai dvēseļu pestišonas dorbs nu dīnas pēc dīnas pīaug, jo ticeigūs skaits ar kotru dīnu pīaug, tad leidzeigi Apostolim sovas goreigōs varas daļu uzticēja tim, kuri jim paleidz tymā dorbā, tys ir īsvēteja prīsterus. Sovkōrt bazneickungim dorbā paleidzēja diakoni atseviški nu veiskupim priķš tō īsvēteiti, tei «īsvēteišonas pakōpiņu pastōdeišona» Bazneicā: veiskupu, prīsteru, diakonu — saucās nu grēku vōrda: «hierarchija».

Tad Romas Tāvs un veiskupi ir par Apostolu lykumeigim pēcnōcējim. Jī ir leidz kai dzeivojušō Apostolu kolegija — savīneiba, kura vysod palik tei pat ar sovu varu un nūzeimi, lai gon laiku tecīnī mainōs jōs atseviški lucekli. Ar taidu sovu veiskupu Apostolisku paišonu navar pasalīleit ni vina cyta kristticeigūs religija.

Protestantu sektas atmete prīsteru īsvēteišonas Sakramentu un ar tū pošu vysu goreigu ierarchiju. Tōdēļ vysā sarōve ar Apostolim vysus saišķus un ir itkai jaunbyuvātōji kristticeibā, — tōdēļ navar byut par Kristus īstōdeitu Bazneicu. Uz protestantu reformatorim varātu atkōrtōt sv. Jeronima vōrdus: *«Kōdēļ pēc tik daudzi godim atnōcēt mōceit kristticeigūs tai, ka itkai tī par Kristus Kungu nīkō nazyna. Bez jyusu mōceišonas pasaulš beja kristticeigs leidz šai dīnai. Myusu pīnōkums ir pastōveigi turētīs pi tōs Bazneicas, kura nu Apostolu laikim pastōv leidz šai dīnai.»*

Cyтом otkon confesijom, kuras paturēja veiskupu omtu un gūdu, kai pīmāram schizmatiki — pareizticeigi, pa lōkai daļai ir pat eisti veiskupi, bet:

a) Jim nav sv. Pītera primata, tys ir vysgolvonōkōs Kristus Bazneicas organizācijas lītas. Tōdēļ tim ir cyta organizācija un atseviška nu tōs, kuru īstōdeja Kristus un sovā Bazneicā īvede un caur tū pošu jī navar byut par pareizu Kristus Bazneicu.

b) Jim ari nav golvonō tōs organizācijas sōkuma, tys ir Apostoliskuma. Ivastō nu Kristus Bazneicā organizācija aizrōda, ka par ikvīnas Bazneicā varas olūtu ir jōs radzamō golva, lykumeigais sv. Pītera pēcnōcējs — Romas Pavests. Jo nu jō veiskupi sajam sovu varu: mōceišonas, valdeišonas.

prīstereibas vai goreigōs apkolpōšonas. Nu jō jam sovu Apostolisku paaicynōšonu. Atkareibā nu Romas pavesta jī izpyl- da sovus pīnōkumus un caur tū atkareibu nu Bazneicas Golvas, palik savīnōti ar Apostolim. Tōdēļ Romas Tāvs ir par tū vīneigu saišķu, kurs vysus jam padūtūs veiskupus vīnoj ar Apostolim, jo pats taišni nu sv. Pītera sajam sovu varu un pats ir par patīšu Kristus Bazneicas fundamentu.

Tad jau ir skaidrs, ka vysas bazneicas naatkareigas nu Romas ir atkritušas nu Apostoliskō fundamenta un caur tū pošu ir atrautas nu Apostolu vīneibas, tom pītryukst Apostolu īpašības un kai taidas navar byut par Kristus Bazneicu. Tōdēļ jūs vodūni, lai gon byutu patīši īsvēteiti par veiskupim, tūmār nav par pareizim Apostolu pēcnōcējim, jo nasa- jēme sovas syutnīceibas nu vīneigō Romas Apostoliskō sēdekļa, bet jo tei beja īpriķš ari tim dūta, tad tūmār tū jī zaudēja, atkrīdami nu Romas pavesta atsateikdami jō paklauseit.

Nikō tys napaleidzēs, ka pīmāram, Jansenisti gribēja, ka Romas Tāvs tūs atzeitu par lykumeigim, vai ka baptisti poši sevi sauc par Kristus Bazneicu. Kai nīvīns, kas slōpst pēc bogōteības patīseibā nav vēl bogōts, tai ari tei kristticeigu sadraudzeiba, kura gryb sevi saukt par pareizu Kristus Bazneicu, nav ar tū pošu vēl par taidu patīseibā. Un kai na tys ir gudrs, kurs sevi par taidu skaita, bet tys, kuru atzeist visi par taidu pēc jō īpašībom, — tai ari religiozōs sadraudzeibas na tōs ir par pareizu Kristus Bazneicu, kuras sevi pošas par taidu izdūd, bet gon tei, kura paīt nu Kristus laikim un par visim laikim beja par pareizu atzeita. Taču pats Kristus runoj: *«Kungs, Kungs! Vai mes Tōvā Vōrdā napravītōjam? . . . Bet tūlaik Es jim izzeišu: Es jyusu nīkod napazyna. Eite nūstu nu manis, jyus, nataisneibas dareitōji.»* (Mat. 17, 22., 23.).

Kai pirmajā kristticeibas myužā par atkritējim palyka tī, par kurim sv. Pōvuls runoj: *«Napīsatat pi Golvas, nu patīseibas atkryta un jūs gols, pazusōna.»* (Kol. 2, 19; Tim. 2, 18.) — tai ari myusu dīnōs aizgōja pēc protestantu, jansenistu, vackatōļu, baptistu, evangelistu, adventistu un daudzējus cytu keceru, heretiku sektu un atkryta daudzēji nu pareizōs Bazneicas.

Tai ka nīvīna nu kristticeigūs konfesiju, izjamūt Katōlišku Bazneicu, navar pīrōdeit sova Apostoliskuma sovu vodūņu varā, tōdēļ Apostoliskuma īpašība Katōļu Bazneicā vysvairōk jūs izšķir nu cytom un jōs Apostoliskums ir par vysgolvonōkū zeimi, pa kurai var vīgli pazeit jōs Dīvišku pasōkuma pareizē-

Ēt un eistineibu. Tādēļ varim drūši pasaceit: Romas Katōļu Bazneica ir Apostoliska. Tādēļ sv. Ambrozijs soka: «Ubi Petrus, — ibi Ecclesia. — Kur ir Pīters — tur ir Bazneica!» (In. ps. 40.). Tad kur nav Pītera — tur nav pareizās Bazneicas. Tāpēc vysas cytas religiozās savīnības ir maļdeigas, jo nav uzcaltas uz sv. Pītera kļiņts.

Pīzeime: Tai kai par Bazneicas Apostoliskuma pamatu ir Romas Pavesta primats un tys vysstyprōk Bazneicas Apostoliskumu ōreji atzeimej un izšķir Kristus Bazneicu nu cytom maļdeigom, kurom Apostoliskuma pīryukst, — tādēļ Bazneicas pretinīki un īnaidnīki gryb jū apkarēt, izastojūt teišam pret Romas Pavestu. Jī tū labi zyna, ka Romas Pavesta primats ir par vysstyprōku kristticeibas cītūksni, pasateicūt kuram Katōliskā Bazneicā pastōv vīneiba un napakustynojama pastōveiba. Bet tai kai jīm nav tās vīneibas — tad školdās un ōrdās kas reizes uz mozōkom sektom. Tādēļ plni īnaida un greizsirdeibas pret Katōļu Bazneicu uzbryuk tam vīneibas un pastōveibas olūtām, mēginōdami izpaust pasauli jaunū lozungu: Nūst ar Romu!

Tai tad jau mes pīrōdejom, ka Katōļu Bazneicā ir vysā pilneibā vysas pareizās Kristus Bazneicas zeimes: vīneiba, svātums, katōliskums vai vyspōrejums un Apostoliskums. Ar tū pošu ari pīrōdejom: 1) ka jei ir pareizō un reizē vīneigō Bazneica, kuru Kristus īstōdeja, bet nu tō izrīt, 2) ka tei tikai ticeibas un morales moceišona, kuru tei Bazneica mōca un sludynoj, ir pareizō Kristus Kunga mōceiba.

Pīnōkums pīdarēt pi Romas-Katōļu Bazneicas.

Kad jau Romas-Katōļu Bazneica ir vīneigō Kristus pareizō Bazneica, tad tikai vīneigi jei vad cylvākus az pesteišonu.

Jo kotram cylvākam, kurs gryb byut myužeigi laimeigs dabasūs ar Dīvu, ir napīcīšami jōpījam Kristus īstōdeitu religiju un tei religija un jās mōceiba vysā pilneibā nasakrūplōta un napōrmaineita ir atrūnama tikai Katōļu Bazneicā, — tad ir skaidri kai dīnu, ka ikvīnam cylvākam, kurs slōpst myužeigās svātlaimeibas, jōpīdar kotrā ziņā pi Katōļu Bazneicas.

Šū pīnōkumu izsaceja Kristus, ikvīnam apsūleidams pesteišonu, kas pi Bazneicas pīdarēs un pa jās mōceibai dzeivōs: «Kas ticēs un pījlms kristelbu, tys byus izpestelts, bet kas naticēs, tys tops pazudynōts.» (Mar. 16, 16.). Bet nūraida pesteišonu tīm, kuri nagribēs šās mōceibas pījimt un caur sovu vaini nagribēs pi tās Bazneicas pīdarēt.

Pīzeime: Šō breidynōjuma strōpi sajims tikai tī, kuri caur sovu lelu vaiņu napīdar pi Katōļu Bazneicas. Lelu vaiņu šymā litā pret Dīvu padora tikai tys svešticeibnīks, kurs pīteikuši Katōļu Bazneicu pazyna un zyna, ka ir Dīva vaļa, ka ikvīns cylvāks, kurs gryb byut izpesteits, pīdarātu pi šās Bazneicas, tūmār tās napījam un tōlōk palik ītīpeigs.

Bet jo kas bez lelas vainas palik ōrpus Katōļu Bazneicas un sirsneigi patiseibas meklej un taisneigi dzeivoj pēc sovas vasalas sirdsapziņas, vysod Dīva bausleibas pylda — tys jo na ōreji, bet īkšēji, dažā nūzeimē pīdar pi Kristus Bazneicas un var byut pesteits.

Kristus tūmār nav apmīrinōts tikai ar pīdareišonu pi Jō Bazneicas, bet pīprosa vajadzeigos Bazneicai paklauseibas, vai utraidi runojūt ka kotrs dzeivōtu pa Bazneicas mōceibu, pīsacejumam, jo soka: «Bet jo kas napaklauseltu Bazneicas, lai tad byus tev taidis, kai pogōns un muitnīks.» (Mant. 18, 17.).

Raug, jo pi Bazneicās pīdareišona, bet jās naklauseišona ir cylvākam nu Kristus paskaiteita par grāku un izslādz nu myužeigās svātlaimeibas, tad tū vairōk tys sev aizzūgoj ceļu uz pesteišonu, kas sovvalcīgi pretojās pi Kristus Bazneicas pīdareišonas, un taidā veidā gryb izbēgt nu tās Bazneicas varas.

Pamatojūtīs uz šū patiseibu Bazneicas Tāvi nu seņsenejim laikim skaiteja pi Bazneicas pīdareišonu kai pesteišonas nūteikumu. Tai pīmāram sv. Cipriāns runoj: «Nav tam Kungs Dīvs par Tāvu, kuram nav Bazneica par Mōti.»

Šū izteicīnī svešticeibnīki īskaita par naicīteigu un zudynōjušu vysus nakatōļus. Bet šys teicīns ir tikai logisks slēdzīns, kurs izrīt nu šās patiseibas, ka jobyun tikai vīnai patiseibai. Jo kai ir vīns Kristus, tai ari ir vīna Kristus pareizō religija un vīna Kristus Bazneica.

Tādēļ ari protestantisms nareizi mēginōja sludynēt vīnu pareizu mōceibu, bet Luters nareizi izateice, ka visi katōli byušūt pazudynōti, jo napījimšūt jō mōceibas.

Tai oplomeigi Katōļu Bazneica nikod namōcēja un namōca. Šymā vaicōjumā Katōļu Bazneicas mōceiba ir sekuša: Kas bez sovas lelas vainas nav par Katōļu Bazneicas lūcekli, var byut izpesteits, jo teišam lobā ticeibā sovu nakatōlisku religiju skaita par pareizu, bet šaubeišonās gadejumūs sirsneigi meklej patiseibas un sorgoj Dīva bausleibu. Taidis svešticeibnīks lai gon pats sevi sauc par pravoslavu vai protestantu, Dīva acis ir par katōlticeigu un pīdar pi Romas Katōļu Bazneicas dvēseles, kurā itylpst visi taisneigi vērs zemes. Un jo

nūmērs svātdorušos žēlesteibas stōvūklī, natikai hyus izpesteits, bet nūteikti sajims pi Dīva svātlaipeibu.

Taipat atteiceibā uz pogōnim Katōļu Bazneica nāaizdora dabasu vōrtu. Jo teišam mōca, ka Kristus nūmyra par visim laudim bez izjāmuma, ka ir gaisma «**kas apgaismoj ikvīnu cylvāku, kas atīt uz pasauli.**» (Jōn. 1, 9.). Tys zeimoj, ka Dīvs arī pogōnim dūd pesteišonai vajadzeigōs žēlesteibas. Bet kaidā veidā pogōni pīnōk pi vysnapicīšamōkūs religiozūs pesteišonai vajadzeigūs patiseibu ir daudzējūs gadejumus vysdzilōkais nūslāpums. Sv. Tomass nu Akvīnas mōca, ka jo pogōns izaudzynōts mežā dareitu labi un bagtu nu ļauna pēc sirdsapziņas un prōta bolsā, tad Dīvs nūteikti caur ikšeju apgaismōšonu, **dūs jam vajadzeigōs patiseibas**, vai pasyuteis uz jū misionaru. kai sv. Pīterī pasyuteja uz Kornelijū. Sv. Augustins cytu pīmiņ vērdsabisku pesteišonas ceļu, tys ir, ka taidam cylvākam Dīvs dūs par mōceitōju kaut eņgeli nu dabasim. Taidis cylvāks taipat ar dvēselpīdarātu pi Katōļu Bazneicas.

Kotrā ziņā tei ir nūteiktō patiseiba, ka Taisneigais un žāl-sirdeigais Dīvs kotru cylvāku tīsōs pēc jō religiozōs pazeišonas pakōpes, kaidis jam beja un varēja hyut tymūs apstōklūs, kaidūs dzeivōja vērs zemes, kai arī pēc tō, vai beja uzticeigs sirdsapziņas bolsam un Kristus žēlesteibom.

Nu tō, ka Kristus Katōliskō Bazneica ir vīneigō, pareizō nu Kristus īstōdeitō izrīt:

I. Ka Bazneica sovā mōceišonā ir namaļdeiga.

II. Ka tim olūtīm, nu kurim smeļ savu mōceibu ir Dīviškō autoritāte.

III. Ka Bazneicas mōceiba ir ikkotram par ticeibas regulu.

PIKTAIS GOBOLS

Bazneica sovā mōceišonā ir namaļdeiga.

Kad jau ir napicīšams pesteišonai pīnōkums pīdarēt pi Katōļu Bazneicas un jōs bez kaut kaidu nūteikumu klausēt taipat, kai Kristus, kai Jys tū soka: «**Kas jyusu klausā, tys Manis klausā.**» (Luk. 10, 16.) tad tai Bazneicai jōbyun taipat namaļdeigai kai ir Kristus. Cytaidi nivīnam nabyutu uzticeibas pret Bazneicu, jo nabyutu nūteikti pōrlīcynōts, ka tycūt jāi nāpazuss. Tad jau pats Kristus īvastu myusus moldūs, pīsaceidams mums zam pazusšonas breidynōjuma Bazneicas klausēt, kura vārātu ticeibas un morales litōs maļdeitīs. — Taidis breidynōjums byutu naitaisneigs!

Tai ka mōcušos Bazneicas pīrkštōvi, nasaverūt pat uz vysdzilōku zynōtnu varātu nūsamaļdeit un cytus caur tū arī īvastu moldūs, jo tikai atsadūtu sovam vīn prōtam, tōdēļ jīm ir vajadzeigs seviškais Dīva paleigs, tys ir Svātō Gora žēlesteiba, kura jūs sorgōtu nu ikvīnas klaidas tūs patiseibu mōceišonā, kuras ir vajadzeigas pesteišonai un taidā veidā paleidz jīm izpīldēt tai gryutu uzdavumu.

Taidu paleigu mōceišonā Kristus apsūleja un deve Bazneicai, kad pasyuteidams Apostolus uz vysu pasauli, pasaceja jīm: «**Ejīt un mōcīt vysas tautas ... Raug, Es asmu ar jums vysom dīnom, pat leidz pasaļa beigom.**» (Mat. 28, 20.). Šymūs vōrdūs Kristus sūleļ Apostolim palikt ar jīm kupa leidz pasaļa beigom. Prūtams na cytas īmesles dēļ, kai vīneigi lai sorgōt sovas Bazneicas vodūņus un vērsnīkus nu moldim un klaidom mōceišonas dorbā. Bet tys nūzeimoj tū, ka Kristus Apostolus un jūs lykumeigūs pēcnōcējus padareja namaļdeigus.

Augšōk pīvastī Kristus vōrdi izsaceiti vysai Apostolu kolegijai sūleja jīm paleigu ļaužu mōceišonā, pat leidz pasaļa beigom, tōdēļ naatsateice vīneigi tikai uz Apostolim, bet tī kotrā ziņā atsateice arī uz visim tim, kurim pēc Apostolu nōves hyus jōsastōda dzeivu Apostolu kolegiju un namaļdeigi mōceit vysas tautas leidz pasaļa beigom. Par tū dzeivu Apostolu kolegiju ir visi veiskupi ar Romas Pavestu pīrkšgolā. Tōdēļ jī kai lykumeigi Apostolu pēcnōcēji Bazneicas mōceišonas uzdavumā montoj pēc Apostolim namaļdeibas dōvonu.

Katōļu Bazneica namaļdeigi mōca:

1) Veiskupi vīneibā ar Romas Tāvu, kad kūpeigi kaut kū īstōda ticeibas un morales litu mōceišonā. Nu augšōk pīvastūs Kristus vōrdū satura, kuru Jys izsaceja uz visim Apostolim, namaļdeigu mōceišonas valdi sastōda visi lykumeigi veiskupi, bet na vīnī, tūmār kūpelgi ar Romas Tāvu un visi reizē. Jo jī kai lykumeigi Apostolu pēcnōcēji, sastōda ar Romas Pavestu itkai vīnu mōcušu mīsu, vai sovaidi runojūtņ, sastōda tū savīneibu, kurā tōļōk dzeivoj namaļdeigōs mōceišonas spāks, vara, kuru īstōdeja Kristus un uzticēja Apostolu kolegijai. Tikai tei ir starpeiba storp Apostolu namaļdeibu un veiskupu namaļdeibu, ka Apostoli sajēme namaļdeibas privileģiju personeigi, tys ir, kotrs atseviški, jo jīm beja jōnōk plašā pasaulī un bīži sasapulcēt navarēja. Turpretīm, veiskupim (tai ka var ar Romas Tāvu sasaprast un kūpeigi nūturēt vysporejōs sapulces) nav ticeibas un morales litōs namaļdeigas mōceišonas dōvonas kotram atseviški, bet tikai visim reizē — vīneibā ar Romas Pavestu.

Tei vīneiba un sadareiba ir:

a) Kad sasapulceļ uz vyspōreju sapulci.

b) Vai izkaiseiti vysā pasaulī, kad visi pavaicōti kaidā lītā, kura atsateic uz ticeibu vai moral, dūd vīnaidi sadareigu lāmumu.

Obejus augšōk mynātūs gadejumūs visi katōliski veiskupī, jīmti kai vīns moraliskais vysums — mīsa, sadareigi un kūpeji ar Romas veiskupu ticeibas un morales lītu mōceišonā ir namaļdeigi, navar maļdeitis.

Turpretim nīvīnam veiskupam atseviški napīdar namaļdeibas dōvona. Nikod ari Bazneica napīzyna tōs dōvonas vīnam veiskupam atseviški. Tōdēļ ikvīns veiskups var maļdeitis un ikreit moldūs, kad napikreit vysu veiskupu vyspōrejam lāmumam, kuri palīk vīneibā ar Romas Pavestu, vai ari Romas Pavesta lāmumim.

Pīzeime: Jo visi veiskupī vīneibā ar Romas Tāvu byutu maļdeigi ticeibas un morales lītōs, tad pats Kristus tūlaik vastu sovu Bazneicu moldūs. Taču Jys pats pīsaceja Apostolim un jūs pēcnōcējim, ka *mōceitu vysas tautas* (Mat. 28, 19.) un uz ļaudīm uzlyka zam pazusšonas breidynōjuma pīnōkumu klauseit jūs mōceibas: *«Kus jyusu klausa, tys Manis klausa, kas jyusus nycyno, tys Mani nycyno.»* (Lūk. 10, 16.) un tōļōk runoj, *kas naticēs byus pazudynōts* (Mar. 16, 16.). Jo tad veiskupī rejzē visi ar Romas Tāvu vīneibā maļdeigi mōceitu, Kristus byutu jūs moldim leidzdaleibnīks. Tys tūmār navar nūtikt!

II. Romas Tāvs «ex cathedra» ir namaļdeigs.

Vīneigi tikai lykumeigais sv. Pītera pēcnōcējs Romas Pavests, Romas primatā, kad runoj kai vysas Bazneicas Golva un mōceitōjs (cum ex cathedra loquitur), tys zeimōj, kad pasludynoj kaidu mōceibu, kura atsateic uz ticeibu un moral, kai napīcīšamu vīsim ticeigim dēļ pestišonas, **ir personeigi namaļdeigs vīns pats:** tys zeimōj, vīns pats bez vīnōšonōs ar vīsim citim veiskupim.

Tys izrīt vyspyrmōk nu Sv. Rokstīm:

a) Kristus vōrdi un apsūlcjums: **«Es tev soku: Tu esi Pīters — (klipts) un uz šōs klipts Es uzcelšu sovu Bazneicu, un eļnes spāki jōs nauzvarēs!»** (Mat. 16, 18.). Pīteram un ikvīnam un jō pēcnōcējim Romas Pavestim, kai akmiņam, uz kura ir uzcalta Bazneica, ir jōdūd tai Bazneicai taidu stypru paštōveibu, ka nabyutu uzvarata nu eļnes spāku, tys ir nu maļdeiga, klāideiga un samaltōšonas gora. Šō pīnōkuma Romas Pavesti,

vai sv. Pītera vītnīki navarātu pildeit, jo maļdeitūs ticeibas un tykumeibas lītōs.

b) Kai vysaugstōkajam Kristus ticeigu pulka Gonam sv. Pīteram un kōtram jo lykumeigam pēcnōcējam ir pīnōkums Kristus vuškeņas vest uz lobu ganeibu, bet par tū lobu ganeibu ir vyspyrmōk nasakrūplōta, bez klaidom, pareiza Kristus mōceiba. Tōdēļ ikvīnam sv. Pītera pēcnōcējam jōbyun napīcīšami tai varcībai un spējai atškērt pareizu Kristus mōceibu nu mōnim, vai jōbyun sovā mōceiba namaļdeigam.

c) Kristus pasaceja Pīteram: **«Es lyudžu par tevi, ka tova ticeiba nasamiteitu: un, tu nōkūtne atsagrīzis styprnoj sovus brōļus.»** (Lūk. 22, 32.). Šī vōrdi sludynoj ka Pītera ticeiba — byus vysod pastōveiga, ari atsateic uz sv. Pītera pēcnōcējim, jo sv. Pītera brōlim, tys ir Apostolim, kai pīpildeitim ar Svātu Goru daudzi mōzōk vajadzeja pastyprynōšonas ticeibā nu Pītera na kai jūs pēcnōcējim, veiskupim, kurim tys ir vajadzeigs nu Romas Tāva.

Romas Tāva namaļdeibu ticeibas un tykumeibas mōceišonā pastyprnoj ari Tradīcija. Jau sv. Irenejs runoj, ka vysom cytom bazneicom ticeibas mōceibā ir jōsadar ar Romas Bazneicu (Ad. h. 1, 3. c. 3.). Romas syutnis Filips Eieza vyspōrejā sapulcē paziņoja, ka sv. Pīters kai ticeibas stulps sovūs pēcnōcējūs dzeivoj un tōļōk izšķir (Aet. III.). Sv. Augustins stōsta, ka īpaši uz Romas veiskupu diveju Afrikas sinodu lāmumi par Pelagija mōceibu, uz kurim nu Romas sajēme apstyprynōjušu lāmumu, beja pījīmts kai namaļdeigs. Nu šenis cēlēs tei paruna: **«Roma locuta, causa finita! — Roma runōja un līta izšķērtā.»** Streidūs svātbiļžu gūdynōšonu Austrumūs sv. Teodors īteice cezaram Mikeļam Baļbasam, lai izsyuta delegaciju uz Romas veiskupu, jo gryb sajimt namaļdeigu šymā ticeibas vai cōjumā lāmumu. (Epist. 129.). Ar leidzeigu padūmu ōtri pēc tō pareizticeigi veiskupī uzastōja 820. godā sasaukti Konstantinopolē, ka tai dareja streidu vaicōjumūs jau nu poša īsōkuma Bazneicā. Bazneicas vēsturē sateikam vēl daudzi cytu pīrōdejumu, kuri līcynoj par Bazneicas pōrlīceibu par Romas Veiskupa vai Romas Tāva namaļdeibu.

Tōdēļ tei nabeja jauna mōceišona, kuru pasludynōja Vatikana vyspōrejō sapulce 1870. godā, ka Romas Tāvs ticeibas un tykumeibas lītōs ir namaļdeigs. Tys beja tikai pastyprynōšona tam, par kū nu sepsenejim laikim beja visi ticeigi pōrlīcynōti.

Pōrmatums: Runoj daži, ka Romas Tāva namaļdeiba ir pretiveiga vēstures faktim, jo Romas pavesti Liberijs un Honorijs nūsamaļdejuši ticeibas lītōs.

Atbilde: Navar tō nīkas pīrōdeit, ka kaut vīns nu tīm byutu maļdējušis «ex cathedra», tys ir kai vysaugstōkōs Bazneicā mōceišonas varas izdūtūs nūteikumūs.

1) Liberijs (352.—366.) itkai ir parakstejis nazcik Afrikas ticeibas formulu. Tūmār šys pōrmatums pa daļai ir dybynōts uz napareizim pīrōdejumim un pa daļai uz pōrmatumim, jo:

a) Pēc uztycamōkim vēstures pīrōdejumim, Romas pavests Liberijs nāparaksteja nīkaidu Afrikas ticeibas formulu.

b) Jo gadejumā ari byutu kaidu vīnu nu tūs formulu parakstejis, kas vyspōri ir ļūti šaubeiga līta, tad tei byutu tai saucama trešō Sirmišu formula, kuru var saprast teišam sada-reigā ar katōļu ticeibu veidā un kuru Liberijs teišam tai ari beja sapratis, jo kai īpriķš tai un vālōk beja dedzeigs na tikai nūteiktō arianisma, bet ari meikstōkā formā, tai saucama semiarianisma pretinīks.

c) Bet šymā gadejumā nīkaidā ziņā navar byut runas par nūteikšonu «ex cathedra», ticeibas un tykumeibas lītōs, jo Liberijs ni beja nūlēmīs, ni ari patīseibā napīsaceja Bazneicai pījimt kaut kaidas nu tūs formulu.

2. Romas pavestu Honoriju (625.—638.) apvaiņoj, ka irkai jys byutu īkritis monotoletu herezijā. Izterzejūt šū pōrmatumu ir jōpīmiņ:

a) Ka pavests Honorijs monotoletu herezijas ziņā naizdeve nīkaidu lāmumu. Pat jō pēcnōcējs Leons II. pīskaita jam tū par klaidu, ka naizdeve nīkaida sprīduma.

b) Obejas Honorija vēstules šymā vaicōjumā, prūtams par tom jam pōrmat klaidu, izsoka mōceibu, kura byuteibā ir ļūti atteiceiga, tikai izrunas veids ir vyspōreigs un tys tōdēļ, ka izbēgt navajadzeigūs osūs streidu. Tys vyspōrejōs izrunas sāfurs kai reize beja izlītōts nu monotoletu vīlteigā veidā. Pavestam beja prōtā moraliskō vaļas vīneiba un mōceja, ka pī Kristus cylvāka vaļas sadareja vysod ar Dīva vaļu. Bet monotoleti klaidēigi pīspraude Honorijam, ka jys vyspōri atzyna Kristus personā tikai vīnu vaļu.

c) Nūteiktōs uzastōšonōs pret monotoletim tryukums ir skaidrōjams ar tū, ka pavests Honorijs nanusvēre jūs heretiskūs dūmu un vysus streidus nu īsōkuma pījēme kai vōrdu spēli, kura pīdareja vairōk pī gramatikas, nakai pī teologijas.

Kamā pastōv Bazneicas namaļdeiba?

Bazneica ir namaļdeiga, na tikai pošas kristticeigōs ticeibas un tykumeibas mōceišonā, bet ari tymā, kas ir napīcīšams pī tūs izskaidrōšonas un aizstōvēšonas.

Tys izrīt nu Kristus vōrdu, ar kurim Bazneicai deve namaļdeibas dōvonu, un nu tō mērka kaidā Pesteitōjs Bazneicai šū dōvonu uzliceja. Kristus tad pasaceja: «Ejte un mōcīt vysas tautas, kristeldami... Un raug Es asmu ar jums vysom dīnom leidz pasaulja beigom.» (Mat. 28, 19.—20.). «Bet kad atīs Tys Patīseibas Gors, Jys jysusus vess ikvīnā patīseibā.» (Jon. 16, 13.). Namaļdeibas sūlejumam jōbyun tai pastōveigam un jōsasnādz tik tōli, cik tōli snādzās mōceišonas vara. Tōdēļ par namaļdeibas pīkšmatu ir vysa pasludynōtō vai atklōtō patīseiba un vysys tys, kas ar tū ir napīcīšami saistelts. Turpretim, naitylpst namaļdeibas rubežūs tōs patīseibas, kuras naatsanas uz religiju un dvēseļu pesteišonu, jo tō Kristus namōcēja, kai ari napīsaceja tō Bazneicai mōceit.

Sevišķi Bazneica namaļdeigi nūteic:

1) Tū, kas ir jōzyna par atklōtu ticeibas un tykumeibas mōceišonu.

2) Taidus faktus un patīseibu, kuri ar pasludynōtu mōceibu tai tyvu ir saisteiti, ka bez jim Atklōšonas dōrgums un monts navarātu byut pīteikuši aizsorgōts.

3) Kai ir jōsaprūt Sv. Rokstu tekstus un Tradicijas mōceišonu.

4) Tū, kas atsateic uz Dīva gūdynōšonu un kristticeigu dzeivi.

5) Galeigi Bazneica namaļdeigi mōca un ir namaļdeiga uz kristticeigu pilneibu vasdama un izdūdama lykumus. Tai pīmāram navar pastyprynōt ordenu regulas, kura byutu pretiveiga ticeibai un tykumeibai.

Namaļdeigu mōceišonas dōrbu Bazneica izpylda divejūs veidūs: 1) caur parostu Kristus mōceibas sludynōšonu un 2) caur svineigim lāmumim, kurus izdūd vai vīns pats Romas Tāvs, vai nu jō sasaukta un pastyprynōta vyspōrejō sapulce.

SASTAIS GOBOLS

Par tīm olūtīm, nu kurim Bazneica pasmeļ Dīva Atklōtu mōceibu.

Bazneicai ir dūta namaļdeibas dōvona na jaunū patīseibu sludynōšanai, kaidu nav Dīva Atklōtā mōceibā, bet ka par visim laikim nasakrūplōtu sorgōtu un ļaudim sludynōtu tū, kū Kurigs Dīvs Bazneicai atklōja leidz pādejō Apostola nōvēi. Tom patīseibom jōbyun kaut kur savōktom itkai sovā kūpejā.

olūtā, nu kura Bazneica Atklōtu mōceibu pasmeļ. Par tū olūtu ir: Svāti Roksti un Tradicija.

Pīzeime: Jau īpriķš mes runōjom, ka Sv. Roksti ir par vēsturisku Arklōšonas dokumentu. Šite mums ir jōpazeist, ka Sv. Rokstim klōt pi vēsturiskōs nūzeimes ir vēļ Dīva vōrdu autoritāte, pasateicūt kurai ir par Dīvišku olūtu, nu kura Bazneica pasmeļ Atklōtu mōceibu.

Par Sv. Rokstu un Tradicijas Dīvišku autoritāti.

A. Svāti Roksti ir nu Dīva īdvāsti.

Sv. Rokstu autoritāte panōk nu tō, ka tōs grōmotas ir saraksteifas caur Dīva īdvāsumu. Tom ir par Autoru patš Dīvs un kai taidas nu Bazneicas atzeitas.

Dīva īdvāsums ir vērsdabiskais Dīva īspaidis uz sv. rakstnīkim, caur kuru Kungs Dīvs: 1) pamūdynōja jūs pi raksteišonas, apskaidrōdams jūs prōtu un vaļu un 2) tai jūs vadeja un sorgōja nu klaidu, ka tikai tōs patīseibas saraksteja, kurom pa Dīva grybai vajadzeja ītilpt tymōs grōmotōs un kurom kai Dīva vōrdim beja jōbyun Bazneicai uztycamom.

īdvāsums nav kai a) kaida dzejnīka vai poezijas sajušma, zam kuras īspaida aučors sovas dūmas izlej uz papeira; b) arī nanūzeimoj tikai tō, ka svātōs grōmotōs nikō nav tieceibai pretiveiga, vai ka tūs saturā ir pasludynōta mōceiba bez klaidu; c) ni arī tō tikai, ka mynātōs grōmotas caur Bazneicas ryupem tyka sastōdeitas un tikai pēc tūs saraksteišonas ar Bazneicas autoritāti pastyprynōtas, kai pīmāram vyspōrejūs sapuļču lāmumi. Tō vēļ napīteik, ka Bazneica atzeitu kaidu grōmotu par īdvāstu.

Nu ūtras otkon puses nav vajadzeigs, ka Dīvs ikvīnu dūmu sv. rakstnīkim atsevišķi atklōtu, jo īdvāsums nav leidzeimeigs ar Dīva Atklōšonu. Tōdēļ Dīvs nareizi pamūdynōja sv. raksteitōjus pi saraksteišonas tō, kas jau pi cytas izdeveibas beja nu Jō Atklōts, par kū jau tī raksteitōji agrōk zynōja, vai dzērdēja. Vai otkon^o pamūdynōja jūs pi tūs lītu izvēles jau zynomu nu kaut kurīnes. Pīmāram, vēstures olūtu. Tad na vyss tūs beja sv. raksteitōji atklōts, kū jī saraksteja. Kai arī namozōk ir tūs patīseibu Atklōts, bet Sv. Rokstus nav saraksteits, tōs nūsasorgoj vīneigi Tradicijā.

Pa vyspōrejōs Vatikana sapuļces lāmumam (Se. 3. c. 3.). «Sv. Rokstu grōmotas tōpēc ir nu Bazneicas atzeitas par svātom un kanoniskom, jo ir saraksteitas caur Svāta Gora īdvā-

sumu, Dīvs ir par tūs Autoru, un kai taidas, tikai Bazneicai ir uztycātas.» Tōdēļ ir vajadzeigs, ka kaut kaida Sv. Rokstu grōmota byutu nu Bazneicas atzeita par īdvāstu, un tō ir pīteikuši:

1) Ka sv. Raksteitōjs byutu pamūdynōts nu Dīva pi dūtōs grōmotas saraksteišonas, jo cytaidi Kungs Dīvs nabyutu par jōs Autoru. īdvāstais raksteitōjs roksta na nu sevis, bet Dīva vōrda, tōdēļ nav par pyrmkōrteigu sovas grōmotas sastōdeitōju, bet tikai par raksteišonas īrūci Dīva rūkā. Tys Dīva pamūdypōjums pastōv vyspyrmōk vērsdabiska prōta apskaidrōšona, caur kuras spēku īdvāstais raksteitōjs iznas sev skaidru praktisku sprīdumu par tū, kū jam ir jōroksta, vai par kū Dīvs gryb sovas ļauds pamōceit caur Jū.

Pi tos prōta apskaidrōšonas pīsadola raksteitōja vaļas pamūdypōšona nu Dīva, ka tū izteiktu, vai raksteitu, kū Dīvs gryb.

Tys vērsdabiskais Dīva īspaidis uz raksteitōja nīmoz naizslādz dabiskūs spēku un leidzekļu lītōšonas. Tys ir, nanūstum molā īdzymtō prōta gaismas, kai arī naatjam raksteitōjam īpašōs vaļas. Jys tōļōk palik breivs un dora zam sovu dabiskus spēku īspaida leidzeigi kai cylvāks, kurs dora zam svātōrušōs žēlesteibas īspaida. Tōdēļ Sv. Rokstūs ir skaidri radzamas volūdas īpašēibas, stīļa un raksteitōja raksturs. īdvāsums atstōj raksteitōjam taipat breiveibu lītōt cytu autoru rokstus, jo arī šymā gadejumā raksteitōjs īt pēc Dīva vaļas, kura jō vaļu pi dūmu izteikšonas sekmeigi pamūdypōj.

Kai tymso solōne, kura naprūt raksteit, grybādama sovam dālam nūsyuteit vēstuli, kurs atsarūn kara laukā, atnōk pi mōceita cylvāka un stōsta tam sovas dūmas, bet tys tōs dūmas saroksta, dūdams tai vēstulei sovu formu, stīli un volūdu, — palik par tōs autoru na raksteitōjs, bet sīvīte: jo jei īdvēse raksteitōjam dūmas. — Taipat un Sv. Gors īdvēse cylvākam grybu un spēku pi raksteišonas, jō prōtu apskaidrōja un, pamūdypōdams jō vaļu pi loba dorba, — palyka par Sv. Rokstu Autoru.

2. Vēļ ir napīcīšama raksteitōja dorbā Dīva vadeiba, kura na tikai sorgoj sv. raksteitōji nu klaidu, bet vaktej, ka nikō napīcīšama naaizmērstu, ni navajadzeigu kū pilyktu, bet pilneigi cīneigā Dīvam veidā vysas patīseibas izsaceitu, par kurom Dīvs cylvākus gryb pamōceit.

Tei Dīva klōtbyutne vai paleigs raksteišonā pavysam napīprosa, ka Dīvs dikteitu atsevišķus vōrdus sv. raksteitōjam,

Bet pīprosa, ka vysas patiseibas, kuras itylpst Sv. Rokstūs, **paītu nu Dīva idvāsūma** un ka byutu atteiceigi izsaceitas, vai saraksteitas.

Ka Sv. Roksti ir patiseigi nu Dīva idvāsti par tū ir mums dažaidi pīrōdejumi, kai ebreju tai un kristticeigūs Tradicijā. Žeidi — ebreji beja vysod pōrlīcynōti par Vacō Istōdejuma grōmotu **idvāsūmu**, tōdēļ jūs vēsturnīks Jezups Flavijs roksta, ka pi žeidim vysod tei styprō pōrlīceiba par šū patiseibu un vysod turēja šōs grōmotas par **«Dīva vōrdu»** (Con. Apion. 1, 7.—8.)

Vacō Istōdejuma grōmotu sv. raksteitōji poši par tū runoj, ka ir idvāsti nu Dīva, tōpēc saucās par Dīva syutnim un irūčim un aplīcyoj, ka roksta uz Dīva pīsacejuma un tūs vōrdus pastyprnoj ar vairōkim breinumim.

Kristus Vacō Istōdejuma grōmotas atzyna kai Dīva dorbu, runōdams, ka tys kū Dīvs ir līcynōjis, kad jums pasaceja: **«Es asmu Abraama Dīvs, Izaaka Dīvs»** (Mat. 22, 31.—32.). Kristus taipat pīrōdeja, ka pravītōjumi Vacō Istōdejuma grōmotōs saraksteiti, visi izapildeja Jō personā: **«Jyus pētejat Rokstus, jō dūmojat, ka jamūs byus myužeiga dzeive. Bet jī tadel par Manī līcynoļ.»** (Jōn. 5, 39.).

Sv. Pōvuls Vacō Istōdejuma Rokstus sauc par **«idvāstīm nu Dīva»** (2. Tim. 3, 16.) un sv. Pīters sovā ūtrajā vēstulē, runōdams par Vacō Istōdejuma pravīšim soka: **«Nu Sv. Gora idvāsti runōja Dīva svāti.»** (Pit. 2, 1, 21.). Tys pat sv. Pīters ūtrā vītā runoj: **«Veiri, brōli! Rokstu vōrdim, kurus Svātais Gors caur Davīda muti par Judasu... beja ipriķš pasludynōjis.»** (Ap. d. 1, 16.).

Tū pošu ir jōsoka arī par Jaunō Istōdejuma grōmotom. Pīmāram sv. Jōns sovā Apokalipsā roksta, ka nu Dīva pīsacejuma tū grōmotu pīraksteja: **«Kū redzi, pīroksti grōmotā.»** (Ap. dar. 1, 11.).

Vyspōri runojūt byutu teišam nasaprūtami, kai varātu tai angsta satura grōmotas saraksteit bez Dīva idvāsūma, vīnkōrši cylvāki. Tōdēļ kristticeigō Tradicija nu sepsenejūs laiku vysod atzyna tōs grōmotas par idvāstom. Bazneicas Tāvi, kai pīmāram: Sv. Klemenss sauc Jaunō Istōdejuma grōmotu par Sv. Gora dorbu. Sv. Justins roksta, ka tōs grōmotas ir par Dīva vōrdim. Leidzeigi runoj, sv. Irenejs; sv. Augustins soka par tim, kuri tōs grōmotas saraksteja, ka kad raksteja, vai Dīvs jīm runōja, vai pats caur jūs muti runōja. Sv. Gregors Lelais sauc Sv. Rokstus par Vysvareigō Dīva vēstuli uz sovu radeibu.

Dīva idvāsūms ir vysōs Sv. Rokstu grōmotōs, vysōs tūs daļōs un atsevišķūs gobolūs.

Šū patiseibu pastyprnoj Sv. Rokstu vōrdi. — Tai pīmāram, Kristus runoj: **«ni vīns jōts, ni zeimeite nu lykuma napa-zuss, cikom vyss izapildeis.»** (Mat. 5, 18.). Sv. Pōvuls roksta Timotejam: **«Ikvīns Dīva idvāstais roksts ir dareīgs mōceļšonai.»** (II. 3, 16.). Šī vōrdi «ikvīns roksts» kotrā ziņā atsateic uz vysom Sv. Rokstu grōmotom. Tys pats sv. Pōvuls roksta romīšim: **«Kas vīn ir saraksteits, ir myusu mōceļšonal saraksteits.»** (Rom. 15, 14.).

Leidzeigi par tū runoj Sv. Bazneicas Tāvi, pīmāram: Jeronims, Augustins, bet sv. Gregors Nazianzits runojūt par vēsturiskim faktim Sv. Rokstūs atstōsteitim, roksta: **«Napīkreitam pi tō, ka kaut vysmozōkōs lītas sv. raksteitōļi ilyktu bez mērka.»** Nu šytō ir radzams, ka Sv. Bazneicas Tāvi vysus Sv. Rokstu gobolus vai citatus par idvāstīm nu Dīva.

Tad na tikai tī goboli, kurūs itylpst par ticeibu un tykumeibu pamōceiba, ir idvāsti, bet arī vyss Sv. Rokstu saturs, tad arī tī goboli ir idvāsti, kuru patiseibas ir zynomas nu kaidu cytu olūtu, pīmāram nu vēstures, vai nu filozofijas, kuru saturu sv. raksteitōjis pateic un slavej.

Nu augšōk mynātūs Sv. Rokstu vōrdu, un Bazneicas Tāvu, kai arī nu idvāsūma satura izrīt, ka Sv. Rokstu teksts, tai kai izgōja nu sv. raksteitōļu spolvas, navar sevi saturēt nikaidas klaidas un moldu. Tōdēļ Leons XIII. sovā enciklikā: **«Providentissimus Deus»** roksta: **«Tī, kuri dūmoj, ka Sv. Rokstu autentiskā tekstā, var byut kaida klaida, vai idvāsūma sapatelbu krūploļ, vai Dīvu dora par klaidu dareitōju.»**

Pīzeirne: Smolcumūs, kuri atsateic uz pasauleigom lītom, pīmāram dobas zineibas, ir tai jōsaprūt, kai tō pīprosa grōmotas saturs un idvāstō raksteitōja mērķis. Navajag tad breinōtīs, ka poetiskā rokstā, kurs mums stōda acīs pacīteigū ljobu, dzeivnīku aproksts nav tai pīļneigs, kai tō pīprosa dobas vēsture. Ari Sv. Roksti nasamolda, kad caurejūt pīmiņ par fiziskom parōdeibom, — tys ir najamūt par mērķi tū apraksteit zynōtniski. Izateicūt popujarā, vyspōrejā veidā, runoj par saules kusteibu, vai par mēnesneicu, ka ir lelōka par zvaigzņem. Taču arī mes tagad vēl runojam par saules rītēšonu un lēkšonu. Sv. Raksteitōjs raksteja taidā veidā un formā, kai tymūs laikūs par parōdeibom beja runojams un saprūtams.

B. Svātu Rokstu kanons.

Svāti Roksti nikur vīn narunoj par tū, kuras grōmotas jō-pijam par idvastom. Bazneica par šom grōmotom izzynōja nu Apostolim un tōdēļ vysod tōs grōmotas sirdsapzineigi sorgōja nu sakrūplōšonas un skaidrōja jūs nūzeimi un saturu. Bet kad svešticeibniki sōce dažas nu tūs grōmotu atmest, tad Bazneica uz vyspōrejōs sapuļces Tridenta izlaseja vysas idvastos grōmotas, kuru sarokstu jau pīvedem, runojūt par vēsturisku Sv. Rokstu vērtību 383. pusl.

Vysu tūs grōmotu sakūpōjums, kuras Bazneica atzyna par idvastom, saucās par Sv. Rokstu kanonu, jo tys ir ikkotram katōlam par kanonu — lykumu, vai regulu, kuras grōmotas ir jōatzeist par idvastom un pi Sv. Rokstu piskaiteitom.

Sv. Rokstu paskaidrōšona, vai tulkōšona.

Jau poši Sv. Roksti soka, ka jymūs ir dažas lītas gryuti saprūtamas, kuras mōceiti veiri vīglprōteigi pōrgrūza sev par zusšonu. (II, Pīt. 3, 16.), tōdēļ Bazneica, pamatōjūtīs uz sovas mōcušas varas, skaita tū sev par svātu pīnōkumu aizrōdeit eistu Sv. Rokstu nūzeimi. Tōpēc arī kotram ticeigam ir pīnōkums tū Bazneicas paskaidrōšonu pījimt un cytāidi tys dareit navar, tys ir navar pret vyspōreju Bazneicas mōceibu Sv. Rokstu sovaidi sev izskaidrōt.

Ikvīns parcīzs un teirs tulkōjums ir par vysvīnkōršōku Sv. Rokstu teksta izskaidrōšonu. Tōdēļ arī Bazneica vaktej pi Sv. Rokstu pōrlikšonas tautu volūdōs, kai jau tū augšōk redzējom.

Sv. Rokstu laseišona tautu volūdōs.

Lai ticeīgūs aizsorgōt nu sakrūplōtūs Sv. Rokstu tulkōjumu laseišonas, Bazneica atļau laseit mōtes volūdā tikai taidus Sv. Rokstu tulkōjumus, kurim ir atteiceigs Bazneicas varas pastyprynōjums. Īpaši: a) jo Sv. Rokstu tulkōjums takušā volūda ir bez paskaidrōjumu, tad tam jōbyun Romas Tāva pastyprynōtam. b) Bet tulkōjumi ar pīteikušu paskaidrōjumu, pasmaltu nu Bazneicas Tāvu skaidrōjumim, jōbyun pastyprynōtim ar vītejō veiskupa atļōvi vai aprohātu.

Pīzeime: Tim tulkōjumim, kurim nav Bazneicas vēseibas atļōves navar ticēt. Navar arī jūs laseit ni turēt pi sevis mōjōs. Lai gon sōkumā mes varim tur izlaseit vōrdus: «Atļauts drukōt un tulkōjums Bazneicas vēseibas apstyprynōts.» tūmār nīkas navar par taida tulkōjuma uzticeību un teireību golvōt. Tōdēļ navar ni pērkt, ni jimt, ni laseit Sv.

Rokstu tulkōjumu, kuras izdūd keceru sektas un dažāidi baptisti.

C. Tradicija un jōs Dīviškō autoritāte.

Vyspōrejais jēdzīgs.

Sv. Roksti nav par vīneigu Atklōtōs mōceibas olūtu, kai tū maldeigi runoj protestanti un citi keceri. Atklōšonas vēsture snadzas teišam pyrmūs cylvāku un socās ar pyrmōtneju Atklōšonu, kuru sajēme pirmi myusu dzymdynōtōji Paradīzes dōrzā. Tei Atklōšona toļok pīauga un veidōjōs nokušūs laikūs un pasludynotos patiseibas pōrit nu paaudzes paaudzē tikai mutiski. Īprīkš, kad vēļ Sv. Rokstu nabeja, beja tīkai mutiskō mōceišona vai Tradicija par vīneigu Atklōtōs religijas olūtu.

Tei mutisko Padūšona vai Tradicija var byut jimta plašōkā un nūteiktōkā nūzeimē. Tradicija plašōkā nūzeimē ir vacōkū mutiskō pastōsteišona jaunōkom paaudzem, tys ir nu paaudzes paaudzei vysas Atklōtōs mōceibas. Tys zeimōj vysu bez kaida izlāmuma pasludynōtus patiseibu un caur Kristu un Apostolim Bazneicai idūtūs. Tad arī tōs patiseibas, kuras ir Sv. Rokstus izteiktas pīdar plašōkā nūzeimē pi Tradicijas.

Tradicija nūteiktōkā nūzeimē ir mutiskō padūšona tikai taidu Atklōtōs mōceibas patiseibu, kuras Apostoli sludynōja, bet nasaraksteja. Tad jymā itylyst tōs nu Bazneicas pasludynōtōs patiseibas, kuru Sv. Rokstūs nav. Zynoms ar laiku vysas tōs patiseibas Īprīkš tikai mutiski sludynōtōs tyka saraksteitas un ņyu atsarūn: 1) Romas Tāvu un vyspōrejūs sapuļču lāmumūs; 2) ticeibas gobolūs; 3) liturgiskōs grōmotōs; 4) mōcekļu aktūs, jo nu tim aktim ir radzams, kam tū mōcekli ticeja un kaidas patiseibas Bazneica sludynōja; 5) Sv. Bazneicas Tāvu rokstūs; 6) Bazneicas vēsturē un hereziju vēsturē, un 7) kristticeīgōs mōkslas pīmineklūs, par kurim ir: bīdes, skulptura, akmiņu uzroksti, kačakombu kopi un bazneicas.

Tradicijas satura mōceiba nav tikai par vēsturisku atklōšonas olūtu, bet kai tū toļok redzēsīm, tai ir taipat, kai Sv. Rokstim Dīviškō autoritāte.

Tradicijas Dīviškais raksturs.

Tradicija nu Dīviškōs istōdeišonas ir par Atklōšonas olūtu, jo Kristus istōdeidams Bazneicā mōcušu varu un tōs varas uzdavumu, pīsaveja Apostolim un jūs pēcnōcējim ar dzeivu vōrdu sludynōt atklōtu mōceibu.

Nu vēstures taču ir skaidri zynoms, ka nu isökuma Kristus mōceibu ļaudim sludynōja tikai mutiski. Ari Kristus nikur naatstōja sovas mōceibas saraksteitas un šovim mōceklim taipat napisaceja raksteit, bet tikai sludynōt vōrdūs.

a) Kristus pats mutiski mōceja un Apostolim pīsaceja, ka mutiski mōceitu, saceidams jim: «Ejte un mōcīt vysas tautas.» (Mat. 28, 19.). «Idami pasaulī, sludynojīt Evangelijū vysai radeļbai.» (Mar. 16, 15.). Tū pošu pīmiņ sv. Lukass (24, 47.) un sv. Jōns (17, 14.—19.). Bet sv. Apostols Pōvuls roksta: «Vai man, jo es nasludynōtu Evangelijā.» (I. Kor. 9, 16.). Tai mutiskai Atklōtōs mōceibas ipūteišonai beja jōbyun par visim laikim, tōdēļ Kristus pasacejis Apostolim: Ejte un mōcīt... tyulen pīlik teicīni: «Un raug Es asmu ar jums vysom dīnom leidz pasaula beigom.» (Mat. 28, 20.). Ari šim vōrdim Apostolim sūlej sovu leidzdarbeibu, kura jūs sorgōs un jūs pēcnōcējus nu klaidu un moldu. Kristus taipat gribēja un gryb, ka jūs vōrdim itkai Jō poša ipašjm tycātu, jo pasaceja Apostolim: «Kas jyusu klausa, Manis klausa, — kas jyusus nycynoļ, Mani nycynoļ.» (Luk. 10, 16.).

Nu šim augšōk mynātim vōrdim skaidri redzim, ka Tradicija, vai mutiskō Kristus mōceibas sludynōšona, kuru Bazneica nu Dīva vaļas namaļdeigi vēsta, ir īstōdeita teišam nu Kristus, lai aizsorgōt Jō ticeibu un tōdēļ leidzeigi kai Sv. Rokstim, tai pīdar Dīviškō autoritāte.

b) Apostoli, pīsaturādami Kristus pīsacejuma mutiski mōceja un pīpraseja ka jūs vōrdim tycatu. Īstōdeja veiskupus un lim pīsaceja, ka mutiski mōceitu. Pīmāram, sv. Pōvuls, pastōdejis Timoteju par veiskupu Efezā, jam roksta: «Kū dzērdēji nu mans... tū itele ticeigim, kuri byus dereigi ari cytus mōceit.» (II. Tim. 2, 2.).

Veiskupi un Apostolim īsvēteiti ari mutiski mōcēja sovas pēcnōcējus naizmaiteitu Kristus mōceibu, kuru dzērdēja nu Apostolim. Mutiskō Atklōtōs patiseibas sludynōšona beja tad par golvonū Kristus mōceibas izplateišonu un cylvāku sirdīs ipūteišonu. Tōdēļ koleidz vēļ golvonōs Dīva Atklōtōs patiseibas nabeja saraksteitas, četrūs Evangelijūs, ļauds jau ticeja un tōs zynōja. Bet kristticeigō religija plauka un auga desmitem godu, koleidz tyka saraksteits Vyss Jaunais Testaments. Teišam par simtim godu roksta sv. Irenejs, vysas tautas beja Kristus Kungam uzticeigas, kaut gon nazynōja Sv. Rokstu un tyukstūšas svātūs mūceklū izlēja asni par Kristus ticeibu, kuru beja pazynuši caur Tradicijas dzeivu vōrdu, jo tai Tradicijai beja vysod Bazneicā Dīviškō Autoritāte. (Adv. herez. 5, 4.).

2. Tai ka Kristus mōcēja ļauds tikai mutiski, ari Apostoli Kristus mōceibu sludynōja golvonā kōrtā vōrdūs un runā, tōdēļ ikvīnam, kurs vēļ šaubeitūs par Tradicijas Dīvišku Autoritāti, byutu īpriķš jōpīrōda, ka Sv. Rokstūs itylpst vysa Kristus mōceiba. Tamlaikam: a) Sv. Roksti nikur, sev tō napīšķir, bet poši vairōk reižu pastreipoļ, ka nav vyss tys, kū Kristus mōcēja saraksteits, kai tu roksta sv. Jōns: «Vēļ daudzi cytu lītu Jezus padareja; bet es dūmoju, ka jo kas grybātu jōs vysas smaļki apraksteit, pasaulš navarātu aptvērti grōmotu, kuras vajadzātu pīraksteit.» (Jōn. 21, 25.). Apostoli ari nagribēja padareit Sv. Rokstu par vīneigu mōceišonas olītu, bet lītēja jūs kai izpaleidzūšu leidzekli. Tōdēļ raksteja ticeigim vēstules, kad navarēja jūs mutiski mōceit, kū izsoka sv. Jōns: «Beja man jums vairōk kū raksteit, nagribēju caur papeļu un tinti, jo cerēju byut pī jums un mutiski runōt.» (II. Jōn. 12.).

b) Sovā ziņā Sv. Roksti dūd pyrmū vītu Tradicijai, jo runoj: «Ticeiba tad nu klauselšonōs, bet klauselšonōs caur Kristus vōrdu.» (Rom. 10, 17.).

c) Sv. Roksti nikur narunoj nu cik grōmotu sastōv, ni ari kai tōs saucās. Par tū mes zynom tikai nu Tradicijas. Tad bez Tradicijas mes nazynōtu, kuras grōmotas ir īdvāstas nu Svātō Gora.

d) Tikai nu Sv. Rokstu mes navarātu saprast daudzejūs jūs tekstu, kuri atsateic uz golvonōkom ticeibas patiseibom, tikai Tradicija tōs izskaidroj. Tōdēļ daži keceri un sektanti, atmasdami Tradiciju, nu vīnu un tūs pošu Sv. Rokstu vōrdu taišni pretiveigu izvad mōceibu, jo ikvīns pa sovam dažaidi saprūt un izskaidroj. Tōpēc bez Tradicijas Sv. Rokstu vōrdi, kurim ir jōapgaismoļ prōtu un cylvākus jōvad pī patiseibas pazeišonas, — palyka par moldu, klaidu un pagrimšonas īmesli un atnese tī tū, kū pravītēja Simeons par Kristus Kungu: «Raug, šytys ir Izraelī daudzejīm kai krisšona, un — augšan- ceļšonōs un kai zeļme, kurai pretōsīs.» (Luk. 2, 34.).

e) Vyss Jaunō Īstōdejuma grōmotu pamats peļneitu daudzi pōrmatumu, jo tikai jī byutu par vīneigu ticeibas olītu. Raug tai: Vysgolvonōkōs ticeibas patiseibas Apostoli sovūs rokstūs pīmiņ tikai caurejūt, bet mozōk vērteigas lītas ap- roksta dažu reizi plašōk; nikod nasavōc reizē napieišamokus ticeibas gobolu, kai pīmāram tū padareja Bazneica. Apostolu ticeibas izzeišonas gobolā. Bet tys vyss ir skaidrojams ar tū, ka jūs roksti beja izpīldeiti seviškūs apstōklūs vajadzeigus at- seviškom draudzem un pat personom. Tōdēļ tur atrūnam dažaidus pasveicynōjumus un taidus stōstus vai atgōdynōjumus, kuri nabyutu vajadzeigi, jo tūs grōmotu mērkis byutu siste-

matiski, koreigi saraksteit vysu Kristus mōceibu. Apostoli, naatsiōdami vysas Kristus mōceibas Rokstūs, atstōja tū Tradicijā un caur sv. Pōvula muti skaidri pīsoka turētis pi tōs Padūšonas, vai Tradicijas, jo ūtrajā uz Tessalonīšim vēstulē losom: **«Brōli, pīsaturi pi Padūšonas, kuru esit mōcejušis, vai caur myusu Vōrdu, vai caur myusu Rokstu.»** (II. Tes. 2. 15.). Šymūs vōrdūs sv. Pōvuls atzeist Tradicijai taidu pat Divišku autoritāti, kai un sv. Rokstim.

Ka Tradicijai beja tei poša autoritāte kai nu Sv. Rokstim, tū redzim ari pirmajā sv. Pōvula vēstulē uz Tessalonīšim: **«Pijāmuši dzērdātūs nu mums Dīva vōrdus, pijemīt tūs na kai cylvāku vōrdus, bet kai ir eisti patiseibā, par Dīva vōrdim.»** (I. Tes. 2; 13.).

f) Sv. Roksti navar byut par vīneigu Atklōšonas olūtu, jo ir taidas patiseibas, par kurom pavysam napīmiņ, vai otkon na vysa skaidri par tom runoj. Pimāram Sv. Roksti pīsoka svēteit šabatu, bet nikō napīmiņ par vālōk pornastu svēteišonu uz cytu nedēļas dīnu. Tu zynom tikai nu Tradicijas, ka Apostoli uz Kristus pīsacejuma izdeve reikōjumu svēteit svātdīnu pirmajā dīna pēc šabata. Apostolu darbeibas grōmotā losom (15, 20.), ka Apostoli aizlīdz kristticeigim lītōt ēdīņūs asni, bet otkon nu Tradicijas dabojam zynōt, ka tys reikōjums vālōk tyka atsaukts. Ari tikai nu Tradicijas zynom, ka bārnu kristeiba ir pylntiseiga, ka lelōs lītōs zvārasts ir atļauta un t. t. Šytōs patiseibas atzeist ari protestanti — zeimōjās poši sev pretojās, kad atmat Divišku autoritāti Tradicijai un turis pi tō, ka vīneigi Sv. Roksti ir par Atklōtōs religijas olūtu.

Pīzeime: Jo tikai Sv. Rokstūs byutu vysa Atklōtō mōceiba, kai tū mōca protestanti, tad jūs varātu pavaicōt: 1) **Kōpēc Kristus par tū ni vōrda napīmiņ?** 2) **Kōpēc pats naraksteja?** 3) **Kōpēc tikai sešdasmytā godā pēc Kristus augšanceļšonōs tyka visi Sv. Roksti nūbeigti?** 4) **Kōpēc Kristus napīsaceja tyulen sovim mōceklim vysas sovas mōceibas saraksteit, bet pretiveigi, jim pīsaceja ar dzeivu vōrdu mōceit ļaudis, saceidams tim: «Ejte un mōcit vysas tautas?»** (Mat. 28. 19.).

Tys vyss pīrōda, ka pat pēc Sv. Rokstu, tys ir Jaunō Istōdejuma grōmotu saraksteišonas Atklōtōs religijas olūtu ir pi Sv. Rokstim ari tōļōk mutiskō padūšona, vai Tradicija, kurā pīsoka kristticeigim byut jai pakluseigai taipat kai un Sv. Rokstim.

Augšōk mynātōs pīzeimes aizrōda, ka Sv. Roksti navar byut par izjāmušu Atklōšonas olūtu, bet ka kotrā zīpā ir vaja-

dzeiga kaut nu kurines tūs papildēšona, un tū teišam atrūnam Tradicijā. Tōdēļ jei ir napīcīšama Sv. Rokstu papildēšonā un kai taida peļnej pīļneigu uzticeibu; natikai kai pareizais vēsturiskais olūts, bet, tai kai par dažom ticeibas patiseibom zynom tikai nu Tradicijas, ir jōbyun, taipat kai nu Sv. Rokstim Diviškai autoritātei.

Šū patiseibu Bazneica vysod atzyna. Tai pimāram: sv. Jeronims roksta: Daudzi mōceibas ir nūsorgōts caur Tradiciju, kura ir leidzeiga autoritātē Sv. Rokstim. Tertulijans (De praeser.), sv. Irenejs (Adv. tor.), sv. Vincents Ler (commonitorium) raksteja vasalus gobolus, pīrōdeidami tymūs, ka Tradicijas autoritāte ir taida poša, kai un Sv. Rokstu. Šū lykumu atzeimōjuši pastyprnoj citi Bazneicas Tāvi, kai pimāram, sv. Augustins roksta: **«Natycaitu Evangelijam, jo manis pi tō napīspīstu Tradicija.»** (Contr. ep. fun. 5.). Bet sv. Krizostons soka: **«Jo jau taida ir Tradicija, tad vairōk nikō nameklej un nāprosl.»** (Hon. de II. Thes. 2, 14.).

SEPTEITĀIS GOBOLS

Katōļu Bazneicas mōceiba ir ikvinam par ticeibas regula vai normu.

Tai ka Sv. Rokstu un Tradicijas vōrdi na vysod ir skaidri un pīprosa autentisku paskaidrōjumu, tōdēļ šūs Atklōšonas olūtu Kristus nauzticēja visim ticeigim, ka jī ikvīns taišni smaltu pasludynōtu mōceibu, bet uzticēja tūs Bazneicai, ka jei tūs Atklōšonas olūtus turātu un izsorgōtu teireibā, nasakrūplōtu un ticegim izskaidrōtu, jo vīneigi Bazneica sajeme nu Kristus mōceišonas varu un tiseibas. Šymā mērkī, kai jau tū redzējom, Kristus istōdeja mōcūšu valdeibu, vai varu, kuru uzticēja Apostolu kolegijai un tad lykumeigim Apostolu pēcnōcējim un tyulen paskaidrōja, ka tys, ku jī mōceis, byus visim napīcīšami jōklausa un jōpylda, bet pretim stōšonōs byus grāks: **«Kas jyusu klausu, tys Mani klausu, kas jyusus nycynoļ, tys Mani nycynoļ.»** (Luk. 10, 16.). Bet visim tim, kuri Bazneicas mōceibas klauseis, Kristus izlyudze nu dabasim svēteibas: **«Es lyadžu... ari par tim, kas caur jis vōrdu Man iticēs.»** (Jōn. 17, 20.). Ka Bazneica sovu mōcūšu varu pīteikuši un atteiceigi varātu izpildēt un īgyutu ticeigūs uzticeibu, Kristus apsūleja sevišku Sv. Gora paleigu vai namaļdeibas dōvonu.

Nu tō skaidri izrīt, ka ticeības norma, vai dzeives nūteicēja ir kotram cylvākam dzeivō Kristus Bazneicas mōceiba.

Taida ikōrta, ar kuras spāku dzeivais vōrds Bazneicā ir par ticeības nūteicēju, teišam ir atteiceiga un Dīva gudreibas cīneiga, kai arī cylvāku dobai un vajadzeibom atbylstūša.

a) Runojam, ka ir atteiceiga Dīva gudreibai un gūdeibai, jo mocušōs varas autoritāti Bazneicā stōda augšōk par cylvāku prōtu, tōdēļ na ikvīnam cylvākam, bet Apostolim kai Bazneicas vērsnīkim un jūs pēcnōcējim apsūleja Kristus, ka Sv. Gors mōceis jūs ikvīnai patīseibai. (Jōn. 16. 13.).

b) Runojam, ka ir teišam atteiceiga cylvāku dobai un vajadzeibom, jo: mutiska mōceišona ir vairōk dabiska un pat navar byut aizmeita ar rokstu dēļ tim, kuri namōk laseit. Otkon mōceitim ir vysdrūšōk, jo sorgoļ jūs nu klaidu un moldu, kurim ikvīns pasadūd zynōtniskūs pētejumūs un studijōs.

c) Galeigi ir pilneigi zynōtniska: jo Katōļu Bazneicas pareizeiba un jōs mōcūšōs varas namaļdeiba ir zynōtniski pīrōdeita un pasateicūt tam ir pīrōdeita vysa tō patīseiba, kū tei namaļdeigō mōcūšō vara Bazneicā mums ticēšonai pasnādz.

Tōdēļ vystaisneigōkais ir lykums, caur kura spāku, vai pasateicūt kuram par ticeības normu vai regulu, nūteikumu visim ir: ticēt vysam tam, kū Kungs Dīvs pasludynōja un caur Katōļu Bazneicu mums ticēšonai pasnādz, ~~nasaskotūt uz tī vai tys izplyust nu Sv. Rokstim, vai nu Tradīcijas, vai arī nā.~~ Ir jōtic na tōpēc, ka dūtō patīseiba jō garšai ir pateikama, bet gon tōdēļ, ka jam tū patīseibu pasnādz Dīva Svāta Bazneica, kurai pats Kristus pisaceja sovu mōceibu sludynōt un cylvākim pīsa- ceja jōs vysā pilneībā klauseit.

Pīzeime: Protestantu izteicīns, ka kotram jōtic ir tam, kū jam Sv. Gors pasnēgs pi Sv. Rokstu laseišonas ir pilneigi ~~maļdeiga.~~ Jau tys ir radzams nu tō, ka dažaidas protestantu sektas kotra sovaidi skaidroj Sv. Rokstu nūzeimi un nareizi pīnōk taišni pi pretiveigim slēdzīnim, itkai Sv. Gors varātu pats sev pretōtis! Atteiceigi pret protestantim byutu sv. Augustina vōrdi, kuras tys raksteja par Monikeju kecereibu: *«Jyus naticit Kristus Evangelijam, jo ticit tam, kū poši gri-bit, bet naticit tam, kam poši nagribit, tad vairōk ticit poši sev na kai Evangelijam.»* (Conf. Faust. 17.).

Vēļ naprōteigōk dora tī, kuri pasaļau modernistim, kai ticeībā, tai un Sv. Rokstu un Tradīcijas saprasšonā, vadeidamīs ar tū, kas uz breideiša izmūdinoj ikšeju sajyusmu. Taču pasludynōtō patīseiba navar byut atkareiga nu tō, kas uz breiža kaut kam kas rōdōs, bet jei ir vysod tei poša un tai

jōbyun tai pošai, tamlaikam sirds sajyusmas mainējōs uz kotra sūļa. Tōdēļ taida ticeiba ir myglaiņa un nav jai nikaida prōteiga pamata. Bet jo mes vēļ īvārōsim dažaidu izgleiteibas pakōpi un dažaidu laseitōju sajāgu, tad naatrassim dīveju taidu laseitōju, vai cylvāku, kuri vysus Sv. Rokstus vīnaidi saprostu, jo ikvīns sōktu tūs pēc sovas garšas skaidrōt. Tamlaikam kai vīns ir Dīvs, tai arī patīseibai nu Jō Atklōtai jōbyun tikai vīnai. Kai tad varātu nūsaturēt ticeības vīneiba, jo nabyutu vīnas regulas visim Dīviškōs Atklōšonas saprasšonā.

Tōdēļ modernistu praktika vad cylvākus pi pilneigōs naticeibas. Naatzeistūt ticeības lītōs Bazneicas autoritātes ar rū pošu atmat Arklōšonas autoritāti un teik naticeibā.

OSTOITĀIS GOBOLS

Bazneicas Dīviškums vēsturiskūs faktūs.

Īprikšējūs gobolūs aizrōdejom, ka Katōliskai Bazneicai ir vysā pilneībā tōs četras zeimes, kuras tū izšķir nu vysu cytu religiozūs savīneibu, ar tu pošu pīrōdejom, ka jei, tys ir Katōliskō Bazneica ir par vīneigu Kristus istodeitu Bazneicu un reizē par Atklōtōs mōceibas sorgu un namaļdeigu mōceitōju.

Bet izjāmūt tōs četras pareizōs Kristus Bazneicas zeimes, Bazneicas vēsture nūsorgōja vēļ cytas vysā skaidri radzamas zeimes, kuras jau pošas pa sevīm licynoj par Katōļu Bazneicas Dīviškumu un ar sovu pōrlīcynōjušu spāku aicynoj vysus apzineigus nakatōļus pījimt katōļu ticeibu, — bet apzineigu katōli styprynoj svātā ticeībā.

Par tim ir tai saucami moraliski breinumi, tys ir patiši breineigi vēsturiski fakti nu Katōļu Bazneicas dzeives, kuru nikaidā ziņā dabiskā veidā izskaidrōt navar, bet vīneigi caur vērsdabiskō spāka darbeibu, vai Dīva apsavēršonu. Vatikana vyspōrejōs sapulces Tāvi (treša nūdaļa «Par ticeibu Nr. 1794.>) aizrōda taidus četrus faktus:

1) Breineigō ōtrō kristticeigūs skaitļa pīaugšona, lai gon beja lūti mozi leidzekļi, bet ōrkōrteigi gryuti apstōkli un lelas pōrškōdes.

2) Kristticeibas naizbeigtō pastōveiba.

3) Pasauļa atjaunōšona caur kristticeibu.

4) Nauzvaramō mūcekļu pastōveiba, iztureiba.

Ši fakti stōda poši pa sevīm Bazneicas Dīviškuma pirōdejumū, jo visīm ir pīejami kai dybynōti uz patīseīgu parōdeību, kurus atzeist pat myusu pretinīki. Šys pirōdejums myusus stīpri pōrlīcynoj vysa tō pareizeibā, kū leidz šam asom runōjuši Katōļu Bazneicas un ticeības aizstōvēšonā.

1) Breineīgō kristticeības izplaukšona un pīaugšona.

Kristticeības otrō izplaukšona vysōs tautōs ir vēsturiskais fakts, kuru pastyprnoj na tikai katōļu kristticeīgō Tradicija, bet arī kristticeīgi rakstnīki.

Apostoli pīmynādami Kristus pīsacejumu: **«Ejite un mōclt vysas tautas.»** (Mat. 28, 19.), tyulen pēc Sv. Gora atnōkšonas īsōce mōceit. Sv. Pīters pyrmajā dinā atgrīze 3000 dvēseļu un nōkušā dinā 5000 veirīšu; pēc tō: **«Ticeīgūs ikš Kunga veirīšu un sīvīšu skaits pasalelynōja ar vīnu vairōk un vairōk.»** (Apos. dr. 5, 14.). Jau sv. Pōvula laikūs tik beja kristticeīgūs draudžu un veiskupiju, ka varēja romīšim raksteit: **«Jyusu ticeība ir stōstelta pa vysu pasauli.»** (Rom. 1, 8.). Par tū arī pīmiņ Bazneicas Tāvi: Sv. Ignats roksta: **«Kristus Bazneica ir nu zemes gola leidz golam.»** Sv. Justins apmāram 150. g. runoj: **«Nav tautu ni grēku, ni mežuņu, ni cytā vōrdā sauktu, kur caur krystā pīkoltō Jezus vōrdu nanūtyktu lyugšonas un pateikšona vysu lītu Tāvam un Radeltōjam.»** Pa sv. Ireneja līceibai jau ūtrajā myužā beja kristticeīgūs draudzes uz Renas upes krostim. Bet Tertulijans atsasauc uz pogōnim: **«Vakarēji mes asom, bet jau pīpīldejom jyusu pīlsātas, solas, piles, cītūkšņus, pat varūņu ryndōs, senatu un forumu — jums atstōdami tikai jyusu dīvāklū svētneicas.»** (Ap. c. 37, n. 124.).

Tū pošu runoj pogōnu rakstnīki: Tacīts, raksteidams par Nerona laikim runoj: beja nasarēkinojams kristticeīgūs daudzums. Seneka soka: **«Tei kristticeīgūs cīlts ir vysur.»** Jaunōkais Plīnijs Bitianijas prokonsuls tai nūsabeida lelō kristticeīgūs skaitļa, ka roksta cezaram Trajanam 112. godā: **«Kristticeīgō sōrga natikai ijām pīlsātas, bet pīaug arī pa sādžom tik daudzi, ka jau palik takšas dīvāklū svētneicas un jūs svineibu jau serj nasvēteji.»** (Epis. IX., 97.). Divi myuži vālōk jau kristticeīgais cezars valdeja nu Romas cezaru trona, bet 423. godā vīns nu cezaru rokstim runoj, ka pogōni tikai kur nakur atsarūn Romas valstī.

Tei breineīgō, otrō kristticeības pīaugšona, kura nūtyka treju pyrmūs myužu laikā, navar byut izskaidrojama dabiskā

ceļā, tys ir, bez seviška Dīva paleiga. Bet kad vēl īvārōsim, ka leidzekli kaidi tūlaik kristticeīgim pīdarēja, beja lūti mozi, vōji un napīteikuši un taidu lelu panōkumu sasnēgšonai naproporcionali, tūmār pōrškodes un gryutumī, kurus vajadzeja uzvarēt, beja teišam nauzvaramas. — Tad mums jōnōk pi loģiska slēdzīņa, ka taidūs apstōklūs, otrō kristticeības pīaugšona var pasateikt tikai vērsdabiskai Dīva leidzdarbeibai, kas teišam līcynoj par jōs svātumu un Dīviškumu.

1. Leidzekli poši nu sevis napīteikuši.

Kad cytas religijas sadaboj sev pīkritēju ar zūbynu, spāku un materialim leidzeklim vai caur mīsas izvīrtelbu un tykumisku pagrimšonu, vai gūda vītu un t. t. — tad Kristus vysus šūs leidzekļus atmete. Aizlīdze lītōt pōrspāku, tōdēļ Pīteram pasaceja: **«Ilic sovu zūbynu sovā vītā, jo ikvīns kas pi zūbyna kerās, nu zūbyna kreit.»** (Mat. 26, 52.). Aizlīdze pasajaut mīsas kōreibom. Nadūmōja arī par šō pasaļa gudreību, jo pasaceja: **«Tāvs, dabasu un zemes Kungs, Es Tevi slaveju, ka Tu šytū paslēpi pret gudrim un saprateigim, bet pashadynōji mozajim.»** (Luk. 10, 21.). Tōdēļ sovas religijas pīaugšonai, izplateišonai un veicynōšonai Kristus izvēlēja cylvākus, kurim nabeja nikāidū tūs īpašeibu, kas dareitu kaut kaidu īspaidu uz nūjautom. Taču pīrmi Evangelija sludynōtōji beja tī cylvāki, kurus romīši nycynōja, tōpēc ka tī beja žēidi, kuri kai Tacīts runoj pagōja nu vysnaganteigōkōs tautas. Cylvāki nu zamōkūs slōņu bez kaidas filozofiskōs izgleiteības ni literaturas zynōtnes, ar kuru varātu aizgrōbt patricijus un tūs laiku inteligenci, bez Dīva paleiga tō izdareit nikāidā veidā naspātu. Bet mums vēl jōzyna, ka tūlaik romīšu civilizacijā beja pats zīda laiks, kurā filozofi un dailrunōtōji pīpīldeja vysu valsti. Ar tū vysu Apostolim beja jōkaroj un jōsludynoj jaunu mōceību: pogōnim nazynomu un nycynōtu, kura rōdejōs **«želdim par ļaunōjumu, bet pogōnim par muļķeibu.»** (I. Kor. 1, 23.) un taidūs apstōklūs atgrīzt, paceļt nu izvīrteības vysu pasauli?! Skotūtis nu cylvāku saprateības veidūklā tys beja par kaut kū nāispējamu! Tūmār tī Galilejas zvejnīki tū panōce, ka izapīldeja Kristus pravītōjums: **«Evangelijis byus sludynōts pa vysu zemī, vysom tantom par līceibu.»** (Mat. 24, 14.). Izapīldeja sv. Pōvula vōrdi: **«Izlaseja Dīvs, kas muļķis pasaulam, ka tūs gudrūs lyktu kaunā, un kas naspēceļs pasaulam, tū Dīvs ir izredzējis, ka jys tūs spēcelgūs lyktu kaunā.»** (I. Kor. 1, 27.).

2. Ikšejās pūrškōdes un gryutumi.

a) Nu cylvāku samaltōtōš dobās veidūklja:

Cylvāku grēceigō doba dumpejōš pret jaunu religiju, jo naizdibinejams kristticeigōš ticeibas nūslāpumu saturs pazamynōja cylvāku lepneibu, bet styngrō kristticeibas tykumeiba pīpraseja vysom ļaunom kōreibom nōvi un vysu saišku saraušonas ar ikvīnu izvirteibu.

b) Pūrškōdes nu pogōnu puses.

Jaunō ticeibas mōceiba, kura pogōnim rōdeja Vincigu Dīvu Vyssv. Trejadeibā, kai guļ tys Dīvs staleitī uz sīna sileitē... kai ir pīnoglōts pī krysta... vai ir sevi paslēpis zam maizes zeimem... Tys vyss pogōnim beja nasaprūtams, jo tī beja nūgrīmuši vysrupōkā materialismā. Kristticeibas dziļums jūs vairōk atbaidēja nakai pīvylka.

Kristticeigō tykumeibas mōceiba vēl napateikamōka beja pogōnim. Jei nūpēle tū, kū pogōni slavēja kai: lepneibu, patmīleibu, izvirteibu, nagūdeibu, slapkaveibu un daudzi cytu nūzigumu. Kristticeiba tū nycynōja, bet īteice: pazemeibu, lānprōteibu, tyvōkō mīlesteibu, nabadzeibu, ceisteibu, apkaitynōšonas pīdūt un t. t. Šūs tykumu pogōni pat nazynōja!

Vēl ir jōsoka tū, ka pogōnu religija nabeja privāta, bet teišam valsts religija, kura darēja lelu īspaidu vysā valsts dzeives īkōrtā, tōdēļ jūs cezari vai vaļdnīki beja par augstōkim jūs kul'ta prīsterim, pat saucēs par «dīvišķim cezarim.» Romas valsts lelums, vara un labklōjeiba skaitejōš par dīvāklu dorbim. Tautyskō īdūmeiba tīm pīsaceja stingri tureitīs valsts religijas. Vysa zineiba un kul'tura ari beja pogōnu rūkōš. Mōksla taipat pīdarēja vīneigi pogōnim un ar dīvāklu tālim beja pōrplīdeita kai privāta, tai un publiska dzeive. Tōdēļ kas vīn stōjōš pret pogōneibu, tys beja turāts par bezdīveigu, valsts īnaldnīku un par vysu dailuma, zineibas, mōkslas pretinīku. Tōpēc kristticeigūs, kad jī nagūdynōja dīvāklu tālu, apvainōja ateismā, pōrmete jīm dažaidus nūzigumus, skaiteja jūs par vysas cilvēces īnaldnīkim, par valsts ōrdeitōjim un jūs vainom pīškeire vysaidus pasaulī nalaimēigūs gadejumus.

Tū pogōnu īnaldnīku pret kristticeibu vēl skaidrōk saprassim, jo pagrīzsim vēreibu uz tū, ka par Kristus religijas mērki beja likt pogōneibai golu un paglobōt jūs dīvāklu tālus, kurus tī tai mīlōja un dōrgi vērtēja, jo uz tīm atspeidēja jūs pagōtne un tautyskais augstums. Kristticeiba pīpraseja atsasaceit nu vactāvu religijas un tōš kul'ta un sadauzeit tūs tālus, kurim beja tai vīgli kolpōt. Bet kad vēl īyārōsim tū, ka kristticeibas īstōdeitōjš beja nu romīšu nūsmōdātōš tautas un nūmyra paza-

mynōjušā nōvē uz krysta, un ka Jō nōves zeime krysts, kuru vysvairōk pogōni īneida, palyka kristticeibā par gūda zeimī,— tad mes vīgli saprassim vysu īnaldnīku un nairedzēšonu, kaudu vērze pogōni pret kristticeigim. Tū īnaldnīku jī ryupejōš īpūtēt jau bārnu sirdīs, runojūt par kristticeigim dažaidas pōsokas un vīļteibas, kai tū līcynoj Minucijs Felix: «Tōš pōsokas un mōpus mes īzamōcejom nu dzymdynōtōjim bārnu dīnōš.» (Oct. n. 22.).

3. Pūrškōdes nu žēldu puses.

Žēldi ar laiceigu tikai īdūmeibu, sapuōdami par Messiju, kai par stypru un varonu karali, kuram pa jūs dūmom vajadzātu sakaut romīšus un jūs tautu atbreivōt nu tūs klaušu, ari atkryta nu pazemeiga, nabadzeiga «Nazaretēs Gaļdnīka Dāla» Kristus Kunga un īneida kristticeigūs teišam tōdēļ, ka tī atzyna par Messiju tū, kuru žēldi pīkola krystā. Un kai kristticeibā dažu Moizeša lykumu nāplīdēja, tad nu tō cēlēs vēl lelōks naidis pret kristticeibu.

4) Ōrejōš pūrškōdes.

Pogōnisms un judaisms, kai sevi ļūti pretīveigi. — tūmār kūpeigi uzstōja ōreji pret Kristus mōceibu. a) Nu īsōkuma žēldi poši vojōja kristticeigūs, bet valōk daždažaidi kristticeigūs apsyudzēja pret cezarim.

b) Pogōnu filozofi, saleidzynōdami vīnkōršu, bet dzija satura kristticeigu mōceibu ar zīdušu skaistā formā grēku un romīšu literaturu, zūbojōš nu «kristticeigō Dīva» mōceibas.

c) Pogōnu prīsteri, radzādami, ka jaunō religija draud jūs stōvūklam, mūdynōja valsts īrēdņus un cezarus pī kristticeigus vojōšonas.

d) Bet vysborgōki kristticeibas pretinīki un īneidēji beja Romas cezari, kuri pogōneibu turēja par sovas varas atspaidu un pamatu, tōdēļ pīrmajūs myužūs borgi vojōja un kova kristticeigūs, kai vyslelōkūs sovus īnaldnīkus.

Nu vysa augšōk mynātō, mes redzim, ka Kristus religijai natikai nabeja pīteikuši, atteiceigu leidzekļu, dēļ lobas Kristus mōceibas sludynōšonas un tōš plaukšonas, bet vysa tūs laiku dzelves īkōrta karōja pretim. Jo teišam taidu lelu gryutumū vydā kristticeiba uzvarēja pasauli, pasauls tū pījēme un nūmīlōja, tad jau patīši mums jōsoka reizē ar sv. Augustinu: «Vai Jezus Kristus religija izgōja uzvarējuši nu vysom pretīveibom un pūrškōdem ar sovu breinumu spēku, — bet tūlaik kotrā zīnā ļai jōpizeist Dīvīklumū. — Vai bez tūs paleiga sadabōja sev pīkrišonu, — bet tūlaik tōš pījimšona ir vēl lelōks breinums.

Kotrā ziņā dabiskā veidā navar izskaidrēt tai breiņeiģi otrās kristticeibas pīaugšonas, bet ir jōpasoka ar Davīdu: «Nu Kungatys nūtyka un ir breiņeiģa myusu acīs.» (Ps. 117, 23.)

Atbīldeš uz pōrmatumīm.

Pōematums I.: Ari cytas religijas, pīmāram mahometanisms, protestantisms taipat ōtri izaplatēja pasaulī, tōdēļ kristticeibas otrō pīaugšona nikō taida augstōka napīrōda.

Atbīlde: Mynātōš religijas navar līleitīs nu sovas ōtras izaplateišonas pasaulī, jo: 1) Vai jōš beja veicynōtas ar spēku un varu, vai izlītōja tōš izaplateišonā dažaidu vyltu, kur natryuka dažaidu dubļu pret katōlicismu. 2) Tōš religijas patyka mīšas kōreibom un tykumeibas lykumus meikstynōja, pat daudzējūs atmete. 3) Jīm paleidzēja šō pasaulja spēceiģi valdeitōji, kuri sovķōrt vojōja Kristus Bazneicu. 4) Vyspōreibā sabīdreiba tim nastōdēja nikaidu pretiveibu, bet kur karōja — tad tur tyka uzvarāti. 5) Protestantismam un cytom jaunom sektom paleidzēja vēl tys apstōklis, ka nu sōkuma golvonajōš religijas patiseibōš nadaudzi atsaškeire nu pareizōš katōļu mōceibas, tōdēļ tūs napījēme kai kaut kū jaunu, bet kai dažū patiseibu «reformu». Tōpēc pareizi filozofs Pascal's aizrōda: *«Jo mahometanisms, kurt atļau dzēivōt pa nūjautu patykat tai izaplatēja, tad kristticeiba, kura apkaroj ikvīnu mīšas kōrumu, jau caur tū vīn byutu seņ iznykuse. Bet jo Kristus religija pastōv un pīaug tōļōk, tad ir zeime sevišķas Dīva Apsavēršonas vērs jōš.»*

Pōrmatums II.: Kristticeiģai religijai beja ļūti daudzi leidzekļi, kuri pīvyļka cylvākus, kai pīmāram: žālsirdeiba, ceisteiba, drūšeiba, leidzjyuteiba un t. t.

Atbīlde: Mynāti tykumi nabeja kai kristticeibas leidzekli, bet kai tōš ticeibas augli. Taču pōši nu sevis nikō navarēja paleidzēt kristticeibas pīaugšonai, jo pogōni beja tai zami grimuši, ka pat namōcēja nūvērtēt tūs tykumu augstuma un tū vairōk navarēja tim it pakaļ. Bet jo gadejōš varūniskūs tykumu pīmāri pī cylvākim, kuri nu pogōnim pōrgōja kristianismā, tad tys nūtyka caur Dīva paleiģu un beja par vērsdabisku pamūdynōjuma pīrōdejumu.

2. Kristticeibas nāizbeigtō pastōvelba.

Kristus religija pasludynōta pasaulam vysnaatteiceiģōkūs nūteikumūs, na tikai navarēja pīaugt bez sevišķa Dīva paleiģa, bet arī navarēja tōļōk pastōvēt. Bazneicas vēsture pastypry-

noj, ka kristticeiba nu sova sōkuma un leidz šai dīnai ir spīsta vīnaidi turpynōt religiozūs karus ar tōš pretinīkim. Tikķū izgōja nu šyupeļa, bet jau pogōnisms izstīpe zūbynu pret jū. Tys zūbyns par trejim simtim godu desmit vysborgōkōš vojōšonōš mozgōja sovu esmini kristticeiģūs asnī, bet galeiģi nūdylynōts nūkryta ryusī un dubļūs. Tad Kristus inaidnīki pōrmainēja īriici, bet napōrmainēja īnaida pret Jō mōceibu. Pēc ašneļģūs ōreģūs vojōšonu ceļās Bazneicas klēpī dažaidas herezijas un škaldeišonōš, kuras beja vēl baileiģōkas, borgōkas, jo spācynōjōš ikšeģi izjaukt Bazneicas dzeivi, bet ōreģi uzastōja zam pareizōš religijas apsaga. Nu septeitō myuža mahometanisms Bazneicai dareja daudzi napatikšonu un ļaunuma, pat gribēja vysā iznycynōt Kristus religiju. Pēc tō cēlēš vēl jauni pretinīki: raug pasaulja gors, vīnaldzeiba, atsaļšona zogōš Bazneicas dzeivē, tad otkon tykumu savōjinōšona, izvīrteiba, ļļau-nōšonās dūtōš nu dažīm Bazneicas gonim. Īpaši tū izlītōja pasauleiģi dyžveiri un valdeitōji un raudzēja nūgryust Bazneicu valdeibal kolpōšonā. Bet zam Bazneicas glōbšonas veida griebeja Romas pavestu atdūt vangeibā, pīspīžūt jū pōrnest valdeibas krāslu nu Romas uz Avinjonu. Vysspēceiģōki valdinīki steidzēs uz tū, lai sakrampēt Bazneicas varu un tiseibas.

Kai vydsmyužūs Focija schizma atškeire nu Bazneicas Austrumu daļu, tai sešpadsmyta myužā uzbruka Bazneicai vysbaileiģōkais sitīns, kurt turpynoj sovu darbeibu šūboltdīn, tys ir, atkrita miljoni dvēseļu caur tai saucamu Lūtera reformu. Tūlaik Bazneicas inaidnīki pīcōjōš, ka jau tyvu ļai gols... Bet Bazneica nūsaturēja, cēlēš un caur tū pōrbaudējumu atjaunota un pastyprynōta pret jaunim karim, kuri jōš jau gaideja ostoppadsmytā myužā, turpynoj Kristus dorbu tōļōk. Pasauleiģō vara bez mitēšonōš spīžās Bazneicas ikšeģā dzeivē, gryb tū īrūbežōt. Nōk franču baileiģo revolucija, kura pīteice Dīvam karu, atļōve breivu ceļu visim mīšas kōrumim un izvīrtuleibal, gribēja religijas vordu vysā iznycynōt. Kad ļai tys nanūsadūd izdareit ar vīnu rōvīni, tad napōrstōģ organizēt nūslāptūs savineibu pret Bazneicu, bet racionalisti publiski izastōģ pret Atklōtū religiju un masoni ar komunismu taču karōģ šūboltdīn pret Bazneicu un Kristus mōceibu. Baileiģō Bazneicas vojōšona Krivijā, Meksikā, Spanijā un t. t. rōdos eļne ir atvāruse sovu reikli, ļai apreit Kristus Bazneicu.

Raug, vysaida veida īrūčus Bazneicas inaidnīki ir izbaidējuši, kotru leidzekli ir skaitējuši par dereiģu un teicamu, ka tikai varātu karōt pret Kristu, Jō mōceibu un Jō Bazneicu.

Tamlaikam, kū mes redzim? Raug, kad vysas cylvāku īstōdes, religiozōš sektas, filozofijas skūlas, valsts — cēlēš un

kreit, rūnās un zyud, kaut gon tom beja daudzi lobōki apstōkli; tad tikai vīna Katōļu Bazneica kai stōvēja tai stōv, tei ir vysod stypra un napakustynojama. Jei pastōv, nasaskotūt uz tū, ka pret jū ir vysas religiozās sektas, herezijas, jo jei tās izslādž un sev tikai pišķir varu sludynōt Atklōtu mōceibu un patiseibu, naivārojūt pat tō, ka tai ir vyslelōkais inaidnīks: cylvāku samaitōtō doba, kuras napateic, naslavej, bet vysod steidzās uz tū, ka cylvāku samaitōtū dobu ijmīt tykumeibas grūžūs un izdeļžōt ar lykumu nūteikumim.

Teišam tū kristticeibas vai katōlicisma pastōveibu, kura ir tymūs ikšejūs un orejus inaidnīku pastōveigūs uzbrukumūs apkarōta kai **moraliskim un fiziskim irūčim, vojōta, izzūbōta, īneista, nycynōta un vērs vysa tō vēl preteiga vysai samaitōtai un izvirtuleigai cylvāku dobai, — var izskaidrēt tikai ar sevišķu Dīva glōbšonas spēku.** Jo Bazneica byutu tikai cylvāku dorba panōkums, sep jau jū byutu saticis tys pats liktīns, kaidis sateik navīnu cylvāku vīn pasokumu. Bet tys, ka Katōļu Bazneica pastōv nauzvarama, bet teišam nu karim, kurūs tai ir jōjam daleibu, iznōk kai uzvarātōja un smel jaunūs spēkus tōlōkai dzeivei, — ir zeime, ka Dīva ruka jū sorgoj un uztur. Tōdēļ izapylda sv. Augustina vōrdi: **«Bazneicu var apkarēt, bet navar jōs uzvarēt.»**

**Pazyud vaļstis, pazyud tautas,
pazyud pretinīki Tōs;
vīna jel pēc borgos aukas
napakustynōta stōv!**

2) Kristus Bazneica na tikai pastōvēja jau devenpadsmīt myužu, bet jei napōrsamainēja sovā byuteibā, tys zeimoj, nū-sorgōja tū pošu mōceibu un ikōrtu, kaidu sajēme nu Dīvišķō Istōdeitōja. **Vai gon šys taidis nūtykums teišam nav apbreinojams pasaļa vēsturē?**

Pimāram, cik šymā laikā vaļstu, grybādamas nūsaturēt nu krisšonas, vai otkon nu taidas ciltis, beja spīstas pōrmaineit sovas vaļsts ikōrtu un tū pimārōt laika praseibom! Vīna tikai Bazneica par 19 myužim sovū asameibu izveidoj, paplašnoj, zīd un kas reizes lobōkus dūd augļus, lai gon nikamā naizmainēja tō Istōdejuma lykumu, kuras istōdeja Kristus. Šū gadejumu tikai tys saprass, kurs tic Kristus vōrdim izsaceitīm par Bazneicu, ka eļnes spēki jōs nauzvarēs. Devenpadsmīt myužu Katōļu Bazneicas pastōveiba pastyprnoj šūs vōrdū pareizeibu. Tōdēļ Kristus Bazneicā izapylda Hamalleja vōrdi: **«Jo tys nūdūms un līta paīt nu ļaudīm — jys izulks pats, bet jo paīt nu Dīva, tad jys tōs iznycynōt naspēsīt.»** (Ap. d. 5,

38.—39.). Tōdēļ drūši runojam, ka naizbeigtō kristticeibas pastōveiba ir par jōs Dīvišķuma pīrōdejumu.

Sū lītu teišam apbreinoj Napoleons I., kurs pasaceja par Kristus Bazneicu: **«Ildūnoj sev cezaru, kurs nu sova kopa izdūd dekretus un volda par romišu vaļsti! Vai tys ir īspējams, ka kaut kas nu kopa valdeitu un nazynomas tautas sovā valdeibā igyutu?! Bet kristticeigōs religijas vēsture nu poša šyupeļa beja taida. Nu krysta un nu aiz kopa napōrstōjuši breineigi Kristus volda sovū Bazneicu. Tautas zyud, aproksti aizmērsšonā it, valdnīku tronī gōžās, bet Bazneica pastōv. Kaidis spēks satur šū Kristus dorbu, kuru apspīž tik daudzi īsalīsmōjušu dusmē pretinīku? Kur ir tei rūka, kura sorgoj Kristus Bazneicu jau 18 myužu? Par tū rūku, par tū spēku ir Dīva vara!»**

3. Pasaull atjaunoj Kristus ticeibas mōceiba un darbeiba.

Tūs breineigūs panōkumus cilvēces atjaunōšonā, kaidus šasnēdze Kristus Bazneicas sludynōtō mōceiba, tikai tad pazesim, kad īpriķš īsavērsim tymā mīļzeigā natykumeibas bezdibinī, kaidā atsaroda pasaulš pyrms Kristus atnōkšonas.

A. Pasaļa stōvūklis pyrms Kristus atnōkšonas.

Izjamūt Izraeļu tautu, vysur valdeja moldi un klaidas. Vysūs pat vairōk napīcīšamōkūs, cylvāka dzeivei tykumiskūs un filozofiskūs vaicōjumus valdeja moldi. Tikai vīna Izraeļa tauta gūdynoja patiseigu Dīvu, bet vysas cytas gūdynoja dobu un līce sovū golvu pret akminim un kūkim. Vysa zeme beja par vīnu lelu dažaidu divāklū svētneicu, kurā, kai runoj Bossuet's, **«vyss beja par Dīvu, izjamūt pošu Dīvu.»** Pat vairōk civīlizātōs un kulturalōs tautas religijas vaicōjumā beja taidā pat zamā pakōpi, kai visi mežūni. Cylvāki aizmērsa vysus tykumiskus pīnōkumus tik tōli, ka atklōti gūdynoja nūzigumus un ikvīnai kōreibai beja atsevišķs oltors ar divāklū, kuram salyka uperus un tūs gūdynošonā atsadeve izvirtuleibai, pasateicūt kam pogōnu svētneicas palyka par vyslelōku īļauņōšonas vītu. Patīselgi tykumi, kai pimāram žāļsirdeiba, beja par taidu, kai pēc Seneka un cytu dūmom, par nūzigumu, gūdeigs dorbs par pazamynōšonu, bet pēc Aristotela un Platona «par napīklōjeigu nūsadorbōšonu dēļ cylvāka. Jo ikvīnam, kurs sevi cīnej, kai roksta Terencijs, ir pīnōkums dzeivōt bezdarbeibā.

Pasateicūt tai zamaļ tykumu sajāgaj, pazuda visi ideali, svātōs saļusmas, taisneļba, pikļōeļba, gūdeļba un cylvāka cīneļba tyka sameļta. Caur tū izaveļdōja pi daļim cylvāku dobas īneļšona. Pīmāram, tāvs, kai dzeļveļbas un nōves kungs sovā ģimīnē varēja eistu bārnu vai atzeit par sovu, vai tū atmet, pōrdūt, vai nūnōvēt. Seneka tū skaiteļa par lykumeļgu lītu, un Kvintīlians izasoka, ka bārnu nūnōvēt beļa par teļcamu, skaļstu dorbu!.. Sīvītei nabeļa nekaidu tīseļbu, tū turēja par nazkū zamōku veirīšam. Tōdēļ sīva beļa par pyrmū veira vērgu, kuru varēja nūnōvēt kotrā breidī, vai arī izdzeit nu mōju. Taidūs apstōklūs ģimīnes ģunkus beļa pazamynōts, nanūteļkts, izzūbōts un caur daudzīveļbu izļaukts.

Sabīdriskō dzeļve beļa taidā, kaidī tōs atsevišķi lūceļki: nūzīgumu un nalaimu pylna. Augstmaņu izvīrteļba un kōreļba beļa zamōkom klasem par nabadzeļbas īmesļi, caur kū šovkōrt plūseļjōs šausmeļgi nūzīgumi. Vysapraužamōkais stōvūklis beļa lelōkai ļaužu daļai, kurai napizyna pilšōniskūs tīseļbu un pat cylvāka tīseļbu. Tī beļa nalaimēļgi vērgi, kuruš izlītōja vysgryutōkūs dorbūs, kai kotru lūpu vai zvēri, kuruš īpašņiks varēja vai pōrdūt, vai nōvēt. Kotrā breidī jī varēja byut īmasti amfiteatrī zvērim par bareļbu. Taidū nalaimēļgūs upe- ra īkģodā zuda uz arenas pōri par 30 tyukstūšu personū.

Valstī breļveļba beļa zynoma tīkai vōrdūs, bet patīseļbā nivīns pilšōns nabeļa breļvs, jo jys beļa nīceļba pret «dīvu valdeļbu,» kurs kotrā breidī varēja atļimt kotram pavalstņīkam īpašumu un dzeļveļbu. Valdīnīku pīšaceļjumuš, kaut ģon nacīļvēceļguš, tīmār skaiteļa par lobim un teļcamim. Augstōkūs zvērīskums aizmeļa kotru lykumu, bet caur tū pazaudeļa pīklōeļbu un ģūdu, tōpēc nekod nabeļa poši drūši par reitu. Styrōkō lykums beļa vīneļgi par sabīdriskōs dzeļves normu un nūteļceļtu.

Vyspōri runojūt: dzeļves pōrsōtynōjums, lykumu naļvārošona pi augstōkim, bet pazamynōšona, vērdzeļba pi zamōkim, — tad pi visim tykumīskō pagrimšona — beļa pōģōnu dzeļves skaļdrō bīļde pyrms Kristus atnōkšonas.

Cylvāki tai beļa saroduši ar natykumeļbu, atrībšonu — ašneļgu nōvēšonu, ka nī lykumu devēji, nī filozofi, nī dzeļņīki, nī valdņīki — pavysam nasaryupēja paceļt cīļvēci nu taidā zama stōvūkla. Tīmār tys pasaulš pōrsamēja un tyka cyts pēc Kristus mōceļbas īvesšonas dzeļvē.

B. Pasauļa stōvūklis pēc Kristus atnōkšonas.

Pasateļcūt ļaunajai reļļiģijas mōceļbai na tīkai cīļvīzētōš tautas, bet arī meļžūneļģōš tautas izdzērda Evangelīļa vōrdus

un ar tīm tautom atnōce eistō Kristus ģaisma, caur kū tautas pazyna pareļzōš tīceļbas lykumuš un patīseļbu, par kū pōģōnu filozofi pat naturēja nekaidas sajāgas. Tōš ģolvonōš tykumeļbas patīseļbas otri tyka pīļimtas un palyka itkai par ļaunōš sabīdriskōš dzeļves pamatu un atļaunōļa pasaulī dzeļvi, un šudīn gryuti ir īdūmōt, ka nazkod beļa cytai- di.

Kristus tīceļbas mōceļba atklōļa cylvākim acīš, deve pazeļt vysaugstōku Dīvu un pasaulī un, dūdama skaļdrū atbīļdi uz ģolvonim par cylvāka ģaleļgu mērķi vaļcōjumim, jō dvēseļes vērteļbu, par tykumim un ģrāku, par olģu un strōpi pēc nōves, pīļneļgi apmīrīnōļa cylvāku ģoru, jo aizrōdeļa ļam laļceļgu un myuļeļgu ļaimī.

Tykumeļbas un morales mōceļba stōdeļa pasaulam Kristus personā vysaugstōku pakaļdareļšonas īdeālu un ļaipnā samaitōtōš dobas kōrumu uzvarā ar vērsdabskōš Dīva žēlesteļbas paleļgu, parōdeļa ļeidzekļus dzeļves nūstōdeļšonai pēc Kristus pīmāra. Vysur šōka pļauģt un zīdēt ļeidz tam ļaļkam nazynomi tykumi kai: pazemeļba, ceļsteļba, īnaldņīku mīleļba, žāl- sīrdeļba, taisneļba un t. t. Pļauka un zīdēja pat samaitōtōš pil- sātōš un nese vysdailōkus augļus daļaidōš cylvāku šķīrōš un dzeļves myuļā.

Cylvāka vērteļbu, tai pazamynōtu pi pōģōnim, šōka cytai- di saprast nu tō ļaļka, kai ļauds īzzynōļa, ka cylvāks ar sovu dvēselī ir Dīva radeļts, ir itkai par Dīva atspeļdamu un bīļdi, bet caur svātōrušu žēlesteļbu ir par Dīva bārnu un dabasu mantīnīku. Teļ pōrmaļņa padareļa ļeļļ. īspaidu arī ģimīnes un valsts dzeļvē.

Ģimīne sadabōļa caur Kristus mōceļbu sovu ģūdeļbu, jo veirīša un sīvītes ļauleļbas saišks, tyka pōrsvēteļts caur sv. Ļauleļbas Sakramentu, kura vīneļbā un naļžšķīrameļbā pōr- svēteļa kūpeļgu ģimīnes dzeļvi, bet mōju ģunkurī aizsōrgōļa nu izvīrtuleļbas un nūzīgumim. Caur tū pošu bārnu audzynō- šona tyka uzlykta kai svātokais dzymdynōtōju pīnōkums. Sīva ļau nabeļa par veira vērdzeni, bet palyka ļeļ dzeļves draudzeņa ļeidz nōvel. Teļšam kristtīceļba sīvīteļ deve pīnō- ceļgu ģūdu un tīseļbas.

Valsts stōvūklis un dzeļve kai arī atteļceļbas caur Kristus mōceļbu tyka atļaunōtī. Kristus reļļiģija īvede vysur ļaunu lykumdūšonu, kura beļa pōrļimta ļaunam Krstus ģoram un pō- ģōnu lykumi atmeļtī. Kristtīceļba mōceļa, ka valdeļtōjam jō- ir padeļveļgam Dīva vaļai, ka ļam nabyutu nekaidas varas, jo tys natykta ļam dūts nu Dīva, tōdēļ ļam ir jōvōlda «nu Dīva žēlesteļbas» un jōbyun atbīļdeļgam pret vysaugstōku Valdeļ- tōju par sovu vaļdeļšonu. Tad beļa jōvōlda sīrdsapzīneļgi un

pēc Kristus lykumim. Nu ūtras otkon puses kristticeiba pīprasēja nu pavalstņikim, ka atdūtu «cezaram, kas ir cezara.» tys ir, ka sirdsapzineigi izpīldeitu sovus pīnōkumus atteiceibā uz valdeibu. Taidā veidā tyka nūreguleitas storp valdeitōju un pavalstņikim atteiceibas.

Sabīdreibā tyka dzeive pōrveidōta laipnōkā škiru atteiceibā. Tai Kristus religija ļaužu kūpeju atteiceibu dybynōja uz leidzeibas ideju pret Dīvu un tyvōku mīleibā. Tōdēļ Bazneica nu īsōkuma vysod ryupējōs samozynōt tū starpeibu, kaida valdeja storp augstmanim un vērgim, vai zamōkom škirom. Tōs patiseibas panōkums beja tys, ka sv. Pōvuls galatīšim raksteja: «Nav jau valrōk ni želda, ni grēka, ni vērga, ni breivō, jo vlsi esit vīns ikš Kristus Jezus.» (Gal. 3, 28.).

Vērdzeiba beja vīna nu mežūneigōkūs pogōneibas parōdeibu, tyka nu Bazneicas nūteikti apkarōta un tyka nūvārztā. Ari gladiatoru izrōdes, kuras nūnōvēja tyukstūšas cylvāku zam jaunōs religijas īspaida zuda.

Nabogi un nalaimēigi, tai nycynōti nu pogōnim Bazneicā tyka apgōdōti ar leidzjuteigu paleigu un glōbšonu un mīlōti kai brōli Kristus mīleibas dēļ, kurs ari kai nabogs pīdzyma nabadzeigā staleitī un dzeivōja nabadzeibā. Kristus pīsacejums: «Kū asat darējuši vīnam nu tim vysmozōkajim munim brōlim, tū jyus asat padarējuši Man pošam.» (Mat. 25, 40.), beja labi saprosts un Bazneica īdama pēc Kristus pīmāra skaiteja par sovu pīnōkumu īt paleigā tryuceigim un vōrgulim.

Sameikstynōja dorba nūteikumus. Kristticeiba pacēle dorba vērtēibu un nūpalnus un ar tū pošu strōdnīku klase, sajēme nūzeimi, jo Kristus pavadeidams 30 godu dorbā pōrsvētēja dorba omotus un ryupnīcelbu pacēle gūdā. Leidzeigi ari Apostoli meklēja sev pōrtyku dorbā. Pēc taidu pīmāru rūku dorbs jau nabeja par pazamynōjušu nūsadorbōšonu un dorba cylvāki, beja seviškā Bazneicas glōbšonā.

Kū deve kristticeiba kulturai, tū jau mes redzējom, te tikai pīminēsīm par tu, ka zynōtne, sōcūt nu pamatskulom un beidzūt ar augstōkom, izaveidōja un plauka teišam zam Bazneicas īspaida un zam Romas Tāvu gōdeibas. Taipat Bazneica dybynōja lelu augstskūlu daļu. Leidzeigi tyka atjaunōta mōksla pasateicūt Bazneicas ryupem. Tys atjaunōjušais gōjīns beja radzams, kur vīn Bazneicas mōceiba snēdzēs un kur vīn pījēme Kristus ticeibas goru.

Turpretim, kur kristianisma gora tryukst un kur vēl tys nav sasnēdzis pīejas, tur volda tykumiskō pagrimšona. Kur nav Kristus krysta, tur nav tykumu un eistōs breiveibas.

Lūti ir rakstureigs un atzeimējams tys fakts, ka tōs valsts Azijā un Afrikā, kurōs kristticeiba beja jau agrōk zynoma, tyuleņ kryta natykumeibas tryudūs, kai vīn atstōja Kristus mōceibu. Īpaši vairōk civilizeitōs kristticeigōs tautas ar atsatolynōšonu nu Kristus mōceibas tyuleņ ari tykumiskā ziņā bryuk un grymst pogōnisma moldūs. Raug, šys vyss ir par skaidru kristianisma moraliskō spaka vērsdabiskuma pīrōdejumu, vai jō Dīviškuma aplīcynōjumu.

Jo pogōnu slovonōki filozofi pat jūs augstōs civilizācijas laikmetā navarēja ar sovīm dzilim uzskotim nikō moraliski paceļt, bet kristianisms, bez vīnkōršu sabīdriskūs leidzekļu vysu pasauli atjaunōja, tad tei ir zeime, ka tys ir na nu cylvāku vīn, bet tur ir Dīva leidzdarbeiba. Religija, kura sasnādz taidus apbreinojamus panōkumus, var pait tikai nu Dīva!

4. Mūcekļu nauzvaramō iztureiba.

Par vīnu nu lelōkim kristticeibas auglim ir nasarēkinojams dažaida myuža, kōrtas un škiras ļaužu skaits, kuri Kristus ticeibas aizstōvēšonā izlēja sovu asni. Jūs varūniskō nōve ar pīcu pījīmta vysborgōkōs mūkōs, beja par taidu parōdeibu, kuras vēl nazynōja pogōni. Tei rūnās tikai kristianismā un pastōveigi atsakōrtoj šūboltdīn, kas spilgti licynoj par kristianisma Dīviškumu un ar tū pošu pastyprynoj tōs mōceibas pareizeibu, kuru sludynoj Kristus Bazneica.

Mūcekļu licynōjuma nūzeimi varim caurskateit nu diveju veidūkļu, pījamūt tūs kai 1) dabisku licynōjumu un kai 2) vērsdabisku licynōjumu.

1. Mūcekli nu grēku — martyres — liciniki, panasdami nāizsokamā pastōveībā un klusuma mīrā vysborgōkōs mūceišonas par ticeibu, ir teišam augstōkā pakōpī par uzticeigim tus faktu licinikim, uz kurim atsabolsta ticeibā Kristus mōceibas Dīviškums. Jo: a) daudzēji nu jim personeigi redzēja un zynoja Pesteitōju, beja ari par jō breinumu oca raugim, kurus jys dareja dēļ sovas mōceibas dīviškuma pastyprynōšonas. b) vēl valrōk un lelōks nu tim skaits redzēja breinumus, kurus dareja Kristus Apostoli un vālōk citi Kristus izzinēji. c) Citi otkon beja dzērdējuši par tim breinumim un tūs ocuraugim. Tōdēļ mūceklim beja na tikai skaidrō zynōšona par tū, kū licynōja, bet jī gribēja tū patiseibu izzeit un tam stipri ticēja, jo cytaidā gadejumā vajadzātu tūs symtus tyukstūšas veirīšu un sīvīšu paskaiteit par ōrprōteigim, jo jī licynōtu pretiveigi sovom pōrsalicynōšonom, zynōdami, ka jūs par tū gaida šausmeigas mūkas un baileiga nōve.

2. Vēl lelōku vērteibu ir jōpīdūd mūcekļu liecynōjumim tōpēc, ka jim ir vērsdabiskais raksturs. Šūs liecību pōrliecynōjušais spēks izrīt nu: 1) lela mūcekļu skaita, 2) nu jūs varūneības, kuru izrōdeja vysborgōkūs mūku laikā, 3) nu daudzējūs breinumu, kuri nūtyka mūcekļu mūkas laikā.

1) Par Kristus ticeibas izzeišonu mūcekļu miljoni apliecyno j tōs mōceibas Dīviškumu. Kristiceigūs mūceišona, nūnōvēšona naheja kaida personu inaida nōve, bet jūs skaits beja tai lels, ka caur tū vīn ir par īvārojāmu gadejumu vēsturē un ir par vīneigu taidu gadejumu.

Par lelu mūcekļu skaitu mes zynom nu pogōnu un kristiceigūs rokstim: Tacits licyno j, ka Nerona laikā pazuda mūkōs ļūti lels pulks — (multitudo ingens christianorum Ann. XV., 44.). Vēsturņiks Eusebijs nu caturtō myuža runoj, ka pogōnu tautu inaidis un itļpums padareja mūcekļu skaitu nasarēkinojāmu. (Baz. vēs. V. gr.). Dioklecians un Maksimians tik daudzi nūnōvēja, ka dūmōja, kad vysā ir kristiceigūs izdeļdējuši un tōpēc par pīmini uz medelim lyka uzspīst vērsrokstu: Deleto nomine christiano, superstitione Christi ubique deleta.» — Kristiceigō Tradicija atsabolstūt uz taidu Apologetu un rakstņiku dorbim kai: Tertulijana, sv. Justina, sv. Ireneja un Lektancija, rēķynoj sīstīm tyukstūšu nūmūceitūs, tyulep pīrma jūs myuzūs kritūšu. Kad vēl pīlīksim pi tīm tūs, kuri kryta mūcekļu nōvē nu Gotu, Vandalu, Mahomedu, nūmūceitūs Anglijā, Persijā, Kīnā, Japōnā, Tonkīnā, Mongolijā un vēl tagad Krīvijā, Meksikā, Spanijā... tad par Kristus ticeibu mūcekļu skaits sasnēgs ļūti lelus skaitļus.

Ari tys ir lelā svorā, ka mūcekļu skaitā inōk na tikai vīnas tautas, vīnas šķiras, vai vīnaidas izgleiteibas cylvāki, bet tur itylpat dažaidu tautu, dažaidu šķiru, myuža, izgleiteibas. Tur ir: patriciji, vērgi, — kungi, kolpi, — bogōti, nabogi, — jauni, vaci, — zynōtnes veiri un vīnkōrši strōdniki, — filozofi un namōceiti, — valdņiki un pavalstņiki, — visi gōja ar pricu par Kristus ticeibu uz mūkom un nōvi!

2. Mūcekļu varūniskums. Mūku borgums beja tai lels un rups, mūceišonas veids tai šausmeigs, naciļvēceigs, ka jau tikai tūs piminēšona pōrjam cylvāku bailes, pret kurom bōlej vysašņēgōki kari. Tōdēļ lai gon vysdrūšōks raksturs un pi vysnūteiktōkōs drūšcibas, tumār bez vērsdabiskō paleiga salymtu tymōs mūkōs. Bet zynom, ka vysšausmeigōkōs mūkōs mūcekli nalzsokamōs sōpes pacite bez inaida, klusu un

mīrcigi — prīceigu seju. Pat lyudze Dīvu par sovīm beudēm... Jī cite na pātmeleibas gorā, cerejūt uz sovīm spēkim, bet pazemeibā, atzeidamj sovu vōjumu un reizē pīļņ cereibas uz laimeigu myužēbu.

Vīrciļvēceigais mūcekļu varūniskums un iztureiba mūkōs, kuras tī panese mīreigu sirdi un prīceigu seju tai attāļōja Lektancijs: «Slapkovas un lela spēks cyloāki nevar pānest taidu plyukōšonu, klīdz un vaimaņoj nu lelom sōpēm, jo jim pītyukst dabiskōs paciteibas. Bet myusu zāni un sīvītes (ka nūklusēšu par veirišim) klusumā pōrliecyno j beudes un pat guņs nu jim naspēj izraut klīdziņu un vaimaņū. Vōje jaunōtne un vacuma naspāks atļauņ sevi plyukōt un dadzynōt pa vysu mīsu.» (Div. inlt. 1, 5. c., 16.).

Teišam jī vēl prīcōjōs, ka tyka cīneigi cīst par Jezus Kristus vōrdu un kaidā svātā napačiteibā gaideja mūcekļa nōves, tū redzim nu sv. Laura vōrdim: «Tāvs, uz kurīni nāņj bez dāla, kur steidzīs, svātais prīsters, bez diakona? Nikod nabeja tev iroduma salikt uperi bez paleidzātōja, kas gon tev, Tāvs, napatyka pi manis?» Tai runōja sv. Laurs uz Romas Tāvu Sīkstu, kad tū vede uz nōvi.

3) Krstticeigim mūceklim sekōja daudzi breinumu. Beja gadejumi, kad Dīvs atjēme bendem spēku un varu tai, ka navarēja tōļōk mūceit sovu upuru. Dažōs reizēs otkon Dīvs padareja tai, ka mūcekļs nūnōz nāļuta sōpu, vai nu mūku izgōja vysā vasals naaiztykts, kai pīm., sv. Jōns Evangelists, sv. Polikarps un daudzeji citi. Beja gadejumi, ka naradzātas zeimes nūtyka dobā mūku laikā, vai uz mūcekļu vōrdim drupa elku tāli. Beja arī tys, ka izolkuši zvēri: ļovi, tigri, izlaisti uz kristticeigim teatrī nabruka uz tim, bet atsaguluši, laizeja jūs kōjas un tys nūtyka pi tyukstūšom radzātōju, kuri klīdz: «Krstticeigūs Dīvs ir eļstais Dīvs, tycam Jam.»

Vyspōri jamūt, pogōnu atsagrīzšona pi kristticeibas lelōkā skaitā nūtyka ticeigūs mūceišonas laikā, tōdēļ Tertulijans runoj: «Kū vairōk myusus kaun, tū vairōk mes pīaugam; mūcekļu asnis palik par kristticeigūs sāklū.» (Ap. c. 50.). Pasateicūt tam dažaidōs reizēs nōves un mūku sprīdumus izdareja slapyn, ka tūs varūniskō nōve namūdynōtu pogōnu pi ticeibas pījimšonas.

Nu augšōk mynātō par mūcekļu cīšonom varātu iznest sekušu sprīdumu: 1) Dažaida myuža, šķiras, kōrtas un tautu miljoni mūcekļu un dažaidōs zemes nūmalēs, kai arī dažaidūs apstōklūs, navarātu ar taidu pat apbreinōjušu varūniskumu pa-

nest tik borgu mūku, jo seviška Dīva paleidzeība jim nabyutu dūta, lai pacist klusumā un mīreigi vysas tās šausmeigās sōpes un plyukōšonu. Jim beja dūta vērsdabiskō pacīteiba, spāks un drūšeiba. Tū veļ skaidrōk saprassim, kad pagrīzsim vēreibu uz tū, ka mūku laikā vīns vōrds, vai pat kaida zeime, licynōjušō par kristticeibas aizalīgšonu apgolvoja tīm lobu dzeivj un montu. Šū ivārojūt varim drūši bez bailēs vysam pasaulam runōt: taida stypra moraliskō spāka un iztureibas navarēja dūt nikaidš dabiskš spāks.

Kas gon varēja mūcekļus pamūdynōt pi taida varūniska dorba? Vai cereiba kū īgyut? Nā! jo kristticeibas izzeišona atjēme nu jim vysu īpašumu. Vai slaves īgyušona? Ari nā! Jo jūs gaideja izzūbōšona un izsmiklis. Varbyut kaida ōrprōteiba? Ari nā. Jo mērdami runōja skaidrā apzineibā, augsti, gudri un saprateigi. Varbyut vīgīprōteiba? Ari nā! jo storp tim beja ļūti daudzi gudru personu un pōrbaudētu veiru. Zeimojās nikas cyts kai vīncīgi Dīva mīleiba beja par tū vīneigu pamūdynōjumu un myužēigōs olgas cereiba jim deve pacīteibu un prīcu.

2) Kristticeigi mūcekli myra lai pastyprynōt Kristus ticeibu, vai aizstōvēt tūs tykumus, kaidus pīsoka tei ticeiba, par kū ari ir daudzeji pīrōdejumi. Īpaši: pi izmeklēšonas jī tyka vaicōti vai ir kristticeigi, šū vaicōjumu jīm stōdeja vysod kai golvonū pōrmatumu. Sūleja jim pīdūšonu, jo jī grybātu salikt dīvāklim uperī. Tūmār jī skaidri izzyna sovu ticeibu un dīvāklu nagūdynōja. Zynoms ir ka tikai eistynō patīseiba var pamūdynōt cylvāku pi lelas uzuperēšonas, tōdēļ ir skaidri, kad jī dēļ Kristus atsasoka nu vysa, kas beja dōrgs un nasabeida pat dzeiveibu atdūt, lai tikai sasnēgt tū lobumu, kaidu jim sūleja Kristus religija, — tad jī beja vysstyprōk pōrlīcynōti Kristus mōceibas pareizeibā. Ar tū pošu mūcekli vīnbaļseigi apgolvoj kristticeibas Dīviškumu. Tōdēļ varim nūbeigt šū gobolu ar zynomō zynōtnes veira Paskaļā vōrdim: «**Labprōt tycam stōstīm par tīm gadejumim, kuru pareizeibu pastyprynoj ocuļicinīkl ar sovas dzeiveibas uzuperēšonu.**»

Atbildes uz pōrmatumim.

Pōrmatums 1.: Daži heretiki, kai pīmāram Huss, nūmyra aizstōvādami sovu hereziju, tōdēļ mūceišona, vai mūcekļa nōve par sovas religijas pōrlīceibu nav par religijas Dīviškuma pīrōdejumu!

Atbilde: Heretiki, kuri uzuperēja sovu dzeiveibu par sovom pōrlīceibom pretiveigom Kristus mōceibai namyra, kai

Atklōtōs religijas līcinīki, kuru Dīvs ir pastyprynōjis ar napšaubamom vērsdabiskom zeimem, bet jī myra par sovu personeigu īdūmeibu un pōrlīceibu. Tōdēļ jūs nōve nimoz napīrōda jūs religijas pareizeibas, bet tikai tū, ka jī poši tū itkai par pareizu turēja. Turpretim mūcekli namyra aizsorgojūt sovu personeigu pōrlīceibu, bet ar sovu mūcekļa nōvi deve līceibu tai patīseibai, kuru pastyprynōja daudzeji breinumi, par kuru līcinīkim jī poši beja, vai zynōja nu uztycamom personom. Tōdēļ jūs nōve pastyprynoj tūs breinumu pareizeibu un eistineibu, kuri sovķort ir par kristticeibas pareizeibas pīrōdejumu.

b) Ir lela starpeiba storp mūcekli, kurs mērst par pareizōs religijas līceibu, kura jau ir pastyprynōta ar breinumim un — fanatiku, kurs gryb lobōk nūmērt, nakai atsasaceit nu sovu personeigūs īdūmeibas pōrlīcynōjumu un reformatiskō dzinekļa.

Tys pādejais, navarādams dūt nikaidu faktyskūs pīrōdejumu sovu pōrlīceibu aizstōvēšonai — pastōv sovā ītīpumā pi sova. Lepneiba vai vylušō gūda īgyušona najaun tam atsasaceit nu mōldu, bet palik ītīpumā vysod. Taidim cylvākim pītryukst mīra un prōta leidzsvora, tōdēļ aukaiņā gorā jī uzbryuk uz sovīm pretinīkim.

Pavysam cytaidi izaturēja kristticeigi mūcekli. Nabeja pi jīm radzamas lepneigōs pretiveibas, ni ītīpuma, ni ari dusmes. Turpretim izrōdeja breineigu mīru un gora leidzsvoru un vysborgōkōs mūkōs taidu izrōdeja apbreinōjušu pacīteibu un ikšeju mīru, ka nareizi vysborgōkūs beņdes pōrlīcynōja patīseibā un sadabōja jūs kristticeibas klēpi.

Pōrmatums 2.: Kristticeigūs mūcekļu drūšeibu var izskaidrōt dabiskā ceļā, leidzeigi karaveiru drūšeibai karūs, tōdēļ nav par kristticeibas Dīviškuma pīrōdejumu.

Atbilde: Kristticeigūs mūcekļu navar leidzrynōt ar karaveirim, kuri svīzās kautiņa mutulī: a) Karaveirs navysod īt uz nūteiktu nōvi, bet tikai dzeives nadržūšēibā, tamlaikam mūcekli gōja uz nūteiktu nōvi. b) Karaveitim ir jōnōk karūs, bet mūcekli gōja uz nōvi labprōteigi, prīcōdamīs, ka var cīst dēļ Jezus mīleibas un nu jīm pīļneigi beja atkareigs vai pījimt nōvi vai byut breivim. c) Karaveirus pamūdynoj īt kaujā slaves kōre, kaida lobuma īgyušona tēvijai, vai ari sev personeiga, bet mūceklim atkrisšonas gadejumā sūleja breiveibu, gūdu, pat montu laiceigā dzeivē. d) Karaveirs īt karūs pylms spāka un energijas, bet mūcekļu skaitā ir daudzi vōju meiteņū, bārnu un veceļu. e) Draudušō karaveiram nōve ir vairōkūs gadejumūs ōtra un sōpes ari tikai uz breiža, bet mū-

ceklī pacīte garas mūku pārbaudeišonas un ļūti borgu mūceišonu.

DEVEITĀIS GOBOLS.

Par vyspōrejōm Bazneicas sapuļcem.

Par Bazneicas vyspōreju sapuļci sauc Bazneicas gonu, vai veiskupu sapuļci ticeibas un tykumeibas vaicōjumu izsprisšonai. Tōdēļ var byut dažaidas Bazneicas sapuļces. Jo ir sasapuļcējuši tikai kaidas vīnas valsts vai kaidas pasaula daļas veiskupi, tad taida sapuļce saucās provincialō, vai arī nacionalō sapuļce. Bet ir vēl Bazneicas vyspōrejōs sapuļces, kad tymōs pīsadola vysa pasaula veiskupi, vai tūs priķšstōvi ar Romas Tāvu priķšgolā, vai ar jō delegatu, vītniku. Te runōsim par vyspōreju Bazneicas sapuļci.

1) Vyspōrejōs Bazneicas sapuļces nūtelkumi.

Lai nūtyktu Vyspōrejō Bazneicas sapuļce vajag:

a) Ka tū sasauktu Romas Tāvs, kai vysas Bazneicas radzamō Golva un Kristus vītniks. Taidu sapuļci varātu Romas Tāvs uzticēt sasaukt arī kam cynam, pīmāram, pasaulēigim valdeitōjim, vai arī sasauktu bez jō, bet pastyprynōtu tū par lykumeigi sasauktu. Tai pīmāram nazkod sasauktu nu cezara Teodozija Konstantinopolē vyspōreju sapuļci Romas Tāvs Damazijs apstyprynōja kai lykumeigu un caur tū tei sapuļce palyka par vyspōreju sapuļci. Uz vyspōreju sapuļci teik aicy-nōtni visi konsekrēti un ar juridikciju veiskupi. Pēc dažu dūmom var byut arī aicy-nōti veiskupi izvālāti, bet nakonsekrēti. Bet vēl ir streidēigs vaicōjums par tiseihom pīsadaleit vyspōrejā Bazneicas sapuļcē titularajim veiskupim, tys ir taidim, kuri ir konsekrēti, bet jī navolda diecezes, tūmār uz Vatikana sapuļci beja arī taidi aicy-nōti un pīlaisti. Ir irodums, ka uz sapuļci teik aicy-nōti arī kardinali na veiskupi, kai arī ordenu generali un abbatī.

b) Ka Bazneicas sapuļce skaiteitūs par vyspōreju, tai jō-byun vadeitai nu Romas Tāva, kai augstōkō vysu veiskupu gona, vai arī nu Romas Tāva vītnika, kuru šymā nūlyukā jys pynvaroj. Nav par napīcīšamū nūteikumu, ka visi pasaula veiskupi pīsadaleitu vyspōrejā Bazneicas sapuļcē, jo teišam tys fiziski ir naīspējams. Tūmār ir vajadzeigs, ka lēlōkō daļa jīmtu daleibu tymā sapuļcē, vai otkon kaut caur sovīm pyn-

varōtim izsaceitu sovas dūmas, jo cytaidi sapuļce nabyutu vyspōreja. Bet jo veiskupu mozōkuma lāmumus Romas Tāvs apstyprynōtu, tad tī byutu namaļdeigi, namaļdeigi kai Bazneicas Golyas namaļdeigi lāmumi, bet na kai vairōkuma Apostolu pēnōcēju dūmas. Taida sapuļce, kurā nav, kaut morālistki jamūt, katōļu veiskupu vairōkuma, navar sauktis par vyspōreju. Jo otkon uz vyspōrejōs Bazneicas sapuļces zynomā vaicōjumā daži veiskupi izsaceitu sovu napīkrisšonu (non placet) un atsatektu parakstelt spridumu, tad caur tū cytu veiskupu lāmumi vēl nazaudātu sovas nūzeimes, bet palyktu tī spēkā, jo tikai Romas Tāvs tim lāmumim pīkreit un tūs apstyprynoj.

c) Ka Bazneicas sapuļce, kurai ir augšōk mynātōs īpašības, varātu sauktis par vyspōreju, ir vēl napīcīšama tōs sapuļces lāmumim Romas Tāva, kai namaļdeigō Bazneicā Augstōkō Gona apstyprynōšona. Tei apstyprynōšona var byut dažaidi izdorama. Jo pats Romas Tāvs voda sapuļci un pats tim lāmumim pīkreit, jo syuta sovus pynvarōtūs un tī reikojās ar jīm dūtu Romas Tāva instrukciju rūbežūs, vai otkon ar atsevišķu dekretu apstyprynoj sapuļces lāmumus un pats tūs vysai Bazneicai pasludynoj; — tad sapuļce vysūs taidūs gadejumūs skaitōs par vyspōreju, jo tikai beja lykumeigi sasaukta un lykumeigi turāta.

2) Vyspōrejōs sapuļces autoritāte.

Nu augšōs saceitō ir radzams, ka vyspōrejō sapuļce nav augstōka par Romas Pavestu. tōdēļ ka jei ir lykumeiga un namaļdeiga tikai tad, kad pīlneigi saskaņ ar Romas Tāva vaļu, kai sasaukšonas, vadeišonas un lemšonas litōs. Tōdēļ arī nu vyspōrejōs Vatikana sapuļces par napareizu tyka atzeita apelācija nu Romas Tāva spridumu uz vyspōreju Bazneicas sapuļci. Jo mes pīlaistu, ka ir vēl augstōka Bazneicā vara par Romas Tāvu, tad ar tū pošu mes nūlīgtū augstōku Romas Tāva varu Bazneicā, bet tys, kai jau augšōk redzējom byutu pre-tiveigi Kristus vaļai. Jō īstōdejumam un Bazneicas idejai.

3) Vyspōrejūs sapuļču vajadzelba.

Lai gon vyspōrejōs Bazneicas sapuļces nav napīcīšamas, jo Romas Tāvs vīns pats var namaļdeigi sludynōt un izskaidrōt gryutōkus ticeibas gobolus un namaļdeigi atšķērt napareizus uzskotus un vērzigus nu eistōs ticeibas mōceibas, tūmār tōs vyspōrejōs sapuļces ir vālamas un atnas Bazneicai daudzī lōba valdeišonā un ticeibas styprynōšonā, kai arī pīaugšonā.

Taidos sapulcēs vysas Bazneicas priekšstōvi izmaina sovas dūmas; visi var vīglōk un lobōk dreizōkai nūvērzšonai maļdeigūs mōceibu atrast atteiceigōkus leidzekļus un ticeibas vaicōjumūs lāmumim pidūd zynomu spēku un svaigumu. Nu Kristus istōdeišonas un Bazneicas nūdybynōšonas jau nūtyka divdesmit vyspōrejūs sapulču:

1. Nicejā 325. g.	11. Lateranā III. 1179. g.
2. Konstantinopolē 381. g.	12. Lateranā IV. 1215. g.
3. Efezā 431. g.	13. Lionā I. 1245. g.
4. Chalcedonā 451. g.	14. Lionā II. 1274. g.
5. Konstantinopolē II. 553. g.	15. Viennā 1311. g.
6. Konstantinopolē III. 680. g.	16. Konstancijā 1414.—1418. g.
7. Nicejā II. 787. g.	17. Florencē 1437.—1439. g.
8. Konstantinopolē IV. 870. g.	18. Lateranā V. 1512.—1517. g.
9. Lateranā I. 1123. g.	19. Tridentā 1545.—1563. g.
10. Lateranā II. 1139. g.	20. Vatikanā 1869.—1870. g.

Šei pādejō vyspōrejō Bazneicas sapulce vēl nav nūbelgta un pi izdeveigim apstōklim varim gaideit nūbeigšonas.

DASMYTAIS GOBOLS.

Bazneicas atteiceiba uz valsti.

Šymā vaicōjumā par Kristus Bazneicas atteiceibu uz valsti ir trejs golvonōs maļdeigōs teorijas:

a) Bazneica asūt padūta pilneigi pasauleigim valdinikim tai, ka bez jūs pīkrisšonas navarūt savu pīnōkumu izpildeit, kai arī navarūt sovas mōcušos un valdeišonas varas pildeit. Tai nazkod mōceja protestantu vodūni un taidu uzskotu ir tagad vairōki protestanti, īpaši angļikani, pa kuru dūmom Bazneicu var reformēt un goreidznīkus pazeimōt tikai pasauleigi valdeitōji. Šytūs pat uzskotu velcynōtōji beja gallikani, parlamentaristi, piškērdami pasauleigai varai Bazneicas īpašuma pōrvaldeišonu un jōs darbeibas kontrolēšonu.

b) Ūtra ir teišam pretiveiga pyrmaļai teorijai. Tei ir dažu teologu un kanonistu uzskotu, ka valsts asūt pilneigi padūta goreigai vērseibai, bet pasauleigai valdeibai un pasauleigim valdnikim jōasūt tikai par Romas Tāva vaļas izpildeitōjim.

c) Trešō ir liberalu teorija, pēc kuras īskōta Bazneica ir škirama nu valsts un ļai jōdūd pilneigu breiveibu sovā darbeibā, bet nav spādzatna nikaida paleidzeiba nu valsts puses, jo fi

vyspōri ticeibu atzeist tikai par privatu litu, tys ir, personeigu cylvāka padareišonu. Pi šos grupas byutu jōpīškir arī myusu progresisti un daži demzemei, kuri taipat grybātu Bazneicai atjimt pīdarušos tiseibas. Lai sasnēgt kaut mozōku šymā litā jēdzini mums ir jōpōrrunoj:

- 1) Par Bazneicas un valsts atteiceibom pi katōļu tautom un
- 2) Bazneicas atteiceibas uz nakatōlisku valsti.

1) Vyspyrms mums ir jōzyna, ka Bazneica un valsts ir pilneigi patstōveigōs organizacijas. Kai vīnar tai ūtrai ir sovs mērķis un sovi leidzekli mērķa sasnēgšonai. Valsts nūsadybynōšonai par īmesli ir dabiski lykumi un jōs mērķis ir vest pilšōņus pi laiceigōs labklōjeibas ar laiceigim (dabiskim) leidzeklim vai tūs paleidzeibu. Bet Bazneicas nūsadybynōšonai par īmesli ir Kristus vaļā un jōs mērķis ir, vest cylvākus pi vīnas Kristus ticeibas atzeišonas un uz myužeigu svātlaimeibu pēc nōves, caur tōs ticeibas pīsacejumu pildeišonu. Mērķa sasnēgšonai ir taipat dūti vērsdabiski leidzekli. Tōdēļ pi katōliskom tautom ni Bazneica nu valsts, ni valsts nu Bazneicas nav škiramas, bet kūpeigi voldūt tūs pošus cylvākus ir jōpaleidz vīna ūtrai un jōsaryup sasnēgt sovu mērķi. Pi normalōs un sada-reigōs darbeibas Bazneicas un valsts var sasnēgt vērs zemes augstōkōs pakōpes labklōjeibu un pēc nōves myužeigu svātlaimeibu.

Patiseibā teišam tai jōir, jo vīna un ūtra voldā tūs pošus cylvākus un obejas jōs dzanās pēc tūs pošu cylvāku labklōjeibas, tōdēļ tikai tūlāk tū pilneigi sasnēgs, ka vīna ūtrai tiseibas un vajadzeibas īvārōs. Pasauleigō vara, izdūdama lobus tykumim pīmarotūs lykumus, zynomā mārā atvīglynōs Bazneicai sova mērķa sasnēgšonu. Bet Bazneica, kurai pīdar cylvāku dvēseles un jūs sirdsapziņas izkūpšona, atteisteis un veicynōs pi cylvākim pasauleigūs varas lykumu īvārōšonu un pildeišonu. Lai skaidrōk varātu šytū Katōļu Bazneicas uzskotu saprast un pastyprynōt, tyvōk īsavērsim šūs obeju organizaciju tiseibōs un pīnōkumūs.

a) Teiri pasauleigōs un laiceigōs litōs valsts ir nu Bazneicas pavysam naatkareiga nūteicēja un valdneica, bet goreigōs litōs otkon Bazneica ir vīneigō nūteicēja, kur valsts nadreikst maiseitīs. Vaicōjumūs, kuri ir gryuti izškirami goreigūs un materialus cylvāku pīnōkumūs, tys ir jauktūs, jōizškir kūpeigā vīnōšonā, kū katōliskō valsts var vīgli izdareit slādzūt ar Bazneicu konkordatus.

b) Bazneicai navajag maiseitīs pavysam laiceigōs litōs un materialōs un valsts dareišonōs, bet vērs tō jōizpaleidz valstei, audzynojuūt gūdeigus un apzineigus pilšōņus un ar lyugšonom

jāsapydeļ atgrīzt kūpeļos nalaimes, kai karu, mēru, bodu... Nu ūtras otkon puses Bazneicai ir tiseibas nu valsts pīpraseit pilneigā breiveibu teiri gorcīgōs lītōs un taipat laiceigōs (matēriāls) leidz cīku tys vajadzeigs, kai pīmāram leidzekli goceigom skūlom un cytu augstōku mērku sasnēgšonai un t. t.

c) Valsts var pīpraseit sev pilneigu reiceibas breiveibu teiri materialajōs lītōs un ar tom saisteitūs vaicōjumūs, tūmār jai ir taipat styngrs pīnōkums veicynōt ticeibas pīpasejumu izpildeišonu un ticeibas nūstyprynōšonu storp sovīm pavalstnīkim. Valstei jōveicynoj na tikai dabisku ticeibu, bet arī Dīva Atklōtu, eistynu Kristus ticeibu un jōaizstōv jōs sorgōtōju—Katōļu Bazneicu. Mes zynom, ka Bazneica ir istōdeita, lai sorgōtu eistu ticeibu un Kristus mōceibu nu pretiniku uzbrukumim, bet dažu reizī tymā karā ar Kristus inaidnīkim jai ir vajadzeigs pasauleigōs varas paleigs un taidūs gadejumūs valsts tō jai nadreiksi atsaceit un nadūt, jo pretiveigā gadejumā it pret Kristus un Dīva valū. Taidi uzskoti, raug, ir šymā vaicōjumā vysu Bazneicas Tavu un myusu laiku ticeibas namaideigūs sludynōtōju (Romas Tāvs Leons XIII. encīkl. «Immortale Dei»).

2. Bazneicas atteiceibas uz nakatōlisku valsti. Kristeigōs, bet nakatōliskōs valsts pīnōkumi pret Bazneicu ir tī poši, kai un katōliskōs. Bet praktiski dzeivē nu taidas valsts prūtams navar tik daudzi gaidēt, kai nu katōliskōs. Tūmār taidas valsts ir pīnōkums vysai Katōļu savineibai dūt pylnu breiveibu sovas darbeibas atteisteišona un sova mērka sasnēgšonā, kai arī dūt moraliskōs personas tiseibas Katōļu Bazneicai, kai pareizaj organizacijai. Taidim pat jōir pīnōkumim uz Bazneicu vysā vīnaldzeigom vai nakristticeigom valstīm, jo arī jōs nadreiksi nūligt Kristus ticeibai pilsōniskūs tiseibu vysur, kur vīn ir lobas valas cylvāki.

Slēdzīns.

Kai Katōļu Bazneica ir vīneigō Kristus istōdeitō Bazneica, kurā Kristus mōceiba vysā pilneībā un teireībā nasakrūplōta ir izaglobōjuse, tōdēļ pareizōs kristticeibas ōrpus šōs Katōļu Bazneicas nav. Tad Katōļu Bazneica ir par tū vīneigu ōreju Kristus religijas forma un vysa christianisma sakūpōjumu vērs zemes. Tōdēļ arī visi kristticeibas vēstures fakti, nu kurim mes smeļam jōs Dīviškuma pīrōdejumus ar tū pošu licynoj par Katōliskōs Bazneicas Dīviškumu un reizē par jōs mōceibas pareizeibu.

Nūbelgšona.

Nūsverūt vasalu pīrōdejumu ryndu, kaidus te pīvedem, sōcūt ar pīrōdejamim par Dīva asameibu un beidzūt ar Katōļu Bazneicas Dīviškuma un jōs mōceišonā namaideigōs varas pastyprynōšonu, varim ar pīcu pyu pasaceit: myusu slēdzīni ir nūteikti un dybynōti uz prōteigim pamatim, tōdēļ jō tycām Bazneicai, tad arī zynom, kōdēļ tycām.

Ari pōrsalicynojom, ka nūpītna un patīsa zineiba teišam tyvynoj cylvāku un vad pi Dīva. Ari navar byut cytaidi. Taču tys pat Dīvs, kurs mums dūd prōtu, atklōj mums ticeibas patīseibas un nūslāpumus. Tad prōts un Atklōšona, tī divi dažaidi leidzekli, caur kurim Dīvs runoj uz ļaudim, dūd sevi jim pazeit un itkal sovas byuteibas nūslāpumus atsadz pret jim. Kai Dīvs ir vysgudrōkō Byuteiba un vyspilneigōkō, navar sev pretōtis, tōdēļ prōts un Atklōšona, dūd mums nu Dīva, ka myusus uz Jū vastu, navar byut sevī nasadareigi, bet tim ir sovstarpeji vīnam ūtru jōpatur un jōatbolšta.

Raug, tai: prōts cylvākam aizrōda ticeibas napīcīšameibu, jo cylvāks natycātu, jo prōts naatzeitu, ka ir jōtie (sv. Tomass nu Akvinas) kai arī, jo mums nabyutu prōta, tad navarātu mes ticēt (sv. Augustins). Vērs tō, prōts ticeibas patīseibas mums izskaidroj caur pīleidzeibom ar dobu un dora tōs mums īspējamōkas, pīejamōkas, atļauj tymōs dzilōk īsavērt iznas atteiceigūs slēdzīnus, nūvērž provizoriskōs, teišam ciltōs pretiveibas un galeigi myusus pōrlicynoj, kai ir bez pamata visi pretim vārztī pōrmatumi.

Ticeiba sovķort nōk prōtam paleigā. Lai gon ir lels nūpalns prōtam tūs patīseibu pazeišonā, kuras atsateic uz Dīva asameibu un Jō Byuteibu, tūmār vysspylgtōkais cylvāka prōts ir vēl par vōju, ka vysas Atklōtōs patīseibas pilneigi izdibinēt. Tōdēļ prōts pats nōk pi pōrlīceibas, ka Dīviškūs patīseibu pazeišonai ir vajadzeiga vēl styprōka gaisma, kuru jam vīneigi var dūt ticeiba.

Kaj nikō ļauna nateik cylvāka acei, kad caur paleļynōjušu stykli pētej zvaigznes, kuru ar vīnkōršu aci redzēt nāspēj, tai nikō ļauna nanas cylvāka prōtam, kad tys, radzādams sovu dabiskūs spēku bezspēceibu Dīva patīseibu pazeišonā apbreinoj sovas dvēseles acis ar tīm leidzeklim, kurus jam dūd sv. ticeiba. Paleļynōjušais styklis nanūmolda oca un tūs moldūs navad, tikai pastyprynoj jō oca spēku; — leidzeigi ticeiba tymōs patīseibōs, kuras Dīvs Atklōja, navad prōta moldūs, bet atsadz pret jū tū, kas jō irūbežōtai dobai ir nāspējams.

Dobas lītu pēteišonā prōts mums pīsoka ticēt cylvākim, jo mes, navarādami vysa personeigi Izbaudeit un sasnēgt, tycam cylvāku runas patīseigumam, kuri jau tū vai cytu lītu ir saprotuši poši, vai kaidā cytā ceļā pi tōs pazeišonas tyka. Un jo mes jūs vōrdim natycātu, tad vysvīnkōršōkōs ikdīnīškōs dzeives patīseibas mums byutu nazynomas. Taipat prōts pīprōsa, ka mes pasajautu ticeibas vadeibai ari vērsdabīskūs patīseību pazeišonā. Tys vairōk vēļ tōpēc, ka, atzeistūt tōs patīseibas, kuras Dīvs mums caur Bazneicu pasludynoj, tycam jau na klaideigai un irūbežōtai cylvāku autoritātei, bet namaļdeigai un vysvareigai Dīva autoritātei...

Tū atzyna vysūs laikūs vyslovonōki zynōtnes veiri un kū vairōk īsadzilinōja sovūs zynōtnīskūs pētejumūs, tū vairōk sajūta ticeibas gaišuma napīcīšameību, kuras vysspylgtōkais cylvāku prōts aizmeit naspēj. Tū atzyna un atzeist visi gūdam teicami rakstniki, nu kurim vīns tai atsasauc:

Prōts un Ticeiba.

Cylvāku Prōts! esi mozenš pret Dīvu!

Tu pileite Jō vareīgā rūkā...

Tevi gon sauc par vyslēlōku laivu,

Ar kuru uz Dīvu skrīt raunās spēkā.

Rōdōs, jys sasnādz debess augstū sferu...

Veļteigi drōžās: prōta laiva sleipi

Skrīt vysu zemi... Un prōts vaigu sēru

Otkōn nu jauna grīžās uz zemi...

Tu esi lepneigs!... Tu tymsoj, tu spūžoj...

Jyuras dziļumus, debess pētej veļvi...

Tu celis augši... Sevi gūdam krūņoj...

Bet nūkreļt, kai krusa, vysod uz zemi, —

Ticeibas spūžums, kuru dabasi dadz,

Kausej tovas ladus, pārkyunus borgus...

Bet tevi zemeigu ar mīra priku sadz...

Bez ticeibas prōts saprostu tik vōrgus!...

Vyss Dīva gūdam...

Drukas klaidu izlobōjums:

9.	pusl.	15. ail.	nu augš.	nūdrukots „kaidas“, jōir „kaidu“.
9.	„	8.	„	„īpatneibas“ „īpašeibas“
46.	„	nūstreipōt:	„napīcīšamōs“; laseit: „gadejuma“.	
46.	„	15. ail.	nu augš.	„nu šōs līta“ — „nu šūs lītu“.
46.	„	27.	„	„īpatneibas“ — „īpašeibas“.
65.	„	17.	„	„vysjaukokus“ „vysjaunōkus“.
68.	„	3.	„	zem. „īpatneibas“ -- „īpašeibas“.
74.	„	3 ailes	nūdrukotas atpēdens	— atcgarni.
79.	„	21. ail.	„ augš.	„goreigob“ — „goreigō“.
83.	„	24.	„	„izmeklej“ — „pīprosa“.
83.	„	15.	„	zem. „izmeklej“ -- „pīprosa“.
84.	„	14.	„	„padulm“ — „padūmi“.
87.	„	21.	„	augš. jōir: „vai pōrdurtais ar odotu dundurs“.
93.	„	3.	„	zem. porlaisti vōrdi: „izveidōšonai nav pīrodejumu un ir tikai par jauku sapnu, jo tai tryukst patīseigu zynōtnīsku pamatu“.
96.	„	9.	„	zem. „zudynot atmiņas“ — „zudynoj atmiņas“.
104.	„	16.	„	augš. „calūšis“ — „calūšos“.
116.	„	10.	„	zem. „gora“ — „gara“.
117.	„	1.	„	augš. vajaga: „ar steigu satryukšonu“.
137.	„	4.	„	zem. jōir: „jyuras krostmolu un tās nūsauc „Aesti“ patīseigō pilais“.
138.	„	1.	„	augš. „pīškere“ — „pīškeire“.
139.	„	7.	„	zem. vaj.: „Zimeju Afrikas zemes apdzeivōj“.
145.	„	2.	„	„patīseiba“ — „patīseibu“.
157.	„	7.	„	„ka“ — „kū“.
158.	„	5.	„	augš. „lela“ — „lels“.
182.	„	8.	„	„kai“ — „kas“.

Satura rōdeitōjs:

Ivodam	3
Priekšvārds	5
PYRMŌ DAĻA.	
Dīva asameiba un prōteigōs radeibas pīnōkums pret Jū	9
Pyrmals gobols.	
Dīva asameiba un prōteigōs radeibas pīnōkums pret Jū	9
I. Dīva asameibas pīrōdejumu pōrskots	9
1. Pasauļa byušona rōda, ka ir Dīvs kai pyrmals vysu radeibu cālūns	10
Atbīlde uz pōrmatumim	13
2. Dzeiveiba uz pasauļa runoj par Dīva asameibu	13
3. Pastōvušō pasauļi kōrtelba ar nūteiktu mērki pīrōda Dīva asameibu	15
a) Bezorganiskōs valsts mērkeiba	19
b) Organiskōs valsts mērkeiba	22
Atbīlde uz pōrmatumim	29
4. Vysu tautu vyspōrejō, sadareigō Dīva atzeišona	32
a) Kū runoj lingvistika	36
b) Kū runoj etnologia	36
Atbīlde uz pōrmatumim	40
5. Sirdsapziņas bolss, vai moraliskais pīrōdejums	42
Atbīlde uz pōrmatumim	44
6. Nanapicišamūs, gadejuma litu pasauļi byušona, pīrōda ka, jōbyun kotrā ziņā napicišamai Byuteibai	46
7. Pōrmatīgas un kusteiba, kaidas pasauļi nūteik, pīrōda Dīva asameibu	46
Bezūceibas sistemas	47
Materialisms	47
Panteisms	48
Pesimisms	49
Agnosticisms	50
Monisms	51
Galvonōs monisma klaidas	52
Pareizō zineiba vad pi Dīva	54
Astronomi	56
Matematika	57
Fizika	57
Klimija	58
Geologija un paleontologija	58
Mineralogija	59
Fiziologija un biologija	59
Botanika	59
Zoologija	59
Tīceļgūs zynōtnes veiru pōrskots	60
Par bezdīveibas īmeslīm	63
Ūtrals gobols.	
Dīva Byuteibas pazeišonas veids	67
Kas ir Dīvs	70
1. Dīvs ir bezgaleigi pīnēlgs	73
2. Dīvs ir vysod pastōveigs, namainoms	75
Atbīlde uz pōrmatumim	75
3. Dīvs ir vīnkōrša byuteiba	76
4. Dīvs ir goreiga byuteiba	78
5. Dīvs ir myužcīgs	80
6. Dīvs ir naizmērejamals	81

7. Dīvs ir vysur klōtasūšs	81
8. Dīvs ir vīns-vīneigais	82
Trešais gobols.	
Dīva Apsaveršona	82
Atbīlde uz pōrmatumim	84
Ceturtais gobols.	
Evolucijas teorija un cylvāku izaceļšona	89
Vyspōrejšs jēdzīgs	89
Par sugu izaceļšonu	90
Pastōveibas teorija	91
Kū runoj tagadejšs augu un dzeivnīku pasauļs par sugu izaceļšonu	91
Kū runoj par sugu izaceļšonu izrokumu atlikas	93
Evolucijas teorija	93
Kas īspaidoj sugu pōrmaini	94
Darvīna teorija vai dobas izvēle	95
Kas nūlīdz darvinismu	96
Darvinisms nasadar ar pīrōdeitim faktim	97
Darvinisms nasadar pats sevi	98
Par cylvāka izaceļšonu	98
Cylvāka izaceļšonu nu jūpim nūlīdz	99
a) Dvēseles īpašības	99
b) Mīsas starpeiba	100
Zynōtnes īceibas nu izrokumim	102
Kū zineiba runoj par darvinismu	104
Pīktais gobols.	
Cylvāka dvēsele ir goreiga un namērsteiga byuteiba	105
A. Cylvāka dvēsele ir gors	105
a) Īkšējō myusu sevi apzineiba	107
b) Dūmōšonas dōvona	108
c) Cylvāka breivō gryba — vaļa	110
Cylvāka dvēsele ir taida goreigō byuteiba, kura ir patstōveiga	111
Cylvāka dvēsele ir vīnkōrša byuteiba, nasastōdēta un napadolama	115
Atbīlde uz pōrmatumim	115
Cylvāka dvēsele ir namērsteiga	118
Vyspōrejō ļaužu pōrlīceiba dvēseles namērsteibā	121
Papīļdejumi	122
Sastais gobols.	
Prōteigōs radeibas pīnōkums atteiceibā uz Dīvu	124
Jēdzīgs par religiju	124
Cylvākam jōir religiozam	125
1) Dīvs ir Radēitōjs un vysaugstōkajs Kungs	125
2) Dīvs ir vysaugstōkajs cylvāka ļabdars	126
3) Dīvs ir par cylvāka mērki un ļaimi	126
4) Dīvs ir par morales vysaugstōku normu	128
Gimtnei jōir religiozai	129
Valstē jōir religiozai	129
Papīļdynōjums: Cīļvēce un religiozais kulģts	131
ŪTRŌ DAĻA.	
Par atklōtu religiju vai pasludynōtu	143
Pyrmals gobols.	
Pasludynōtōs vai atklōtōs religijas varamēiba un vaļadzeiba	143
A. Pasludynōšonas vai Atklōšonas jēdzīgs	143
B. Par Pasludynōšonas varamēibu vyspōri	144

C. Atklāšana vai Pasludynošana ir nepieciešami vajadzīga	145
Pārmatums un atbilde	146
D. Pasludynošana vai Atklāšana	146
E. Dīva Atklāšana ir pilnīgi tycama	147
Par breinumiem vāspōri	149
Breinumū ir iespējami	149
Breinumū iespējameibas pīrōdejumi	150
Atbīlides uz pārmatumiem	153
Breinumus var pazēit	157
Breinumus var izškērt nu ļaunō gora dorbim	158
Breinumus var izškērt nu hipnotisma	159
Breinumus var atškērt nu spīritisma	159
Nazynomais dobas spēks navar nūlīgt filozofiskōs breinuma pazeišonas	160
Dīvs breinumus dora dēļ pareizōs religijas pastyprynōšonas	160
Atbīlides uz pārmatumiem	161
Par dažaidu religiju breinumiem	164
Breinumū patiši katōliskā religijā nūteik	166
Par pravītōjumiem	168
Vāspōreļais jēdzijs	168
Pravītōjumu iespējameiba	169
Pareizūs pravītōjumus var pazēit	170
Pravītōjumi pastyprynoj religijas pareizcību	171
Pārmatums un atbīlde	171
TRESŌ DAĻA.	
Par Atklōtu vai Pasludynōtu religiju	173
Vāspōreļais jēdzijs	173
Pyrmais gobols.	
Svāti Roksti kal vēsturiskais Atklōšonas fakta olīts	173
Sv. Rokstu volūda — tulkōjumi	176
Sv. Rokstus var lasēit ikvīns	177
Atbīlides uz pārmatumiem	177
Sv. Rokstu tycameiba — vai pareizeiba	179
Vacō Istōdejuma grōmotu tycameiba	180
Ķaunō Istōdejuma grōmotu tycameiba	182
Īkšēji pīrōdejumi	185
Atbīlides uz pārmatumiem	186
Ķaunō Istōdejuma grōmotu pareizeiba	187
Ķaunō Istōdejuma grōmotu tycameiba	188
Atbīlides uz pārmatumiem	190
Otrais gobols.	
Atklōtōs religijas izaveidōšona	191
1) Pyrmōtnejō Atklōšona	192
2) Patriarku senokō, vacōkō Atklōšona	193
3) Valōkō Patriarku Atklōšona	194
4) Moizeša Atklōšona	196
Moizeša Atklōšonas sorgōšona un tōļōk atteisteišona	197
5) Kristticeigō Atklōšona — Kristus Atklōšona	200
Trešais gobols.	
Jezus Kristus ir Apsūleitais Messija — Dīva Dāls	201
1. Jezus Kristus ir vēsturiska persona	201
2. Jezus Kristus ir patiseigais Apsūleitais Messija	202
A. Pravītōjumi par Kristus dzimšonu, ļaiku un vītu	203
B. Pravītōjumi par Kristus dzeivī, mūku un nōvi	207
C. Davīda dzisma — Psalmis	211

D. Pravītōjumi par Kristus nōvi un Augšanceļšonūs	212
Caturtais gobols.	
Kristus ir Dīva Dāls — eistyns Dīvs	212
1) Pravītōjumi un Ķō poša runa	212
Kristus liceiba par sevīm ir tycama	215
2) Kristus breinumi pīrōda, ka Ķys ir eistais Dīvs	217
A. Breinumi, krus dēļ Ķō padarēja Dīvs	217
B. Breinumi, krus padarēja pats Kristus	218
Kristus atsasauce uz sovīm breinumiem	219
Kristus breinumi ir vērsdabiskō spēka panōkumi	219
Kristus breinumi nav ar hipnotizma paleigu	219
Kristus breinumi nav dārciti ar dobas nazynomim spēkim	220
3) Kristus augšanceļšonōs	220
Kristus patiši nūmyra	221
Kristus trešā dinā pēc nōves teišam augšanceļš	221
A. Pretiniku liceibas	222
B. Draugu liceibas	222
C. Psihologijas pīrōdejuim	224
D. Dīva breinumi pastyprynoj Kristus augšanceļšonūs	227
Atbīlides uz pārmatumiem	228
4. Kristus Dīviškumu pastyprynoj Ķō pravītōjumi	233
5. Kristus dzeive	235
6. Kristus darbeiba	236
7. Kristus ticeibas augli	239
Papiļdējums I.	242
Papiļdējums II.	243
Kristticeigōs religijas atzeišonas pīnōkums	245
CATURTŌ DAĻA:	
Katōliskō Bazneica ir vīneigi pareizō Kristus Bazneica	247
Ivods	247
Pyrmais gobols.	
Kristus Bazneicas istōdeišona, kōrta, uzdavums	249
1) Psihologijas nūzeime sabīdriskā dzeivē	249
2) Kristus istōda Bazneicu	250
A. Kristus divpadsmit Apostolu	252
B. Kristus uzlic un dūd Apostollm sovū trejaidu varu	252
a) Mōcušōs varas uzticēšona	253
b) Valdeišonas varas uzticēšona	254
c) Prīstera vai bazneickunga varas uzticēšona	255
d) Apostoli šū trejaidu varu izpīldēja	256
e) Bazneicas mērkis un pazeimōšona	256
3) Kristus Bazneicas katōliskums	257
4) Kristus padarēja sv. Pīteri par radzamu Bazneicas Golvu	259
Vāspōreļais pōrskots	259
1) Primata apsūleišona	259
2) Primata uzticēšona vai istōdeišona	262
3) Sv. Pītera «primats» faktu gaisma	263
C. Kristus dūd sovai Bazneicai pastōveibas ipašeibu	265
a) Bazneicā jōbyun vysod pastōvelgam vysaugstōkam valdeitōjam	266
b) Arī cytu Apostolu vara ir napōrrauti pastōveīga	267
Otrais gobols.	
Par Bazneicas misu un dvēsēli	268
Vāspōreļais jēdzijs	268
Par Bazneicas misu	269

Par Baznīcas dvēseli	269
Par Baznīcas lūceklim	270
Trešais goblis.	
Kristus Baznīcas zīmes	272
1) Kristus Baznīcas vieniība	272
2) Kristus Baznīca ir svāta	272
3) Kristus Baznīcas katoliskums	274
4) Kristus Baznīcas Apostoliskums	276
Caturtais goblis.	
Četrās augšāk minētās Kristus Baznīcas zīmes ir atrūnamas vieniīgi Katōļu Baznīcā	279
1) Katōļu Baznīcas vieniība	279
2) Katōļu Baznīca ir svāta	281
3) Katōļu Baznīca ir vysporeja	285
4) Katōļu Baznīca ir Apostoliska	286
Romas veiskupu katalogs	289
a) Romas Tāvs, vai Pavests	297
b) Golvonōki vēsturiskī pīrōdejumi	297
Pīdareišonas pīnōkums pī Romas-Katōļu Baznīcas	304
Pīktais goblis.	
Baznīca sovā mōceībā ir namaļdeiga	306
Romas Tvs ir namaļdeigs «ex cathedra»	308
Vysporejōs Baznīcas sapulces ir namaļdeigas	309
Pōrmatums un atbīlde	309
Kamā pastōv Baznīcas namaļdeība	310
Sastais goblis.	
Par tim olūtim un kurim Baznīca pasmej Dīva Atklōtu mōcelbu	311
Sv. Roksti ir nu Dīva idvāsti	311
Dīva idvāsums ir vysōs Sv. Rokstu grōmōtōs	318
Sv. Rokstu kanons	316
Sv. Rokstu paskaidrōšona un tulkōšona	316
Sv. Rokstu lasēšona tautu volūdōs	316
Tradīcija un jōs Dīviškō autoritate	317
Vysporejais jēdzīns	317
Tradīcijas Dīviškais raksturs	317
Septītais goblis.	
Katōļu Baznīcas mōceība ir ikvinam par tīceības regulu	321
Ostotais goblis.	
Baznīcas Dīviškums vēsturiskūs faktūs	323
1) Bīrelnīgō otrō kristtīceības pīaugšona	324
2) Kristtīceības naizbeigtō pastōveība	328
3) Pasaulī atjaunoj Kristus tīceības mōceība un darbeība	333
4) Nanzvarama Mūcekļu iztureība	336
Atbīlde uz pōrmatumim	338
Deveitais goblis.	
Par vysporejom Baznīcas sapulcem	340
Vysporejūs Baznīcas sapulču nīteikumi	340
Vysporejōs Baznīcas sapulces autoritate	341
Vysporejūs sapulču vaļadzeība	341
Dasmytais goblis.	
Baznīcas atteiceība uz valsti	342
Slēdzīns	344
Nūbeigšona	345